

Regeringens proposition

2008/09:200



Socialförsäkringsbalk

Prop.
2008/09:200

Regeringen överlämnar denna proposition till riksdagen.

Stockholm den 28 maj 2009

Fredrik Reinfeldt

Cristina Husmark Pehrsson
(Socialdepartementet)

Propositionens huvudsakliga innehåll

I propositionen föreslås en ny sammanhållen och heltäckande socialförsäkringslag, som ersätter ungefär 30 gällande socialförsäkringslagar. Lagen benämns socialförsäkringsbalk. Tillämpningsområdet omfattar i princip samtliga de socialförsäkringsförmåner som administreras av Försäkringskassan, Premiepensionsmyndigheten och Skatteverket.

Balken är indelad i åtta avdelningar (avd. A–H) enligt följande:

Avd. A: Övergripande bestämmelser om personkretsen, socialförsäkringsskyddet och vissa definitioner.

Avd. B–G: Bestämmelser om de olika socialförsäkringsförmånerna, i princip ordnade efter behovssituationer under medborgarnas livscykel.

Avd. H: Vissa gemensamma bestämmelser om förmåner, handläggning, omprövning, överklagande och organisation.

Dessutom föreslås att bestämmelserna om ersättning vid vård av närstående i 2–19 §§ i lagen (1988:1465) om ersättning och ledighet för närståendevård överförs till balken, medan bestämmelserna om rätt till ledighet för vård av närstående i 20–27 §§ nämnda lag inte ska omfattas av balken.

Det föreslås också en lag om införande av socialförsäkringsbalken, som förutom ikraftträdande- och övergångsbestämmelser innehåller bestämmelser om upphävande av ett trettioal gällande socialförsäkringslagar.

Det nya regelverket föreslås träda i kraft den 1 januari 2011.

Del 1

Förkortningar	9
1 Förslag till riksdagsbeslut	11
2 Lagtext	12
2.1 Förslag till socialförsäkringsbalk	12
AVD. A ÖVERGRIPANDE BESTÄMMELSER	12
I Inledande bestämmelser, definitioner och förklaringar	12
1 kap. Innehåll m.m.	12
2 kap. Allmänna bestämmelser, definitioner och förklaringar	12
II Socialförsäkringsskyddet	15
3 kap. Innehåll	15
4 kap. Allmänna bestämmelser om försäkringsskyddet	15
5 kap. Bosättningsbaserade förmåner	16
6 kap. Arbetsbaserade förmåner	19
7 kap. Övriga förmåner	24
AVD. B FAMILJEFÖRMÅNER	26
I Inledande bestämmelser	26
8 kap. Innehåll, definitioner och förklaringar	26
II Graviditetspenning och föräldrapenningsförmåner	26
9 kap. Innehåll	26
10 kap. Graviditetspenning	27
11 kap. Allmänna bestämmelser om föräldrapenningsförmåner	28
12 kap. Föräldrapenning	31
13 kap. Tillfällig föräldrapenning	39
III Barnbidrag	46
14 kap. Innehåll	46
15 kap. Rätten till barnbidrag	46
16 kap. Vem får barnbidraget?	48
IV Underhållsstöd	50
17 kap. Innehåll, definitioner och förklaringar	50
18 kap. Underhållsstödet	51
19 kap. Bidragsskyldigas betalningsskyldighet mot Försäkringskassan	58
V Särskilda familjeförmåner	66
20 kap. Innehåll	66
21 kap. Adoptionsbidrag	66
22 kap. Vårdbidrag	67
AVD. C FÖRMÅNER VID SJUKDOM ELLER ARBETSSKADA	71
I Inledande bestämmelser	71
23 kap. Innehåll, definitioner och förklaringar	71
II Sjukpenning m.m.	72
24 kap. Innehåll och inledande bestämmelser	72
25 kap. Allmänna bestämmelser om sjukpenninggrundande inkomst och årsarbetstid	72

26 kap. Bestämmande och behållande av sjukpenninggrundande inkomst samt beräkning av årsarbetstiden i vissa situationer	78
27 kap. Allmänna bestämmelser om sjukpenning.....	83
28 kap. Beräkning av sjukpenning	93
IV Rehabilitering och rehabiliteringsersättning	96
29 kap. Innehåll och inledande bestämmelser	96
30 kap. Rehabilitering	97
31 kap. Rehabiliteringsersättning.....	98
IV Sjukersättning och aktivitetsersättning.....	101
32 kap. Innehåll.....	101
33 kap. Allmänna bestämmelser om sjukersättning och aktivitetsersättning.....	101
34 kap. Inkomstrelaterad sjukersättning och inkomstrelaterad aktivitetsersättning.....	105
35 kap. Sjukersättning och aktivitetsersättning i form av garantiersättning	107
36 kap. Gemensamma bestämmelser om sjukersättning och aktivitetsersättning.....	111
37 kap. Försäkrade som senast för juli 2008 beviljats icke tidsbegränsad sjukersättning.....	115
V Förmåner vid arbetsskada m.m.	119
38 kap. Innehåll.....	119
39 kap. Allmänna bestämmelser om arbetsskada.....	119
40 kap. Ersättning vid sjukdom.....	120
41 kap. Ersättning vid bestående nedsättning av arbetsförmågan.....	122
42 kap. Särskilda bestämmelser om arbetsskadeersättning och handläggning	127
43 kap. Statligt personskadeskydd	128
44 kap. Krigsskadeersättning till sjömän	132
VI Särskilda förmåner vid smitta, sjukdom eller skada.....	132
45 kap. Innehåll.....	132
46 kap. Smittbärarersättning	133
47 kap. Närståendepenning	136
AVD. D SÄRSKILDA FÖRMÅNER VID FUNKTIONSHINDER	139
I Inledande bestämmelser	139
48 kap. Innehåll, definitioner och förklaringar.....	139
II Handikappersättning, assistansersättning och bilstöd till försäkrade med funktionshinder.....	139
49 kap. Innehåll.....	139
50 kap. Handikappersättning.....	139
51 kap. Assistansersättning.....	142
52 kap. Bilstöd	145
AVD. E FÖRMÅNER VID ÅLDERDOM	149
I Inledande bestämmelser	149
53 kap. Innehåll, definitioner och förklaringar.....	149
II Övergripande bestämmelser om allmän ålderspension	149

54 kap. Innehåll	149
55 kap. Allmänna bestämmelser om allmän ålderspension	150
56 kap. Uttag av allmän ålderspension, m.m.	151
III Inkomstgrundad ålderspension	153
57 kap. Innehåll och definitioner	153
58 kap. Allmänna bestämmelser om inkomstgrundad ålderspension.....	153
59 kap. Pensionsgrundande inkomst.....	157
60 kap. Pensionsgrundande belopp.....	164
61 kap. Pensionsrätt och pensionspoäng.....	174
62 kap. Inkomstpension	178
63 kap. Tilläggs pension	185
64 kap. Premiepension.....	190
IV Garantipension	197
65 kap. Innehåll och inledande bestämmelser	197
66 kap. Garantipension för den som är född 1937 eller tidigare....	197
67 kap. Garantipension för den som är född 1938 eller senare.....	202
V Vissa gemensamma bestämmelser om allmän ålderspension	206
68 kap. Innehåll	206
69 kap. Samordning av allmän ålderspension och yrkesskade- livränta	206
70 kap. Ändring av beräkningsunderlag för allmän ålders- pension	208
71 kap. Utbetalning av allmän ålderspension	209
VI Särskilda förmåner vid ålderdom.....	209
72 kap. Innehåll	209
73 kap. Särskilt pensionstillägg	209
74 kap. Äldreförsörjningsstöd.....	212
AVD. F FÖRMÅNER TILL EFTERLEVANDE.....	216
I Inledande bestämmelser	216
75 kap. Innehåll, definitioner och förklaringar	216
II Efterlevandepension och efterlevandestöd.....	216
76 kap. Innehåll	216
77 kap. Allmänna bestämmelser om efterlevandepension och efterlevandestöd	217
78 kap. Barnpension	219
79 kap. Efterlevandestöd	221
80 kap. Omställningspension.....	222
81 kap. Garantipension till omställningspension.....	224
82 kap. Beräkningsunderlag för inkomstgrundad efterlevandepension	226
83 kap. Änkepension	230
84 kap. Beräkning av änkepension	231
85 kap. Vissa gemensamma bestämmelser om efterlevande- pension och efterlevandestöd	235
III Efterlevandeförmåner från arbetsskade- försäkringen m.m.....	237
86 kap. Innehåll	237
87 kap. Allmänna bestämmelser om arbetsskadeersättning m.m. vid dödsfall	238

88 kap. Efterlevandelivränta	239
IV Efterlevandeskydd i form av premiepension	242
89 kap. Innehåll och inledande bestämmelser	242
90 kap. Efterlevandeskydd före pensionstiden	242
91 kap. Efterlevandeskydd under pensionstiden	245
92 kap. Vissa gemensamma bestämmelser om premiepension till efterlevande	246
AVD. G BOSTADSSTÖD	248
I Inledande bestämmelser	248
93 kap. Innehåll, definitioner och förklaringar	248
II Bostadsbidrag	248
94 kap. Innehåll	248
95 kap. Allmänna bestämmelser om bostadsbidrag	248
96 kap. Rätten till bostadsbidrag	249
97 kap. Beräkning av bostadsbidrag	252
98 kap. Särskilda handläggningsregler för bostadsbidrag	257
III Bostadstillägg	258
99 kap. Innehåll	258
100 kap. Allmänna bestämmelser om bostadstillägg	259
101 kap. Rätten till bostadstillägg	259
102 kap. Beräkning av bostadstillägg	261
103 kap. Särskilda handläggningsregler för bostadstillägg	266
AVD. H VISSA GEMENSAMMA BESTÄMMELSER	267
I Inledande bestämmelse	267
104 kap. Innehåll	267
II Gemensamma bestämmelser om förmåner m.m.	267
105 kap. Innehåll	267
106 kap. Förmåner vid verkställighet i anstalt eller vård på institution m.m.	267
107 kap. Andra gemensamma bestämmelser om förmåner	273
108 kap. Återkrav och ränta	276
III Gemensamma bestämmelser om handläggning m.m.	280
109 kap. Innehåll m.m.	280
110 kap. Handläggning av ärenden	280
111 kap. Självbetjäningstjänster via Internet	290
112 kap. Om beslut	291
113 kap. Ändring, omprövning och överklagande av beslut	293
114 kap. Behandling av personuppgifter	299
115 kap. Straffbestämmelser	305
IV Vissa organisatoriska bestämmelser	306
116 kap. Innehåll	306
117 kap. Socialförsäkringen under krig och krigsfara	306
2.2 Förslag till lag om införande av socialförsäkrings- balken	309
1 kap. Allmänna bestämmelser	309
2 kap. Övergångsbestämmelser till 1–7 kap. (avdelning A)	311
3 kap. Övergångsbestämmelser till 8–22 kap. (avdelning B)	314
4 kap. Övergångsbestämmelser till 23–47 kap. (avdelning C)	315
5 kap. Övergångsbestämmelser till 48–52 kap. (avdelning D)	323
6 kap. Övergångsbestämmelser till 53–74 kap. (avdelning E)	323

7 kap. Övergångsbestämmelser till 75–92 kap. (avdelning F).....	329
8 kap. Övergångsbestämmelser till 93–103 kap. (avdelning G) ..	339
9 kap. Övergångsbestämmelser till 104–117 kap. (avdelning H)	340
3 Ärendet och dess beredning.....	344
4 Allmänna överväganden	345
4.1 Lagförslagets allmänna inriktning.....	345
4.1.1 Allmänt om förslaget	345
4.1.2 Vissa gemensamma bestämmelser om förmåner och handläggning.....	348
4.1.3 Bestämmelser om ändring, omprövning och överklagande av beslut	350
4.2 Socialförsäkringens omfattning	351
4.3 Dispositionen	361
4.3.1 En eller flera lagar.....	361
4.3.2 Socialförsäkringsbalkens indelning och struktur	370
4.4 Upplysning om bestämmelser vid sidan om balken	377
4.5 Språkliga frågor	380
4.6 Ikraftträdande- och övergångsfrågor	383
4.6.1 Ikraftträdandet.....	383
4.6.2 Övergångsbestämmelser	384
4.7 Sjukvårdsersättning enligt 2 kap. lagen (1962:381) om allmän försäkring	386
4.8 Internationella konsekvenser	388
4.9 Jämställdhetspolitiska konsekvenser	389
4.10 Administrativa konsekvenser och kostnader	389
4.11 Konsekvensändringar	390

Del 2

Författningskommentar och Bilaga 1

5 Författningskommentar till förslaget till socialförsäkringsbalk	393
5.1 Inledning	393
5.2 Avdelning A Övergripande bestämmelser	398
5.2.1 Inledning	398
5.2.2 Underavdelning I Inledande bestämmelser	398
5.2.3 Underavdelning II Socialförsäkringsskyddet	403
5.3 Avdelning B Familjeförmåner	412
5.3.1 Inledning	412
5.3.2 Underavdelning I Inledande bestämmelser	412
5.3.3 Underavdelning II Graviditetspenning och föräldrapenningsförmåner	412
5.3.4 Underavdelning III Barnbidrag	422
5.3.5 Underavdelning IV Underhållsstöd.....	426
5.3.6 Underavdelning V Särskilda familjeförmåner	433
5.4 Avdelning C Förmåner vid sjukdom eller arbetsskada ..	437
5.4.1 Inledning	437
5.4.2 Underavdelning I Inledande bestämmelser	437
5.4.3 Underavdelning II Sjukpenning, m.m.	437

5.4.4	Underavdelning III Rehabilitering och rehabiliteringsersättning	452
5.4.5	Underavdelning IV Sjukersättning och aktivitets- ersättning	454
5.4.6	Underavdelning V Förmåner vid arbetsskada m.m.	460
5.4.7	Underavdelning VI Särskilda förmåner vid smitta, sjukdom eller skada	469
5.5	Avdelning D Särskilda förmåner vid funktionshinder...	472
5.5.1	Inledning.....	472
5.5.2	Handikappersättning.....	472
5.5.3	Assistansersättning	473
5.5.4	Bilstöd	475
5.6	Avdelning E Förmåner vid ålderdom	480
5.6.1	Inledning.....	480
5.6.2	Underavdelning I Inledande bestämmelser	481
5.6.3	Underavdelning II Övergripande bestämmelser om allmän ålderspension	483
5.6.4	Underavdelning III Inkomstgrundad ålderspension	484
5.6.5	Underavdelning IV Garantipension.....	503
5.6.6	Underavdelning V Vissa gemensamma bestämmelser om allmän ålderspension	507
5.6.7	Underavdelning VI Särskilda förmåner vid ålderdom...	510
5.7	Avdelning F Förmåner till efterlevande	513
5.7.1	Inledning.....	513
5.7.2	Underavdelning I Inledande bestämmelser	513
5.7.3	Underavdelning II Efterlevandepension och efterlevandestöd.....	514
5.7.4	Underavdelning III Efterlevandeförmåner från arbetsskadeförsäkringen m.m.	520
5.7.5	Underavdelning IV Efterlevandeskydd i form av premiepension	523
5.8	Avdelning G Bostadsstöd	525
5.8.1	Inledning.....	525
5.8.2	Underavdelning I Inledande bestämmelser	525
5.8.3	Underavdelning II Bostadsbidrag.....	526
5.8.4	Underavdelning III Bostadstillägg.....	531
5.9	Avdelning H Vissa gemensamma bestämmelser.....	534
5.9.1	Inledning.....	534
5.9.2	Underavdelning II Gemensamma bestämmelser om förmåner m.m.	534
5.9.3	Underavdelning III Gemensamma bestämmelser om handläggning m.m.	548
5.9.4	Underavdelning IV Vissa organisatoriska bestämmelser	588
6	Författningskommentar till förslaget till lag om införande av socialförsäkringsbalken.....	590
6.1	Inledning.....	590
6.2	1 kap. Allmänna bestämmelser.....	590
6.3	2 kap. Övergångsbestämmelser till 1–7 kap. (avdelning A).....	593

6.4	3 kap. Övergångsbestämmelser till 8–22 kap. (avdelning B)	597
6.5	4 kap. Övergångsbestämmelser till 23–47 kap. (avdelning C)	598
6.6	5 kap. Övergångsbestämmelser till 48–52 kap. (avdelning D)	605
6.7	6 kap. Övergångsbestämmelser till 53–74 kap. (avdelning E)	606
6.8	7 kap. Övergångsbestämmelser till 75–92 kap. (avdelning F)	610
6.9	8 kap. Övergångsbestämmelser till 93–103 kap. (avdelning G)	619
6.10	9 kap. Övergångsbestämmelser till 104–117 kap. (avdelning H)	619
Bilaga 1	Paragrafregister till och från gällande lagar	626
Del 3		
Bilagorna 2–5		
Bilaga 2	SamSol:s sammanfattning av betänkandet SOU 2005:114	765
Bilaga 3	Förteckning över de remissinstanser som avgett yttrande över SamSol:s betänkande SOU 2005:114	768
Bilaga 4	Lagrådsremissens förslag till lagtext	766
	Socialförsäkringsbalk	769
	Lag om införande av socialförsäkringsbalken	1073
Bilaga 5	Lagrådets yttrande	1104
	Utdrag ur protokoll vid regeringssammanträde den 28 maj 2009	1186
	Rättsdatablad	1187

ABBL	Lagen (1947:529) om allmänna barnbidrag
AFL	Lagen (1962:381) om allmän försäkring
AFLP	Lagen (1962:382) angående införande av lagen om allmän försäkring
AKBL	Lagen (1988:1463) om bidrag vid adoption av utländska barn
ALF	Lagen (1997:238) om arbetslöshetsförsäkring
AOL	Lagen (2004:778) om allmänt ombud hos Försäkringskassan
ATP	Allmän tilläggspension
bet.	Betänkande
BoL	Lagen (1993:737) om bostadsbidrag
BTPL	Lagen (2001:761) om bostadstillägg till pensionärer m.fl.
CSN	Centrala studiestödsnämnden
dir.	Direktiv
Ds	Departementsserien
EPL	Lagen (2000:461) om efterlevandepension och efterlevandestöd till barn
EPLP	Lagen (2000:462) om införande av lagen (2000:461) om efterlevandepension och efterlevandestöd till barn
EU	Europeiska unionen
FBBL	Lagen (1986:378) om förlängt barnbidrag
FBF	Förordningen (1988:890) om bilstöd till funktionshindrade
FL	Förvaltningslagen (1986:223)
FÖD	Försäkringsöverdomstolen
GPL	Lagen (1998:702) om garantipension
HandL	Förslag i SOU 2001:47 till lag om handläggning av ärenden hos de allmänna försäkringskassorna m.m.
HSL	Hälso- och sjukvårdslagen (1982:763)
HVL	Lagen (1998:703) om handikappersättning och vårdbidrag
IFKL	Lagen (2004:274) med anledning av inrättande av Försäkringskassan
IL	Inkomstskattelagen (1999:1229)
KSL	Lagen (1977:267) om krigsskadeersättning till sjömän
LAF	Lagen (1976:380) om arbetsskadeförsäkring
LASS	Lagen (1993:389) om assistansersättning
LBF	Lagen (1988:360) om handläggning av ärenden om bilstöd till funktionshindrade
LEF	Lagen (1974:525) om ersättning för viss födelsekontrollerande verksamhet m.m.
LIP	Lagen (1998:674) om inkomstgrundad ålderspension
LIPP	Lagen (1998:675) om införande av lagen (1998:674) om inkomstgrundad ålderspension
LISA	Lagen (1998:1755) om särskilda insatser för personer med tre fjärdedels sjukersättning eller aktivitetsersättning

LSKK	Lagen (1984:989) om socialförsäkringsväsendet under krig och krigsfara	Prop. 2008/09:200
LSP	Lagen (1977:265) om statligt personskadeskydd	
LSPT	Lagen (1990:773) om särskilt pensionstillägg till ålderspension för långvarig vård av sjukt eller handikappat barn	
LSS	Lagen (1993:387) om stöd och service till vissa funktionshindrade	
NVL	Lagen (1988:1465) om ersättning och ledighet för närståendevård	
PGI	Pensionsgrundande inkomst	
PISA	Lagen (2003:763) om behandling av personuppgifter inom socialförsäkringens administration	
PPM	Premiepensionsmyndigheten	
PPML	Lagen (1998:710) med vissa bestämmelser om Premiepensionsmyndigheten	
prop.	Proposition	
RAR	Riksförsäkringsverkets allmänna råd	
ref.	Referat	
RF	Regeringsformen	
RFFS	Riksförsäkringsverkets författningssamling	
RFV	Riksförsäkringsverket	
rskr.	Riksdagsskrivelse	
RÅ	Regeringsrättens årsbok	
SAL	Socialavgiftslagen (2000:980)	
SekrL	Sekretesslagen (1980:100)	
SFB	Socialförsäkringsbalken	
SFBP	Lagen (2009:000) om införande av socialförsäkringsbalken	
SFS	Svensk författningssamling	
SfU	Socialförsäkringsutskottet	
SGI	Sjukpenninggrundande inkomst	
SIAL	Lagen (2004:115) om självbetjäningstjänster via Internet inom socialförsäkringens administration	
SjLL	Lagen (1991:1047) om sjuklön	
SML	Lagen (1989:225) om ersättning till smittbärare	
SofL	Socialförsäkringslagen (1999:799)	
SOU	Statens offentliga utredningar	
USL	Lagen (1996:1030) om underhållsstöd	
ÄfsL	Lagen (2001:853) om äldreförsörjningsstöd	

1 Förlag till riksdagsbeſlut

Prop. 2008/09:200

Regeringen föreſlår att riksdagen antar regeringens förſlag till

1. ſocialförsäkringsbalk, och
2. lag om införande av ſocialförsäkringsbalken.

Regeringen har följande förslag till lagtext.

2.1 Förslag till socialförsäkringsbalk

Härigenom föreskrivs följande.

AVD. A ÖVERGRIPANDE BESTÄMMELSER

I Inledande bestämmelser, definitioner och förklaringar

1 kap. Innehåll m.m.

1 § Denna balk innehåller bestämmelser om social trygghet genom de sociala försäkringar samt andra ersättnings- och bidragssystem som behandlas i avdelningarna B–G (socialförsäkringen).

2 § Balken är indelad i avdelningar, som betecknas med stora bokstäver. Avdelningarna är indelade i underavdelningar, som betecknas med romerska siffror.

3 § Övergripande bestämmelser finns i 1–7 kap. (avdelning A).

Vidare finns bestämmelser om

- familjeförmåner i 8–22 kap. (avdelning B),
- förmåner vid sjukdom eller arbetsskada i 23–47 kap. (avdelning C),
- särskilda förmåner vid funktionshinder i 48–52 kap. (avdelning D),
- förmåner vid ålderdom i 53–74 kap. (avdelning E),
- förmåner till efterlevande i 75–92 kap. (avdelning F), och
- bostadsstöd i 93–103 kap. (avdelning G).

Vissa gemensamma bestämmelser om förmånerna, handläggningen och organisationen finns i 104–117 kap. (avdelning H).

4 § I avdelning A finns

- allmänna bestämmelser, definitioner och förklaringar i 2 kap., och
 - övergripande bestämmelser om socialförsäkringsskyddet i 3–7 kap.
- Det finns definitioner och förklaringar också i andra avdelningar.

2 kap. Allmänna bestämmelser, definitioner och förklaringar

Innehåll

1 § I detta kapitel finns bestämmelser om

- socialförsäkringens administration, m.m. i 2 §,
- socialförsäkringens finansiering, m.m. i 3 och 4 §§,

- internationella förhållanden i 5 §,
- prisbasbelopp m.m. i 6–10 §§, och
- definitioner och förklaringar i 11–16 §§.

Prop. 2008/09:200
Avd. A

Socialförsäkringens administration, m.m.

2 § Socialförsäkringen administreras av Försäkringskassan samt av Premiepensionsmyndigheten och Skatteverket.

Hos Försäkringskassan ska det finnas ett allmänt ombud. Regeringen utser det allmänna ombudet.

Beslut i ärenden enligt denna balk fattas av Försäkringskassan, om inte något annat anges.

Socialförsäkringens finansiering, m.m.

3 § Bestämmelser om finansiering av socialförsäkringen finns i

- socialavgiftslagen (2000:980),
- lagen (1994:1744) om allmän pensionsavgift,
- lagen (1998:676) om statlig ålderspensionsavgift, och
- lagen (2000:981) om fördelning av socialavgifter.

Socialförsäkringen finansieras också genom avkastning på vissa av de avgifter som anges i första stycket.

4 § Förutom enligt de lagar som anges i 3 § finansieras socialförsäkringen med medel från statsbudgeten samt, i den omfattning som anges i denna balk, genom särskilda betalningar från kommuner och enskilda.

Internationella förhållanden

5 § Gemenskapsrätten inom Europeiska unionen (EU) eller inom Europeiska ekonomiska samarbetsområdet (EES) eller avtal om social trygghet eller andra avtal som ingåtts med andra stater kan medföra begränsningar i tillämpligheten av bestämmelserna i denna balk.

Prisbasbelopp m.m.

6 § Vissa beräkningar som anges i denna balk ska grundas på ett prisbasbelopp eller förhöjt prisbasbelopp som beräknas för varje år.

7 § Prisbasbeloppet räknas fram genom att bastalet 36 396 multipliceras med det jämförelsetal som anger förhållandet mellan det allmänna prisläget i juni året före det som prisbasbeloppet avser och prisläget i juni 1997. Det framräknade prisbasbeloppet avrundas till närmaste hundratal kronor.

8 § Det förhöjda prisbasbeloppet räknas fram och avrundas på samma sätt som prisbasbeloppet. Vid framräkning av det förhöjda prisbasbeloppet används dock i stället bastalet 37 144.

9 § Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer meddelar närmare föreskrifter om prisbasbeloppet och det förhöjda prisbasbeloppet. Prop. 2008/09:200
Avd. A

10 § I 61 kap. finns bestämmelser om inkomstbasbelopp, inkomstindex, balanstal och balansindex.

Definitioner och förklaringar

Förmån

11 § Med förmåner avses i denna balk dag ersättningar, pensioner, livräntor, kostnadsersättningar, bidrag samt andra utbetalningar eller åtgärder som den enskilde är försäkrad för enligt 4–7 kap.

Ogift

12 § Det som i denna balk föreskrivs om den som är ogift tillämpas även i fråga om den som är änka, änklings eller fränsbild, om inget annat anges.

Sambor

13 § Vad som avses med sambor framgår av 1 § sambolagen (2003:376).

Förälder

14 § Om föräldraskap till barn och rättsverkan av adoption finns bestämmelser i 1 och 4 kap. föräldrabalken.

Blivande adoptivförälder

15 § Med blivande adoptivförälder avses i denna balk den som efter socialnämndens medgivande har tagit emot ett barn för stadigvarande vård och fostran i sitt hem i syfte att adoptera barnet.

Familjehemsförälder

16 § Med familjehemsförälder avses i denna balk den som har tagit emot ett barn för stadigvarande vård och fostran i ett enskilt hem som inte tillhör någon av barnets föräldrar eller någon annan som har vårdnaden om barnet.

3 kap. Innehåll

1 § I denna underavdelning finns allmänna bestämmelser om socialförsäkringsskyddet i 4 kap.

Vidare finns bestämmelser om

- bosättningsbaserade förmåner i 5 kap.,
- arbetsbaserade förmåner i 6 kap., och
- övriga förmåner i 7 kap.

4 kap. Allmänna bestämmelser om försäkringsskyddet

Innehåll

1 § I detta kapitel finns bestämmelser om

- försäkringsgrenar i 2 §,
- försäkrad och gällande skydd i 3 och 4 §§, och
- internationella förhållanden i 5 §.

Försäkringsgrenar

2 § Socialförsäkringen är indelad i tre försäkringsgrenar. Dessa avser

1. förmåner som grundas på bosättning i Sverige (bosättningsbaserade förmåner),
2. förmåner som grundas på arbete i Sverige (arbetsbaserade förmåner), och
3. förmåner som grundas på andra omständigheter än bosättning eller arbete i Sverige (övriga förmåner).

Försäkrad och gällande skydd

3 § Försäkrad är den som uppfyller de krav i fråga om bosättning, arbete eller andra omständigheter som avses i 2 § samt gällande krav på försäkringstider.

För att omfattas av socialförsäkringsskyddet ska den försäkrade dessutom uppfylla de andra villkor som gäller för respektive förmån enligt 5–7 kap.

4 § Ytterligare bestämmelser om rätten till förmåner finns i 8–117 kap. (avdelningarna B–H).

Internationella förhållanden

5 § Den som, enligt vad som följer av rådets förordning (EEG) nr 1408/71 av den 14 juni 1971 om tillämpningen av systemen för social trygghet när anställda, egenföretagare eller deras familjemedlemmar

flyttar inom gemenskapen¹, omfattas av lagstiftningen i en annan stat är inte försäkrad för sådana förmåner enligt denna balk som motsvarar förmåner som avses i förordningen.

Prop. 2008/09:200
Avd. A

5 kap. Bosättningsbaserade förmåner

Innehåll

1 § I detta kapitel finns bestämmelser om

- bosättning i Sverige i 2 och 3 §§,
- särskilda personkategorier i 4–8 §§,
- de bosättningsbaserade förmånerna i 9 och 10 §§,
- socialförsäkringsskyddet i samband med inflyttning till Sverige i 11 och 12 §§,
- förmåner vid utlandsvistelse i 13–16 §§, och
- speciella försäkringssituationer i 17 och 18 §§.

Bosättning i Sverige

2 § Vid tillämpning av bestämmelserna i denna balk ska, om inget annat särskilt anges, en person anses vara bosatt i Sverige om han eller hon har sitt egentliga hemvist här i landet.

3 § Den som kommer till Sverige och kan antas komma att vistas här under längre tid än ett år ska anses vara bosatt här i landet. Detta gäller dock inte om synnerliga skäl talar mot det. En utlänning som enligt 4 § andra stycket folkbokföringslagen (1991:481) inte ska folkbokföras ska inte heller anses vara bosatt här.

En i Sverige bosatt person som lämnar landet ska fortfarande anses vara bosatt här i landet om utlandsvistelsen kan antas vara längst ett år.

Särskilda personkategorier

Statsanställda

4 § Den som av en statlig arbetsgivare sänds till ett annat land för arbete för arbetsgivarens räkning ska anses vara bosatt i Sverige under hela utsändningstiden om han eller hon tidigare någon gång varit bosatt här i landet.

När en annan stat som arbetsgivare sänder en person till Sverige för arbete för arbetsgivarens räkning ska den personen inte anses vara bosatt här i landet.

Diplomater m.fl.

5 § En person som tillhör en annan stats beskickning eller karriärkonsulat eller dess betjäning ska anses vara bosatt i Sverige endast om det är

¹ EGT 149, 5.7.1971, s. 2 (Celex 31971R 1408)

förenligt med bestämmelserna om immunitet och privilegier i de konventioner som anges i 2 och 3 §§ lagen (1976:661) om immunitet och privilegier i vissa fall. Detta gäller även en sådan persons privattjänare.

Prop. 2008/09:200
Avd. A

En person som på grund av anknytning till en internationell organisation omfattas av bestämmelserna i 4 § lagen om immunitet och privilegier i vissa fall ska anses vara bosatt i Sverige endast i den mån det är förenligt med vad som följer av tillämplig stadga eller avtal som anges i bilagan till den lagen.

Biståndsarbetare m.fl.

6 § En i Sverige bosatt person som lämnar landet för arbete för arbetsgivarens räkning ska fortfarande anses vara bosatt här, om han eller hon är anställd av

1. en svensk ideell organisation som bedriver biståndsverksamhet, eller
2. ett svenskt trossamfund eller ett organ som är knutet till ett sådant samfund.

Första stycket gäller endast om utlandsvistelsen kan antas vara längst fem år.

Utlandsstuderande m.fl.

7 § En i Sverige bosatt person som lämnar landet för att studera i ett annat land ska fortfarande anses vara bosatt här så länge han eller hon genomgår en studiestödsberättigande utbildning eller har utbildningsbidrag för doktorander.

Den som kommer till Sverige för att studera ska inte anses vara bosatt här. Detta gäller dock inte den som har utbildningsbidrag för doktorander.

Familjemedlemmar

8 § Det som föreskrivs om personer som avses i 4–7 §§ gäller även medföljande make samt barn som inte fyllt 18 år. Med make likställs den som utan att vara gift med den utsände lever tillsammans med denne, om de tidigare har varit gifta eller gemensamt har eller har haft barn.

De bosättningsbaserade förmånerna

9 § Den som är bosatt i Sverige är försäkrad för följande förmåner:

Avdelning B Familjeförmåner

- | | |
|---|------------------|
| 1. föräldrapenning på lägstanivå och grundnivå, | (11 och 12 kap.) |
| 2. barnbidrag, | (15 och 16 kap.) |
| 3. underhållsstöd, | (17–19 kap.) |
| 4. adoptionsbidrag, | (21 kap.) |
| 5. vårdbidrag, | (22 kap.) |

Avdelning C Förmåner vid sjukdom eller arbetsskada

6. rehabilitering, bidrag till arbets- (29–31 kap.)
hjälpmedel och särskilt bidrag,
7. sjukersättning och aktivitets- (33 och 35–37 kap.)
ersättning i form av garantiersätt-
ning,

Prop. 2008/09:200

Avd. A

Avdelning D Särskilda förmåner vid funktionshinder

8. handikappersättning, (50 kap.)
9. assistansersättning, (51 kap.)
10. bilstöd, (52 kap.)

Avdelning E Förmåner vid ålderdom

11. garantipension, (53, 56, 65–67, och 69–71 kap.)
12. särskilt pensionstillägg, (73 kap.)
13. äldreförsörjningsstöd, (74 kap.)

Avdelning F Förmåner till efterlevande

14. efterlevandestöd, (77, 79 och 85 kap.)
15. garantipension till omställnings- (77, 81 och 85 kap.)
pension,

Avdelning G Bostadsstöd

16. bostadsbidrag, och (95–98 kap.)
17. bostadstillägg. (100–103 kap.)

10 § När det gäller förmåner till efterlevande enligt 9 § 14 och 15 är det den efterlevande som ska vara försäkrad för förmånerna.

Socialförsäkringsskyddet i samband med inflyttning till Sverige

Vid anmälan om bosättning

11 § Till den som bosätter sig i Sverige men inte är folkbokförd här får bosättningsbaserade förmåner inte lämnas för längre tid tillbaka än tre månader före den månad när anmälan om bosättningen gjordes till Försäkringskassan eller när Försäkringskassan på annat sätt fick kännedom om bosättningen.

Bestämmelser om anmälan om bosättning i Sverige finns i 110 kap. 43 §.

När uppehållstillstånd behövs

12 § Till den som enligt utlänningslagen (2005:716) behöver ha uppehållstillstånd i Sverige får bosättningsbaserade förmåner lämnas tidigast från och med den dag då ett sådant tillstånd börjar gälla men inte för längre tid tillbaka än tre månader före det att tillståndet beviljades. Om det finns synnerliga skäl, får förmåner lämnas även om uppehållstillstånd inte har beviljats.

Förmåner enligt första stycket lämnas dock inte för tid då bistånd enligt lagen (1994:137) om mottagande av asylsökande m.fl. har lämnats till den försäkrade, om förmåner är av motsvarande karaktär. Prop. 2008/09:200 Avd. A

Förmåner vid utlandsvistelse

13 § För tid då en försäkrad inte vistas i ett land som ingår i Europeiska ekonomiska samarbetsområdet (EES) eller i Schweiz kan förmåner som grundas på bosättning lämnas endast i de fall som avses i 14 och 15 §§.

14 § Förmåner får lämnas om utlandsvistelsen kan antas vara längst sex månader. Äldreförsörjningsstöd enligt 9 § 13 kan dock lämnas endast om utlandsvistelsen kan antas vara längst tre månader.

Förmåner enligt 9 § 7, 11, 12, 14 och 15 kan lämnas så länge den försäkrades bosättning i Sverige består.

15 § Tidsbegränsningen i 14 § första stycket gäller inte för sådana statsanställda och deras familjemedlemmar som avses i 4 och 8 §§.

Tidsbegränsningen gäller inte heller för familjeförmåner enligt 9 § 1–4 till biståndsarbetare m.fl. och studerande eller deras familjemedlemmar som avses i 6–8 §§.

16 § I 104–117 kap. (avdelning H) finns bestämmelser om när den försäkrade är skyldig att anmäla till Försäkringskassan att han eller hon lämnar Sverige.

Speciella försäkringssituationer

17 § Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer meddelar föreskrifter om i vilken utsträckning barn som är politiska flyktingar är försäkrade för underhållsstöd enligt 9 § 3 även om de inte är bosatta i Sverige.

18 § Har rätten till en bosättningsbaserad förmån upphört med tillämpning av bestämmelserna om bosättning i 2–8 §§ eller bestämmelserna om utlandsvistelse i 13–15 §§, får förmånen efter ansökan hos Försäkringskassan fortsätta att lämnas om det med hänsyn till omständigheterna skulle framstå som uppenbart oskäligt att dra in förmånen.

6 kap. Arbetsbaserade förmåner

Innehåll

- 1 §** I detta kapitel finns bestämmelser om
- arbete i Sverige i 2 §,
 - särskilda personkategorier i 3–5 §§,
 - de arbetsbaserade förmåner i 6 och 7 §§,
 - försäkringstid i 8–12 §§,

- socialförsäkringsskyddets tidsmässiga omfattning i samband med arbete i Sverige i 13 och 14 §§,
- förmåner vid utlandsvistelse i 15–18 §§, och
- speciella försäkringssituationer i 19–22 §§.

Prop. 2008/09:200
Avd. A

Arbete i Sverige

2 § Vid tillämpning av bestämmelserna i denna balk avses med arbete i Sverige, om inget annat särskilt anges, förvärvsarbete i verksamhet här i landet.

Om en fysisk person som bedriver näringsverksamhet har sådant fast driftställe i Sverige som avses i 2 kap. 29 § inkomstskattelagen (1999:1229) ska verksamhet som hänför sig till driftstället anses bedriven här i landet.

Särskilda personkategorier

Sjömän

3 § Arbete som sjöman på svenskt handelsfartyg ska anses som arbete i Sverige. Detta gäller även arbete som utförs

1. i anställning på ett utländskt handelsfartyg som en svensk redare hyr i huvudsak obemannat, om anställningen sker hos redaren eller hos någon arbetsgivare som redaren har anlitat, eller

2. i anställning hos ägaren till ett svenskt handelsfartyg eller hos någon arbetsgivare som anlitats av ägaren, om fartyget hyrs ut till en utländsk redare i huvudsak obemannat.

Med sjöman avses den som enligt 3 § sjömanslagen (1973:282) ska anses som sjöman.

Utsändning m.m.

4 § Arbete utomlands för en arbetsgivare med verksamhet i Sverige ska anses som arbete här i landet, om arbetstagaren är utsänd av arbetsgivaren och arbetet kan antas vara längst ett år.

När en utländsk arbetsgivare under motsvarande förhållande sänder någon till Sverige för arbete ska arbete i Sverige inte anses föreligga.

I fall som anges i 5 kap. 4 § gäller första och andra styckena även om utsändningstiden kan antas vara längre än ett år.

Diplomater m.fl.

5 § Arbete som utförs av en person som tillhör en annan stats beskickning eller karriärkonsulat ska anses som arbete i Sverige endast om det är förenligt med bestämmelserna om immunitet och privilegier i de konventioner som anges i 2 och 3 §§ lagen (1976:661) om immunitet och privilegier i vissa fall. Detta gäller även en sådan persons privattjänare.

Ett sådant arbete som medför att en person på grund av anknytning till en internationell organisation omfattas av bestämmelserna i 4 § lagen om immunitet och privilegier i vissa fall ska anses som arbete i Sverige

endast i den mån det är förenligt med vad som följer av tillämplig stadga eller avtal som anges i bilagan till den lagen.

Prop. 2008/09:200
Avd. A

De arbetsbaserade förmånerna

6 § Den som arbetar i Sverige är försäkrad för följande förmåner:

Avdelning B Familjeförmåner

1. graviditetspenning, (10 kap.)
2. föräldrapenning på grundnivå eller sjukpenningnivå och tillfällig föräldrapenning, (11–13 kap.)

Avdelning C Förmåner vid sjukdom eller arbetsskada

3. sjukpenning, (24–28 kap.)
4. rehabilitering, rehabiliteringsersättning och bidrag till arbetshjälpmedel, (29–31 kap.)
5. inkomstrelaterad sjukersättning och inkomstrelaterad aktivitetsersättning, (33, 34 36 och 37 kap.)
6. arbetsskadeersättning, (39–42 kap.)
7. närståendepenning, (47 kap.)

Avdelning E Förmåner vid ålderdom

8. inkomstgrundad ålderspension, (55–64 och 69–71 kap.)

Avdelning F Förmåner till efterlevande

9. inkomstrelaterad efterlevandepension, (77, 78, 80 och 82–85 kap.)
10. efterlevandeförmåner från arbets-skadeförsäkringen, och (87 och 88 kap.)
11. efterlevandeskydd i form av premiepension. (89–92 kap.)

7 § När det gäller pensionsförmåner och skadeersättning till efterlevande enligt 6 § 9–11 är det den avlidne som ska ha varit försäkrad för förmånerna.

Försäkringstid

Allmänna bestämmelser

8 § För arbetstagare gäller försäkringen enligt 6 § från och med den första dagen av anställningstiden. För andra gäller försäkringen från och med den dag då arbetet har påbörjats.

Försäkringen upphör att gälla tre månader, eller för sådana förmåner som anges i 6 § 5 ett år, efter den dag då arbetet har upphört av någon annan anledning än ledighet för semester, ferier eller motsvarande uppehåll (efterskyddstid). Försäkringen upphör tidigare än som nu sagts om den enskilde börjar arbeta i ett annat land och omfattas av motsvarande försäkring i det landet eller om det finns andra särskilda skäl.

9 § Om en förmån som avses i 6 § lämnas när försäkringen ska upphöra enligt 8 §, fortsätter försäkringen enligt 6 § att gälla under den tid för vilken förmånen lämnas. Prop. 2008/09:200
Avd. A

10 § Försäkringen enligt 6 § fortsätter att gälla efter efterskyddstiden enligt 8 § så länge bestämmelserna i 26 kap. 11–16 §§ om sjukpenninggrundande inkomst vid förvärvsavbrott (SGI-skyddad tid) är tillämpliga på personen.

11 § Försäkringen för pensioner eller skadeersättningar som avses i 6 § 6 och 8–11 gäller när rätten till en förmån enligt de bestämmelser som anges där kan härledas från ett arbete i Sverige. Detsamma gäller försäkringen för föräldrapenning på grund- eller sjukpenningnivå enligt 6 § 2.

Försäkringen för pensioner enligt första stycket gäller också när rätten till förmånen kan härledas från sådan ersättning som anges i 19 och 20 §§.

12 § För biståndsarbetare m.fl. enligt 5 kap. 6 § som till följd av utlandsarbete inte omfattas av den arbetsbaserade försäkringen och som efter utlandstjänstgöringens slut återvänder till Sverige ska efterskyddstiden börja löpa först efter återkomsten, om utlandstjänstgöringen varat längst fem år.

Socialförsäkringsskyddets tidsmässiga omfattning i samband med arbete i Sverige

Vid anmälan om arbete i Sverige

13 § Arbetsbaserade förmåner enligt 6 § 1–5, 7 och 8 får inte lämnas för längre tid tillbaka än tre månader före den månad då Försäkringskassan fick kännedom om arbetet.

Bestämmelser om anmälan om arbete för den som inte är bosatt i Sverige finns i 110 kap. 44 §.

När arbetstillstånd eller uppehållstillstånd behövs

14 § Den som enligt utlänningslagen (2005:716) behöver ha arbetstillstånd i Sverige eller ett uppehållstillstånd med motsvarande verkan har inte rätt till arbetsbaserade förmåner förrän ett sådant tillstånd har beviljats. Ersättning får lämnas tidigast från och med den dag då tillståndet börjar gälla men inte för längre tid tillbaka än tre månader före det att tillståndet beviljades.

Begränsningarna i första stycket gäller inte arbetsskadeersättning enligt 6 § 6 eller arbetsskadeersättning till efterlevande enligt 6 § 10.

Förmåner vid utlandsvistelse

15 § För tid då en försäkrad vistas utomlands kan förmåner vid sjukdom, graviditet, tillfällig vård av barn och rehabilitering enligt 6 § 1–4 lämnas endast

- om ett ersättningsfall inträffar utomlands medan den försäkrade där utför sådant arbete som ska anses som arbete i Sverige, eller
- om Försäkringskassan medger att den försäkrade reser till utlandet.

Prop. 2008/09:200
Avd. A

16 § Förmåner enligt 6 § 5, 6 och 8–11 lämnas för tid då den försäkrade vistas utomlands så länge rätten till förmånen består. Detta gäller också i fråga om föräldrapenning på grund- eller sjukpenningnivå enligt 6 § 2,

1. om barnet är bosatt i Sverige, eller
2. om Försäkringskassan medger det, när ett barn hämtas i samband med adoption.

17 § När det gäller efterlevandeförmåner ska det som anges i 16 § om försäkrad gälla den försäkrades efterlevande.

18 § I 104–117 kap. (avdelning H) finns bestämmelser om den försäkrades skyldighet att anmäla till Försäkringskassan att han eller hon lämnar Sverige.

Speciella försäkringssituationer

19 § En person som får inkomstrelaterad sjukersättning eller inkomstrelaterad aktivitetsersättning enligt 6 § 5 är försäkrad för inkomstgrundad ålderspension enligt 6 § 8 beräknad på denna ersättning.

20 § Den som får någon av följande förmåner är försäkrad för inkomstrelaterad sjukersättning och inkomstrelaterad aktivitetsersättning enligt 6 § 5, inkomstgrundad ålderspension enligt 6 § 8 och inkomstrelaterad efterlevandeförmån enligt 6 § 9 och 11:

1. vårdbidrag enligt 5 kap. 9 § 5, som inte enbart avser merkostnader,
2. dagpenning från arbetslöshetskassa,
3. aktivitetsstöd till den som deltar i ett arbetsmarknadspolitiskt program,
4. utbildningsbidrag för doktorander,
5. ersättning till deltagare i teckenspråksutbildning för vissa föräldrar (TUFF),
6. dagpenning till totalförsvarspiktiga som tjänstgör enligt lagen (1994:1809) om totalförsvarspikt och till andra som får dagpenning enligt de grunder som gäller för totalförsvarspiktiga, och
7. stipendium som enligt 11 kap. 46 § inkomstskattelagen (1999:1229) ska tas upp som intäkt i inkomstlaget tjänst.

21 § När det gäller inkomstgrundad ålderspension enligt 6 § 8 finns i 60 kap. dessutom bestämmelser om beräkning av pensionsgrundande belopp för

- plikttjänstgöring,
- studier, och
- vård av småbarn (barnår).

22 § Den som genomgår utbildning som är förenad med särskild risk för arbetsskada är försäkrad för arbetsskadeersättning enligt 6 § 6 och 10.

7 kap. Övriga förmåner

Innehåll

1 § I detta kapitel finns bestämmelser om

- statligt personskadeskydd i 2–6 §§,
- krigsskadeersättning till sjömän i 7–9 §§, och
- smittbärarersättning i 10 §.

Statligt personskadeskydd

Personkretsen

2 § Försäkrad för statligt personskadeskydd enligt 43 kap. är

1. den som tjänstgör enligt lagen (1994:1809) om totalförsvarspplikt, eller inställer sig till mönstring eller annan uttagning enligt den lagen, eller till antagningsprövning enligt lagen (1994:1810) om möjlighet för kvinnor att fullgöra värnplikt eller civilplikt med längre grundutbildning,

2. den som medverkar i räddningstjänst eller i övning med en kommunal organisation för räddningstjänst enligt lagen (2003:778) om skydd mot olyckor, eller i räddningstjänst enligt 11 kap. 1 § andra stycket luftfartslagen (1957:297),

3. den som är intagen för vård i kriminalvårdsanstalt, i ett hem som avses i 12 § lagen (1990:52) med särskilda bestämmelser om vård av unga eller i ett hem som avses i 22 § lagen (1988:870) om vård av missbrukare i vissa fall samt den som är häktad eller anhållen eller i annat fall intagen eller tagen i förvar i kriminalvårdsanstalt, häkte eller polisarrest,

4. den som utför samhällstjänst på grund av en föreskrift som har meddelats med stöd av 27 kap. 2 a § eller 28 kap. 2 a § brottsbalken,

5. den som utför ungdomstjänst enligt 32 kap. 2 § eller 3 § första stycket 1 brottsbalken, och

6. den som utför oavlönat arbete enligt en föreskrift som har meddelats med stöd av 8 § första stycket 2 lagen (1994:451) om intensivövervakning med elektronisk kontroll.

3 § Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer meddelar föreskrifter om i vilka fall bestämmelserna i 43 kap. ska tillämpas även på den som, i annat fall än som avses i 2 §, frivilligt deltar i verksamhet inom totalförsvaret eller i verksamhet för att avvärja eller begränsa skada på människor eller egendom eller i miljön.

Försäkringstider

4 § Personskadeskyddet börjar gälla när den första resan påbörjas till sådan verksamhet eller intagning som avses i 2 § 1–3 och upphör när den sista resan från verksamheten eller intagningen avslutats.

Vid sådan verksamhet som avses i 2 § 4–6 börjar personskadeskyddet gälla när den dömde påbörjar resan till platsen för verksamheten och upphör när resan från platsen avslutats. Prop. 2008/09:200
Avd. A

5 § Vistas någon under tid som avses i 4 § i något annat land än Sverige, Danmark utom Färöarna och Grönland, Finland eller Norge gäller personskadeskyddet endast om staten har ordnat eller bekostat resan.

6 § Bestämmelserna i 6 kap. 7 §, 11 § första stycket och 16 § om försäkring, försäkringstid och utlandsvistelse ska tillämpas även när det gäller personskadeersättning.

Krigsskadeersättning till sjömän

Personkretsen

7 § Försäkrad för krigsskadeersättning till sjömän enligt 44 kap. är den som vid en tjänstgöring på svenskt fartyg är försäkrad för arbetsskadeersättning enligt 6 kap. 6 § 6 och som anses som sjömän enligt sjömanslagen (1973:282) eller ändå följer med fartyget och utför arbete för fartygets räkning.

Försäkringen gäller dock inte den som tjänstgör på krigsfartyg eller skadas i ett krig som Sverige befinner sig i.

Försäkringstid

8 § Skyddet enligt 7 § gäller utomlands när sjömannen

1. är på resa till en ort där han eller hon ska tillträda tjänstgöring på svenskt fartyg,
2. under tjänstgöring på svenskt fartyg vistas på en ort där fartyget ligger, eller
3. efter avslutad tjänstgöring på svenskt fartyg väntar på eller är på hemresa.

9 § Bestämmelserna i 6 kap. 7 §, 11 § första stycket och 16 § om försäkring, försäkringstid och utlandsvistelse ska tillämpas även när det gäller krigsskadeersättning.

Smittbärarersättning

10 § Försäkrad för smittbärarersättning enligt 46 kap. i samband med åtgärder för smittskydd eller skydd för livsmedel är en sådan smittbärare som avses i 3 § samma kapitel.

I Inledande bestämmelser**8 kap. Innehåll, definitioner och förklaringar****Innehåll**

1 § I avdelning B finns bestämmelser om socialförsäkringsförmåner till föräldrar och barn (familjeförmåner).

2 § Familjeförmåner enligt denna avdelning är

- graviditetspenning till den som på grund av graviditet har nedsatt arbetsförmåga eller är förbjuden att utföra sitt förvärvsarbete,
- föräldrapenningsförmåner i samband med barns födelse, vid adoption av barn eller i andra situationer när en förälder vårdar barn,
- barnbidrag som generellt bidrag för barn,
- underhållsstöd till ett barn vars föräldrar inte bor tillsammans, och
- särskilda familjeförmåner vid vissa fall av adoption eller när ett barn lider av sjukdom eller har funktionshinder.

3 § I detta kapitel finns inledande bestämmelser om familjeförmåner.

Vidare finns bestämmelser om

- graviditetspenning och föräldrapenningsförmåner i 9–13 kap.,
- barnbidrag i 14–16 kap.,
- underhållsstöd i 17–19 kap., och
- särskilda familjeförmåner i 20–22 kap.

Försäkring och ansökan, m.m.

4 § En förmån enligt denna avdelning lämnas endast till den som har ett gällande försäkringsskydd för förmånen enligt 4–6 kap.

Bestämmelser om anmälan och ansökan samt vissa gemensamma bestämmelser om förmåner och handläggning finns i 104–117 kap. (avdelning H).

II Graviditetspenning och föräldrapenningsförmåner**9 kap. Innehåll**

1 § I denna underavdelning finns

- bestämmelser om graviditetspenning i 10 kap., och
 - allmänna bestämmelser om föräldrapenningsförmåner i 11 kap.
- Vidare finns bestämmelser om
- föräldrapenning i 12 kap., och
 - tillfällig föräldrapenning i 13 kap.

Innehåll

1 § I detta kapitel finns bestämmelser om

- rätten till graviditetspenning i 2–5 §§,
- förmånstiden i 6–9 §§, och
- beräkning av graviditetspenning, m.m. i 10 och 11 §§.

Rätten till graviditetspenning

Nedsatt arbetsförmåga

2 § En försäkrad som är gravid har rätt till graviditetspenning,

1. om graviditeten sätter ned hennes förmåga att utföra sitt förvärvsarbete med minst en fjärdedel, och
2. hon inte kan omplaceras till annat mindre ansträngande arbete enligt 19 § föräldraledighetslagen (1995:584).

Som förvärvsarbete ska inte betraktas sådant förvärvsarbete som den försäkrade utför under tid för vilken hon får sjukersättning enligt bestämmelserna i 37 kap. 3 §. Om det inte går att avgöra under vilken tid den försäkrade avstår från förvärvsarbete ska frånvaron i första hand anses som frånvaro från sådant förvärvsarbete som avses i 37 kap. 3 §.

Förbud mot förvärvsarbete

3 § En försäkrad som är gravid har rätt till graviditetspenning om hon

1. inte får sysselsättas i sitt förvärvsarbete på grund av en föreskrift om förbud mot arbete under graviditeten, som har meddelats med stöd av 4 kap. 6 § arbetsmiljölagen (1977:1160), och
2. inte kan omplaceras till annat arbete enligt 18 § föräldraledighetslagen (1995:584).

Bestämmelserna i 2 § andra stycket tillämpas även i fall som avses i denna paragraf.

Förmånsnivåer

4 § Graviditetspenning lämnas som hel, tre fjärdedels, halv eller en fjärdedels förmån.

Samordning med andra förmåner

5 § Graviditetspenning lämnas inte till den del den försäkrade för samma tid får

- sjukpenning, eller
- sjuklön eller sådan ersättning från Försäkringskassan som avses i 20 § lagen (1991:1047) om sjuklön.

6 § Graviditetspenning vid nedsatt arbetsförmåga enligt 2 § lämnas för varje dag som nedsättningen består. Ersättningen lämnas dock tidigast från och med den sextionde dagen före den beräknade tidpunkten för barnets födelse.

7 § Graviditetspenning vid förbud mot förvärvsarbete enligt 3 § lämnas för varje dag som förbudet gäller.

8 § Graviditetspenning lämnas längst till och med den elfte dagen före den beräknade tidpunkten för barnets födelse.

9 § Graviditetspenning beviljas för en viss period.

Beräkning av graviditetspenning, m.m.

10 § Graviditetspenning beräknas enligt bestämmelserna om sjukpenning och sjukpenninggrundande inkomst i 25–28 kap., med de undantag som anges i 11 §.

För hel graviditetspenning motsvarar ersättningsnivån beräkningsunderlaget för sjukpenning på normalnivån enligt 28 kap. 7 § 1.

11 § Det som i denna balk i övrigt eller i annan författning föreskrivs om sjukpenning enligt 25–28 kap. gäller i tillämpliga delar även i fråga om graviditetspenning, med undantag av bestämmelserna i

- 27 kap. 5 § om ersättning för merutgifter,
- 27 kap. 27 § om karensdag,
- 27 kap. 29–33 §§ om karenstid, och
- 28 kap. 7 § 2 om beräkningsunderlag för sjukpenning på fortsättningsnivån.

11 kap. Allmänna bestämmelser om föräldrapenningsförmåner

Innehåll

1 § I detta kapitel finns inledande bestämmelser i 2–3 §§.

Vidare finns bestämmelser om

- föräldrabegreppet i 4–6 §§,
- adoptionsbegreppet i 7 §,
- rätten till föräldrapenningsförmåner i 8–13 §§,
- samordning med andra förmåner i 14–16 §§, och
- utbetalning till annan än förälder i 17 §.

Inledande bestämmelser

2 § Föräldrapenningsförmåner lämnas i följande former:

1. föräldrapenning till en förälder för vård av barn med anledning av barns födelse eller vid adoption av barn (12 kap.), och

Prop. 2008/09:200
Avd. B

2. tillfällig föräldrapenning till en förälder i andra särskilda situationer när föräldern avstår från förvärvsarbete för att vårda barn (13 kap.).

3 § I föräldraledighetslagen (1995:584) finns bestämmelser i vilka anges när en arbetstagare som får föräldrapenningsförmåner har rätt att vara ledig från sin anställning.

Föräldrabegreppet

Vem som likställs med förälder

4 § Vid tillämpningen av bestämmelserna om föräldrapenningsförmåner likställs med en förälder följande personer:

1. förälders make som stadigvarande sammanbor med föräldern,
2. förälders sambo som tidigare har varit gift med eller har eller har haft barn med föräldern,
3. särskilt förordnad vårdnadshavare som har vård om barnet, och
4. blivande adoptivförälder.

Utvidgning för tillfällig föräldrapenning

5 § När det gäller tillfällig föräldrapenning likställs med en förälder även följande personer:

1. förälders sambo i annat fall än som avses i 4 § 2, och
2. familjehemsförälder.

Första stycket gäller inte i fall som avses i 13 kap. 8 och 9 §§.

6 § I fråga om tillfällig föräldrapenning för en försäkrad som har fått rätt till sådan förmån enligt 13 kap. 8, 9 eller 11 § likställs den försäkrade med en förälder.

En försäkrad som enligt första stycket är likställd med en förälder får dock inte överlåta rätten till tillfällig föräldrapenning enligt 13 kap. 8 §. Inte heller får Försäkringskassan bevilja tillfällig föräldrapenning enligt 13 kap. 9 § på grundval av ett medgivande av en sådan försäkrad.

Adoptionsbegreppet

7 § Vid tillämpning av bestämmelserna om föräldrapenningsförmåner likställs med adoption att någon efter socialnämndens medgivande har tagit emot ett barn för stadigvarande vård och fostran i sitt hem i syfte att adoptera barnet.

Vid tillämpning av bestämmelserna om föräldrapenningsförmåner likställs den tidpunkt när den som adopterat ett barn har fått barnet i sin vård med tidpunkten för ett barns födelse, dock inte vid beräkning av barnets ålder.

Allmänna bestämmelser

8 § En förälder har rätt till föräldrapenningsförmåner endast för vård av barn som är bosatt i Sverige. Vid adoption ska barnet anses bosatt i Sverige om den blivande föräldern är bosatt här.

9 § Oavsett antalet barn kan en förälder inte få mer än sammanlagt hel föräldrapenning per dag.

10 § Föräldrapenningsförmåner får inte lämnas till båda föräldrarna för samma barn och tid i annat fall än som anges i 12 kap. 6 och 7 §§ samt 13 kap. 10, 11, 13, 26 och 30 §§. För tillfällig föräldrapenning gäller även 13 kap. 3 §.

11 § Föräldrapenningsförmåner lämnas inte för dag då en förälder är semesterledig enligt semesterlagen (1977:480).

Anmälan till Försäkringskassan

12 § Föräldrapenningsförmåner får inte lämnas för tid innan anmälan gjorts till Försäkringskassan. Detta gäller dock inte om det har funnits hinder för en sådan anmälan eller det finns särskilda skäl för att förmånen ändå bör lämnas.

Arbetsgivarinträde m.m.

13 § Bestämmelserna i 27 kap. 56–58 och 60 §§ om arbetsgivarinträde och konsulärt bistånd tillämpas även i fråga om föräldrapenningsförmåner.

Samordning med andra förmåner

Allmänna bestämmelser

14 § Föräldrapenningsförmåner lämnas inte om en förälder för samma tid får någon av följande förmåner:

1. sjuklön eller sådan ersättning från Försäkringskassan som avses i 20 § lagen (1991:1047) om sjuklön,
2. sjukpenning, och
3. ersättning som motsvarar sjukpenning enligt annan författning eller på grund av regeringens beslut i ett särskilt fall.

Första stycket gäller även när föräldern får motsvarande förmån på grundval av utländsk lagstiftning.

Föräldrapenning och motsvarande utländska förmåner

15 § Föräldrapenning med anledning av ett barns födelse lämnas inte om det för samma barn och tid lämnas en motsvarande förmån enligt utländsk lagstiftning.

16 § Tillfällig föräldrapenning lämnas inte för sådant behov av vård eller tillsyn av ett barn som har grundat rätt till vårdbidrag.

Utbetalning till annan än förälder

17 § Om en förälder som inte fyllt 18 år har rätt till en föräldrapenningsförmån, får Försäkringskassan på begäran av socialnämnden besluta att föräldrapenningen helt eller delvis ska betalas ut till någon annan person eller till nämnden att användas till föräldrarnas och familjens nytta.

12 kap. Föräldrapenning

Innehåll

1 § I detta kapitel finns bestämmelser om

- rätten till föräldrapenning i 2–11 §§,
- förmånstiden i 12 och 13 §§,
- vem som får föräldrapenningen i 14–17 §§,
- ersättningsnivåer i 18–24 §§,
- beräkning av föräldrapenning på sjukpenningnivån i 25–31 §§,
- beräkning av antalet dagar med rätt till föräldrapenning i 32–34 §§,
- föräldrapenning för de första 180 dagarna i 35–38 §§,
- föräldrapenning efter 180 dagar i 39–41 §§, och
- föräldrapenning vid flerbarnsfödelse i 42–45 §§.

Rätten till föräldrapenning

Allmänna bestämmelser

2 § Rätt till föräldrapenning har en försäkrad förälder som vårdar barn under tid när han eller hon inte förvärvsarbetar eller avstår från förvärvsarbete.

Föräldrapenning lämnas i de situationer och under de närmare förutsättningar som anges i detta kapitel. Förmånen kan vara bosättningsbaserad enligt 5 kap. eller arbetsbaserad enligt 6 kap.

3 § För rätt till föräldrapenning enligt 2 § gäller också som villkor att föräldern under tid som anges där till huvudsaklig del faktiskt vårdar barnet.

4 § I andra fall än som avses i 5 och 6 §§ har en förälder som inte har barnet i sin vård rätt till föräldrapenning endast om det finns särskilda skäl.

Barnets mor

5 § Barnets mor har rätt till föräldrapenning från och med den sextionde dagen före den beräknade tidpunkten för barnets födelse.

Även om barnets mor inte har barnet i sin vård har hon rätt till föräldrapenning till och med den tjugonionde dagen efter förlossningsdagen.

Prop. 2008/09:200
Avd. B

Föräldrautbildning

6 § En förälder som deltar i föräldrautbildning har rätt till föräldrapenning i samband med utbildningen.

Föräldrapenning i samband med föräldrautbildning kan lämnas före barnets födelse och även därefter till en förälder som inte har barnet i sin vård.

Förskoleverksamhet

7 § En förälder som besöker förskoleverksamhet där barnet deltar har rätt till föräldrapenning i samband med besöket.

Adoption

8 § Bestämmelserna om föräldrapenning gäller i tillämpliga delar också vid adoption av barn, med följande undantag:

1. Föräldrapenning lämnas inte för barn som har fyllt tio år.
2. Vid adoption av andra makens barn eller av eget barn lämnas föräldrapenning inte utöver vad som skulle ha gällt om adoptionen inte hade ägt rum.
3. Föräldrapenning i samband med föräldrautbildning enligt 6 § till den som avser att adoptera ett barn lämnas inte före den dag då föräldern har fått barnet i sin vård.

Förmånsnivåer och förvärvsarbete

9 § Föräldrapenning lämnas enligt följande förmånsnivåer:

1. Hel föräldrapenning lämnas för dag när föräldern inte förvärvsarbetsbetar.
2. Tre fjärdedels föräldrapenning lämnas när föräldern förvärvsarbetsbetar högst en fjärdedel av normal arbetstid.
3. Halv föräldrapenning lämnas när föräldern förvärvsarbetsbetar högst hälften av normal arbetstid.
4. En fjärdedels föräldrapenning lämnas när föräldern förvärvsarbetsbetar högst tre fjärdedelar av normal arbetstid.
5. En åttondels föräldrapenning lämnas när föräldern förvärvsarbetsbetar högst sju åttondelar av normal arbetstid.

Föräldrapenning får dock lämnas som hel, tre fjärdedels, halv, en fjärdedels eller en åttondels föräldrapenning på grundnivå enligt 23 § eller på lägst nivå enligt 24 § när föräldern arbetar högst sju åttondelar av normal arbetstid.

10 § Som förvärvsarbete betraktas inte

1. vård av barn som har tagits emot för stadigvarande vård och fostran i föräldrarnas hem, och

2. sådant förvärvsarbete som den försäkrade utför under tid för vilken han eller hon får sjukersättning enligt bestämmelserna i 37 kap. 3 §.

Prop. 2008/09:200
Avd. B

Om det vid tillämpningen av första stycket 2 inte går att avgöra vilken tid den försäkrade avstår från förvärvsarbete för att vårda sitt barn ska frånvaron i första hand anses som frånvaro från sådant förvärvsarbete som avses i 37 kap. 3 §.

11 § Föräldrapenning på sjukpenningnivå enligt 21 och 22 §§ lämnas för tid som normalt är arbetsfri för föräldern endast om han eller hon i direkt anslutning till den arbetsfria tiden får föräldrapenning på motsvarande eller högre förmånsnivå. Detta gäller dock endast för perioder av arbetsfri tid om högst fyra dagar.

Förmånstiden

12 § Föräldrapenning med anledning av ett barns födelse lämnas under högst 480 dagar sammanlagt för föräldrarna.

Vid flerbarnsfödelse lämnas föräldrapenning under ytterligare högst 180 dagar för varje barn utöver det första.

13 § Föräldrapenning lämnas längst till dess barnet har fyllt åtta år eller till den senare tidpunkt då barnet har avslutat det första skolåret i grundskolan.

Vem får föräldrapenningen?

Ensam vårdnad

14 § En förälder som har ensam vårdnad om ett barn får föräldrapenning under hela den tid som anges i 12 §.

Gemensam vårdnad

15 § Om föräldrarna har gemensam vårdnad om ett barn får vardera föräldern föräldrapenning under hälften av den tid som anges i 12 §. Om endast en av föräldrarna har rätt till föräldrapenning, får han eller hon dock föräldrapenning under hela den tid som anges i 12 §.

Förmåga att vårda barnet saknas

16 § Om en förälder på grund av sjukdom eller funktionshinder varaktigt saknar förmåga att vårda barnet, får den andra föräldern föräldrapenning under hela den tid som anges i 12 §.

Avstående från föräldrapenning

17 § En förälder kan genom skriftlig anmälan till Försäkringskassan avstå rätten att få föräldrapenning till förmån för den andra föräldern.

Detta gäller dock inte föräldrapenning på sjukpenningnivå enligt Prop. 2008/09:200
21 och 22 §§ såvitt avser en tid om Avd. B

1. 60 dagar för varje barn, eller
2. 60 dagar för barnen gemensamt vid flerbarnsfödsel.

Ersättningsnivåer

Inledande bestämmelser

18 § Föräldrapenning kan lämnas på

- sjukpenningnivå,
- grundnivå, eller
- lägstnivå.

19 § För de första 180 dagarna med rätt till föräldrapenning för vård av ett barn gäller att förmånen kan lämnas på antingen sjukpenningnivån eller grundnivån.

Efter 180 dagar gäller att föräldrapenning kan lämnas för 210 dagar på antingen sjukpenningnivån eller grundnivån och för 90 dagar på lägstnivån.

20 § När det gäller flerbarnsfödsel finns bestämmelser om ersättningsnivåerna i 42–45 §§.

Sjukpenningnivån

21 § Föräldrapenning på sjukpenningnivån kan lämnas till en förälder som är försäkrad för arbetsbaserad föräldrapenning enligt 6 kap. 6 § 2 om det enligt 25 kap. 3 § kan fastställas en sjukpenninggrundande inkomst för föräldern.

22 § För hel föräldrapenning motsvarar sjukpenningnivån föräldrarnas beräkningsunderlag för sjukpenning på normalnivån enligt 28 kap. 7 § 1 grundat på en sjukpenninggrundande inkomst beräknad enligt 25–31 §§.

Om hel föräldrapenning på sjukpenningnivån inte överstiger 180 kronor om dagen lämnas i stället föräldrapenning på grundnivån enligt 23 §.

Grundnivån

23 § Föräldrapenning på grundnivån kan lämnas till en förälder som är försäkrad för bosättningsbaserad föräldrapenning enligt 5 kap. 9 § 1 eller arbetsbaserad föräldrapenning enligt 6 kap. 6 § 2.

För hel föräldrapenning är grundnivån 180 kronor om dagen.

Lägstnivån

24 § Föräldrapenning på lägstnivån kan lämnas till en förälder som är försäkrad för bosättningsbaserad föräldrapenning enligt 5 kap. 9 § 1 och

avser tid då föräldrapenning inte får lämnas på sjukpenningnivån eller grundnivån.

Prop. 2008/09:200
Avd. B

För hel föräldrapenning är lägstanivån 180 kronor om dagen.

Beräkning av föräldrapenning på sjukpenningnivån

Grundläggande bestämmelser

25 § När föräldrapenning ska lämnas på sjukpenningnivån ska ersättningen beräknas enligt bestämmelserna om sjukpenning på normalnivån och sjukpenninggrundande inkomst i 25, 26 och 28 kap., med undantag av bestämmelserna i

- 25 kap. 5 § om bortseende från inkomst av anställning och annat förvärvsarbete överstigande 7,5 prisbasbelopp,
- 26 kap. 19–22 §§ om beräkning i vissa fall,
- 28 kap. 7 § 2 om beräkningsunderlaget för sjukpenning på fortsättningsnivån, och
- 28 kap. 12–18 §§ om arbetstidsberäknad sjukpenning.

26 § Vid beräkning av föräldrapenning som ska lämnas på sjukpenningnivån ska det vid beräkningen av den sjukpenninggrundande inkomsten bortses från inkomst av anställning och annat förvärvsarbete till den del summan av dessa inkomster överstiger 10 prisbasbelopp. Det ska vid denna beräkning i första hand bortses från inkomst av annat förvärvsarbete.

Barn som inte har fyllt två år

27 § Om en förälders sjukpenninggrundande inkomst har sänkts sedan den tid som avses i 26 kap. 15 § (SGI-skyddad tid för föräldraledighet) har gått ut, ska föräldrapenningen till dess att barnet fyller två år beräknas lägst på grundval av

1. den sjukpenninggrundande inkomst som gällde innan sänkningen skedde, eller
2. den högre inkomst som löneavtal därefter föranleder.

Första stycket gäller all föräldrapenning som lämnas till föräldern, när han eller hon avstår från förvärvsarbete för vård av barn under den tid som anges där.

Skulle den sjukpenninggrundande inkomsten som gällde innan sänkningen skedde ha överstigit 7,5 prisbasbelopp, om inkomsten alltså hade beräknats utan begränsningen i 25 kap. 5 § andra stycket första meningen, tillämpas det beräkningssätt som anges 26 §.

28 § För en förälder som helt eller delvis saknar anställning ska den sjukpenninggrundande inkomst som föräldrapenningen beräknas på enligt 27 § räknas om på sätt som anges i 26 kap. 28–30 §§ och 31 § första stycket.

29 § Om en förälder är gravid på nytt innan ett barn har uppnått eller skulle ha uppnått ett år och nio månaders ålder, ska föräldrapenning för föräldrarna även fortsättningsvis beräknas på det sätt som anges i 27 och 28 §§.

Det som anges i första stycket gäller även vid adoption av ett barn som sker högst två år och sex månader efter det att det föregående barnet har fötts eller adopterats.

30 § Har efter tid som avses i 26 kap. 15 § (SGI-skyddad tid för föräldraledighet) sänkning inte skett av den sjukpenninggrundande inkomst som avses i 25 kap. på grund av att den årliga inkomsten överstiger 7,5 prisbasbelopp, gäller i tillämpliga delar bestämmelserna i 25–29 §§.

Ersättning till familjehemsförälder

31 § Om en familjehemsförälder får ersättning för vården av barnet, ska det vid beräkningen av föräldrapenning bortses från den del av den sjukpenninggrundande inkomsten som grundas på ersättningen.

Beräkning av antalet dagar med rätt till föräldrapenning

Grundläggande bestämmelser

32 § Vid beräkning av antalet dagar med rätt till föräldrapenning gäller följande:

- En dag med hel föräldrapenning motsvarar en dag.
- En dag med tre fjärdedels, halv, en fjärdedels eller en åttondels föräldrapenning motsvarar tre fjärdedelar, hälften, en fjärdedel respektive en åttondel av en dag.

Avräkning för utländsk förmån

33 § Om en förälder har fått en förmån enligt utländsk lagstiftning, som motsvarar föräldrapenning med anledning av ett barns födelse, ska den tid som den utländska förmånen har lämnats för räknas av från det högsta antal dagar som föräldrapenning kan lämnas för enligt 12 §.

34 § Avräkning enligt 33 § ska i första hand göras från de dagar som föräldern själv har rätt till enligt 15 § första meningen samt, när det gäller dessa dagar, från de dagar som avses i 35–37 §§.

För återstående dagar som ska räknas av gäller följande:

1. Om den utländska förmånen grundas på inkomst av anställning eller av annat förvärvsarbete, ska avräkningen i första hand göras från de dagar för vilka föräldrapenning kan lämnas på sjukpenningnivån.
2. Om den utländska förmånen lämnas med ett belopp som för alla förmånstagare är enhetligt och oberoende av inkomst av anställning eller av annat förvärvsarbete, ska avräkningen i första hand göras från de dagar för vilka föräldrapenning kan lämnas endast på lägstanivån.

Föräldrapenning för de första 180 dagarna

Prop. 2008/09:200

Avd. B

Både bosättningsbaserad och arbetsbaserad föräldrapenning

35 § Till en förälder som är försäkrad för både bosättningsbaserad och arbetsbaserad föräldrapenning lämnas förmånen för de första 180 dagarna enligt följande:

1. Föräldrapenning lämnas på sjukpenningnivån, om föräldern under minst 240 dagar i följd före barnets födelse eller den beräknade tidpunkten för födelsen har varit försäkrad för sjukpenning enligt 6 kap. 6 § 3 och under hela den tiden skulle ha haft rätt till en sjukpenning som överstiger lägstannivån för föräldrapenning (240-dagarsvillkoret).

2. Om förutsättningarna i 1 inte är uppfyllda eller hel föräldrapenning på sjukpenningnivån i annat fall inte överstiger 180 kronor om dagen, lämnas föräldrapenning på grundnivån.

Enbart bosättningsbaserad föräldrapenning

36 § Till en förälder som är försäkrad för enbart bosättningsbaserad föräldrapenning lämnas förmånen för de första 180 dagarna på grundnivån.

Enbart arbetsbaserad föräldrapenning

37 § Till en förälder som är försäkrad för enbart arbetsbaserad föräldrapenning lämnas förmånen för de första 180 dagarna enligt 35 §.

För att föräldrapenning ska lämnas på grundnivån krävs dock att föräldern uppfyller 240-dagarsvillkoret i 35 § 1.

Särskilt om 240-dagarsvillkoret

38 § För en förälder som anses bosatt i Sverige även under vistelse utomlands enligt bestämmelserna i 5 kap. 6 och 8 §§, ska det bortses från tiden för utlandsvistelsen när det bestäms om 240-dagarsvillkoret i 35 § 1 är uppfyllt.

För en förälder som fått vårdnadsbidrag enligt lagen (2008:307) om kommunalt vårdnadsbidrag, ska det bortses från sådan tid som föräldern fått sådant bidrag när det bestäms om 240-dagarsvillkoret i 35 § 1 är uppfyllt, om detta är mer förmånligt för föräldern.

Föräldrapenning efter 180 dagar

Både bosättningsbaserad och arbetsbaserad föräldrapenning

39 § Till en förälder som är försäkrad för både bosättningsbaserad och arbetsbaserad föräldrapenning lämnas förmånen efter den 180 dagen för

1. 210 dagar på sjukpenningnivån, dock lägst på grundnivån, och
2. 90 dagar på lägstannivån.

40 § Till en förälder som är försäkrad för enbart bosättningsbaserad föräldrapenning lämnas förmånen efter den 180 dagen för

1. 210 dagar på grundnivån, och
2. 90 dagar på lägstanivån.

Enbart arbetsbaserad föräldrapenning

41 § Till en förälder som är försäkrad för enbart arbetsbaserad föräldrapenning lämnas förmånen efter den 180 dagen för 210 dagar på sjukpenningnivån, dock lägst på grundnivån.

Föräldrapenning vid flerbarnsfödelse

Både bosättningsbaserad och arbetsbaserad föräldrapenning

42 § Till en förälder som är försäkrad för både bosättningsbaserad och arbetsbaserad föräldrapenning lämnas vid flerbarnsfödelse föräldrapenning för det andra barnet för ytterligare

1. 90 dagar på sjukpenningnivån, dock lägst på grundnivån, och
2. 90 dagar på lägstanivån.

Enbart bosättningsbaserad föräldrapenning

43 § Till en förälder som är försäkrad för enbart bosättningsbaserad föräldrapenning lämnas vid flerbarnsfödelse föräldrapenning för det andra barnet för ytterligare

1. 90 dagar på grundnivån, och
2. 90 dagar på lägstanivån.

Enbart arbetsbaserad föräldrapenning

44 § Till en förälder som är försäkrad för enbart arbetsbaserad föräldrapenning lämnas vid flerbarnsfödelse föräldrapenning för det andra barnet för ytterligare 90 dagar på sjukpenningnivån, dock lägst på grundnivån.

Flerbarnsfödelse med minst tre barn

45 § För varje barn utöver det andra lämnas föräldrapenning för ytterligare 180 dagar enligt den ersättningsnivå som anges i

1. 42 § 1 till en förälder som är försäkrad för såväl bosättningsbaserad som arbetsbaserad föräldrapenning,
2. 43 § 1 till en förälder som är försäkrad för enbart bosättningsbaserad föräldrapenning, eller
3. 44 § till en förälder som är försäkrad för enbart arbetsbaserad föräldrapenning.

Innehåll

1 § I detta kapitel finns bestämmelser om

- rätten till tillfällig föräldrapenning i 2–9 §§,
- tillfällig föräldrapenning vid barns födelse eller adoption i 10–15 §§,
- vård av barn som inte har fyllt 12 år i 16–21 §§,
- vård av barn som har fyllt 12 år i 22–25 §§,
- vård av barn som omfattas av lagen om stöd och service till vissa funktionshindrade i 26–29 §§,
- vård av allvarligt sjukt barn i 30 och 31 §§,
- beräkning av antalet dagar med rätt till tillfällig föräldrapenning i 32 §, och
- beräkning av tillfällig föräldrapenning i 33–38 §§.

Allmänt om rätten till tillfällig föräldrapenning

Allmänna bestämmelser

2 § Rätt till tillfällig föräldrapenning har en försäkrad förälder som avstår från att utföra förvärvsarbete i samband med ett barns födelse eller behov av vård.

Tillfällig föräldrapenning lämnas i de fall och under de närmare förutsättningar som anges i detta kapitel.

3 § Tillfällig föräldrapenning får förutom i de fall som anges i 11 kap. 11 § lämnas till båda föräldrarna för samma barn och tid:

1. om föräldrarna följer med sitt barn till läkare när barnet lider av allvarlig sjukdom, och
2. om föräldrarna, som en del i behandlingen av sitt barn, behöver delta i läkarbesök eller i behandling som ordinerats av läkare.

Förhandsbesked om tillfällig föräldrapenning

4 § Försäkringskassan får i förväg pröva om förutsättningarna för tillfällig föräldrapenning enligt 22 eller 27 § är uppfyllda. Ett sådant beslut är bindande för den tid som anges i beslutet men kan omprövas om de förhållanden som har lagts till grund för beslutet ändras.

Förmånsnivåer och förvärvsarbete

5 § Tillfällig föräldrapenning kan lämnas enligt följande förmånsnivåer:

1. Hel tillfällig föräldrapenning lämnas för dag när en förälder helt avstått från förvärvsarbete.
2. Tre fjärdedels tillfällig föräldrapenning lämnas för dag när en förälder förvärvsarbetat högst en fjärdedel av den tid han eller hon annars skulle ha arbetat.

3. Halv tillfällig föräldrapenning lämnas för dag när en förälder förvärvsarbetat högst hälften av den tid han eller hon annars skulle ha arbetat.

4. En fjärdedels tillfällig föräldrapenning lämnas för dag när en förälder förvärvsarbetat högst tre fjärdedelar av den tid han eller hon annars skulle ha arbetat.

5. En åttondels tillfällig föräldrapenning lämnas för dag när en förälder förvärvsarbetat högst sju åttondelar av den tid han eller hon annars skulle ha arbetat.

6 § Som förvärvsarbete betraktas inte

1. vård av barn som har tagits emot för stadigvarande vård och fostran i förälderns hem, och

2. sådant förvärvsarbete som den försäkrade utför under tid för vilken han eller hon får sjukersättning enligt bestämmelserna i 37 kap. 3 §.

Om det vid tillämpningen av första stycket 2 inte går att avgöra under vilken tid den försäkrade avstår från förvärvsarbete för att vårda sitt barn ska frånvaron i första hand anses som frånvaro från sådant förvärvsarbete som avses i 37 kap. 3 §.

7 § Om en förälder får oavkortade löneförmåner under tid då han eller hon bedriver studier, likställs avstående från studier med avstående från förvärvsarbete vid tillämpning av bestämmelserna om tillfällig föräldrapenning. Detta gäller dock endast i den utsträckning föräldern går miste om löneförmånerna.

Överlåtelse av rätten till tillfällig föräldrapenning

8 § En förälder får överlåta rätt till tillfällig föräldrapenning för vård av ett barn till någon som är försäkrad för tillfällig föräldrapenning och som i stället för föräldern avstår från förvärvsarbete för vård av barnet. Sådan överlåtelse får göras i följande fall:

1. i samband med sjukdom eller smitta hos barnet, och

2. i samband med sjukdom eller smitta hos barnets ordinarie vårdare, när det gäller barn som avses i 16–19, 22 och 26 §§.

9 § Försäkringskassan får, efter medgivande av en förälder, besluta att en annan person som är försäkrad för tillfällig föräldrapenning och som i stället för föräldern avstår från förvärvsarbete ska få rätt till tillfällig föräldrapenning i de fall som anges i 8 §.

Som villkor för detta gäller

1. dels att föräldern på grund av egen sjukdom eller smitta inte kan vårda barnet,

2. dels att föräldern inte får tillfällig föräldrapenning endast av det skälet att han eller hon för samma tid får sådan förmån som avses i 11 kap. 15 § eller smittbärapenning.

Rätten till förmånen

10 § Rätt till tillfällig föräldrapenning har en far som avstår från förvärvsarbete i samband med sitt barns födelse för att

1. närvara vid förlossningen,
2. sköta hemmet, eller
3. vårda barn.

Det som föreskrivs om en far i första stycket och i 11–13 §§ gäller även en förälder enligt 1 kap. 9 § föräldrabalken.

11 § I följande fall får Försäkringskassan bevilja tillfällig föräldrapenning för ändamål som anges i 10 § till en annan person som i stället för en far eller mor avstår från sitt förvärvsarbete i samband med ett barns födelse:

1. Barnet har inte någon far som har rätt till tillfällig föräldrapenning.
2. Barnets mor är avliden.
3. Barnets far avstår från sin rätt till tillfällig föräldrapenning enligt 10 § och det skulle vara oskäligt att inte låta honom avstå.
4. Barnets far kan inte utnyttja sin rätt till tillfällig föräldrapenning enligt 10 §.

5. Barnets far kommer sannolikt inte att utnyttja sin rätt enligt 10 § på grund av besöksförbud enligt lagen (1988:688) om besöksförbud eller liknande eller på grund av andra särskilda omständigheter.

För att Försäkringskassan ska kunna bevilja tillfällig föräldrapenning enligt första stycket krävs att personen är försäkrad för tillfällig föräldrapenning enligt 6 kap.

12 § Vid adoption lämnas tillfällig föräldrapenning enligt 10 och 11 §§, dock endast om barnet inte fyllt 10 år.

13 § Vid adoption eller när två personer enligt 6 kap. 10 a § föräldrabalken har förordnats att gemensamt utöva vårdnaden om ett barn gäller följande:

1. Rätt till tillfällig föräldrapenning enligt 10 § tillkommer båda adoptivföräldrarna eller de särskilt förordnade vårdnadshavarna.
2. Det som i 11 § föreskrivs om en far eller mor ska i stället gälla adoptivföräldrarna eller de särskilt förordnade vårdnadshavarna.

Förmånstiden

14 § Tillfällig föräldrapenning enligt 10–13 §§ lämnas under högst tio dagar per barn, dock inte för tid efter sextionde dagen efter barnets hemkomst efter förlossningen. Vid adoption räknas tiden från den tidpunkt föräldrarna fått barnet i sin vård.

Är det fråga om tillfällig föräldrapenning enligt 11 § eller 13 § 2, ska dock avräkning ske för dagar med tillfällig föräldrapenning som en förälder kan ha fått med stöd av 10 § och 13 § 1.

15 § Vid adoption och för särskilt förordnade vårdnadshavare fördelas de dagar som anges i 14 § med hälften till vardera föräldern eller vårdnadshavaren om de inte kommer överens om annat.

Om det finns endast en adoptivförälder eller särskilt förordnad vårdnadshavare med rätt till ersättning, har den föräldern eller vårdnadshavaren ensam rätt till alla dagar som anges i 14 §.

Vård av barn som inte har fyllt 12 år

Vid smitta, sjukdom eller annat vårdbehov

16 § En förälder har rätt till tillfällig föräldrapenning för vård av ett barn, som inte har fyllt 12 år, om föräldern behöver avstå från förvärvsarbete i samband med

1. sjukdom eller smitta hos barnet i annat fall än som avses i 30 §,
2. sjukdom eller smitta hos barnets ordinarie vårdare,
3. besök i samhällets förebyggande barnhälsovård, eller
4. vårdbehov som uppkommer till följd av att barnets andra förälder besöker läkare med ett annat barn till någon av föräldrarna, under förutsättning att det sistnämnda barnet omfattas av bestämmelserna om tillfällig föräldrapenning.

17 § För vård av ett barn som är yngre än 240 dagar lämnas tillfällig föräldrapenning enligt 16 § endast om tillsynen av barnet är stadigvarande ordnad. Därutöver lämnas ersättning endast om barnet vårdas på sjukhus eller får motsvarande vård i hemmet.

18 § För vård av ett barn som är 240 dagar eller äldre lämnas tillfällig föräldrapenning enligt 16 § inte för tid när föräldrapenning annars skulle ha lämnats. Detta gäller dock inte om barnet vårdas på sjukhus.

19 § Med vård på sjukhus enligt 17 och 18 §§ likställs tillfällig vård i övergångsboende för barn som omfattas av 1 § lagen (1993:387) om stöd och service till vissa funktionshindrade.

Vid läkarbesök, behandling eller deltagande i kurs

20 § En förälder till ett sjukt eller funktionshindrat barn, som inte har fyllt 12 år, har rätt till tillfällig föräldrapenning när föräldern behöver avstå från förvärvsarbete i samband med

1. besök på en institution för medverkan i behandling av barnet eller för att lära sig vårda barnet,
2. deltagande i en kurs som ordnas av sjukvårdshuvudman i samma syfte som anges i 1,
3. läkarbesök på grund av att barnet lider av allvarlig sjukdom,
4. läkarbesök som är en del i behandlingen av barnet, eller
5. deltagande i någon behandling som är ordinerad av läkare i samma syfte som anges i 4.

21 § Tillfällig föräldrapenning enligt 16–20 §§ lämnas under sammanlagt högst 60 dagar för varje barn och år.

Om föräldern behöver avstå från förvärvsarbete av skäl som anges i 16 § 1, 3 eller 4 eller 20 § lämnas tillfällig föräldrapenning under ytterligare högst 60 dagar för varje barn och år.

Vård av barn som har fyllt 12 år

Vid behov av särskild tillsyn eller vård

22 § En förälder har rätt till tillfällig föräldrapenning för vård av ett barn som har fyllt 12 men inte 16 år om det är styrkt att barnet är i behov av särskild tillsyn eller vård på grund av

1. sjukdom i annat fall än som avses i 30 §,
2. utvecklingsstörning, eller
3. annat funktionshinder.

23 § En förälder har rätt till tillfällig föräldrapenning enligt 22 § endast om han eller hon behöver avstå från sitt förvärvsarbete av skäl som anges i 16 eller 20 §.

24 § För tid när föräldrapenning annars skulle ha lämnats har en förälder rätt till tillfällig föräldrapenning enligt 22 § endast om barnet vårdas på sjukhus.

Förmånstiden

25 § Tillfällig föräldrapenning enligt 22 § lämnas under högst 60 dagar för varje barn och år.

Om föräldern behöver avstå från förvärvsarbete av skäl som anges i 16 § 1, 3 eller 4 eller 20 § lämnas tillfällig föräldrapenning under ytterligare högst 60 dagar för varje barn och år.

Vård av barn som omfattas av lagen om stöd och service till vissa funktionshindrade

Barn som inte har fyllt 16 år

26 § En förälder till ett barn som omfattas av 1 § lagen (1993:387) om stöd och service till vissa funktionshindrade har även rätt till tillfällig föräldrapenning för kontaktdagar från barnets födelse till dess att det fyller 16 år. Detta gäller endast om föräldern avstår från förvärvsarbete i samband med

1. deltagande i föräldrautbildning,
2. besök i barnets skola,
3. besök i förskoleverksamhet som barnet deltar i, eller
4. besök i skolbarnsomsorg som barnet deltar i.

27 § En förälder till ett barn som omfattas av 1 § lagen (1993:387) om stöd och service till vissa funktionshindrade har rätt till tillfällig föräldrapenning för vård av barnet från det att barnet fyllt 16 år till dess att det fyller 21 år. Rätt till tillfällig föräldrapenning föreligger dock endast om föräldern behöver avstå från förvärvsarbete av skäl som anges i 16 § 1.

Om barnet efter att ha fyllt 21 år går i sådan skola som avses i 5 kap. 28 § eller 6 kap. 7 § skollagen (1985:1100) har föräldern rätt till tillfällig föräldrapenning för vård av barnet till och med vårterminen det år då barnet fyller 23 år.

Förmånstiden

28 § Tillfällig föräldrapenning enligt 26 § lämnas under högst 10 dagar för varje barn och år.

29 § Tillfällig föräldrapenning enligt 27 § lämnas under högst 60 dagar för varje barn och år.

Om föräldern behöver avstå från förvärvsarbete av skäl som anges i 16 § 1, 3 eller 4 eller 20 § lämnas tillfällig föräldrapenning under ytterligare högst 60 dagar för varje barn och år.

Vård av allvarligt sjukt barn

30 § Föräldrar till ett allvarligt sjukt barn som inte har fyllt 18 år har rätt till tillfällig föräldrapenning när de behöver avstå från förvärvsarbete för vård av barnet.

31 § Tillfällig föräldrapenning enligt 30 § lämnas under ett obegränsat antal dagar.

Beräkning av antalet dagar med rätt till tillfällig föräldrapenning

32 § Vid beräkning av antal dagar med rätt till tillfällig föräldrapenning gäller följande:

- En dag med hel tillfällig föräldrapenning motsvarar en dag.
- En dag med tre fjärdedels, halv, en fjärdedels eller en åttondels tillfällig föräldrapenning motsvarar tre fjärdedelar, hälften, en fjärdedel respektive en åttondel av en dag.

Beräkning av tillfällig föräldrapenning

Grundläggande bestämmelser

33 § Tillfällig föräldrapenning beräknas enligt bestämmelserna om sjukpenning på normalnivå och sjukpenninggrundande inkomst i 25–28 kap. samt 34–38 §§ i detta kapitel, dock med undantag av bestämmelserna i

- 27 kap. 27 § om karensdag,
- 27 kap. 29–33 §§ om karenstid, och

– 28 kap. 7 § 2 om beräkningsunderlag för sjukpenning på fortsättningsnivån.

Prop. 2008/09:200
Avd. B

För hel tillfällig föräldrapenning motsvarar ersättningsnivån föräldrarnas beräkningsunderlag för sjukpenning på normalnivån enligt 31 kap. 7 § 1 grundat på en sjukpenninggrundande inkomst beräknad enligt första stycket (beräkningsunderlaget).

Inkomst av anställning

34 § Om inte annat följer av 35–38 §§ ska hel tillfällig föräldrapenning beräknas på grundval av beräkningsunderlaget med tillämpning av bestämmelserna i 28 kap. 13–16 §§.

Inkomst av annat förvärvsarbete m.m.

35 § Om tillfällig föräldrapenning lämnas på grundval av inkomst av annat förvärvsarbete, ska hel tillfällig föräldrapenning för dag motsvara kvoten mellan beräkningsunderlaget och 365.

Beloppet avrundas till närmaste hela krona, varvid 50 öre avrundas uppåt.

36 § Tillfällig föräldrapenning beräknas enligt 34 § även i följande situationer:

1. när den försäkrade ska få tillfällig föräldrapenning för tid då annars graviditetspenning, föräldrapenning eller rehabiliteringspenning skulle ha lämnats, och

2. när den försäkrade är arbetslös och söker arbete i enlighet med 31 kap. 6 § första stycket 1.

Inkomst av såväl anställning som annat förvärvsarbete

37 § Om tillfällig föräldrapenning ska lämnas på grundval av sjukpenninggrundande inkomst av såväl anställning som annat förvärvsarbete beräknas den del av förmånen som svarar mot inkomst av anställning enligt 33 §, medan den del av förmånen som svarar mot inkomst av annat förvärvsarbete beräknas enligt 34 §.

Familjehemsförälder

38 § Om en familjehemsförälder får ersättning för vården av barnet, ska det bortses från den del av den sjukpenninggrundande inkomsten som grundas på ersättningen.

Vidare ska tillfällig föräldrapenning beräknas enligt 34 § i fall som avses i 31 kap. 9 § andra stycket.

14 kap. Innehåll

1 § I denna underavdelning finns bestämmelser om

- rätten till barnbidrag i 15 kap., och
- vem som får barnbidraget i 16 kap.

15 kap. Rätten till barnbidrag

Innehåll

1 § I detta kapitel finns bestämmelser om

- förmånsformer i 2 §,
- allmänt barnbidrag i 3 och 4 §§,
- förlängt barnbidrag i 5–7 §§,
- flerbarnstillägg i 8–12 §§,
- ändrade förhållanden i 13 §, och
- förlust av bidrag i 14 §.

Förmånsformer

2 § Barnbidrag för ett försäkrat barn lämnas i form av

- allmänt barnbidrag,
- förlängt barnbidrag, och
- flerbarnstillägg.

Allmänt barnbidrag

3 § Allmänt barnbidrag lämnas med 1 050 kronor i månaden för varje barn från och med månaden efter barnets födelse.

4 § Allmänt barnbidrag lämnas till och med det kvartal då barnet fyller 16 år.

Förlängt barnbidrag

5 § Förlängt barnbidrag lämnas med 1 050 kronor i månaden från och med kvartalet efter den tid som anges i 4 § för ett barn som går i

1. grundskolan eller motsvarande utbildning i sameskolan, en riks-internatskola eller en sådan fristående skola som avses i 9 kap. 1 eller 2 § skollagen (1985:1100), eller

2. särskolan eller specialskolan eller motsvarande utbildning i en fristående skola som är statsunderstödd eller står under statlig tillsyn.

6 § Förlängt barnbidrag lämnas för ett barn som går i skolan utomlands om svenskt statsbidrag betalas till skolan och om utbildningen i huvudsak motsvarar svensk grundskola.

7 § Förlängt barnbidrag lämnas till och med den månad då barnet slutför utbildningen eller avbryter studierna.

Prop. 2008/09:200
Avd. B

Flerbarnstillägg

8 § Om någon enligt 16 kap. får barnbidrag för två eller flera barn lämnas flerbarnstillägg med

1. 100 kronor i månaden för det andra barnet,
2. 354 kronor i månaden för det tredje barnet,
3. 860 kronor i månaden för det fjärde barnet, och
4. 1 050 kronor i månaden för det femte barnet och varje ytterligare barn.

I 16 kap. 12 § finns bestämmelser om anmälan för att få flerbarnstillägg.

9 § Följande barn berättigar till flerbarnstillägg:

1. barn för vilka allmänt barnbidrag lämnas,
2. barn för vilka rätt till förlängt barnbidrag föreligger, och
3. barn som bedriver studier som ger rätt till studiehjälp enligt 2 kap. studiestödslagen (1999:1395) om barnet, bortsett från åldern, uppfyller kraven för allmänt barnbidrag.

10 § Vid tillämpningen av 9 § beaktas inte barn i familjehem eller i hem för vård eller boende som avses i 106 kap. 6 och 7 §§.

11 § Barn som avses i 9 § 2 och 3 berättigar till flerbarnstillägg från och med det kvartal då studierna påbörjas och längst till och med det andra kvartalet det år då barnet fyller 20 år.

Ett sådant barn berättigar inte till flerbarnstillägg om barnet

- deltar endast i undervisning som omfattar kortare tid än åtta veckor eller deltidsutbildning,
- är gift, eller
- inte stadigvarande sammanbor med den som ska få flerbarnstillägg.

12 § Vid beräkningen av flerbarnstillägg ska de barn för vilka någon får barnbidrag räknas samman med de barn för vilka någon annan får barnbidrag om dessa bidragsmottagare

1. är gifta med varandra och stadigvarande sammanbor, eller
2. är sambor och tidigare har varit gifta med varandra eller har eller har haft barn gemensamt.

Ändrade förhållanden

13 § Om det inträffar något som påverkar rätten till barnbidrag ska bidraget lämnas eller upphöra att lämnas från och med månaden efter förändringen.

14 § Rätten till barnbidrag går förlorad om bidraget ännu inte har betalats ut under året efter det år som det hänför sig till. Detta gäller dock inte om den bidragsberättigade inom den tiden gör gällande sin rätt till bidraget hos Försäkringskassan.

16 kap. Vem får barnbidraget?

Innehåll

- 1 §** I detta kapitel finns bestämmelser
- om bidragsmottagare i 2 och 3 §§,
 - vid ensam vårdnad i 4 §,
 - vid gemensam vårdnad i 5–8 §§,
 - om det finns särskilt förordnade vårdnadshavare i 9 §,
 - om vårdnadshavare är av samma kön i 10 §,
 - vid adoption i 11 §,
 - när flerbarnstillägg ska lämnas m.m. i 12–17 §§,
 - om utbetalning till annan i 18 §,
 - om ändring av bidragsmottagare i 19 §, och
 - om utbetalning av barnbidrag i 20 §.

Bidragsmottagare

2 § För att få barnbidrag krävs, utom i fall som avses i 18 § och 106 kap. 7 §, att bidragsmottagaren är försäkrad för barnbidrag.

3 § Om inte annat följer av detta kapitel får ett barn som är myndigt eller gift självt barnbidraget.

Ensam vårdnad

4 § Den som har ensam vårdnad om ett barn får barnbidraget.

Gemensam vårdnad

5 § Föräldrar som har gemensam vårdnad om ett barn kan hos Försäkringskassan gemensamt anmäla vem av dem som ska vara bidragsmottagare. Görs inte någon anmälan får barnets mor bidraget.

6 § Om den förälder som enligt 5 § ska få bidraget under en längre tid inte kan delta i vårdnaden på grund av frånvaro, sjukdom eller något annat skäl, övergår rätten att få barnbidraget till den andra föräldern.

7 § Om barnet varaktigt bor tillsammans med endast en av föräldrarna har den föräldern efter anmälan rätt att få bidraget.

8 § Om föräldrarna inte bor tillsammans, men barnet är varaktigt bosatt hos båda föräldrarna (växelvist boende), får barnbidraget efter anmälan av båda föräldrarna lämnas med hälften till vardera föräldern. Prop. 2008/09:200 Avd. B

Särskilt förordnade vårdnadshavare

9 § För barn med två särskilt förordnade vårdnadshavare gäller det som föreskrivs i 5–8 §§ om barnets föräldrar och barnets mor i stället barnets vårdnadshavare respektive kvinnliga vårdnadshavare.

Vårdnadshavare av samma kön

10 § Är barnets föräldrar eller särskilt förordnade vårdnadshavare av samma kön, ska det som föreskrivs i 5–8 §§ om barnets mor i stället gälla den äldre av dem.

Blivande adoptivföräldrar

11 § Blivande adoptivföräldrar vid adoption av ett barn som inte är svensk medborgare och som inte är bosatt här i landet när de får barnet i sin vård likställs med föräldrar i fråga om rätten att få barnbidrag.

När flerbarnstillägg ska lämnas m.m.

12 § Den som får allmänt barnbidrag för de barn som omfattas av flerbarnstillägget får också flerbarnstillägget för dessa barn.

Den som vill få flerbarnstillägg med stöd av 15 kap. 9 § 2 eller 3 eller 12 § ska anmäla detta till Försäkringskassan.

13 § Om allmänt barnbidrag har upphört att lämnas för samtliga barn som flerbarnstillägget avser, får barnens vårdnadshavare flerbarnstillägget. Om samtliga barn som berättigar till flerbarnstillägget är myndiga eller annars saknar vårdnadshavare, får den eller de föräldrar som de stadigvarande sammanbor med flerbarnstillägget.

14 § Skulle två personer kunna få flerbarnstillägget, betalas detta till den av dem som anmäls som bidragsmottagare. Anmälan ska göras till Försäkringskassan av personerna gemensamt.

Om inte någon anmälan enligt första stycket görs betalas flerbarnstillägget till kvinnan eller, om personerna är av samma kön, till den äldre av dem.

15 § Om barnbidraget delas enligt 8 § för ett eller flera barn ska flerbarnstillägget beräknas för varje förälder för sig enligt bestämmelserna i 16 och 17 §§.

16 § För de barn för vilka det lämnas ett helt barnbidrag ska varje förälders andel av flerbarnstillägget beräknas som produkten av a. kvoten mellan

- flerbarnstillägget per månad för det antal barn som barnbidrag lämnas för och
 - det antal barn för vilka det lämnas barnbidrag och
- b. det antal barn för vilka det lämnas ett helt barnbidrag.

För de barn för vilka det lämnas ett halvt barnbidrag ska varje förälders andel av flerbarnstillägget beräknas som produkten av

a. kvoten mellan

- flerbarnstillägget per månad för det antal barn som barnbidrag lämnas för och

- det antal barn för vilka det lämnas barnbidrag och

b. produkten av

- 0,5 och

- det antal barn för vilka det lämnas ett halvt barnbidrag.

17 § Summan av de belopp som erhålls vid beräkning enligt 16 § första och andra styckena är vad respektive förälder får i flerbarnstillägg om barnbidraget delas.

Utbetalning till annan

18 § Om det finns synnerliga skäl får barnbidraget, i stället för vad som framgår av 2–14 §§, på begäran av socialnämnden, betalas ut till den andra av föräldrarna, någon annan lämplig person eller nämnden att användas för barnets bästa.

Ändring av bidragsmottagare

19 § Om förhållandena ändras på ett sätt som är avgörande för vem som får barnbidraget ska ändringen ha verkan från och med månaden efter den då ändringen ägde rum.

Utbetalning av barnbidrag

20 § Barnbidrag betalas ut månadsvis. Det månadsbelopp som ska betalas ut avrundas till närmast högre hela kronor.

IV Underhållsstöd

17 kap. Innehåll, definitioner och förklaringar

Innehåll

1 § I denna underavdelning finns bestämmelser om

- underhållsstödet i 18 kap., och

– bidragsskyldigas betalningsskyldighet mot Försäkringskassan i 19 kap.

2 § Underhållsstöd kan lämnas till ett barn vars föräldrar inte bor tillsammans. En förälder som är underhållsskyldig för barnet kan bli skyldig att till Försäkringskassan betala hela eller delar av det stöd som lämnats till barnet.

Definitioner och förklaringar

Boförälder

3 § När det gäller underhållsstöd avses med boförälder den av föräldrarna som barnet är folkbokfört hos om barnet bor varaktigt endast hos den föräldern.

Växelvist boende

4 § När det gäller underhållsstöd avses med växelvist boende att barnet bor varaktigt hos båda föräldrarna och är folkbokfört hos en av dem.

Bidragsskyldig

5 § När det gäller underhållsstöd avses med bidragsskyldig den som enligt 7 kap. 2 § första stycket föräldrabalken ska fullgöra sin underhållsskyldighet genom att betala underhållsbidrag till barnet.

Blivande adoptivförälder

6 § När det gäller underhållsstöd likställs en blivande adoptivförälder vid adoption av ett barn som inte är svensk medborgare och som inte är bosatt här i landet när han eller hon får barnet i sin vård med en förälder som har vårdnaden om ett barn.

18 kap. Underhållsstödet

Innehåll

1 § I detta kapitel finns allmänna bestämmelser om rätten till underhållsstöd i 2–7 §§.

Vidare finns bestämmelser om

- undantag från rätten till underhållsstöd i 8–12 §§,
- förmånstiden i 13 och 14 §§,
- vem som får utbetalningen av underhållsstödet i 15–19 §§,
- beräkning av underhållsstöd i 20–32 §§,
- omprövning vid ändrade förhållanden i 33–35 §§,
- jämkning av underhållsstöd i 36 och 37 §§, och
- handläggningen i 38–42 §§.

Barn vars föräldrar inte bor tillsammans

2 § Om föräldrarna till ett barn inte bor tillsammans har barnet rätt till underhållsstöd i de fall som anges i 4 och 5 §§.

Om barnet har fyllt 18 år lämnas förlängt underhållsstöd, om även villkoren i 6 § är uppfyllda.

3 § När barnets föräldrar är folkbokförda på samma adress eller är gifta med varandra ska de anses bo tillsammans. Detta gäller dock inte om den som begär underhållsstöd eller som stöd betalas ut till visar något annat.

Om andra omständigheter gör det sannolikt att föräldrarna bor tillsammans, måste den som begär underhållsstöd eller som stöd betalas ut till visa att de inte gör det.

Vårdnadshavare i Sverige

4 § Underhållsstöd lämnas endast om barnets boförfälder bor här i landet. Om barnet är underårigt krävs dessutom att boförfäldern är vårdnadshavare för barnet.

5 § Vid växelvist boende krävs det att den som ansöker om stödet bor här i landet för att underhållsstöd ska lämnas. Om barnet är underårigt krävs också att båda föräldrarna eller en av dem är vårdnadshavare.

Förlängt underhållsstöd

6 § Ett barn som har fyllt 18 år och som inte har ingått äktenskap har rätt till förlängt underhållsstöd om han eller hon bedriver studier som ger rätt till förlängt barnbidrag eller till studiehjälp enligt 2 kap. studiestödslagen (1999:1395).

Studier som omfattar kortare tid än åtta veckor eller deltidsstudier ger dock inte rätt till förlängt underhållsstöd.

Lämnas förlängt underhållsstöd gäller det som föreskrivs om boförfäldern i 23 § andra stycket den studerande.

Barn hos särskilt förordnade vårdnadshavare

7 § Underhållsstöd och förlängt underhållsstöd lämnas även till ett barn som varaktigt bor och är folkbokfört hos

1. en eller två särskilt förordnade vårdnadshavare som bor här i landet, eller

2. någon eller några som bor här i landet och som var särskilt förordnade vårdnadshavare för barnet, när det fyllde 18 år.

Det som i denna underavdelning föreskrivs om boförfälder gäller då den eller de särskilt förordnade vårdnadshavarna. Bestämmelserna i 3 och 8 §§ tillämpas inte i dessa fall.

Vägran att uppge faderskap

8 § Underhållsstöd lämnas inte om barnets mor är boförälder och hon uppenbarligen utan giltigt skäl låter bli att vidta eller medverka till åtgärder för att få faderskapet eller föräldraskapet enligt föräldrabalken till barnet fastställt.

Betalning av underhåll

9 § Underhållsstöd lämnas inte om det finns anledning att anta att en bidragsskyldig förälder i rätt ordning betalar underhåll med minst det belopp som skulle betalas ut som underhållsstöd till barnet.

Underhållsstöd lämnas inte heller om det är uppenbart att den bidragsskyldige föräldern på något annat sätt ser till att barnet får motsvarande underhåll.

Vägran att begära underhållsbidrag

10 § Underhållsstöd lämnas inte om boföräldern trots föreläggande enligt 19 kap. 30 § utan giltigt skäl låter bli att vidta eller medverka till de åtgärder som begärs.

Barn med barnpension eller efterlevandestöd

11 § Underhållsstöd lämnas inte om barnet har rätt till barnpension eller efterlevandestöd efter en bidragsskyldig förälder.

Förlängt underhållsstöd

12 § Förlängt underhållsstöd lämnas inte till ett barn i fall som avses i 8–11 §§. Det som anges om boföräldern i 8 och 10 §§ ska då i stället gälla barnet.

Förmånstiden

Underhållsstöd

13 § Underhållsstöd lämnas från och med månaden efter den månad när föräldrarna har flyttat isär eller rätt till stöd annars har uppkommit, dock inte för längre tid tillbaka än en månad före ansökningsmånaden.

Underhållsstöd lämnas till och med månaden då barnet har fyllt 18 år eller den tidigare månad när rätten till stöd annars har upphört.

Förlängt underhållsstöd

14 § Förlängt underhållsstöd lämnas från och med månaden efter det att den studerande har fyllt 18 år eller återupptagit studier som avses i 6 §. Förlängt underhållsstöd lämnas dock tidigast från och med månaden efter

den månad när föräldrarna har flyttat isär eller rätt till stöd annars har uppkommit och inte för längre tid tillbaka än en månad före ansökningsmånaden.

Prop. 2008/09:200
Avd. B

Förlängt underhållstöd lämnas till och med månaden när rätten till stöd upphör, dock längst till och med juni månad det år då barnet fyller 20 år.

Vem får utbetalningen av underhållsstödet?

Boende hos endast en förälder

15 § Underhållsstödet betalas ut till den som är boförälder.

Växelvist boende

16 § Vid växelvist boende betalas underhållsstödet ut med en del till den ena föräldern och en del till den andra föräldern.

Särskilt förordnade vårdnadshavare

17 § Om två särskilt förordnade vårdnadshavare har utsetts att ha vårdnaden gemensamt betalas underhållsstödet ut till den kvinnliga vårdnadshavaren. Om vårdnadshavarna begär det hos Försäkringskassan betalas underhållsstödet i stället ut till den manlige vårdnadshavaren.

Om de särskilt förordnade vårdnadshavarna är av samma kön betalas underhållsstödet ut till den äldre av dem. Om vårdnadshavarna begär det betalas underhållsstödet i stället ut till den yngre av dem.

Förlängt underhållstöd

18 § Det förlängda underhållsstödet betalas ut till den studerande.

Utbetalning till annan

19 § Om det finns synnerliga skäl får underhållsstödet, i stället för vad som framgår av 15–18 §§, på begäran av socialnämnden betalas ut till någon annan lämplig person eller till nämnden att användas för barnets bästa.

Beräkning av underhållstöd

Grundläggande bestämmelse

20 § Underhållstöd till ett barn lämnas med 1 273 kronor i månaden, om inte annat följer av 21–31 §§.

Utfyllnadsbidrag efter avräkning för underhåll

21 § Om det finns anledning att anta att en bidragsskyldig förälder i rätt ordning betalar underhåll till barnet med minst det belopp som skulle ha

fastställts som betalningsbelopp enligt 19 kap. 10–17 samt 26 och 27 §§, ska det sist avsedda beloppet räknas av från underhållsstödet.

Prop. 2008/09:200
Avd. B

22 § I stället för det som föreskrivs i 21 § ska följande gälla, om

1. den bidragsskyldige bor utomlands, eller
2. den bidragsskyldige bor i Sverige och i eller från utlandet får lön eller annan sådan inkomst som avses i 7 kap. 1 § utskningsbalken men som inte kan tas i anspråk genom utmätning på sådant sätt som anges i samma kapitel.

Finns det anledning att anta att den bidragsskyldige i rätt ordning betalar fastställt underhållsbidrag, ska detta belopp räknas av från underhållsstödet. Har underhållsbidraget fastställts med beaktande av att den bidragsskyldige till någon del fullgör sin underhållsskyldighet genom att ha barnet hos sig, ska underhållsstödet minskas med ett belopp motsvarande den del av underhållsskyldigheten som på detta sätt får anses ha beaktats.

23 § Inträder Försäkringskassan i barnets rätt till underhållsbidrag enligt 19 kap. 29 § och är den bidragsskyldiges underhållsbidrag fastställt med beaktande av att han eller hon till någon del fullgör sin underhållsskyldighet genom att ha barnet hos sig, ska underhållsstödet minskas med ett belopp motsvarande den del av underhållsskyldigheten som på detta sätt får anses ha beaktats.

Om det underhållsbidrag som har blivit fastställt uppenbart understiger vad den bidragsskyldige bör betala i underhållsbidrag till barnet och detta kan läggas boföräldern till last, lämnas inte underhållsstöd med högre belopp än underhållsbidraget.

24 § Om sökanden begär det, lämnas underhållsstöd med 1 273 kronor i månaden med avräkning för det betalningsbelopp som skulle ha fastställts, om 19 kap. 10–17 samt 26 och 27 §§ hade tillämpats på inkomsten för den av föräldrarna som inte är boförälder.

Växelvist boende

25 § Vid växelvist boende lämnas underhållsstöd för var och en av föräldrarna med hälften av 1 273 kronor i månaden.

Från detta belopp avräknas hälften av det betalningsbelopp som skulle ha fastställts, om 19 kap. 10–17 samt 26 och 27 §§ hade tillämpats på inkomsten för föräldern.

Särskilt förordnade vårdnadshavare

26 § Om ett barn bor hos en eller två särskilt förordnade vårdnadshavare eller hos någon eller några som var särskilt förordnade vårdnadshavare när barnet fyllde 18 år, lämnas dubbla underhållsstöd enligt 20 och 21 §§.

27 § Om underhållsbidrag har fastställts enligt föräldrabalken i form av ett engångsbelopp, ska avräkning från underhållsstödet ske med vad det fastställda underhållsbidraget skäligen kan anses motsvara i underhåll per månad.

Underhåll före beslutet om betalningsskyldighet

28 § Om en bidragsskyldig förälder, innan han eller hon har delgetts beslutet om betalningsskyldighet enligt 19 kap., har betalat underhåll till barnet för en viss månad, ska motsvarande belopp dras av från underhållsstödet för den månaden.

Underhåll vid umgänge med barnet

29 § Om den bidragsskyldige enligt 19 kap. 19 § har medgetts avdrag med ett visst belopp vid fullgörande av sin betalningsskyldighet, ska kommande underhållsstöd minskas med motsvarande belopp.

Har den bidragsskyldige när hans eller hennes betalningsskyldighet bestäms, enligt 19 kap. 22–25 §§ fått tillgodoräkna sig ett avdrag för barnets vistelse hos honom eller henne, ska underhållsstödet minskas med ett belopp motsvarande avdraget.

Avräkning för barnets inkomster

30 § Om barnet har en sådan inkomst som framkommer vid en tillämpning som avser barnet av 19 kap. 10–15 §§, ska underhållsstödet minskas med hälften av inkomsten. I stället för den minskning som anges i 19 kap. 10 § ska inkomsten minskas med 48 000 kronor.

31 § Vid växelvist boende ska underhållsstödet för var och en av föräldrarna minskas med ett belopp som motsvarar hälften av det belopp som underhållsstödet ska minskas med enligt 30 §.

Förskott, avrundning och lägsta utbetalning

32 § Underhållsstöd betalas ut månadsvis i förskott.

Om det belopp som ska betalas ut för ett barn till en sökande en viss månad är lägre än 50 kronor, bortfaller det. I övrigt avrundas belopp som slutar på öretal till närmast lägre kronantal.

Omprövning vid ändrade förhållanden

Grundläggande bestämmelse

33 § Försäkringskassan ska ompröva rätten till underhållsstöd, om något har inträffat som gör att underhållsstöd inte ska lämnas, eller att det ska lämnas med ett lägre belopp.

34 § Underhållsstöd som beräknats enligt 21 eller 24 § ska omprövas när

1. det finns ett nytt beslut om årlig taxering för den bidragsskyldige, eller
2. grunden för tillämplig procentsats enligt 19 kap. 16 och 17 §§ ändras.

Föranleder det nya taxeringsbeslutet en ändring av underhållsstödet, ska ändringen gälla från och med februari året efter det år då taxeringsbeslutet meddelades. Vid ändring av grunden för tillämplig procentsats justeras underhållsstödets belopp från och med månaden efter den månad då Försäkringskassan fick kännedom om ändringen.

35 § Nedsättning av underhållsstöd enligt 30 eller 31 § ska omprövas när det finns ett nytt beslut om årlig taxering för barnet.

Föranleder det nya taxeringsbeslutet en ändring av underhållsstödet, ska ändringen gälla från och med februari året efter det år då taxeringsbeslutet meddelades.

Jämkning av underhållsstöd

Grundläggande bestämmelser

36 § Underhållsstöd som beräknats enligt 21 eller 24 § ska jämkas om det taxeringsbeslut som legat till grund för Försäkringskassans bedömning ändrats väsentligt.

Jämkningsen gäller från och med månaden efter den då Försäkringskassan fick kännedom om taxeringsändringen.

Jämkning vid växelvist boende

37 § Det som föreskrivs i 34 och 36 §§ gäller även vid växelvist boende. Det som föreskrivs om bidragsskyldig ska då gälla var och en av föräldrarna.

Särskilda handlägningsbestämmelser

38 § När underhållsstöd enligt 20, 21, 22, eller 24 § har sökts ska Försäkringskassan omedelbart sända meddelande om ansökan till den bidragsskyldige, under förutsättning att hans eller hennes vistelseort är känd eller går att ta reda på.

Meddelandet ska innehålla en uppmaning till den bidragsskyldige att yttra sig muntligen eller skriftligen inom en viss tid, om han eller hon har något att invända mot ansökan eller har något att anföra i fråga om betalningsskyldighet för underhållsstöd enligt 19 kap. 2–5 §§.

39 § När underhållsstöd enligt 25 § har sökts ska Försäkringskassan omedelbart sända meddelande om ansökan till den andra föräldern, under förutsättning att hans eller hennes vistelseort är känd eller går att ta reda på.

Meddelandet ska innehålla en uppmaning till den andra föräldern att yttra sig muntligen eller skriftligen inom en viss tid, om han eller hon har något att anföra i fråga om ansökan.

40 § När den bidragsskyldige begär beräkning enligt 19 kap. 22–25 §§ ska Försäkringskassan omedelbart sända meddelande till den andra föräldern. Meddelandet ska innehålla en uppmaning till den andra föräldern att yttra sig muntligen eller skriftligen inom en viss tid, om han eller hon har något att invända mot begäran.

41 § När Försäkringskassan har meddelat beslut i ärendet, ska sökanden skriftligen underrättas om beslutet.

Beslut om att bevilja underhållsstöd, att fastställa betalningsskyldighet och beslut enligt 19 kap. 22–25 §§ eller 19 kap. 39 § ska delges den bidragsskyldige.

42 § Beslut om att medge beräkning enligt 19 kap. 22–25 §§ och att minska underhållsstödet enligt 29 § ska delges boföräldern.

19 kap. Bidragsskyldigas betalningsskyldighet mot Försäkringskassan

Innehåll

1 § I detta kapitel finns bestämmelser om

- betalningsskyldighet för underhållsstöd i 2–9 §§,
- inkomstunderlag för betalningsskyldighet i 10–15 §§,
- beräkning av betalningsbelopp i 16–27 §§,
- när den bidragsskyldige bor utomlands eller får lön från utlandet i 28–33 §§,
- omprövning och ändring av betalningsskyldighet i 34–39 §§,
- anstånd i 40–44 §§,
- eftergift i 45 och 46 §§,
- ränta i 47 och 48 §§, och
- indrivning i 49 §.

Betalningsskyldighet för underhållsstöd

Grundläggande bestämmelse

2 § När underhållsstöd lämnas till ett barn och det finns en bidragsskyldig förälder, ska föräldern i förskott för varje månad betala ett belopp till Försäkringskassan som helt eller delvis motsvarar underhållsstödet.

När fastställs betalningsskyldighet?

3 § Betalningsskyldighet ska fastställas av Försäkringskassan samtidigt som eller snarast efter det att ett beslut om underhållsstöd meddelas.

4 § Ett beslut om betalningsskyldighet ska inte meddelas, om 18 kap. 21, 24 eller 25 § tillämpas eller om underhållsskyldighet enligt föräldrabalken har fastställts i form av ett engångsbelopp. Prop. 2008/09:200 Avd. B

Om den bidragsskyldige är bosatt utomlands eller i Sverige och i eller från utlandet får lön eller annan inkomst som inte kan tas i anspråk genom utmätning enligt 7 kap. utsökningsbalken och en tillämpning av bestämmelserna i 28 och 29 §§ därför övervägs, behöver betalningsskyldighet inte fastställas.

5 § Betalningsskyldighet får inte beslutas för längre tid tillbaka än tre år före den dag då meddelande om en gjord ansökan sändes till den bidragsskyldige enligt 18 kap. 38 §.

Betalningsskyldighet får inte beslutas för tid under vilken Försäkringskassan har trätt in i barnets rätt till underhållsbidrag enligt 29 §.

Tillfälliga beslut om betalningsskyldighet

6 § Om Försäkringskassan enligt 112 kap. 2 § har beslutat om underhållsstöd för tid till dess att slutligt beslut kan fattas, ska betalningsskyldighet fastställas för den bidragsskyldige för motsvarande tid.

7 § Om underhållsstöd har lämnats och det pågår ett mål om fastställande av faderskap till barnet, får den man som är instämmd åläggas betalningsskyldighet, om det finns sannolika skäl för att han är far till barnet. Ett beslut om betalningsskyldighet får dock inte meddelas om flera män är instämda i målet.

Första stycket tillämpas också i fråga om föräldraskap enligt 1 kap. 9 § föräldrabalken.

8 § Om den slutliga betalningsskyldigheten bestäms till ett lägre belopp än vad som för samma tid har betalats enligt 6 eller 7 §, ska skillnaden betalas ut till den bidragsskyldige. Bestäms den slutliga betalningsskyldigheten till ett högre belopp, ska den bidragsskyldige betala in skillnaden till Försäkringskassan.

Upphävt faderskap eller föräldraskap

9 § Om betalningsskyldighet har fastställts slutligt för en man och denne senare frias från faderskapet till barnet, har han rätt att få tillbaka vad han har betalat jämte ränta enligt 5 § räntelagen (1975:635) från varje betalningsdag.

Första stycket tillämpas också i fråga om föräldraskap enligt 1 kap. 9 § föräldrabalken.

Grundläggande bestämmelse

10 § Den bidragsskyldiges betalningsskyldighet beräknas på ett underlag som motsvarar den bidragsskyldiges inkomst enligt 11–15 §§ till den del den överstiger 100 000 kronor.

Inkomst enligt taxeringsbeslut

11 § Den bidragsskyldiges inkomst beräknas i enlighet med det taxeringsbeslut enligt 4 kap. 2 § taxeringslagen (1990:324) som fattats närmast före februari det år betalningsskyldigheten avser och med utgångspunkt i

1. överskott i inkomstslaget tjänst enligt 10 kap. 16 § inkomstskattelagen (1999:1229),
2. överskott i inkomstslaget kapital beräknat enligt 13 §, och
3. överskott av en näringsverksamhet beräknad enligt 14 §.

12 § När betalningsskyldigheten fastställs för förfluten tid ska det taxeringsbeslut som förelåg den eller de månader som betalningsskyldigheten avser läggas till grund för inkomstberäkningen.

Inkomstslaget kapital

13 § Överskott i inkomstslaget kapital enligt 41 kap. 12 § inkomstskattelagen (1999:1229) ska ökas med gjorda avdrag i inkomstslaget, dock inte med

1. avdrag för kapitalförluster till den del de motsvarar kapitalvinster som tagits upp som intäkt enligt 42 kap. 1 § inkomstskattelagen, och
2. avdrag för uppskovsbelopp enligt 47 kap. inkomstskattelagen vid byte av bostad.

Underskott i inkomstslaget kapital ska minskas med gjorda avdrag i inkomstslaget, dock inte med avdrag som avses i första stycket 1 och 2.

Inkomstslaget näringsverksamhet

14 § Överskott av en näringsverksamhet enligt 14 kap. 21 § inkomstskattelagen (1999:1229) ska ökas med

1. avdrag för underskott för tidigare beskattningsår enligt 40 kap. inkomstskattelagen,
2. avdrag enligt 16 kap. 32 § inkomstskattelagen för utgift för egen pension intill ett halvt prisbasbelopp,
3. avdrag för avsättning till periodiseringsfond enligt 30 kap. inkomstskattelagen, och
4. avdrag för avsättning till expansionsfond enligt 34 kap. inkomstskattelagen, samt minskas med
5. återfört avdrag för avsättning till periodiseringsfond, och
6. återfört avdrag för avsättning till expansionsfond.

Underskottet av en näringsverksamhet som avses i första stycket ska minskas med avdrag som avses i första stycket 1–4 och ökas med återförda avdrag som avses i första stycket 5 och 6. Prop. 2008/09:200
Avd. B

Studiemedel och förmögenhet

15 § Till beloppen enligt 11–14 §§ ska läggas

1. studiemedel i form av studiebidrag, utom den del som avser tilläggsbidrag, och

2. en procent av den del av den bidragsskyldiges förmögenhet som överstiger 1 500 000 kronor.

Som förmögenhet räknas sådan förmögenhet som skulle ha varit skattepliktig enligt den upphävda lagen (1997:323) om statlig förmögenhetsskatt.

Beräkning av betalningsbelopp

Grundläggande bestämmelser

16 § Betalningsskyldighet ska för varje barn som har rätt till underhållsstöd bestämmas till ett visst belopp per år (betalningsbelopp). Beloppet ska motsvara det procenttal av den bidragsskyldiges inkomst som anges i 17 §.

När procenttalet bestäms ska hänsyn tas till samtliga barn som den bidragsskyldige är underhållsskyldig för enligt 7 kap. 1 § föräldrabalken.

17 § Om den bidragsskyldige är underhållsskyldig enligt 7 kap. 1 § föräldrabalken för ett, två eller tre barn utgör procenttalet fjorton, elva och en halv respektive tio procent.

Om underhållsskyldigheten gäller fler än tre barn motsvarar procenttalet kvoten mellan

- summan av antalet barn och 27 och
- antalet barn.

Procenttalet bestäms med högst två decimaler.

Avdrag för underhåll före beslut om betalningsskyldighet

18 § Underhåll som har betalats till barnet innan den bidragsskyldige har delgetts beslutet om betalningsskyldighet får, i den utsträckning som det svarar mot underhållsstödet, räknas av från vad som ska betalas till Försäkringskassan.

Avdrag för underhåll vid umgänge med barnet

19 § Om den bidragsskyldige har haft barnet hos sig under en sammanhängande tid av minst fem hela dygn eller under en kalendermånad haft barnet hos sig i minst sex hela dygn, får han eller hon vid fullgörande av sin betalningsskyldighet tillgodoräknas ett avdrag som Försäkringskassan bestämmer enligt det som föreskrivs om underhållsbidrag i 7 kap. 4 § första och andra styckena föräldrabalken.

Avdrag beviljas endast om anmälan om vistelsen görs till Försäkringskassan inom tre månader från utgången av den kalendermånad då barnets vistelse hos den bidragsskyldige upphörde.

Prop. 2008/09:200
Avd. B

20 § Avdrag enligt 19 § medges inte om betalningsskyldigheten bestämts enligt 22–25 §§.

Beräkning efter skälighet

21 § Betalningsskyldighet kan, i stället för vad som följer av 10–15 §§, bestämmas genom en skälighetsbedömning, om det är uppenbart att den bidragsskyldiges förvärvsförmåga väsentligt överstiger vad som motsvarar inkomsten beräknad enligt nämnda paragrafer och han eller hon inte visar godtagbar anledning till att förvärvsförmågan inte utnyttjas.

Avdrag för underhåll vid lagakraftvunnen dom eller avtal

22 § Har det i en lagakraftvunnen dom eller ett avtal som socialnämnden godkänt bestämts att den bidragsskyldige ska ha barnet hos sig under minst 30 hela dygn per kalenderår, ska på den bidragsskyldiges begäran ett avdrag tillgodoräknas när betalningsskyldigheten bestäms.

Avdrag ska för varje helt dygn göras med 1/40 av det belopp per månad som den bidragsskyldige annars skulle betala enligt 10–17, 21, 26 och 27 §§.

23 § Vid beräkning av antalet hela dygn enligt 22 § räknas även det dygn då barnets vistelse hos den bidragsskyldige upphör som ett helt dygn. Detta gäller dock inte om vistelsen börjar och upphör under samma dygn.

24 § Rätt till avdrag enligt 22 § föreligger inte om det finns anledning att anta att umgänget i väsentlig mån understiger eller kommer att understiga det som fastställts i domen eller avtalet. Om det finns särskilda skäl får avdrag dock medges även i ett sådant fall.

25 § Avdrag enligt 22 § medges från och med månaden efter den månad då anmälan om domen eller avtalet kom in till Försäkringskassan.

Högsta betalningsbelopp

26 § Betalningsbeloppet för ett barn får aldrig överstiga vad som betalas ut i underhållsstöd till barnet under den tid betalningsskyldigheten avser.

Avrundning och lägsta betalningsbelopp

27 § Om det belopp som ska betalas för ett barn under en månad slutar på öretal, avrundas beloppet till närmast lägre krontal. Om månadsbeloppet för ett barn blir lägre än 50 kronor, faller betalningsskyldigheten bort.

Inledande bestämmelse

28 § Om den bidragsskyldige är bosatt utomlands eller om den bidragsskyldige bor i Sverige och i eller från utlandet får lön eller annan inkomst som avses i 7 kap. 1 § utsökningsbalken och som inte kan tas i anspråk genom utmätning på sätt som anges i samma kapitel gäller det som föreskrivs i 29–33 §§.

Om underhållsbidrag är fastställt

29 § Om underhållsbidrag är fastställt, inträder Försäkringskassan i barnets rätt till underhållsbidrag till den del det svarar mot utbetalt underhållsstöd.

Om underhållsbidrag inte är fastställt

30 § Om underhållsbidrag inte är fastställt, kan Försäkringskassan förelägga boföräldern att vidta eller medverka till åtgärder för att få underhållsbidrag fastställt. Försäkringskassan kan också förelägga boföräldern att vidta eller medverka till åtgärder för att få fastställt ett underhållsbidrag som inte uppenbart understiger vad den bidragsskyldige bör betala.

Om Försäkringskassan begär det ska boföräldern till Försäkringskassan ge in en skriftlig handling om fastställt underhållsbidrag som kan ligga till grund för indrivning av bidraget.

31 § Om barnet har fyllt 18 år ska det som anges om boföräldern i 30 § i stället gälla barnet.

Betalning av underhållsbidrag m.m.

32 § I fall som avses i 28 § tillämpas även 2, 18–20 och 40–46 §§ samt 49 § första stycket och 18 kap. 29 § första stycket samt 110 kap. 48 §. Det som där föreskrivs om betalningsskyldighet gäller då skyldighet att betala fastställt underhållsbidrag till Försäkringskassan. Betalning till Försäkringskassan ska dock ske allteftersom underhållsbidraget förfaller till betalning.

33 § Försäkringskassan bör ge den som får föra barnets talan möjlighet att i samband med Försäkringskassans krav på betalning av underhållsbidrag utkräva sådan del av obetalda underhållsbidrag som överstiger underhållsstödet.

Omprövning och ändring av betalningsskyldighet

34 § Betalningsbelopp enligt 10–17, 21, 26 och 27 §§ ska omprövas när det finns ett nytt beslut om årlig taxering och när grunden för tillämplig procentsats enligt 17 § ändras.

Föranleder det nya taxeringsbeslutet en ändring av betalningsbeloppet, ska ändringen gälla från och med februari året efter det år då taxeringsbeslutet meddelades. Justeras betalningsbeloppet av det skälet att grunden för tillämplig procentsats enligt 17 § ändrats, gäller det nya betalningsbeloppet från och med månaden efter den månad då ändringen skedde, dock aldrig längre tid tillbaka än tre år före den dag då Försäkringskassan fick kännedom om ändringen.

35 § Betalningsskyldighet som bestämts enligt 16–27 §§ för viss tid kan på ansökan av den bidragsskyldige eller på initiativ av Försäkringskassan jämkas om det taxeringsbeslut som legat till grund för Försäkringskassans bedömning ändrats väsentligt. En fråga om jämkning på grund av ändrat taxeringsbeslut får dock aldrig tas upp till prövning efter utgången av femte året efter det taxeringsår som beslutet avser.

36 § Om betalningsskyldigheten enligt 35 § bestäms till ett lägre belopp än vad den bidragsskyldige i enlighet med tidigare beslut betalat för samma tid, ska skillnaden betalas ut till den bidragsskyldige. Detsamma gäller betald ränta som hänför sig till skillnadsbeloppet, om räntan uppgår till minst 100 kronor.

Om betalningsskyldigheten bestäms till ett högre belopp än vad den bidragsskyldige i enlighet med tidigare beslut betalat för samma tid, ska den bidragsskyldige betala in skillnaden till Försäkringskassan.

37 § Beslut om betalningsskyldighet som har bestämts enligt 16–21, 26 och 27 §§ får upphävas helt eller delvis om den bidragsskyldige bosatt sig utomlands. Detsamma gäller om den bidragsskyldige bor i Sverige och i eller från utlandet får lön eller annan inkomst som inte kan tas i anspråk genom utmätning enligt 7 kap. utskökningsbalken.

38 § En bidragsskyldig vars betalningsskyldighet har bestämts enligt 22–25 §§ är skyldig att till Försäkringskassan omgående anmäla de ändringar i umgänget som beslutas av allmän domstol eller görs i avtal som godkänts av socialnämnden.

När en anmälan har gjorts ska Försäkringskassan omgående göra en omprövning av betalningsskyldigheten.

39 § Försäkringskassan ska upphäva ett beslut som har meddelats med stöd av bestämmelser i 22–25 §§, om den bidragsskyldige begär det eller om något har inträffat som medför att betalningsskyldigheten inte längre bör vara fastställd med beaktande av dom eller avtal om umgänge.

Har ett beslut upphävts kan en ny begäran om beräkning enligt 22–25 §§ prövas tidigast två år från upphävandet.

Anstånd

40 § Försäkringskassan får på ansökan av den bidragsskyldige helt eller delvis bevilja anstånd med att fullgöra betalningsskyldigheten.

Ett beslut om anstånd gäller för högst ett år.

41 § Anstånd enligt 40 § ska beviljas i den utsträckning som det behövs för att den bidragsskyldige ska få behålla vad som behövs för sitt eget och familjens underhåll. Bestämmelserna om förbehållsbelopp i 7 kap. 4 och 5 §§ utsökningsbalken ska då tillämpas. Försäkringskassan får vid denna prövning beakta också om den bidragsskyldige har andra lätt realiserbara tillgångar.

Anstånd får också beviljas om det annars finns anledning till det med hänsyn till den bidragsskyldiges personliga eller ekonomiska förhållanden eller andra särskilda förhållanden.

42 § Det belopp som beslutet om anstånd avser ska betalas före belopp som avser senare tid.

43 § En bidragsskyldig som har en skuld till staten på grund av att han eller hon har haft anstånd ska, sedan anståndsbeslutet har upphört, betala ett belopp som motsvarar 1,5 gånger det betalningsbelopp som följer av 2–5 §§ eller, om betalningsskyldigheten för något barn har upphört, skulle ha fastställts enligt 2–5 §§, dock minst 150 kronor per barn och månad. Den bidragsskyldige behöver dock inte betala ett belopp som är högre än att den bidragsskyldige får behålla vad han eller hon behöver för sitt eget och familjens underhåll enligt bestämmelserna i 7 kap. 4 och 5 §§ utsökningsbalken.

För belopp som överstiger det den bidragsskyldige är skyldig att betala ska på ansökan av honom eller henne nytt beslut om anstånd meddelas.

44 § Försäkringskassan ska upphäva eller ändra ett beslut om anstånd, om det inträffar något som medför att anstånd inte längre bör gälla eller bör gälla i mindre omfattning.

Eftergift

45 § Försäkringskassan får på eget initiativ eller på ansökan av den bidragsskyldige helt eller delvis efterge fordran i fråga om betalningsskyldighet och ränta, om det finns synnerliga skäl med hänsyn till den bidragsskyldiges personliga eller ekonomiska förhållanden.

46 § Försäkringskassan får på ansökan av den bidragsskyldige helt eller delvis efterge fordran i fråga om betalningsskyldighet, som avser tid före den dag då hans faderskap till ett barn har fastställts genom bekräftelse eller dom, om det finns synnerliga skäl.

Ränta

47 § Om den bidragsskyldige inte betalar belopp som bestämts enligt 16–27 §§ i rätt tid eller har beviljats anstånd med betalning, ska han eller hon betala ränta på skulden. Försäkringskassan behöver dock inte kräva betalning för räntebelopp som avser kortare dröjsmål med betalning.

Den årliga räntan enligt första stycket tas ut efter en räntesats som för varje kalenderår beräknas med ledning av emissionsräntorna för Riksgäldskontorets statsskuldväxlar och statsobligationer för de senaste tre

åren. Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer meddelar närmare föreskrifter om ränta enligt denna paragraf.

Prop. 2008/09:200
Avd. B

48 § De belopp som den bidragsskyldige betalar in ska i första hand avräknas på upplupen ränta.

Indrivning

49 § Försäkringskassan ska utan dröjsmål vidta åtgärder för att driva in fordringen, om den bidragsskyldige inte fullgör sin betalningsskyldighet.

Beslut om betalningsskyldighet enligt 16–27 §§ och ränta enligt 47 och 48 §§ får verkställas enligt bestämmelserna i utsökningsbalken.

V Särskilda familjeförmåner

20 kap. Innehåll

1 § I denna underavdelning finns bestämmelser om

- adoptionsbidrag i 21 kap., och
- vårdbidrag i 22 kap.

21 kap. Adoptionsbidrag

Innehåll

1 § I detta kapitel finns bestämmelser om

- rätten till adoptionsbidrag i 2–6 §§, och
- vem av föräldrarna som får adoptionsbidraget i 7 §.

Rätten till adoptionsbidrag

2 § Adoptionsbidrag kan lämnas till försäkrade föräldrar för kostnader vid adoption av barn som inte är svenska medborgare och som inte är bosatta här i landet när föräldrarna får dem i sin vård.

Bidraget lämnas med 40 000 kronor för varje barn.

3 § För att adoptionsbidrag ska lämnas krävs

1. att föräldrarna var bosatta här i landet såväl när de fick barnet i sin vård som när adoptionen blev giltig här, och
2. att ansökan om bidraget görs inom ett år från det att adoptionen blev giltig här i landet.

4 § Adoptionsbidrag lämnas endast till den eller de föräldrar som har fått tillstånd att adoptera av svensk domstol.

Med svensk domstols tillstånd likställs

1. beslut av regeringen, eller av den myndighet som regeringen har bestämt, om att ett utomlands meddelat beslut om adoption ska gälla här i landet, och

2. ett utomlands meddelat beslut om adoption som gäller här i landet enligt lagen (1997:191) med anledning av Sveriges tillträde till Haag-konventionen om skydd av barn och samarbete vid internationella adoptioner. Prop. 2008/09:200
Avd. B

5 § Adoptionsbidrag lämnas endast för barn som inte hade fyllt tio år när föräldrarna fick det i sin vård.

Bidrag lämnas inte för adoption av eget eller makes barn.

6 § Bidrag lämnas endast för adoption som har förmedlats av en sammanslutning som är auktoriserad enligt lagen (1997:192) om internationell adoptionsförmedling.

Vem av föräldrarna får adoptionsbidraget?

7 § Föräldrarna får hälften var av adoptionsbidraget om de inte begär en annan fördelning.

22 kap. Vårdbidrag

Innehåll

1 § I detta kapitel finns bestämmelser om

- personer som likställs med förälder i 2 §,
- rätten till vårdbidrag i 3–5 §§,
- förmånstiden i 6–10 §§,
- beräkning av vårdbidrag i 11–14 §§,
- vem av föräldrarna som får vårdbidraget i 15 och 16 §§,
- omprövning vid ändrade förhållanden i 17 och 18 §§, och
- utbetalning av vårdbidrag i 19 §.

Personer som likställs med förälder

2 § Följande personer likställs med förälder när det gäller vårdbidrag:

1. förälders make som stadigvarande sammanbor med föräldern,
2. förälders sambo som tidigare har varit gift med eller har eller har haft barn med föräldern,
3. särskilt förordnad vårdnadshavare som har vård om barnet, och
4. blivande adoptivförälder vid adoption av ett barn som inte är svensk medborgare och som inte är bosatt här i landet när han eller hon får barnet i sin vård.

Rätten till vårdbidrag

3 § En försäkrad förälder har rätt till vårdbidrag för ett försäkrat barn, om

1. barnet på grund av sjukdom, utvecklingsstörning eller annat funktionshinder behöver särskild tillsyn och vård under minst sex månader, eller

2. det på grund av barnets sjukdom eller funktionshinder uppkommer merkostnader.

Om en förälder har flera barn som avses i första stycket grundas bedömningen av rätten till vårdbidrag på det sammanlagda behovet av tillsyn och vård samt på de sammanlagda merkostnaderna.

4 § Vårdbidrag lämnas alltefter tillsyns- och vårdbehovets omfattning och merkostnadernas storlek som hel, tre fjärdedels, halv eller en fjärdedels förmån enligt 11 och 12 §§.

Bidrag kan även lämnas särskilt för merkostnader enligt 13 och 14 §§.

5 § Vid bedömningen enligt 3 och 4 §§ ska det bortses från vårdbehov som tillgodoses genom annat samhällsstöd.

Förmånstiden

Huvudregler

6 § Vårdbidrag lämnas från och med månaden när rätt till förmånen uppkommer, dock inte för längre tid tillbaka än den månad då ansökan om vårdbidrag gjordes.

Vårdbidrag lämnas till och med juni det år då barnet fyller 19 år eller den tidigare månad när rätt till förmånen annars upphör.

7 § Vårdbidraget får begränsas till viss tid.

Rätten till vårdbidrag ska omprövas minst vartannat år, om det inte finns skäl för omprövning med längre mellanrum.

Avbrott i vården

8 § Om föräldern tillfälligt är förhindrad att vårda barnet lämnas vårdbidrag under avbrott i vården som varar högst sex månader.

Om det finns särskilda skäl kan vårdbidrag lämnas även under ett avbrott som varar ytterligare högst sex månader.

Om barnet avlider

9 § Om mer än en fjärdedels vårdbidrag lämnas för ett barn och barnet avlider fortsätter vårdbidraget att lämnas till och med den åttonde månaden efter dödsfallet eller den tidigare månad när vårdbidraget annars skulle ha upphört.

10 § Under den tid som anges i 9 § lämnas vårdbidraget som

1. halv förmån om bidraget vid tiden för dödsfallet lämnades som hel eller tre fjärdedels förmån, och

2. en fjärdedels förmån om bidraget vid tiden för dödsfallet lämnades som halv förmån.

Om viss del av det vårdbidrag som gällde vid dödsfallet hade bestämts som merkostnadsersättning ska motsvarande del av bidraget enligt första stycket anses utgöra sådan ersättning.

Huvudregler

11 § Helt vårdbidrag för ett år motsvarar 250 procent av prisbasbeloppet, dock inte i fall som avses i 13 och 14 §§. Partiell förmån motsvarar tillämplig del av helt bidrag.

12 § Av vårdbidrag som lämnas enligt 11 § kan en viss angiven del bestämmas som ersättning för merkostnader. Denna ersättning bestäms till

1. 18 procent av prisbasbeloppet om merkostnaderna uppgår till 18 men inte 36 procent av prisbasbeloppet,
2. 36 procent av prisbasbeloppet om merkostnaderna uppgår till 36 men inte 53 procent av prisbasbeloppet,
3. 53 procent av prisbasbeloppet om merkostnaderna uppgår till 53 men inte 69 procent av prisbasbeloppet, och
4. 69 procent av prisbasbeloppet om merkostnaderna uppgår till 69 procent av prisbasbeloppet eller mer.

Vårdbidrag enbart för merkostnader

13 § Vårdbidrag som lämnas med beaktande enbart av merkostnader bestäms till

1. 62,5 procent av prisbasbeloppet om merkostnaderna uppgår till minst detta belopp, eller
2. 36 procent av prisbasbeloppet om merkostnaderna uppgår till minst detta belopp.

Merkostnadsersättning utöver helt vårdbidrag

14 § Om behovet av särskild tillsyn och vård för ett barn grundar rätt till hel förmån utan att merkostnaderna beaktas och merkostnaderna uppgår till minst 18 procent av prisbasbeloppet, ska beloppet av hel förmån höjas med merkostnadsersättning. Denna ska, alltefter merkostnadernas storlek, bestämmas till 18, 36, 53 eller 69 procent av prisbasbeloppet med tillämpning av 12 §.

Vem av föräldrarna får vårdbidraget?

15 § Om båda föräldrarna har rätt till vårdbidrag för ett visst barn får den förälder vårdbidraget som står för den huvudsakliga tillsynen och vården.

16 § Om båda föräldrarna begär det ska i stället halva bidraget betalas ut till var och en av dem. En förutsättning för detta är att föräldrarna har gemensam vårdnad om barnet och att båda tar del i vården av barnet.

I fall som avses i 9 § krävs att föräldrarna vid tiden för dödsfallet hade gemensam vårdnad om barnet och att båda tog del i vården.

Omprövning vid ändrade förhållanden

Prop. 2008/09:200

Avd. B

17 § Om förhållanden som påverkar behovet av vårdbidraget ändras ska rätten till förmånen omprövas.

18 § Ändring av vårdbidrag ska gälla från och med månaden närmast efter den månad när anledningen till ändring uppkom. Gäller det ökning efter ansökan ska dock även 6 § första stycket beaktas.

Utbetalning av vårdbidrag

19 § Vårdbidrag ska betalas ut månadsvis. När ersättningsbeloppet beräknas för månad ska den ersättning för år räknat som beräkningen utgår från avrundas till närmaste krontal som är jämnt delbart med tolv.

I Inledande bestämmelser

23 kap. Innehåll, definitioner och förklaringar

Innehåll

1 § I avdelning C finns bestämmelser om socialförsäkringsförmåner vid sjukdom eller arbetsskada.

2 § Förmåner vid sjukdom eller arbetsskada enligt denna avdelning är

- sjukpenning som lämnas vid sjukdom och nedsatt arbetsförmåga,
- rehabiliteringsåtgärder vid sjukdom och nedsatt arbetsförmåga,
- rehabiliteringsersättning i samband med rehabiliteringsåtgärder,
- sjukersättning eller aktivitetsersättning när arbetsförmågan är långvarigt nedsatt,
- arbetsskadeersättning vid skada i samband med förvärvsarbete,
- statlig personskadeersättning vid skada i samband med vissa statliga eller kommunala verksamheter,
- krigsskadeersättning till sjömän vid skada utomlands,
- smittbärarersättning för inkomstförlust m.m., och
- närståendepenning i samband med ledighet för vård av en svårt sjuk person.

3 § I detta kapitel finns inledande bestämmelser om förmåner vid sjukdom och arbetsskada.

Vidare finns bestämmelser om

- sjukpenning i 24–28 kap.,
- rehabilitering och rehabiliteringsersättning i 29–31 kap.,
- sjukersättning och aktivitetsersättning i 32–37 kap.,
- förmåner vid arbetsskada m.m. i 38–44 kap., och
- särskilda förmåner vid smitta, sjukdom eller skada i 45–47 kap.

Försäkring och ansökan, m.m.

4 § En förmån enligt denna avdelning lämnas endast till den som har ett gällande försäkringsskydd för förmånen enligt 4–7 kap.

Bestämmelser om anmälan och ansökan samt vissa gemensamma bestämmelser om förmåner och handläggning finns i 104–117 kap. (avdelning H).

24 kap. Innehåll och inledande bestämmelser

Innehåll

1 § I denna underavdelning finns allmänna bestämmelser om sjukpenninggrundande inkomst och årsarbetstid i 25 kap.

Vidare finns bestämmelser om

- bestämmande och behållande av sjukpenninggrundande inkomst samt beräkning av årsarbetstiden i vissa situationer i 26 kap., och
- sjukpenning i 27 och 28 kap.

Inledande bestämmelser

2 § Sjukpenning kan lämnas till en försäkrad som har nedsatt arbetsförmåga på grund av sjukdom. Ersättningsens storlek är beroende av den försäkrades sjukpenninggrundande inkomst (SGI) och den omfattning i vilken dennes arbetsförmåga är nedsatt.

3 § En försäkrads sjukpenninggrundande inkomst ligger också till grund för beräkning av följande förmåner enligt denna balk:

- graviditetspenning,
- föräldrapenning på sjukpenningnivå,
- tillfällig föräldrapenning,
- rehabiliteringspenning,
- skadelivränta,
- smittbärapenning, och
- närståendepenning.

25 kap. Allmänna bestämmelser om sjukpenninggrundande inkomst och årsarbetstid

Innehåll

1 § I detta kapitel finns grundläggande bestämmelser om sjukpenninggrundande inkomst i 2–6 §§.

Vidare finns bestämmelser om

- inkomst av anställning i 7 §,
- inkomst av annat förvärvsarbete i 8–15 §§,
- undantag för vissa inkomster i 16–24 §§, och
- årsarbetstid i 25–31 §§.

Grundläggande bestämmelser

2 § Sjukpenninggrundande inkomst är den årliga inkomst i pengar som en försäkrad kan antas komma att tills vidare få för eget arbete antingen

1. som arbetstagare i allmän eller i enskild tjänst (inkomst av anställning), eller

2. på annan grund (inkomst av annat förvärvsarbete).

Prop. 2008/09:200
Avd. C

3 § För att sjukpenninggrundande inkomst ska kunna fastställas för en person krävs att han eller hon är försäkrad för arbetsbaserade förmåner enligt 4 och 6 kap.

För att sjukpenninggrundande inkomst ska kunna fastställas krävs dessutom att den försäkrades årliga inkomst

1. kommer från arbete i Sverige,
2. kommer från arbete som kan antas vara under minst sex månader i följd eller vara årligen återkommande, och
3. kan antas uppgå till minst 24 procent av prisbasbeloppet.

4 § Av ett beslut om fastställande av sjukpenninggrundande inkomst ska det framgå hur stor den sjukpenninggrundande inkomsten är och i vilken utsträckning denna avser inkomst av anställning eller inkomst av annat förvärvsarbete.

5 § När sjukpenninggrundande inkomst beräknas ska inkomst av anställning och inkomst av annat förvärvsarbete var för sig beräknas och avrundas till närmast lägre hundratal kronor.

Vid beräkningen ska det bortses från inkomst av anställning och inkomst av annat förvärvsarbete till den del summan av dessa överstiger 7,5 prisbasbelopp. Det ska därvid i första hand bortses från inkomst av annat förvärvsarbete.

6 § Om den försäkrades förhållanden inte är kända för Försäkringskassan, ska beräkningen av den försäkrades sjukpenninggrundade inkomst grundas på

1. de upplysningar som Försäkringskassan kan få av den försäkrade eller dennes arbetsgivare, eller
2. den uppskattning av den försäkrades inkomster som gjorts vid taxeringen.

Inkomst av anställning

7 § Ersättning med minst 1 000 kronor om året för utfört arbete för någon annans räkning ska räknas som inkomst av anställning. Detta gäller även om betalningsmottagaren inte är anställd av den som betalar ersättningen. Den som har betalat ut sådan ersättning ska då anses som arbetsgivare, och den som utfört arbete ska anses som arbetstagare.

Det som anges i första stycket gäller inte om

1. ersättningen betalas ut i form av pension,
2. ersättningen ska räknas som inkomst av annat förvärvsarbete enligt 10–15 §§, eller
3. ersättningen omfattas av undantag enligt 16–24 §§.

Näringsverksamhet

8 § Inkomst av näringsverksamhet ska räknas som inkomst av annat förvärvsarbete. Detsamma gäller sådan inkomst av arbete för egen räkning som utgör inkomst av tjänst.

Det som anges i första stycket gäller endast i den utsträckning inkomsten inte ska räknas som inkomst av anställning. Vidare gäller det som anges i 9–17 och 19–24 §§.

9 § När sjukpenninggrundande inkomst av annat förvärvsarbete beräknas får inkomst av arbete för egen räkning inte beräknas högre än vad som motsvarar skälig avlöning för liknande arbete för annans räkning.

Ersättning till den som har F-skattsedel

10 § Som inkomst av annat förvärvsarbete räknas ersättning för arbete om ersättningen betalas ut till en mottagare som har en F-skattsedel när ersättningen bestäms eller när den betalas ut.

Om mottagaren har en F-skattsedel med villkor enligt 4 kap. 9 § skattebetalningslagen (1997:483), räknas ersättningen som inkomst av annat förvärvsarbete bara om F-skattsedeln skriftligen återopas.

11 § Den som i en anbudshandling, en faktura eller någon därmed jämförlig handling har lämnat uppgift om innehav av F-skattsedel ska anses ha en sådan skattsedel om handlingen även innehåller följande uppgifter:

1. utbetalarens och betalningsmottagarens namn och adress eller andra för identifiering godtagbara uppgifter, och
2. betalningsmottagarens personnummer, samordningsnummer eller organisationsnummer.

Uppgiften om innehav av F-skattsedel gäller även som sådant skriftligt återopande av F-skattsedel som avses i 10 § andra stycket.

12 § Det som anges i 11 § gäller dock inte om den som betalar ut ersättningen känner till att uppgiften om innehav av F-skattsedel är oriktig.

Bestämmelser om påföljd för den som lämnar oriktig uppgift finns i skattebrottslagen (1971:69).

Viss ersättning från privatpersoner

13 § Som inkomst av annat förvärvsarbete räknas ersättning för arbete om ersättningen betalas ut till en mottagare som har en A-skattsedel eller en F-skattsedel med villkor enligt 4 kap. 9 § skattebetalningslagen (1997:483) eller som saknar skattsedel för preliminär skatt, om

1. utbetalaren är en fysisk person eller ett dödsbo,
2. ersättningen inte är en utgift i en näringsverksamhet som bedrivs av utbetalaren,
3. ersättningen tillsammans med annan ersättning för arbete från samma utbetalare under inkomståret kan antas bli mindre än 10 000 kronor,

4. utbetalaren och mottagaren inte har träffat en överenskommelse om att ersättningen ska anses som inkomst av anställning, och
5. det inte är fråga om sådan ersättning för arbete som avses i 12 kap. 16 § föräldrabalken.
- Prop. 2008/09:200
Avd. C

Ersättning från handelsbolag till delägare, m.m.

14 § Som inkomst av annat förvärvsarbete räknas ersättning för arbete om ersättningen betalas ut från

1. ett handelsbolag till en delägare i handelsbolaget, eller
2. en europeisk ekonomisk intressegruppering till en medlem i intressegrupperingen.

Ersättning från utländsk arbetsgivare

15 § Som inkomst av annat förvärvsarbete räknas lön eller annan ersättning som den försäkrade får från en arbetsgivare som är bosatt utomlands eller är en utländsk juridisk person, om

- arbetsgivaren inte har sådant fast driftställe i Sverige som avses i 2 kap. 29 § inkomstskattelagen (1999:1229), och
- arbetsgivaren och den försäkrade har slutit avtal som avses i 2 kap. 8 § socialavgiftslagen (2000:980) att arbetsgivaravgifter inte ska betalas på lönen eller ersättningen.

Undantag för vissa inkomster

Ersättning understigande 1 000 kronor

16 § Om ersättning för arbete för någon annans räkning inte kan antas uppgå till minst 1 000 kronor under året, räknas ersättningen från denne som sjukpenninggrundande inkomst endast om ersättningen utgör inkomst av näringsverksamhet.

Semesterlön och semesterersättning

17 § Som sjukpenninggrundande inkomst räknas inte semesterlön till den del lönen överstiger vad som skulle ha betalats i lön för utfört arbete under motsvarande tid. Motsvarande begränsning gäller för semesterersättning.

Vissa utdelningar, kapitalinkomster och lån

18 § Som sjukpenninggrundande inkomst räknas inte inkomst som avses i 10 kap. 3 § 1–3 inkomstskattelagen (1999:1229).

Mindre ersättning till idrottsutövare

19 § Som sjukpenninggrundande inkomst av anställning räknas inte ersättning som en idrottsutövare får från en sådan ideell förening som

avses i 7 kap. 7 § första stycket inkomstskattelagen (1999:1229) och som har till huvudsakligt syfte att främja idrottslig verksamhet, om ersättningen från föreningen under året kan antas bli mindre än ett halvt prisbasbelopp.

Prop. 2008/09:200
Avd. C

Vissa avtalsförmåner som avses i lagen om särskild löneskatt

20 § Som sjukpenninggrundande inkomst räknas inte följande ersättningar:

1. ersättning som anges i 1 § första stycket 1–5 och fjärde stycket lagen (1990:659) om särskild löneskatt på vissa förvärvsinkomster, och
2. ersättning enligt gruppsjukförsäkring eller trygghetsförsäkring vid arbetsskada som enligt 2 § första stycket lagen om särskild löneskatt på vissa förvärvsinkomster utgör underlag för nämnda skatt.

Ersättning från vinstandelsstiftelse

21 § Som sjukpenninggrundande inkomst räknas inte ersättning från en stiftelse som har till väsentligt ändamål att tillgodose ekonomiska intressen hos dem som är eller har varit anställda hos en arbetsgivare som har lämnat bidrag till stiftelsen (vinstandelsstiftelse) om följande förutsättningar är uppfyllda:

- ersättningen avser en sådan anställd som omfattas av ändamålet med vinstandelsstiftelsen,
- ersättningen avser inte betalning för den anställdes arbete åt vinstandelsstiftelsen, och
- de bidrag arbetsgivaren har lämnat till vinstandelsstiftelsen har varit avsedda att vara bundna under minst tre kalenderår och att på likartade villkor tillkomma en betydande andel av de anställda.

Detta gäller även ersättning från en annan juridisk person med motsvarande ändamål som en vinstandelsstiftelse.

22 § Om arbetsgivaren är ett fåmansföretag eller ett fåmanshandelsbolag gäller det som föreskrivs i 21 § inte ersättning som den juridiska personen lämnar till företagsledare eller delägare i företaget eller till en person som är närstående till någon av dem.

Med fåmansföretag, fåmanshandelsbolag, företagsledare och närstående avses detsamma som i inkomstskattelagen (1999:1229).

23 § Som sjukpenninggrundande inkomst räknas inte sådan ersättning från en vinstandelsstiftelse som härrör från bidrag som arbetsgivaren har lämnat under något av åren 1988–1991.

Försäkrade som senast för juli 2008 beviljats icke tidsbegränsad sjukersättning

24 § Som sjukpenninggrundande inkomst räknas inte inkomst på grund av förvärvsarbete som den försäkrade utför under tid för vilken han eller hon får sjukersättning enligt bestämmelserna i 37 kap. 3 §.

Allmänna bestämmelser

25 § Årsarbetstid ska beräknas för en försäkrad som har en sjukpenninggrundande inkomst som helt eller delvis avser anställning. Årsarbetstiden beräknas när den enligt särskilda bestämmelser har betydelse för beräkningen av en förmån.

26 § Årsarbetstiden är det antal timmar eller dagar per år som en försäkrad tills vidare kan antas komma att ha som ordinarie arbetstid eller motsvarande normal arbetstid i sitt förvärvsarbete.

27 § Årsarbetstiden beräknas i dagar endast när den schablonberäknas. Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer meddelar föreskrifter om schablonberäkning av årsarbetstiden.

Ledighet som likställs med förvärvsarbete

28 § När årsarbetstiden beräknas ska följande ledigheter likställas med förvärvsarbete:

1. ledighet för semester, dock inte om den försäkrade under ledigheten får semesterlön enligt semesterlagen (1977:480) och, enligt 15 § samma lag, kan begära att dagar då han eller hon är oförmögen till arbete på grund av sjukdom inte räknas som semesterdag,
2. ledighet under studietid för vilken oavkortade löneförmåner lämnas,
3. ledighet under tid då den försäkrade får ersättning för att delta i teckenspråksutbildning för vissa föräldrar (TUFF), och
4. ledighet för ferier eller för motsvarande uppehåll för lärare som är anställda inom utbildningsväsendet.

Beräkning av årsarbetstiden

29 § Årsarbetstiden avrundas till närmast hela timtal, varvid halv timme avrundas uppåt.

30 § När den försäkrades förhållanden inte är kända för Försäkringskassan ska beräkningen av årsarbetstiden grundas på upplysningar som Försäkringskassan kan inhämta från den försäkrade eller dennes arbetsgivare eller uppdragsgivare.

31 § I 26 kap. samt 28 kap. 8 och 9 §§ finns ytterligare bestämmelser om beräkning av årsarbetstid i vissa situationer.

26 kap. Bestämmande och behållande av sjukpenninggrundande inkomst samt beräkning av årsarbetstiden i vissa situationer

Prop. 2008/09:200
Avd. C

Innehåll

1 § I detta kapitel finns bestämmelser om

- när sjukpenninggrundande inkomst bestäms i 2 och 3 §§,
- ändring av den sjukpenninggrundande inkomsten i 4–8 §§,
- sjukpenninggrundande inkomst vid förvärvsavbrott (SGI-skyddad tid) i 9–18 §§,
- sjukpenninggrundande inkomst och årsarbetstid i vissa situationer i 19–27 §§, och
- årlig omräkning av sjukpenninggrundande inkomst vid förvärvs-avbrott i vissa fall (SGI-skyddad tid) i 28–31 §§.

När bestäms sjukpenninggrundande inkomst?

2 § Sjukpenninggrundande inkomst bestäms för en försäkrad i samband med att han eller hon begär att få en förmån som beräknas på grundval av sjukpenninggrundande inkomst eller att det annars behövs för handläggningen av ett ärende.

3 § Försäkringskassan ska på begäran av en försäkrad bestämma den försäkrades sjukpenninggrundande inkomst även om något ersättningsärende inte är aktuellt.

Ändring av den sjukpenninggrundande inkomsten

4 § Den sjukpenninggrundande inkomsten ska ändras om Försäkringskassan har fått reda på att den försäkrades inkomstförhållanden eller andra omständigheter har ändrats på ett sätt som har betydelse antingen för rätten till en förmån som redan lämnas eller för storleken på förmånen.

5 § Ändring enligt 4 § får inte avse ändring av den försäkrades inkomstförhållanden på grund av sådant förvärvsarbete som avses i 37 kap. 3 §.

6 § En ändring av den fastställda sjukpenninggrundande inkomsten ska gälla från och med den dag då anledning till ändringen uppkom.

Den ändrade sjukpenninggrundande inkomsten får dock läggas till grund för ersättning tidigast från och med första dagen i den ersättningsperiod som infaller i anslutning till att Försäkringskassan fått kännedom om inkomständringen.

7 § Det som föreskrivs i 6 § andra stycket tillämpas inte om ändringen föranleds av att

1. sjukersättning eller aktivitetsersättning har beviljats den försäkrade eller att sådan ersättning som redan lämnats har ändrats på grund av att den försäkrades arbetsförmåga har ändrats,

2. ett beslut om vilandeförklaring av sjukersättning eller aktivitetsersättning enligt 36 kap. 13–15 §§ har upphört,

Prop. 2008/09:200
Avd. C

3. livränta enligt bestämmelserna i denna avdelning har beviljats den försäkrade eller när sådan livränta som redan lämnas har ändrats, eller

4. tjänstepension har beviljats den försäkrade.

8 § Bestämmelsen i 7 § 1 ska tillämpas även när den försäkrade skulle ha fått sådan ersättning som avses där i form av garantiersättning om han eller hon hade haft rätt till sådan ersättning enligt bestämmelserna i 35 kap. 4–17 §§ om försäkringstid.

Sjukpenninggrundande inkomst vid förvärvsavbrott (SGI-skyddad tid)

Allmänna bestämmelser

9 § SGI-skydd innebär att den sjukpenninggrundande inkomsten för tid då den försäkrade gör avbrott i sitt arbete av något skäl som anges i 11–18 §§ (SGI-skyddad tid) beräknas med utgångspunkt i förhållandena närmast före avbrottet, om den sjukpenninggrundande inkomsten därigenom blir högre än om den hade beräknats med beaktande av förhållandena under avbrottet.

Det som föreskrivs i denna paragraf gäller dock inte när 7 § 1, 3 eller 4 är tillämplig.

10 § I 28–31 §§ finns bestämmelser om omräkning av den sjukpenninggrundande inkomsten under SGI-skyddad tid i vissa fall.

Studier

11 § SGI-skydd gäller under tid då den försäkrade bedriver studier, för vilka han eller hon uppbär studiestöd enligt studiestödslagen (1999:1395). Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer meddelar ytterligare föreskrifter om vilka studier som medför att skyddet är tillämpligt.

Periodiskt ekonomiskt stöd

12 § SGI-skydd gäller under tid då den försäkrade får periodiskt ekonomiskt stöd enligt särskilda avtal mellan arbetsmarknadens parter. Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer meddelar ytterligare föreskrifter om förutsättningarna för att avtalen ska medföra att skyddet är tillämpligt.

Arbetsmarknadspolitiska åtgärder m.m.

13 § SGI-skydd gäller under tid då den försäkrade deltar i ett arbetsmarknadspolitiskt program och får aktivitetsstöd eller utvecklingsersättning eller står till arbetsmarknadens förfogande. Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer meddelar ytterligare före-

skrifter om de villkor som gäller för att den försäkrade ska anses stå till arbetsmarknadens förfogande.

Prop. 2008/09:200
Avd. C

Graviditet

14 § SGI-skydd gäller under tid då den försäkrade är gravid och avbryter eller inskränker sitt förvärvsarbete tidigast sex månader före barnets födelse eller den beräknade tidpunkten för födelsen.

Föräldraledighet

15 § SGI-skydd gäller under tid då den försäkrade helt eller delvis avstår från förvärvsarbete för vård av barn, om den försäkrade är förälder till barnet eller likställs med förälder enligt 1 § föräldraledighetslagen (1995:584) och barnet inte fyllt ett år.

Det som föreskrivs i första stycket gäller även vid adoption av barn som inte fyllt tio år eller vid mottagande av sådant barn i avsikt att adoptera det, om mindre än ett år har förflutit sedan den försäkrade fick barnet i sin vård.

Plikttjänstgöring

16 § SGI-skydd gäller under tid då den försäkrade fullgör tjänstgöring enligt lagen (1994:1809) om totalförsvarsplikt.

Sjukpenning och rehabiliteringsersättning, m.m.

17 § SGI-skydd gäller under tid då den försäkrade inte förvärvsarbetar av någon anledning som ger rätt till ersättning i form av

1. sjukpenning,
2. ersättning för arbetsresor i stället för sjukpenning,
3. rehabiliteringsersättning, eller
4. ersättning från arbetsskadeförsäkringen enligt 38–42 kap. som motsvarar ersättning enligt 1–3 eller någon annan jämförbar ekonomisk förmån.

Kortare avbrott i förvärvsarbete

18 § SGI-skydd gäller under högst tre månader i följd för en försäkrad som avbryter sitt förvärvsarbete, oavsett om avsikten är att förvärvs-avbrottet ska pågå långre tid.

Sjukpenninggrundande inkomst och årsarbetstid i vissa situationer

Studier, periodiskt ekonomiskt stöd och arbetsmarknadspolitiska åtgärder m.m.

19 § För en försäkrad som bedriver studier som avses i 11 § eller får periodiskt ekonomiskt stöd som avses i 12 § eller deltar i ett arbetsmark-

nadspolitiskt program och får aktivitetsstöd eller utvecklingsersättning gäller vid sjukdom det som föreskrivs i andra stycket.

Prop. 2008/09:200
Avd. C

Under den tid som avses i första stycket ska sjukpenningen för den försäkrade beräknas på en sjukpenninggrundande inkomst som har fastställts på grundval av enbart den inkomst av eget arbete som den försäkrade kan antas få under den tiden. Om den sjukpenninggrundande inkomsten då helt eller delvis är inkomst av anställning, ska årsarbets-tiden beräknas på grundval av enbart det antal arbetstimmar som den försäkrade kan antas ha i det förvärvsarbetet under den aktuella tiden.

Plikttjänstgöring

20 § Det som föreskrivs i 19 § andra stycket tillämpas även vid sjukdom för en försäkrad som fullgör pliktjänstgöring som avses i 16 §. Detta gäller dock endast vid grundutbildning som är längre än 60 dagar.

Behandling eller rehabilitering

21 § För en försäkrad som får sådan behandling eller rehabilitering som avses i 27 kap. 6 § eller 29 kap. 2 § och då får livränta från arbetsskadeförsäkringen enligt 38–42 kap. eller motsvarande ersättning enligt annan författning, gäller vid sjukdom det som anges i andra stycket.

Under den tid som livräntan betalas ut ska sjukpenningen beräknas på en sjukpenninggrundande inkomst som har fastställts på grundval av enbart den inkomst av eget arbete som den försäkrade kan antas få under denna tid.

Studieuppehåll

22 § För en försäkrad som avses i 28 kap. 6 § första stycket 1 eller 2, och som under studieuppehåll mellan vår- och hösttermin inte får studiesociala förmåner för studier som avses i 11 §, gäller vid sjukdom det som anges i andra stycket.

Under studieuppehållet ska sjukpenning beräknas på den sjukpenninggrundande inkomst som följer av 4–7, 9 och 10 §§ om sjukpenningen då blir högre än sjukpenning beräknad på den sjukpenninggrundande inkomsten enligt 19 §.

Försäkrade som fått vårdnadsbidrag

23 § Vid utgången av en period för vilken en försäkrad har fått vårdnadsbidrag enligt lagen (2008:307) om kommunalt vårdnadsbidrag ska den sjukpenninggrundande inkomsten lägst motsvara den sjukpenninggrundande inkomst som den försäkrade skulle ha varit berättigad till omedelbart före en sådan period.

Bestämmelserna i första stycket gäller dock inte i de fall

- sådana omständigheter som anges i 7 § 1, 3 eller 4 har inträffat, eller
- då den försäkrade omfattas av bestämmelserna i 11 eller 12 §.

24 § För sådana personer som enligt 5 kap. 6 och 8 §§ anses bosatta i Sverige även under vistelse utomlands, ska den sjukpenninggrundande inkomsten vid återkomsten till Sverige motsvara lägst det belopp som utgjorde deras sjukpenninggrundande inkomst omedelbart före utlandsresan.

Försäkrade som får tjänstepension

25 § Om en försäkrad får tjänstepension i form av ålderspension eller därmed likställd pension före utgången av den månad han eller hon fyller 65 år, ska sjukpenninggrundande inkomst fastställas endast om den försäkrade har ett förvärvsarbete som beräknas pågå under minst sex månader i följd. Den sjukpenninggrundande inkomsten ska då beräknas enligt bestämmelserna i 25 kap.

26 § Om en försäkrad som får sådan tjänstepension som avses i 25 § är helt eller delvis arbetslös och är arbetssökande, ska sjukpenninggrundande inkomst fastställas endast om tjänstepensionen understiger 60 procent av lönen närmast före pensionsavgången.

27 § För en försäkrad som avses i 26 § ska den sjukpenninggrundande inkomsten beräknas på grundval av lönen närmast före pensionsavgången. Om den försäkrade inte har för avsikt att förvärvsarbeta i samma omfattning som tidigare, ska den sjukpenninggrundande inkomsten beräknas på grundval av den inkomst han eller hon kan antas få av arbete som svarar mot arbetsutbudet. Vid beräkningen ska det iaktas att den sjukpenninggrundande inkomsten inte får överstiga 7,5 prisbasbelopp.

Vid beräkningen ska den försäkrades inkomst minskas med tjänstepensionen. Minskningen får dock inte leda till att en försäkrad som är endast delvis arbetslös får lägre sjukpenninggrundande inkomst än om beräkningen skulle ha gjorts enligt 25 §.

Årlig omräkning av sjukpenninggrundande inkomst vid förvärvsavbrott i vissa fall (SGI-skyddad tid)

28 § När Försäkringskassan ska bestämma den sjukpenninggrundande inkomsten för en försäkrad som omfattas av bestämmelserna i 11–18 §§ och som helt eller delvis saknar anställning ska den sjukpenninggrundande inkomsten räknas om enligt 29–31 §§.

Det som anges i första stycket gäller även en försäkrad vars anställning upphör under en pågående ersättningsperiod.

29 § Den sjukpenninggrundande inkomsten ska räknas om när minst ett år har förflutit från den tidpunkt när den anställning upphörde som senast föranlett eller kunnat föranleda beräkning av sjukpenninggrundande inkomst. Därefter ska den sjukpenninggrundande inkomsten räknas om årligen, räknat ett år från den senaste omräkningen.

Med den tidpunkt när anställningen upphörde likställs den tidpunkt då den försäkrade helt upphörde med annat förvärvsarbete än arbete som anställd. Prop. 2008/09:200
Avd. C

30 § Den sjukpenninggrundande inkomsten av annat förvärvsarbete, grundad på annan inkomst än som avses i 28 kap. 15 §, ska räknas om för en försäkrad som inte har upphört med förvärvsarbetet.

Omräkning ska göras under en pågående ersättningsperiod efter det att ett år har förflutit från ersättningsperiodens början. Därefter ska den sjukpenninggrundande inkomsten räknas om årligen, räknat ett år från den senaste omräkningen.

31 § Omräkningen ska göras med den procentuella förändringen i det allmänna prisläget räknad från det senast fastställda talet för konsumentprisindex jämfört med motsvarande tal tolv månader dessförinnan. En omräkning som innebär en sänkning av den sjukpenninggrundande inkomsten ska inte beaktas.

Den sjukpenninggrundande inkomsten får aldrig fastställas till ett belopp som överstiger 7,5 prisbasbelopp.

27 kap. Allmänna bestämmelser om sjukpenning

Innehåll

1 § I detta kapitel finns bestämmelser om

- rätten till sjukpenning i 2–8 §§,
- samordning med sjuklön i 9 §,
- sjukpenning för anställda och vissa andra vid kortare sjukdomsfall, m.m. i 10–16 §§,
- sjukanmälan i 17 och 18 §§,
- ersättningsnivåer i 19 §,
- förmånstiden i 20–38 §§,
- allmänt högriskskydd i 39 §,
- särskilt högriskskydd i 40–44 §§,
- förmånsnivåer och arbetsförmåga i 45 §,
- bedömning av arbetsförmågans nedsättning (rehabiliteringskedjan) i 46–55 §§, och
- arbetsgivarinträde m.m. i 56–61 §§.

Rätten till sjukpenning

Allmänna villkor

2 § En försäkrad har rätt till sjukpenning vid sjukdom som sätter ned hans eller hennes arbetsförmåga med minst en fjärdedel.

Med sjukdom likställs ett tillstånd av nedsatt arbetsförmåga som orsakats av sjukdom för vilken det lämnats sjukpenning, om tillståndet fortfarande kvarstår efter det att sjukdomen upphört.

3 § Vid bedömningen av om den försäkrade är sjuk ska det bortses från arbetsmarknadsmässiga, ekonomiska, sociala och liknande förhållanden. Prop. 2008/09:200
Avd. C

4 § Sjukpenning lämnas som hel, tre fjärdedels, halv eller en fjärdedels förmån enligt 45 §.

Ersättning för arbetsresor i stället för sjukpenning

5 § För att underlätta den försäkrades återgång till arbete i anslutning till ett sjukdomsfall får, i stället för den sjukpenning som annars skulle ha lämnats, skäligen ersättning lämnas för den försäkrades merutgifter för resor till och från arbetet.

Ersättning lämnas endast om merutgifterna beror på att den försäkrades hälsotillstånd inte tillåter honom eller henne att utnyttja det färd sätt som han eller hon normalt använder för att ta sig till sitt arbete.

Sjukpenning i förebyggande syfte m.m.

6 § En försäkrad har rätt till sjukpenning även när han eller hon genomgår en medicinsk behandling eller medicinsk rehabilitering som syftar till att

1. förebygga sjukdom,
2. förkorta sjukdomstiden, eller
3. helt eller delvis förebygga eller häva nedsättning av arbetsförmågan.

Som villkor för att sjukpenning ska lämnas gäller att den medicinska behandlingen eller medicinska rehabiliteringen har

- ordinerats av läkare, och
- ingår i en av Försäkringskassan godkänd plan.

7 § Om sjukpenning lämnas enligt 6 § ska arbetsförmågan anses nedsatt i den utsträckning som den försäkrade på grund av behandlingen eller rehabiliteringen är förhindrad att förvärvsarbeta.

Familjehemsförälder

8 § Om en familjehemsförälder får ersättning för vården av barn som omfattas av uppdraget för tid när sjukpenning kommer i fråga, bedöms rätten till sjukpenning med bortseende från ersättningen.

Samordning med sjuklön

9 § Sjukpenning lämnas inte på grundval av anställningsförmåner för tid som ingår i en sjuklöneperiod när den försäkrades arbetsgivare ska svara för sjuklön.

De första fjorton dagarna

10 § För de första 14 dagarna i en sjukperiod lämnas sjukpenning som svarar mot sjukpenninggrundande inkomst av anställning endast under förutsättning att den försäkrade skulle ha förvärvsarbetat om han eller hon inte hade varit sjuk.

Med tid för förvärvsarbete enligt första stycket likställs tid som avses i 25 kap. 28 §.

11 § Kan det inte utredas hur den försäkrade skulle ha förvärvsarbetat under sjukperiodens första 14 dagar gäller följande. Sjukpenningen får lämnas efter vad som kan anses skäligt med ledning av hur den försäkrade har förvärvsarbetat före sjukperioden, om det kan antas att den försäkrade skulle ha förvärvsarbetat i motsvarande omfattning under de första 14 dagarna i sjukperioden.

Studier

12 § Det som föreskrivs i 10 § gäller även för tid efter de första 14 dagarna av sjukperioden för en försäkrad som bedriver sådana studier som avses i 26 kap. 11 §.

Periodiskt ekonomiskt stöd

13 § Det som föreskrivs i 10 § gäller även för tid efter de första 14 dagarna av sjukperioden för en försäkrad som får periodiskt ekonomiskt stöd enligt sådana särskilda avtal mellan arbetsmarknadens parter som avses i 26 kap. 12 §.

Arbetsmarknadspolitiska åtgärder m.m.

14 § Det som föreskrivs i 10 § gäller även för tid efter de första 14 dagarna av sjukperioden för en försäkrad som, på sätt avses i 26 kap. 13 §, deltar i ett arbetsmarknadspolitiskt program och får aktivitetsstöd eller utvecklingsersättning, eller står till arbetsmarknadens förfogande.

Behandling och rehabilitering

15 § Det som föreskrivs i 10 § gäller även för tid efter de första 14 dagarna av sjukperioden för en försäkrad som får sådan behandling som avses i 6 § eller 31 kap. 3 § och som under denna tid får livränta vid arbetsskada eller annan skada som avses i 41–44 kap.

Plikttjänstgöring

16 § Det som föreskrivs i 10 § gäller även för tid efter de första 14 dagarna för en försäkrad som fullgör tjänstgöring enligt lagen (1994:1809)

om totalförsvarspplikt, om tjänstgöringen avser grundutbildning som är längre än 60 dagar.

Prop. 2008/09:200
Avd. C

Sjukanmälan

17 § Sjukpenning får inte lämnas för tid innan anmälan om sjukdomsfallet har gjorts till Försäkringskassan. Detta gäller dock inte om det har funnits hinder mot att göra en sådan anmälan eller det finns särskilda skäl för att förmånen ändå bör lämnas.

18 § Om den försäkrades arbetsgivare ska anmäla sjukdomsfallet enligt 12 § första stycket lagen (1991:1047) om sjuklön, ska sjukpenning som grundas på inkomst av anställning lämnas utan hinder av det som anges i 17 §.

Ersättningsnivåer

Inledande bestämmelser

19 § Sjukpenning lämnas på

- normalnivå, eller
- fortsättningsnivå.

Sjukpenning på normalnivån beräknas på ett beräkningsunderlag enligt 28 kap. 7 § 1 och sjukpenning på fortsättningsnivån beräknas på ett beräkningsunderlag enligt 28 kap. 7 § 2.

Förmånstiden

Inledande bestämmelse

20 § Sjukpenning kan lämnas för dagar i en sjukperiod så länge den försäkrade uppfyller förutsättningarna för rätt till sjukpenning inom den tid som anges i 21–24 §§.

Förmånstiden för sjukpenning på normalnivån

21 § Sjukpenning på normalnivån lämnas för högst 364 dagar under en ramtid som omfattar de 450 närmast föregående dagarna.

22 § Om den försäkrade inom ramtiden redan har fått sjukpenning för 364 dagar på normalnivån, kan sjukpenning lämnas enligt bestämmelserna i 24 §. Vid beräkningen av antalet dagar med sjukpenning på normalnivån anses som sådana dagar även dagar med

1. sjukpenning på fortsättningsnivån,
2. ersättning för merutgifter enligt 5 §, och
3. rehabiliteringsersättning enligt 31 kap. 3 §.

Som dagar med sjukpenning på normalnivån räknas vidare tretton dagar under sådan sjuklöneperiod som avses i 26 § andra stycket.

23 § Om det finns synnerliga skäl får sjukpenning på normalnivån, efter ansökan av den försäkrade, lämnas trots att sådan sjukpenning redan har lämnats för 364 dagar under ramtiden. I sådant fall tillämpas inte bestämmelserna i 22 och 24 §§.

Prop. 2008/09:200
Avd. C

Förmånstiden för sjukpenning på fortsättningsnivån

24 § Sjukpenning på fortsättningsnivån lämnas, efter ansökan av den försäkrade, för högst 550 dagar om sjukpenning på normalnivån inte kan lämnas på grund av det som föreskrivs i 21 §. Detta gäller även för dagar i en ny sjukperiod under förutsättning att sjukpenning för maximalt antal dagar inte redan har lämnats.

Om en sjukperiod föranleds av en godkänd arbetsskada enligt 39–42 kap., får sjukpenning på fortsättningsnivån lämnas för ytterligare dagar.

Läkarintyg

25 § Den försäkrade ska styrka nedsättningen av arbetsförmågan på grund av sjukdom senast från och med den sjunde dagen efter sjukanmälningssdagen genom att lämna in ett läkarintyg till Försäkringskassan.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer meddelar föreskrifter dels om undantag från skyldigheten att lämna läkarintyg enligt första stycket när ett sådant intyg inte behövs, dels om att skyldigheten enligt första stycket ska gälla från och med en annan dag.

Sjukperiod

26 § Som sjukperiod anses tid då en försäkrad

1. i oavbruten följd lider av sjukdom som avses i 2 §,
2. har rätt till sjukpenning enligt 6 §, eller
3. har rätt till rehabiliteringspenning enligt 31 kap. 2 och 3 §§.

Om rätt till sjukpenning för den försäkrade uppkommer i omedelbar anslutning till en sjuklöneperiod enligt lagen (1991:1047) om sjuklön, ska sjukperioden anses omfatta också sjuklöneperioden.

Karensdag

27 § Sjukpenning lämnas inte för den första dagen i en sjukperiod (karensdag), om inte något annat följer av 28 §, 30 §, 39 § eller 40–44 §§. Om sjukpenningen ska arbetstidsberäknas gäller detta den första dag i sjukperioden som den försäkrade skulle ha förvärvsarbetat om han eller hon inte hade varit sjuk.

28 § Till en försäkrad som har rätt till sjukpenning under medicinsk behandling eller medicinsk rehabilitering enligt 6 § lämnas sjukpenning på normalnivån eller fortsättningsnivån även för dag som avses i 27 §.

29 § En försäkrad som har inkomst av annat förvärvsarbete och som betalar egenavgift har rätt att anmäla till Försäkringskassan att han eller hon vill ha sjukpenning med en karenstid på 3 eller 30 dagar.

Om den som betalar egenavgift inte gör någon sådan anmälan, lämnas sjukpenning efter den karenstid som anges i 27 §.

30 § Om den som betalar egenavgift gör en sådan anmälan som anges i 29 §, ska sjukpenning som svarar mot inkomst av annat förvärvsarbete inte lämnas för de första 3 eller 30 dagarna av varje sjukperiod, den dag sjukdomsfallet inträffade inräknad (karenstid).

31 § Den som betalar egenavgift och som gjort anmälan om karenstid enligt 29 § får övergå till sjukpenning med kortare eller ingen karenstid om han eller hon inte har fyllt 55 år.

Ändringen börjar gälla 14 dagar efter den dag då den begärdes hos Försäkringskassan. Ändringen får dock inte tillämpas vid sjukdom som inträffat innan ändringen har börjat gälla.

Återinsjuknande

32 § Om en sjukperiod börjar inom fem dagar från det att en tidigare sjukperiod har avslutats ska bestämmelserna i 27 § och 28 kap. 12–18 §§ tillämpas som om den senare sjukperioden är en fortsättning på den tidigare sjukperioden.

33 § Om en sjukperiod börjar inom 20 dagar efter föregående sjukperiods slut ska bestämmelsen i 30 § om karenstid för den som betalar egenavgift tillämpas på så sätt att de båda perioderna ska anses som en sjukperiod.

Sjukpenning i samband med sjukersättning, aktivitetsersättning eller pension

34 § En försäkrad har inte rätt till sjukpenning om han eller hon får hel sjukersättning eller hel aktivitetsersättning.

En försäkrad har inte heller rätt till sjukpenning om han eller hon under månaden närmast före den då han eller hon började få hel ålderspension fick hel sjukersättning.

35 § Bestämmelserna i 34 § om sjukersättning och aktivitetsersättning ska tillämpas även när den försäkrade skulle ha haft sådan ersättning i form av garantiersättning om han eller hon hade haft rätt till sådan ersättning enligt bestämmelserna i 35 kap. 4–17 §§ om försäkringstid.

36 § Har den försäkrade fått sjukpenning för 180 dagar efter ingången av den månad när han eller hon fyllde 65 år, får Försäkringskassan besluta att sjukpenning inte längre ska lämnas till den försäkrade.

Sjukpenning efter 70-årsdagen

37 § För tid efter ingången av den månad då den försäkrade fyllt 70 år får sjukpenning lämnas under högst 180 dagar.

Beräkning av antalet dagar

38 § När antalet dagar beräknas enligt 36 eller 37 § ska varje dag som sjukpenning har lämnats för räknas som en dag.

Allmänt högriskskydd

39 § Om den försäkrade gått miste om sjukpenning till följd av bestämmelsen i 27 § för sammanlagt tio dagar under de senaste tolv månaderna, kan sjukpenning lämnas även för dag som avses i 27 § (allmänt högriskskydd).

Särskilt högriskskydd

40 § Efter ansökan av den försäkrade får Försäkringskassan besluta att sjukpenning kan lämnas även för dag som avses i 27 § (särskilt högriskskydd).

41 § Ett beslut om särskilt högriskskydd får meddelas om den försäkrade har en sjukdom som under en tolv månadersperiod kan antas medföra ett större antal sjukperioder.

42 § Ett beslut om särskilt högriskskydd får även meddelas för en sjukperiod när den försäkrade som givare av biologiskt material enligt lagen (1995:831) om transplantation m.m., har rätt till sjukpenning till följd av ingrepp för att ta till vara det biologiska materialet eller förberedelser för sådant ingrepp.

43 § Ett beslut om särskilt högriskskydd enligt 41 § gäller från och med den kalendermånad när ansökan gjordes, om inte annat anges i beslutet.

Högriskskyddet ska gälla för viss tid som anges i beslutet eller, om det finns särskilda skäl, tills vidare.

44 § Ett beslut om särskilt högriskskydd enligt 41 § ska upphävas om det villkor som anges där inte längre är uppfyllt.

45 § Sjukpenning lämnas enligt följande förmånsnivåer:

1. Hel sjukpenning lämnas för dag när den försäkrade saknar arbetsförmåga.
2. Tre fjärdedels sjukpenning lämnas när den försäkrades arbetsförmåga är nedsatt med minst tre fjärdedelar men inte saknas helt.
3. Halv sjukpenning lämnas när den försäkrades arbetsförmåga är nedsatt med minst hälften men inte med tre fjärdedelar.
4. En fjärdedels sjukpenning lämnas när den försäkrades arbetsförmåga är nedsatt med minst en fjärdedel men inte med hälften.

Bedömning av arbetsförmågans nedsättning – (Rehabiliteringskedjan)

Grundläggande bestämmelse

46 § Vid bedömningen av om arbetsförmågan är nedsatt ska det beaktas om den försäkrade på grund av sjukdomen inte kan utföra sitt vanliga arbete eller annat lämpligt arbete som arbetsgivaren tillfälligt erbjuder honom eller henne.

Om den försäkrade på grund av sjukdomen behöver avstå från förvärvsarbete under minst en fjärdedel av sin normala arbetstid en viss dag, ska hans eller hennes arbetsförmåga anses nedsatt i minst motsvarande grad den dagen.

Särskilt om bedömningen efter 90 dagar

47 § Från och med den tidpunkt då den försäkrade har haft nedsatt arbetsförmåga under 90 dagar ska det även beaktas om han eller hon kan försörja sig efter en omplacering till annat arbete hos arbetsgivaren.

Bedömningen av arbetsförmågans nedsättning ska göras i förhållande till högst ett heltidsarbete.

Särskilt om bedömningen efter 180 dagar

48 § Från och med den tidpunkt då den försäkrade har haft nedsatt arbetsförmåga under 180 dagar ska dessutom, om det inte finns särskilda skäl mot det, beaktas om den försäkrade har sådan förmåga att han eller hon kan försörja sig själv genom

1. förvärvsarbete på den reguljära arbetsmarkanden i övrigt, eller
2. annat lämpligt arbete som är tillgängligt för honom eller henne.

Vid bedömningen tillämpas 47 § andra stycket.

Särskilt om bedömningen efter 365 dagar

49 § Från och med den tidpunkt då den försäkrade har haft nedsatt arbetsförmåga under 365 dagar ska det alltid beaktas om han eller hon har sådan förmåga som avses i 48 §.

Vid bedömningen tillämpas 47 § andra stycket.

50 § I de fall den försäkrade är i behov av någon medicinsk behandling eller medicinsk rehabilitering som avses i 27 kap. 6 § eller rehabiliteringsåtgärd som avses i 30 kap., ska bedömningen enligt 46–49 §§ göras med beaktande av den försäkrades arbetsförmåga efter en sådan åtgärd.

Sammanläggning av sjukperioder

51 § Vid beräkningen av hur lång tid den försäkrade har haft nedsatt arbetsförmåga enligt 46–49 §§ ska dagar i sjukperioder läggas samman om den försäkrade

1. har förvärvsarbetat under en period om mindre än 90 dagar mellan sjukperioderna, eller
2. inte har förvärvsarbetat alls mellan sjukperioderna.

Föräldralediga

52 § Vid prövning av rätt till sjukpenning för tid när den försäkrade annars skulle ha fått föräldrapenning, ska arbetsförmågan anses nedsatt endast i den utsträckning som den försäkrades förmåga att vårda barn är nedsatt på grund av sjukdom.

Försäkrade som får sjukersättning eller aktivitetsersättning m.m.

53 § Vid prövningen av den försäkrades rätt till sjukpenning ska det vid bedömningen av hans eller hennes arbetsförmåga bortses från den nedsättning av förmågan eller möjligheten att bereda sig arbetsinkomst som ligger till grund för ersättning till den försäkrade i form av

1. sjukersättning eller aktivitetsersättning, eller
2. livränta vid arbetsskada eller annan skada som avses i 41–44 kap.

54 § Bestämmelsen i 53 § 1 ska tillämpas även när den försäkrade skulle ha haft sjukersättning eller aktivitetsersättning i form av garantiersättning om han eller hon hade haft rätt till sådan ersättning enligt bestämmelserna i 35 kap. 4–17 §§ om försäkringstid.

55 § För en försäkrad som förvärvsarbetar under tid som han eller hon får sjukersättning enligt bestämmelserna i 37 kap. 3 § ska nedsättningen av arbetsförmågan, om det inte går att avgöra till vilken tid och till vilket förvärvsarbete nedsättningen hänför sig, i första hand anses hänföra sig till sådant förvärvsarbete som avses i den paragrafen.

För en försäkrad som avses i första stycket ska bedömningen enligt 53 § alltid göras som om sjukersättning och livränta lämnas med oavkortade belopp.

Allmänna bestämmelser

56 § Genom ett kollektivavtal som på arbetstagsidan har slutits eller godkänts av en central arbetstagarorganisation får det bestämmas att en arbetsgivare, som har betalat ut lön till en arbetstagare under sjukdom, har rätt till arbetstagarens sjukpenning.

57 § En arbetsgivare som är bunden av ett kollektivavtal enligt 56 § får tillämpa avtalet även på en arbetstagare som inte tillhör den avtals-slutande arbetstagarorganisationen, om arbetstagaren sysselsätts i arbete som avses med avtalet och inte omfattas av något annat tillämpligt kollektivavtal.

Ytterligare föreskrifter

58 § Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer meddelar ytterligare föreskrifter om sjukpenningberäkning och handläggning av sjukdomsfall för arbetstagare hos staten som omfattas av sådant avtal som avses i 56 §.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer meddelar även föreskrifter om sjukpenningberäkning för arbetstagare med statligt reglerad anställning som är anställda hos en annan arbetsgivare än staten och som omfattas av sådant kollektivavtal som anges i 56 §.

Utbetalning till arbetsgivare

59 § Sjukpenning som enligt bestämmelserna i 56–58 §§ betalas ut till en arbetsgivare ska minskas med sådan lön under sjukdom som arbets-givaren lämnar till arbetstagaren för samma tid som sjukpenningen avser, dock endast med den del av lönen under sjukdom som överstiger

1. 90 procent i fråga om sjukpenning på normalnivån, och
2. 85 procent i fråga om sjukpenning på fortsättningsnivån.

Vid beräkningen tillämpas bestämmelserna i 28 kap. 20 och 21 §§.

Inträde av staten efter konsulärt bistånd

60 § Om en försäkrad har blivit sjuk utomlands och då fått ekonomiskt stöd av utrikesförvaltningen kan förvaltningen få rätt till den försäkrades sjukpenning. Detta gäller dock endast i den utsträckning sjukpenningen inte överstiger vad som lämnats som ekonomiskt stöd.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer meddelar närmare föreskrifter om utrikesförvaltningens rätt enligt första stycket.

Föreskrifter för arbetsgivare för sjömän

61 § Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer meddelar föreskrifter om i vilken utsträckning ersättning som en arbetsgivare för sjömän som avses i sjömanslagen (1973:282) har rätt till enligt 56–

59 §§ ska lämnas för varje dag och med viss procent av utbetald lön och andra kostnader som arbetsgivaren haft för den anställde.

Prop. 2008/09:200
Avd. C

28 kap. Beräkning av sjukpenning

Innehåll

1 § I detta kapitel finns grundläggande bestämmelser i 2–6 §§.

Vidare finns bestämmelser om

- ersättningsnivå och beräkningsunderlag i 7–9 §§,
- kalenderdagsberäknad sjukpenning i 10 och 11 §§,
- arbetstidsberäknad sjukpenning i 12–18 §§, och
- samordning av sjukpenning med samtidig lön i 19–21 §§.

Grundläggande bestämmelser

Beräkningsmetoder

2 § Sjukpenning lämnas som

- kalenderdagsberäknad sjukpenning, eller
- arbetstidsberäknad sjukpenning.

3 § Kalenderdagsberäknad sjukpenning lämnas för alla dagar i veckan oavsett om den försäkrade skulle ha utfört förvärvsarbete eller inte.

Arbetstidsberäknad sjukpenning lämnas bara för timmar eller dagar när den försäkrade skulle ha förvärvsarbetat.

När kalenderdagsberäknas respektive arbetstidsberäknas sjukpenningen?

4 § Sjukpenning ska kalenderdagsberäknas om inte annat följer av 5 §.

5 § Sjukpenning ska arbetstidsberäknas

1. under de första 14 dagarna i en sjukperiod enligt 27 kap. 10 och 11 §§,
2. under studietid som avses i 27 kap. 12 §,
3. under tid med periodiskt ekonomiskt understöd som avses i 27 kap. 13 §,
4. under deltagande i arbetsmarknadspolitiskt program som avses i 27 kap. 14 §,
5. under behandling eller rehabilitering som avses i 27 kap. 15 §, och
6. under pliktjänstgöring som avses i 27 kap. 16 §.

Det som föreskrivs i första stycket gäller endast till den del sjukpenningen motsvarar sjukpenninggrundande inkomst av anställning. Om den försäkrade har inkomst även av annat förvärvsarbete, ska sjukpenningen kalenderdagsberäknas i den delen.

6 § Sjukpenning ska alltid kalenderdagsberäknas när den försäkrade

1. är helt eller delvis arbetslös och anmäld som arbetssökande hos den offentliga arbetsförmedlingen samt är beredd att ta ett erbjudet arbete i en

omfattning som svarar mot den bestämda sjukpenninggrundande inkomsten,

2. får sjukpenning för tid då han eller hon annars skulle ha fått graviditetspenning, föräldrapenning eller rehabiliteringspenning, eller

3. är egenföretagare och har en sjukpenninggrundande inkomst som består av endast inkomst av annat förvärvsarbete.

Om sjukpenning till en familjehemsförälder ska beräknas på grundval av en sjukpenninggrundande inkomst som omfattar ersättning för vården, ska sjukpenning som motsvarar denna ersättning kalenderdagsberäknas.

Beräkningsunderlag

Allmänna bestämmelser

7 § Den försäkrades sjukpenning ska beräknas på ett underlag (beräkningsunderlag) som för

1. sjukpenning på normalnivån motsvarar 80 procent av den försäkrades sjukpenninggrundande inkomst sedan denna har multiplicerats med talet 0,97, och

2. sjukpenning på fortsättningsnivån motsvarar 75 procent av den försäkrades sjukpenninggrundande inkomst sedan denna har multiplicerats med talet 0,97.

Beräkningsunderlag vid sjuklön

8 § Om en arbetsgivare ska svara för sjuklön för samma dag som sjukpenning kommer i fråga, ska sjukpenningens storlek beräknas på grundval av en sjukpenninggrundande inkomst som inte omfattar anställningsförmåner från den arbetsgivaren.

Årsarbetstiden beräknas i de fall som anges i första stycket på grundval av beräknat antal timmar i förvärvsarbete hos arbetsgivare som inte ska svara för sjuklön.

Beräkning för familjehemsförälder

9 § För en familjehemsförälder som får ersättning för vården för tid då sjukpenning kommer i fråga, ska sjukpenningens storlek och årsarbetstiden beräknas på en sjukpenninggrundande inkomst respektive ett beräknat antal timmar i förvärvsarbete som inte omfattar ersättningen.

Kalenderdagsberäknad sjukpenning

10 § För dagar i en sjukperiod gäller att hel kalenderdagsberäknad sjukpenning motsvarar kvoten mellan

- beräkningsunderlaget enligt 7 § 1 eller 2 och
- 365.

Sjukpenningen avrundas till närmaste hela kronantal, varvid 50 öre avrundas uppåt.

11 § Till den del den försäkrade är arbetslös lämnas hel sjukpenning med högst 486 kronor om dagen. Detta gäller dock inte sjukpenning som avses i 27 kap. 6 §. Prop. 2008/09:200
Avd. C

Arbetstidsberäkning sjukpenning

12 § När arbetstidsberäkning sjukpenning ska beräknas tillämpas

- 13 och 16 §§, om sjukpenning ska lämnas för endast en dag, och
- 14–16 §§, om sjukpenning ska lämnas för mer än en dag.

13 § Om sjukpenning ska lämnas för endast en dag, ska hel sjukpenning beräknas enligt följande:

1. Först ska beräkningsunderlaget enligt 7 § 1 eller 2 divideras med årsarbetstiden, varefter kvoten avrundas till närmaste hela krontal.
2. Därefter ska kvoten som fås i 1 multipliceras med antalet timmar av ordinarie arbetstid eller motsvarande normal arbetstid.

14 § Om sjukpenning på samma förmånsnivå lämnas för mer än en dag, ska hel sjukpenning för dag beräknas för dessa dagar enligt följande:

1. Först ska kvoten enligt 13 § 1 beräknas.
2. Därefter ska kvoten enligt 1 multipliceras med det sammanlagda antalet timmar av ordinarie arbetstid eller motsvarande normal arbetstid som avser dessa dagar.
3. Slutligen ska den produkt som fås i 2 divideras med antalet dagar med sjukpenning.

15 § Om sjukpenning lämnas på olika förmånsnivåer för mer än en dag ska de timmar som avser samma nivå adderas var för sig. Sjukpenning ska beräknas för varje sådan period för sig.

16 § Om antalet timmar eller det sammanlagda antalet timmar enligt 13–15 §§ inte uppgår till ett helt timtal, ska avrundning göras till närmaste hela timtal, varvid halv timme avrundas uppåt.

Sjukpenning avrundas till närmaste hela krontal, varvid 50 öre avrundas uppåt.

17 § Om den försäkrades sjukpenning i de fall som avses i 5 § motsvarar sjukpenninggrundande inkomst av såväl anställning som annat förvärvsarbete beräknas beloppet av hel sjukpenning för dag enligt följande:

1. Den del av sjukpenningen som motsvarar inkomst av anställning beräknas enligt 12–16 §§.
2. Den del av sjukpenningen som motsvarar inkomst av annat förvärvsarbete beräknas enligt 10 och 11 §§.

18 § Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer meddelar föreskrifter om schablonberäkning av ordinarie arbetstid och motsvarande normal arbetstid.

19 § Om den försäkrade får lön av arbetsgivaren under sjukdom för samma tid som sjukpenningen avser, ska sjukpenningen minskas med det belopp som lönen under sjukdomen överstiger 10 procent av vad den försäkrade skulle ha fått i lön om han eller hon hade arbetat.

Till den del lönen under sjukdom lämnas i förhållande till lön i arbete som för år räknat överstiger den högsta sjukpenninggrundande inkomst som kan beräknas enligt 25 kap. 5 § andra stycket, ska minskning dock endast göras med belopp som överstiger

1. 90 procent av lönen i arbete i fråga om sjukpenning på normalnivån, och
2. 85 procent av lönen i arbete i fråga om sjukpenning på fortsättningsnivån.

20 § Vid tillämpning av bestämmelserna i 19 § ska ersättning som lämnas till den försäkrade på grund av förmån av fri gruppsjukförsäkring enligt grunder som fastställs i kollektivavtal anses som lön under sjukdom från arbetsgivare.

21 § Det belopp varmed minskning enligt 19 § ska göras, avrundas till närmast lägre hela kronor.

Avräkning ska i första hand göras vid utbetalning av sjukpenning som avser samma tid som den lön under sjukdom som föranlett minskningen. Avräkningen får också göras vid närmast följande utbetalning av sjukpenning.

IV Rehabilitering och rehabiliteringsersättning

29 kap. Innehåll och inledande bestämmelser

Innehåll

- 1 §** I denna underavdelning finns bestämmelser om
- rehabilitering i 30 kap., och
 - rehabiliteringsersättning i 31 kap.

Inledande bestämmelser

2 § Rehabilitering enligt bestämmelserna i denna underavdelning ska syfta till att en försäkrad som har drabbats av sjukdom ska få tillbaka sin arbetsförmåga och få förutsättningar att försörja sig själv genom förvärvsarbete (arbetslivsinriktad rehabilitering).

3 § Under den tid som den arbetslivsinriktade rehabiliteringen pågår kan rehabiliteringsersättning lämnas enligt bestämmelserna i 31 kap.

Innehåll

1 § I detta kapitel finns allmänna bestämmelser om rehabilitering i 2–11 §§.

Vidare finns bestämmelser om rehabiliteringsplan i 12–14 §§.

Allmänna bestämmelser

Rehabiliteringsåtgärder

2 § En försäkrad har rätt till rehabiliteringsåtgärder enligt bestämmelserna i detta kapitel.

3 § Rehabiliteringsåtgärder ska planeras i samråd med den försäkrade och utgå från hans eller hennes individuella förutsättningar och behov.

4 § Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer meddelar ytterligare föreskrifter om rehabilitering av försäkrade som inte är bosatta här i landet.

Arbetshjälpmedel

5 § Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer meddelar föreskrifter om bidrag till sådana arbetshjälpmedel som en förvärvsarbetande försäkrad behöver som ett led i sin rehabilitering.

Arbetsgivarens skyldigheter

6 § Den försäkrades arbetsgivare ska efter samråd med den försäkrade lämna de upplysningar till Försäkringskassan som behövs för att den försäkrades behov av rehabilitering snarast ska kunna klarläggas och även i övrigt medverka till det. Arbetsgivaren ska också svara för att de åtgärder vidtas som behövs för en effektiv rehabilitering.

Bestämmelser om arbetsgivarens skyldigheter avseende arbetsanpassning och rehabilitering finns även i arbetsmiljölagen (1977:1160).

Den försäkrades skyldigheter

7 § Den försäkrade ska

- lämna de upplysningar som behövs för att klarlägga hans eller hennes behov av rehabilitering, och
- efter bästa förmåga aktivt medverka i rehabiliteringen.

Försäkringskassans skyldigheter

8 § Försäkringskassan samordnar och utövar tillsyn över de insatser som behövs för rehabiliteringsverksamheten.

9 § Försäkringskassan ska i samråd med den försäkrade se till att

- den försäkrades behov av rehabilitering snarast klarläggs, och
- de åtgärder vidtas som behövs för en effektiv rehabilitering av den försäkrade.

Prop. 2008/09:200
Avd. C

10 § Försäkringskassan ska, om den försäkrade medger det, i arbetet med rehabiliteringen samverka med

- den försäkrades arbetsgivare och arbetstagarorganisation,
- hälso- och sjukvården,
- socialtjänsten,
- Arbetsförmedlingen, och
- andra myndigheter som berörs av rehabiliteringen av den försäkrade.

Försäkringskassan ska verka för att de organisationer och myndigheter som anges i första stycket, var och en inom sitt verksamhetsområde, vidtar de åtgärder som behövs för en effektiv rehabilitering av den försäkrade.

11 § Försäkringskassan ska se till att rehabiliteringsåtgärder påbörjas så snart det är möjligt av medicinska och andra skäl.

Rehabiliteringsplan

När en rehabiliteringsplan ska upprättas

12 § Om den försäkrade behöver en rehabiliteringsåtgärd, för vilken rehabiliteringsersättning kan lämnas, ska Försäkringskassan upprätta en rehabiliteringsplan. Planen ska i den utsträckning det är möjligt upprättas i samråd med den försäkrade.

Rehabiliteringsplanens innehåll

13 § En rehabiliteringsplan ska ange

1. de rehabiliteringsåtgärder som ska komma i fråga,
2. vem som har ansvaret för rehabiliteringsåtgärderna,
3. en tidsplan för rehabiliteringen,
4. de uppgifter i övrigt som behövs för att genomföra rehabiliteringen,

och

5. den beräknade kostnaden för ersättning under rehabiliteringstiden.

Kontroll och uppföljning

14 § Försäkringskassan ska fortlöpande se till att en rehabiliteringsplan följs och att det vid behov görs ändringar i den.

31 kap. Rehabiliteringsersättning

Innehåll

1 § I detta kapitel finns bestämmelser om

- ersättningsformer i 2 §,
- rätten till rehabiliteringsersättning i 3–7 §§,
- rehabiliteringspenning i 8–13 §§, och
- särskilt bidrag i 14 §.

Ersättningsformer

2 § Rehabiliteringsersättning lämnas i följande former:

1. Rehabiliteringspenning till en försäkrad som deltar i arbetslivsinriktad rehabilitering.
2. Särskilt bidrag till en försäkrad för kostnader som uppstår i samband med arbetslivsinriktad rehabilitering.

Rätten till rehabiliteringsersättning

Allmänna bestämmelser

3 § Vid sjukdom som sätter ned en försäkrads arbetsförmåga med minst en fjärdedel har den försäkrade rätt till rehabiliteringsersättning under tid då han eller hon deltar i arbetslivsinriktad rehabilitering som avser att

1. förkorta sjukdomstiden, eller
2. helt eller delvis förebygga eller häva nedsättning av arbetsförmågan.

4 § Rehabiliteringsersättning lämnas längst till och med månaden före den när den försäkrade fyller 65 år.

5 § En försäkrad som får rehabiliteringsersättning får behålla ersättningen

1. vid kortvarig ledighet för enskild angelägenhet av vikt, och
2. vid ledighet på grund av uppehåll i rehabiliteringen enligt föreskrifter som meddelas av regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer.

Rehabiliteringsersättning vid utbildning

6 § Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer meddelar ytterligare föreskrifter om rehabiliteringsersättning vid utbildning.

Familjehemsförälder

7 § Om en familjehemsförälder får ersättning för vården av barn som omfattas av uppdraget för tid när rehabiliteringspenning kommer i fråga, bedöms rätten till rehabiliteringspenning med bortseende från ersättningen.

Rehabiliteringspenning

Förmånsnivåer och arbetsförmåga

8 § Rehabiliteringspenning lämnas enligt följande förmånsnivåer:

1. Hel rehabiliteringspenning lämnas för dag när den försäkrade saknar arbetsförmåga.

2. Tre fjärdedels rehabiliteringspenning lämnas för dag när den försäkrades arbetsförmåga är nedsatt med minst tre fjärdedelar men inte saknas helt.

3. Halv rehabiliteringspenning lämnas för dag när den försäkrades arbetsförmåga är nedsatt med minst hälften men inte med tre fjärdedelar.

4. En fjärdedels rehabiliteringspenning lämnas för dag när den försäkrades arbetsförmåga är nedsatt med minst en fjärdedel men inte med hälften.

Arbetsförmågan ska under tiden för rehabiliteringsåtgärden anses nedsatt i den utsträckning den försäkrade på grund av åtgärden är förhindrad att förvärvsarbeta.

9 § Vid tillämpningen av 8 § första stycket ska det bortses från sådan arbetsförmåga som den försäkrade utnyttjar i samband med förvärvsarbete som utförs med stöd av 37 kap. 3 §. Om det inte går att avgöra till vilken tid och till vilket förvärvsarbete nedsättningen av arbetsförmågan hänför sig ska denna i första hand anses hänföra sig till sådant förvärvsarbete som avses i 37 kap. 3 §.

Ersättningsnivå och beräkningsunderlag

10 § Hel rehabiliteringspenning för dag motsvarar kvoten mellan
– den försäkrades beräkningsunderlag enligt 28 kap. 7 § 1 eller 2 och
– 365.

Vid beräkningen ska bestämmelserna i 27 kap. 21–24, 26, 32 och 39 §§ samt 28 kap. 10 och 11 §§ tillämpas.

Beräkningsunderlag för familjehemsförälder

11 § I fall som avses i 7 § ska rehabiliteringspenningens storlek beräknas på en sjukpenninggrundande inkomst som inte omfattar den ersättning som den försäkrade får i egenskap av familjehemsförälder.

Samordning med andra förmåner

12 § Rehabiliteringspenningen ska minskas med det belopp den försäkrade för samma tid får som

1. föräldrapenningsförmån,
2. sjukpenning,
3. sjukpenning eller livränta vid arbetsskada eller annan skada som avses i 40–44 kap. eller motsvarande ersättning enligt någon annan författning, dock endast till den del ersättningen avser samma inkomstbortfall som rehabiliteringspenningen är avsedd att täcka, eller
4. studiestöd enligt studiestödslagen (1999:1395) eller ersättning till deltagare i teckenspråkutbildning för vissa föräldrar (TUFF), dock inte till den del studiestödet är återbetalningspliktigt.

Det som föreskrivs i första stycket gäller även för motsvarande förmån som lämnas till den försäkrade på grundval av utländsk lagstiftning.

13 § Bestämmelserna om arbetsgivarinträde och inträde av staten i vissa fall i 27 kap. 56–58 och 60 §§ ska tillämpas även när det gäller rehabiliteringspenning.

Särskilt bidrag

14 § Särskilt bidrag lämnas under rehabiliteringstiden för kostnader som uppstår för den försäkrade i samband med rehabiliteringen. Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer meddelar ytterligare föreskrifter om sådant bidrag.

IV Sjukersättning och aktivitetsersättning

32 kap. Innehåll

1 § I denna underavdelning finns allmänna bestämmelser om sjukersättning och aktivitetsersättning i 33 kap.

Vidare finns

- bestämmelser om inkomstrelaterad sjukersättning och inkomstrelaterad aktivitetsersättning i 34 kap.,
- bestämmelser om sjukersättning och aktivitetsersättning i form av garantiersättning i 35 kap.,
- gemensamma bestämmelser om sjukersättning och aktivitetsersättning i 36 kap., och
- bestämmelser om försäkrade som senast för juli 2008 beviljats icke tidsbegränsad sjukersättning i 37 kap.

33 kap. Allmänna bestämmelser om sjukersättning och aktivitetsersättning

Innehåll

1 § I detta kapitel finns inledande bestämmelser i 2–4 §§.

Vidare finns bestämmelser om

- rätten till sjukersättning eller aktivitetsersättning i 5–8 §§,
- förmånsnivåer i 9–13 §§,
- förmånstiden i 14–20 §§,
- aktiviteter under tid med aktivitetsersättning i 21–25 §§, och
- särskilda insatser för försäkrade med tre fjärdedels ersättning i 26–28 §§.

Inledande bestämmelser

2 § Sjukersättning eller aktivitetsersättning kan lämnas till en försäkrad vars arbetsförmåga är långvarigt nedsatt.

- 3 §** Sjukersättning och aktivitetsersättning lämnas i form av
1. inkomstrelaterad ersättning enligt 34 kap., och
 2. garantiersättning enligt 35 kap.

Prop. 2008/09:200
Avd. C

4 § Sjukersättning lämnas tills vidare, medan aktivitetsersättning lämnas för viss tid.

Rätten till sjukersättning eller aktivitetsersättning

Nedsatt arbetsförmåga

5 § En försäkrad vars arbetsförmåga är nedsatt med minst en fjärdedel på grund av sjukdom eller annan nedsättning av den fysiska eller psykiska prestationsförmågan och som var försäkrad vid försäkringsfallet har, enligt närmare bestämmelser i denna underavdelning, rätt till sjukersättning eller aktivitetsersättning.

Om försäkringsfallet har inträffat före ingången av det år då den försäkrade fyllde 18 år, gäller inte kravet att den försäkrade ska vara försäkrad vid försäkringsfallet.

6 § För rätt till sjukersättning krävs att arbetsförmågan kan anses stadigvarande nedsatt och att åtgärder som avses i 27 kap. 6, 7 och 28 §§ samt i 30 kap. inte bedöms kunna leda till att den försäkrade återfår någon arbetsförmåga.

7 § För rätt till aktivitetsersättning krävs att nedsättningen kan antas bestå under minst ett år.

Funktionshindrade som går i skolan

8 § En försäkrad som på grund av funktionshinder ännu inte har avslutat sin skolgång på grundskolenivå och gymnasial nivå vid ingången av juli det år då han eller hon fyller 19 år har rätt till aktivitetsersättning.

Förmånsnivåer

Förmånsnivåerna och arbetsförmågan

9 § Sjukersättning och aktivitetsersättning lämnas enligt följande förmånsnivåer:

1. Hel sjukersättning eller aktivitetsersättning lämnas när den försäkrades arbetsförmåga är helt eller i det närmaste helt nedsatt.
2. Tre fjärdedels sjukersättning eller aktivitetsersättning lämnas när den försäkrades arbetsförmåga är nedsatt i mindre grad än som anges i 1 men med minst tre fjärdedelar.
3. Halv sjukersättning eller aktivitetsersättning lämnas när den försäkrades arbetsförmåga är nedsatt med mindre än tre fjärdedelar men med minst hälften.
4. En fjärdedels sjukersättning eller aktivitetsersättning lämnas när den försäkrades arbetsförmåga är nedsatt med mindre än hälften men med minst en fjärdedel.

10 § När det bedöms hur nedsatt arbetsförmågan är ska Försäkringskassan beakta den försäkrades förmåga att försörja sig själv genom förvärvsarbete på arbetsmarknaden.

11 § Bedömningen enligt 10 § ska göras

- efter samma grunder oavsett på vilket sätt prestationsförmågan är nedsatt, och
- i förhållande till ett heltidsarbete.

Med inkomst av arbete likställs i skälig omfattning värdet av arbete med skötsel av hemmet.

12 § Under tid som den försäkrade genomgår behandling eller rehabilitering som avses i 27 kap. 6 § eller 31 kap. 3 §, ska arbetsförmågan anses nedsatt i den utsträckning som behandlingen eller rehabiliteringen hindrar honom eller henne från att förvärvsarbeta.

Funktionshindrade som går i skolan

13 § En funktionshindrad som avses i 8 § får hel aktivitetsersättning oberoende av arbetsförmågans nedsättning.

Förmånstiden

Allmänna bestämmelser

14 § Sjukersättning eller aktivitetsersättning lämnas från och med den månad då rätten till förmånen har uppkommit, dock inte för längre tid tillbaka än tre månader före ansökningsmånaden.

När sjukersättning eller aktivitetsersättning lämnas utan ansökan enligt 36 kap. 26 §, lämnas ersättningen dock från och med månaden efter den då beslutet om förmånen meddelats.

15 § Sjukersättning och aktivitetsersättning lämnas, om inte något annat är särskilt föreskrivet, till och med den månad när rätten till förmånen upphör.

Sjukersättning

16 § Sjukersättning kan lämnas tidigast från och med den månad då den försäkrade fyller 30 år och längst till och med månaden före den månad då han eller hon fyller 65 år.

17 § Försäkringskassan ska i samband med beslut om sjukersättning besluta att en ny utredning av den försäkrades arbetsförmåga ska göras efter viss tid, dock senast inom tre år från beslutet. Efter en sådan utredning ska Försäkringskassan, så länge rätt till sjukersättning föreligger, besluta att ytterligare utredning av arbetsförmågan ska göras efter viss tid, dock senast inom tre år från det att föregående utredning slutfördes.

Om den försäkrade har fyllt 60 år behöver beslut om ny utredning inte fattas.

Prop. 2008/09:200
Avd. C

Aktivitetsersättning

18 § Aktivitetsersättning kan tidigast lämnas från och med juli det år då den försäkrade fyller 19 år och längst till och med månaden före den månad då han eller hon fyller 30 år.

19 § Ett beslut om aktivitetsersättning får inte avse längre tid än tre år.

Funktionshindrade som går i skolan

20 § En funktionshindrad som avses i 8 § har rätt till aktivitetsersättning under den tid som skolgången varar.

Aktiviteter under tid med aktivitetsersättning

Allmänna bestämmelser

21 § I samband med ett beslut om att bevilja en försäkrad aktivitetsersättning ska Försäkringskassan undersöka om han eller hon under den tid ersättningen ska lämnas kan delta i aktiviteter som kan antas ha en gynnsam inverkan på hans eller hennes sjukdomstillstånd eller fysiska eller psykiska prestationsförmåga.

22 § Om den försäkrade bedöms kunna delta i aktiviteter ska Försäkringskassan närmare planera vilka aktiviteter som är lämpliga för honom eller henne. Planeringen ska ske i samråd med den försäkrade och Försäkringskassan ska i möjligaste mån tillgodose den försäkrades önskemål. Om Försäkringskassan och den försäkrade kommer överens ska Försäkringskassan upprätta en plan för aktiviteterna.

23 § Försäkringskassan ska verka för att planerade aktiviteter kommer till stånd. Försäkringskassan ska samordna de insatser som behövs och se till att åtgärder vidtas för att underlätta för den försäkrade att delta i aktiviteterna.

24 § Som aktiviteter enligt 21–23 §§ räknas inte sådana åtgärder som avses i 110 kap. 14 § 4.

Kostnadsersättning med anledning av aktiviteter

25 § Särskild ersättning kan lämnas för den försäkrades kostnader med anledning av de aktiviteter som han eller hon deltar i. Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer meddelar ytterligare föreskrifter om sådan ersättning.

26 § För den som får tre fjärdedels sjukersättning eller aktivitetsersättning ska särskilda insatser göras för att han eller hon ska kunna få en anställning motsvarande den återstående arbetsförmågan.

27 § Försäkringskassan ansvarar för att sådana insatser som avses i 26 § kommer till stånd.

28 § För den som får tre fjärdedels sjukersättning eller aktivitetsersättning och som får en anställning med lönebidrag eller hos Samhall Aktiebolag, som motsvarar den återstående arbetsförmågan, ska Försäkringskassan betala ersättning för kostnader för anställningen enligt grunder som föreskrivs av regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer.

34 kap. Inkomstrelaterad sjukersättning och inkomstrelaterad aktivitetsersättning

Innehåll

1 § I detta kapitel finns bestämmelser om

- rätten till inkomstrelaterad ersättning i 2 §,
- ramtid i 3 §,
- beräkningsunderlag för inkomstrelaterad ersättning i 4–11 §§, och
- beräkning av inkomstrelaterad ersättning i 12–14 §§.

Rätten till inkomstrelaterad ersättning

2 § Rätt till inkomstrelaterad sjukersättning eller aktivitetsersättning har en försäkrad som avses i 33 kap. om det för honom eller henne har fastställts pensionsgrundande inkomst enligt 59 kap. för minst ett år under en viss tidsperiod (ramtid) närmast före det år då försäkringsfallet inträffade.

Ramtid

3 § Ramtiden är, om inte något annat följer av 10–12 §§,

- 5 år för den som fyller 53 år eller mer det år då försäkringsfallet inträffar,
- 6 år för den som fyller minst 50 år och högst 52 år det år då försäkringsfallet inträffar,
- 7 år för den som fyller minst 47 år och högst 49 år det år då försäkringsfallet inträffar, och
- 8 år för den som fyller högst 46 år det år då försäkringsfallet inträffar.

Grundläggande bestämmelser

4 § Inkomstrelaterad sjukersättning och aktivitetsersättning beräknas på grundval av en antagandeinkomst. Denna beräknas enligt 6–12 §§ med ledning av den försäkrades bruttoårsinkomster inom ramtiden.

5 § Antagandeinkomsten anknyts till prisbasbeloppet för det år då ersättningen ska börja lämnas och räknas om vid förändringar av detta belopp.

Bruttoårsinkomst

6 § Med bruttoårsinkomst avses

1. pensionsgrundande inkomst enligt 59 kap. med tillägg för debiterade allmänna pensionsavgifter för respektive år, och
2. pensionsgrundande belopp enligt 60 kap. som tillgodoräknats med anledning av sjukersättning eller aktivitetsersättning.

7 § När bruttoårsinkomsten beräknas ska det bortses från pensionsgrundande inkomster och pensionsgrundande belopp som sammantagna överstiger 7,5 gånger det prisbasbelopp som gäller för inkomståret.

8 § Bruttoårsinkomsten räknas om med hänsyn till förändringar i prisbasbeloppet på följande sätt:

- Bruttoårsinkomsten multipliceras med kvoten mellan
- prisbasbeloppet för det år sjukersättningen eller aktivitetsersättningen ska börja lämnas och
 - prisbasbeloppet för det år bruttoårsinkomsten avser.

Antagandeinkomst

9 § Antagandeinkomsten motsvarar genomsnittet av de tre högsta enligt 8 § omräknade bruttoårsinkomsterna inom ramtiden.

Om endast en eller två bruttoårsinkomster kan tillgodoräknas inom ramtiden ska två respektive en bruttoårsinkomst medräknas med noll kronor.

10 § När inkomstrelaterad aktivitetsersättning beräknas får, om det medför en högre antagandeinkomst, vid tillämpning av 9 § i stället användas de två högsta enligt 8 § omräknade bruttoårsinkomsterna inom en ramtid av tre år.

Om endast en bruttoårsinkomst kan tillgodoräknas inom ramtiden, ska en bruttoårsinkomst medräknas med noll kronor.

11 § Om den försäkrade, vid beräkning av antagandeinkomst enligt 10 §, kan tillgodoräknas en bruttoårsinkomst året före det år då försäkringsfallet inträffar men denna är lägre än den sjukpenninggrundande inkomst enligt 25 och 26 kap. som den försäkrade skulle ha haft vid tidpunkten för försäkringsfallet, får den sjukpenninggrundande inkomsten, till den

del den inte överstiger 7,5 prisbasbelopp, i stället utgöra brutto-
årsinkomst.

Prop. 2008/09:200
Avd. C

Beräkning av inkomstrelaterad ersättning

Ersättningsnivån

12 § Hel inkomstrelaterad sjukersättning och aktivitetsersättning lämnas för år räknat med 64 procent av den försäkrades antagandeinkomst.

Partiell ersättning

13 § Partiell inkomstrelaterad sjukersättning och aktivitetsersättning lämnas för år räknat med så stor andel av hel sådan ersättning som motsvarar den andel av sjukersättning eller aktivitetsersättning som den försäkrade har rätt till enligt 33 kap. 9 §.

Samordning med utländsk ersättning

14 § Från inkomstrelaterad sjukersättning och aktivitetsersättning ska sådana förmåner räknas av som lämnas till den försäkrade enligt utländsk lagstiftning och som motsvarar sjukersättning eller aktivitetsersättning eller som utgör pension vid invaliditet.

35 kap. Sjukersättning och aktivitetsersättning i form av garantiersättning

Innehåll

1 § I detta kapitel finns bestämmelser om

- rätten till garantiersättning i 2 och 3 §§,
- försäkringstiden i 4–17 §§,
- ersättningsnivåer i 18–20 §§,
- beräkningsunderlag för garantiersättning i 21 och 22 §§, och
- beräkning av garantiersättning i 23–25 §§.

Rätten till garantiersättning

2 § Rätt till sjukersättning och aktivitetsersättning i form av garantiersättning har en försäkrad som avses i 33 kap. och

1. som saknar inkomstrelaterad sjukersättning eller aktivitetsersättning enligt 34 kap., eller
2. vars inkomstrelaterade ersättning enligt samma kapitel understiger en viss nivå (garantinivå).

Garantiersättningen är beroende av en särskilt beräknad försäkringstid.

3 § Garantiersättning lämnas endast till den som kan tillgodoräknas en försäkringstid om minst tre år.

Inledande bestämmelser

4 § Försäkringstid för rätt till garantiersättning tillgodoräknas en försäkrad

1. enligt 6–11 §§ under tiden från och med det år då han eller hon fyllde 16 år till och med året före försäkringsfallet (faktisk försäkringstid),

2. enligt 12 och 13 §§ för tiden därefter till och med det år då han eller hon fyller 64 år (framtida försäkringstid), och

3. enligt 14–17 §§ om försäkringsfallet har inträffat före 18 års ålder.

5 § Faktisk försäkringstid och framtida försäkringstid sätts ned var för sig till närmaste antal hela månader.

Den sammanlagda försäkringstiden utgör summan av faktisk försäkringstid och framtida försäkringstid. Den sammanlagda försäkringstiden ska sättas ned till närmaste antal hela år.

Bosättning i Sverige

6 § Som faktisk försäkringstid räknas tid när en person har varit försäkrad på grund av bosättning i Sverige enligt 5 kap.

Vistelse i Sverige

7 § Som faktisk försäkringstid räknas även tid när en person före tidpunkten för bosättning i Sverige oavbrutet har vistats här i landet efter att ha ansökt om uppehållstillstånd.

Bosättning i tidigare hemland

8 § Om den försäkrade har beviljats uppehållstillstånd i Sverige med tillämpning av 4 kap. 1 eller 2 § utlänningslagen (2005:716) räknas som faktisk försäkringstid även tid då han eller hon har varit bosatt i sitt tidigare hemland från och med det år då han eller hon fyllde 16 år till tidpunkten då han eller hon först kom till Sverige.

9 § Vid beräkningen enligt 8 § ska en så stor andel av tiden i hemlandet räknas in som svarar mot kvoten mellan

– den tid när den försäkrade har varit bosatt i Sverige, inklusive den tid som avses i 7 §, från den första ankomsten till landet till och med året före försäkringsfallet och

– hela tidrymden från det att den försäkrade första gången kom till landet till och med året före försäkringsfallet.

Vid beräkningen ska det bortses från tid för vilken den försäkrade, vid bosättning i Sverige, har rätt till sådan ersättning från det andra landet som inte enligt 22 § ska ligga till grund för beräkning av garantiersättning.

10 § Vid tillämpning av 8 och 9 §§ likställs med tid för bosättning i hemlandet tid då den försäkrade före den första ankomsten till Sverige har befunnit sig i ett annat land där han eller hon beretts en tillfällig fristad. Prop. 2008/09:200
Avd. C

Biståndsarbetare m.fl.

11 § När faktisk försäkringstid beräknas för en person som enligt 5 kap. 6 § anses bosatt i Sverige även under vistelse utomlands ska det bortses från tid för vilken den utsände, vid bosättning i Sverige, har rätt till sådan ersättning från det andra landet som inte enligt 22 § ska ligga till grund för beräkning av garantiersättning.

Framtida försäkringstid

12 § Om den faktiska försäkringstiden enligt 6–11 §§ utgör minst fyra femtedelar av tiden från och med det år då den försäkrade fyllde 16 år till och med året före försäkringsfallet räknas hela tiden därefter till och med det år då den försäkrade fyller 64 år som framtida försäkringstid.

13 § Om den faktiska försäkringstiden motsvarar mindre än fyra femtedelar av tiden från och med det år då den försäkrade fyllde 16 år till och med året före försäkringsfallet gäller följande.

Som framtida försäkringstid räknas en så stor andel av tiden från och med året för försäkringsfallet, till och med det år då den försäkrade fyller 64 år, som motsvarar kvoten mellan den faktiska försäkringstiden och fyra femtedelar av tiden från och med det år då den försäkrade fyllde 16 år till och med året före försäkringsfallet.

Försäkringsfall före 18 års ålder

14 § Om ett försäkringsfall har inträffat före det år då den försäkrade fyllde 18 år, får försäkringstiden i stället för vad som följer av 12 och 13 §§ beräknas enligt 15 och 16 §§.

15 § För en försäkrad som är svensk medborgare ska som försäkringstid räknas tiden från och med det år då han eller hon fyllde 16 år till och med det år då han eller hon fyller 64 år. Hänsyn ska dock inte tas till tid då den försäkrade efter fyllda 16 år inte har uppfyllt förutsättningarna för tillgodoräknande av försäkringstid enligt 6–11 §§.

16 § För en försäkrad som inte är svensk medborgare ska det som föreskrivs i 15 § gälla under förutsättning att han eller hon är bosatt i Sverige sedan minst fem år.

17 § En försäkrad som inte är svensk medborgare ska, när det gäller beräkning av försäkringstid för garantiersättning enligt 15 §, likställas med en svensk medborgare, om han eller hon

1. har ställning som varaktigt bosatt i en annan EU-stat med uppehållstillstånd i Sverige,

2. är en gästforskare som avses i lagen (2008:290) om godkännande för forskningshuvudmän att ta emot gästforskare med uppehållstillstånd i Sverige för forskning, eller

3. är familjemedlem till en sådan gästforskare som avses i 2 och har uppehållstillstånd i Sverige.

Ersättningsnivåer

Sjukersättning

18 § Garantinivån för hel sjukersättning motsvarar för år räknat 2,40 prisbasbelopp.

Aktivitetsersättning

19 § Garantinivån för hel aktivitetsersättning motsvarar för år räknat

– 2,10 prisbasbelopp till och med månaden före den månad då den försäkrade fyller 21 år,

– 2,15 prisbasbelopp från och med den månad då den försäkrade fyller 21 år till och med månaden före den månad då han eller hon fyller 23 år,

– 2,20 prisbasbelopp från och med den månad då den försäkrade fyller 23 år till och med månaden före den månad då han eller hon fyller 25 år,

– 2,25 prisbasbelopp från och med den månad då den försäkrade fyller 25 år till och med månaden före den månad då han eller hon fyller 27 år,

– 2,30 prisbasbelopp från och med den månad då den försäkrade fyller 27 år till och med månaden före den månad då han eller hon fyller 29 år, samt

– 2,35 prisbasbelopp från och med den månad då den försäkrade fyller 29 år till och med månaden före den månad då han eller hon fyller 30 år.

Avkortning om försäkringstiden understiger 40 år

20 § För den som inte kan tillgodoräknas 40 års försäkringstid gäller följande:

Garantinivån enligt 18 eller 19 § ska avkortas till så stor andel av denna som svarar mot kvoten mellan

- försäkringstiden enligt 5 § andra stycket och
- 40.

Beräkningsunderlag för garantiersättning

21 § Till grund för beräkning av garantiersättning ska ligga den årliga inkomstrelaterade sjukersättning eller aktivitetsersättning enligt 34 kap.

som den försäkrade har rätt till för det år som garantiersättningen avser, före minskning med livränta enligt 36 kap. 3–8 §§. Prop. 2008/09:200
Avd. C

22 § Med inkomstrelaterad sjukersättning och aktivitetsersättning avses i detta kapitel även sådana utländska förmåner som

- ska avräknas från inkomstrelaterad ersättning enligt 34 kap. 14 §, och
- inte är att likställa med garantiersättning enligt detta kapitel.

Beräkning av garantiersättning

Huvudregler

23 § För den som inte har inkomstrelaterad sjukersättning eller aktivitetsersättning motsvarar årlig hel garantiersättning garantinivån.

24 § För den vars hela inkomstrelaterade sjukersättning eller aktivitetsersättning för år räknat understiger garantinivån gäller följande:

Årlig garantiersättning motsvarar differensen mellan

- garantinivån och
- hela den årliga inkomstrelaterade sjukersättningen eller aktivitetsersättningen enligt 21 och 22 §§.

Beräkningen görs efter det att garantinivån minskats enligt 20 §.

Partiell ersättning

25 § Partiell garantiersättning lämnas för år räknat med så stor andel av hel sådan ersättning enligt 23 och 24 §§ som motsvarar den andel av sjukersättning eller aktivitetsersättning som den försäkrade har rätt till enligt 33 kap. 9 §.

36 kap. Gemensamma bestämmelser om sjuk- ersättning och aktivitetsersättning

Innehåll

1 § I detta kapitel finns bestämmelser om

- samordning med andra förmåner i 2–8 §§,
- förvärvsarbete som hinder för rätt till förmån i 9 §,
- vilande sjukersättning eller aktivitetsersättning i 10–18 §§,
- omprövning vid ändrade förhållanden i 19–24 §§,
- ersättning utan ansökan i vissa fall i 25–27 §§,
- ändring av ersättning i 28 §, och
- utbetalning av ersättning i 29 och 30 §§.

Efterlevandestöd

2 § Om en försäkrad för samma månad har rätt till såväl aktivitetsersättning i form av garantiersättning som efterlevandestöd, lämnas endast den till beloppet största av förmånerna.

Livränta

3 § Inkomstrelaterad sjukersättning och sjukersättning i form av garantiersättning ska minskas om den försäkrade

1. har rätt till livränta på grund av obligatorisk försäkring enligt den upphävda lagen (1954:243) om yrkesskadeförsäkring eller någon annan författning,

2. enligt någon annan författning eller enligt särskilt beslut av regeringen har rätt till annan livränta, som bestäms eller betalas ut av Försäkringskassan, eller

3. får livränta enligt utländsk lagstiftning om yrkesskadeförsäkring.

4 § Minskning enligt 3 § får inte göras på grund av livränta enligt 41–44 kap.

5 § Om en skada, som livränta har börjat lämnas för, återigen medför sjukdom som berättigar till sjukpenning, ska det anses som om livränta hade lämnats under sjukdomstiden.

6 § Summan av inkomstrelaterad sjukersättning och garantiersättning ska minskas med tre fjärdedelar av varje livränta vars årsbelopp överstiger en sjättedel av prisbasbeloppet och som den sjukersättningsberättigade har rätt till som skadad. Minskningen ska i första hand göras på garantiersättningen.

7 § Om livränta, del av livränta eller livränta för viss tid har bytts ut mot ett engångsbelopp, ska det vid beräkningen enligt 6 § anses som om den livränta som lämnas har höjts med ett belopp som motsvarar engångsbeloppet enligt de försäkringstekniska grunder som tillämpades vid utbytet.

8 § Sammanlagd hel sjukersättning får aldrig, på grund av bestämmelserna i 3–7 §§, för månad räknat understiga 5 procent av prisbasbeloppet.

Förvärvsarbete som hinder för rätt till förmån

9 § En försäkrad som förvärvsarbetar med utnyttjande av en arbetsförmåga som han eller hon antogs sakna när beslutet om sjukersättning eller aktivitetsersättning fattades har inte rätt att få sådan ersättning för samma tid och i den omfattning som förvärvsarbetet utförs. Bestämmelser om återkrav finns i 112 kap.

Allmänna bestämmelser

10 § Försäkringskassan får efter ansökan av den försäkrade besluta att hans eller hennes sjukersättning eller aktivitetsersättning i den omfattning som anges i 13–15 §§ ska förklaras vilande när den försäkrade förvärvsarbetar eller studerar med utnyttjande av en arbetsförmåga som han eller hon antogs sakna när beslutet om förmånen fattades. Ett sådant beslut får fattas endast om den försäkrade under minst tolv månader omedelbart dessförinnan har fått sjukersättning eller aktivitetsersättning.

11 § Sjukersättning och aktivitetsersättning som har förklarats vilande får inte betalas ut för den tid som vilandeförklaringen avser.

12 § Vilandeförklaring får avse hel sjukersättning eller aktivitetsersättning eller en sådan andel av ersättningen som anges i 33 kap. 9 §. När det bedöms hur stor del av förmånen som ska vilandeförklaras ska Försäkringskassan beakta omfattningen av det förvärvsarbete som den försäkrade avser att utföra. Vid studier ska dock alltid den beviljade förmånen i sin helhet vilandeförklaras.

Tiden för vilandeförklaring

13 § Försäkringskassan får besluta att sjukersättningen eller aktivitetsersättningen ska förklaras vilande från och med den månad som anges i ansökan.

14 § Sjukersättningen får vilandeförklaras under högst tjugofyra månader, dock längst till utgången av tjugofjärde månaden från och med den första månad som beslutet omfattar.

15 § Aktivitetsersättningen får vilandeförklaras längst till utgången av den period som beslutet om aktivitetsersättning omfattar.

Upphävande av beslut om vilandeförklaring

16 § Ett beslut om vilandeförklaring ska upphävas om den försäkrade begär det.

17 § Försäkringskassan får utan att den försäkrade har begärt det upphäva ett beslut om vilandeförklaring om den försäkrade insjuknar och beräknas bli långvarigt sjuk.

Detsamma gäller om den försäkrade helt eller delvis avbryter det arbetsförsök eller de studier som legat till grund för beslutet om vilandeförklaring för att i stället få

- graviditetspenning,
- föräldrapenning, eller
- tillfällig föräldrapenning.

18 § Försäkringskassan får besluta att en försäkrad som förvärvsarbetar, då sjukersättning eller aktivitetsersättning helt eller delvis har förklarats vilande, för varje månad under en period om tolv månader ska erhålla ett belopp som motsvarar 25 procent av den sjukersättning eller aktivitetsersättning som har förklarats vilande.

Omprövning vid ändrade förhållanden

Omprövning av sjukersättning

19 § Om arbetsförmågan förbättras för en försäkrad som får sjukersättning, ska rätten till förmånen omprövas.

En försäkrad som har uppvisat en arbetsförmåga som han eller hon antogs sakna när beslutet om sjukersättning fattades ska, om inte annat framkommer, antas ha en förbättrad arbetsförmåga.

20 § Om rätten till sjukersättning ska omprövas enligt 19 §, får förmånen lämnas till dess att den försäkrade har fått ett arbete som motsvarar den förbättring som har uppkommit. Sjukersättningen får dock i sådana fall lämnas för längst sex månader.

21 § Vid omprövning enligt 19 § får sådan sjukersättning som har vilandeförklarats enligt 13 §, inte ändras med anledning av att den försäkrade under den tid och i den omfattning som anges i beslutet genom förvärvsarbete eller studier har uppvisat en förbättrad arbetsförmåga.

Omprövning av aktivitetsersättning

22 § Om arbetsförmågan väsentligt förbättras för en försäkrad som får aktivitetsersättning, ska rätten till förmånen omprövas.

En försäkrad som regelbundet och under en längre tid har visat en arbetsförmåga som han eller hon antogs sakna när beslutet om aktivitetsersättning fattades ska antas ha en väsentligt förbättrad arbetsförmåga, om inte något annat framkommer.

23 § Vid omprövning enligt 22 § får sådan aktivitetsersättning som har vilandeförklarats enligt 13 §, inte ändras med anledning av att den försäkrade under den tid och i den omfattning som anges i beslutet genom förvärvsarbete eller studier har visat en väsentligt förbättrad arbetsförmåga.

24 § Vid omprövning enligt 22 § får aktivitetsersättningen inte ändras på grund av att den försäkrade deltar i sådan aktivitet som avses i 33 kap. 21–23 §§.

25 § Om en försäkrad får sjukpenning eller rehabiliteringspenning enligt denna balk får Försäkringskassan bevilja honom eller henne sjukersättning eller aktivitetsersättning även om han eller hon inte ansökt om det.

Detsamma ska gälla då en försäkrad får sjukpenning, ersättning för sjukhusvård eller livränta enligt 40–44 kap. eller motsvarande ersättning som lämnas enligt annan författning eller på grund av särskilt beslut av regeringen.

26 § Om en försäkrad får aktivitetsersättning, får förmånen beviljas för ytterligare tid även om att han eller hon inte ansökt om det.

27 § Det som föreskrivs i 25 § gäller även i fråga om ökning av sjukersättning och aktivitetsersättning.

Ändring av ersättning

28 § Ändring av sjukersättning och aktivitetsersättning ska gälla från och med månaden efter den när anledningen till ändringen uppkommit. Om ökningen kräver ansökan av den som är berättigad till sådan ersättning tillämpas 33 kap. 14 § första stycket.

Utbetalning av ersättning

29 § Sjukersättning och aktivitetsersättning ska betalas ut månadsvis. Om det årliga beloppet av sådana förmåner uppgår till högst 2 400 kronor ska dock, om det inte finns särskilda skäl, utbetalning ske i efterskott en eller två gånger per år. Efter överenskommelse med den försäkrade får utbetalning även i annat fall ske en eller två gånger per år.

30 § När månadsbelopp för sjukersättning och aktivitetsersättning beräknas ska det belopp för år räknat som beräkningen utgår från avrundas till närmaste hela krontal som är jämnt delbart med tolv. Är det årliga beloppet av sjukersättning och aktivitetsersättning lägre än tolv kronor, faller ersättningen bort för den månad som beräkningen avser. Avrundning ska i första hand göras på garantiersättning enligt 35 kap.

37 kap. Försäkrade som senast för juli 2008 beviljats icke tidsbegränsad sjukersättning

1 § I detta kapitel finns allmänna bestämmelser i 2–4 §§.

Vidare finns beräkningsregler i 5–9 §§.

Slutligen finns särskilda handlägningsregler i 10–23 §§.

Vem som omfattas av bestämmelserna

2 § För en försäkrad som för juni 2008 hade rätt till sjukersättning enligt 7 kap. 1 § i den upphävda lagen (1962:381) om allmän försäkring och vars arbetsförmåga har ansetts varaktigt nedsatt (icke tidsbegränsad sjukersättning) ska bestämmelserna i detta kapitel gälla i stället för bestämmelserna i 36 kap. 10–21 §§ samt 110 kap. 50–52 §§ om inte annat följer av 4 eller 23 §. Detsamma gäller den som före den 1 juli 2008 beviljats icke tidsbegränsad sjukersättning för tiden från och med juli 2008.

Det som anges i första stycket ska inte gälla för en försäkrad som får sjukersättning med en högre förmånsnivå efter juni eller, för en försäkrad som avses i första stycket andra meningen, juli 2008.

Ansökan om förmån vid förvärvsarbete m.m.

3 § Försäkringskassan får efter ansökan av den försäkrade besluta att hans eller hennes sjukersättning, i den omfattning som anges i 5–7 §§, ska betalas ut när den försäkrade förvärvsarbetar med utnyttjande av en arbetsförmåga som han eller hon antogs sakna när beslutet om sjukersättning fattades.

Ansökan ska göras hos Försäkringskassan varje år innan sådant förvärvsarbete som avses i första stycket påbörjas för året.

4 § En ansökan som utan giltig anledning görs efter den tid som anges i 3 § andra stycket ska avvisas. I sådant fall ska övriga bestämmelser i detta kapitel inte tillämpas. I stället ska bestämmelserna i 36 kap. 9–21 §§ samt 110 kap. 50–52 §§ tillämpas.

Det som anges i första stycket sista meningen ska gälla även för den som förvärvsarbetar utan att ha gjort en ansökan.

Beräkningsregler*Grundläggande bestämmelser*

5 § Sjukersättning enligt 3 § första stycket ska lämnas med ett preliminärt belopp och bestämmas slutligt i efterhand på grundval av den försäkrades reduceringsinkomst.

6 § Sjukersättningen ska minskas med 50 procent av reduceringsinkomsten till den del den överstiger ett visst fribelopp, som för den som får

- hel sjukersättning är 1 prisbasbelopp,
- tre fjärdedels sjukersättning är 2,6 prisbasbelopp,
- två tredjedels sjukersättning är 3,6 prisbasbelopp,
- halv sjukersättning är 4,2 prisbasbelopp, och
- en fjärdedels sjukersättning är 5,8 prisbasbelopp.

Avdraget enligt första stycket ska i första hand göras från inkomstrelaterad sjukersättning.

Reduceringsinkomst

8 § Reduceringsinkomsten beräknas med utgångspunkt i den pensionsgrundande inkomst som fastställts enligt bestämmelserna om pensionsgrundande inkomst i 59 kap.

9 § Den försäkrades reduceringsinkomst beräknas enligt följande:

1. Först ska från den fastställda pensionsgrundande inkomsten avdrag göras för inkomst enligt

- 59 kap. 13 § 1, i form av föräldrapenning på lägstanivån,
- 59 kap. 13 § 2, i form av vårdbidrag, i den utsträckning bidraget inte är ersättning för merkostnader,
- 59 kap. 13 § 5, i form av inkomstrelaterad sjukersättning och inkomstrelaterad aktivitetsersättning, samt
- 59 kap. 13 § 6, i form av livränta enligt 41–44 kap.

2. Därefter ska det avdrag som enligt 59 kap. 37 § ska göras för debiterad allmän pensionsavgift läggas till i den utsträckning avgiften hänför sig till de i reduceringsinkomsten inräknade inkomsterna.

Utländska inkomster ska ingå i reduceringsinkomsten, om de är av motsvarande slag som dem som anges i första stycket och skulle ha varit pensionsgrundande enligt 59 kap. om de tjänats in i Sverige.

Särskilda handläggningsregler

Preliminär sjukersättning

10 § För en försäkrad som ansöker om att bestämmelserna om avräkning av sjukersättning i detta kapitel ska tillämpas, ska Försäkringskassan fatta ett beslut om preliminär sjukersättning.

Ett beslut om preliminär sjukersättning får avse längst 12 månader.

11 § Preliminär sjukersättning beräknas efter en uppskattad reduceringsinkomst och ska så nära som möjligt motsvara den slutliga sjukersättning som kan antas komma att bestämmas enligt bestämmelserna i detta kapitel.

Preliminär sjukersättning betalas ut med ett månadsbelopp, som avrundas nedåt till närmast hela kronor.

Slutlig sjukersättning

12 § Försäkringskassan ska fatta ett beslut om slutlig sjukersättning för varje kalenderår som ett beslut om preliminär sjukersättning har fattats.

13 § Slutlig sjukersättning bestäms efter den tidpunkt då pensionsgrundande inkomst har fastställts enligt bestämmelserna i 59 kap. om pensionsgrundande inkomst.

14 § Bestäms den slutliga sjukersättningen till högre belopp än den som för samma år har betalats ut i preliminär sjukersättning, ska skillnaden betalas ut. Bestäms den slutliga sjukersättningen till lägre belopp än den som för samma år har betalats ut i preliminär ersättning, ska skillnaden betalas tillbaka.

Belopp under 1 200 kr ska varken betalas ut eller betalas tillbaka.

15 § Belopp som ska betalas ut enligt 14 § första stycket ska ökas med ett tillägg. Tillägget på det överskjutande beloppet beräknas med ledning av den statslåneränta som gällde vid utgången av det år som sjukersättningen avser.

På belopp som ska betalas tillbaka enligt 14 § första stycket ska en avgift betalas. Avgiften på återbetalningsbeloppet beräknas med ledning av den statslåneränta som gällde vid utgången av det år som sjukersättningen avser.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer meddelar närmare föreskrifter om beräkningen av tillägget och avgiften.

Återbetalning

16 § Försäkringskassan ska besluta om återkrav av belopp som ska betalas tillbaka enligt 14 § första stycket.

Eftergift

17 § Om det finns särskilda skäl för det får Försäkringskassan helt eller delvis efterge kravet på återbetalning enligt 16 §.

18 § Vid bedömningen enligt 17 § av om det finns särskilda skäl för eftergift ska det särskilt beaktas vilken förmåga den försäkrade har att kunna betala tillbaka ersättningen.

19 § Om den försäkrade medvetet eller av oaktsamhet lämnat felaktiga uppgifter till grund för beräkningen av den preliminära sjukersättningen, får kravet på återbetalning inte efterges.

20 § För att rätten till eftergift ska kunna prövas ska skyldigheten enligt 110 kap. 46 och 47 §§ att anmäla ändrade förhållanden ha fullgjorts av den försäkrade. Om han eller hon inte har anmält ändrade förhållanden kan frågan om eftergift ändå prövas om den försäkrade inte skäligen borde ha insett att han eller hon var skyldig att göra en sådan anmälan.

Omprövning vid ändrade förhållanden

21 § Den preliminära sjukersättningen ska omprövas om något har inträffat som påverkar storleken av ersättningen. Försäkringskassan får avstå från att besluta om ändring, om det som har inträffat endast i liten utsträckning påverkar ersättningen.

22 § Om den försäkrades pensionsgrundande inkomst ändras efter det att slutlig sjukersättning bestämts och ändringen innebär att sjukersättningen skulle ha varit högre eller lägre, ska en ny slutlig sjukersättning bestämmas, om den försäkrade begär det inom ett år från det att beslutet om ändring av den pensionsgrundande inkomsten meddelades eller om Försäkringskassan självmant tar upp frågan.

En fråga om ny slutlig sjukersättning enligt bestämmelserna i första stycket får inte tas upp efter utgången av femte året efter det år beslutet om pensionsgrundande inkomst meddelades.

Prop. 2008/09:200
Avd. C

Ansökan om indragning eller minskning av sjukersättning

23 § Efter ansökan av den försäkrade får Försäkringskassan besluta att dra in eller minska sjukersättning enligt detta kapitel i den omfattning som den försäkrade ansökt om. Bestämmelserna i 36 kap. 19–21 §§ ska då tillämpas. För sådan sjukersättning som återstår efter minskningen ska bestämmelserna i detta kapitel fortfarande gälla.

V Förmåner vid arbetsskada m.m.

38 kap. Innehåll

1 § I denna underavdelning finns allmänna bestämmelser om arbetsskada i 39 kap.

Vidare finns bestämmelser om

- ersättning vid sjukdom i 40 kap, och
- ersättning vid bestående nedsättning av arbetsförmågan i 41 kap.

Dessutom finns särskilda bestämmelser om arbetsskadeersättning och handläggning i 42 kap.

Slutligen finns bestämmelser om

- statligt personskadeskydd i 43 kap., och
- krigsskadeersättning till sjömän i 44 kap.

39 kap. Allmänna bestämmelser om arbetsskada

Innehåll

1 § I detta kapitel finns inledande bestämmelser i 2 §.

Vidare finns bestämmelser om

- arbetsskadebegreppet i 3–7 §§, och
- skadetidpunkt i 8 §.

Inledande bestämmelser

2 § Från arbetsskadeersättningen kan ersättning lämnas till försäkrade förvärvsarbetande och vissa studerande.

I 86–88 kap. finns bestämmelser om att ersättning från arbetsskadeersättningen kan lämnas även till efterlevande.

Allmänna bestämmelser

3 § Med arbetsskada avses en skada till följd av olycksfall eller annan skadlig inverkan i arbetet. En skada ska anses ha uppkommit av sådan orsak, om övervägande skäl talar för det.

4 § Med skada avses en personskada eller en skada på en protes eller annan liknande anordning som användes för avsett ändamål när skadan inträffade.

Vissa psykiska eller psykosomatiska skador

5 § Som arbetsskada anses inte en skada av psykisk eller psykosomatisk natur som är en följd av en företagsnedläggelse, bristande uppskattning av den försäkrades arbetsinsatser, vantrivsel med arbetsuppgifter eller arbetskamrater eller därmed jämförliga förhållanden.

Smitta

6 § Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer meddelar föreskrifter om i vilken utsträckning en skada, som inte beror på ett olycksfall men som har framkallats av smitta, ska anses som arbetsskada.

Olycksfall vid färd

7 § Olycksfall vid färd till eller från arbetsstället räknas som olycksfall i arbetet, om färden föranleddes av och stod i nära samband med arbetet.

Skadetidpunkt

8 § En skada som beror på ett olycksfall anses ha inträffat dagen för olycksfallet.

En skada som beror på annan skadlig inverkan än ett olycksfall anses ha inträffat den dag när den först visade sig.

40 kap. Ersättning vid sjukdom**Innehåll**

1 § I detta kapitel finns allmänna bestämmelser i 2 och 3 §§.

Vidare finns bestämmelser om

- arbetsskadesjukpenning i 4–9 §§,
- återinsjuknande i 10 §, och
- sjukvårdsersättning i 11 och 12 §§.

2 § En försäkrad har vid arbetsskada rätt till samma förmåner enligt denna balk som han eller hon har rätt till vid annan sjukdom.

3 § Om någon som avses i 2 § inte är försäkrad enligt 5 kap. 9 § 6 eller 6 kap. 6 § 3 eller 4, har han eller hon vid arbetsskada rätt till motsvarande förmåner från arbetsskadeförsäkringen. Motsvarande gäller den som på grund av att han eller hon inte är bosatt i Sverige inte har rätt till vårdförmåner eller ersättning för kostnader i samband med vård.

Arbetsskadesjukpenning

Sjukpenning för karensdagar

4 § En försäkrad som beviljas ersättning för inkomstförlust till följd av arbetsskada har rätt till arbetsskadesjukpenning för inkomstförlust som avser två sjukdagar.

För en sjukdag motsvarar sjukpenningen kvoten mellan

- 80 procent av det livränteunderlag enligt 41 kap. som gäller vid tiden för beslutet och
- 365.

5 § Om den försäkrade kan visa att han eller hon har haft fler än två sjukdagar med inkomstförlust under sjukdomsperioder till följd av arbetsskada har han eller hon rätt till arbetsskadesjukpenning för dessa ytterligare dagar.

För en sjukdag motsvarar sjukpenningen 80 procent av den faktiska inkomstförlusten, dock högst vad den försäkrade fått för en sjukdag enligt 4 §.

6 § Arbetsskadesjukpenningen avrundas för dag till närmaste hela kron-tal, varvid 50 öre avrundas uppåt.

Sjukpenning till studerande

7 § Till en försäkrad som genomgår utbildning som avses i 6 kap. 22 § eller som i annat fall genomgår yrkesutbildning när skadan inträffar kan arbetsskadesjukpenning lämnas. Detta gäller vid sjukdom som fortfarande 180 dagar efter det att skadan inträffade sätter ned den försäkrades förmåga att skaffa sig arbetsinkomst med minst en fjärdedel.

Sjukpenningen lämnas på grundval av den försäkrades livränteunderlag som anges i 41 kap. 14–16 och 18 §§ samt beräknas enligt 28 eller 31 kap.

Sjukpenningen lämnas endast i den utsträckning som den överstiger den sjukpenning som den försäkrade är berättigad till enligt 2 eller 3 §.

8 § Den försäkrade har rätt till arbetsskadesjukpenning under tid när han eller hon avhåller sig från arbete på uppmaning av Försäkringskassan eller med dess samtycke i syfte att förebygga att en arbetsskada uppstår, återuppstår eller förvärras.

Sjukpenningen lämnas med skäligt belopp och får motsvara högst hel sjukpenning enligt 2 eller 3 § samt 7 §.

Den som inte är försäkrad för sjukpenning

9 § Om någon som avses i 2 § inte är försäkrad för sjukpenning enligt 6 kap. 6 § 3, ska arbetsskadesjukpenning lämnas med det belopp som sjukpenningen skulle ha uppgått till om den sjukpenninggrundande inkomsten hade beräknats med bortseende från bestämmelserna i 25 kap. 3 § andra stycket 1.

Återinsjuknande

10 § Om en arbetsskada som har gett den försäkrade rätt till livränta enligt 41 kap. på nytt medför sjukdom, har den försäkrade rätt till sjukpenning enligt 2 och 7 §§, om sjukdomen sätter ned hans eller hennes kvarstående förmåga att skaffa sig inkomst genom arbete.

Sjukvårdsersättning

11 § I den utsträckning som ersättning inte lämnas enligt 2 och 3 §§, ersätter arbetsskadeförsäkringen nödvändiga kostnader för

1. sjukvård utomlands,
2. tandvård, och
3. särskilda hjälpmedel.

Som kostnader räknas även nödvändiga utgifter för resor.

12 § Ersättning enligt 11 § första stycket 2 lämnas endast för tandvård som ges av en vårdgivare vars vård kan berättiga till ersättning enligt lagen (2008:145) om statligt tandvårdsstöd.

41 kap. Ersättning vid bestående nedsättning av arbetsförmågan

Innehåll

1 § I detta kapitel finns bestämmelser om

- rätten till livränta i 2–4 §§,
- förmånstiden i 5–7 §§,
- beräkning av livränta i 8–10 §§,
- livränteunderlaget i 11–18 §§,
- vilande livränta i 19 och 20 §§,
- indexering av livränta i 21 §,

- omprövning vid ändrade förhållanden i 22 och 23 §§, och
- omräkning av livränteunderlaget i 24 §.

Prop. 2008/09:200
Avd. C

Rätten till livränta

Allmänna bestämmelser

2 § Livränta lämnas till en försäkrad som till följd av arbetsskada har fått sin förmåga att skaffa sig inkomst genom arbete nedsatt med minst en femtondel.

Detta gäller endast om

1. nedsättningen av förmågan att skaffa inkomst genom arbete kan antas bestå under minst ett år, och
2. inkomstförlusten för år räknat uppgår till minst en fjärdedel av prisbasbeloppet för det år när livräntan ska börja lämnas.

3 § Om en försäkrad, som genom arbetsskada har fått sin arbetsförmåga nedsatt med mindre än en femtondel, senare drabbas av ytterligare arbetsskada, bestäms rätten till livränta på grundval av båda skadorna.

Behandling eller rehabilitering

4 § Under tid när den försäkrade genomgår behandling eller rehabilitering som avses i 27 kap. 6 § eller 31 kap. 3 § ska hans eller hennes förmåga att skaffa sig inkomst genom arbete anses nedsatt även i den utsträckning som åtgärden hindrar honom eller henne från att förvärvsarbeta.

Förmånstiden

5 § Livränta lämnas längst till och med månaden före den då den försäkrade fyller 65 år, om inte något annat anges i 6 §.

6 § Livränta lämnas längst till och med månaden före den då den försäkrade fyller 67 år, om

- skadan inträffar den månad då den försäkrade fyller 65 år eller senare, och
- en sjukpenninggrundande inkomst kan fastställas för den försäkrade enligt 25 kap. 3 §.

7 § Livränta lämnas för viss tid eller tills vidare.

Försäkringskassan ska i samband med beslut om livränta också bedöma om förnyad utredning av förmågan att skaffa sig inkomst genom arbete ska göras efter viss tid.

Huvudregel

8 § Livränta lämnas med så stor andel av den försäkrades livränteunderlag enligt 11–18 §§ som motsvarar graden av nedsättning av hans eller hennes förmåga att skaffa sig inkomst genom arbete.

Bedömning av förvärvsförmågan

9 § När förvärvsförmågan enligt 8 § bedöms ska det beaktas vad som rimligen kan begäras med hänsyn till den försäkrades arbetsskada, utbildning och tidigare verksamhet samt ålder, bosättningsförhållanden och andra sådana omständigheter.

10 § Förvärvsförmågan ska bestämmas utan hänsyn till det allmänna läget på arbetsmarknaden.

I fråga om en äldre försäkrad ska hänsyn främst tas till hans eller hennes förmåga och möjlighet att skaffa sig fortsatt inkomst genom sådant arbete som han eller hon har utfört tidigare, eller genom annat lämpligt arbete som är tillgängligt för honom eller henne.

Livränteunderlag*Grundläggande bestämmelser*

11 § Livränteunderlaget motsvarar, om inte annat följer av 12–18 §§, den försäkrades sjukpenninggrundande inkomst enligt 25 och 26 kap. vid den tidpunkt från vilken livräntan första gången ska lämnas.

Om den skadade inte är försäkrad för sjukpenning enligt 6 kap. 6 § 3 ska beräkningen enligt första stycket göras med bortseende från bestämmelserna i 25 kap. 3 § andra stycket 1.

12 § När livränteunderlaget beräknas gäller följande avvikelser från bestämmelserna i 25 och 26 kap.:

1. Andra skattepliktiga förmåner än pengar ska beaktas och värderas på det sätt som är föreskrivet för beräkning av pensionsgrundande inkomst enligt 59 kap.

2. Med inkomst av anställning likställs kostnadsersättning som inte enligt 8 kap. 19 eller 20 § skattebetalningslagen (1997:483) undantas vid beräkning av skatteavdrag.

3. Semesterlön och semesterersättning ska räknas med utan den begränsning som anges i 25 kap. 17 §.

4. Inkomst av sådant förvärvsarbete som avses i 37 kap. 3 § ska medräknas.

Vid beräkning av livränteunderlaget får även beaktas ett löneavtal som har träffats efter den tidpunkt från vilken livränta första gången ska lämnas om avtalet omfattar denna tidpunkt.

13 § Ska livränta börja lämnas avsevärd tid efter det att den försäkrade utsattes för skadlig inverkan i arbetet, får någon annan högre inkomst av förvärvsarbete än den som anges i 11 och 12 §§ användas som livränteunderlag, om det finns särskilda skäl.

Livränteunderlag för unga försäkrade

14 § Hade den försäkrade inte fyllt 25 år när skadan inträffade, motsvarar livränteunderlaget, för tiden efter 25 års ålder, den inkomst som han eller hon med hänsyn till sin sysselsättning när skadan inträffade sannolikt skulle ha haft vid 25 års ålder, om skadan inte hade inträffat.

Motsvarande gäller för en försäkrad som

1. när skadan inträffade inte hade fyllt 21 år, i fråga om livränteunderlaget för tiden mellan 21 och 25 års ålder, eller
2. när skadan inträffade inte hade fyllt 18 år, i fråga om livränteunderlaget för tiden mellan 18 och 21 års ålder.

Livränteunderlag för studerande

15 § För en försäkrad som genomgår utbildning som avses i 6 kap. 22 § eller som i annat fall genomgick yrkesutbildning när skadan inträffade motsvarar livränteunderlaget för den beräknade utbildningstiden lägst den inkomst som han eller hon sannolikt skulle ha haft, om han eller hon när skadan inträffade hade avbrutit utbildningen och börjat förvärvsarbete.

Livränteunderlaget för tid efter utbildningstidens slut motsvarar lägst den inkomst av förvärvsarbete som den försäkrade då sannolikt skulle ha haft, om skadan inte hade inträffat.

16 § Ett livränteunderlag enligt 15 § beräknas till minst

- 2 prisbasbelopp för tid före 21 års ålder,
- 2,5 prisbasbelopp för tid mellan 21 och 25 års ålder, och
- 3 prisbasbelopp för tid från och med 25 års ålder.

Livränteunderlag i särskilda fall

17 § Om det redan vid den tidpunkt från vilken livränta första gången ska lämnas är sannolikt att livränteunderlaget skulle bli väsentligen högre eller lägre vid en senare tidpunkt får ett nytt livränteunderlag fastställas och läggas till grund för beräkning av livränta vid ett sådant senare tillfälle.

Högsta livränteunderlag

18 § När livränteunderlaget beräknas ska det bortses från belopp som överstiger 7,5 gånger det prisbasbelopp som fastställts för året när livräntan ska börja lämnas.

Vilande livränta

Prop. 2008/09:200

Avd. C

19 § Ett beslut om vilandeförklaring av sjukersättning eller aktivitetsersättning enligt 36 kap. ska också omfatta sådan livränta som enligt 44 kap. 2 och 4 §§ samordnats med ersättningen.

20 § För den tid när en vilandeförklaring gäller enligt 19 § ska livränta beräknas utifrån

- dels det livränteunderlag som legat till grund för bestämmande av livräntan före vilandeförklaringen,
- dels de inkomstförhållanden som råder under tiden med vilandeförklaring.

Indexering av livränta

21 § En fastställd livränta ska för varje år räknas om med ledning av ett särskilt tal. Detta tal ska visa den årliga procentuella förändringen av halva den reala inkomstförändring som beräknats för inkomstindex enligt 58 kap. 12 § med tillägg för den procentuella förändringen i det allmänna prisläget i juni två år före det år livräntan omräknas och det allmänna prisläget i juni året närmast före det året.

Livräntan får räknas om till högst ett belopp som utgör samma andel av 7,5 gånger det för året fastställda prisbasbeloppet som den andel av livränteunderlaget som svarar mot nedsättningen av förvärvsförmågan enligt 8 §.

Omprövning vid ändrade förhållanden

22 § Rätten till livränta ska omprövas om det har skett någon ändring av betydelse i de förhållanden som var avgörande för beslutet, eller om den försäkrades möjlighet att skaffa sig inkomst genom arbete väsentligen har förbättrats. Livränta för förfluten tid får dock inte ändras till den försäkrades nackdel. I 108 kap. finns bestämmelser om återkrav i vissa fall.

23 § Utan hinder av bestämmelserna i 22 § ska följande gälla.

Ett beslut om sjukersättning enligt 37 kap. ska också omfatta sådan livränta som enligt 42 kap. 2 § är samordnad med sjukersättningen. Det som där föreskrivs om sjukersättning ska då även avse livränta.

Omräkning av livränteunderlag

24 § Om en livränta ska beräknas på nytt efter det år den första gången ska lämnas eller om den ska omprövas enligt 22 § ska det livränteunderlag som anges i 11–13 och 17 §§ räknas om med ledning av det särskilda tal som anges i 21 § för varje år efter det år livräntan första gången ska lämnas.

Vid omräkning enligt första stycket ska även bestämmelsen i 18 § om högsta livränteunderlag beaktas.

42 kap. Särskilda bestämmelser om arbetsskadeersättning och handläggning

Prop. 2008/09:200
Avd. C

Innehåll

- 1 §** I detta kapitel finns bestämmelser om
- samordning med andra socialförsäkringsförmåner i 2–4 §§,
 - arbetsgivares rätt till ersättning i 5 §,
 - förlust av ersättning i 6 §,
 - underrättelse till arbetsgivare om skada i 7–9 §§,
 - skadeanmälan till Försäkringskassan i 10 och 11 §§, och
 - prövning av frågan om arbetsskada i 12 §.

Samordning med andra socialförsäkringsförmåner

2 § Livränta ska minskas om den försäkrade, med anledning av den inkomstförlust som föranlett livräntan, samtidigt har rätt till sjukersättning eller aktivitetsersättning.

Minskningen görs genom att livräntan betalas ut endast i den utsträckning som den överstiger dessa förmåner.

3 § Livräntan ska även minskas på det sätt som anges i 2 § andra stycket i fråga om pension som enligt ett utländskt system för social trygghet lämnas med anledning av arbetsskadan.

4 § Om den försäkrade får livränta och vid en senare tidpunkt blir berättigad till sjukersättning eller aktivitetsersättning för en sjukdom som inte är arbetsrelaterad gäller följande.

Livräntan ska minskas med den andel av ersättningen som motsvarar graden av nedsättningen av förvärvsförmågan till följd av skadan jämfört med hel förvärvsförmåga när livräntan bestämdes.

Arbetsgivares rätt till ersättning

5 § En arbetsgivare som enligt författning är skyldig att lämna ersättning vid arbetsskada har rätt att få sådan ersättning från arbetsskadeförsäkringen som den försäkrade annars skulle ha haft rätt till för motsvarande ändamål. Ersättningen får dock inte överstiga vad arbetsgivaren har betalat ut.

Förlust av ersättning

6 § Rätten till ersättning går förlorad om en ansökan om arbetsskadeersättning inte görs inom sex år

- för sjukpenning och livränta, från den dag ersättningen avser, och
- för annan ersättning, från den dag då den försäkrade betalade det belopp för vilket ersättning begärs.

7 § Om en arbetstagare drabbas av en arbetsskada ska den arbetsgivare som han eller hon var anställd hos när skadan inträffade underrättas omedelbart.

Om en skada till följd av annat än olycksfall har visat sig först när den försäkrade har upphört att vara utsatt för den inverkan som har orsakat skadan, är det den arbetsgivare hos vilken den försäkrade senast var utsatt för sådan inverkan som ska underrättas.

8 § Om en arbetsgivare enligt 7 § ska underrättas om en skada får underrättelsen i stället lämnas till en person som på arbetsgivarens vägnar förestår arbetet.

9 § När det gäller en försäkrad som genomgår utbildning som avses i 6 kap. 22 § likställs med en arbetsgivare en rektor eller någon annan som förestår utbildningen.

Skadeanmälan till Försäkringskassan

10 § En arbetsgivare eller arbetsföreståndare som har fått kännedom om en inträffad arbetsskada är skyldig att omedelbart anmäla skadan till Försäkringskassan.

Om den försäkrade inte är arbetstagare ska han eller hon själv anmäla arbetsskadan till Försäkringskassan. Om den försäkrade har avlidit till följd av skadan, ska anmälan göras av den som har rätt att företräda dödsboet.

11 § Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer meddelar föreskrifter om ersättning för nödvändiga utgifter för läkarutlåtanden.

Prövning av frågan om arbetsskada

12 § Frågan om den försäkrade har fått en arbetsskada ska prövas endast i den utsträckning det behövs för att bestämma arbetsskadeersättning enligt denna balk eller sjukpenning enligt 28 kap.

43 kap. Statligt personskadeskydd

Innehåll

1 § I detta kapitel finns allmänna bestämmelser i 2 §.

Vidare finns bestämmelser om

- skadebegreppet i 3–6 §§,
- förmåner i 7–10 §§,
- totalförsvarspliktiga m.fl. i 11–18 §,
- intagna m.fl. i 19 och 20 §§,

- frivilliga inom totalförsvaret m.fl. i 21 §,
- underrättelse om skada i 22 §, och
- skadeanmälan till Försäkringskassan, m.m. i 23 §.

Prop. 2008/09:200
Avd. C

Allmänna bestämmelser

2 § Det statliga personskadeskyddet gäller för skador som uppkommer under sådan skyddstid som anges i 7 kap. 4–6 §§.

I 86–88 kap. finns bestämmelser om att ersättning från personskadeskyddet kan lämnas även till efterlevande.

Skadebegreppet

3 § Bestämmelserna om personskada, protesskada och skadetidpunkt i 39 kap. 4 och 8 §§ tillämpas i fråga om skada enligt detta kapitel.

4 § Om den försäkrade under skyddstiden har varit utsatt för ett olycksfall ska en skada som han eller hon har fått anses vara orsakad av olycksfallet, om övervägande skäl talar för det.

5 § Om en skada, som inte beror på ett olycksfall, visar sig under skyddstiden ska skadan anses ha uppkommit under denna tid.

Detta gäller dock inte om det finns skäligen anledning att anta att skadan har orsakats av annat än verksamheten eller intagningen i fråga och att verksamheten eller intagningen inte väsentligt har bidragit till skadan.

6 § Visar sig en skada, som inte beror på ett olycksfall, efter skyddstiden, ska den anses ha uppkommit under denna tid om det skäligen kan antas att verksamheten eller intagningen väsentligt har bidragit till skadan.

Förmånerna

Huvudregler

7 § Om den försäkrade även enligt 40–42 kap. har rätt till arbetsskadeersättning för en skada, lämnas ersättning enligt detta kapitel endast i den utsträckning som ersättningen därigenom blir högre.

8 § Ersättning lämnas vid sjukdom och bestående nedsättning av arbetsförmågan. Därvid tillämpas 40 och 41 kap. samt 42 kap. 2–6 §§, om inte något annat följer av 9–21 §§.

Sjukvårdsersättning

9 § Sjukvårdsersättning lämnas endast i den utsträckning som staten inte tillhandahåller motsvarande förmån på annat sätt.

10 § Sjukpenning och livränta enligt detta kapitel lämnas inte under skyddstiden. Sjukpenning lämnas aldrig för den dag då skadan inträffade.

Totalförsvarspliktiga m.fl.

Inledande bestämmelser

11 § Bestämmelserna i 12–18 §§ gäller den som enligt 7 kap. 2 § 1 är försäkrad på grund av tjänstgöring inom totalförsvaret eller liknande verksamhet och tillämpas utöver vad som följer av 8 §.

Sjukpenningunderlag

12 § För en försäkrad som har skadats under grundutbildning eller repetitionsutbildning utgör sjukpenningunderlaget vid tillämpning av 8 § minst

- 4 prisbasbelopp för tid före 21 års ålder,
- 4,5 prisbasbelopp för tid mellan 21 och 25 års ålder, och
- 5 prisbasbelopp för tid från och med 25 års ålder.

Livränteunderlag

13 § För en försäkrad som har skadats under grundutbildning eller repetitionsutbildning utgör livränteunderlaget vid tillämpning av 8 § minst 7 prisbasbelopp.

Särskild sjukpenning

14 § En försäkrad har rätt till särskild sjukpenning, om han eller hon under grundutbildning som är längre än 60 dagar har drabbats av en sjukdom som efter skyddstidens slut sätter ned hans eller hennes förmåga att skaffa sig inkomst genom arbete med minst en fjärdedel. Detta gäller även vid sjukdom som har uppkommit under utryckningsmånaden eller månaden efter denna.

15 § Beräkningsunderlaget för särskild sjukpenning är

- 4 prisbasbelopp för tid före 21 års ålder,
- 4,5 prisbasbelopp för tid mellan 21 och 25 års ålder, och
- 5 prisbasbelopp för tid från och med 25 års ålder.

16 § För en dag är hel särskild sjukpenning kvoten mellan

- 80 procent av beräkningsunderlaget och
- 365.

17 § Särskild sjukpenning lämnas endast i den utsträckning som den överstiger annan ersättning enligt detta kapitel eller sjukpenning enligt 27, 28 och 40 kap. som den försäkrade har rätt till för samma tid.

18 § En försäkrad som har skadats under grundutbildning eller repetitionsutbildning har under högst tre års tid efter skyddstiden rätt till ersättning för nödvändiga kostnader för

1. läkarvård,
2. sjukvårdande behandling,
3. sjukhusvård, och
4. läkemedel.

Som kostnader för vård räknas även nödvändiga utgifter för resor.

Intagna m.fl.

Sjukpenningunderlag och livränteunderlag

19 § För den som är försäkrad på grund av intagning m.m. enligt 7 kap. 2 § 3 och som när skadan inträffade hade varit intagen längre tid än sex månader, ska sjukpenningunderlag och livränteunderlag vid tillämpning av 8 § beräknas till lägst de belopp som anges i 41 kap. 16 §.

Indragning eller nedsättning av ersättning

20 § Ersättning till den som avses i 7 kap. 2 § 3 får dras in eller sättas ned även i annat fall än som avses i 110 kap. 52–58 §§, om särskilda skäl talar för det.

Frivilliga inom totalförsvaret m.fl.

21 § Sjukpenningunderlag och livränteunderlag ska, i den utsträckning som framgår av föreskrifter som meddelas av regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer, beräknas till lägst de belopp som anges i 43 kap. 16 § för den som är försäkrad på grund av frivilligt deltagande i verksamhet inom totalförsvaret eller i räddningsarbete enligt 7 kap. 3 §.

Underrättelse om skada

22 § Om den försäkrade drabbas av en skada ska en chef eller någon annan omedelbart underrättas. Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer meddelar föreskrifter om till vem sådan underrättelse ska ske.

Om skadan har visat sig efter skyddstiden, ska i stället Försäkringskassan underrättas.

Skadeanmälan till Försäkringskassan, m.m.

23 § Bestämmelserna i 42 kap. 10 och 11 §§ om anmälan och ersättning för utgifter för läkarintyg gäller även i ärenden enligt detta kapitel.

44 kap. Krigsskadeersättning till sjömän

Prop. 2008/09:200

Avd. C

Innehåll

1 § I detta kapitel finns allmänna bestämmelser i 2 §.

Vidare finns bestämmelser om

- förmåner i 3–5 §§, och
- övriga frågor i 6 §.

Allmänna bestämmelser

2 § Krigsskadeersättning kan lämnas till en försäkrad sjöman som till följd av olycksfall på grund av en krigshändelse drabbas av en personskada utomlands under sådan tid som anges i 7 kap. 8 och 9 §§.

I 86–88 kap. finns bestämmelser om att krigsskadeersättning kan lämnas även till efterlevande.

Förmånerna

Allmänna bestämmelser

3 § Krigsskadeersättning lämnas med tillämpning av bestämmelserna i 40 och 41 kap. samt 42 kap. 2–6 §§.

4 § Den försäkrade har inte rätt till krigsskadeersättning om han eller hon för samma tid har rätt till arbetsskadeersättning enligt 39–42 kap.

Särskild ersättning

5 § Vid skada har den försäkrade, utöver livränta, rätt till särskild ersättning med hänsyn till skadans beskaffenhet.

Vid förlust av arbetsförmågan motsvarar ersättningen 6 gånger det prisbasbelopp som gällde för det år då skadan inträffade.

Vid nedsättning av arbetsförmågan betalas så stor andel av summan ut som svarar mot graden av nedsättningen.

Övriga frågor

6 § Bestämmelserna i 39 kap. och 42 kap. 7–12 §§ tillämpas i övrigt på motsvarande sätt i fråga om krigsskadeersättning.

VI Särskilda förmåner vid smitta, sjukdom eller skada

45 kap. Innehåll

1 § I denna underavdelning finns bestämmelser om

- smittbärarersättning i 46 kap., och
- närståendepenning i 47 kap.

Innehåll

1 § I detta kapitel finns allmänna bestämmelser om smittbärarersättning i 2–4 §§.

Vidare finns bestämmelser om

- rätten till smittbärarpenning i 5–10 §§,
- förmånsnivåer och förvärvsarbete i 11–13 §§,
- beräkning av smittbärarpenning i 14–17 §§,
- samordning med andra förmåner i 18 och 19 §§, och
- resekostnadsersättning i 20 och 21 §§.

Allmänna bestämmelser

2 § Smittbärarersättning kan lämnas till en smittbärare i samband med åtgärder för smittskydd eller skydd för livsmedel.

3 § Med smittbärare avses i detta kapitel

1. den som har eller kan antas ha en smittsam sjukdom utan att ha förlorat sin arbetsförmåga till följd av sjukdomen,
2. den som för eller kan antas föra smitta utan att vara sjuk i en smittsam sjukdom, och
3. den som i annat fall har eller kan antas ha varit utsatt för smitta av en samhällsfarlig sjukdom som avses i smittskyddslagen (2004:168) utan att vara sjuk i en sådan sjukdom.

4 § Smittbärarersättning lämnas i form av smittbärarpenning och resekostnadsersättning.

Rätten till smittbärarpenning

Allmänna bestämmelser

5 § En smittbärare har rätt till smittbärarpenning om han eller hon måste avstå från förvärvsarbete på grund av

1. beslut enligt smittskyddslagen (2004:168) eller livsmedelslagen (2006:804) eller föreskrifter som har meddelats med stöd av sistnämnda lag, eller
2. läkarundersökning eller hälsokontroll som smittbäraren genomgår utan föregående beslut enligt 1 och som syftar till att klarlägga om han eller hon är smittad av en allmänfarlig sjukdom eller har en sjukdom, en smitta, ett sår eller en annan skada, som kan göra livsmedel som han eller hon hanterat otjänligt som människoföda.

Första stycket gäller inte när det är fråga om

1. hälsokontroll vid inresa enligt 3 kap. 8 § smittskyddslagen, eller
2. beslut som avser avspärrning enligt 3 kap. 10 § smittskyddslagen.

6 § Smittbärarpenning får dras in eller sättas ned om smittbäraren

1. inte följer förhållningsregler som har beslutats med stöd av smittskyddslagen (2004:168) eller överträder förbud enligt 3 kap. 9 § den lagen, eller

2. inte följer särskilda villkor i samband med ett beslut enligt livsmedelslagen (2006:804) eller föreskrifter som har meddelats med stöd av den lagen.

Förmånstiden

7 § Smittbärappening lämnas från och med första dagen i ersättningsperioden och därefter så länge den försäkrade uppfyller förutsättningarna för rätt till smittbärappening.

8 § Bestämmelserna om sjukpenning i samband med pension, sjukersättning eller aktivitetsersättning i 27 kap. 34 § och sjukpenning i samband med 70-årsdagen i 27 kap. 37 § tillämpas även i fråga om smittbärappening.

Rehabiliteringsåtgärder

9 § För en försäkrad som får smittbärappening ska bestämmelserna i 30 kap. 8 och 11–14 §§ om Försäkringskassans åtgärder för rehabilitering tillämpas.

Arbetsgivarinträde m.m.

10 § Bestämmelserna om arbetsgivarinträde, m.m. i 27 kap. 56–60 §§ tillämpas även i fråga om smittbärappening.

Förmånsnivåer och förvärvsarbete

11 § Smittbärappening lämnas enligt följande förmånsnivåer:

1. Hel smittbärappening lämnas när den försäkrade helt måste avstå från förvärvsarbete.

2. Tre fjärdedels smittbärappening lämnas när den försäkrade arbetar högst en fjärdedel av den tid han eller hon annars skulle ha arbetat.

3. Halv smittbärappening lämnas när den försäkrade arbetar högst hälften av den tid han eller hon annars skulle ha arbetat.

4. En fjärdedels smittbärappening lämnas när den försäkrade arbetar högst tre fjärdedelar av den tid han eller hon annars skulle ha arbetat.

12 § Vid tillämpning av 11 § ska som förvärvsarbete inte betraktas sådant förvärvsarbete som utförs under tid då den försäkrade förvärvsarbetar med stöd av 37 kap. 3 §.

Om det inte går att avgöra under vilken tid den försäkrade avstår från förvärvsarbete ska frånvaron i första hand anses som frånvaro från sådant förvärvsarbete som avses i 37 kap. 3 §.

13 § Med tid för förvärvsarbete likställs följande:

1. Ledighet för semester, dock inte om den försäkrade under ledigheten får semesterlön enligt semesterlagen (1977:480) och, enligt 15 § samma lag, kan begära att dag då han eller hon inte kan arbeta på grund av sjukdom inte ska räknas som semesterdag.

2. Ledighet under studietid för vilken oavkortade löneförmåner lämnas.

3. Ledighet under tid då den försäkrade får ersättning för att delta i teckenspråksutbildning för vissa föräldrar (TUFF).

4. Ledighet för ferier eller motsvarande uppehåll för lärare som är anställda inom utbildningsväsendet.

Prop. 2008/09:200

Avd. C

Beräkning av smittbärappening

Den som är försäkrad för sjukpenning

14 § Smittbärappening lämnas med ett belopp som motsvarar den försäkrades sjukpenning på normalnivå enligt 28 kap.

Den som inte är försäkrad för sjukpenning

15 § Är smittbärappening inte försäkrad för sjukpenning enligt 6 kap. 6 § 3, ska smittbärappeningen lämnas med det belopp som sjukpenningen skulle ha uppgått till om den sjukpenninggrundande inkomsten hade beräknats med bortseende från bestämmelserna i 25 kap. 3 § andra stycket 1.

16 § I fall som avses i 15 § ska som inkomst av anställning även räknas ersättning för eget arbete från en arbetsgivare som är bosatt utomlands eller som är en utländsk juridisk person, när arbetet har utförts i arbetsgivarens verksamhet utomlands.

17 § Smittbärappening enligt 15 § ska beräknas per kalenderdag enligt 28 kap. 10 och 11 §§.

Samordning med andra förmåner

18 § Smittbärappeningen ska minskas med följande förmåner i den utsträckning förmåner lämnas för samma tid:

1. graviditetspenning,
2. föräldrapenningsförmåner,
3. sjuklön eller sådan ersättning från Försäkringskassan som avses i 20 § lagen (1991:1047) om sjuklön,
4. sjukpenning enligt denna balk eller motsvarande äldre lag,
5. rehabiliteringspenning,
6. livränta enligt denna balk eller motsvarande äldre författning på grund av smitta, och
7. närståendepenning.

Det som föreskrivs i första stycket gäller även motsvarande förmån som lämnas till smittbärappening på grundval av utländsk lagstiftning.

19 § Om smittbäraren har inkomst av anställning från en arbetsgivare som avses i 1 eller 2 § lagen (1994:260) om offentlig anställning för tid som avses i 7 §, lämnas smittbärappenning endast till den del den överstiger inkomsten.

Resekostnadsersättning

20 § En smittbärare har rätt till skälighetsersättning för resekostnader i samband med läkarundersökning, hälsokontroll, vård, behandling eller annan motsvarande åtgärd som sker på grund av bestämmelserna i

1. smittskyddslagen (2004:168), eller
2. livsmedelslagen (2006:804) eller föreskrifter som har meddelats med stöd av sistnämnda lag.

21 § Ersättning enligt 20 § lämnas inte till den del ersättning för resan kan lämnas enligt

1. andra bestämmelser i denna balk,
2. någon äldre författning som motsvarar bestämmelserna i 39–43 kap., eller
3. bestämmelser i någon annan författning om ersättning av allmänna medel för sjukresor och sjuktransporter.

47 kap. Närståendepenning

Innehåll

1 § I detta kapitel finns inledande bestämmelser i 2 §.

Vidare finns bestämmelser om

- rätten till närståendepenning i 3–6 §§,
- anmälan till Försäkringskassan i 7 §,
- förmånstiden i 8–10 §§,
- förmånsnivåer och förvärvsarbete i 11–13 §§,
- beräkning av närståendepenning i 14–16 §§, och
- samordning med andra förmåner i 17 §.

Inledande bestämmelser

2 § Bestämmelser om närståendepenning i samband med att en svårt sjuk person vårdas av en närstående finns i detta kapitel.

I lagen (1988:1465) om ersättning och ledighet för närståendevård finns bestämmelser i vilka anges när en arbetstagare som vårdar en närstående har rätt att vara ledig från sin anställning.

Rätten till närståendepenning

3 § En försäkrad som vårdar en närstående som är svårt sjuk har rätt till närståendepenning för tid då han eller hon avstår från förvärvsarbete i samband med vården, om

1. den sjuke är försäkrad enligt någon bestämmelse i 4–7 kap.,

2. den sjuke vårdas här i landet, och
3. den sjuke har gett sitt samtycke till vården.

Om den sjuke på grund av sitt tillstånd inte kan ge samtycke till vården enligt första stycket 3, ska i stället detta framgå.

4 § Med en svårt sjuk person likställs den som har fått infektion av hiv (humant immunbristvirus) genom smitta

1. vid användning av blod eller blodprodukter vid behandling inom den svenska hälso- och sjukvården, eller
2. av en sådan person som avses i 1 och som är hans eller hennes nuvarande eller före detta make eller sambo, under förutsättning att smittan ägt rum innan den först smittade fått kännedom om sin infektion.

5 § Om någon vårdar mer än en person under samma tid ger det inte rätt till ytterligare ersättning.

6 § Närståendepenning för vård av en person får inte lämnas till flera vårdare för samma tid.

Anmälan till Försäkringskassan

7 § Närståendepenning får inte lämnas för tid innan anmälan om vården har gjorts till Försäkringskassan. Detta gäller dock inte om det har funnits hinder för en sådan anmälan eller det finns särskilda skäl för att förmånen ändå bör lämnas.

Förmånstiden

8 § Närståendepenning lämnas för högst 60 dagar sammanlagt för varje person som vårdas. Ersättningen lämnas från och med första vårdagen.

9 § Närståendepenning lämnas för högst 240 dagar sammanlagt vid vård av en närstående som har fått infektion av hiv på sätt som anges i 4 §. Ersättningen lämnas från och med första vårdagen.

10 § Vid beräkning av antalet dagar med rätt till ersättning anses två dagar med halv eller fyra dagar med en fjärdedels ersättning som en dag.

Förmånsnivåer och förvärvsarbete

11 § Närståendepenning lämnas enligt följande förmånsnivåer:

1. Hel närståendepenning lämnas för dag när en vårdare helt avstått från förvärvsarbete.
2. Halv närståendepenning lämnas för dag när en vårdare förvärvsarbetat högst hälften av den tid han eller hon annars skulle ha arbetat.
3. En fjärdedels närståendepenning lämnas för dag när en vårdare förvärvsarbetat högst tre fjärdedelar av den tid han eller hon annars skulle ha arbetat.

12 § Vid tillämpningen av 11 § ska som förvärvsarbete inte betraktas sådant förvärvsarbete som utförs under tid då vårdaren förvärvsarbetar med stöd av 37 kap. 3 §. Prop. 2008/09:200
Avd. C

Om det inte går att avgöra under vilken tid vårdaren avstår från förvärvsarbete ska frånvaron i första hand anses som frånvaro från sådant förvärvsarbete som avses i 37 kap. 3 §.

13 § Om en vårdare får oreducerade löneförmåner under tid då han eller hon bedriver studier, likställs avstående från studier med avstående från förvärvsarbete i den utsträckning vårdaren går miste om löneförmåner.

Beräkning av närståendepenning

Grundläggande bestämmelser

14 § Närståendepenning lämnas med ett belopp som motsvarar vårdarens sjukpenning på normalnivån enligt 28 kap. med de avvikelser som följer av 15 och 16 §§.

Arbetstids- eller kalenderdagsberäknad närståendepenning

15 § Närståendepenning ska arbetstidsberäknas enligt 28 kap. 12–18 §§ för hela den tid som förmånen avser när ersättning lämnas på grundval av sjukpenninggrundande inkomst av anställning. Detta gäller dock inte i fall som avses i 6 § samma kapitel, då närståendepenning i stället ska kalenderdagsberäknas enligt 10 och 11 §§ i det kapitlet.

Särskilt om studerande under studieuppehåll

16 § För en vårdare som studerar får närståendepenningen vid ett studieuppehåll inte beräknas på grundval av den sjukpenninggrundande inkomst som följer av bestämmelserna i 26 kap. 22 §.

Samordning med andra förmåner

17 § Närståendepenning lämnas inte i den utsträckning vårdaren för samma tid får

1. föräldrapenningsförmåner,
2. sjuklön eller sådan ersättning från Försäkringskassan som avses i 20 § lagen (1991:1047) om sjuklön,
3. sjukpenning,
4. rehabiliteringspenning, eller
5. ersättning som motsvarar sjukpenning enligt någon annan författning eller på grund av regeringens beslut i ett särskilt fall.

I Inledande bestämmelser

48 kap. Innehåll, definitioner och förklaringar

Innehåll

1 § I avdelning D finns bestämmelser om särskilda socialförsäkringsförmåner vid funktionshinder.

2 § Förmåner enligt denna avdelning är

- handikappersättning till en funktionshindrad som behöver hjälp av någon annan eller har merkostnader,
- assistansersättning till en funktionshindrad som behöver personlig assistans för sina grundläggande behov, och
- bilstöd till personer med funktionshinder för att skaffa eller anpassa motorfordon.

3 § I detta kapitel finns inledande bestämmelser om särskilda förmåner vid funktionshinder.

Vidare finns bestämmelser om handikappersättning, assistansersättning och bilstöd till en funktionshindrad i 49–52 kap.

Försäkring och ansökan, m.m.

4 § En förmån enligt denna avdelning lämnas endast till den som har ett gällande försäkringsskydd för förmånen enligt 4 och 5 kap.

Bestämmelser om anmälan och ansökan samt vissa gemensamma bestämmelser om förmåner och handläggning finns i 104–117 kap. (avdelning H).

II Handikappersättning, assistansersättning och bilstöd till försäkrade med funktionshinder

49 kap. Innehåll

1 § I denna underavdelning finns bestämmelser om

- handikappersättning i 50 kap.,
- assistansersättning i 51 kap., och
- bilstöd i 52 kap.

50 kap. Handikappersättning

Innehåll

1 § I detta kapitel finns bestämmelser om

- definitioner och förklaringar i 2 och 3 §§,

- rätten till handikappersättning i 4–7 §§,
- förmånstiden i 8–10 §§,
- beräkning av handikappersättning i 11–13 §§,
- omprövning vid ändrade förhållanden i 14 och 15 §§, och
- utbetalning av handikappersättning i 16 §.

Prop. 2008/09:200
Avd. D

Definitioner och förklaringar

Blind

2 § När det gäller handikappersättning ska en person anses blind om hans eller hennes synförmåga, sedan ljusbrytningsfel har rättats, är så nedsatt att han eller hon saknar ledsyn.

Gravt hörselskadad

3 § När det gäller handikappersättning ska en person anses gravt hörselskadad om han eller hon även med hörapparat saknar möjlighet eller har stora svårigheter att uppfatta tal.

Rätten till handikappersättning

Huvudregler

4 § Rätt till handikappersättning har en försäkrad som innan han eller hon fyller 65 år har fått sin funktionsförmåga nedsatt för avsevärd tid i sådan omfattning att han eller hon

1. behöver mera tidskrävande hjälp i sin dagliga livsföring,
2. behöver fortlöpande hjälp för att kunna förvärvsarbeta, eller
3. i annat fall har betydande merkostnader.

5 § Om den försäkrade på grund av sitt funktionshinder behöver hjälp både i den dagliga livsföringen och för att kunna förvärvsarbeta, eller i något av dessa avseenden, och dessutom har merkostnader, ska bedömningen enligt 4 § grundas på det sammanlagda behovet av stöd.

Vid bedömningen enligt 4 § ska det bortses från hjälpbehov som tillgodoses genom annat samhällsstöd.

Studerande

6 § Vid tillämpning av 4 och 5 §§ ska med en person som förvärvsarbetar likställas en studerande som får studiestöd enligt studiestödslagen (1999:1395) eller som endast på grund av bestämmelser om behovsprövning inte får studiestöd.

Blinda eller gravt hörselskadade

7 § Handikappersättning lämnas alltid till en försäkrad som är blind eller gravt hörselskadad, om blindheten eller den grava hörselskadan inträtt före 65 års ålder.

8 § Handikappersättning kan lämnas tidigast från och med juli det år då den försäkrade fyller 19 år.

9 § Handikappersättning lämnas från och med den månad då rätt till förmånen har inträtt, dock inte för längre tid tillbaka än sex månader före ansökningsmånaden.

Handikappersättning lämnas till och med den månad då rätten till förmånen upphör.

10 § Handikappersättning får begränsas till viss tid.

Beräkning av handikappersättning

Grundläggande bestämmelser

11 § Beroende på hjälpbehovets omfattning eller merkostnadernas storlek är handikappersättningen för år räknat 69, 53 eller 36 procent av prisbasbeloppet.

Blinda

12 § För en försäkrad som är blind är handikappersättningen för år räknat 69 procent av prisbasbeloppet. Om han eller hon för samma tid får hel sjukersättning, hel aktivitetsersättning eller hel ålderspension är handikappersättningen, från och med den månad när den andra förmånen lämnas, 36 procent av prisbasbeloppet, om inte stödbehovet ger anledning till högre ersättning.

Gravt hörselskadade

13 § För en försäkrad som är gravt hörselskadad är handikappersättningen för år räknat 36 procent av prisbasbeloppet, om inte stödbehovet ger anledning till högre ersättning.

Omprövning vid ändrade förhållanden

14 § Rätten till handikappersättning ska omprövas i följande fall:

1. när beslut fattas om sjukersättning, aktivitetsersättning eller allmän ålderspension, och
2. när andra förhållanden som påverkar behovet av handikappersättning har ändrats.

15 § Ändring av handikappersättning ska gälla från och med månaden närmast efter den månad när anledningen till ändring uppkom. Gäller det ökning som kräver ansökan tillämpas även 9 § första stycket.

16 § Handikappersättning ska betalas ut månadsvis. När ersättningsbeloppet beräknas för månad ska den ersättning för år räknat som beräkningen utgår från avrundas till närmaste krontal som är jämnt delbart med tolv.

51 kap. Assistansersättning

Innehåll

- 1 §** I detta kapitel finns bestämmelser om
- rätten till assistansersättning i 2–6 §§,
 - förmånstiden i 7 och 8 §§,
 - beräkning av assistansersättning i 9–11 §§,
 - omprövning vid ändrade förhållanden i 12 och 13 §§,
 - utbetalning av assistansersättning i 14–19 §§,
 - återbetalning av assistansersättning i 20 §, och
 - samverkan med kommunen i 21–23 §§.

Rätten till assistansersättning

2 § En försäkrad som omfattas av 1 § lagen (1993:387) om stöd och service till vissa funktionshindrade kan för sin dagliga livsföring få assistansersättning för kostnader för sådan personlig assistans som avses i 9 a § samma lag.

3 § För rätt till assistansersättning krävs att den försäkrade behöver personlig assistans i genomsnitt mer än 20 timmar i veckan för sådana grundläggande behov som avses i 9 a § lagen (1993:387) om stöd och service till vissa funktionshindrade.

4 § Assistansersättning lämnas endast under förutsättning att den används för köp av personlig assistans eller för kostnader för personliga assistenter.

5 § Assistansersättning lämnas inte för sjukvårdande insatser enligt hälso- och sjukvårdslagen (1982:763).

I 106 kap. 24 och 25 §§ finns bestämmelser om när assistansersättning inte lämnas vid vistelse på institution m.m.

6 § När behovet av personlig assistans bedöms för ett barn ska det bortses från det hjälpbehov som en vårdnadshavare normalt ska tillgodose enligt föräldrabalken med hänsyn till barnets ålder, utveckling och övriga omständigheter.

Om vårdbidrag lämnas får det inte påverka bedömningen enligt 3 §.

7 § Assistansersättning får inte lämnas för längre tid tillbaka än en månad före den månad när ansökan gjorts eller anmälan kommit in enligt 15 § 8 lagen (1993:387) om stöd och service till vissa funktionshindrade.

8 § Assistansersättning kan lämnas för tid efter det att den försäkrade har fyllt 65 år endast om

1. ersättning har beviljats innan han eller hon har fyllt 65 år, eller
2. ansökan kommer in till Försäkringskassan senast dagen före 65-årsdagen och därefter blir beviljad.

Beräkning av assistansersättning

9 § Assistansersättning ska beviljas för ett visst antal timmar per vecka, månad eller längre tid, dock längst sex månader, när den försäkrade har behov av personlig assistans för sin dagliga livsföring (beviljade assistanstimmar).

10 § Antalet assistanstimmar får inte utökas efter det att den försäkrade har fyllt 65 år.

11 § För varje år bestäms med vilket belopp per timme som assistansersättning lämnas. Beloppet ska bestämmas som ett schablonbelopp som beräknas med ledning av de uppskattade kostnaderna för att få assistans. Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer meddelar närmare föreskrifter om schablonbeloppet.

Om det finns särskilda skäl kan ersättning till en försäkrad efter ansökan lämnas med ett högre belopp än det årliga schablonbeloppet. Ersättningen får dock inte överstiga schablonbeloppet med mer än tolv procent.

Omprövning vid ändrade förhållanden

12 § Rätten till assistansersättning ska omprövas sedan två år förflutit från senaste prövningen och vid väsentligt ändrade förhållanden.

Lämnas assistansersättning till en försäkrad som har fyllt 65 år får omprövning ske endast vid väsentligt ändrade förhållanden.

13 § En ändring av assistansersättning vid väsentligt ändrade förhållanden ska gälla från och med den månad när anledningen till ändring uppkom.

Utbetalning av assistansersättning

Utbetalning till den försäkrade

14 § Assistansersättning betalas ut månadsvis med visst belopp för det antal beviljade assistanstimmar som assistans har lämnats.

15 § Utbetalningen av assistansersättning för en viss månad får grundas på ett beräknat antal assistanstimmar för den månaden. Avräkning för

större avvikelser ska då göras senast andra månaden efter den då den preliminära utbetalningen skett. Slutavräkning ska göras senast två månader efter utgången av varje tidsperiod för vilken assistansersättning beviljats.

Prop. 2008/09:200
Avd. D

16 § Som kostnad för personlig assistans anses inte ersättning som den försäkrade själv lämnar till

1. någon som han eller hon lever i hushållsgemenskap med, eller
2. en personlig assistent för arbete som utförts på arbetstid som överstiger den tid som anges i 2–4 §§ lagen (1970:943) om arbetstid m.m. i husligt arbete.

Utbetalning till kommunen

17 § Om den försäkrade har fått biträde av personlig assistent genom kommunen får Försäkringskassan besluta att assistansersättningen ska betalas ut till kommunen i den utsträckning som den motsvarar avgiften till kommunen för sådan hjälp.

Utbetalning till annan

18 § Om den försäkrade till följd av ålderdomssvaghet, sjuklighet, långvarigt missbruk av beroendeframkallande medel eller någon annan liknande orsak är ur stånd att själv ta hand om assistansersättningen, får Försäkringskassan besluta att ersättningen ska betalas ut till någon annan person eller till en kommunal myndighet för att användas till kostnader för personlig assistans till den försäkrade.

19 § Utöver det som följer av 17 och 18 §§, får Försäkringskassan på begäran av den försäkrade besluta att assistansersättningen ska betalas ut till någon annan fysisk person, en juridisk person eller en kommun.

Återbetalning av assistansersättning

20 § Den försäkrade ska utan uppmaning betala tillbaka sådan ersättning som inte har använts för köp av personlig assistans eller för kostnader för personliga assistenter. Återbetalning ska göras senast i samband med slutavräkningen enligt 15 §.

Om återbetalning inte görs får Försäkringskassan besluta om återbetalning enligt bestämmelserna i 108 kap.

Samverkan med kommunen

21 § När en försäkrad ansöker om eller beviljas assistansersättning ska den kommun där han eller hon är bosatt höras i ärendet, om det inte är obehövligt.

Beslut om assistansersättning och beslut enligt 17–19 §§ ska sändas till kommunen.

22 § För den som beviljats assistansersättning ska den kommun där den försäkrade är bosatt ersätta kostnaderna för de första 20 assistanstim-marna per vecka. Prop. 2008/09:200
Avd. D

23 § Försäkringskassan ska underrätta kommunen om det belopp som kommunen ska betala enligt 22 §.

Kommunen ska månadsvis betala det angivna beloppet till Försäkringskassan. Kommunen har rätt att ta del av den slutavräkning som ska göras enligt 15 §. Har kommunen betalat ersättning med ett för högt belopp ska beloppet återbetalas från Försäkringskassan.

52 kap. Bilstöd

Innehåll

1 § I detta kapitel finns bestämmelser om

- rätten till bilstöd i 2–14 §§,
- beräkning av bilstöd i 15–22 §§, och
- återbetalning av bilstöd i 23 och 24 §§.

Rätten till bilstöd

Allmänna bestämmelser

2 § Bilstöd kan lämnas till en försäkrad som på grund av ett varaktigt funktionshinder har väsentliga svårigheter att förflytta sig på egen hand eller att anlita allmänna kommunikationer.

3 § Bilstöd kan lämnas även till en försäkrad förälder till ett försäkrat barn som har ett sådant funktionshinder som avses i 2 §.

4 § Med en förälder likställs när det gäller bilstöd följande personer:

1. en vårdnadshavare som inte är förälder och som har vård om barnet,
2. den med vilken föräldern är eller har varit gift eller har eller har haft barn, om de stadigvarande sammanbor,
3. den som tagit emot ett barn för stadigvarande vård och fostran i syfte att adoptera det, och
4. den som i annat fall tagit emot ett barn för stadigvarande vård och fostran i sitt hem, om placeringen kan förväntas pågå i minst tre år.

5 § Bilstöd lämnas inom ramen för anslagna medel och i form av

1. grundbidrag,
 2. anskaffningsbidrag,
 3. anpassningsbidrag som avser ett fordon, och
 4. bidrag för körkortsutbildning.
- Anpassningsbidrag enligt första stycket 3 lämnas för sådana åtgärder som anges i 8 § första stycket 2 och 3.

6 § Grundbidrag och anskaffningsbidrag lämnas endast för fordon som anskaffats efter det att ett beslut om rätt till bilstöd har meddelats. Prop. 2008/09:200
Avd. D

7 § Om en försäkrad har fått grundbidrag eller anskaffningsbidrag får sådant bidrag beviljas på nytt tidigast nio år efter det senaste beslutet att bevilja något av dessa bidrag.

Nytt bidrag får dock lämnas tidigare om

1. det finns skäl för det från trafiksäkerhetssynpunkt eller medicinsk synpunkt, eller
2. fordonet har framförts minst 18 000 mil sedan grundbidrag eller anskaffningsbidrag senast beviljades.

Vad avser bilstödet?

8 § Bilstöd lämnas för

1. anskaffning av personbil klass I, motorcykel eller moped,
2. ändring av ett fordon som avses i 1 och kostnader i samband därmed samt justering och reparation av ändringen,
3. anskaffning av en särskild anordning på ett fordon som avses i 1 och kostnader i samband därmed samt justering och reparation av anordningen, eller
4. körkortsutbildning i samband med anskaffning av motorfordon.

Vad som avses med personbil klass I, motorcykel och moped anges i lagen (2001:559) om vägtrafikdefinitioner.

9 § Om det finns särskilda skäl på grund av funktionshindrets art eller andra omständigheter, lämnas bilstöd för anskaffning eller ändring av ett annat motorfordon än som avses i 8 § 1 eller för anskaffning av särskild anordning på ett sådant fordon.

Villkor för anskaffning och ändring av fordon

10 § Bilstöd enligt 8 § första stycket 1–3 lämnas till

1. en försäkrad som är under 65 år och är beroende av ett sådant fordon som avses i 8 eller 9 § för att genom arbete få sin försörjning eller ett väsentligt tillskott till sin försörjning, eller för att genomgå arbetslivsinriktad utbildning eller genomgå rehabilitering under vilken han eller hon får rehabiliteringsersättning enligt 31 kap. eller aktivitetsstöd enligt föreskrifter som meddelas av regeringen,

2. en försäkrad som är under 65 år och, efter att ha beviljats bidrag enligt 1, har beviljats sjukersättning eller aktivitetsersättning,

3. en försäkrad som fyllt 18 år men inte 50 år, och

4. en försäkrad som har barn som inte fyllt 18 år.

Bilstöd lämnas i fall som avses i 3 § till en försäkrad som har barn som har ett sådant funktionshinder som avses i 2 §.

11 § Bilstöd enligt 10 § första stycket 4 och andra stycket lämnas under förutsättning att föräldern

1. sammanbor med barnet, och

2. behöver ett fordon för att förflytta sig tillsammans med barnet.

12 § Om anpassningsbidrag tidigare har lämnats med stöd av 10 § får bidrag för reparation av anpassningen lämnas trots att förutsättningarna enligt 10 § inte längre är uppfyllda. Prop. 2008/09:200 Avd. D

13 § Bilstöd enligt 10 § första stycket 1 och 2 kan lämnas även till en försäkrad som inte själv ska köra fordonet, under förutsättning att någon annan kan anlitas som förare vid resorna.

Bilstöd enligt 10 § första stycket 3 och 4 samt andra stycket lämnas under förutsättning att den försäkrade själv ska köra fordonet.

Villkor för körkortsutbildning

14 § Bilstöd till körkortsutbildning lämnas till en försäkrad som har beviljats bilstöd till anskaffning av ett motorfordon och som uppfyller förutsättningarna i 10 § första stycket 1 samt är eller riskerar att bli arbetslös, om det bedöms att körkortsutbildningen kan leda till att han eller hon får ett stadigvarande arbete.

Beräkning av bilstöd

Grundbidrag

15 § Vid anskaffning av motorfordon lämnas grundbidrag med högst 60 000 kronor.

Vid anskaffning av motorcykel eller moped lämnas dock grundbidrag med högst 12 000 respektive 3 000 kronor.

Anskaffningsbidrag

16 § Anskaffningsbidrag lämnas med högst 40 000 kronor.

Helt sådant bidrag lämnas till den vars årliga bruttoinkomst understiger 88 000 kronor.

17 § Till den vars årliga bruttoinkomst uppgår till 88 000 kronor eller mer lämnas anskaffningsbidrag med högst följande belopp.

Årlig bruttoinkomst	Bidrag i procent av helt bidrag	Bidragsbelopp
88 000– 95 999	90	36 000
96 000–103 999	80	32 000
104 000–111 999	70	28 000
112 000–119 999	60	24 000
120 000–127 999	50	20 000
128 000–135 999	40	16 000
136 000–143 999	30	12 000
144 000–151 999	20	8 000
152 000–159 999	10	4 000
160 000–	0	–

18 § Med årlig bruttoinkomst avses inkomst enligt 102 kap. 7–15 §§.

För en försäkrad som avses i 10 § första stycket 1–3 ska bruttoinkomsten räknas fram utan hänsyn till makes inkomst.

För föräldrar som avses i 10 § första stycket 4 och andra stycket räknas inkomsterna samman vid beräkning av anskaffningsbidragets storlek.

Anpassningsbidrag

19 § Anpassningsbidraget motsvarar kostnaden för sådana åtgärder som anges i 8 § första stycket 2 och 3 och som behövs för att den försäkrade ska kunna bruka fordonet.

Försäkringskassan får besluta att inte medge anpassningsbidrag om det fordon som den försäkrade valt är uppenbart olämpligt med hänsyn till den anpassning som behövs. Detsamma gäller om fordonet är olämpligt med hänsyn till ålder och skick.

Begränsningsregler

20 § Ett anskaffningsbidrag ska minskas med sådant bidrag till inköp av ett fordon som den försäkrade får från en kommun eller ett landsting eller i form av försäkringsersättning.

21 § Grundbidrag och anskaffningsbidrag får tillsammans inte överstiga fordonets anskaffningskostnad. Avräkning ska i första hand göras på grundbidraget.

22 § Om grundbidrag eller anskaffningsbidrag enligt 7 § andra stycket lämnas tidigare än nio år efter det senaste beslutet att bevilja rätt till bilstöd, ska det tidigare bidraget räknas av från det nya bidraget.

Det belopp som enligt första stycket ska räknas av ska dock minskas med en niondel för varje helt år som har förflutit sedan det tidigare bidraget betalades ut.

Återbetalning av bilstöd

23 § Grundbidrag och anskaffningsbidrag ska betalas tillbaka

1. om den försäkrade säljer eller på annat sätt gör sig av med fordonet inom nio år från det att bidraget beviljades, eller

2. om ett barn som avses i 10 § andra stycket efter att ha uppnått 18 års ålder själv beviljas bidrag.

24 § Det återbetalningspliktiga beloppet enligt 23 § ska minskas med en niondel för varje helt år som har förflutit sedan bidraget betalades ut. Om det finns särskilda skäl, får den försäkrade helt eller delvis befrias från återbetalningsskyldigheten.

I Inledande bestämmelser

53 kap. Innehåll, definitioner och förklaringar

Innehåll

1 § I avdelning E finns bestämmelser om socialförsäkringsförmåner vid ålderdom.

2 § Förmåner vid ålderdom enligt denna avdelning är

1. allmän ålderspension i form av
 - a) inkomstgrundad ålderspension, och
 - b) garantipension,
2. särskilt pensionstillägg som tillägg till allmän ålderspension, och
3. äldreförsörjningsstöd som tillägg till eller i stället för allmän ålderspension.

3 § I detta kapitel finns inledande bestämmelser om förmåner vid ålderdom.

Vidare finns

- övergripande bestämmelser om allmän ålderspension i 54–56 kap.,
- bestämmelser om inkomstgrundad ålderspension i 57–64 kap.,
- bestämmelser om garantipension i 65–67 kap.,
- vissa gemensamma bestämmelser om allmän ålderspension i 68–71 kap., och
- bestämmelser om särskilda förmåner vid ålderdom i 72–74 kap.

Försäkring och ansökan, m.m.

4 § En förmån enligt denna avdelning lämnas endast till den som har ett gällande försäkringsskydd för förmånen enligt 4–6 kap.

Bestämmelser om anmälan och ansökan samt vissa gemensamma bestämmelser om förmåner och handläggning finns i 104–117 kap. (avdelning H).

II Övergripande bestämmelser om allmän ålderspension

54 kap. Innehåll

1 § I denna underavdelning finns

- allmänna bestämmelser om allmän ålderspension i 55 kap., och
- bestämmelser om uttag av allmän ålderspension m.m. i 56 kap.

55 kap. Allmänna bestämmelser om allmän ålderspension

Prop. 2008/09:200
Avd. E

Innehåll

- 1 §** I detta kapitel finns bestämmelser om
- inkomstgrundad ålderspension i 2–7 §§, och
 - garantipension i 8–10 §§.

Inkomstgrundad ålderspension

Försäkrings- och förmånsformer

2 § Försäkringen för inkomstgrundad ålderspension består av ett fördelningssystem och ett premiepensionssystem.

3 § Inkomstgrundad ålderspension från fördelningssystemet lämnas som inkomstpension eller tilläggspension.

Inkomstgrundad ålderspension från premiepensionssystemet lämnas som premiepension.

Årlig redovisning

4 § Den myndighet som regeringen bestämmer ska för varje år upprätta en redovisning av det inkomstgrundade ålderspensionssystemets finansiella ställning och utveckling. Försäkringskassan, Premiepensionsmyndigheten samt Första–Fjärde och Sjätte AP-fonderna ska lämna de uppgifter som behövs för detta till myndigheten.

Vem kan få inkomstpension, tilläggspension och premiepension?

5 § En försäkrad som är född 1937 eller tidigare kan få inkomstgrundad ålderspension i form av tilläggspension.

6 § En försäkrad som är född 1938 eller senare kan få inkomstgrundad ålderspension i form av inkomstpension och premiepension. En försäkrad som är född något av åren 1938–1953 kan dessutom få inkomstgrundad ålderspension i form av tilläggspension.

7 § Pensionsrätt för inkomstgrundad ålderspension i form av premiepension kan överföras till den försäkrades make enligt bestämmelserna i 61 kap. 11–16 §§.

I 89–92 kap. (avdelning F) finns bestämmelser om att premiepension kan lämnas även som efterlevandeskydd.

Garantipension

Vad är garantipension?

8 § Garantipension är grundskyddet i den allmänna ålderspensionen.

9 § Garantipension för försäkrade födda 1937 eller tidigare kan lämnas som kompensation för bortfall av följande förmåner enligt äldre lagstiftning:

- folkpension i form av ålderspension,
- pensionstillskott, och
- särskilt grundavdrag för folkpensionärer vid inkomsttaxeringen.

10 § Garantipension för försäkrade födda 1938 eller senare är beroende av försäkringstid och kan lämnas till

- den som saknar inkomstgrundad ålderspension, och
- den vars inkomstgrundade ålderspension inte överstiger ett visst belopp.

56 kap. Uttag av allmän ålderspension, m.m.

Innehåll

1 § I detta kapitel finns bestämmelser om

- förmånsnivåer i 2 §,
- förmånstiden i 3–9 §§,
- återkallelse eller minskning av pensionsuttag i 10 §,
- samordning av pensionsuttag i 11 och 12 §§, och
- omräkning av allmän ålderspension i 13 §.

Förmånsnivåer

2 § Uttag av inkomstgrundad ålderspension får begränsas till någon av följande förmånsnivåer: tre fjärdedelar, hälften eller en fjärdedel av hel pension.

För garantipension finns särskilda bestämmelser om förmånsnivåer i 66 och 67 kap.

Förmånstiden

Allmänna bestämmelser

3 § Inkomstgrundad ålderspension lämnas tidigast från och med den månad då den försäkrade fyller 61 år.

För garantipension finns särskilda bestämmelser om förmånstid i 66 och 67 kap.

4 § Allmän ålderspension lämnas från och med den månad som anges i ansökan, dock tidigast från och med den månad ansökan kom in till Försäkringskassan.

5 § Inkomstpension, tilläggspension och garantipension får lämnas för högst tre månader före ansökningsmånaden om den försäkrade fick sjukersättning omedelbart före 65 års ålder.

Bestämmelserna i första stycket tillämpas bara i fråga om pension som lämnas tidigast från och med den månad då den försäkrade fyller 65 år. Prop. 2008/09:200
Avd. E

6 § En försäkrad som är född något av åren 1938–1953 och som får inkomstpension utan att ha rätt till tilläggspension ska, utan att behöva ansöka särskilt, få tilläggspension från och med den månad då han eller hon har fått rätt till sådan pension.

7 § Allmän ålderspension lämnas till och med den månad då rätten till pensionen upphör.

8 § Försäkringskassan ska utreda om den försäkrade vill ta ut ålderspension i följande fall:

1. om han eller hon är bosatt i Sverige och ännu inte har ansökt om inkomst-, tilläggs- eller garantipension tre månader före ingången av den månad då han eller hon fyller 70 år, eller

2. om han eller hon inte har ansökt om inkomst-, tilläggs- eller garantipension månaden före den då han eller hon fyller 65 år och för den månaden har fått sjukersättning.

Ökning av pensionsuttag

9 § Det som föreskrivs i 4 och 6 §§ gäller också i fråga om ökat uttag av allmän ålderspension.

Ökat uttag av premiepension kan dock tidigast göras från och med månaden efter den då ansökan kom in till Försäkringskassan.

Återkallelse eller minskning av pensionsuttag

10 § Om den försäkrade vill minska eller helt återkalla uttaget av allmän ålderspension, ska han eller hon skriftligen anmäla detta till Försäkringskassan.

En anmälan om minskning eller hel återkallelse av uttag av allmän ålderspension gäller från och med den månad som anges i anmälan, dock tidigast från och med månaden efter den månad då anmälan kom in till Försäkringskassan.

Samordning av pensionsuttag

11 § En försäkrad som är född under något av åren 1938–1953 och som har rätt till inkomstpension och tilläggspension får ta ut pension endast om han eller hon tar ut båda pensionerna i samma utsträckning.

Återkallelse eller minskning av uttag av inkomstpension och tilläggspension gäller endast om anmälan avser båda pensionerna i samma utsträckning.

12 § För garantipension finns särskilda bestämmelser om samordning i 66 och 67 kap.

13 § Allmän ålderspension ska räknas om från och med månaden efter den då anledning till omräkning uppkom.

III Inkomstgrundad ålderspension

57 kap. Innehåll och definitioner

1 § I denna underavdelning finns allmänna bestämmelser om inkomstgrundad ålderspension i 58 kap.

Vidare finns bestämmelser om

- pensionsgrundande inkomst i 59 kap.,
- pensionsgrundande belopp i 60 kap.,
- pensionsrätt och pensionspoäng i 61 kap.,
- inkomstpension i 62 kap.,
- tilläggs pension i 63 kap., och
- premiepension i 64 kap.

2 § När det gäller inkomstgrundad ålderspension avses med

1. intjänandeår: det kalenderår den försäkrade har haft en inkomst som är pensionsgrundande respektive det kalenderår för vilket ett pensionsgrundande belopp ska fastställas, och

2. fastställelseår: kalenderåret efter intjänandeåret.

Om inkomster under beskattningsår som inte sammanfaller med kalenderår finns bestämmelser i 59 kap. 33 § andra stycket.

58 kap. Allmänna bestämmelser om inkomstgrundad ålderspension

Innehåll

1 § I detta kapitel finns grundläggande bestämmelser i 2–5 §§.

Vidare finns bestämmelser om

- beslut av annan myndighet än Försäkringskassan i 6–8 §§,
- underrättelse om beslut i 9 §, och
- indexering, balansering och anslutande definitioner i 10–28 §§.

Grundläggande bestämmelser

Inkomstpension

2 § Inkomstpension ska beräknas utifrån de pensionsrätter som fastställts för den försäkrade.

Inkomstpensionens storlek är också beroende av den allmänna inkomstutvecklingen.

3 § Premiepension ska beräknas utifrån de pensionsrätter som fastställts för den försäkrade.

Premiepensionens storlek är också beroende av värdeutvecklingen på de medel som fonderats i premiepensionssystemet.

Tilläggs pension

4 § Tilläggs pension ska beräknas utifrån de pensionspoäng som fastställts för den försäkrade.

Tilläggs pensionens storlek är också beroende av den allmänna inkomstutvecklingen.

Pensionsrätt, pensionspoäng och pensionsunderlag

5 § Pensionsrätt och pensionspoäng fastställs årligen och grundas på den försäkrades pensionsunderlag. Detta består av summan av

- fastställd pensionsgrundande inkomst (PGI) och
- fastställda pensionsgrundande belopp (PGB).

Beslut av annan myndighet än Försäkringskassan

Beslut om pensionsgrundande inkomst

6 § Beslut i ärenden om pensionsgrundande inkomst ska fattas av Skatteverket.

Vissa beslut om premiepension

7 § Premiepensionsmyndigheten ska besluta i ärenden som rör premiepension. Detta gäller dock inte om det är fråga om beslut avseende

- utbetalning av premiepension enligt 71 kap.,
- avdrag på premiepension på grund av retroaktivt beviljad sådan pension för tid då annan ersättning enligt denna balk eller en annan författning redan har betalats ut enligt 107 kap. 2 §,
- utbetalning av beviljad retroaktiv premiepension till socialnämnd enligt 107 kap. 5 §,
- avdrag på premiepension på grund av beslut om återbetalningsskyldighet enligt 108 kap. 22 §, eller
- annan utbetalning av premiepension.

Övriga bestämmelser

8 § Det som anges i 6 och 7 §§ gäller inte om något annat följer av annan bestämmelse i denna balk eller annan författning.

9 § Om den försäkrade har debiterats slutlig skatt, ska underrättelse om Skatteverkets beslut om pensionsgrundande inkomst anges på beskedet om slutlig skatt. I annat fall ska underrättelse ske genom särskilt besked senast den 15 december fastställelseåret.

Den försäkrade ska skriftligen underrättas om Försäkringskassans beslut om pensionsgrundande belopp, pensionsrätt och pensionspoäng enligt 59–61 kap. senast den 31 mars året efter fastställelseåret.

Det ska framgå av en underrättelse enligt första eller andra stycket hur man begär omprövning av beslutet. En underrättelse behöver inte sändas till den som inte är bosatt i Sverige och vars adress är okänd.

Indexering, balansering och anslutande definitioner

Inkomstindex

10 § Vissa beräkningar som anges i denna balk ska grundas på ett inkomstindex som beräknas för varje år. Inkomstindexet ska visa inkomstutvecklingen i samhället.

Beräkningarna ska grundas på ett inkomstindex för 1999 om 100,00.

11 § Inkomstindex ska visa den relativa förändringen av genomsnittet av de årliga pensionsgrundande inkomsterna, efter avdrag för allmän pensionsavgift, för försäkrade som under inkomståret har fyllt minst 16 år och högst 64 år. Vid beräkningen tillämpas inte 59 kap. 4 § andra stycket.

12 § Förändringen av indextalet mellan två på varandra följande år ska motsvara den beräknade årliga relativa förändringen av de inkomster som anges i 11 § under en period av tre år före det år inkomstindexet avser.

När inkomsterna beräknas ska den årliga förändringen i det allmänna prisläget under samma treårsperiod, räknat från juni till juni, räknas bort.

Det framräknade värdet ska därefter räknas om med förändringen i det allmänna prisläget i juni två år före det år indexet avser och det allmänna prisläget i juni året närmast före det året.

13 § Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer meddelar närmare föreskrifter om inkomstindexet.

Balanstal

14 § Vissa beräkningar som anges i denna balk ska grundas på ett balanstal som beräknas enligt bestämmelsen i andra stycket och 15–20 §§.

Balanstalet beräknas för varje år och ska visa kvoten mellan

– summan av fördelningssystemets avgiftstillgång och det redovisade marknadsvärdet av tillgångarna hos Första-Fjärde och Sjätte AP-fonderna och

– fördelningssystemets pensionsskuld vid utgången av det andra året före det år balanstalet avser.

15 § Med avgiftstillgång avses produkten av

- avgiftsinkomsterna till fördelningssystemet och
- medelvärdet av tiden i år räknat från det att en pensionsrätt tjänas in till det att den betalas ut i form av pension (omsättningstiden).

16 § Med pensionsskuld avses det totala pensionsåtagandet i fördelningssystemet.

17 § Avgiftsinkomsterna beräknas som produkten av

- genomsnittet av inkomsterna det andra, tredje och fjärde året före det år balansstalet avser och
- inkomsternas beräknade årliga relativa förändring under det andra–femte året före det år balansstalet avser.

18 § När inkomsternas relativa förändring beräknas ska den årliga förändringen i det allmänna prisläget under samma treårsperiod, räknat från juni till juni, frånräknas.

Det framräknade värdet ska därefter räknas om med förändringen i det allmänna prisläget i juni tre år före det år balansstalet avser och det allmänna prisläget i juni året efter det förstnämnda året.

19 § Omsättningstiden beräknas som medianen av omsättningstiden för det tredje, fjärde och femte året före det år balansstalet avser.

20 § Pensionsskulden beräknas för det andra året före det år balansstalet avser, som summan av

1. pensionsbehållningar enligt 62 kap. 5–7 §§,
2. det beräknade värdet av pensionsrätter för inkomstpension enligt 61 kap. 5–10 §§,
3. utbetalad pension för varje åldersgrupp i december multiplicerad med beräknat antal återstående utbetalningar av ett genomsnittligt pensionsbelopp för samma åldersgrupp, justerat med den räntefaktor som anges i 62 kap. 36 § och
4. det beräknade värdet av kommande utbetalningar av tilläggpension för dem som inte börjat ta ut sådan pension.

21 § Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer meddelar närmare föreskrifter om balansstalet.

Balansindex

22 § Om balansstalet för ett år understiger 1,0000 ska ett balansindex beräknas som ska användas vid vissa beräkningar enligt denna balk.

Ett balansindex ska därefter beräknas för varje år fram till dess att det når minst samma värde som inkomstindex.

23 § När balansindexet första gången bestäms för en sådan period som anges i 22 § ska balansindexet räknas fram som produkten av

- balansstalet och
- inkomstindexet för samma år.

24 § Efter det att balansindexet beräknats första gången enligt 23 § ska, för varje därpå följande år under perioden, det beräknade balansindexet multipliceras med kvoten mellan

- inkomstindexet efter årsskiftet och
- inkomstindexet före årsskiftet.

Produkten ska därefter multipliceras med det balanstal som ska gälla efter årsskiftet.

25 § Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer meddelar närmare föreskrifter om balansindexet.

Inkomstbasbelopp

26 § Vissa beräkningar enligt denna balk ska grundas på ett inkomstbasbelopp som beräknas för varje år.

27 § Inkomstbasbeloppet för ett visst år motsvarar produkten av

- bastalet 43 313 och
- kvoten mellan inkomstindexet för det år inkomstbasbeloppet ska bestämmas för och inkomstindexet för 2005.

Det omräknade beloppet ska avrundas till närmaste hundratal kronor.

28 § Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer meddelar närmare föreskrifter om inkomstbasbeloppet.

59 kap. Pensionsgrundande inkomst

Innehåll

1 § I detta kapitel finns allmänna bestämmelser om pensionsgrundande inkomst i 2–7 §§,

Vidare finns bestämmelser om

- inkomst av anställning i 8–13 §§,
- inkomst av annat förvärvsarbete i 14–21 §§,
- undantag för vissa inkomster i 22–28 §§,
- hur samordnade sociala förmåner är pensionsgrundande i 29–31 §§,

och

- beräkning av pensionsgrundande inkomst i 32–38 §§.

Allmänna bestämmelser om pensionsgrundande inkomst

Vad är pensionsgrundande inkomst?

2 § Pensionsgrundande inkomst beräknas av Skatteverket på inkomster som den försäkrade har haft och som är pensionsgrundande.

Vilka inkomster är pensionsgrundande?

3 § Följande inkomster är pensionsgrundande:

- inkomster av anställning som avses i 8–13 §§, och
 - inkomster av annat förvärvsarbete som avses i 14–21 §§.
- Undantag från det som anges i första stycket finns i 22–31 §§.

Prop. 2008/09:200
Avd. E

Hur beräknas pensionsgrundande inkomst?

4 § Den försäkrades pensionsgrundande inkomst för ett år (intjänandeåret) utgörs av summan av hans eller hennes inkomster av anställning och inkomster av annat förvärvsarbete för det året.

Vid beräkningen ska det bortses från inkomster av anställning och inkomster av annat förvärvsarbete till den del summan av dessa överstiger 7,5 inkomstbasbelopp under intjänandeåret (intjänandetaket). Det bortses i första hand från inkomster av annat förvärvsarbete.

När fastställs pensionsgrundande inkomst?

5 § Pensionsgrundande inkomst fastställs för varje år som en person har varit försäkrad och haft sådana inkomster här i landet som är pensionsgrundande.

Pensionsgrundande inkomst fastställs dock endast om summan av de inkomster som är pensionsgrundande uppgår till minst 42,3 procent av det prisbasbelopp som gäller för intjänandeåret.

6 § Pensionsgrundade inkomst fastställs inte för en försäkrad som är född 1937 eller tidigare.

7 § För det år när den försäkrade har avlidit fastställs pensionsgrundande inkomst endast om pensionsrätt för premiepension ska föras över till den avlidnes make för det året.

Inkomst av anställning

Lön och kostnadsersättning

8 § Som inkomst av anställning räknas lön eller annan ersättning i pengar eller annan skattepliktig förmån som en försäkrad har fått som arbetstagare i allmän eller enskild tjänst.

Med lön likställs kostnadsersättning som inte undantas vid beräkning av skatteavdrag enligt 8 kap. 19 eller 20 § skattebetalningslagen (1997:483).

Uppdragsinkomst m.m.

9 § Som inkomst av anställning räknas, även om mottagaren inte har varit anställd hos den som betalat ut ersättningen, följande:

1. ersättning i pengar eller annan skattepliktig förmån för utfört arbete, dock inte pension, och
2. tillfällig förvärvsinkomst av verksamhet som inte bedrivits självständigt.

Rabatt m.m.

10 § Som inkomst av anställning räknas skattepliktig intäkt i form av rabatt, bonus eller annan förmån som har lämnats på grund av kundtrohet eller liknande.

Detta gäller dock endast om den som slutligt har stått för de kostnader som ligger till grund för förmånen är någon annan än den som är skattskyldig för förmånen.

Vissa undantag

11 § I vissa fall ska ersättning som avses i 8–10 §§ inte anses som inkomst av anställning. Bestämmelser om detta finns i 15–21 §§.

Marie Curie-stipendium

12 § Som inkomst av anställning räknas stipendium (Marie Curie-stipendium) som enligt 11 kap. 46 § inkomstskattelagen (1999:1229) ska tas upp som intäkt i inkomstslaget tjänst. Detta gäller dock endast om stipendiet har betalats ut av

1. en fysisk person bosatt i Sverige, eller
2. en svensk juridisk person.

Den som har betalat ut ett sådant stipendium anses som arbetsgivare.

Sociala förmåner

13 § Som inkomst av anställning räknas följande sociala förmåner:

1. Föräldrapenningsförmåner.
2. Vårdbidrag, i den utsträckning bidraget inte är ersättning för merkostnader.
3. Ersättning från Försäkringskassan i form av sjuklönegaranti enligt 20 § lagen (1999:1047) om sjuklön.
4. Sjukpenning eller motsvarande ersättning enligt denna balk eller annan författning eller på grund av särskilt beslut av regeringen. Detta gäller i den utsträckning ersättningen har trätt i stället för en försäkrads inkomst som arbetstagare i allmän eller enskild tjänst.
5. Inkomstrelaterad sjukersättning och inkomstrelaterad aktivitetsersättning.
6. Livränta på grund av arbetsskada eller annan skada som avses i 41–44 kap.
7. Närståendepenning.
8. Dagpenning från arbetslöshetskassa.
9. Aktivitetsstöd till den som deltar i ett arbetsmarknadspolitiskt program.
10. Utbildningsbidrag för doktorander.

11. Ersättning till deltagare i teckenspråksutbildning för vissa föräldrar (TUFF).

Prop. 2008/09:200
Avd. E

12. Dagpenning till totalförsvarspliktiga som tjänstgör enligt lagen (1994:1809) om totalförsvarsplikt och till andra som får dagpenning enligt de grunder som gäller för totalförsvarspliktiga.

13. Bidrag från Sveriges författarfond och Konstnärsnämnden i den utsträckning som regeringen föreskriver det.

Inkomst av annat förvärvsarbete

Näringsverksamhet m.m.

14 § Som inkomst av annat förvärvsarbete räknas följande:

1. Inkomst av en sådan näringsverksamhet som enligt 2 kap. 23 § inkomstskattelagen (1999:1229) utgör aktiv näringsverksamhet.

2. Tillfällig förvärvsinkomst av självständigt bedriven verksamhet.

3. Ersättning för arbete för någon annans räkning i pengar eller andra skattepliktiga förmåner.

4. Sjukpenning eller motsvarande ersättning enligt denna balk eller annan författning eller på grund av särskilt beslut av regeringen. Detta gäller i den utsträckning ersättningen har trätt i stället för inkomst som anges i 1–3.

5. Stipendium som enligt 11 kap. 46 § inkomstskattelagen ska tas upp som intäkt i inkomstlaget tjänst.

Det som anges i första stycket gäller endast i den utsträckning inkomsten inte ska räknas som inkomst av anställning. Vidare gäller det som anges i 15–21 §§.

Ersättning till den som har F-skattsedel

15 § Som inkomst av annat förvärvsarbete räknas sådan ersättning för utfört arbete som anges i 8–10 §§ och som har betalats ut till en mottagare som hade en F-skattsedel när ersättningen bestämdes eller betalades ut.

Första stycket gäller inte om ersättningen betalats ut från en semesterkassa.

16 § Om mottagaren hade en F-skattsedel med villkor enligt 4 kap. 9 § skattebetalningslagen (1997:483), räknas ersättningen som inkomst av annat förvärvsarbete bara om F-skattsedeln har åberopats skriftligen.

17 § Den som i en anbudshandling, en faktura eller någon därmed jämförlig handling har lämnat uppgift om innehav av F-skattsedel ska anses ha haft en sådan skattsedel om handlingen även innehåller följande uppgifter:

1. utbetalarens och betalningsmottagarens namn och adress eller andra uppgifter som är godtagbara för identifiering, och

2. betalningsmottagarens personnummer, samordningsnummer eller organisationsnummer.

Uppgiften om innehav av F-skattsedel gäller även som sådant skriftligt åberopande av F-skattsedel som avses i 16 §.

Prop. 2008/09:200
Avd. E

18 § Det som anges i 17 § gäller inte om den som har betalat ut ersättningen känt till att uppgiften om innehav av F-skattsedel var oriktig.

Viss ersättning från privatpersoner

19 § Som inkomst av annat förvärvsarbete räknas ersättning för arbete som avses i 8–10 §§ om

1. utbetalaren var en fysisk person eller ett dödsbo,
2. den ersättning som betalats ut inte var en utgift i en näringsverksamhet som utbetalaren har bedrivit,
3. den sammanlagda ersättningen för arbete från samma utbetalare under inkomståret var mindre än 10 000 kronor,
4. utbetalaren och mottagaren inte hade träffat en överenskommelse om att ersättningen ska anses som inkomst av anställning, och
5. det inte var fråga om sådan ersättning som avses i 12 kap. 16 § föräldrabalken.

Ersättning från handelsbolag till delägare, m.m.

20 § Som inkomst av annat förvärvsarbete räknas ersättning för arbete om ersättningen har betalats ut från

1. ett handelsbolag till en delägare i handelsbolaget, eller
2. en europeisk ekonomisk intressegruppering till en medlem i intressegrupperingen.

Ersättning från utländsk arbetsgivare

21 § Som inkomst av annat förvärvsarbete räknas lön eller annan ersättning som den försäkrade har fått från en arbetsgivare som är bosatt utomlands eller är en utländsk juridisk person, om

- arbetsgivaren inte har sådant fast driftställe i Sverige som avses i 2 kap. 29 § (1999:1229) inkomstskattelagen, och
- den försäkrade och arbetsgivaren har slutit avtal som avses i 2 kap. 8 § socialavgiftslagen (2000:980) att arbetsgivaravgifter inte ska betalas på lönen eller ersättningen.

Undantag för vissa inkomster

Ersättning under 1 000 kronor

22 § Följande ersättningar och inkomster är inte pensionsgrundande:

1. ersättning som avses i 8–10 §§, om den kommer från en och samma arbetsgivare och är mindre än sammanlagt 1 000 kronor under ett år,
2. inkomst som avses i 14 § första stycket 1 eller 2, om den är mindre än 1 000 kronor under ett år,

3. ersättning som avses i 14 § första stycket 3 eller i 15, 16 eller 19 §, om ersättningen från den som arbetet utförts åt är mindre än 1 000 kronor under ett år, och

4. stipendium som avses i 12 § eller 14 § första stycket 5, om beloppet är mindre än 1 000 kronor under ett år.

Vissa utdelningar, kapitalinkomster, lån m.m.

23 § Som pensionsgrundande inkomst räknas inte sådan intäkt som avses i 10 kap. 3 § 1–4 inkomstskattelagen (1999:1229).

Mindre ersättning till idrottsutövare

24 § Som pensionsgrundande inkomst av anställning räknas inte ersättning som en idrottsutövare får från en sådan ideell förening som avses i 7 kap. 7 § första stycket inkomstskattelagen (1999:1229) och som har till huvudsakligt syfte att främja idrottslig verksamhet, om ersättningen från föreningen under ett år är mindre än hälften av det för året gällande prisbasbeloppet.

Vissa avtalsförmåner som avses i lagen om särskild löneskatt

25 § Som pensionsgrundande inkomst räknas inte följande ersättningar, i den utsträckning dessa utgör underlag för särskild löneskatt:

1. ersättning som anges i 1 § första stycket 1–5 och fjärde stycket lagen (1990:659) om särskild löneskatt på vissa förvärvsinkomster, och

2. ersättning enligt gruppsjukförsäkring eller trygghetsförsäkring vid arbetsskada enligt 2 § första stycket lagen om särskild löneskatt på vissa förvärvsinkomster.

Ersättning från vinstandelsstiftelse

26 § Som pensionsgrundande inkomst räknas inte ersättning från en stiftelse som har till väsentligt ändamål att tillgodose ekonomiska intressen hos dem som är eller har varit anställda hos en arbetsgivare som har lämnat bidrag till stiftelsen (vinstandelsstiftelse), om följande förutsättningar är uppfyllda:

– ersättningen avser en sådan anställd som omfattas av ändamålet med vinstandelsstiftelsen,

– ersättningen avser inte betalning för arbete som den anställda utfört åt vinstandelsstiftelsen, och

– de bidrag arbetsgivaren har lämnat till vinstandelsstiftelsen har varit avsedda att vara bundna under minst tre kalenderår och att på likartade villkor tillkomma en betydande andel av de anställda.

Detta gäller även ersättning från en annan juridisk person med motsvarande ändamål som en vinstandelsstiftelse.

27 § Om arbetsgivaren är ett fåmansföretag eller ett fåmanshandelsbolag gäller det som föreskrivs i 26 § inte ersättning som den juridiska perso-

nen har lämnat till företagsledare eller delägare i företaget eller till en person som är närstående till någon av dem.

Prop. 2008/09:200
Avd. E

Med fåmansföretag, fåmanshandelsbolag, företagsledare och närstående avses detsamma som i inkomstskattelagen (1999:1229).

28 § När pensionsgrundande inkomst beräknas ska det bortses från sådan ersättning från en vinstandelsstiftelse som härrör från bidrag som arbetsgivaren har lämnat under åren 1988–1991.

Hur är samordnade sociala förmåner pensionsgrundande?

29 § Har Försäkringskassan eller en arbetslöshetskassa till en försäkrad för en viss månad betalat ut en ersättning som är pensionsgrundande antingen genom att den utgör pensionsgrundande inkomst, eller genom att det ska beräknas ett pensionsgrundande belopp för den enligt 60 kap. 7 § eller pensionspoäng enligt 61 kap. 20 §, och har den försäkrade senare för samma månad beviljats annan ersättning som är pensionsgrundande och samordnad med den ersättning som tidigare har betalats ut, gäller följande. Den senare beviljade ersättningen är pensionsgrundande endast till den del ersättningen avser tid från och med den månad då den har betalats ut.

30 § Vid tillämpning av 29 § ska det anses som om sjukersättning eller aktivitetsersättning har betalats ut före livränta, om det vid samma tidpunkt beviljas

- inkomstrelaterad sjukersättning eller inkomstrelaterad aktivitetsersättning, och
- livränta på grund av arbetsskada eller annan skada som avses i 41–44 kap.

31 § Lämnas livränta enligt 41–44 kap. tillsammans med sjukersättning eller aktivitetsersättning är livräntan inte pensionsgrundande till den del den har samordnats med inkomstrelaterad sådan ersättning.

Beräkning av pensionsgrundande inkomst

Grundläggande bestämmelser

32 § Inkomster av anställning och inkomster av annat förvärvsarbete som är pensionsgrundande ska beräknas enligt 33–38 §§ och var för sig avrundas till närmaste lägre hundratal kronor.

33 § Till grund för beräkningen av den pensionsgrundande inkomsten ett visst intjänandeår läggs den försäkrades taxering till statlig inkomstskatt för det året.

Om en inkomst som är pensionsgrundande har mottagits under ett beskattningsår som inte sammanfaller med kalenderår ska den inkomsten anses ha mottagits under kalenderåret närmast före taxeringsåret.

34 § Pensionsgrundande inkomst av anställning, som den försäkrade enligt inkomstskattelagen (1999:1229) inte är skattskyldig för i Sverige, bestäms med ledning av en kontrolluppgift enligt lagen (2001:1227) om självdeklarationer och kontrolluppgifter. Prop. 2008/09:200
Avd. E

Värdering av skattepliktiga förmåner

35 § Skattepliktiga förmåner ska tas upp till ett värde som bestäms i enlighet med 8 kap. 14–17 §§ skattebetalningslagen (1997:483).

Avvikelse får ske från det förmånsvärde som Skatteverket bestämmt enligt 9 kap. 2 § andra stycket samma lag, om det finns skäl till detta.

Avdrag för kostnader och allmän pensionsavgift

36 § När den försäkrades pensionsgrundande inkomster av anställning beräknas ska avdrag göras för kostnader som han eller hon har haft i arbetet. Detta gäller i den utsträckning den försäkrades kostnader, minskade med erhållen kostnadsersättning, överstiger 5 000 kronor.

Vid beräkningen ska avdrag också göras för debiterad allmän pensionsavgift som den försäkrade ska betala för dessa inkomster enligt lagen (1994:1744) om allmän pensionsavgift.

Avdraget görs i första hand från inkomst enligt 13 §.

37 § När den försäkrades pensionsgrundande inkomster av annat förvärvsarbete beräknas ska avdrag göras för debiterad allmän pensionsavgift som den försäkrade ska betala för dessa inkomster enligt lagen (1994:1744) om allmän pensionsavgift.

Avdraget görs i första hand från inkomst enligt 14 § första stycket 4.

38 § När pensionsgrundande inkomster av annat förvärvsarbete beräknas ska underskott i en förvärvskälla inte dras av från inkomst av en annan förvärvskälla.

60 kap. Pensionsgrundande belopp

Innehåll

1 § I detta kapitel finns inledande bestämmelser i 2–6 §§.

Vidare finns bestämmelser om

- pensionsgrundande belopp för sjukersättning eller aktivitetsersättning i 7–16 §§,

- pensionsgrundande belopp för plikttjänstgöring i 17 och 18 §§,

- pensionsgrundande belopp för studier i 19 och 20 §§,

- pensionsgrundande belopp för barnår i 21–36 §§,

- överlåtelse av rätten till pensionsgrundande belopp för barnår i 37–41 §§,

- beräkning av pensionsgrundande belopp för barnår i 42–54 §§, och

- anmälan om tillgodoräknande av pensionsgrundande belopp för barnår i 55–59 §§.

Vad är pensionsgrundande belopp?

2 § Pensionsgrundande belopp beräknas av Försäkringskassan som kompensation för att försäkrade som anges i 3 § kan antas ha gått miste om inkomster som är pensionsgrundande.

För vad kan man få pensionsgrundande belopp?

3 § Pensionsgrundande belopp beräknas för en försäkrad som

1. har fått inkomstrelaterad sjukersättning eller inkomstrelaterad aktivitetsersättning (pensionsgrundande belopp för sjukersättning eller aktivitetsersättning),
2. har fullgjort plikttjänstgöring (pensionsgrundande belopp för plikttjänstgöring),
3. har studerat med studiemedel (pensionsgrundande belopp för studier), eller
4. har varit småbarnsförälder (pensionsgrundande belopp för barnår).

När det gäller pensionsgrundande belopp som avses i första stycket 2–4 behandlas den som är bosatt i Sverige som försäkrad även om han eller hon under året inte uppfyller förutsättningarna i 6 kap. 1 61 kap. 7 och 8 §§ samt 62 kap. 38–41 §§ finns bestämmelser om ett förvärvsvillkor för pensionsrätt för premiepension och för beräkning av inkomstpension på grundval av sådana belopp.

Fastställande av pensionsgrundande belopp

4 § Pensionsgrundande belopp ska fastställas för varje år (intjänandeår) som en försäkrad uppfyller förutsättningarna för att tillgodoräknas ett sådant belopp.

Varje pensionsgrundande belopp beräknas och avrundas var för sig till närmaste lägre hundratal kronor, om inte annat följer av bestämmelsen i 5 §.

5 § Pensionsgrundande belopp ska fastställas endast i den utsträckning summan av dessa belopp och den försäkrades pensionsgrundande inkomst inte överstiger 7,5 inkomstbasbelopp för intjänandeåret (intjänandetaket). Vid beräkningen ska det bortses från pensionsgrundande belopp i följande turordning:

1. pensionsgrundande belopp för barnår,
2. pensionsgrundande belopp för studier,
3. pensionsgrundande belopp för plikttjänstgöring, och
4. pensionsgrundande belopp för sjukersättning eller aktivitetsersättning.

6 § Pensionsgrundande belopp fastställs inte

1. för år före det år då den försäkrade fyllt 16 år,
2. för det år då den försäkrade har avlidit, eller
3. för försäkrad som är född 1937 eller tidigare.

Vem får tillgodoräknas pensionsgrundande belopp?

7 § Pensionsgrundande belopp för sjukersättning eller aktivitetsersättning tillgodoräknas en försäkrad för ett år om han eller hon för någon del av året har fått inkomstrelaterad sjukersättning eller inkomstrelaterad aktivitetsersättning.

Det som anges i första stycket gäller endast om inte något annat följer av 14 eller 15 §.

8 § Bestämmelser om att inkomstrelaterad sjukersättning och inkomstrelaterad aktivitetsersättning är pensionsgrundande finns i 59 kap. 3 § och 13 § 5.

Beräkning av pensionsgrundande belopp

9 § Vid beräkningen av pensionsgrundande belopp för sjukersättning eller aktivitetsersättning ska först den försäkrades reducerade antagandeinkomst räknas fram.

Den reducerade antagandeinkomsten ska motsvara 93 procent av den antagandeinkomst som ligger till grund för den inkomstrelaterade sjukersättningen eller inkomstrelaterade aktivitetsersättningen.

10 § När den reducerade antagandeinkomsten beräknats ska det pensionsgrundande beloppet räknas fram för varje månad som inkomstrelaterad sjukersättning eller aktivitetsersättning har lämnats.

När den försäkrade har fått hel inkomstrelaterad sjukersättning eller hel inkomstrelaterad aktivitetsersättning, ska det pensionsgrundande beloppet beräknas som differensen mellan

- en tolfedel av den reducerade antagandeinkomsten och
- den pensionsgrundande inkomsten av den inkomstrelaterade sjukersättningen eller inkomstrelaterade aktivitetsersättningen efter avdrag enligt 59 kap. 36 §.

11 § Har den försäkrade för en månad fått en fjärdedels, halv, två tredjedels eller tre fjärdedels inkomstrelaterad sjukersättning eller inkomstrelaterad aktivitetsersättning används vid beräkning enligt 9 och 10 §§ så stor andel av antagandeinkomsten som svarar mot nivån av inkomstrelaterad sjukersättning eller inkomstrelaterad aktivitetsersättning.

12 § Om det, enligt bestämmelserna i 106 kap. 16–19 §§, för hel månad betalas ut endast en del av den inkomstrelaterade sjukersättningen eller inkomstrelaterade aktivitetsersättningen, används vid beräkningen enligt 9 och 10 §§ endast så stor andel av antagandeinkomsten som svarar mot den del som betalats ut.

13 § Om en inkomstrelaterad sjukersättning har minskats enligt bestämmelserna i 37 kap. 6 och 7 §§ ska det pensionsgrundande beloppet enligt 9–12 §§ beräknas med bortseende från sådan minskning.

14 § Om inkomstrelaterad sjukersättning eller inkomstrelaterad aktivitetsersättning, med tillämpning av 42 kap. 2–4 §§ har varit samordnad med pensionsgrundande livränta gäller följande. Den del av antagandeinkomsten som avses i 9 och 10 §§ tillgodoräknas den försäkrade som pensionsgrundande belopp endast om och i den utsträckning den överstiger den försäkrades livränta efter samordning.

Om endast en del av den inkomstrelaterade sjukersättningen eller inkomstrelaterade aktivitetsersättningen har varit samordnad med livräntan gäller följande. Den andel av det belopp som svarar mot den samordnade delen av den inkomstrelaterade sjukersättningen eller inkomstrelaterade aktivitetsersättningen tillgodoräknas den försäkrade som pensionsgrundande belopp endast om och i den utsträckning andelen överstiger den försäkrades livränta efter samordning.

15 § Om en pensionsgrundande livränta har minskats med tillämpning av 37 kap. 6 och 7 §§ ska det pensionsgrundande beloppet enligt 14 § beräknas med bortseende från sådan minskning.

16 § Om en pensionsgrundande ersättning har betalats ut av Försäkringskassan eller en arbetslöshetskassa till en försäkrad och den försäkrade senare för samma månad beviljas inkomstrelaterad sjukersättning eller inkomstrelaterad aktivitetsersättning som är samordnad med den tidigare utbetalade ersättningen, gäller följande. Den försäkrade tillgodoräknas pensionsgrundande belopp med anledning av den inkomstrelaterade sjukersättningen eller inkomstrelaterade aktivitetsersättningen endast till den del ersättningen avser tid från och med den månad då den har betalats ut.

Pensionsgrundande belopp för plikttjänstgöring

Vem får tillgodoräknas pensionsgrundande belopp?

17 § Pensionsgrundande belopp för plikttjänstgöring ska tillgodoräknas en försäkrad för ett år om han eller hon under någon del av året har genomgått grundutbildning enligt lagen (1994:1809) om totalförsvarsplikt.

Pensionsgrundande belopp tillgodoräknas dock den försäkrade endast om tjänstgöringen har pågått sammanlagt minst 120 dagar utan att grundutbildningen avbrutits. Hänsyn tas enbart till dagar som den försäkrade har fått dagersättning för enligt lagen om totalförsvarsplikt.

Beräkning av pensionsgrundande belopp

18 § Det pensionsgrundande beloppet för plikttjänstgöring beräknas för de dagar under året som tjänstgöringen har pågått och som den försäkrade har fått dagersättning för enligt lagen (1994:1809) om totalförsvarsplikt. Beloppet per dag beräknas som kvoten mellan

– hälften av genomsnittet av samtliga pensionsgrundande inkomster som fastställts för intjänandeåret för samtliga försäkrade som under det året har fyllt högst 64 år och

– 365.

Beräkningen av den genomsnittliga summan av samtliga fastställda pensionsgrundande inkomster ska utgå från sådana inkomster som de var bestämda den 1 december fastställelseåret.

Pensionsgrundande belopp för studier

Vem får tillgodoräknas pensionsgrundande belopp?

19 § Pensionsgrundande belopp för studier ska tillgodoräknas en försäkrad för ett år om han eller hon under någon del av året har fått studiemedel i form av studiebidrag enligt 3 kap. studiestödslagen (1999:1395).

Pensionsgrundande belopp tillgodoräknas dock inte för den del som avser tilläggsbidrag.

Beräkning av pensionsgrundande belopp

20 § Ett pensionsgrundande belopp för studier ska motsvara 138 procent av det studiebidrag som den försäkrade har fått under året.

Pensionsgrundande belopp för barnår

Vem får tillgodoräknas pensionsgrundande belopp?

21 § Pensionsgrundande belopp för barnår ska tillgodoräknas en försäkrad för de år han eller hon har varit småbarnsförälder om villkoren i 30–36 §§ är uppfyllda.

22 § Pensionsgrundande belopp för barnår ska för samma år och barn tillgodoräknas endast en av barnets föräldrar. Detsamma gäller om två föräldrar har eller har haft fler än ett gemensamt barn för vilka pensionsgrundande belopp för samma år kan tillgodoräknas någon av föräldrarna.

En förälder får för samma år inte tillgodoräknas mer än ett pensionsgrundande belopp för barnår.

23 § Om föräldrarna var för sig kan tillgodoräknas ett pensionsgrundande belopp för barnår får de, genom anmälan till Försäkringskassan, ange vem av dem som ska tillgodoräknas ett sådant belopp.

24 § Om anmälan enligt 23 § inte görs ska det pensionsgrundande beloppet för barnår tillgodoräknas den av föräldrarna som, för det år beloppet avser, har lägst pensionsunderlag enligt 61 kap. 5 §.

Har ingen av föräldrarna något pensionsunderlag för det året eller har de lika högt underlag, ska det pensionsgrundande beloppet tillgodoräknas barnets mor eller, om föräldrarna är av samma kön, den äldre av dem.

25 § När 24 § tillämpas ska i pensionsunderlaget räknas in följande poster: Prop. 2008/09:200
Avd. E

1. pensionsgrundande inkomst enligt 59 kap,
2. utlandsinkomster enligt 47 § första stycket 1 och 2,
3. pensionsgrundande belopp för sjukersättning eller aktivitetsersättning enligt 7 §,
4. pensionsgrundande belopp för plikttjänstgöring enligt 17 §, och
5. pensionsgrundande belopp för studier enligt 19 §.

26 § Pensionsgrundande belopp för barnår får överlåtas enligt bestämmelserna i 37–41 §§.

Vem som likställs med förälder

27 § Vid tillämpningen av bestämmelserna om pensionsgrundande belopp för barnår likställs särskilt förordnad vårdnadshavare eller blivande adoptivförälder med förälder.

Vem som likställs med mor

28 § Vid tillämpningen av bestämmelserna i 24 § likställs en kvinna som är särskilt förordnad vårdnadshavare eller blivande adoptivförälder med mor.

Upphävt faderskap eller föräldraskap

29 § För en man som enligt 1 kap. föräldrabalken har ansetts vara far till ett barn eller vars faderskap har fastställts genom bekräftelse eller dom, men som genom senare dom som har vunnit laga kraft har förklarats inte vara far till barnet gäller följande. För tiden innan den sistnämnda domen har vunnit laga kraft ska mannen anses som barnets far vid tillämpning av bestämmelserna om pensionsgrundande belopp för barnår.

Första stycket tillämpas också i fråga om föräldraskap enligt 1 kap. 9 § föräldrabalken.

Villkor om bosättning och vårdnad, m.m.

30 § Pensionsgrundande belopp för barnår får tillgodoräknas en förälder endast om

1. föräldern har varit försäkrad och bosatt i Sverige hela intjänandeåret,
2. barnet har varit bosatt i Sverige hela intjänandeåret eller, om barnet inte har levt hela året, den del av året barnet levte,
3. föräldern har fyllt högst 64 år under intjänandeåret,
4. föräldern har haft vårdnaden om barnet minst halva intjänandeåret, och
5. föräldern under minst halva intjänandeåret har bott tillsammans med barnet.

31 § Den tid under vilken en försäkrad har varit blivande adoptivförälder likställs med tid under vilken en försäkrad har haft vårdnaden om ett barn. I ett sådant fall ska det som föreskrivs i 30 § 2 om barnets bosättning i Sverige gälla endast från och med den tidpunkt då barnet först anlände till Sverige.

32 § Om barnet har avlidit under intjänandeåret ska det anses som om föräldern även under resten av året har haft vårdnaden om och bott tillsammans med barnet. Detta gäller dock endast om föräldern när barnet avled hade vårdnaden om och bodde tillsammans med barnet.

33 § Om barnet har avlidit under samma år som det fötts och föräldern då hade vårdnaden om och var bosatt tillsammans med barnet, ska ett pensionsgrundande belopp för barnår tillgodoräknas föräldern för det året.

Detta gäller

– även om de förutsättningar som anges i 30 § 4 och 5 inte är uppfyllda, och

– med bortseende från det som föreskrivs i 34 och 35 §§.

Villkor om barnets ålder

34 § Pensionsgrundande belopp för barnår får för respektive år tillgodoräknas enligt följande:

1. Om barnet är fött under någon av månaderna januari–juni tillgodoräknas pensionsgrundande belopp från och med födelseåret till och med det år barnet fyller tre år.

2. Om barnet är fött under någon av månaderna juli–december tillgodoräknas pensionsgrundande belopp från och med det år barnet fyller ett år till och med det år barnet fyller fyra år.

35 § När det gäller blivande adoptivförälder ska den tidpunkt då den försäkrade fick barnet i sin vård anses som tidpunkten för barnets födelse, dock inte vid beräkning av barnets ålder enligt andra stycket.

För barn som avses i första stycket gäller dessutom följande:

1. Har barnet tagits emot under någon av månaderna januari–juni får ett pensionsgrundande belopp inte tillgodoräknas för år efter det år då barnet fyller nio år.

2. Har barnet tagits emot under någon av månaderna juli–december får ett pensionsgrundande belopp inte tillgodoräknas för år efter det år då barnet fyller tio år.

36 § Pensionsgrundande belopp enligt 35 § får inte tillgodoräknas för mer än fyra år per barn. Om det finns synnerliga skäl får dock pensionsgrundande belopp tillgodoräknas för längre tid.

Allmänna bestämmelser

37 § Överlåtelse av rätten att tillgodoräknas ett pensionsgrundande belopp för barnår ska göras genom anmälan till Försäkringskassan.

38 § Om en förälder har överlåtit rätten att tillgodoräknas pensionsgrundande belopp för barnår enligt 37 §, har han eller hon inte rätt att för samma år tillgodoräknas ett pensionsgrundande belopp för barnår för helsyskon till det barn som överlåtelsen av rätt till pensionsgrundande belopp avser.

Om endast en av föräldrarna har bott länge tillsammans med barnet

39 § Om endast en av föräldrarna enligt 30–36 §§ kan tillgodoräknas ett pensionsgrundande belopp för barnår för ett visst barn och år, får den föräldern överlåta rätten att få tillgodoräkna sig ett sådant belopp till den andra föräldern. Detta gäller endast om skälet till att den andra föräldern inte kan tillgodoräknas beloppet är att han eller hon inte har bott tillsammans med barnet under minst halva året.

Som villkor för överlåtelse enligt första stycket gäller vidare att den förälder som rätten överlåts till

1. under året har bott tillsammans med barnet i inte obetydlig omfattning, och

2. inte enligt 30–36 §§ för samma år kan tillgodoräknas ett pensionsgrundande belopp för ett annat barn.

Om en av föräldrarna har avlidit

40 § Har en förälder avlidit under det år för vilket pensionsgrundande belopp för barnår ska tillgodoräknas eller under ett tidigare år gäller följande. Den andra föräldern får, om han eller hon enligt 30–36 §§ ensam kan tillgodoräknas ett pensionsgrundande belopp för barnår för ett visst barn och år, överlåta rätten att tillgodoräkna sig ett sådant belopp till någon annan försäkrad.

41 § Överlåtelse enligt 40 § får göras endast om mottagaren

1. under intjänandeåret var gift med eller hade gemensamt barn med överlåtaren,

2. stadigvarande sammanbodde med överlåtaren under intjänandeåret,

3. var bosatt i Sverige hela intjänandeåret,

4. fyllde högst 64 år under intjänandeåret,

5. under minst halva intjänandeåret bodde tillsammans med barnet, och

6. inte enligt 30–36 §§ för samma år kan tillgodoräknas ett pensionsgrundande belopp för ett annat barn.

Grundläggande bestämmelser

42 § Pensionsgrundande belopp för barnår beräknas enligt någon av följande metoder:

1. beräkningsmetod 1 (individuell jämförelse),
2. beräkningsmetod 2 (generell jämförelse), och
3. beräkningsmetod 3 (enhetligt belopp).

Den metod ska användas som ger det högsta pensionsgrundande beloppet för ett visst år.

Beräkningsmetod 1

43 § Beräkningsmetod 1 innebär att en förälders individuella jämförelseinkomst och föräldrarnas utfyllnadsinkomst jämförs.

44 § Den individuella jämförelseinkomsten beräknas genom att summan av föräldrarnas fastställda pensionsgrundande inkomst och pensionsgrundande belopp för sjukersättning eller aktivitetsersättning för året före barnets födelse räknas om med hänsyn till förändringar av prisbasbeloppet. Det omräknade beloppet ska avrundas till närmaste lägre hundratal kronor.

45 § Om föräldern året före barnets födelse hade inkomster av annat förvärvsarbete och inte fullt ut eller i föreskriven tid betalat ålderspensionsavgift och allmän pensionsavgift, ska det vid beräkningen av den individuella jämförelseinkomsten bortses från den del av inkomsten som avgifter inte har betalats för.

46 § Med utfyllnadsinkomst avses summan av föräldrarnas pensionsgrundande inkomst och pensionsgrundande belopp för sjukersättning eller aktivitetsersättning, pliktjänstgöring och studier under intjänandeåret.

47 § Med pensionsgrundande inkomst under intjänandeåret likställs ersättning, i annan form än pension, som inte är pensionsgrundande enligt denna balk och som en försäkrad under det året har fått för arbete

1. utfört utomlands, eller
2. vid en främmande makts beskickning eller lönade konsulat här i landet eller hos en arbetsgivare som tillhör sådan beskickning eller sådant konsulat.

En försäkrad som under intjänandeåret har haft ersättning enligt första stycket och som för det året ska tillgodoräknas ett pensionsgrundande belopp för barnår är skyldig att upplysa Försäkringskassan om ersättningen.

48 § Enligt beräkningsmetod 1 ska föräldrarnas pensionsgrundande belopp för barnår beräknas som differensen mellan föräldrarnas

- individuella jämförelseinkomst och
- utfyllnadsinkomst.

En sådan beräkning ska dock göras endast om förälderns utfyllnadsinkomst under intjänandeåret är mindre än förälderns individuella jämförelseinkomst.

Prop. 2008/09:200
Avd. E

49 § Om föräldern uppfyller villkoren för att tillgodoräknas ett pensionsgrundande belopp för barnår för fler än ett barn, ska beräkningen enligt 48 § göras med avseende på det barn som ger föräldern den högsta individuella jämförelseinkomsten.

50 § Om förälderns individuella jämförelseinkomst överstiger 7,5 inkomstbasbelopp (intjänandetaket) ska det pensionsgrundande beloppet för barnår beräknas som differensen mellan

- intjänandetaket och
- utfyllnadsinkomsten.

Beräkningsmetod 2

51 § Beräkningsmetod 2 innebär att en förälders pensionsgrundande belopp för barnår beräknas som differensen mellan

- generell jämförelseinkomst och
- förälderns utfyllnadsinkomst enligt 46 §.

52 § Med generell jämförelseinkomst avses 75 procent av genomsnittet av samtliga för intjänandeåret fastställda pensionsgrundande inkomster för försäkrade som under det året har fyllt högst 64 år.

Beräkningen av genomsnittet av de fastställda pensionsgrundande inkomsterna enligt första stycket ska avse de pensionsgrundande inkomsterna som de var bestämda den 1 december fastställelseåret.

Beräkningsmetod 3

53 § Beräkningsmetod 3 innebär att en förälder tillgodoräknas ett pensionsgrundande belopp för barnår som motsvarar inkomstbasbeloppet för intjänandeåret.

54 § För en försäkrad som under intjänandeåret har fått sådana utlandsinkomster som avses i 47 § första stycket 1 och 2 gäller dock följande. Det inkomstbasbelopp som gäller för intjänandeåret ska minskas om det tillsammans med utfyllnadsinkomst enligt 46 § överstiger 7,5 inkomstbasbelopp (intjänandetaket). Det pensionsgrundande beloppet för barnår ska då beräknas som differensen mellan

- det för intjänandeåret gällande inkomstbasbeloppet och
- det belopp som överstiger intjänandetaket.

Allmänna bestämmelser

55 § Anmälan om vem av föräldrarna som ska tillgodoräknas pensionsgrundande belopp för barnår enligt 23 § ska göras skriftligen av föräldrarna gemensamt.

56 § Skriftlig anmälan om överlåtelse av rätt till pensionsgrundande belopp för barnår enligt 39 och 40 §§ ska göras gemensamt av överlåtaren och mottagaren.

57 § Anmälan enligt 55 eller 56 § ska ha kommit in till Försäkringskassan senast den 31 januari fastställelseåret.

Bortseende från anmälan

58 § Om den som enligt anmälan som avses i 55 eller 56 § ska tillgodoräknas ett pensionsgrundande belopp enligt 30–33 §§ inte kan tillgodoräknas ett sådant belopp, ska Försäkringskassan besluta om pensionsgrundande belopp för barnår som om någon anmälan inte gjorts.

Återkallelse av anmälan

59 § Återkallelse av en anmälan som avses i 55 eller 56 § ska vara skriftlig. Återkallelse får inte göras efter den dag då anmälan senast ska ha kommit in till Försäkringskassan.

61 kap. Pensionsrätt och pensionspoäng

Innehåll

1 § I detta kapitel finns inledande bestämmelser i 2 och 3 §§.

Vidare finns bestämmelser om

- fastställande av pensionsrätt i 4 §,
- beräkning av pensionsrätt i 5–10 §§,
- överföring av pensionsrätt för premiepension i 11–16 §§,
- fastställande av pensionspoäng i 17 §,
- beräkning av pensionspoäng i 18–22 §§, och
- år med pensionspoäng vid vård av småbarn (vårdår) i 23–27 §§.

Inledande bestämmelser

Vad är pensionsrätt?

2 § Pensionsrätt räknas fram årligen för den försäkrade och ligger till grund för beräkning av inkomstpension och premiepension.

3 § Pensionspoäng räknas fram årligen för den försäkrade och ligger till grund för beräkning av tilläggspension.

Fastställande av pensionsrätt

4 § För en försäkrad som är född 1938 eller senare ska det fastställas såväl pensionsrätt för inkomstpension som pensionsrätt för premiepension för varje år som det har fastställts

- pensionsgrundande inkomst, eller
- pensionsgrundande belopp.

För det år då den försäkrade har avlidit fastställs endast pensionsrätt för premiepension.

Beräkning av pensionsrätt

Grundläggande bestämmelser

5 § Pensionsrätt för inkomstpension och pensionsrätt för premiepension för ett år ska beräknas var för sig på summan av den försäkrades pensionsunderlag enligt 58 kap. 5 § för det året.

6 § Om inte annat följer av bestämmelserna i 7–10 §§, är den försäkrades pensionsrätt

1. för inkomstpension 16 procent av pensionsunderlaget, och
2. för premiepension 2,5 procent av pensionsunderlaget.

När pensionsrätten beräknas ska avrundning göras till närmaste lägre hela kronor.

Pensionsrätt för pensionsgrundande belopp

7 § För att den försäkrade ska tillgodoräknas pensionsrätt för premiepension för pensionsgrundande belopp för pliktjänstgöring, studier eller barnår krävs att förvärvsvillkoret i 62 kap. 38–41 §§ är uppfyllt vid den tidpunkt när nämnda belopp har fastställts.

8 § Om de förutsättningar som avses i 7 § inte är uppfyllda, ska pensionsrätt för premiepension inte beräknas på den del av pensionsunderlaget som motsvarar de pensionsgrundande belopp som anges i samma paragraf. Pensionsrätten för inkomstpension ska då i stället beräknas till 18,5 procent av den delen av pensionsunderlaget.

Första stycket gäller även om pensionsgrundande inkomster och belopp senare ändras så att förvärvsvillkoret i 62 kap. 38 § inte längre är uppfyllt.

Obetalda avgifter

9 § För att en försäkrad ska tillgodoräknas full pensionsrätt på pensionsgrundande inkomst av annat förvärvsarbete för ett år måste hela ålders-

pensionsavgiften enligt socialavgiftslagen (2000:980) och hela den allmänna pensionsavgiften enligt lagen (1994:1744) om allmän pensionsavgift för inkomsten vara betald.

Prop. 2008/09:200
Avd. E

Om dessa avgifter inte helt betalats inom den tid som anges i 16 kap. 12 § skattebetalningslagen (1997:483) gäller följande. Pensionsrätt ska beräknas endast på så stor andel av den pensionsgrundande inkomst som härrör från inkomster av annat förvärvsarbete som motsvarar den andel av årets avgifter som betalats inom föreskriven tid.

Försäkrade födda 1938–1953

10 § För en försäkrad som är född under något av åren 1938–1953 gäller följande. Pensionsrätt för inkomstpension och pensionsrätt för premiepension ska minskas med en tjugondel för varje helt år från och med året efter födelseåret till utgången av 1954.

Första stycket gäller dock inte pensionsrätt för år efter det år då den försäkrade har fyllt 64 år.

Överföring av pensionsrätt för premiepension

11 § Hela den pensionsrätt för premiepension som för ett år har fastställts för en försäkrad kan föras över till hans eller hennes make. För sådan överföring, för upphörande av överföring och för återkallelse av anmälan om överföring gäller föreskrifterna i 12–16 §§.

12 § Anmälan om överföring av pensionsrätt för premiepension ska skriftligen göras av makarna gemensamt och ska ha kommit in till Försäkringskassan senast den 31 januari det första år som pensionsrätten hänför sig till. Anmälan gäller tills vidare om inget annat anges i anmälan.

13 § Pensionsrätt för premiepension får föras över till make endast om denne

1. har varit försäkrad för en bosättningsbaserad eller arbetsbaserad förmån enligt 4–6 kap. någon gång under intjänandeåret, eller
2. tidigare har tillgodoräknats pensionsrätt för premiepension.

14 § Om någon av makarna vill att en överföring som gäller tills vidare ska upphöra måste han eller hon skriftligen anmäla detta till Försäkringskassan senast den 31 januari det år från och med vilket överföringen ska upphöra.

15 § Om makarnas äktenskap har upplösts ska överföringen upphöra från och med det år då äktenskapet upplöstes.

Har äktenskapet upplösts genom att den make som överföringen ska ske från har avlidit, ska dock överföringen gälla även det år då äktenskapet upplöstes, om inte också den andra maken avled samma år.

16 § Återkallelse av anmälan om överföring av pensionsrätt för premiepension ska vara skriftlig. Återkallelse får inte göras efter den dag då anmälan senast ska ha kommit in till Försäkringskassan.

Prop. 2008/09:200
Avd. E

Fastställande av pensionspoäng

17 § För en försäkrad som är född 1953 eller tidigare ska det fastställas pensionspoäng för tilläggspension för varje år som det har fastställts pensionsgrundande inkomst.

Pensionspoäng fastställs inte för

1. år efter det år då den försäkrade fyllt 64 år, och
2. det år då den försäkrade har avlidit.

Beräkning av pensionspoäng

Grundläggande bestämmelser

18 § Den försäkrades pensionspoäng motsvarar kvoten mellan

- den reducerade pensionsgrundande inkomsten och
- det förhöjda prisbasbeloppet.

Pensionspoängen ska beräknas med två decimaler, lägst till en hundradels poäng.

19 § Vid beräkningen av pensionspoäng ska den försäkrades reducerade pensionsgrundande inkomst räknas fram som differensen mellan

- den pensionsgrundande inkomsten och
- det förhöjda prisbasbelopp som gällde för intjänandeåret.

Det förhöjda prisbasbeloppet ska i första hand räknas av mot inkomster av anställning.

Pensionsgrundande belopp för sjukersättning eller aktivitetsersättning

20 § Vid tillämpning av bestämmelserna i 18 och 19 §§ ska pensionsgrundande belopp för sjukersättning eller aktivitetsersättning enligt 60 kap. likställas med pensionsgrundande inkomst.

Obetalda avgifter

21 § Det som föreskrivs i 9 § om beräkning av pensionsrätt på pensionsgrundande inkomst som härrör från inkomst av annat förvärvsarbete ska även gälla beräkning av pensionspoäng.

Andelsberäkning ska då göras på den pensionsgrundande inkomsten innan det förhöjda prisbasbeloppet dras av.

Maximal pensionspoäng

22 § Den pensionspoäng som tillgodoräknas en försäkrad för ett år får sammanlagt inte överstiga den högsta pensionspoäng som någon för det året kan tillgodoräknas på pensionsgrundande inkomst.

23 § Vårdår som avses i 24 § ska likställas med år för vilka pensionspoäng har tillgodoräknats den försäkrade, med följande undantag:

1. Vårdår ska inte beaktas vid beräkning enligt 63 kap. 6 § av det medeltal av pensionspoäng som kan tillgodoräknas den försäkrade.

2. Vårdår ska inte beaktas när det bestäms om en försäkrad enligt 63 kap. 3 § har tillgodoräknats pensionspoäng för tillräckligt många år för att ha rätt till tilläggspension.

24 § Vårdår ska tillgodoräknas en förälder som är bosatt här i landet och som under större delen av ett kalenderår har vårdat ett barn som är bosatt här och som är yngre än tre år.

För samma barn och år får vårdår tillgodoräknas endast en förälder.

25 §

Vid tillämpningen av 24 § likställs med förälder

1. familjehemsförälder såvitt avser barn som vårdas hos honom eller henne,

2. förälders make som stadigvarande sammanbor med föräldern, och

3. förälders sambo som tidigare har varit gift med eller har eller har haft barn med föräldern.

26 § Vårdår får inte tillgodoräknas en försäkrad för

1. år före det år då han eller hon fyllt 16 år,

2. det år då han eller hon avlidit,

3. år efter det år då han eller hon fyllt 64 år,

4. år som han eller hon tillgodoräknas pensionspoäng för, eller

5. år som han eller hon enligt 21 § på grund av bristande eller underlåten avgiftsbetalning inte tillgodoräknas pensionspoäng för.

27 § En förälder som vill tillgodoräknas ett vårdår enligt 24 § ska ansöka om det hos Försäkringskassan senast den 31 januari andra året efter det år som vårdår ska tillgodoräknas för.

62 kap. Inkomstpension

Innehåll

1 § I detta kapitel finns allmänna bestämmelser om

– inkomstpension i 2–4 §§, och

– pensionsbehållning i 5–8 §§.

Vidare finns bestämmelser om

– omräkning av pensionsbehållning med hänsyn till arvsvinster i 9–17 §§,

– omräkning med hänsyn till inkomstindex i 18–21 §§,

– omräkning med hänsyn till förvaltningskostnader i 22–26 §§,

– fastställande av arvsvinstfaktorerna och förvaltningskostnadsfaktorn i 27 §,

– beräkning av årlig inkomstpension i 28–37 §§,

- förvärvsvillkor i fråga om vissa pensionsgrundande belopp i 38–41 §§, och
– omräkning av inkomstpension i 42–47 §§.
- Prop. 2008/09:200
Avd. E

Allmänna bestämmelser om inkomstpension

2 § Inkomstpension baseras på den pensionsbehållning som kan tillgodoräknas den försäkrade.

3 § En försäkrad som är född 1938 eller senare har rätt till inkomstpension om han eller hon har en pensionsbehållning.

4 § Bestämmelser om uttag av inkomstpension finns i 56 kap.

Allmänna bestämmelser om pensionsbehållning

Grundläggande bestämmelser

5 § Med pensionsbehållning avses summan av de pensionsrätter för inkomstpension som enligt 61 kap. har fastställts för den försäkrade, omräknade med hänsyn till bestämmelserna om

1. arvsvinster i 9–17 §§,
2. indexering i 18–21 §§, och
3. förvaltningskostnader i 22–26 §§.

6 § Pensionsbehållningen ska räknas om varje år. När omräkning gjorts ska pensionsbehållningen avrundas till närmaste lägre hela kronotal.

7 § Om den försäkrade får inkomstpension ska belopp som legat till grund för beräkning av den pensionen inte räknas in i pensionsbehållningen.

Återkallat eller minskat uttag av pension

8 § Om en försäkrad har återkallat eller minskat sitt uttag av inkomstpension ska hans eller hennes pensionsbehållning ökas med produkten av

- det delningstal som skulle ha använts om den försäkrade hade gjort nytt uttag av inkomstpension från och med den månad då pensionsuttaget upphört eller minskat och
- den årliga inkomstpension som skulle ha lämnats om återkallelse inte hade skett, respektive den andel av den årliga inkomstpensionen med vilken pensionen minskats.

Omräkning av pensionsbehållning med hänsyn till arvsvinster

Allmänna bestämmelser

9 § Pensionsbehållningar för personer som har avlidit (arvsvinster) ska, om inte annat följer av 10 §, fördelas till försäkrade som

1. är födda samma år som de avlidna,

2. levde vid utgången av dödsfallsåret, och
3. har tillgodoräknats pensionsrätt för inkomstpension.

Fördelningen ska göras genom en årlig omräkning av de kvarlevandes pensionsbehållningar, med användning av arvsvinstfaktorer, som fastställs varje år.

10 § Arvsvinster för personer som har avlidit före det år då de skulle ha fyllt 17 år ska fördelas till kvarlevande som är under 17 år det år personerna avled.

Fördelningen ska göras genom årlig omräkning av de kvarlevandes pensionsbehållningar, med användning av arvsvinstfaktorer.

11 § Arvsvinstfaktorerna ska vara desamma för kvinnor och män.

Hur ska arvsvinsterna fördelas?

12 § Arvsvinster efter personer som avlidit före det år de skulle ha fyllt 60 år ska fördelas för året efter dödsfallsåret. Arvsvinster efter personer som avlidit det år de fyllt eller skulle ha fyllt 60 år eller senare ska fördelas för dödsfallsåret.

Vid fördelningen ska det bortses från kvarlevandes pensionsbehållning som härrör från pensionsrätt för året för dödsfallen och därefter.

13 § Fördelningen av arvsvinster ska först göras efter personer som avlidit före det år de skulle ha fyllt 60 år. När den fördelningen skett och pensionsrätt för året före det år fördelningen avser har fastställts, ska arvsvinster efter personer som har avlidit det år de fyllt eller skulle ha fyllt 60 år eller avlidit senare fördelas.

Arvsvinstfaktorer vid dödsfall före 17 års ålder

14 § Arvsvinstfaktorer som avser fördelning av pensionsbehållningar efter personer som har avlidit före det år då de skulle ha fyllt 17 år ska grundas på kvoten mellan

- summan av pensionsbehållningarna för personer som har avlidit under året före det år omräkningen avser och
- summan av pensionsbehållningarna för de personer under 17 år som levde vid utgången av samma år.

När pensionsbehållningarna bestäms ska det bortses från förändringar efter den 1 december det år fördelningen avser.

Arvsvinstfaktorer vid dödsfall efter 16 års ålder men före 60 års ålder

15 § Arvsvinstfaktorer som avser fördelning av pensionsbehållningar efter personer som har avlidit efter det år då de har fyllt 16 år, men före det år de skulle ha fyllt 60 år ska grundas på kvoten mellan

- summan av pensionsbehållningarna för personer som har avlidit under året före det år omräkningen avser och

– summan av pensionsbehållningarna för de personer i samma ålder som levde vid utgången av samma år.

Prop. 2008/09:200
Avd. E

När pensionsbehållningarna bestäms ska det bortses från förändringar efter den 1 december det år fördelningen avser.

Arvsvinstfaktorer vid dödsfall efter 60 års ålder

16 § Arvsvinstfaktorer som avser fördelning av pensionsbehållningar efter personer som har avlidit det år de fyllt eller skulle ha fyllt 60 år ska grundas på kvoten mellan

– det beräknade antalet personer som har avlidit det år de uppnått eller skulle ha uppnått samma ålder som den person som beräkningen ska göras för och

– det beräknade antalet kvarlevande personer i samma ålder.

17 § För en försäkrad som inte har fyllt 65 år ska beräkningen enligt 16 § göras med ledning av officiell statistik över livslängden hos befolkningen i Sverige under femårsperioden närmast före det år personen uppnådde 60 års ålder.

Från och med det år den som avses i första stycket fyller 65 år ska beräkningen enligt 16 § göras med ledning av statistiken för femårsperioden närmast före det år personen uppnådde 64 års ålder.

Omräkning med hänsyn till inkomstindex

Allmänna bestämmelser

18 § Pensionsbehållningen ska räknas om med hänsyn till förändringen av inkomstindex om detta index förändras mellan det år arvsvinstomräkningen enligt 9–17 §§ avser och året därefter.

Om arvsvinstomräkning inte ska göras, ska pensionsbehållningen räknas om med hänsyn till förändringen av inkomstindex mellan fastställelseåret och året därefter.

19 § För år då balansindex fastställs ska beräkningen göras med hänsyn till detta index i stället för inkomstindexet.

I vilken ordning ska omräkning ske?

20 § Omräkningen av pensionsbehållningen med hänsyn till inkomstindex eller balansindex ska göras efter det att pensionsrätt för närmast föregående år har fastställts och arvsvinstomräkningen enligt 9–17 §§ har gjorts.

Omräkning vid uttag av pension

21 § Om den försäkrade har tagit ut inkomstpension under det år arvsvinstomräkningen enligt 9–17 §§ avser eller om uttaget det året har

förändrats, ska omräkningen av pensionsbehållningen med avseende på arvsvinster och inkomstindex göras med beaktande av

Prop. 2008/09:200
Avd. E

1. att den pensionsbehållning som avser pensionsrätt som har tillgodoräknats den försäkrade för åren till och med det andra året före det år arvsvinstomräkningen avser och har räknats om på de sätt som anges i 5 och 6 §§ för åren till och med det närmast föregående året, har uppgått till skilda belopp under året, och

2. den omräkning som ska göras enligt 42 och 43 §§.

Omräkning med hänsyn till förvaltningskostnader

Allmänna bestämmelser

22 § Pensionsbehållningen ska minskas med hänsyn till kostnaderna för förvaltningen av försäkringen för inkomstpension och tilläggspension.

23 § Minskningen för förvaltningskostnader ska ske genom att pensionsbehållningen multipliceras med den förvaltningskostnadsfaktor som bestämts för det år som arvsvinstomräkningen enligt 9–17 §§ avser. Innan detta görs ska pensionsrätt för närmast föregående år fastställas och omräkning göras enligt 9–21 §§.

Förvaltningskostnadsfaktor

24 § Den förvaltningskostnadsfaktor som avses i 23 § beräknas för varje år.

25 § Förvaltningskostnadsfaktorn ska grundas på kvoten mellan

– kostnaderna för förvaltningen av försäkringen för inkomstpension och tilläggspension det år faktorn avser och

– summan av alla pensionsbehållningar.

När förvaltningskostnadsfaktorn bestäms ska hänsyn också tas till differensen mellan

– det belopp som pensionsbehållningarna minskats med genom föregående års omräkning enligt 22 och 23 §§ och

– de faktiska kostnaderna för förvaltning av försäkringen för inkomstpension och tilläggspension för det året.

26 § När förvaltningskostnadsfaktorn för 2011 bestäms avser det som föreskrivs i 25 § 80 procent av kostnaderna för förvaltningen av försäkringen för inkomstpension och tilläggspension. För tid därefter till och med 2021 ska denna andel öka med två procentenheter per år.

Fastställande av arvsvinstfaktorerna och förvaltningskostnadsfaktorn

27 § Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer meddelar närmare föreskrifter om arvsvinstfaktorerna och förvaltningskostnadsfaktorn.

Allmänna bestämmelser

28 § Den årliga inkomstpensionen beräknas genom att den försäkrades pensionsbehållning fördelas på det antal år en person i den åldern kan antas ha kvar att leva. Fördelningen sker med användning av ett delningstal.

29 § Hel inkomstpension ska för år räknat vara kvoten mellan

- den försäkrades pensionsbehållning vid den tidpunkt från vilken pensionen ska beräknas och
- det delningstal som då gäller för den försäkrade.

Beräkning av pensionsbehållning

30 § Pensionsbehållning som avses i 28 och 29 §§ ska beräknas på pensionsrätt

1. som har tillgodoräknats den försäkrade för åren till och med andra året före det år då pensionen tas ut, och
2. som har omräknats enligt 5 och 6 §§ för åren till och med det år som närmast har föregått pensionsuttaget.

31 § För den som har fått folk- eller tilläggspension i form av ålderspension enligt den upphävida lagen (1962:381) om allmän försäkring för tid före den 1 januari 2001 gäller följande. Pensionsbehållningen ska minskas med 0,5 procent för varje månad före 2001 för vilken sådan pension har betalats ut.

Om den pension som tagits ut har begränsats till viss andel av hel förmån (partiellt uttag), ska minskningen av pensionsbehållningen begränsas till motsvarande andel.

32 § Minskning enligt 31 § ska inte göras i fråga om belopp som pensionsbehållningen har ökat med enligt 8 §.

33 § Om inkomstpension tas ut med tre fjärdedelar, hälften eller en fjärdedel av hel förmån, ska beräkningsreglerna i 30–32 §§ tillämpas endast på så stor andel av inkomstpensionen som motsvarar respektive förmånsnivå.

Delningstal

34 § Delningstal för beräkning av inkomstpension enligt 28–33 §§ ska vara desamma för kvinnor och män.

35 § Delningstal ska beräknas med utgångspunkt i att värdet av pensionsutbetalningarna under genomsnittlig återstående livslängd för personer i den försäkrades ålder från den tidpunkt då pension ska börja lämnas ska motsvara pensionsbehållningen.

36 § En kommande månadsutbetalning av inkomstpensionen antas ha ett värde som utgör kvoten mellan

– värdet av en månadsutbetalning vid den tidpunkt då inkomstpension ska börja lämnas och

– en årlig räntefaktor om 1,016 fram till tiden för den kommande pensionsutbetalningen.

Antalet kommande pensionsutbetalningar ska beräknas med ledning av den officiella statistik som anges i 17 §.

Fastställande av delningstalet

37 § Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer meddelar närmare föreskrifter om delningstalet.

Förvärvsvillkor i fråga om vissa pensionsgrundande belopp

38 § Vid beräkningen av inkomstpension ska hänsyn tas till pensionsbehållning som härrör från pensionsgrundande belopp enligt 60 kap. för plikttjänstgöring, studier, eller barnår endast om det förvärvsvillkor som anges i andra stycket är uppfyllt.

Förvärvsvillkoret är uppfyllt om det för den försäkrade, senast det år han eller hon fyller 70 år, har fastställts pensionsgrundande inkomster som för vart och ett av minst fem år uppgått till lägst två gånger det inkomstbasbelopp som gällde för intjänandeåret.

39 § Vid bedömningen av om förvärvsvillkoret är uppfyllt, ska pensionsgrundande belopp för sjukersättning och aktivitetsersättning enligt 60 kap. 7 § likställas med pensionsgrundande inkomst.

40 § Pension på den pensionsbehållning som avses i 38 § kan lämnas tidigare året efter det fastställelseår då förvärvsvillkoret uppfylldes.

41 § Pensionsgrundande inkomst som enligt bestämmelserna om bristande eller underlåten avgiftsbetalning i 61 kap. 9 § inte legat till grund för beräkning av pensionsrätt ska inte beaktas vid bedömning enligt 38–40 §§.

Omräkning av inkomstpension

Följsamhetsindexering

42 § Den inkomstpension som en försäkrad har vid ett årsskifte ska räknas om genom följsamhetsindexering.

43 § Följsamhetsindexeringen beräknas som produkten av

– den inkomstpension som en försäkrad får vid årsskiftet och

– kvoten mellan inkomstindexet efter årsskiftet och inkomstindexet före årsskiftet, sedan den nämnda kvoten dividerats med talet 1,016.

För år då balansindex fastställs ska beräkningen göras med hänsyn till detta index i stället för inkomstindexet.

44 § För den som har tagit ut inkomstpension före det år då han eller hon fyllt 65 år, ska pensionen räknas om från och med det år då den försäkrade uppnår denna ålder om delningstalet ändrats.

45 § Omräkningen enligt 44 § ska göras genom att pensionen multipliceras med kvoten mellan

- det delningstal som den pension som lämnas har beräknats efter och
- det delningstal som med ledning av den officiella statistik som avses i 17 § har fastställts för personer i samma ålder som den försäkrade vid den tidpunkt när den lämnade pensionen beräknades.

Årlig omräkning

46 § Efter omräkning enligt 42–45 §§ ska den inkomstpension som en person får vid ett visst årsskifte räknas om som om uttaget av pension skulle ha återkallats från och med januari året efter årsskiftet samtidigt som nytt uttag av inkomstpension skulle ha gjorts från och med den månaden.

Det som anges i första stycket gäller dock inte om den försäkrade

1. har fått hel inkomstpension hela året före nämnda årsskifte, och
2. inte har tillgodoräknats pensionsrätt för andra året före det årsskiftet.

Omräkning vid partiellt eller ändrat pensionsuttag

47 § Om den försäkrade ökar eller minskar sitt uttag av inkomstpension, ska en omräkning motsvarande den som anges i 46 § göras för tid från och med månaden för det ändrade uttaget. Det ska då anses som om återkallelse och nytt uttag har gjorts den nämnda månaden.

63 kap. Tilläggspension

Innehåll

1 § I detta kapitel finns allmänna bestämmelser om tilläggspension i 2–5 §§.

Vidare finns bestämmelser om beräkning av årlig tilläggspension i 6–14 §§.

Slutligen finns särskilda bestämmelser för

- försäkrade födda 1938–1953 i 15–22 §§, och
- försäkrade födda före 1938 i 23–29 §§.

Allmänna bestämmelser om tilläggspension

2 § Tilläggspension baseras på de pensionspoäng som enligt 61 kap. kan tillgodoräknas den försäkrade.

3 § En försäkrad som är född 1953 eller tidigare har rätt till tilläggs- pension om han eller hon har tillgodoräknats pensionspoäng för minst tre år (treårskravet). Prop. 2008/09:200
Avd. E

4 § För en försäkrad som inte är svensk medborgare ska år före 1974, för vilka sjömansskatt betalats, likställas med år för vilka pensionspoäng har beräknats vid bedömningen av om treårskravet i 3 § är uppfyllt för rätt till tilläggspension enligt 6 § första stycket 2.

5 § Bestämmelser om uttag av tilläggspension finns i 56 kap.

Beräkning av årlig tilläggspension

Ersättningsnivåer m.m.

6 § Tilläggspensionen uppgår, om inte annat följer av bestämmelserna i 8 och 10–14 §§, för år räknat till summan av

1. 60 procent av produkten av det för året gällande prisbasbeloppet och medeltalet av de pensionspoäng som tjänats in av den försäkrade och

2. 96 procent av det för året gällande prisbasbeloppet för den som är ogift, eller 78,5 procent av prisbasbeloppet för den som är gift.

Om den försäkrade har tjänat in pensionspoäng för mer än 15 år görs beräkningen enligt första stycket 1 på medeltalet av de 15 högsta poäng- talen.

7 § Bestämmelser om garantitillägg för försäkrade födda något av åren 1938–1953 finns i 18–22 §§.

Avkortning när den försäkrade inte kan tillgodoräknas 30 år med pensionspoäng

8 § Om en försäkrad har tjänat in pensionspoäng för färre än 30 år gäller följande vid beräkningen av tilläggspension enligt 6 §. Hänsyn ska tas endast till så stor del av den produkt som anges i 6 § första stycket 1 och till så stor del av det belopp som avses i 6 § första stycket 2 som svarar mot kvoten mellan

- det antal år som pensionspoäng har tjänats in för och
- talet 30.

För en försäkrad som inte är svensk medborgare ska år före 1974, för vilka sjömansskatt betalats, likställas med år för vilka pensionspoäng har beräknats vid beräkningen av tilläggspension enligt 6 § första stycket 2.

Försäkrade som likställs med gift respektive ogift

9 § Vid tillämpning av 6 § första stycket 2 likställs med

1. gift försäkrad en försäkrad som är sambo med någon som han eller hon har varit gift med eller har eller har haft barn med, och

2. ogift försäkrad en försäkrad som är gift men stadigvarande lever åtskild från sin make, om inte särskilda skäl föranleder något annat.

10 § Om tilläggspension tas ut med tre fjärdedelar, hälften eller en fjärdedel av hel förmån, ska beräkningsreglerna i 6, 8 och 11–14 §§ tillämpas endast på så stor andel av tilläggspensionen som motsvarar respektive förmånsnivå.

Prisbasbelopp och följsamhetsindexering

11 § När tilläggspension beräknas för år efter det år då den försäkrade har fyllt 65 år gäller följande. Pensionen ska först beräknas utifrån det prisbasbelopp som gällde för det år då den försäkrade fyllde 65 år. För tiden från och med årsskiftet efter det att den försäkrade har fyllt 65 år ska pensionen följsamhetsindexeras enligt bestämmelserna i 62 kap. 42 och 43 §§.

Pensionsuttag före 65 års ålder

12 § Om tilläggspensionen tas ut tidigare än från och med den månad då den försäkrade fyller 65 år gäller följande. Pensionen ska minskas med 0,5 procent för varje månad som, från och med den månad när den börjar tas ut, återstår till den månad då den försäkrade fyller 65 år.

Pensionsuttag efter 65 års ålder

13 § Om tilläggspension tas ut senare än från och med den månad då den försäkrade fyller 65 år gäller följande. Efter omräkning enligt 11 § ska pensionen ökas med 0,7 procent för varje månad från ingången av den månad då den försäkrade uppnådde 65 år ålder till och med månaden före den när pensionen börjar tas ut. Det ska då bortses från tid efter ingången av den månad då den försäkrade fyller 70 år.

Nytt pensionsuttag efter tidigare återkallelse eller minskning

14 § Beräkningsreglerna i denna paragraf ska användas när

1. tilläggspension börjar lämnas på nytt efter tidigare återkallelse, eller
2. uttag av tilläggspension ökas efter tidigare minskning.

När pensionen beräknas ska det bortses från den minskning respektive ökning som tidigare har gjorts enligt 12 och 13 §§.

Efter det att pensionen enligt bestämmelserna i 6, 8 och 11–13 §§ har beräknats på nytt, ska avdrag göras för varje månad för vilken pensionen tidigare har lämnats.

För tid före den månad då den försäkrade har fyllt 65 år ska avdraget motsvara 0,5 procent av pensionen, beräknad enligt 6, 8 och 11 §§. För annan tid ska avdraget motsvara 0,7 procent av pensionen, beräknad enligt 6, 8 och 11 §§.

Inledande bestämmelse

15 § För en försäkrad som är född något av åren 1938–1953 beräknas tilläggspension, utöver vad som tidigare angetts i detta kapitel, enligt bestämmelserna i 16–22 §§.

Beräkning av årlig tilläggspension

16 § För den som är född under något av åren 1938–1953 ska tilläggspensionen minskas med en tjugondel för varje helt år från och med 1935 till utgången av födelseåret.

17 § Om ett balansindex har fastställts för det år den försäkrade fyller 65 år ska pension för den som är född något av åren 1938–1953 från och med den månad den försäkrade fyller 65 år multipliceras med det balanstal som fastställts för det året.

Om det finns en sammanhängande period med fastställda balansindex före det året ska i stället pensionen multipliceras med produkten av de balanstal som har fastställts under den nämnda perioden till och med det aktuella året.

Garantitillägg

18 § En försäkrad som är född under något av åren 1938–1953 har rätt till ett tillägg till tilläggspensionen (garantitillägg) från och med den månad då han eller hon fyller 65 år, om detta följer av 19–22 §§.

19 § Garantitillägget ska för år räknat motsvara differensen mellan

1. hel årlig tilläggspension för den försäkrade vid ingången av år 1995 beräknad enligt 6 och 8 §§, men med beaktande av hans eller hennes civilstånd vid ingången av den månad tillägget avser, samt omräknad enligt 11 § och

2. summan av den försäkrades inkomstpension och tilläggspension beräknad för ett år.

Vid tillämpningen av första stycket 1 gäller bestämmelserna i 9 § om vem som likställs med gift eller ogift.

20 § Har den försäkrade tagit ut inkomstpension eller tilläggspension före den månad han eller hon fyller 65 år ska hel årlig tilläggspension enligt 19 § första stycket 1 minskas med 0,5 procent för varje månad för vilken pensionen lämnats.

21 § Om uttag av tilläggspension och inkomstpension avser tre fjärdedelar, hälften eller en fjärdedel av hel pensionsförmån ska det belopp som avses i 19 § första stycket 1 gälla motsvarande andel av det beloppet.

22 § Vid beräkning enligt 19 § första stycket 2 ska den försäkrades inkomstpension beräknas som om pensionsrätt för denna pension har utgjort 18,5 procent av pensionsunderlaget före minskning enligt 61 kap. 10 §. Prop. 2008/09:200
Avd. E

Särskilda bestämmelser för försäkrade födda före 1938

Inledande bestämmelse

23 § För en försäkrad som är född 1937 eller tidigare beräknas tilläggs-pension, utöver det som föreskrivs i 2–14 §§, enligt bestämmelserna i 24–29 §§.

Försäkrade födda 1911–1927

24 § För en försäkrad som är född något av åren 1911–1927 ska tilläggs-pension beräknas som om pensionspoäng kunnat tillgodoräknas om han eller hon hade fått rätt till förtidspension enligt 13 kap. 1 § i den upphävda lagen (1962:381) om allmän försäkring, i dess lydelse före den 1 januari 2003, från och med januari det år han eller hon uppnått 65 års ålder. Detta gäller dock endast om pensionen därigenom blir större.

Försäkrade födda 1935 eller tidigare

25 § För den som är född 1935 eller tidigare ska det som föreskrivs i 11 § om prisbasbeloppet för det år då den försäkrade fyllde 65 år i stället avse prisbasbeloppet för 2001.

Försäkrade födda 1937 eller tidigare

26 § För den som är född 1937 eller tidigare ska det som föreskrivs i 13 § om att bortse från viss tid också gälla tid när den försäkrade har fått folkpension enligt den upphävda lagen (1962:381) om allmän försäkring.

Svenska medborgare födda 1896–1914

27 § För en försäkrad som är svensk medborgare och född under något av åren 1896–1914 ska, vid tillämpning av 8 §, talen 30 bytas ut mot 20.

Svenska medborgare födda 1915–1923

28 § För en försäkrad som är svensk medborgare och född under något av åren 1915–1923 ska, vid tillämpning av 8 §, talen 30 bytas ut mot 20 ökat med ett för varje helt år från och med 1915 till utgången av den försäkrades födelseår.

29 § För en försäkrad som inte är svensk medborgare och som är född 1923 eller tidigare, ska vid tillämpning av 8 § från talen 30 räknas av det antal år före 1960, för vilka inkomst som taxerats till statlig inkomstskatt har beräknats för honom eller henne.

Högst tio år får räknas av enligt första stycket. Är den försäkrade född något av åren 1915–1923, ska dock det högsta antal år som får räknas av minskas med ett för varje helt år från och med 1915 till utgången av hans eller hennes födelseår.

64 kap. Premiepension

Innehåll

1 § I detta kapitel finns allmänna bestämmelser om premiepension i 2–6 §§.

Vidare finns bestämmelser om

- uttag av premiepension i 7–14 §§,
- kapitalförvaltning, m.m. i 15–22 §§,
- val och byte av fond i 23–27 §§,
- ändrad pensionsrätt i 28–31 §§,
- skadestånd i 32–36 §§, och
- Premiepensionsmyndighetens kostnader i 37–44 §§.

Allmänna bestämmelser om premiepension

Premiepensionssystemet

2 § Premiepensionssystemet innebär att

- medel som motsvarar fastställd pensionsrätt för premiepension fonderas,
- pensionsspararen har möjlighet att själv bestämma om förvaltningen av de medel som fonderas för hans eller hennes räkning, och
- pensionernas storlek är beroende av värdeutvecklingen på de fonderade medlen.

Försäkringsgivare

3 § Premiepensionsmyndigheten är försäkringsgivare för premiepension. Myndighetens verksamhet ska bedrivas enligt försäkringsmässiga principer.

Ytterligare bestämmelser om Premiepensionsmyndighetens verksamhet m.m. finns i lagen (1998:710) med vissa bestämmelser om Premiepensionsmyndigheten.

- 4 §** Med pensionssparare avses var och en för vilken det har
- fastställts pensionsrätt för premiepension enligt 61 kap., och
 - förts över medel till förvaltning enligt 18 §.

Med fastställd pensionsrätt likställs pensionsrätt som förts över från pensionsspararens make enligt bestämmelserna i 61 kap. 11–15 §§.

Premiepensionskonto

5 § För varje pensionssparare ska Premiepensionsmyndigheten föra ett premiepensionskonto som visar utvecklingen av pensionsspararens tillgodohavande i premiepensionssystemet.

Efterlevandeskydd

6 § Premiepension lämnas i vissa fall till pensionsspararens efterlevande som ett efterlevandeskydd. Bestämmelser om efterlevandeskydd finns i 89–92 kap.

Uttag av premiepension

Allmänna bestämmelser

7 § Pensionsspararen kan välja att få ut sin premiepension antingen i form av uttag från fondförsäkringen enligt 10 § eller i form av livränta med garanterat belopp enligt 11–14 §§.

8 § Premiepensionen är livsvarig och ska beräknas lika för kvinnor och män.

9 § Ytterligare bestämmelser om uttag av premiepension finns i 56 kap.

Premiepension från fondförsäkring

10 § Premiepension från fondförsäkring ska beräknas med utgångspunkt i tillgodohavandet på pensionsspararens premiepensionskonto.

Premiepension i form av livränta

11 § Om pensionsspararen begär det ska premiepensionen lämnas i form av en livränta med garanterade belopp. Den finansiella risken för de tillgångar som motsvarar tillgodohavandet på pensionsspararens premiepensionskonto övergår då på Premiepensionsmyndigheten.

12 § En övergång till livränta får göras tidigast när pensionsspararen börjar ta ut premiepension.

Övergången måste avse hela tillgodohavandet på premiepensionskontot och gäller även för medel som senare tillförs kontot.

13 § En övergång som begärs senare än vad som avses i 12 § första stycket får verkan tidigast från och med månaden efter den då begäran kom in till Premiepensionsmyndigheten.

När Premiepensionsmyndigheten har påbörjat inlösen av pensions-spararens innehav, kan begäran om övergång till livränta inte återkallas.

14 § Vid övergång till premiepension i form av livränta ska pensionen bestämmas med utgångspunkt i tillgångarnas värde vid inlösen av innehavet.

Inlösen ska ske snarast efter det att begäran kom in till Premiepensionsmyndigheten, dock tidigast månaden före den då livräntan första gången ska betalas ut.

Kapitalförvaltning m.m.

Tillfällig förvaltning

15 § Premiepensionsmyndigheten ansvarar för förvaltningen av de avgiftsmedel som har förts till Riksgäldskontoret enligt

- 6 § lagen (2000:981) om fördelning av socialavgifter, och
- 8 § lagen (1998:676) om statlig ålderspensionsavgift.

Premiepensionsmyndigheten ansvarar för förvaltningen av avgifts-medlen till dess att de förs över enligt 18 § till annan förvaltning.

16 § Premiepensionsmyndigheten ska under den tillfälliga förvaltningen hålla avgiftsmedlen placerade

- på räntebärande konto i Riksgäldskontoret, eller
- i skuldförbindelser utfärdade av staten.

Premiepensionsmyndigheten ska sträva efter att med ett lågt risk-tagande och med hänsyn till kravet på betalningsberedskap uppnå så god avkastning på medlen som möjligt.

17 § Avkastningen på avgiftsmedlen ska fördelas mellan pensions-spararna i förhållande till storleken av vars och ens fastställda pensions-rätt.

Placering hos fondförvaltare

18 § När pensionsrätt för premiepension har fastställts för en pensions-sparare, ska Premiepensionsmyndigheten föra över medel som motsvarar pensionsrätten samt avkastningen på dessa medel till förvaltning i

1. värdepappersfonder eller fondföretag som avses i 19 §, eller
2. Premiesparfonden eller Premievals-fonden som förvaltas av Sjunde AP-fonden enligt lagen (2000:192) om allmänna pensionsfonder (AP-fonder).

Om pensionsspararen har tagit ut premiepension i form av livränta enligt 11–14 §§ ska medlen i stället föras över till Premiepensionsmyn-dighetens livränteverksamhet.

19 § Överföring enligt 18 § första stycket 1 får göras till fonder som har anmälts för registrering hos Premiepensionsmyndigheten och som förvaltas av fondförvaltare som

Prop. 2008/09:200
Avd. E

1. har rätt att driva fondverksamhet enligt lagen (2004:46) om investeringsfonder,
2. har slutit samarbetsavtal med myndigheten,
3. har åtagit sig att på begäran lämna sådana informationshandlingar som avses i 4 kap. 15 och 18 §§ lagen om investeringsfonder till pensionssparare som har valt eller överväger att välja någon av förvaltarens fonder i premiepensionssystemet,
4. har åtagit sig att inte ta ut några avgifter för inlösen av fondandelar,
5. har åtagit sig att, med eller utan särskild prisnedsättning, inte ta ut avgifter i övrigt utöver vad som godtagits av myndigheten, och
6. har åtagit sig att för varje år till myndigheten rapportera dels alla kostnader som har tagits ut ur fonden, uppdelade på olika kostnadslag, dels de kostnadsbelopp som dagligen belastat fonden redovisade per fondandel, med angivande av hur stor del som avser förvaltningskostnader, inklusive kostnader för förvaring av fondtillgångarna.

20 § Medlen får inte placeras i

- fonder som, enligt de för fonden gällande bestämmelserna, kan dela ut medel till andra än andelsägarna, eller
- andra fondföretag än som avses i 1 kap. 7 § lagen (2004:46) om investeringsfonder utom i de fall som avses i 21 §.

21 § Premiepensionsmyndigheten får, efter att ha inhämtat yttrande från Finansinspektionen, medge att medlen placeras i fondföretag som avses i 1 kap. 9 § lagen (2004:46) om investeringsfonder om fondföretaget uppfyller krav motsvarande dem som ställs i rådets direktiv 85/611/EEG om samordning av lagar och andra författningar som avser företag för kollektiva investeringar i överlåtbara värdepapper (fondföretag), senast ändrad genom Europaparlamentets och rådets direktiv 2001/108/EG.

22 § Premiepensionsmyndigheten får bestämma ett högsta antal fonder som samtidigt får registreras för en fondförvaltare.

Val och byte av fond

Inledande bestämmelser

23 § Pensionsspararen har rätt att bestämma var de medel som för spararens räkning förs över enligt 18 § ska placeras.

Premiepensionsmyndigheten får dock bestämma ett högsta antal fonder som samtidigt får antecknas på ett premiepensionskonto.

Val av fond när pensionsrätt fastställs första gången

24 § Pensionsspararen ska upplysas om rätten att välja placering av de medel som avses i 23 § när pensionsrätt för premiepension första gången har fastställts för honom eller henne.

Om pensionsspararen inte anmäler något val inom den tid som Premiepensionsmyndigheten bestämmer, ska myndigheten föra över medlen till Premiesparfonden.

Prop. 2008/09:200
Avd. E

Byte av fond

25 § På begäran av pensionsspararen ska Premiepensionsmyndigheten placera om spararens fondmedel på det sätt som spararen anger.

Pensionsspararen ska upplysas om rätten att placera om fondmedlen.

Årlig överföring

26 § När pensionsrätt för premiepension för ett senare år än det första året har fastställts för pensionsspararen, ska Premiepensionsmyndigheten föra över medlen till en eller flera fonder. Fördelningen mellan fonderna ska svara mot vad spararen senast bestämt om placeringen i fond av medlen på premiepensionskontot.

Om pensionsspararen inte har bestämt en sådan placering, ska Premiepensionsmyndigheten föra över medlen till Premiesparfonden.

27 § Premiepensionsmyndigheten ska årligen upplysa pensionsspararen om de åtgärder som myndigheten enligt 26 § ska vidta när pensionsrätt för premiepension har fastställts.

Ändrad pensionsrätt

Allmänna bestämmelser

28 § När ett beslut om pensionsrätt för premiepension har ändrats, ska det belopp med vilket pensionsrätten har ändrats ökas med den avkastning som enligt 17 § har tillförts eller skulle ha tillförts pensionsspararen för detta belopp.

Det ökade beloppet ska därefter räknas upp med basränta enligt 19 kap. 3 § skattebetalningslagen (1997:483) för tiden från och med den 1 april året efter fastställelseåret till och med dagen för beslutet om ändring av pensionsrätten.

29 § Det enligt 28 § uppräknade beloppet ska vid höjning av pensionsrätt för premiepension läggas till och vid sänkning av sådan pensionsrätt dras av från pensionsspararens premiepensionskonto.

När tillägg eller avdrag enligt första stycket har gjorts, tillämpas bestämmelserna i 30 eller 31 §.

Åtgärder vid höjd pensionsrätt

30 § Om ett beslut innebär att fastställd pensionsrätt för premiepension har höjts, ska Premiepensionsmyndigheten föra över medel som motsvarar det uppräknade beloppet enligt 28 § från den tillfälliga förvaltningen enligt 15–17 §§ till fonder på det sätt som anges i 26 §.

Om pensionsspararen har börjat ta ut premiepension i form av livränta enligt 11 §, ska beloppet i stället föras över till Premiepensionsmyndighetens livränteverksamhet.

Prop. 2008/09:200

Avd. E

Åtgärder vid sänkt pensionsrätt

31 § Om ett beslut innebär att fastställd pensionsrätt för premiepension har sänkts, ska Premiepensionsmyndigheten ta ut medel som motsvarar det uppräknade beloppet enligt 28 § från de fonder där medel har placerats för pensionsspararens räkning. Fonderna ska tas i anspråk i förhållande till värdet av innehavet i varje fond. Har pensionsspararen tagit ut premiepension i form av livränta enligt 11 §, ska beloppet i stället betalas av Premiepensionsmyndigheten med omräkning av fastställda livräntebelopp.

Om beloppet inte täcks av tillgodohavandet på pensionsspararens premiepensionskonto, ska det resterande beloppet redovisas som ett underskott på kontot. Om det senare fastställs ny pensionsrätt för spararen, ska underskottet täckas innan medel förs över till förvaltning enligt 18 §.

Skadestånd

Allmänna bestämmelser

32 § Om någon är skadeståndsskyldig för att ha orsakat att fondandelar som Premiepensionsmyndigheten har förvärvat för en eller flera pensionssparares räkning gått ned i värde, ska skadeståndet betalas till myndigheten.

Skadeståndstalan

33 § Talan om skadestånd som avses i 32 § får föras av Premiepensionsmyndigheten.

En pensionssparare för vars räkning sådana fondandelar som avses i 32 § har förvärvats har också rätt att föra talan om skadestånd till myndigheten. Detta gäller dock endast om Premiepensionsmyndigheten har förklarat att den

- inte avser att föra talan om skadestånd, och
- inte heller har träffat någon uppgörelse om skadeståndsskyldighet.

34 § Om talan enligt 33 § andra stycket väcks, får någon uppgörelse om skadeståndsskyldigheten inte träffas utan pensionsspararens samtycke.

Rättegångskostnader

35 § En pensionssparare som för talan om skadestånd till Premiepensionsmyndigheten svarar själv för rättegångskostnaderna.

Pensionsspararen har dock rätt till ersättning för dessa kostnader av Premiepensionsmyndigheten, i den utsträckning de täcks av vad som har kommit myndigheten till godo genom rättegången. Sådan ersättning ska dras av från skadeståndsbeloppet innan fördelning enligt 36 § görs.

36 § När ett skadeståndsbelopp har betalats till Premiepensionsmyndigheten, ska myndigheten, för varje pensionssparare för vars räkning andelar förvärvats i den berörda fonden, beräkna hur stor del av skadeståndsbeloppet som hänför sig till pensionsspararen.

Myndigheten ska öka tillgodohavandet på pensionsspararens premiepensionskonto med detta belopp och föra över beloppet till fonder på det sätt som anges i 26 §. Om pensionsspararen har börjat ta ut pension i form av livränta enligt 11 §, ska beloppet i stället föras över till myndighetens livränteverksamhet.

Premiepensionsmyndighetens kostnader

Avgifter för skötseln av premiepensionssystemet

37 § Premiepensionsmyndighetens kostnader för skötseln av premiepensionssystemet ska täckas genom avgifter som dras av från tillgodohavandena på pensionsspararnas premiepensionskonton, om de inte täcks på något annat sätt.

Premiepensionsmyndigheten bestämmer när avgifterna ska tas ut. Avgifterna disponeras av myndigheten.

38 § Avgifterna ska bestämmas så att de beräknas täcka det aktuella årets kostnader med skälig fördelning mellan pensionsspararna. Hänsyn ska då tas till under- eller överskott från det föregående året.

39 § Avgifterna ska helt eller delvis anges som en procentsats av tillgodohavandet på varje pensionssparares premiepensionskonto.

När procentsatsen fastställs får Premiepensionsmyndigheten utgå från en uppskattning av det sammanlagda värdet av tillgodohavandena på pensionsspararnas premiepensionskonton.

Avgifter för registrering av och information om fonder

40 § Premiepensionsmyndigheten får ta ut avgifter från fondförvaltare för att täcka myndighetens kostnader för

- registrering av fonder, och
- information om fonder.

41 § Uppgift om att avgifter får tas ut ska finnas i det avtal mellan Premiepensionsmyndigheten och förvaltaren som avses i 19 § 2.

Bestämmelserna i 37 § andra stycket gäller även för sådana avgifter.

Bemyndigande

42 § Regeringen får meddela föreskrifter om uttaget av avgifter för Premiepensionsmyndighetens kostnader.

43 § Premiepensionsmyndigheten får bestämma att återkallelse av uttag av premiepension, nytt uttag av pension efter återkallelse samt ändring av den andel av pensionen som tas ut ska bekostas av pensionsspararen. Kostnaden för åtgärden ska då dras av från tillgodohavandet på pensions-spararens premiepensionskonto.

Kostnader vid överföring av pensionsrätt

44 § De pensionssparare som tagit emot pensionsrätt som överförts från make enligt bestämmelserna i 64 kap. 11–15 §§ ska svara för minskad arvsvinst och övriga kostnader på grund av överföringen. Detta sker genom att kostnaderna, efter skälig fördelning, dras av från tillgodo-havandet på spararnas premiepensionskonton.

Ett sådant avdrag ska beräknas lika för män och kvinnor.

IV Garantipension

65 kap. Innehåll och inledande bestämmelser

Innehåll

1 § I denna underavdelning finns bestämmelser om

- garantipension för den som är född 1937 eller tidigare i 66 kap., och
- garantipension för den som är född 1938 eller senare i 67 kap.

Personer som likställs med gifta

2 § När det gäller garantipension likställs med gift försäkrad en försäk-rad som är sambo med någon som han eller hon har varit gift med, eller har eller har haft barn med.

Personer som likställs med ogifta

3 § När det gäller garantipension likställs med ogift försäkrad en försäk-rad som är gift men stadigvarande lever åtskild från sin make, om inte särskilda skäl föranleder något annat.

66 kap. Garantipension för den som är född 1937 eller tidigare

Innehåll

1 § I detta kapitel finns bestämmelser om

- rätten till garantipension i 2 §,
- förmånsnivåer och samordning i 3 och 4 §§,
- beräkningsunderlag för garantipension i 5–15 §§, och
- beräkning av garantipension i 16–24 §§.

2 § Garantipension till en försäkrad som är född 1937 eller tidigare lämnas endast om han eller hon enligt den upphävda lagen (1962:381) om allmän försäkring var berättigad till folkpension i form av ålderspension vid utgången av 2002.

Förmånsnivåer och samordning

3 § Uttag av garantipension får begränsas till tre fjärdedelar, hälften eller en fjärdedel av hel pension.

4 § Om den försäkrade har rätt till inkomstgrundad ålderspension i form av tilläggspension lämnas garantipension endast om och till den del han eller hon tar ut tilläggspension för samma tid.

Beräkningsunderlag för garantipension

Huvudregler

5 § Den försäkrades årliga garantipension ska beräknas på det underlag som följer av andra stycket och 6–15 §§ (beräkningsunderlaget).

I beräkningsunderlaget ska det i förekommande fall ingå

1. inkomstgrundad ålderspension i form av tilläggspension för samma år efter samordning enligt 69 kap. 12 §,

2. änkepension,

3. svensk tjänstepension,

4. ålders-, efterlevande- och förtidspension enligt utländsk lagstiftning samt utländsk tjänstepension,

5. ett belopp motsvarande den folkpension i form av ålderspension som enligt äldre bestämmelser skulle ha lämnats till den försäkrade, till den del denna pension inte motsvaras av tilläggspension,

6. ett belopp motsvarande det pensionstillskott som skulle ha lämnats till den försäkrade enligt den upphävda lagen (1969:205) om pensions- tillskott och punkten 2 i övergångsbestämmelserna till lagen (1998:705) om ändring i nämnda lag, allt i bestämmelsernas lydelse före den 1 januari 2003, och

7. andra förmåner som är att anse som folkpension i form av ålderspension.

Tilläggspension

6 § Den tilläggspension som ingår i beräkningsunderlaget enligt 5 § ska alltid uppgå till minst vad den försäkrade skulle ha haft rätt till i form av tilläggspension enligt 63 kap. 6 § första stycket 2, om den delen av tilläggspensionen i stället för att följsamhetsindexeras enligt 63 kap. 11 § hade beräknats med tillämpning av det prisbasbelopp som gällde för det aktuella året.

Om tilläggspensionen har samordnats enligt 69 kap. 12 §, ska bestämmelserna i första stycket inte tillämpas.

7 § Om den försäkrade enligt 2 § lagen (2002:125) om överföring av värdet av pensionsrättigheter till och från Europeiska gemenskaperna har överfört värdet av rätt till tilläggspension och någon överföring från gemenskaperna enligt 8 § samma lag därefter inte har skett, ska garantipensionen beräknas som om någon överföring till gemenskaperna inte hade skett.

Prop. 2008/09:200
Avd. E

Tjänstepension

8 § Med tjänstepension enligt 5 § andra stycket 3 och 4 avses följande:

1. pension som betalas ut på grund av sådan tjänstepensionsförsäkring som avses i 58 kap. 7 § inkomstskattelagen (1999:1229), och
2. pension som betalas ut på grund av tidigare tjänst på annat sätt än genom försäkring.

9 § Tjänstepension ska ingå i beräkningsunderlaget med det belopp som framgår av taxeringen året före det år garantipensionen avser.

I beräkningsunderlaget ska det även ingå tjänstepension som avses i 5 § andra stycket 5 och 7 lagen (1991:586) om särskild inkomstskatt för utomlands bosatta, om skattskyldighet enligt den lagen förelåg kalenderåret två år före det år garantipensionen avser.

10 § Om en sådan pension som avses i 9 § tillkommer senare, ska beräkningsunderlaget räknas om med hänsyn till den tillkommande pensionen. Omräkningen ska göras från och med månaden efter den månad då Försäkringskassan fick kännedom om pensionen. Detsamma ska gälla när en sådan tjänstepension tillkommer i samband med att ålderspension beviljas i form av garantipension.

Ett tillkommande belopp enligt första stycket ska, om inte 11 § ska tillämpas, ingå i beräkningsunderlaget till dess uppgifterna vid taxeringen avser tjänstepensionen för helt år.

11 § Upphör eller minskar tjänstepensionen ska beräkningsunderlagets belopp för tjänstepension efter anmälan av den försäkrade justeras från och med den månad då Försäkringskassan fick kännedom om ändringen.

12 § Det som anges i 9–11 §§ ska i tillämpliga delar även gälla för ålders-, efterlevande- och förtidspension enligt utländsk lagstiftning enligt 5 § andra stycket 4.

Belopp motsvarande folkpension

13 § Det belopp som motsvarar folkpension enligt 5 § andra stycket 5 ska beräknas enligt

1. 5 och 6 kap. i den upphävda lagen (1962:381) om allmän försäkring,
2. punkterna 2 och 3 i övergångsbestämmelserna till lagen (1998:704) om ändring i förstnämnda lag, samt
3. punkterna 3, 4, 6 och 7 i övergångsbestämmelserna till lagen (1992:1277) om ändring i förstnämnda lag

Beräkningen ska grundas på den bosättningstid samt de år med pensionspoäng och därmed likställda år som ska tillgodoräknas den försäkrade för tid före den 1 januari 2003. De bestämmelser som anges i första stycket ska tillämpas i sin lydelse före nämnda dag.

Belopp motsvarande pensionstillskott

14 § När det belopp för pensionstillskott som ingår i beräkningsunderlaget enligt 5 § andra stycket 6 ska beräknas gäller följande. Sådan avräkning enligt 3 § första stycket i den upphävda lagen (1969:205) om pensionstillskott som gjordes för tilläggspension i form av ålderspension ska göras för tilläggspension enligt 63 kap. 6 §.

Vid avräkningen ska tilläggspensionen först minskas med det belopp som den försäkrade skulle ha haft rätt till i tilläggspension enligt 63 kap. 6 § första stycket 2, om den delen av tilläggspensionen i stället för att följsamhetsindexeras enligt 63 kap. 11 § hade beräknats med tillämpning av det prisbasbelopp som gällde för det aktuella året.

Belopp vid samordning med livränta

15 § Sådan avräkning som anges i 14 § ska göras för tilläggspension före samordning enligt 69 kap. 12 §.

Om samordning har gjorts enligt 69 kap. 12 §, ska beräkningsunderlaget enligt 5 § uppgå minst till vad som enligt äldre bestämmelser skulle ha lämnats i folkpension och pensionstillskott före avräkning för tilläggspension. Vid beräkningen tillämpas 5 § andra stycket 6 och 13 §.

Beräkning av garantipension

Inledande bestämmelse

16 § Garantipension ska beräknas enligt 17–21 §§ om beräkningsunderlaget överstiger 0,25 prisbasbelopp men inte överstiger

- 3,16 prisbasbelopp för den som är ogift, eller
- 2,8275 prisbasbelopp för den som är gift.

I andra fall ska garantipensionen beräknas enligt 22 och 23 §§.

Uppräkning av vissa beräkningsunderlag

17 § Om beräkningsunderlaget överstiger 0,25 prisbasbelopp men understiger 1,354 prisbasbelopp, multipliceras beräkningsunderlaget med 1,5174. Produkten minskas därefter med 0,1193 prisbasbelopp.

18 § För den som är ogift och vars beräkningsunderlag uppgår till minst 1,354 prisbasbelopp men understiger 1,529 prisbasbelopp multipliceras beräkningsunderlaget med 1,343. Produkten ökas därefter med 0,1168 prisbasbelopp.

19 § För den som är ogift och vars beräkningsunderlag uppgår till minst 1,529 prisbasbelopp men inte överstiger 3,16 prisbasbelopp motsvarar beräkningsunderlaget summan av

- 2,17 prisbasbelopp och
- produkten av den del av beräkningsunderlaget som överstiger 1,51 prisbasbelopp och 0,60.

20 § För den som är gift och vars beräkningsunderlag uppgår till minst 1,354 prisbasbelopp men inte överstiger 2,8275 prisbasbelopp motsvarar beräkningsunderlaget summan av

- 1,935 prisbasbelopp och
- produkten av den del av beräkningsunderlaget som överstiger 1,34 prisbasbeloppet och 0,60.

Garantipension efter uppräknings

21 § Den årliga garantipensionen motsvarar differensen mellan

- det beräkningsunderlag som räknats upp enligt 17–20 §§ och
- summan av sådan tilläggspension, tjänstepension, änkepension, utländsk pension och sådana andra förmåner som enligt 5 § andra stycket 7 har ingått i beräkningsunderlaget.

Garantipension i andra fall

22 § För den vars beräkningsunderlag inte överstiger 0,25 prisbasbelopp gäller följande:

- Den årliga garantipensionen motsvarar differensen mellan
- beräkningsunderlaget sedan detta multiplicerats med 1,04 och
 - summan av sådan tilläggspension, tjänstepension, änkepension, utländsk pension och sådana andra förmåner som enligt 5 § andra stycket 7 har ingått i beräkningsunderlaget.

23 § För den vars beräkningsunderlag överstiger 3,16 prisbasbelopp för den som är ogift eller 2,8275 prisbasbelopp för den som är gift gäller följande:

- Den årliga garantipensionen motsvarar differensen mellan
- beräkningsunderlaget och
 - summan av sådan tilläggspension, tjänstepension, änkepension, utländsk pension och sådana andra förmåner som enligt 5 § andra stycket 7 har ingått i beräkningsunderlaget.

Partiell garantipension

24 § Partiell garantipension utgör en så stor andel av garantipension beräknad enligt 21–23 §§ vid helt uttag som svarar mot den andel som tas ut.

67 kap. Garantipension för den som är född 1938 eller senare

Prop. 2008/09:200
Avd. E

Innehåll

1 § I detta kapitel finns bestämmelser om

- rätten till garantipension i 2 §,
- samordning och uttag av garantipension i 3 och 4 §§,
- försäkringstiden i 5–14 §§,
- beräkningsunderlag för garantipension i 15–20 §§, och
- beräkning av garantipension i 21–26 §§.

Rätten till garantipension

2 § Garantipension till en försäkrad som är född 1938 eller senare kan lämnas om han eller hon enligt 5–14 §§ har en försäkringstid om minst tre år.

Samordning och uttag av garantipension

3 § Garantipension till en försäkrad som har rätt till inkomstgrundad ålderspension i form av inkomstpension eller tilläggspension lämnas endast i den utsträckning som han eller hon tar ut sådan pension för samma tid. Garantipensionen kan då begränsas till tre fjärdedelar, hälften eller en fjärdedel av hel pension. I annat fall får garantipension inte tas ut i andelar.

4 § Garantipension får tas ut tidigast från och med den månad då den försäkrade fyller 65 år.

Försäkringstiden

Bosättning i Sverige

5 § Som försäkringstid för garantipension räknas tid under vilken en person ska anses ha varit bosatt i Sverige enligt 5 kap.

Vistelse i Sverige före bosättning

6 § Som försäkringstid för garantipension räknas även tid under vilken en pensionssökande före tidpunkten för bosättning enligt 5 § oavbrutet har vistats i Sverige efter att ha ansökt om uppehållstillstånd.

Bosättning i tidigare hemland

7 § Om en pensionssökande har beviljats uppehållstillstånd med stöd av 4 kap. 1 eller 2 § utlänningslagen (2005:716) räknas som försäkringstid för garantipension även tid under vilken han eller hon har varit bosatt i sitt tidigare hemland från och med det kalenderår då den pensions-

sökande fyllde 25 år till tidpunkten då han eller hon först ankom till Sverige.

Prop. 2008/09:200
Avd. E

8 § Vid beräkningen enligt 7 § ska en så stor andel av tiden i hemlandet tillgodoräknas som svarar mot kvoten mellan

- den tid under vilken den pensionssökande har varit bosatt i Sverige, inräknad den tid som avses i 6 §, från den första ankomsten till landet till och med det kalenderår då han eller hon fyllde 64 år och

- hela tidrymden från det att den pensionssökande första gången kom till Sverige till och med det kalenderår då han eller hon fyllde 64 år.

Vid beräkningen ska det bortses från tid för vilken den pensions-sökande, vid bosättning i Sverige, har rätt till pension från hemlandet.

9 § Vid tillämpningen av 7 och 8 §§ likställs med tid i hemlandet tid då den pensionssökande före den första ankomsten till Sverige har befunnit sig i ett annat land där han eller hon har beretts en tillfällig fristad.

Biståndsarbetare m.fl.

10 § Vid beräkning av försäkringstid för garantipension för bistånds-arbetare m.fl. som enligt 5 kap. 6 § anses bosatta i Sverige även under vistelse utomlands ska bortses från tid för vilken den utsände, vid bosätt-ning i Sverige, har rätt till sådan pension från det andra landet som inte enligt 15–19 §§ ska ligga till grund för beräkning av garantipension.

Tiden mellan 16 och 64 års ålder

11 § Vid beräkning av försäkringstid beaktas endast tid från och med det kalenderår då den pensionssökande har uppnått 16 års ålder till och med det kalenderår då han eller hon har fyllt 64 år.

Tiden mellan 16 och 24 års ålder

12 § Tid från och med det kalenderår då den pensionssökande har fyllt 16 år till och med det kalenderår då han eller hon har fyllt 24 år räknas som försäkringstid endast om det för den pensionssökande för samma tid har fastställts pensionsgrundande inkomst eller pensionsgrundande belopp för sjukersättning eller aktivitetsersättning eller för förtidspension eller sjukbidrag enligt den upphävda lagen (1962:381) om allmän försäk-ring i dess lydelse före den 1 januari 2003, som per kalenderår uppgår till lägst ett inkomstbasbelopp enligt 58 kap. 26 och 27 §§.

Efter sjukersättning

13 § För den som omedelbart före den kalendermånad då han eller hon fyllde 65 år hade rätt till hel sjukersättning i form av garantiersättning gäller följande. Om det är förmånligare än en beräkning enligt 5–12 §§, räknas som försäkringstid för garantipension den försäkringstid som legat till grund för beräkning av sjukersättningen.

14 § Den sammanlagda försäkringstiden för garantipension ska vid beräkningen sättas ned till närmaste hela antal år.

Beräkningsunderlag för garantipension

Inkomstgrundad ålderspension

15 § Till grund för beräkning av garantipension enligt 21–25 §§ ska ligga den inkomstgrundade ålderspension som den försäkrade har rätt till för samma år med de ändringar och tillägg som anges i 16–20 §§ (beräkningsunderlaget).

16 § Med inkomstgrundad ålderspension enligt 15 § avses

- inkomstgrundad ålderspension enligt denna balk före minskning som anges i 69 kap. 2–11 §§, och

- sådan allmän obligatorisk ålderspension enligt utländsk lagstiftning som inte är att likställa med garantipension enligt denna balk.

Inkomstpension och premiepension ska beräknas som om den försäkrade endast hade tillgodoräknats pensionsrätt för inkomstpension och som om denna pensionsrätt, före minskning enligt 61 kap. 10 §, hade utgjort 18,5 procent av pensionsunderlaget.

Övriga förmåner som ingår i beräkningsunderlaget

17 § I beräkningsunderlaget ska också ingå

- änkepension,
- efterlevandepension enligt utländsk lagstiftning, och
- sådana förmåner som lämnas till den försäkrade enligt utländsk lagstiftning och som motsvarar sjukersättning eller aktivitetsersättning eller som utgör pension vid invaliditet.

Obetalda avgifter

18 § När pensionsrätt eller pensionspoäng till följd av bristande eller underlåten avgiftsbetalning inte har tillgodoräknats eller har minskats för den försäkrade, ska vid tillämpning av 15 och 16 §§, hänsyn tas till den inkomstpension eller tilläggs pension som skulle ha lämnats om full avgift hade betalats.

Överföring av pensionsrättigheter till och från Europeiska gemenskaperna

19 § Om den försäkrade enligt 2 § lagen (2002:125) om överföring av värdet av pensionsrättigheter till och från Europeiska gemenskaperna har överfört värdet av pensionsrätt för inkomstpension, pensionsrätt för premiepension och värdet av rätt till tilläggs pension, och någon överföring från gemenskaperna enligt 8 § samma lag därefter inte har skett,

ska beräkningsunderlaget bestämmas som om någon överföring inte hade skett.

Prop. 2008/09:200
Avd. E

Uttag av inkomstgrundad ålderspension från annan tidpunkt än vid 65 års ålder

20 § Om den försäkrade har rätt till inkomstpension eller tilläggspension ska beräkningsunderlaget alltid bestämmas som om inkomstpensionen och tilläggspensionen hade börjat lyftas den kalendermånad då den försäkrade fyller 65 år.

Om sådant garantitillägg lämnas som avses i 63 kap. 18 och 19 §§ och inkomstpension eller tilläggspension har tagits ut före den kalendermånad då den försäkrade fyllde 65 år ska, när beräkningsunderlaget bestäms, detta tillägg ökas på motsvarande sätt som hel årlig tilläggspension har minskats enligt 63 kap. 20 §.

Beräkning av garantipension

Ogifta

21 § För den som är ogift och vars beräkningsunderlag inte överstiger 1,26 prisbasbelopp gäller följande.

Den årliga garantipensionen är 2,13 prisbasbelopp (basnivån för ogifta) minskat med beräkningsunderlaget.

22 § För den som är ogift och vars beräkningsunderlag överstiger 1,26 prisbasbelopp gäller följande.

Den årliga garantipensionen är 0,87 prisbasbelopp minskat med 48 procent av den del av beräkningsunderlaget som överstiger 1,26 prisbasbelopp.

Gifta

23 § För den som är gift och vars beräkningsunderlag inte överstiger 1,14 prisbasbelopp gäller följande.

Den årliga garantipensionen är 1,9 prisbasbelopp (basnivån för gifta) minskat med beräkningsunderlaget.

24 § För den som är gift och vars beräkningsunderlag överstiger 1,14 prisbasbelopp gäller följande.

Den årliga garantipensionen är 0,76 prisbasbelopp minskat med 48 procent av den del av beräkningsunderlaget som överstiger 1,14 prisbasbelopp.

Avkortning om försäkringstiden understiger 40 år

25 § För den som inte kan tillgodoräknas 40 års försäkringstid för garantipension ska samtliga de prisbasbeloppsanknutna belopp som anges i 21–24 §§ avkortas till så stor andel som svarar mot kvoten mellan

- försäkringstiden och
- talet 40.

Prop. 2008/09:200
Avd. E

Partiell garantipension

26 § Partiell garantipension utgör en så stor andel av garantipension beräknad enligt 21–25 §§ vid helt uttag som svarar mot den andel som tas ut.

V Vissa gemensamma bestämmelser om allmän ålderspension

68 kap. Innehåll

- 1 §** I denna underavdelning finns bestämmelser om
- samordning av allmän ålderspension och yrkesskadelivränta i 69 kap.,
 - ändring av beräkningsunderlag för allmän ålderspension i 70 kap., och
 - utbetalning av allmän ålderspension i 71 kap.

69 kap. Samordning av allmän ålderspension och yrkesskadelivränta

Innehåll

- 1 §** I detta kapitel finns bestämmelser om
- när samordning ska ske i 2–5 §§, och
 - hur samordning ska ske i 6–12 §§.

När samordning ska ske

2 § Inkomstpension, tilläggspension eller garantipension ska minskas om den försäkrade har rätt till livränta (yrkesskadelivränta) på grund av obligatorisk försäkring enligt följande upphävda lagar:

1. lagen (1916:235) om försäkring för olycksfall i arbete,
2. lagen (1929:131) om försäkring för vissa yrkessjukdomar, och
3. lagen (1954:243) om yrkesskadeförsäkring.

Detsamma gäller om den försäkrade

1. enligt någon annan författning eller enligt särskilt beslut av regeringen har rätt till annan livränta, som bestäms eller betalas ut av Försäkringskassan, eller
2. får livränta enligt utländsk lagstiftning om yrkesskadeförsäkring.

3 § Inkomstpension, tilläggspension eller garantipension ska inte minskas på grund av livränta på grund av arbetsskada eller annan skada som avses i 41–44 kap.

4 § Om samordning ska göras enligt 12 §, ska garantipensionen inte minskas enligt bestämmelserna i 6–11 §§.

Prop. 2008/09:200
Avd. E

5 § Om en skada som livränta har börjat lämnas för återigen medför sjukdom som berättigar till sjukpenning, ska det anses som om livränta hade lämnats under sjukdomstiden.

Hur samordning ska ske

Grundläggande bestämmelser

6 § Summan av inkomstpension, tilläggspension och garantipension ska minskas med tre fjärdedelar av varje livränta som överstiger en sjättedel av prisbasbeloppet och som den försäkrade får som skadad.

Minskningen ska i första hand göras på garantipensionen och därefter på tilläggspensionen.

7 § Avdrag på inkomstpension och på tilläggspension enligt 63 kap. 6 § första stycket 1 får göras endast om den försäkrade kunnat tillgodoräkna sig pensionspoäng för minst ett år när skadan inträffade.

8 § Garantipension ska på motsvarande sätt som anges i 6 § minskas med livränta som den försäkrade får som efterlevande i annat fall än som avses i 87 och 88 kap.

Livränta med engångsbelopp

9 § Har livränta eller del av livränta eller livränta för viss tid bytts ut mot ett engångsbelopp, ska det vid beräkningen anses som om livränta lämnas eller som om den livränta som lämnas har höjts med ett belopp som motsvarar engångsbeloppet enligt de försäkringstekniska grunder som tillämpades vid utbytet.

Garantiregel

10 § Summan av hel inkomstgrundad ålderspension och hel garantipension får aldrig, på grund av bestämmelserna i 2 och 6–8 §§, för månad räknat understiga

- 13 procent av prisbasbeloppet för den som är ogift, och
- 11,5 procent av prisbasbeloppet för den som är gift.

11 § Vid beräkningen enligt 10 § ska bestämmelserna i 63 kap. 9 § tillämpas.

Försäkrade födda 1937 eller tidigare

12 § För en försäkrad som är född 1937 eller tidigare, och som i december 2002 fick såväl ålderspension som sådan yrkesskadelivränta såsom skadad som avses i 2 §, ska tilläggspensionen minskas enligt följande.

Minskningen ska ske med ett belopp som motsvarar det belopp varmed den försäkrades ålderspension i december 2002 minskades för livränta såsom skadad med stöd av 17 kap. 2 § i den upphävda lagen (1962:381) om allmän försäkring. Om livräntan minskas efter utgången av 2002, ska det belopp som minskar tilläggspensionen minskas i motsvarande mån.

70 kap. Ändring av beräkningsunderlag för allmän ålderspension

Innehåll

1 § I detta kapitel finns bestämmelser om

- inkomstgrundad ålderspension i 2 och 3 §§,
- överförd pensionsrätt för premiepension i 4 §, och
- garantipension i 5 §.

Inkomstgrundad ålderspension

2 § Ett beslut om inkomstgrundad ålderspension ska ändras om det för-
anleds av en ändring som gjorts i beräkningsunderlaget för beslutet eller
av en ändring av ett beslut enligt skattebetalningslagen (1997:483) som
avser egenavgift. Detsamma gäller om det efter ändring av taxeringen
står klart att pensionsrätt för premiepension, till följd av bestämmelserna
i 61 kap. 8 §, inte skulle ha tillgodoräknats.

Ett beslut om pensionsrätt och pensionspoäng ska ändras också när det
följer av bestämmelserna i 64 kap. 9 eller 21 § om obetalda avgifter.

3 § Den som ett beslut om ändring enligt 2 § avser ska skriftligen under-
rättas om ändringen och om hur man begär omprövning av beslutet.

Överförd pensionsrätt för premiepension

4 § Överförd pensionsrätt för premiepension ska ändras om ett beslut för
den som överfört pensionsrätten har ändrats och detta föranleder en änd-
ring av den överförda pensionsrätten.

Garantipension

5 § Ett beslut om garantipension för viss tid för den som är född 1937
eller tidigare ska ändras av Försäkringskassan, om det föranleds av en
ändring som gjorts i fråga om den pension eller de belopp för samma tid
som ingått i beräkningsunderlaget enligt 66 kap. 5–15 §§.

Ett beslut om garantipension för viss tid för den som är född 1938 eller
senare ska ändras av Försäkringskassan, om det föranleds av en ändring
som gjorts i fråga om den inkomstgrundade ålderspension, änkepension
eller utländska förmån för samma tid som legat till grund för beräkningen
av garantipensionen.

Innehåll

1 § I detta kapitel finns bestämmelser om

- utbetalningsperiod i 2 §, och
- avrundning i 3–5 §§.

Utbetalningsperiod

2 § Allmän ålderspension ska betalas ut månadsvis.

Årspension som beräknas uppgå till högst 2 400 kronor ska dock, om det inte finns särskilda skäl, betalas ut i efterskott en eller två gånger per år. Efter överenskommelse med den försäkrade får pensionen även i andra fall betalas ut en eller två gånger per år.

Avrundning

Inkomstpension, tilläggspension och garantipension

3 § När inkomstpension, tilläggspension eller garantipension beräknas för månad ska den årspension som beräkningen grundar sig på avrundas till närmaste hela krontal som är jämnt delbart med tolv.

4 § Vid beräkning enligt 3 § ska pensioner som betalas ut samtidigt anses som en enda pension.

Om inkomst- eller tilläggspension betalas ut samtidigt med garantipension, ska avrundningen enligt 3 § göras på garantipensionen.

Premiepension

5 § Premiepension avrundas månadsvis till närmaste hela krontal, varvid 50 öre avrundas uppåt.

VI Särskilda förmåner vid ålderdom

72 kap. Innehåll

1 § I denna underavdelning finns bestämmelser om

- särskilt pensionstillägg i 73 kap., och
- äldreförsörjningsstöd i 74 kap.

73 kap. Särskilt pensionstillägg

Innehåll

1 § I detta kapitel finns en inledande bestämmelse i 2 §.

- Vidare finns bestämmelser om
- vårdår i 3 §,

- vem som likställs med förälder i 4 §,
- rätten till särskilt pensionstillägg i 5 och 6 §§,
- tillgodoräkning av vårdår i 7–10 §§,
- beräkning av särskilt pensionstillägg i 11–15 §§, och
- likställande med garantipension i 16 §.

Inledande bestämmelse

2 § Särskilt pensionstillägg kan lämnas som tillägg till ålderspension, om en förälder före 1999 långvarigt vårdat ett sjukt eller funktionshindrat barn.

Vårdår

3 § Med ett vårdår avses i detta kapitel ett kalenderår före 1999 om

1. en förälder under större delen av året har vårdat ett sjukt eller funktionshindrat barn, och
2. barnet under större delen av året har fått hel förtidspension eller helt sjukbidrag tillsammans med handikappersättning enligt den upphävda lagen (1962:381) om allmän försäkring i dess lydelse före den 1 januari 2001.

Vem som likställs med förälder

4 § När det gäller särskilt pensionstillägg likställs med förälder den som under vårdåren

1. har varit särskilt förordnad vårdnadshavare för barnet,
2. har varit blivande adoptivförälder,
3. har varit förälderns make och stadigvarande sammanbott med föräldern, eller
4. har varit sambo med föräldern och haft barn med föräldern.

Den som var särskilt förordnad vårdnadshavare för barnet när barnet fyllde 18 år eller vid den tidigare tidpunkt när barnet ingick äktenskap ska för tid därefter likställas med särskilt förordnad vårdnadshavare enligt första stycket 1.

Rätten till särskilt pensionstillägg

5 § Särskilt pensionstillägg kan lämnas till den som är född 1953 eller tidigare och har rätt till

- inkomstpension,
- tilläggspension, eller
- garantipension.

6 § För rätt till särskilt pensionstillägg förutsätts att föräldern har avstått från förvärvsarbete för att vårda ett sjukt eller funktionshindrat barn under minst sex vårdår.

Högsta antal vårdår

7 § Högst femton vårdår får läggas till grund för beräkningen av pensionstillägget.

Avbrott i vården

8 § En förälders rätt att tillgodoräknas vårdår påverkas inte av avbrott i vården under den del av dygnet då barnet vistats i förskola, skola, dagcenter eller liknande, eller av kortare avbrott i övrigt i vården som varit utan väsentlig betydelse för föräldrarnas bundenhet till vårduppgiften.

Vad som inte räknas som vårdår

9 § Som vårdår räknas inte år för vilket en förälder

1. under större delen av kalenderåret har fått förtidspension eller sjukbidrag enligt den upphävda lagen (1962:381) om allmän försäkring i dess lydelse före den 1 januari 2001,

2. har tillgodoräknats pensionspoäng enligt den upphävda lagen om allmän försäkring i dess lydelse före den 1 januari 1999 eller pensionsrätt enligt den upphävda lagen (1998:675) om införande av lagen (1998:674) om inkomstgrundad ålderspension,

3. inte har tillgodoräknats pensionspoäng på grund av bristande eller underlåten avgiftsbetalning, eller

4. skulle ha tillgodoräknats pensionspoäng, om inte undantagande från försäkringen för tilläggs pension enligt 11 kap. 7 § i den upphävda lagen om allmän försäkring i dess lydelse före den 1 januari 1982 hade gällt för honom eller henne.

10 § För år efter det år då en förälder har fyllt 64 år får vårdår inte tillgodoräknas honom eller henne. Detsamma gäller för år då föräldern före den månad när han eller hon fyller 65 år har tagit ut ålderspension enligt 6 kap. i den upphävda lagen (1962:381) om allmän försäkring i dess lydelse före den 1 januari 2001.

Beräkning av särskilt pensionstillägg

Huvudregel

11 § För sex tillgodoräknade vårdår är det särskilda pensionstillägget per kalenderår 5 procent av prisbasbeloppet. För varje vårdår som tillgodoräknas därutöver ökar tillägget med 5 procent av prisbasbeloppet.

När pensionstillägg börjat lämnas före 65 års ålder

12 § För den som börjar få särskilt pensionstillägg före den månad då han eller hon fyller 65 år minskas tillägget enligt 10 § med 0,5 procent för varje månad som, när tillägget börjar lämnas, återstår till den månad när han eller hon fyller 65 år.

13 § För den som börjar få särskilt pensionstillägg efter den månad då han eller hon fyller 65 år ökas tillägget enligt 10 § med 0,7 procent för varje månad som, när tillägget börjar lämnas, förflutit från den månad när han eller hon fyllt 65 år, dock längst till och med den månad när han eller hon fyller 70 år.

Pensionstillägg till avkortad folkpension

14 § För den som är född 1937 eller tidigare och som inte skulle ha tillgodoräknats oavkortad folkpension enligt bestämmelserna i 5 kap. 3 § andra stycket och 5 § fjärde stycket i den upphävda lagen (1962:381) om allmän försäkring i deras lydelse före den 1 januari 2003 gäller följande.

Det särskilda pensionstillägget avkortas till så stor andel som svarar mot kvoten mellan

- det antal år som pensionspoäng eller bosättningstid skulle ha tillgodoräknats för enligt de bestämmelser som avses i första stycket och
- talet 30 när det gäller pensionspoäng respektive talet 40 när det gäller bosättningstid.

Pensionstillägg till avkortad garantipension

15 § För den som är född 1938 eller senare och som inte kan tillgodoräknas 40 års försäkringstid för garantipension gäller följande.

Det särskilda pensionstillägget avkortas till så stor andel som svarar mot kvoten mellan

- försäkringstiden för garantipension och
- talet 40.

Likställande med garantipension

16 § Om inte annat följer av denna balk ska det som i balken eller i annan författning föreskrivs om garantipension tillämpas på särskilt pensionstillägg. Detta ska dock inte gälla i fråga om samordning med sådan livränta som avses i 69 kap. Även i fråga om inkomstskatt gäller särskilda föreskrifter.

74 kap. Äldreförsörjningsstöd

Innehåll

1 § I detta kapitel finns inledande bestämmelser i 2 §.

Vidare finns bestämmelser om

- sambor och makar i 3 och 4 §§,
- rätten till äldreförsörjningsstöd i 5 och 6 §§,
- förmånstiden i 7–9 §§,
- beräkning av äldreförsörjningsstöd i 10–18 §§,
- omprövning vid ändrade förhållanden i 19 och

Inledande bestämmelser

2 § Äldreförsörjningsstöd kan lämnas till en försäkrad som inte får sina grundläggande försörjningsbehov tillgodosedda genom allmän ålderspension.

Rätten till äldreförsörjningsstöd respektive stödets storlek är beroende av den försäkrades inkomster och, om han eller hon är gift, även av makens inkomster.

Sambor och makar

3 § Sambor likställs med makar när det gäller äldreförsörjningsstöd. Om det på grund av omständigheterna är sannolikt att två personer är sambor, ska dessa likställas med sambor. Detta gäller inte om den som ansöker om äldreförsörjningsstöd eller den som sådant bidrag betalas ut till visar att de inte är sambor.

4 § När det gäller äldreförsörjningsstöd ska en person som är gift men stadigvarande lever åtskild från sin make likställas med en ogift person, om inte särskilda skäl talar mot detta.

Rätten till äldreförsörjningsstöd

5 § Den försäkrade ska genom äldreförsörjningsstödet tillförsäkras medel för att täcka en skälig bostadskostnad och uppnå en skälig levnadsnivå i övrigt.

6 § Om den försäkrade har rätt till inkomstgrundad ålderspension, garantipension, bostadstillägg eller särskilt bostadstillägg, lämnas äldreförsörjningsstöd endast om den försäkrade tar ut samtliga sådana förmåner som han eller hon är berättigad till för samma tid.

Förmånstiden

7 § Äldreförsörjningsstöd kan lämnas tidigast från och med den månad då den försäkrade fyller 65 år.

Äldreförsörjningsstöd lämnas från och med den månad då rätt till förmånen har inträtt, dock tidigast från och med ansökningsmånaden.

8 § Stödet kan lämnas under högst tolv sammanhängande månader på grundval av de uppgifter som den försäkrade har lämnat i sin ansökan. För stöd under tid därefter krävs att den försäkrade ger in en ny ansökan.

9 § Äldreförsörjningsstöd lämnas till och med den månad då rätten till förmånen har upphört.

Huvudregel

- 10 §** Äldreförsörjningsstöd ska motsvara differensen mellan
- summan av beloppet för skälig bostadskostnad och beloppet för skälig levnadsnivå i övrigt enligt 15 §, och
 - den försäkrades inkomster enligt 16–18 §§.

Skälig bostadskostnad

11 § För den som är ogift anses som skälig bostadskostnad högst 6 200 kronor i månaden.

12 § För den som är gift anses som skälig bostadskostnad högst 3 100 kronor i månaden. Bostadskostnaden för var och en av makarna ska beräknas till hälften av den sammanlagda bostadskostnaden.

13 § För var och en av de boende i tvåbäddsrum i särskild boendeform anses som skälig bostadskostnad högst 2 850 kronor i månaden.

14 § Vid bestämmande av skälig bostadskostnad beaktas inte sådana kostnader som enligt bestämmelserna om bostadstillägg i 101 kap. 7 och 8 §§ inte medför rätt till bostadstillägg.

Skälig levnadsnivå i övrigt

15 § Skälig levnadsnivå i övrigt anses per månad motsvara en tolftedel av

- 1,3546 prisbasbelopp för den som är ogift, och
- 1,1446 prisbasbelopp för den som är gift.

Inkomster

16 § Med inkomst avses den inkomst, för år räknat, som en försäkrad kan antas komma att få under den närmaste tiden.

Den försäkrades inkomster beräknas enligt bestämmelserna om särskilt bostadstillägg i 102 kap. 29 §.

17 § Som inkomst räknas även

- bostadsbidrag, och
- särskilt bostadstillägg.

18 § En makes inkomst respektive förmögenhet anses vara hälften av makarnas sammanlagda inkomst och förmögenhet.

Omprövning vid ändrade förhållanden

19 § Äldreförsörjningsstöd ska omprövas när något förhållande som påverkar stödets storlek har ändrats.

Äldreförsörjningsstöd får räknas om utan föregående underrättelse om den del av årsinkomsten ändras som utgörs av Prop. 2008/09:200
Avd. E

- en förmån som betalas ut av Försäkringskassan,
- pension enligt utländsk lagstiftning, eller
- avtalspension eller motsvarande ersättning som följer av kollektivavtal.

Det som föreskrivs i andra stycket gäller också när ändring sker av

- sådant belopp som avses i 104 kap. 17–19 §§,
- preliminärt bostadsbidrag enligt 98 kap., eller
- taxeringsvärde för annan fastighet än sådan som avses i 102 kap. 14 §.

20 § Ändring av äldreförsörjningsstöd ska gälla från och med månaden närmast efter den månad när anledningen till ändring uppkom. Gäller det ökning ska även 7 § andra stycket beaktas.

En ändring av äldreförsörjningsstödet ska dock gälla från och med den månad under vilken de förhållanden har uppkommit som föranleder ändringen, om förhållandena avser hela den månaden.

Utbetalning av äldreförsörjningsstöd

21 § Äldreförsörjningsstödet betalas ut månadsvis. Årsbeloppet ska avrundas till närmaste hela krontal som är delbart med tolv.

I Inledande bestämmelser**75 kap. Innehåll, definitioner och förklaringar****Innehåll**

1 § I avdelning F finns bestämmelser om socialförsäkringsförmåner till efterlevande (efterlevandeförmåner).

2 § Efterlevandeförmåner enligt denna avdelning är

1. efterlevandepension i form av

– barnpension,

– omställningspension till efterlevande make (änka eller änking),

– änkepension till efterlevande maka (änka), och

– garantipension till omställningspension,

2. efterlevandestöd som garantiförmån till barn,

3. efterlevandeförmåner vid arbetsskada och vissa andra skador i form av

– begravningshjälp,

– barnlivränta, och

– omställningslivränta till efterlevande make, samt

4. efterlevandeskydd i form av premiepension, om pensionsspararen har ansökt om ett sådant skydd.

3 § I detta kapitel finns inledande bestämmelser om efterlevandeförmåner.

Vidare finns bestämmelser om

– efterlevandepension och efterlevandestöd i 76–85 kap.,

– efterlevandeförmåner vid arbetsskada och vissa andra skador i 86–88 kap., och

– efterlevandeskydd i form av premiepension i 89–92 kap.

Försäkring och ansökan, m.m.

4 § En förmån enligt denna avdelning lämnas endast efter en avliden som var försäkrad för förmånen enligt 4 och 6 kap. eller till den som själv har ett gällande försäkringsskydd för förmånen enligt 4 och 5 kap.

Bestämmelser om anmälan och ansökan samt vissa gemensamma bestämmelser om förmåner och handläggning finns i 104–117 kap. (avdelning H).

II Efterlevandepension och efterlevandestöd**76 kap. Innehåll**

1 § I denna underavdelning finns allmänna bestämmelser om efterlevandepension och efterlevandestöd i 77 kap.

Vidare finns bestämmelser om

- barnpension i 78 kap.,
 - efterlevandestöd i 79 kap.,
 - omställningspension i 80 kap.,
 - garantipension till omställningspension i 81 kap.,
 - beräkningsunderlag för inkomstgrundad efterlevandepension i 82 kap.,
 - änkepension i 83 kap., och
 - beräkning av änkepension i 84 kap.
- Slutligen finns vissa gemensamma bestämmelser i 85 kap.

77 kap. Allmänna bestämmelser om efterlevandepension och efterlevandestöd

Innehåll

1 § I detta kapitel finns inledande bestämmelser i 2–6 §§.

Vidare finns bestämmelser om

- rätten till efterlevandepension och efterlevandestöd i 7–10 §§,
 - samordning av omställningspension och änkepension i 11 och 12 §§,
- och
- förmånstiden i 13–18 §§.

Inledande bestämmelser

Förmånsformer

2 § Efterlevandepension som är relaterad till de inkomster som den avlidne har haft lämnas i form av

- barnpension,
- omställningspension, och
- änkepension.

3 § Till efterlevande barn kan som ett bosättningsbaserat grundskydd lämnas efterlevandestöd.

Till efterlevande vuxna kan som ett bosättningsbaserat grundskydd lämnas efterlevandepension i form av garantipension till omställningspension.

Garantipensionen är även beroende av den avlidnes försäkringstid.

Inkomstrelaterad efterlevandepension

4 § Barnpension och omställningspension lämnas som inkomstgrundad efterlevandepension enligt 78 respektive 80 kap. Denna beräknas på ett underlag enligt 82 kap.

5 § Änkepension lämnas som en inkomstrelaterad tilläggspension enligt 83 kap. Denna beräknas enligt 84 kap.

6 § Efterlevandestöd lämnas enligt 79 kap. som tillägg till eller i stället för barnpension.

Garantipension till omställningspension lämnas enligt 81 kap. som tillägg till eller i stället för omställningspension.

Rätten till efterlevandepension och efterlevandestöd

Förmåner efter avlidna personer

7 § Efterlevandepension och efterlevandestöd kan lämnas till ett barn vars ena eller båda föräldrar har avlidit.

Efterlevandepension till en vuxen kan lämnas till en man eller kvinna vars make har avlidit.

8 § Vem som ska vara försäkrad och andra villkor för rätten till en förmån anges särskilt för varje förmån i 78–81 och 83 kap.

9 § Rätt till barnpension, omställningspension eller änkepension föreligger endast om ett inkomstrelaterat underlag kan beräknas för den avlidne enligt 82 eller 84 kap.

Förmåner efter försvunna personer

10 § Om någon har försvunnit och det kan antas att han eller hon har avlidit, gäller samma rätt till efterlevandepension eller efterlevandestöd som vid dödsfall. Visar det sig senare att den försvunna personen lever, upphör rätten till förmånen.

Samordning av omställningspension och änkepension

11 § En efterlevande kvinna som är född 1945 eller senare får i första hand omställningspension och garantipension till sådan pension enligt 80 och 81 kap. Hon har dock, om förutsättningarna för det är uppfyllda, också rätt till änkepension enligt 83 kap.

12 § Om en efterlevande kvinna för samma månad har rätt till såväl änkepension som omställningspension eller garantipension till omställningspension, ska endast omställningspension och garantipension till omställningspension lämnas.

Om änkepensionen är större än summan av omställningspensionen och garantipensionen till omställningspensionen, lämnas dock änkepensionen i den utsträckning den överstiger omställningspensionen och garantipensionen till sådan pension. Minskning ska i första hand göras på 90-procentstillägget enligt 84 kap. 2 § 2.

13 § Änkepension får lämnas utan ansökan till en änka som fyllt 65 år och som får allmän ålderspension.

14 § Efterlevandepension och efterlevandestöd lämnas från och med den månad då dödsfallet inträffat. Efterlevandepension och efterlevandestöd lämnas dock från och med månaden efter månaden för dödsfallet om den avlidne vid sin död fick allmän ålderspension, sjukersättning eller aktivitetsersättning.

15 § Om rätten till efterlevandepension eller efterlevandestöd inträder vid en annan tidpunkt än den som avses i 14 §, ska förmånen lämnas från och med den månad när rätten inträder.

16 § En annan efterlevandepension än barnpension får inte lämnas för längre tid tillbaka än tre månader före ansökningsmånaden. Barnpension och efterlevandestöd får inte lämnas för längre tid tillbaka än två år före ansökningsmånaden.

17 § Ändring av efterlevandepension och efterlevandestöd ska gälla från och med månaden efter den månad då anledning till ändringen uppkom.

18 § Efterlevandepension och efterlevandestöd lämnas till och med den månad då rätten till förmånen upphör. Dock lämnas följande förmåner längst till och med månaden före den då den efterlevande fyller 65 år:

1. omställningspension,
2. garantipension till omställningspension, och
3. änkepension i form av 90-procentstillägg.

78 kap. Barnpension

Innehåll

1 § I detta kapitel finns bestämmelser om

- rätten till barnpension i 2–6 §§, och
- beräkning av barnpension i 7–14 §§.

Rätten till barnpension

2 § Ett barn har rätt till barnpension om barnets ena eller båda föräldrar har avlidit.

Detta gäller om den avlidne var försäkrad för sådan förmån enligt 4 och 6 kap.

3 § Om en blivande adoptivförälder vårdar ett barn som inte är svensk medborgare och som inte var bosatt här i landet när han eller hon fick det i sin vård ska barnet, vid tillämpningen av bestämmelserna om barnpension, anses som barn till den föräldern.

4 § Rätten till barnpension upphör när barnet fyller 18 år, om inte något annat följer av 5 och 6 §§.

Prop. 2008/09:200
Avd. F

5 § Ett barn som har fyllt 18 år och som bedriver studier har rätt till barnpension även för studietiden, dock längst till och med juni det år då barnet fyller 20 år. Detta gäller dock endast om studierna ger rätt till

1. förlängt barnbidrag enligt 15 kap., eller
2. studiehjälp enligt 2 kap. studiestödslagen (1999:1395).

Undervisning som omfattar kortare tid än åtta veckor ger inte rätt till barnpension.

6 § Med tid för studier enligt 5 § ska likställas

- tid för ferier, och
- tid då barnet på grund av sjukdom inte kan bedriva sina studier.

Beräkning av barnpension

Barnpension till endast ett barn som inte fyllt 12 år

7 § Barnpension efter en förälder till ett enda barn som inte har fyllt 12 år motsvarar för år räknat 35 procent av underlaget enligt 82 kap.

Barnpension till flera barn när det yngsta inte fyllt 12 år

8 § Har flera barn, varav det yngsta inte har fyllt 12 år, rätt till barnpension efter samma förälder, ska det procenttal som anges i 7 § ökas med talet 25 för varje barn utöver det första oavsett dess ålder. Det sammanlagda barnpensionsbeloppet ska därefter fördelas lika mellan barnen.

Barnpension till endast ett barn som fyllt 12 år

9 § Barnpension efter en förälder till ett enda barn som har fyllt 12 år motsvarar för år räknat 30 procent av underlaget enligt 82 kap.

Barnpension till flera barn som alla fyllt 12 år

10 § Har flera barn, som alla har fyllt 12 år, rätt till barnpension efter samma förälder, ska det procenttal som anges i 9 § ökas med talet 20 för varje barn utöver det första. Det sammanlagda barnpensionsbeloppet ska därefter fördelas lika mellan barnen.

Om båda föräldrarna avlidit

11 § Om ett barns båda föräldrar har avlidit motsvarar barnpensionen efter vardera föräldern 35 procent av underlaget enligt 82 kap. även om barnet har fyllt 12 år.

Är i sådant fall som avses i första stycket flera barn berättigade till barnpension efter samma förälder, ska det procenttal som anges i första

stycket ökas med talet 25 för varje barn utöver det första. Det sammanlagda barnpensionsbeloppet ska därefter fördelas lika mellan barnen.

Prop. 2008/09:200
Avd. F

Begränsningsregler för flera barnpensioner

12 § Om flera barnpensioner ska lämnas efter en avliden förälder och dessa pensioner, beräknade enligt 8 eller 10 § eller 11 § andra stycket, sammantagna skulle överstiga underlaget enligt 82 kap., ska pensionerna sättas ned proportionellt så att de tillsammans motsvarar det underlaget.

13 § De sammanlagda barnpensionerna efter en avliden förälder ska lämnas med högst 80 procent av underlaget enligt 82 kap., om det efter föräldern förutom barnpension ska lämnas omställningspension eller änkepension.

Om barnpensionerna sammantaget överstiger den högsta nivån enligt första stycket, ska de sättas ned proportionellt så att de tillsammans motsvarar den nivån.

14 § Vid tillämpning av 12 eller 13 § får inte barnpensionen för ett barn sänkas på den grunden att barnpensionen för ett annat barn ska räknas om enligt 11 §.

79 kap. Efterlevandestöd

Innehåll

1 § I detta kapitel finns bestämmelser om

- rätten till efterlevandestöd i 2 §, och
- beräkning av efterlevandestöd i 3–7 §§.

Rätten till efterlevandestöd

2 § Ett barn som är försäkrat enligt 4 och 5 kap. och som uppfyller villkoren för rätt till barnpension i 78 kap. 2 § första stycket och 3–6 §§ har rätt till efterlevandestöd.

Beräkning av efterlevandestöd

Grundläggande bestämmelser

3 § Efterlevandestöd till ett barn motsvarar för år räknat 40 procent av prisbasbeloppet.

Om barnets båda föräldrar har avlidit, motsvarar efterlevandestödet 40 procent av prisbasbeloppet efter vardera föräldern.

Minskning med barnpension eller barnlivränta

4 § Om barnet får barnpension enligt 78 kap. efter den avlidne föräldern, lämnas efterlevandestöd endast i den utsträckning pensionen inte uppgår

till 40 procent av prisbasbeloppet. Har båda föräldrarna avlidit lämnas efterlevandestöd i den utsträckning pensionen efter föräldrarna sammanlagt inte uppgår till 80 procent av prisbasbeloppet.

Prop. 2008/09:200
Avd. F

5 § Vid tillämpning av 4 § ska med barnpension likställas barnlivränta enligt 87 och 88 kap., efter samordning enligt 88 kap. 18–20 §§.

Minskning med utländsk efterlevandepension

6 § Vid tillämpning av 4 § ska med barnpension likställas sådan efterlevandepension som barnet har rätt till enligt utländsk lagstiftning. Det gäller dock inte utländsk efterlevandepension som är att likställa med efterlevandestöd enligt detta kapitel.

Samordning med aktivitetssättning

7 § Om ett barn för samma månad har rätt till såväl efterlevandestöd som aktivitetssättning i form av garantiersättning, lämnas endast den till beloppet största av förmånerna.

80 kap. Omställningspension

Innehåll

- 1 §** I detta kapitel finns bestämmelser om
- förmånsformer i 2 §,
 - rätten till allmän omställningspension i 3–5 §§,
 - rätten till förlängd omställningspension i 6–8 §§,
 - förmåner efter flera avlidna i 9 §, och
 - beräkning av omställningspension i 10 §.

Förmånsformer

2 § Inkomstgrundad efterlevandepension i form av omställningspension kan lämnas som

- allmän omställningspension, och
- förlängd omställningspension.

Efterlevandepension i form av garantipension till omställningspension kan enligt 81 kap. lämnas som tillägg till eller i stället för omställningspension.

Rätten till allmän omställningspension

Vem som kan få allmän omställningspension

3 § En efterlevande make, som stadigvarande sammanbodde med sin make vid dennes död, har rätt till allmän omställningspension om denne var försäkrad för sådan förmån enligt 4 och 6 kap. och den efterlevande

1. vid dödsfallet stadigvarande sammanbodde med barn under 18 år, som stod under vårdnad av makarna eller en av dem, eller
2. oavbrutet hade sammanbott med maken under en tid av minst fem år fram till dödsfallet.
- Prop. 2008/09:200
Avd. F

Med efterlevande make likställd person

4 § När det gäller allmän omställningspension likställs med efterlevande make en ogift person som är sambo med en annan ogift person vid hans eller hennes död och som

1. tidigare har varit gift med den avlidne,
2. har eller har haft barn med den avlidne, eller
3. vid dödsfallet väntade barn med den avlidne.

Förmånstiden

5 § Allmän omställningspension kan lämnas under tolv månader från tidpunkten för dödsfallet.

Rätten till förlängd omställningspension

Vem som kan få förlängd omställningspension

6 § En efterlevande som har haft rätt till allmän omställningspension, har för tid efter det att rätten till denna upphört rätt till förlängd omställningspension om han eller hon har vårdnaden om och stadigvarande sammanbor med barn under 18 år som vid dödsfallet stadigvarande vistades i makarnas hem.

Om den efterlevande gifter sig eller blir sambo

7 § Rätt till förlängd omställningspension föreligger inte

1. om den efterlevande gifter sig, eller
2. om den efterlevande är sambo med någon som han eller hon har varit gift med eller har eller har haft barn med.

Förmånstiden

8 § Förlängd omställningspension kan lämnas under tolv månader eller till den senare tidpunkt när det yngsta barnet fyller tolv år.

Förmåner efter flera avlidna

9 § Är någon för samma månad berättigad till omställningspension efter flera avlidna, lämnas endast pensionen jämte garantipension efter den sist avlidne eller, om pensionsbeloppen efter de avlidna är olika höga, det högsta beloppet.

10 § Omställningspension motsvarar för år räknat 55 procent av det underlag som anges i 82 kap.

81 kap. Garantipension till omställningspension

Innehåll

1 § I detta kapitel finns bestämmelser om

- rätten till garantipension till omställningspension i 2 och 3 §§,
- försäkringstid för den avlidne i 4–8 §§, och
- beräkning av garantipension till omställningspension i 9–12 §§.

Rätten till garantipension till omställningspension

Vem som kan få garantipension till omställningspension

2 § En efterlevande make som är försäkrad enligt 4 och 5 kap. och som uppfyller villkoren för rätt till omställningspension har rätt till garantipension till pensionen.

Det som föreskrivs i första stycket gäller även om kravet i 80 kap. 3 § på försäkring enligt 4 och 6 kap. för den avlidne inte är uppfyllt men endast om en försäkringstid om minst tre år kan tillgodoräknas för denne enligt 4–8 §§.

Förmånstiden

3 § Garantipension till omställningspension lämnas under samma tid som omställningspension.

Försäkringstid för den avlidne

Grundläggande bestämmelser

4 § Garantipension till omställningspension ska beräknas med hänsyn till den försäkringstid som kan tillgodoräknas för den avlidne till och med året före dödsfallet (faktisk försäkringstid).

Som försäkringstid för garantipension till omställningspension ska tid tillgodoräknas även från och med det år då dödsfallet inträffade till och med det år då den avlidne skulle ha fyllt 64 år (framtida försäkringstid).

Beräkning av faktisk försäkringstid

5 § Som faktisk försäkringstid ska sådan tid räknas som utgör försäkringstid för garantipension enligt 67 kap. 5–11 §§.

6 § Vid beräkning av sådan försäkringstid för bosättning i tidigare hemland som avses i 67 kap. 7–9 §§ ska som försäkringstid för garantipension till omställningspension även tillgodoräknas tid från och med det

år då den avlidne fyllde 16 år till och med det år då han eller hon fyllde 24 år.

Prop. 2008/09:200
Avd. F

Beräkning av framtida försäkringstid

7 § Om det för den avlidne inte kan tillgodoräknas försäkringstid med minst fyra femtedelar av tiden från och med det år då han eller hon fyllde 16 år till och med året före dödsfallet gäller följande.

Den framtida försäkringstiden ska beräknas som produkten av

– tidsperioden från och med året för dödsfallet till och med det år då den avlidne skulle ha fyllt 64 år och

– kvoten mellan den försäkringstid som kan tillgodoräknas den avlidne från och med det år han eller hon fyllde 16 år till och med året före dödsfallet och fyra femtedelar av hela den faktiska tidsperioden från och med det år då han eller hon fyllde 16 år till och med året före dödsfallet.

Vid beräkningen ska försäkringstiden sättas ned till närmaste hela antal månader.

Sammanlagd försäkringstid

8 § Den sammanlagda försäkringstiden för garantipension ska sättas ned till närmaste hela antal år.

Beräkning av garantipension till omställningspension

Grundläggande bestämmelser

9 § Beräkningen av garantipension ska grunda sig på den omställningspension som den efterlevande har rätt till.

Med omställningspension avses även sådan efterlevandepension enligt utländsk lagstiftning som inte kan likställas med garantipension enligt detta kapitel.

Basnivån

10 § Den årliga garantipensionen till omställningspension motsvarar 2,13 prisbasbelopp (basnivån), om inte något annat anges i 12 §.

11 § Basnivån ska minskas med omställningspension om den försäkrade har rätt till sådan pension.

Minskning enligt första stycket ska göras efter det att basnivån avkortats enligt 12 §.

Avkortning när den avlidnes försäkringstid understiger 40 år

12 § Om det för den avlidne inte kan tillgodoräknas 40 års försäkringstid för garantipension enligt 4–8 §§ gäller följande.

Garantipensionens basnivå ska avkortas till så stor andel som svarar mot kvoten mellan

- försäkringstiden och
- talet 40.

Prop. 2008/09:200
Avd. F

82 kap. Beräkningsunderlag för inkomstgrundad efterlevandepension

Innehåll

1 § I detta kapitel finns inledande bestämmelser i 2 och 3 §§.

Vidare finns bestämmelser om

- efterlevandepensionsunderlag efter avlidna som var födda 1938 eller senare i 4–8 §§,
- pensionsbehållning efter avlidna som var födda 1938 eller senare och som avlidit före 65 års ålder i 9–19 §§,
- pensionsbehållning efter avlidna som var födda 1938 eller senare och som avlidit efter 65 års ålder i 20 och 21 §§, och
- efterlevandepensionsunderlag efter avlidna som var födda 1937 eller tidigare i 22–26 §§.

Inledande bestämmelser

2 § Den inkomstgrundade efterlevandepensionen beräknas på ett efterlevandepensionsunderlag.

3 § Efterlevandepensionsunderlaget bestäms på olika sätt beroende på om den avlidne var född

- 1938 eller senare, eller
- 1937 eller tidigare.

Efterlevandepensionsunderlag efter avlidna som var födda 1938 eller senare

Allmänna bestämmelser

4 § Till grund för beräkning av efterlevandepension efter avlidna som var födda 1938 eller senare ska läggas den avlidnes

- faktiska pensionsbehållning, och
- antagna pensionsbehållning.

Pensionsbehållning beräknas på olika sätt beroende på om dödsfallet inträffat före eller efter 65 års ålder.

Faktisk pensionsbehållning

5 § Med faktisk pensionsbehållning avses den avlidnes pensionsbehållning för inkomstpension, beräknad antingen enligt 9–13 §§ eller enligt 20 och 21 §§.

6 § Om den avlidne har tagit ut inkomstpension före den månad då han eller hon fyllt eller skulle ha fyllt 65 år (tidigt uttag) gäller vid beräkning av den faktiska pensionsbehållningen det som anges i andra stycket.

Prop. 2008/09:200

Avd. F

Oavsett när dödsfallet inträffar ska den avlidnes pensionsbehållning, beräknad som om något uttag av inkomstpension inte hade gjorts, läggas till grund för beräkningen av faktisk pensionsbehållning.

Antagen pensionsbehållning

7 § Med antagen pensionsbehållning avses ett belopp som enligt 14–19 §§ kan tillgodoräknas för den avlidne för tiden från och med det år då dödsfallet inträffade till och med det år då den avlidne skulle ha fyllt 64 år.

Beräkning av efterlevandepensionsunderlaget

8 § Efterlevandepensionsunderlaget ska beräknas som kvoten mellan

- summan av faktisk pensionsbehållning och antagen pensionsbehållning och

- det delningstal som enligt 62 kap. 34–37 §§ ska tillämpas för beräkning av inkomstpension för försäkrade som i januari det år dödsfallet inträffade fyllde 65 år.

Pensionsbehållning efter avlidna som var födda 1938 eller senare och som avlidit före 65 års ålder

Beräkning av faktisk pensionsbehållning

9 § Faktisk pensionsbehållning är summan av de pensionsrätter för inkomstpension, beräknade enligt 61 kap. 5, 6 och 9 §§, som kan tillgodoräknas för den avlidne till och med den 31 december året före det år då dödsfallet inträffade, sedan dessa pensionsrätter räknats om enligt 62 kap. 6 §.

10 § Pensionsrätterna ska beräknas som om det för den avlidne tillgodoräknats endast pensionsrätt för inkomstpension och som om denna pensionsrätt hade utgjort 18,5 procent av pensionsunderlaget.

11 § Vid beräkning av den faktiska pensionsbehållningen ska hänsyn tas till pensionsbehållning som avser pensionsgrundande belopp enligt 60 kap. för pliktjänstgöring, barnår och studier endast om villkoret i andra stycket är uppfyllt.

För den avlidne ska till och med den 31 december året före det år då dödsfallet inträffade, eller på grund av beräkning enligt 13 §, kunna tillgodoräknas pensionsgrundande inkomst som för vart och ett av minst fem år har uppgått till lägst 2 gånger det för respektive intjänandeår gällande inkomstbasbeloppet.

12 § Med pensionsgrundande inkomst ska, när 11 § tillämpas, likställas pensionsgrundande belopp enligt 60 kap. för sjukersättning och aktivitetsersättning.

13 § Vid bedömningen av om villkoret i 11 § är uppfyllt ska hänsyn även tas till sådana år efter dödsfallet för vilka antagen pensionsbehållning enligt 14–19 §§ ska beräknas.

Beräkning av antagen pensionsbehållning

14 § En antagen pensionsbehållning ska beräknas för den avlidne enligt 15–19 §§ om

1. dödsfallet har inträffat före det år då den avlidne skulle ha fyllt 65 år, och
2. pensionsrätt för inkomstpension enligt 61 kap. har fastställts för den avlidne för minst tre av de fem kalenderåren närmast före året för dödsfallet.

15 § Hänsyn ska tas till pensionsrätt som avser pensionsgrundande belopp enligt 60 kap. för plikttjänstgöring, barnår och studier endast om villkoret i andra stycket är uppfyllt.

För den avlidne ska det till och med den 31 december året före det år då dödsfallet inträffade kunna tillgodoräknas pensionsgrundande inkomst som för vart och ett av minst fem år uppgått till lägst 2 gånger det för respektive intjänandeår gällande inkomstbasbeloppet. Vid beräkningen tillämpas bestämmelsen i 12 §.

16 § Den antagna pensionsbehållningen ska motsvara summan av de årliga pensionsrätter som kan tillgodoräknas för den avlidne för tiden från och med det år då dödsfallet inträffade till och med det år då den avlidne skulle ha fyllt 64 år.

17 § Pensionsrätten för vart och ett av de år som anges i 16 § ska beräknas på ett pensionsunderlag som svarar mot medeltalet av de pensionsunderlag enligt 61 kap. 5 § som kan tillgodoräknas för den avlidne för vart och ett av de fem åren närmast före det år då dödsfallet inträffade.

När medeltalet beräknas ska det bortses från de två år då pensionsunderlaget är högst respektive lägst.

18 § Vid beräkning av den antagna pensionsbehållningen ska pensionsrätter enligt 17 § beräknas som om all pensionsrätt skulle ha varit pensionsrätt för inkomstpension och som om denna pensionsrätt hade utgjort 18,5 procent av pensionsunderlaget.

19 § Om inkomstindex enligt 58 kap. 10–12 §§ för något eller några av de fem år närmast före dödsfallet som avses i 17 § avviker från inkomstindex för dödsfallsåret, ska pensionsunderlaget för det eller de åren räknas om med hänsyn till förändringen av inkomstindex för dödsfallsåret före beräkningen av det medeltal som anges i 17 §.

Pensionsbehållning efter avlidna som var födda 1938 eller senare och som avlidit efter 65 års ålder

Prop. 2008/09:200
Avd. F

Grundläggande bestämmelse

20 § Om dödsfallet inträffat efter det år då den avlidne fyllde 65 år ska till grund för beräkning av efterlevandepension läggas den avlidnes faktiska pensionsbehållning, beräknad enligt 9–13 §§, som tjänats in till och med det år då den avlidne fyllde 64 år.

Inkomstindexering och följsamhetsindexering

21 § Den faktiska pensionsbehållningen enligt 20 § ska räknas om med förändringar av inkomstindex enligt 58 kap. 10–12 §§ fram till ingången av det år den avlidne fyllde 65 år.

Från och med årsskiftet därefter ska den faktiska pensionsbehållningen följsamhetsindexeras. Det görs genom att den räknas om i enlighet med 62 kap. 42 och 43 §§ till ingången av det år då dödsfallet inträffade.

Efterlevandepensionsunderlag efter avlidna som var födda 1937 eller tidigare

Grundläggande bestämmelser

22 § För avlidna födda 1937 eller tidigare ska efterlevandepension beräknas på ett efterlevandepensionsunderlag som motsvarar 60 procent av produkten av

- det prisbasbelopp som gällde det år då den avlidne fyllde 65 år och
- medeltalet av de pensionspoäng för tilläggs pension som enligt 15 § i den upphävda lagen (1998:675) om införande av lagen (1998:674) om inkomstgrundad ålderspension tillgodoräknats för den avlidne efter det att denna medelpoäng ökats med talet ett.

23 § Om den avlidne har tillgodoräknats pensionspoäng för mer än 15 år, ska vid beräkningen av medeltalet hänsyn tas enbart till de 15 år för vilka de högsta poängtal tillgodoräknats. Vid beräkningen ska 6 kap. 18 § lagen (2009:000) om införande av socialförsäkringsbalken tillämpas.

Följsamhetsindexering

24 § Från och med årsskiftet efter det att den avlidne fyllde 65 år fram till ingången av det år dödsfallet inträffade ska efterlevandepensionsunderlaget följsamhetsindexeras. Detta sker genom att underlaget räknas om enligt 62 kap. 42 och 43 §§.

Avlidna som var födda 1935 eller tidigare

25 § För en avliden som var född 1935 eller tidigare ska det som föreskrivs i 22 och 24 §§ om det år då den avlidne fyllde 65 år i stället avse 2001.

26 § Om den avlidne har tillgodoräknats pensionspoäng för tilläggs-pension för färre än 30 år gäller vid beräkningen enligt 22–25 §§ följande. Hänsyn ska tas endast till så stor del av den i 22 § angivna produkten som motsvarar kvoten mellan

- det antal år för vilka pensionspoäng har tillgodoräknats och
- talet 30.

Vid beräkningen ska även följande bestämmelser tillämpas:

- 63 kap. 24 och 27–29 §§, och
- 6 kap. 12–17 §§ lagen (2009:000) om införande av socialförsäkringsbalken.

83 kap. Änkepension

Innehåll

1 § I detta kapitel finns bestämmelser om

- förmånsformer i 2 §,
- rätten till änkepension på grundval av pensionspoäng i 3–5 §§,
- rätten till 90-procentstillägg i 6 och 7, och
- vad som gäller om en änka gifter sig i 8 §.

Förmånsformer

2 § Änkepension består av

1. änkepension på grundval av den avlidne makens intjänade pensionspoäng för tilläggs-pension, och
2. 90-procentstillägg, som är ett tillägg motsvarande 90 procent av det prisbasbelopp som gäller för dödsfallsåret.

Rätten till änkepension på grundval av pensionspoäng

Allmänna bestämmelser

3 § En änka har rätt till änkepension enligt 2 § första stycket 1 om den avlidne maken var försäkrad enligt 4 och 6 kap. och vid sin död

1. hade rätt till inkomstgrundad ålderspension, eller
2. skulle ha haft rätt till förtidspension enligt 13 kap. 1 § i den upphävda lagen (1962:381) om allmän försäkring i dess lydelse före den 1 januari 2003, om pensionsfall enligt samma paragraf hade förelegat vid tidpunkten för dödsfallet.

För rätt till änkepension krävs det vidare att änkan uppfyller villkoren i 4 eller 5 §. Dessutom krävs det att det för den avlidne maken kan tillgodoräknas pensionspoäng för tilläggs-pension för minst tre år. Vid bedömning av om detta krav är uppfyllt tillämpas bestämmelserna i 63 kap. 4 § angående sjömän som inte är svenska medborgare, om änkan är född 1944 eller tidigare.

4 § En änka som är född 1944 eller tidigare har rätt till änkepension enligt 2 § första stycket 1 om hon var gift med den avlidne vid utgången av 1989 och vid tidpunkten för dödsfallet. Vidare krävs att

1. äktenskapet vid tidpunkten för dödsfallet hade varat minst fem år och ingåtts senast den dag då den avlidne fyllde 60 år, eller
2. den avlidne efterlämnar barn som också är barn till änkan.

Änkor födda 1945 eller senare

5 § En änka som är född 1945 eller senare har rätt till änkepension enligt 2 § första stycket 1 om hon var gift med den avlidne vid utgången av 1989 och fortlöpande fram till dödsfallet. Vidare krävs att

1. äktenskapet vid utgången av 1989 hade varat minst fem år och ingåtts senast den dag då mannen fyllde 60 år eller mannen vid utgången av 1989 hade barn som också var barn till kvinnan, och
2. något av de villkor som anges i 1 var uppfyllt även vid dödsfallet.

Rätten till 90-procentstillägg

6 § En änka som är född 1945 eller senare har rätt till 90-procentstillägg om hon, utöver vad som krävs enligt 3 och 5 §§, uppfyller villkoren i 7 §.

7 § En änka som är född 1945 eller senare har rätt till 90-procentstillägg om hon såväl vid utgången av 1989 som vid dödsfallet

1. har vårdnaden om och stadigvarande sammanbor med barn under 16 år, som vid makens död stadigvarande vistades i makarnas hem eller hos änkan, eller

2. har fyllt 36 år och varit gift med den avlidne i minst fem år.

Om villkoret enligt första stycket 1 inte längre är uppfyllt, upphör rätten till 90-procentstillägg enligt denna punkt. Vid bedömningen av rätten till 90-procentstillägg enligt första stycket 2 ska det i så fall anses som om mannen avlidit då rätten till 90-procentstillägg enligt första stycket 1 upphörde och som om äktenskapet varat till den tidpunkten.

Om änkan gifter sig

8 § Änkepension får inte lämnas om änkan gifter sig. Upplöses äktenskapet inom fem år, lämnas dock änkepension på nytt.

84 kap. Beräkning av änkepension

Innehåll

1 § I detta kapitel finns bestämmelser om

- änkor som är födda 1944 eller tidigare i 2–5 §§,
- änkor som är födda 1945 eller senare i 6–11 §§, och
- samordning med inkomstgrundad ålderspension i 12–17 §.

Grundläggande bestämmelser

2 § Änkepension till en änka som är född 1944 eller tidigare ska för år räknat motsvara 40 procent eller, om det efter den avlidne finns barn som har rätt till barnpension efter honom enligt 78 kap., 35 procent av

1. hel förtidspension enligt 4 § för den avlidne, eller
2. inkomstgrundad ålderspension enligt 5 § för den avlidne.

3 § Underlaget för änkepensionen ska beräknas med tillämpning av 2 § 2 om den avlidne vid tidpunkten för dödsfallet

1. fick inkomstgrundad ålderspension, eller
2. hade fyllt 65 år och hade rätt till inkomstgrundad ålderspension.

I annat fall ska 2 § 1 tillämpas.

4 § Vid beräkningen av förtidspension som avses i 2 § 1 ska bestämmelserna i 13 kap. 2 § första stycket första och andra meningarna och andra stycket samt 3 § i den upphävda lagen (1962:381) om allmän försäkring, i bestämmelsernas lydelse före den 1 januari 2003, tillämpas.

Förtidspensionen ska beräknas som om

1. den avlidne skulle ha haft rätt till förtidspension om de bestämmelser som anges i första stycket fortfarande hade gällt, och
2. rätten till förtidspensionen hade inträtt vid tidpunkten för dödsfallet eller, om den avlidne var född 1954 eller senare, vid ingången av 2003.

5 § Vid beräkningen av inkomstgrundad ålderspension som avses i 2 § 2 ska följande bestämmelser tillämpas:

- 63 kap. 6 § första stycket 1,
- 63 kap. 8, 11, 24, 25 och 27–29 §§, samt
- 6 kap. 12–18 §§ lagen (2009:000) om införande av socialförsäkringsbalken.

Änkor som är födda 1945 eller senare*Grundläggande bestämmelser*

6 § Änkepension till en änka som är född 1945 eller senare lämnas med ett belopp som motsvarar det som skulle ha lämnats till kvinnan om mannen hade avlidit vid utgången av 1989. Änkepensionen ska för år räknat motsvara

1. 40 procent eller, om det efter den avlidne finns barn som har rätt till barnpension efter honom enligt 78 kap., 35 procent av

- a) hel förtidspension enligt 7 § för den avlidne, eller
- b) tilläggspension i form av ålderspension enligt 7 § för den avlidne, och, för tid före den månad då änkan fyller 65 år,

2. 90 procent av det prisbasbelopp som gällde för dödsfallsåret (90-procentstillägg).

7 § Beloppet enligt 6 § 1 ska beräknas på grundval av den förtidspension som skulle ha lämnats till mannen om denne hade fått rätt till hel sådan

pension vid utgången av 1989 och om pensionen då hade beräknats med tillämpning av 13 kap. 3 § i den upphävda lagen (1962:381) om allmän försäkring.

Prop. 2008/09:200
Avd. F

Om mannen vid utgången av 1989 hade rätt till tilläggspension i form av ålderspension, ska dock beloppet enligt 6 § 1 beräknas med tillämpning av 12 kap. 2 § första och andra styckena i den upphävda lagen om allmän försäkring i deras lydelse vid utgången av 1989.

Minskning av 90-procentstillägg för änkor som inte hade fyllt 50 år vid makens död

8 § Om en änka med tillämpning av 83 kap. 7 § första stycket 2 har rätt till 90-procentstillägg och inte hade fyllt 50 år vid mannens död eller vid den tidpunkt som avses i 83 kap. 7 § andra stycket, ska 90-procents-tillägget minskas enligt följande.

90-procentstillägget ska minskas med en femtondel för varje år som änkan är yngre än 50 år vid

1. mannens död, eller
2. den tidpunkt som avses i 83 kap. 7 § andra stycket.

Avkortning av 90-procentstillägg när den avlidne inte kan tillgodoräknas 30 år med pensionspoäng

9 § Om det för den avlidne inte kan tillgodoräknas pensionspoäng för tilläggspension för minst 30 år, ska vid beräkningen av 90-procents-tillägget hänsyn tas endast till så stor del av beloppet som motsvarar kvoten mellan

- det antal år för vilka pensionspoäng tillgodoräknas den avlidne och
- talet 30.

Vid beräkningen enligt första stycket ska hänsyn tas endast till det antal år med pensionspoäng som tillgodoräknats för den avlidne till och med 1989.

10 § Vid tillämpning av 5 § ska också följande bestämmelser tillämpas:

- 63 kap. 24 och 27–29 §§, och
- 6 kap. 14–19 §§ lagen (2009:000) om införande av socialförsäkringsbalken.

11 § Avkortning av 90-procentstillägget enligt 9 och 10 §§ ska göras efter minskning av 90-procentstillägget enligt 8 §.

Samordning med inkomstgrundad ålderspension

Änkor födda 1930–1953

12 § Om en änka, som är född något av åren 1930–1953, har rätt till änkepension och för samma månad får inkomstgrundad ålderspension i form av tilläggspension, ska änkepension lämnas endast i den utsträckning den efter eventuell samordning med omställningspension enligt 77 kap. 12 § överstiger ålderspensionen.

Vid tillämpningen av första stycket ska änkans ålderspension i form av tilläggspension beräknas enligt bestämmelserna i 63 kap. 6 § första stycket 1 och andra stycket, 8, 11 och 12 §§ samt i förekommande fall 17 och 25 §§.

Prop. 2008/09:200
Avd. F

Änkor födda 1930–1944

13 § Om en änka som avses i 12 § är född något av åren 1930–1944 har hon, oavsett det som anges där, rätt till änkepension med sådant belopp att summan av änkepensionen och den inkomstgrundade ålderspensionen enligt 12 § ska motsvara en viss andel av summan av hennes ålderspension i form av tilläggspension, beräknad enligt samma paragraf, och den tilläggspension för den avlidne mannen som avses i 2 §. Änkepensionen får dock inte lämnas med högre belopp än vad som följer av 2 §.

Den andel som avses i första stycket uppgår till

1. 60 procent om änkan är född 1930,
2. 58 procent om änkan är född 1931,
3. 56 procent om änkan är född 1932,
4. 54 procent om änkan är född 1933,
5. 52 procent om änkan är född 1934, och
6. 50 procent om änkan är född något av åren 1935–1944.

Sent uttag av ålderspension av änkor födda 1930–1953

14 § Vid tillämpning av 12 och 13 §§ ska, om änkan tar ut inkomstgrundad ålderspension som avses i nämnda paragrafer vid en senare tidpunkt än från och med den månad då hon fyllt 65 år, hänsyn tas till den inkomstgrundade ålderspension i form av tilläggspension, beräknad enligt 12 §, som skulle ha betalats ut om hon haft rätt till pensionen från och med den månaden.

Obetalda avgifter för änkor födda 1930–1953

15 § Vid tillämpning av 12 och 13 §§ ska, om pensionspoäng till följd av bristande eller underlåten avgiftsbetalning inte har tillgodoräknats eller har minskats, hänsyn tas till den ålderspension i form av tilläggspension som skulle ha betalats ut om full avgift hade betalats.

Änkor födda 1954 eller senare

16 § Om en änka som är född 1954 eller senare har rätt till änkepension och för samma månad får inkomstgrundad ålderspension, lämnas änkepensionen endast i den utsträckning den, efter eventuell samordning med omställningspension enligt 77 kap. 12 §, överstiger ålderspensionen.

Inkomstpension och premiepension ska i detta sammanhang beräknas som om änkan endast hade tillgodoräknats pensionsrätt för inkomstpension och som om denna pensionsrätt hade utgjort 18,5 procent av pensionsunderlaget. I övrigt ska 14 och 15 §§ tillämpas.

17 § Vid beräkning enligt 16 § ska ett tillägg om en pensionspoäng göras till det underlag som beräkningen av änkepensionen ska grunda sig på. Änkepension får emellertid inte betalas ut med högre belopp än vad som följer av 6 §.

Prop. 2008/09:200
Avd. F

85 kap. Vissa gemensamma bestämmelser om efterlevandepension och efterlevandestöd

Innehåll

1 § I detta kapitel finns bestämmelser om

- följsamhetsindexering i 2 §,
- samordning av efterlevandepension och efterlevandestöd med yrkesskadelivränta i 3–10 §§,
- ändring av beslut om efterlevandepension och efterlevandestöd i 11–12 §§, och
- utbetalning av efterlevandepension och efterlevandestöd i 13–15 §§.

Följsamhetsindexering

2 § Vid ingången av varje kalenderår ska barnpension, omställningspension och änkepension räknas om genom följsamhetsindexering enligt 62 kap. 42 § och 43 § första stycket.

Om barnpension, omställningspension eller änkepension ska lämnas först från ett senare år än året för dödsfallet, ska pensionen beräknas som om den hade lämnats redan dödsfallsåret.

Samordning av efterlevandepension och efterlevandestöd med yrkesskadelivränta

Allmänna bestämmelser

3 § Efterlevandepension och efterlevandestöd ska minskas enligt 4–10 §§ om den efterlevande har rätt till livränta (yrkesskadelivränta) på grund av obligatorisk försäkring enligt någon av följande upphävda lagar:

1. lagen (1916:235) om försäkring för olycksfall i arbete,
2. lagen (1929:131) om försäkring för vissa yrkessjukdomar, och
3. lagen (1954:243) om yrkesskadeförsäkring.

Detsamma gäller om den efterlevande

1. enligt någon annan författning eller enligt särskilt beslut av regeringen har rätt till annan livränta, som bestäms eller betalas ut av Försäkringskassan, eller
2. får livränta enligt utländsk lagstiftning om yrkesskadeförsäkring.

4 § Efterlevandepension och efterlevandestöd ska inte minskas på grund av livränta som lämnas enligt 87 och 88 kap.

Bestämmelser om hur efterlevandelivränta enligt arbetsskadeförsäkringen ska minskas på grund av efterlevandepension och efterlevandestöd finns i 88 kap.

Prop. 2008/09:200
Avd. F

5 § Har livränta eller del av livränta eller livränta för viss tid bytts ut mot ett engångsbelopp, ska det vid beräkning enligt 6–10 §§ anses som om livränta lämnas eller som om den livränta som lämnas har höjts med ett belopp som svarar mot engångsbeloppet enligt de försäkringstekniska grunder som tillämpas vid utbytet.

Barnpension och efterlevandestöd

6 § Summan av barnpension och efterlevandestöd ska minskas med tre fjärdedelar av varje livränta som överstiger en sjättedel av prisbasbeloppet och som barnet för samma tid har rätt till såsom efterlevande.

Minskningen ska i första hand göras på efterlevandestödet. Avdrag på barnpension får göras endast om den avlidne kunnat tillgodoräkna sig pensionspoäng för minst ett år när skadan inträffade.

7 § Barnpension får aldrig, på grund av bestämmelserna i 6 §, tillsammans med efterlevandestöd understiga en fjärdedel av det belopp som anges i 79 kap. 3 §.

Omställningspension och garantipension till omställningspension

8 § Summan av omställningspension och garantipension till sådan pension ska minskas med tre fjärdedelar av varje livränta som överstiger en sjättedel av prisbasbeloppet och som den pensionsberättigade för samma tid har rätt till såsom efterlevande.

Minskningen ska i första hand göras på garantipensionen. Avdrag på omställningspension får göras endast om den avlidne kunnat tillgodoräkna sig pensionspoäng för minst ett år när skadan inträffade.

Änkepension

9 § Änkepension ska minskas med tre fjärdedelar av varje livränta som överstiger en sjättedel av prisbasbeloppet och som den pensionsberättigade för samma tid har rätt till såsom efterlevande.

Minskningen ska i första hand göras på sådan del av änkepension som avses i 84 kap. 2 § 2. Avdrag på sådan del av änkepension som avses i 84 kap. 2 § 1 får göras endast om den avlidne kunnat tillgodoräkna sig pensionspoäng för minst ett år när skadan inträffade.

10 § Änkepension får aldrig, på grund av bestämmelserna i 9 §, för månad räknat understiga 9 procent av prisbasbeloppet.

11 § Ett beslut om efterlevandepension ska ändras om det föranleds av en ändring som har gjorts beträffande den pensionsbehållning eller de pensionspoäng som legat till grund för beräkningen av pensionen.

12 § Ett beslut om garantipension till omställningspension eller om efterlevandestöd ska ändras om storleken av garantipensionen eller efterlevandestödet påverkas av en ändring som gjorts i fråga om den inkomstgrundade efterlevandepension som legat till grund för beräkningen av garantipensionen eller efterlevandestödet.

Utbetalning av efterlevandepension och efterlevandestöd

Allmänna bestämmelser

13 § Efterlevandepension och efterlevandestöd ska betalas ut månadsvis. Årspension och efterlevandestöd som beräknas uppgå till högst 2 400 kronor ska dock, om det inte finns särskilda skäl, betalas ut i efter-skott en eller två gånger per år. Efter överenskommelse med den efterlevande får utbetalning även i annat fall ske en eller två gånger per år.

Avbrott i utbetalning

14 § Om den efterlevande vill avbryta uttaget av efterlevandepension, ska han eller hon skriftligen anmäla detta till Försäkringskassan. Sådan anmälan ska ha kommit in till Försäkringskassan senast månaden före den månad som ändringen avser.

Avrundning

15 § När efterlevandepension och efterlevandestöd beräknas ska den totala årliga ersättningen avrundas till närmaste hela krontal som är delbart med tolv.

Om både garantipension eller efterlevandestöd och inkomstgrundad efterlevandepension eller änkepension betalas ut samtidigt ska avrundningen ske på garantipensionen eller efterlevandestödet.

III Efterlevandeförmåner från arbetsskadeförsäkringen m.m.

86 kap. Innehåll

1 § I denna underavdelning finns allmänna bestämmelser om arbets-skadeersättning m.m. vid dödsfall i 87 kap.

Vidare finns bestämmelser om efterlevandelivränta i 88 kap.

87 kap. Allmänna bestämmelser om arbetsskadeersättning m.m. vid dödsfall

Prop. 2008/09:200
Avd. F

Innehåll

1 § I detta kapitel finns hänvisningar till bestämmelser om arbetsskade-försäkring, statligt personskadeskydd och krigsskadeersättning i 2 §.

Vidare finns bestämmelser om

- ersättningsformer och grundvillkor i 3 §,
- begravningshjälp i 4 och 5 §§,
- livränta efter försvunna försäkrade i 6 §, och
- förlust av ersättning i 7 §.

Inledande bestämmelser om arbetsskade-försäkring, statligt personskadeskydd och krigsskadeersättning

2 § I 39–42 kap. finns bestämmelser om ersättning från arbetsskade-försäkringen till försäkrade förvärvsarbetande och vissa studerande vid arbetsskada. Dessa bestämmelser gäller också i tillämpliga delar i fråga om förmåner till efterlevande enligt detta kapitel och 88 kap.

Det som föreskrivs i första stycket gäller på motsvarande sätt i fråga om bestämmelserna om ersättning till efterlevande i form av person-skadeersättning eller krigsskadeersättning i 43 respektive 44 kap.

Ersättningsformer och grundvillkor

3 § Om en försäkrad har avlidit till följd av arbetsskada eller skada som avses i 43 eller 44 kap. kan ersättning lämnas i form av

- begravningshjälp enligt 4 §, och
- efterlevandelivränta enligt 88 kap.

Begravningshjälp

4 § Begravningshjälp lämnas med belopp som motsvarar 30 procent av prisbasbeloppet vid tiden för dödsfallet.

5 § Begravningshjälpen lämnas till den som enligt lag ska förvalta den avlidnes egendom.

Livränta efter försvunna försäkrade

6 § Om en försäkrad har försvunnit och det kan antas att han eller hon har avlidit till följd av arbetsskada eller skada som avses i 43 eller 44 kap., gäller samma rätt till livränta som vid dödsfall. Visar det sig senare att den försäkrade är vid liv eller att han eller hon har avlidit av någon annan orsak än sådan skada, upphör rätten till förmånen.

7 § Rätten till ersättning går förlorad om en ansökan om efterlevandeförmåner inte görs inom sex år

- i fråga om begravningshjälp från dagen för dödsfallet, och
- i fråga om efterlevandelivränta från den dag ersättningen avser.

88 kap. Efterlevandelivränta

Innehåll

1 § I detta kapitel finns bestämmelser om

- rätten till barnlivränta i 2–5 §§,
- rätten till omställningslivränta i 6–9 §§,
- förmånstiden i 10 och 11 §§,
- beräkning av efterlevandelivränta i 12 och 13 §§,
- ersättningsunderlag för efterlevandelivränta i 14–16 §§,
- begränsningsregler för flera livräntor i 17 §, och
- samordning av efterlevandelivränta med efterlevandepension i 18–20 §§.

Rätten till barnlivränta

2 § Ett barn till en avliden som avses i 87 kap. 3 § har rätt till barnlivränta.

3 § Rätten till barnlivränta upphör när barnet fyller 18 år, om inte något annat följer av 4 §.

4 § Ett barn som har fyllt 18 år och som bedriver studier har rätt till barnlivränta även för studietiden, dock längst till och med juni det år då barnet fyller 20 år. Detta gäller dock endast om studierna och studietiden uppfyller de villkor som anges i 78 kap. 5 och 6 §§.

5 § Bestämmelsen i 78 kap. 3 § om barn som vårdas av en blivande adoptivförälder gäller även i fråga om barnlivränta.

Rätten till omställningslivränta

Allmänna bestämmelser

6 § Omställningslivränta till efterlevande make till en avliden som avses i 87 kap. 3 § kan lämnas i form av

- allmän omställningslivränta, och
- förlängd omställningslivränta.

Det som föreskrivs om make i detta kapitel tillämpas också i fråga om sådan efterlevande som avses i 80 kap. 4 §.

7 § En efterlevande make har rätt till allmän omställningslivränta under de närmare förutsättningar som anges i 80 kap. 3 §.

Vem som kan få förlängd omställningslivränta

8 § En efterlevande make har rätt till förlängd omställningslivränta under de närmare förutsättningar som anges i 80 kap. 6 och 7 §§.

Omställningslivränta efter flera avlidna

9 § Är någon för samma månad berättigad till omställningslivränta efter flera avlidna, lämnas livränta endast efter den sist avlidne eller, om livräntebeloppen efter de avlidna är olika höga, det högsta beloppet.

Förmånstiden

10 § Bestämmelserna i 77 kap. 16–18 §§ om barnpension och omställningspension tillämpas även i fråga om barnlivränta respektive omställningslivränta.

11 § Allmän omställningslivränta lämnas för den tid som anges i fråga om allmän omställningspension i 80 kap. 5 §.

Förlängd omställningslivränta lämnas för tid som anges i fråga om förlängd omställningspension i 80 kap. 8 §.

Beräkning av efterlevandelivränta

Barnlivränta

12 § Barnlivränta för ett efterlevande barn motsvarar för år räknat 40 procent av det ersättningsunderlag som anges i 14–16 §§.

Har flera barn rätt till barnlivränta efter den avlidne, ska procenttalet ökas med talet 20 för varje barn utöver det första. Det sammanlagda barnlivräntebeloppet ska därefter fördelas lika mellan barnen.

Omställningslivränta

13 § Omställningslivränta motsvarar, när den avlidne även efterlämnar barn som har rätt till livränta efter honom eller henne, för år räknat 20 procent av det ersättningsunderlag som anges i 14–16 §§.

Om den avlidne inte efterlämnar barn som har rätt till livränta efter honom eller henne, motsvarar livräntan 45 procent av ersättningsunderlaget.

Grundläggande bestämmelser

14 § Om den avlidne fick livränta enligt 41–44 kap. med anledning av förlust av arbetsförmågan till följd av skadan, ska livränta efter honom eller henne grundas på hans eller hennes egen livränta.

Livränta efter någon annan avliden ska grundas på vad som enligt 41–44 kap. skulle ha utgjort livränta till honom eller henne vid förlust av arbetsförmågan, om sådan livränta skulle ha börjat lämnas vid tiden för dödsfallet.

Tidigare arbetsskadeersättning

15 § I den utsträckning det är skäligt ska till grund för beräkningen av livränta till efterlevande läggas även följande ersättningar som lämnades till den avlidne med anledning av tidigare arbetsskada eller skada som avses i 43 eller 44 kap.:

1. pension,
2. livränta, och
3. annan ersättning som har trätt i stället för arbetsinkomst.

Högsta ersättningsunderlag

16 § Efterlevandelivränta får inte grundas på högre belopp än som motsvarar 7,5 gånger prisbasbeloppet vid dödsfallet.

Begränsningsregler för flera livräntor

17 § Om livräntorna till de efterlevande efter en avliden sammantagna överstiger det ersättningsunderlag som anges i 14–16 §§, ska livräntorna sättas ned proportionellt så att de tillsammans motsvarar detta underlag.

Samordning av efterlevandelivränta med efterlevandepension

18 § Efterlevandelivränta ska minskas om den efterlevande samtidigt har rätt till efterlevandepension med anledning av den inkomstförlust som föranlett livräntan.

Minskningen görs genom att efterlevandelivräntan betalas ut endast i den utsträckning som den överstiger efterlevandepensionen.

19 § Efterlevandelivräntan ska även minskas enligt 18 § i fråga om pension som enligt utländskt system för social trygghet lämnas med anledning av arbetsskadan eller sådan skada som avses i 43 eller 44 kap.

20 § Om bestämmelserna om beräkning av pensionspoäng vid underlåten eller bristande avgiftsbetalning i 11 kap. 6 § första stycket i den upphävda lagen (1962:381) om allmän försäkring, i detta lagrumms lydelse före den 1 januari 1999, 4 kap. 8 § andra stycket i den upphävda lagen (1998:674) om inkomstgrundad ålderspension eller 64 kap. 21 § har

tillämpats för år efter det då arbetsskadan inträffade, ska vid tillämpning av 18 § hänsyn tas till den efterlevandepension som skulle ha lämnats om full avgift hade betalats. Prop. 2008/09:200
Avd. F

IV Efterlevandeskydd i form av premiepension

89 kap. Innehåll och inledande bestämmelser

Innehåll

1 § I denna underavdelning finns bestämmelser om

- efterlevandeskydd före pensionstiden i 90 kap.,
- efterlevandeskydd under pensionstiden i 91 kap., och
- vissa gemensamma bestämmelser om premiepension till efterlevande i 92 kap.

Inledande bestämmelser

2 § Bestämmelser om premiepension finns i 53–71 kap. (avdelning E) och i lagen (1998:710) med vissa bestämmelser om Premiensionsmyndigheten. I denna underavdelning finns bestämmelser om efterlevandeskydd inom premiepensionssystemet.

3 § Efterlevandeskydd i form av premiepension kan efter ansökan av pensionsspararen hos Premiensionsmyndigheten meddelas som

- efterlevandeskydd före pensionstiden, eller
- efterlevandeskydd under pensionstiden.

90 kap. Efterlevandeskydd före pensionstiden

Innehåll

1 § I detta kapitel finns en inledande bestämmelse i 2 §. Vidare finns bestämmelser om

- rätten att teckna efterlevandeskydd i 3 §,
- premiepensionens storlek, m.m. i 4 och 5 §§,
- giltighetstiden för efterlevandeskyddet i 6–9 §§, och
- vem som får premiepensionen i 10–14 §§.

Inledande bestämmelse

2 § Efterlevandeskydd före pensionstiden innebär att det under fem år från pensionsspararens död betalas ut premiepension till hans eller hennes efterlevande.

Rätten att teckna efterlevandeskydd

3 § Efterlevandeskydd för pensionsspararen ska meddelas om

1. pensionsspararen ännu inte har tagit ut någon del av sin premiepension,

2. Premiepensionsmyndigheten bedömer att skyddet under minst ett år ska kunna bekostas på det sätt som anges i 5 §, och

3. pensionsspararen

– har barn under 20 år,

– är gift, eller

– är ogift men sambo med någon som är ogift och som spararen tidigare har varit gift med eller har eller har haft barn med.

Om en ansökan kommer in till Premiepensionsmyndigheten när pensionsspararen har fyllt 50 år, får efterlevandeskydd före pensionstiden meddelas endast efter en sådan familjehändelse som avses i 6 § andra stycket 2.

Premiepensionens storlek, m.m.

4 § Pensionsspararen får välja om premiepensionen till efterlevande, räknat per år, ska motsvara ett eller två inkomstbasbelopp. Det inkomstbasbelopp som gällde det år då pensionsspararen avled ska tillämpas under hela utbetalningsperioden.

5 § Efterlevandeskyddet bekostas av pensionsspararen genom att kostnaden för skyddet löpande dras av från tillgodohavandet på hans eller hennes premiepensionskonto.

Giltighetstiden för efterlevandeskyddet

6 § Efterlevandeskyddet börjar gälla vid det första månadsskiftet ett år efter det att ansökan kom in till Premiepensionsmyndigheten.

I följande fall börjar dock efterlevandeskyddet att gälla redan vid utgången av den månad ansökan kom in till Premiepensionsmyndigheten:

1. Till den del efterlevandeskyddet avser risken att pensionsspararen avlider som en direkt följd av olycksfall.

2. Om pensionsspararen inte hade fyllt 50 år när ansökan kom in och han eller hon högst tre månader dessförinnan hade gift sig eller fått barn. Om ett faderskap har blivit fastställt genom dom eller genom bekräftelse efter barnets födelse, ska tiden om tre månader räknas från det att domen vann laga kraft eller bekräftelsen godkändes enligt 1 kap. 4 § föräldrabalken. Vid adoption ska tiden räknas från det att rättens beslut om tillstånd till adoptionen vann laga kraft.

7 § Det som föreskrivs i 6 § andra stycket 2 om faderskap gäller även föräldraskap som avses i 1 kap. 9 § föräldrabalken.

8 § För att efterlevandeskyddet ska gälla när pensionsspararen avlider måste någon av förutsättningarna i 3 § första stycket 3 vara uppfylld.

9 § I följande fall upphör efterlevandeskyddet att gälla:

1. Om pensionsspararen anmäler till Premiepensionsmyndigheten att han eller hon avstår från efterlevandeskydd. Skyddet upphör i sådant fall att gälla vid utgången av den månad då anmälan kom in till myndigheten eller vid det senare månadsskifte som har angetts i anmälan.

2. Om pensionsspararen begär att få ut premiepension, upphör efterlevandeskyddet vid ingången av den första månad för vilken premiepension ska betalas ut.

3. Om tillgodohavandet på premiepensionskontot inte längre är tillräckligt stort för att bekosta skyddet. Skyddet upphör dock i sådant fall tidigast 30 dagar från det att Premiepensionsmyndigheten har sänt ett meddelande till pensionsspararen om att skyddet kommer att upphöra.

Vem får premiepensionen?

10 § Vid förordnande om efterlevandeskydd före pensionstiden kan premiepension till efterlevande lämnas endast till personer inom den krets som avses i 3 § första stycket 3. Pension kan dock lämnas till pensions-spararens barn under hela utbetalningsperioden, om de är under 20 år vid pensionsspararens död. Om ett pensionsbelopp ska betalas ut till flera barn, ska det delas lika mellan dem.

11 § Pensionsspararen kan genom ett skriftligt meddelande till Premiepensionsmyndigheten bestämma vilken eller vilka av de personer som avses i 3 § första stycket 3 som ska få premiepensionen.

Pensionsspararen får genom ett nytt skriftligt meddelande till myndigheten ändra det som har bestämts enligt första stycket.

12 § Om pensionsspararen inte enligt 11 § har bestämt vem eller vilka som ska få premiepensionen eller om det pensionsspararen har bestämt inte kan verkställas, ska pensionen lämnas till den avlidne pensionsspararens make eller sambo. Finns inte make eller sambo, ska pensionen lämnas till pensionsspararens barn.

13 § Om den som är berättigad till pensionen avlider under utbetalningsperioden, övergår rätten till pensionen till den som då har den bästa rätten enligt 10–12 §§. I sådana fall tillämpas bestämmelserna i 56 kap. 7 och 13 §§.

14 § För den som har fått rätt till premiepension till efterlevande på grund av förordnade om efterlevandeskydd före pensionstiden gäller de bestämmelser som avser pensionsspararen i

1. 64 kap. 5 § om premiepensionskonto,
2. 4 § lagen (1998:710) med vissa bestämmelser om Premiepensionsmyndigheten om återbäring, och
3. 7 § lagen med vissa bestämmelser om Premiepensionsmyndigheten avseende information till pensionsspararna.

Innehåll

1 § I detta kapitel finns allmänna bestämmelser i 2 och 3 §§.

Vidare finns bestämmelser om

- rätten att teckna efterlevandeskydd i 4 och 5 §§,
- premiepensionens storlek i 6 §,
- giltighetstiden för efterlevandeskyddet i 7 och 8 §§, och
- vem som får premiepensionen i 9 och 10 §§.

Allmänna bestämmelser

2 § Efterlevandeskydd under pensionstiden innebär att det vid pensions-spararens död till hans eller hennes efterlevande make eller sambo betalas ut livsvarig premiepension till efterlevande.

3 § En ansökan om efterlevandeskydd under pensionstiden ska göras samtidigt med att pensionsspararen första gången begär att få ut premiepension.

Om pensionsspararen senare gifter sig eller inleder ett sådant samboförhållande som avses i 4 §, får ansökan göras inom tre månader från det att äktenskapet ingicks eller samboförhållandet inleddes. Detta gäller dock inte om pensionsspararen var gift eller sambo med samma person när spararen första gången begärde att få ut premiepension.

Rätten att teckna efterlevandeskydd

4 § Efterlevandeskydd för pensionsspararen ska meddelas om pensions-spararen

- är gift, eller
- är ogift men sambo med någon som är ogift och som spararen tidigare har varit gift med eller har eller har haft barn med.

5 § Efterlevandeskyddet gäller bara om pensionsspararen vid sin död var gift eller sambo med den person med vilken han eller hon var gift eller sambo vid ansökan om skyddet.

I fråga om sambor krävs också att inte någon av dem var gift med någon annan vid dödsfallet.

Premiepensionens storlek

6 § Omfattningen av efterlevandeskyddet ska beräknas med utgångspunkt i tillgodohavandet på pensionsspararens premiepensionskonto. Pensionsspararens egen premiepension ska då räknas om.

Beräkningarna ska göras så att pensionsspararens egen premiepension och premiepensionen till efterlevande blir lika stora när samma andel av pensionen tas ut.

7 § Efterlevandeskyddet börjar i fall som avses i 3 § första stycket gälla vid ingången av den första månad för vilken premiepension ska lämnas till pensionsspararen.

I fall som avses i 3 § andra stycket börjar efterlevandeskyddet gälla vid det första månadsskiftet ett år efter det att ansökan kom in till Premiepensionsmyndigheten.

8 § Om äktenskapet eller samboförhållandet upplöses på annat sätt än genom dödsfall, ska Premiepensionsmyndigheten på begäran av pensionsspararen räkna om försäkringen till att gälla bara på spararens liv.

Vem får premiepensionen?

9 § Premiepension till efterlevande vid förordnande om efterlevandeskydd under pensionstiden lämnas endast till efterlevande make eller sådan sambo som avses i 4 §.

10 § För den som fått rätt till premiepension till efterlevande enligt 9 §, gäller sedan pensionsspararen avlidit de bestämmelser som avser pensionsspararen med undantag för

- 56 kap. 3 § om tidigaste tidpunkt för uttag av pension, och
- 107 kap. 8 §.

Vidare saknar den som har fått premiepension enligt 9 § möjlighet att ansöka om efterlevandeskydd före pensionstiden enligt 90 kap. och efterlevandeskydd under pensionstiden enligt detta kapitel såvitt avser denna premiepension.

92 kap. Vissa gemensamma bestämmelser om premiepension till efterlevande

Innehåll

1 § I detta kapitel finns bestämmelser om

- uttag av premiepension i 2 §,
- ändring av beräkningsunderlag och pensionsrätt i 3 §, och
- utbetalning av premiepension i 4 §.

Uttag av premiepension

2 § Premiepension till efterlevande lämnas utan ansökan från och med månaden efter den då pensionsspararen eller den som tidigare hade rätt till pensionen har avlidit.

Den som har fått rätt till premiepension till efterlevande enligt 91 kap. får återkalla sitt uttag av premiepension och ändra den andel av pensionen som tas ut. I sådana fall gäller 56 kap. 10 §. Vid nytt uttag efter återkallelse och vid ökat uttag gäller bestämmelserna om ansökan i 110 kap. 4 § och bestämmelserna om förmånstid efter ansökan i 56 kap. 4 §.

Ändring av beräkningsunderlag och pensionsrätt

Prop. 2008/09:200

Avd. F

3 § I ärenden om premiepension till efterlevande tillämpas bestämmelserna i

– 70 kap. 2–4 §§ om ändring av beräkningsunderlag för allmän ålderspension, och

– 64 kap. 28–31 §§ om ändrad pensionsrätt, såvitt gäller premiepension till efterlevande enligt 91 kap.

Utbetalning av premiepension

4 § Bestämmelserna i 71 kap. 2 och 5 §§ om utbetalning av allmän ålderspension gäller även premiepension till efterlevande.

I Inledande bestämmelser**93 kap. Innehåll, definitioner och förklaringar****Innehåll**

1 § I avdelning G finns bestämmelser om socialförsäkringsförmåner i form av bidrag som är relaterade till kostnader för bostad (bostadsstöd).

2 § Förmåner enligt denna avdelning är

- bostadsbidrag till barnfamiljer eller personer i åldern 18–28 år, och
- bostadstillägg till den som får sjukersättning, pension eller vissa liknande förmåner.

3 § I detta kapitel finns inledande bestämmelser om bostadsstöd.

Vidare finns bestämmelser om

- bostadsbidrag i 94–98 kap., och
- bostadstillägg i 99–103 kap.

Försäkring och ansökan, m.m.

4 § En förmån enligt denna avdelning lämnas endast till den som har ett gällande försäkringsskydd för förmånen enligt 4 och 5 kap.

Bestämmelser om anmälan och ansökan samt vissa gemensamma bestämmelser om förmåner och handläggning finns i 104–117 kap. (avdelning H).

II Bostadsbidrag**94 kap. Innehåll**

1 § I denna underavdelning finns allmänna bestämmelser om bostadsbidrag i 95 kap.

Vidare finns bestämmelser om

- rätten till bostadsbidrag i 96 kap.,
- beräkning av bostadsbidrag i 97 kap., och
- särskilda handläggningsregler för bostadsbidrag i 98 kap.

95 kap. Allmänna bestämmelser om bostadsbidrag**Innehåll**

1 § I detta kapitel finns inledande bestämmelser i 2–4 §§.

Vidare finns bestämmelser om

- definitioner i 5 §,
- sambor och makar i 6 och 7 §§, och
- ansökan i 8 §.

2 § Bostadsbidrag lämnas i form av

1. bidrag till kostnader för bostad,
2. särskilt bidrag för hemmavarande barn, och
3. umgängesbidrag till den som på grund vårdnad eller umgänge tidvis har barn boende i sitt hem.

3 § Rätten till bostadsbidrag och bidragets storlek är beroende av den försäkrades bidragsgrundande inkomst och de andra omständigheter som anges i detta kapitel och 96–98 kap.

4 § Bostadsbidrag betalas ut löpande som preliminärt bidrag, beräknat efter en uppskattad bidragsgrundande inkomst. Bostadsbidraget bestäms slutligt i efterhand på grundval av den fastställda bidragsgrundande inkomsten.

Definitioner

5 § När det gäller bostadsbidrag avses med

1. hushåll: barnfamiljer, makar utan barn och ensamstående utan barn,
2. barn: den som är under 18 år och den som får förlängt barnbidrag eller får studiehjälp enligt 2 kap. studiestödslagen (1999:1395), och
3. makar: makar som lever tillsammans.

Sambor och makar

6 § Sambor likställs med makar när det gäller bostadsbidrag.

Om det på grund av omständigheterna är sannolikt att två personer är sambor, ska de likställas med sambor. Detta gäller inte om den som ansöker om bostadsbidrag eller den som bidraget betalas ut till visar att de inte är sambor.

7 § När det gäller bostadsbidrag ska personer som är gifta med varandra anses bo tillsammans om inte den som ansöker om bostadsbidrag eller den som får bidraget visar något annat.

Ansökan

8 § Ansökan som avser makars bostad ska vara gemensam om det inte finns särskilda skäl för att ansökan görs av den ena maken.

96 kap. Rätten till bostadsbidrag

Innehåll

1 § I detta kapitel finns allmänna bestämmelser i 2 och 3 §§.

Vidare finns bestämmelser om

- barnfamiljer i 4–9 §§,

- hushåll utan barn i 10 och 11 §§, och
- förmånstiden i 12–15 §§.

Prop. 2008/09:200
Avd. G

Allmänna bestämmelser

Bidrag till kostnader för bostad

2 § Bostadsbidrag i form av bidrag till kostnader för bostad kan lämnas till

- barnfamiljer, och
- hushåll utan barn.

Sådant bidrag lämnas endast till kostnader för en bostad där den försäkrade är bosatt och folkbokförd. Vidare krävs att han eller hon äger eller innehar bostaden med hyres- eller bostadsrätt. Om det finns särskilda skäl, får bidrag dock lämnas till kostnaderna för en bostad där den försäkrade inte är folkbokförd.

Särskilt bidrag och umgängesbidrag

3 § Bostadsbidrag i form av särskilt bidrag kan lämnas till familjer med barn som avses i 4, 7 och 8 §§.

Bostadsbidrag i form av umgängesbidrag kan lämnas till den som tidvis bor med barn i fall som avses i 6 §. Sådant bidrag lämnas endast till en försäkrad som bor i en bostad som han eller hon äger eller innehar med hyres- eller bostadsrätt.

Barnfamiljer

Hushåll med hemmavarande barn

4 § Bostadsbidrag kan lämnas till en försäkrad som har vårdnaden om och varaktigt bor tillsammans med barn.

Bostadsbidrag kan lämnas även för barn som för vård eller undervisning inte varaktigt bor hemma men vistas hemma under minst så lång tid varje år som motsvarar normala skolloferier.

5 § Om ett barns föräldrar inte lever tillsammans men har gemensam vårdnad om barnet, har den förälder som barnet är folkbokfört hos rätt till bostadsbidrag enligt 4 och 8 §§.

Försäkrade som tidvis bor med barn

6 § Bostadsbidrag kan lämnas till en försäkrad som på grund av vårdnad eller umgänge tidvis har barn boende i sitt hem.

- Bostadsbidrag enligt första stycket lämnas endast för bostäder som
- omfattar minst två rum utöver kök eller kokvrå, och
 - har en bostadsyta som uppgår till minst 40 kvadratmeter.

7 § Bostadsbidrag kan lämnas till en försäkrad som efter en myndighets beslut har tagit emot barn för vård i familjehem, om barnet beräknas bo i hemmet under minst tre månader.

8 § När ett barn bor i ett familjehem eller i ett hem för vård eller boende, kan bidrag lämnas även till föräldern eller föräldrarna, om det finns särskilda skäl.

Barn som får förlängt barnbidrag eller studiehjälp

9 § Bestämmelserna i 4–7 §§ gäller endast i tillämpliga delar i fråga om barn som är över 18 år och som får förlängt barnbidrag eller studiehjälp enligt 2 kap. studiestödslagen (1999:1395).

Hushåll utan barn

10 § Bostadsbidrag till hushåll utan barn kan lämnas till en försäkrad som har fyllt 18 år.

11 § Bostadsbidrag enligt 10 § kan inte lämnas om den försäkrade eller dennes make

1. har fyllt 29 år,
2. har barn som berättigar till bostadsbidrag till barnfamiljer, eller
3. får bostadstillägg eller på grund av bestämmelser om inkomstprövning inte får sådant tillägg.

En försäkrad som på grund av vårdnad eller umgänge tidvis har barn boende i sitt hem har rätt till bostadsbidrag till hushåll utan barn utan hinder av första stycket 2, om bostadsbidrag till barnfamiljer inte kan lämnas på grund av att kraven i 6 § andra stycket på bostadens storlek och utformning inte är uppfyllda.

Förmånstiden

12 § Bidrag lämnas från och med månaden efter den då rätten till bidrag har uppkommit till och med den månad då rätten till bidrag har ändrats eller upphört.

Om rätten till bidrag uppkommit eller upphört den första dagen i en månad, ska dock bidraget lämnas eller upphöra från och med den månaden.

13 § Ett beslut om bidrag får avse längst tolv månader.

14 § Bidrag får inte lämnas för längre tid tillbaka än ansökningsmånaden. Bidrag får dock lämnas för en längre tid tillbaka, om en ansökan om bidrag avseende höjning av hyra eller avgift ges in till Försäkringskassan inom en månad från den dag då den försäkrade fick kännedom om hyres- eller avgiftshöjningen.

15 § Om ett barn avlider i en barnfamilj som avses i 4–9 §§ och familjen redan har ansökt om eller får bostadsbidrag får bidraget lämnas som om barnet alltså levede till och med den sjätte månaden efter dödsfallet. Detta gäller längst till och med den månad då familjen flyttar från bostaden.

97 kap. Beräkning av bostadsbidrag

Innehåll

1 § I detta kapitel finns bestämmelser om

- bidragsgrundande inkomst i 2–13 §§,
- kostnader för bostad i 14 §,
- beräkning av bostadsbidrag till barnfamiljer i 15–23 §§,
- beräkning av bostadsbidrag till hushåll utan barn i 24–28 §§, och
- undantag när bidragsbehov saknas i 29 §.

Bidragsgrundande inkomst

Huvudregler

2 § Den försäkrades bidragsgrundande inkomst är summan av

1. överskott i inkomstslaget tjänst enligt 10 kap. 16 § inkomstskattelagen (1999:1229),
2. överskott i inkomstslaget näringsverksamhet beräknat enligt 4 §,
3. överskott i inkomstslaget kapital beräknat enligt 5 §,
4. del av egen och barns förmögenhet enligt 6–10 §§,
5. del av barns inkomst av kapital enligt 11 och 12 §§ och
6. vissa andra inkomster enligt 13 §.

3 § Den bidragsgrundande inkomsten ska avse samma kalenderår som bostadsbidraget och ska anses vara lika fördelad på varje månad under kalenderåret.

Inkomstslaget näringsverksamhet

4 § Överskott av en näringsverksamhet enligt 14 kap. 21 § inkomstskattelagen (1999:1229) ska

ökas med

1. avdrag enligt 16 kap. 32 § inkomstskattelagen för utgift för egen pension intill ett belopp motsvarande ett halvt prisbasbelopp,

2. avdrag för avsättning till periodiseringsfond enligt 30 kap. inkomstskattelagen,

3. avdrag för avsättning till expansionsfond enligt 34 kap. inkomstskattelagen, och

4. avdrag för underskott från tidigare beskattningsår enligt 40 kap. inkomstskattelagen,

samt minskas med

5. återfört avdrag för avsättning till periodiseringsfond, och

6. återfört avdrag för avsättning till expansionsfond.

Underskott av en näringsverksamhet som avses i första stycket ska minskas med avdrag som avses i första stycket 1–4 samt ökas med återförda avdrag som avses i första stycket 5 och 6. Prop. 2008/09:200
Avd. G

Inkomstslaget kapital

5 § Överskott i inkomstslaget kapital enligt 41 kap. 12 § inkomstskattelagen (1999:1229) ska ökas med gjorda avdrag i inkomstslaget, dock inte med

1. avdrag för kapitalförluster till den del de motsvarar kapitalvinster som tagits upp som intäkt enligt 42 kap. 1 § inkomstskattelagen,

2. avdrag för uppskovsbelopp enligt 47 kap. inkomstskattelagen vid byte av bostad, och

3. avdrag för negativ räntefördelning enligt 33 kap. inkomstskattelagen,

samt minskas med statligt räntebidrag för den bostad för vilken bostadsbidrag söks, om bidraget tagits upp som intäkt.

Underskott i inkomstslaget kapital ska minskas med gjorda avdrag i inkomstslaget, dock inte med avdrag som avses i första stycket 1–3, samt ökas med räntebidrag som avses i första stycket.

Förmögenhet

6 § Tillägg till den bidragsgrundande inkomsten ska göras med 15 procent av den sammanlagda förmögenhet som överstiger 100 000 kr, avrundad nedåt till helt tiotusental kronor.

I den sammanlagda förmögenheten ingår förmögenhet för varje försäkrad samt för varje barn som avses i 96 kap. 4 och 9 §§.

7 § Tillägg för makars förmögenhet ska fördelas på makarna i förhållande till deras respektive andel av den sammanlagda förmögenheten.

Tillägg för barns förmögenhet ska fördelas lika mellan makar.

8 § Som förmögenhet räknas sådan förmögenhet som skulle ha varit skattepliktig enligt den upphävda lagen (1997:323) om statlig förmögenhetsskatt, beräknad med bortseende från privatbostadsfastighet eller bostadsrätt för vilken bostadsbidrag söks och skulder med säkerhet i denna egendom.

Förmögenheten beräknas per den 31 december det år som bostadsbidraget avser.

Vissa undantag för barns förmögenhet

9 § Vid beräkning av ett barns förmögenhet ska undantas ett belopp som motsvarar ersättning som barnet

1. har fått med anledning av personskada eller kränkning, om ersättningen inte avser ersättning för kostnader, eller

2. har fått från en försäkring med anledning av att barnet ådragit sig skada genom olycksfall eller sjukdom, om ersättningen inte avser ersättning för sakskada.

Första stycket gäller även en fordran som avser sådana ersättningar. Prop. 2008/09:200
Om ersättningen till någon del är skattepliktig enligt inkomstskattelagen Avd. G
(1999:1229) gäller undantaget beloppet före beskattning.

10 § Vid beräkningen av ett barns förmögenhet ska sådana tillgångar undantas som barnet har förvärvat genom

1. gåva eller testamente,
2. förmånstagarförordnande vid försäkring eller pensionssparande enligt lagen (1993:931) om individuellt pensionssparande, och
3. avkastning av och sådant som trätt i stället för sådan egendom som avses i 1 eller 2.

Ett undantag enligt första stycket förutsätter dock att förvärvet har skett från någon annan än barnets förmyndare och att det är förenat med villkor

- som innebär att egendomen ska stå under förvaltning av någon annan än förmyndaren, utan bestämmanderätt för denne, och
- som anger vem som i stället ska utöva förvaltningen.

Barns inkomst av kapital

11 § Om ett eller flera barn som avses i 96 kap. 4 och 9 §§ har överskott i inkomstslaget kapital, ska till den försäkrades bidragsgrundande inkomst läggas varje barns överskott i inkomstslaget kapital i den utsträckning som överskottet överstiger 1 000 kronor.

Vid beräkning av överskott i inkomstslaget kapital tillämpas 5 § första stycket utom såvitt avser statligt räntebidrag.

12 § Tillägg enligt 11 § ska fördelas lika mellan makar.

Vissa andra inkomster

13 § Med vissa andra inkomster enligt 2 § 6 avses följande:

1. inkomst som på grund av 3 kap. 9–13 §§ inkomstskattelagen (1999:1229) eller skatteavtal inte ska tas upp som intäkt i inkomstslaget näringsverksamhet, tjänst eller kapital,
2. studiemedel i form av studiebidrag, utom den del som avser tilläggsbidrag,
3. skattefria stipendier över 3 000 kronor per månad,
4. skattepliktiga inkomster enligt 5 § lagen (1991:586) om särskild inkomstskatt för utomlands bosatta, och
5. vårdnadsbidrag enligt lagen (2008:307) om kommunalt vårdnadsbidrag.

Inkomster som avses i första stycket 2 och 3 och som i slutet av ett år betalas ut i förskott som hänförliga till nästföljande år ska beaktas för det senare året.

14 § Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer meddelar föreskrifter om vilka bostadskostnader som beaktas när det gäller bostadsbidrag.

Beräkning av bostadsbidrag till barnfamiljer*Grundläggande bestämmelser*

15 § Bostadsbidrag till barnfamiljer beräknas enligt 18–23 §§.

Om den bidragsgrundande inkomsten överstiger 117 000 kronor för en försäkrad, eller för makar 58 500 kronor för var och en av dem, ska bidraget minskas med 20 procent av den överskjutande inkomsten.

16 § Bidrag som beräknas till mindre belopp än 1 200 kronor för helt år betalas inte ut.

17 § Bostadsbidrag får inte lämnas för fler än tre barn.

Bidrag till kostnader för bostad

18 § Bostadsbidrag lämnas månadsvis som bidrag till kostnader för bostad med 50 procent av den del av bostadskostnaden per månad som för familjer med

- ett barn överstiger 2 000 kronor men inte 5 300 kronor,
- två barn överstiger 2 000 kronor men inte 5 900 kronor, och
- tre eller flera barn överstiger 2 000 kronor men inte 6 600 kronor.

Högre bostadskostnad än som anges i första stycket får beaktas, om någon medlem av familjen är funktionshindrad.

19 § Om en förälder är under 29 år och inte får särskilt bidrag enligt 22 §, ska bidrag enligt 18 § beräknas på den del av bostadskostnaden per månad som överstiger 1 800 kronor.

20 § Vid tillämpning av bestämmelserna om bostadskostnader i 18 § ska Försäkringskassan bortse från bostadskostnader som avser bostadsytor som överstiger

- 80 kvadratmeter för hushåll med ett barn,
- 100 kvadratmeter för hushåll med två barn,
- 120 kvadratmeter för hushåll med tre barn,
- 140 kvadratmeter för hushåll med fyra barn, och
- 160 kvadratmeter för hushåll med fem eller flera barn.

Större bostadsytor än som anges i första stycket får beaktas, om någon medlem av familjen är funktionshindrad.

21 § Försäkringskassan ska beakta bostadskostnader upp till följande belopp per månad, utan hinder av bestämmelserna i 20 § första stycket:

- 3 000 kronor för hushåll med ett barn,
- 3 300 kronor för hushåll med två barn,
- 3 600 kronor för hushåll med tre barn,

- 3 900 kronor för hushåll med fyra barn, och
- 4 200 kronor för hushåll med fem eller flera barn.

Prop. 2008/09:200
Avd. G

Särskilt bidrag

22 § Bostadsbidrag lämnas månadsvis som särskilt bidrag med

- 950 kronor till familjer med ett barn,
- 1 325 kronor till familjer med två barn, och
- 1 750 kronor till familjer med tre eller flera barn.

Umgängesbidrag

23 § Bostadsbidrag lämnas månadsvis som umgängesbidrag med

- 300 kronor för ett barn,
- 375 kronor för två barn, och
- 450 kronor för tre eller flera barn.

Om det i hushållet finns såväl hemmavarande barn som sådana barn som avses i 95 kap. 2 § 3 lämnas umgängesbidrag med 75 kronor per månad för varje barn som berättigar till umgängesbidrag.

Beräkning av bostadsbidrag till hushåll utan barn

Grundläggande bestämmelser

24 § Bostadsbidrag till hushåll utan barn beräknas enligt 26–28 §§.

Om den bidragsgrundande inkomsten överstiger 41 000 kronor för en försäkrad, eller 58 000 kronor för makar, ska bidraget minskas med en tredjedel av den överskjutande inkomsten.

25 § Bidrag som beräknas till mindre belopp än 1 200 kronor för helt år betalas inte ut.

Bidrag till kostnader för bostad

26 § Bostadsbidrag i form av bidrag till kostnaderna för bostaden lämnas med 75 procent av den del av bostadskostnaden per månad som överstiger 1 800 kronor men inte 2 600 kronor.

27 § Om bostadskostnaden överstiger 2 600 kr lämnas bostadsbidrag med 50 procent av den överskjutande bostadskostnaden per månad upp till 3 600 kronor.

Högre bostadskostnad än som anges i första stycket får beaktas, om den försäkrade eller hans eller hennes make är funktionshindrad.

28 § Vid tillämpning av bestämmelserna om bostadskostnader i 26 och 27 §§ ska Försäkringskassan bortse från bostadskostnader som avser bostadsytor som överstiger 60 kvadratmeter.

Större bostadsyta än som anges i första stycket får beaktas, om den försäkrade eller hans eller hennes make är funktionshindrad.

29 § Om det är uppenbart att den försäkrade på grund av hushållets inkomst eller förmögenhet eller någon annan omständighet inte behöver det bostadsbidrag som kan beräknas enligt bestämmelserna i denna balk, får Försäkringskassan efter särskild utredning avslå en ansökan om bidrag eller dra in eller sätta ned bidraget.

Ett sådant beslut får fattas även om viss inkomst eller förmögenhet inte ska räknas in i den bidragsgrundande inkomsten.

98 kap. Särskilda handlägningsregler för bostadsbidrag

Innehåll

- 1 §** I detta kapitel finns bestämmelser om
- preliminärt bostadsbidrag i 2–4 §§,
 - slutligt bostadsbidrag i 5–7 §§,
 - omprövning vid ändrade förhållanden i 8 och 9 §§, och
 - utbetalning till annan än den försäkrade i 10 och 11 §§.

Preliminärt bostadsbidrag

2 § Preliminärt bostadsbidrag beräknas efter en uppskattad bidragsgrundande inkomst och ska så nära som möjligt motsvara det slutliga bostadsbidrag som kan antas komma att bestämmas.

3 § Vid tillämpningen av 96 kap. 15 § ska bostadsbidraget beräknas som om barnet fortfarande levde och grundas på barnets ekonomiska förhållanden månaden före dödsfallet.

4 § Preliminärt bostadsbidrag betalas ut med ett månadsbelopp, som avrundas nedåt till närmaste jämna hundratal kronor.

Slutligt bostadsbidrag

5 § Slutligt bostadsbidrag bestäms för varje kalenderår under vilket preliminärt bidrag har betalats ut. Slutligt bostadsbidrag bestäms efter den tidpunkt när taxeringsbeslut enligt 4 kap. 2 § taxeringslagen (1990:324) senast ska ha meddelats.

6 § Bestäms det slutliga bostadsbidraget till högre belopp än det som för samma år har betalats ut i preliminärt bidrag, ska skillnaden betalas ut. Bestäms det slutliga bostadsbidraget till lägre belopp än det som för samma år har betalats ut i preliminärt bidrag, ska skillnaden betalas tillbaka enligt vad som anges i 108 kap. 9, 11–14 och 22 §§.

Belopp under 1 200 kronor ska varken betalas ut eller betalas tillbaka.

7 § Belopp som ska betalas ut enligt 6 § första stycket ska ökas med ett tillägg. Tillägget på det överskjutande beloppet beräknas med ledning av den statslåneränta som gällde vid utgången av det kalenderår som bidraget avser.

Prop. 2008/09:200
Avd. G

På belopp som ska betalas tillbaka enligt 6 § första stycket ska en avgift betalas. Avgiften på återbetalningsbeloppet beräknas med ledning av den statslåneränta som gällde vid utgången av det kalenderår som bidraget avser.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer meddelar närmare föreskrifter om beräkningen av tillägget och avgiften.

Omprövning vid ändrade förhållanden

8 § Det preliminära bidraget ska omprövas om något har inträffat som påverkar storleken av bidraget. Försäkringskassan får avstå från att besluta om ändring, om det som har inträffat endast i liten utsträckning påverkar bidraget.

9 § Om den försäkrades taxering eller studiemedel i form av studiebidrag ändras efter det att slutligt bostadsbidrag bestämts och ändringen innebär att bostadsbidraget skulle ha varit högre eller lägre, ska ett nytt bostadsbidrag bestämmas, om den försäkrade begär det eller om Försäkringskassan självmant tar upp frågan.

En fråga om nytt slutligt bostadsbidrag enligt denna paragraf får inte tas upp efter utgången av femte året efter det taxeringsår som taxeringsbeslutet avser eller sjätte året efter det att studiebidraget lämnades.

Utbetalning till annan än den försäkrade

10 § På begäran av den försäkrade får Försäkringskassan besluta att bidraget ska betalas ut till någon annan än honom eller henne.

11 § Om det finns synnerliga skäl, får Försäkringskassan på framställning av socialnämnden betala ut bidraget till en lämplig person eller till nämnden att användas för hushållets bästa.

III Bostadstillägg

99 kap. Innehåll

1 § I denna underavdelning finns allmänna bestämmelser om bostadstillägg i 100 kap.

Vidare finns bestämmelser om

- rätten till bostadstillägg i 101 kap.,
- beräkning av bostadstillägg i 102 kap., och
- särskilda handlägningsregler för bostadstillägg i 103 kap.

100 kap. Allmänna bestämmelser om bostadstillägg

Prop. 2008/09:200

Avd. G

Innehåll

1 § I detta kapitel finns en inledande bestämmelse i 2 §.

Vidare finns bestämmelser om makar och sambor i 3 och 4 §§.

Inledande bestämmelse

2 § Bostadstillägg är ett inkomstprövat tillägg till vissa andra socialförsäkringsförmåner och lämnas i form av

- bostadstillägg, och
- särskilt bostadstillägg.

Sambor och makar

3 § Sambor likställs med makar när det gäller bostadstillägg.

Om det på grund av omständigheterna är sannolikt att två personer är sambor, ska dessa likställas med sambor. Detta gäller inte om den som ansöker om bostadstillägg eller den som sådant bidrag betalas ut till visar att de inte är sambor.

4 § När det gäller bostadstillägg ska en person som är gift men stadigvarande lever åtskild från sin make likställs med en ogift person, om inte särskilda skäl talar mot detta.

101 kap. Rätten till bostadstillägg

Innehåll

1 § I detta kapitel finns inledande bestämmelser i 2 §.

Vidare finns bestämmelser om

- förmåner som kan ge rätt till bostadstillägg i 3–5 §§,
- undantag från rätten till bostadstillägg i 6 §,
- bostadskostnader i 7 och 8 §§,
- samordning med bostadsbidrag i 9 §, och
- förmånstiden i 10 och 11 §§,

Inledande bestämmelser

2 § Bostadstillägg till vissa andra förmåner kan lämnas enligt 3–7 §§.

Den som får bostadstillägg kan dessutom få särskilt bostadstillägg.

Förmåner som kan ge rätt till bostadstillägg

Huvudregel

3 § Bostadstillägg kan lämnas till den som får

1. sjukersättning eller aktivitetsersättning,
2. hel allmän ålderspension,

3. änkepension, eller
4. pension eller invaliditetsförmån enligt lagstiftningen i en stat som ingår i Europeiska ekonomiska samarbetsområdet, under förutsättning att förmånen motsvarar svensk pension eller ersättning enligt 1–3.

Särskilt om sjukersättning eller aktivitetsersättning

4 § Bostadstillägg kan lämnas även när sjukersättning eller aktivitetsersättning har vilandeförklarats enligt 36 kap. 13–15 §§ eller inte lämnas på grund av bestämmelserna i 106 kap. 16 §.

Bostadstillägg kan också lämnas till en person som enbart på grund av bestämmelserna i 37 kap. 6 och 7 §§ inte uppbär sjukersättning.

Särskilt om änkepension

5 § Bostadstillägg kan också lämnas till en änka som enbart på grund av samordningsbestämmelserna i 77 kap. 12 § inte får änkepension.

Undantag från rätten till bostadstillägg

6 § Följande förmåner kan inte ligga till grund för bostadstillägg:

1. ålderspension för tid före den månad då den försäkrade fyller 65 år,
2. änkepension för tid från och med den månad då änkan fyller 65 år, och
3. änkepension till en änka som är född 1945 eller senare på grund av dödsfall efter 2002.

Bostadskostnader

7 § Bostadstillägg lämnas endast för den bostad där den försäkrade har sitt huvudsakliga boende (permanentbostaden). För bostad i särskild boendeform lämnas bostadstillägg endast för boende i lägenhet eller för boende i en- eller tvåbäddsrums.

8 § Bostadstillägg lämnas inte för sådan bostadskostnad som fastställs med beaktande av den försäkrades inkomst.

Samordning med bostadsbidrag

9 § Bostadstillägg lämnas inte för bostadskostnad till den del bostadskostnaden motsvaras av preliminärt bostadsbidrag enligt 98 kap.

Förmånstiden

10 § Bostadstillägg lämnas från och med den månad som anges i ansökan, dock inte för längre tid tillbaka än tre månader före ansökningsmånaden.

11 § Ett beslut om bostadstillägg får avse en tid av 12 månader. Om det finns särskilda skäl får bostadstillägg beviljas för längre tid, dock längst för en tid av 36 månader. Prop. 2008/09:200
Avd. G

102 kap. Beräkning av bostadstillägg

Innehåll

1 § I detta kapitel finns allmänna bestämmelser i 2–6 §§.

Vidare finns bestämmelser om

- beräkning av bidragsgrundande inkomst i 7–15 §§,
- beräkning av reduceringsinkomst i 16–19 §§,
- häktade eller intagna m.fl. i 20 §,
- beräkning av bostadstillägg i 21–25 §§, och
- beräkning av särskilt bostadstillägg i 26–30 §§,

Allmänna bestämmelser

Beräkningsunderlag

2 § Storleken på bostadstillägget är beroende av den försäkrades, och om den försäkrade är gift, även makens

- bidragsgrundande inkomst, och
- reduceringsinkomst.

Bidragsgrundande inkomst

3 § När det gäller bostadstillägg avses med bidragsgrundande inkomst den inkomst enligt 7–15 §§ för år räknat, som någon kan antas komma att få under den närmaste tiden.

4 § I fråga om en försäkrad som är gift beräknas den bidragsgrundande inkomsten för den försäkrade och hans eller hennes make var för sig.

Reduceringsinkomst

5 § När det gäller bostadstillägg avses med reduceringsinkomst den bidragsgrundande inkomst som återstår efter det att beräkning gjorts enligt 16–19 §§.

6 § I fråga om makar ska reduceringsinkomsten för var och en av dem beräknas utgående hälften av deras sammanlagda reduceringsinkomst.

Beräkning av bidragsgrundande inkomst

Grundläggande bestämmelse

7 § Den bidragsgrundande inkomsten är summan av

1. ett uppskattat överskott i inkomstslaget tjänst enligt 10 kap. 16 § inkomstskattelagen (1999:1229),
2. ett uppskattat överskott i inkomstslaget näringsverksamhet beräknat enligt 8 §,
3. överskott i inkomstslaget kapital beräknat enligt 9 § för året före det år då ansökan om bostadstillägg görs,
4. del av förmögenhet enligt 10–14 §§, och
5. vissa andra inkomster enligt 15 §.

Prop. 2008/09:200
Avd. G

Inkomstslaget näringsverksamhet

8 § Överskott av en näringsverksamhet beräknat enligt 14 kap. 21 § inkomstskattelagen (1999:1229) ska ökas i enlighet med vad som anges i 97 kap. 4 § första stycket 1 och 4. Underskott av näringsverksamhet som avses i första stycket ska minskas med avdrag som avses i 97 kap. 4 § första stycket 1 och 4.

Inkomstslaget kapital

9 § Överskott i inkomstslaget kapital enligt 41 kap. 12 § inkomstskattelagen (1999:1229) ska ökas i enlighet med vad som anges i 97 kap. 5 § första stycket 1–3. Underskott i inkomstslaget kapital ska minskas i enlighet med vad som anges i 97 kap. 5 § andra stycket.

Förmögenhet

10 § Förmögenhet enligt 7 § 4 beräknas per den 31 december året före det år då ansökan om bostadstillägg görs.

11 § Tillägg till den bidragsgrundande inkomsten ska göras med 15 procent av den sammanlagda förmögenhet som överstiger 100 000 kronor för den som är ogift och 200 000 kronor för makar. Det framräknade förmögenhetsbeloppet avrundas nedåt till helt tusental kronor.

12 § I fråga om makar ska värdet av förmögenhet för var och en av dem beräknas utgöra hälften av deras sammanlagda förmögenhet efter avdrag enligt 11 §.

13 § Som förmögenhet räknas sådan förmögenhet som skulle ha varit skattepliktig enligt den upphävda lagen (1997:323) om statlig förmögenhetsskatt.

14 § Vid tillämpning av 13 § ska det bortses från värdet av sådan privatbostadsfastighet eller privatbostadsrätt som avses i 2 kap. 13 respektive 18 § inkomstskattelagen (1999:1229) och som utgör den försäkrades permanentbostad samt från skulder med säkerhet i denna egendom.

För en försäkrad som har sin bostad i särskild boendeform ska det samma gälla i fråga om värdet av privatbostadsfastighet eller privatbostadsrätt som utgör permanentbostad för den försäkrades make.

15 § Med vissa andra inkomster enligt 7 § 5 avses detsamma som i 97 kap. 13 § första stycket 1–3 och 5 samt ersättning från avtalsgruppsjukförsäkringar för sjukdomsfall som inträffat före år 1991.

Beräkning av reduceringsinkomst

Grundläggande bestämmelser

16 § Reduceringsinkomsten är summan av

1. sjukersättning, aktivitetsersättning, allmän ålderspension och änkepension,

2. pension och invaliditetsförmån som lämnas enligt utländsk lagstiftning,

3. inkomst av kapital enligt 7 § 3,

4. del av förmögenhet enligt 7 § 4,

5. 50 procent av de delar av den bidragsgrundande inkomsten som består av arbetsinkomst enligt 67 kap. 6 § första stycket inkomstskattelagen (1999:1229),

6. 50 procent av de delar av inkomsten enligt 15 § som, bortsett från att skatteplikt inte föreligger, är av motsvarande slag som arbetsinkomst enligt 67 kap. 6 § första stycket inkomstskattelagen, och

7. 80 procent av övriga delar av den bidragsgrundande inkomsten, minskad med ett fribelopp enligt 17–19 §§.

Fribelopp

17 § Det fribelopp som avses i 16 § motsvarar 2,17 prisbasbelopp för den som är ogift och 1,935 prisbasbelopp för den som är gift.

18 § Om den försäkrade får sjukersättning eller aktivitetsersättning eller motsvarande utländsk förmån ska i stället för vad som anges i 17 § ett avdrag göras med ett belopp som motsvarar garantinivån för hel sådan ersättning enligt 35 kap. 18 respektive 19 §. Detta gäller dock längst till och med månaden före den då den försäkrade fyller 65 år.

19 § Om den försäkrade får mer än en förmån som enligt 101 kap. 3–5 §§ berättigar till bostadstillägg, ska avdrag göras enligt 17 eller 18 § efter vad som är mest förmånligt för honom eller henne.

Häktade eller intagna, m.fl.

20 § När den bidragsgrundande inkomsten och reduceringsinkomsten beräknas ska Försäkringskassan bortse från sådan förändring i utbetalning av aktivitetsersättning, sjukersättning, pensionsförmåner, äldreförsörjningsstöd och livränta som föranleds av att den försäkrade

– är häktad,

– är intagen i kriminalvårdsanstalt,

– är intagen i ett hem som avses i 12 § lagen (1990:52) med särskilda bestämmelser om vård av unga för verkställighet av sluten ungdomsvård, eller

– på grund av skyddstillsyn med särskild behandlingsplan vistas i ett sådant familjehem eller hem för vård eller boende som avses i socialtjänstlagen (2001:453).

Prop. 2008/09:200
Avd. G

Beräkning av bostadstillägg

21 § Bostadstillägg ska motsvara differensen mellan den försäkrades

- bostadskostnad enligt 22–24 §§ och
- den del av reduceringsinkomsten som anges i 25 §.

22 § Från och med den månad då den försäkrade fyller 65 år beaktas 93 procent av bostadskostnaden per månad av den del som inte överstiger 5 000 kronor för den som är ogift och 2 500 kronor för den som är gift. För annan tid beaktas 91 procent av bostadskostnaden per månad av den del som inte överstiger 4 500 kr för den som är ogift och 2 250 kronor för den som är gift.

För var och en av makar ska bostadskostnaden beräknas till hälften av deras sammanlagda bostadskostnad.

23 § Vid boende i tvåbäddsrum i särskild boendeform beaktas inte bostadskostnader till den del de överstiger 2 250 kronor per månad för var och en av de boende.

24 § Vid beräkningen av bostadskostnad enligt 22 §, för makar avses den gemensamma kostnaden, ska även hemmavarande barns andel av bostadskostnaden räknas med under förutsättning att barnet inte har fyllt 20 år och inte är självförsörjande. Detsamma ska gälla så länge barnet får förlängt barnbidrag eller får studiehjälp enligt 2 kap. studiestödslagen (1999:1395).

25 § Den del av reduceringsinkomsten som avses i 21 § är

- 62 procent av inkomsten till den del den inte överstiger ett prisbasbelopp, och
- 50 procent av inkomsten till den del den överstiger ett prisbasbelopp.

Beräkning av särskilt bostadstillägg

Huvudregel

26 § Särskilt bostadstillägg ska lämnas med det belopp som den försäkrades inkomster efter avdrag för skälig bostadskostnad understiger en skälig levnadsnivå i övrigt, allt räknat per månad.

Skälig bostadskostnad

27 § Från och med den månad då den försäkrade fyller 65 år anses som skälig bostadskostnad enligt 26 § högst

– 6 200 kronor för den som är ogift, och

– 3 100 kronor för den som är gift.

För annan tid gäller beloppen 5 700 kronor respektive 2 850 kronor.

Prop. 2008/09:200

Avd. G

Skälig levnadsnivå i övrigt

28 § Skälig levnadsnivå i övrigt enligt 26 § anses per månad motsvara en tolfedel av

– 1,3546 prisbasbelopp för den som är ogift, och

– 1,1446 prisbasbelopp för den som är gift.

Inkomster

29 § Vid tillämpning av 26 § ska följande inkomster beaktas:

1. Den del av den bidragsgrundande inkomsten som avses i 7 § 1 och 2 efter avdrag för den skatte- och avgiftssats som följer av tillämplig skattetabell enligt 11 kap. 6 § skattebetalningslagen (1997:483). Om det för den försäkrade inte kan beslutas någon tillämplig skattetabell ska den skatte- och avgiftssats användas som följer av den skattetabell som skulle ha varit tillämplig om sådant beslut hade kunnat fattas.

2. Den del av den bidragsgrundande inkomsten som avses i 7 § 3 efter avdrag med 30 procent.

3. Den del av den bidragsgrundande inkomsten som avses i 7 § 4.

4. Den del av den bidragsgrundande inkomsten som avses i 7 § 5. När det gäller sådan del av den bidragsgrundande inkomsten som avses i 97 kap. 13 § 1 ska den inkomsten tas upp efter avdrag för de skatter och avgifter som följer av bestämmelserna i 1 och 2 om inkomsten inte hade undantagits från beskattning i Sverige på grund av 3 kap. 9–13 §§ inkomstskattelagen (1999:1229) eller skatteavtal.

5. Bostadstillägg enligt 21 §.

30 § Summan av inkomsterna enligt 29 § 1–3 ska alltid anses utgöra lägst en tolfedel av det för den försäkrade gällande fribeloppet enligt 17–19 §§ efter avdrag för beräknad preliminär skatt enligt 29 § 1. I fråga om makar ska inkomsterna för var och en av dem beräknas utgöra hälften av deras sammanlagda inkomster.

För den som är född 1938 eller senare ska inkomsterna från och med den månad då han eller hon fyller 65 år, i stället för de belopp som anges i 17 §, alltid, efter avdrag för beräknad preliminär skatt enligt första stycket, anses utgöra lägst en tolfedel av

– 2,13 prisbasbelopp för den som är ogift, och

– 1,9 prisbasbelopp för den som är gift.

103 kap. Särskilda handläggningsregler för bostadstillägg

Prop. 2008/09:200
Avd. G

Innehåll

- 1 §** I detta kapitel finns bestämmelser om
- omprövning vid ändrade förhållanden i 2–4 §§, och
 - utbetalning av bostadstillägg i 5 och 6 §§.

Omprövning vid ändrade förhållanden

2 § Bostadstillägget ska omprövas när något förhållande som påverkar tilläggets storlek har ändrats.

3 § Bostadstillägget får räknas om utan föregående underrättelse om den del av årsinkomsten ändras som utgörs av

- en förmån som betalas ut av Försäkringskassan,
- pension enligt utländsk lagstiftning, eller
- avtalspension eller motsvarande ersättning som följer av kollektivavtal.

Det som anges i första stycket gäller också när ändring sker av

- sådant belopp som avses i 102 kap. 17–19 §§,
- preliminärt bostadsbidrag enligt 98 kap., eller
- taxeringsvärde för annan fastighet än sådan som avses i 102 kap. 14 §.

4 § En ändring av bostadstillägget ska gälla från och med månaden efter den månad då anledningen till ändring har uppkommit. En ändring av bostadstillägget ska dock gälla från och med den månad under vilken de förhållanden har uppkommit som föranleder ändringen, om förhållandena avser hela den månaden. Gäller det höjning av tillägget ska även 101 kap. 10 § beaktas.

Utbetalning av bostadstillägg

5 § Bostadstillägg ska betalas ut månadsvis. Årsbeloppet ska avrundas till närmaste hela krontal som är delbart med tolv.

6 § Bostadstillägg som understiger 25 kronor per månad betalas inte ut. Om särskilt bostadstillägg ingår eller om äldreförsörjningsstöd betalas ut, ska dock bostadstillägget alltid betalas ut.

I Inledande bestämmelse**104 kap. Innehåll**

1 § I avdelning H finns

- gemensamma bestämmelser om förmåner m.m. i 105–108 kap.,
 - gemensamma bestämmelser om handläggning m.m. i 109–115 kap.,
- och
- vissa organisatoriska bestämmelser i 116 och 117 kap.

II Gemensamma bestämmelser om förmåner m.m.**105 kap. Innehåll**

1 § I denna underavdelning finns

- bestämmelser om förmåner vid verkställighet i anstalt eller vård på institution m.m. i 106 kap.,
- andra gemensamma bestämmelser om förmåner i 107 kap., och
- bestämmelser om återkrav och ränta i 108 kap.

106 kap. Förmåner vid verkställighet i anstalt eller vård på institution m.m.**Innehåll**

1 § I detta kapitel finns inledande bestämmelser i 2 och 3 §§.

Vidare finns bestämmelser om

- familjeförmåner i 4–11 §§
- förmåner vid sjukdom eller arbetsskada i 12–22 §§,
- särskilda förmåner vid funktionshinder i 23–25 §§,
- förmåner vid ålderdom i 26–29 §§,
- förmåner till efterlevande i 30–34 §§, och
- bostadsstöd i 35 och 36 §§.

Slutligen finns gemensamma bestämmelser i 37–40 §§.

Inledande bestämmelser

2 § I detta kapitel finns bestämmelser om när ersättning enligt denna balk inte lämnas, begränsas till sitt belopp eller betalas ut till någon annan under tid när en person är häktad, är intagen i anstalt, vårdas på institution eller av någon annan anledning än sjukdom är omhändertagen på det allmännas bekostnad eller fullgör plikttjänstgöring.

Vidare finns i detta kapitel bestämmelser om när en person under sådan tid som anges i första stycket ska betala för sitt uppehälle genom att Försäkringskassan gör avdrag från ersättningen.

3 § Om inte något annat särskilt anges ska den som är häktad, är intagen i kriminalvårdsanstalt eller annars på det allmännas bekostnad är omhändertagen, och som olovligen avviker från placeringen, vid tillämpning av bestämmelserna i detta kapitel fortfarande anses som häktad, intagen respektive omhändertagen.

Det som föreskrivs i första stycket ska också gälla den som vistas utanför anstalt med anledning av permission.

Prop. 2008/09:200

Avd. H

Familjeförmåner

Graviditetspenning och föräldrapenningsförmåner

4 § Bestämmelserna i 12–14 §§ tillämpas även i fråga om graviditetspenning och tillfällig föräldrapenning.

5 § Om en kvinna vid tiden för förlossningen är intagen i kriminalvårdsanstalt eller ett hem som avses i 12 § lagen (1990:52) med särskilda bestämmelser om vård av unga, får Försäkringskassan på framställning av föreståndaren för inrättningen besluta att den föräldrapenning som kvinnan har rätt till ska betalas ut till föreståndaren att användas för kvinnans och barnets nytta.

Barnbidrag

6 § Om socialnämnden begär det får Försäkringskassan besluta att familjehemsförälder till ett barn som har placerats av socialnämnden ska få barnbidraget.

Har ett barn placerats i enskilt hem av någon annan än socialnämnden, får Försäkringskassan besluta att familjehemsföräldern ska få barnbidraget om den som annars skulle få bidraget begär det.

7 § Om ett barn vid ingången av en viss månad vårdas i ett hem för vård eller boende inom socialtjänsten, har det kommunala organ som svarar för vårdkostnaden rätt att få barnbidraget för den månaden som bidrag till denna kostnad. Uppkommer överskott, ska detta redovisas till den som annars är berättigad att få bidraget.

Underhållsstöd

8 § Underhållsstöd lämnas inte för sådan kalendermånad då barnet under hela månaden

1. på statens bekostnad får vård på institution eller annars kost och logi,

2. bor i familjehem eller bostad med särskild service för barn och ungdomar enligt lagen (1993:387) om stöd och service till vissa funktionshindrade, eller

3. vårdas i familjehem eller hem för vård eller boende inom socialtjänsten.

9 § För den som vårdas på en institution som tillhör eller till vars drift det betalas ut bidrag från staten, en kommun eller ett landsting, lämnas vårdbidrag endast om vården kan beräknas pågå högst sex månader. Detsamma gäller om han eller hon vårdas utanför institutionen genom dess försorg eller i annat fall vårdas utanför en sådan institution och staten, kommunen eller landstinget är huvudman för vården.

10 § Är den beräknade vårdtiden längre än sex månader kan vårdbidrag, utan hinder av det som föreskrivs i 9 §, lämnas för ett svårt sjukt barn under högst tolv månader om en förälder i betydande omfattning regelbundet behöver vara närvarande på institutionen som en del av behandlingen av barnet.

11 § Om den för vilken vårdbidrag inte lämnas på grund av 9 § tillfälligt inte vårdas genom huvudmannens försorg, lämnas bidrag för sådan tid om denna uppgår till minst tio dagar per kvartal eller till minst tio dagar i följd.

Förmåner vid sjukdom eller arbetsskada

Sjukpenning

12 § Sjukpenning lämnas inte för tid när den försäkrade

1. fullgör någon annan tjänstgöring enligt lagen (1994:1809) om totalförsvarsplikt än grundutbildning som är längre än 60 dagar,
2. är intagen i sådant hem som avses i 12 § lagen (1990:52) med särskilda bestämmelser om vård av unga med stöd av 3 § samma lag,
3. är häktad eller intagen i kriminalvårdsanstalt, eller
4. i annat fall än som anges i 2 eller 3 av någon annan orsak än sjukdom tagits om hand på det allmännas bekostnad.

13 § För varje dag då en försäkrad, som får sjukpenning, vistas i ett sådant familjehem eller hem för vård eller boende inom socialtjänsten som ger vård och behandling åt missbrukare av alkohol eller narkotika, ska han eller hon betala för sitt uppehälle på begäran av den som svarar för vårdkostnaderna.

14 § Utan hinder av bestämmelserna i 12 § lämnas sjukpenning till försäkrad som avses under 3 i den paragrafen vid sjukdom som inträffar när han eller hon får vistas utom anstalt och bereds tillfälle att förvärvsarbeta.

Rehabiliteringspenning

15 § Bestämmelserna i 12–14 §§ tillämpas även i fråga om rehabiliteringspenning.

16 § Sjukersättning och aktivitetsersättning lämnas inte för tid efter det att den försäkrade sextio dagar i följd varit frihetsberövad på grund av att han eller hon är

1. häktad eller intagen i anstalt, eller

2. intagen i ett hem som avses i 12 § lagen (1990:52) med särskilda bestämmelser om vård av unga för verkställighet av slutna ungdomsvård.

Förmånerna lämnas dock åter från och med den trettionde dagen före frigivningen.

17 § Utan hinder av 16 § lämnas sjukersättning och aktivitetsersättning för tid under vilken den försäkrade vistas utanför anstalt enligt 56 eller 58 § lagen (1974:203) om kriminalvård i anstalt.

18 § Försäkringskassan får medge en nära anhörig, som för sitt uppehålle är beroende av den försäkrade, rätt att helt eller delvis få sjukersättning eller aktivitetsersättning som enligt 16 § annars inte ska lämnas. Utbetalning av del av förmån till nära anhörig ska i första hand ske från inkomstrelaterad ersättning.

19 § Om en försäkrad som får sjukersättning eller aktivitetsersättning vistas i ett familjehem eller hem för vård eller boende inom socialtjänsten på grund av skyddstillsyn med särskild behandlingsplan, ska han eller hon för varje dag betala för sitt uppehålle när staten bekostar vistelsen. Detsamma gäller för tid när den försäkrade vistas utanför anstalt enligt 56 § lagen (1974:203) om kriminalvård i anstalt.

Arbetskadeersättning m.m.

20 § Bestämmelserna i 12–14 §§ tillämpas även i fråga om sjukpenning enligt 40, 43 och 44 kap.

Bestämmelserna i 16–19 §§ tillämpas även i fråga om livränta till den försäkrade enligt 41, 43 och 44 kap.

Smittbärarpenning

21 § Bestämmelserna i 12–14 §§ tillämpas även i fråga om smittbärarpenning.

Närståendepenning

22 § Bestämmelserna i 12 och 14 §§ tillämpas även i fråga om närståendepenning.

Handikappersättning

23 § Bestämmelserna i 9 och 11 §§ tillämpas även i fråga om handikappersättning.

Assistansersättning

24 § Assistansersättning lämnas inte för tid när den funktionshindrade

1. vårdas på en institution som tillhör staten, en kommun eller ett landsting,

2. vårdas på en institution som drivs med bidrag från staten, en kommun eller ett landsting,

3. bor i en gruppbostad, eller

4. vistas i eller deltar i barnomsorg, skola eller daglig verksamhet enligt 9 § 10 lagen (1993:387) om stöd och service till vissa funktionshindrade.

25 § Om det finns särskilda skäl kan assistansersättning lämnas även under tid när den funktionshindrade vårdas på sjukhus under en kortare tid eller deltar i verksamhet enligt 24 § 4.

Förmåner vid ålderdom

26 § Bestämmelserna i 27–29 §§ gäller allmän ålderspension, särskilt pensionstillägg och äldreförsörjningsstöd. När det gäller äldreförsörjningsstöd tillämpas även det som föreskrivs om bostadstillägg i 35 §.

27 § Den försäkrade ska betala för sitt uppehälle för varje dag som han eller hon

1. är häktad eller intagen i anstalt, eller

2. vistas i familjehem eller hem för vård eller boende inom socialtjänsten på grund av skyddstillsyn med särskild behandlingsplan.

Vid vistelse i ett familjehem eller ett hem för vård eller boende gäller detta endast när staten bekostar vistelsen.

28 § Den försäkrade ska inte betala för sitt uppehälle när han eller hon vistas utanför anstalt enligt 58 § lagen (1974:203) om kriminalvård i anstalt.

29 § Den försäkrade ska inte betala för sitt uppehälle när han eller hon är berättigad till sjukersättning eller livränta men förmånen enligt 16 eller 20 § inte ska lämnas.

Förmåner till efterlevande

Omställnings-, änke- och garantipension

30 § Om den som får garantipension till omställningspension sedan minst trettio dagar i följd är intagen i kriminalvårdsanstalt eller är häktad

ska, från och med den trettioförsta dagen, garantipensionen lämnas med högst ett belopp som innebär att denna tillsammans med omställnings- eller änkepensionen per månad uppgår till 4,5 procent av prisbasbeloppet.

Denna begränsning gäller inte för tid under vilken den pensionsberättigade vistas utanför anstalt enligt 56 eller 58 § lagen (1974:203) om kriminalvård i anstalt.

31 § Om den som får omställningspension, garantipension till omställningspension eller änkepension vistas i ett familjehem eller hem för vård eller boende inom socialtjänsten på grund av skyddstillsyn med särskild behandlingsplan ska han eller hon för varje dag betala för sitt uppehälle när staten bekostar vistelsen. Detsamma gäller för tid när en pensionsberättigad vistas utanför anstalt enligt 56 § lagen (1974:203) om kriminalvård i anstalt.

32 § Bestämmelserna i 30 och 31 §§ gäller endast under förutsättning att den pensionsberättigade inte dessutom får allmän ålderspension eller äldreförsörjningsstöd.

Efterlevandestöd

33 § Om ett barn sedan minst trettio dagar i följd på statens bekostnad vårdats på anstalt eller annars fått kost och bostad, får efterlevandestöd inte lämnas. Sådan förmån får dock lämnas för tid när barnet är inackorderat vid sameskola.

34 § Bestämmelserna i 33 § hindrar inte att efterlevandestöd lämnas i fråga om en elev i specialskola för tid när eleven vistas utom skolan. För sådan tid ska 11 § tillämpas på motsvarande sätt.

Bostadsstöd

35 § Om en försäkrad som har rätt till bostadstillägg vistas eller bor i en särskild boendeform eller i ett liknande boende är han eller hon berättigad till bostadstillägg för sin ursprungliga permanentbostad under högst sex månader från det att Försäkringskassan har bedömt vistelsen eller boendet i den särskilda boendeformen som stadigvarande.

36 § I fråga om en försäkrad som har rätt till bostadstillägg och som är intagen i anstalt och avtjänar fängelsestraff som överstiger två år lämnas bostadstillägg under längst två månader efter det att vistelsen i anstalten inleddes eller fängelsestraffet började verkställas på något annat sätt. Bostadstillägg får dock lämnas för tiden från och med den tredje månaden före den månad då frigivning ska ske eller från och med den månad då den intagne påbörjar en vistelse utanför anstalt enligt 58 § lagen (1974:203) om kriminalvård i anstalt.

Ersättning endast för del av kalendermånad

37 § Ska ersättning betalas ut endast för del av en kalendermånad, beräknas ersättningen för varje dag till en trettiondel av månadsbeloppet och avrundas till närmaste högre krontal. Detsamma gäller om garanti-pension till omställningspension ska minskas enligt 30 § för del av kalendermånad.

Bestämmelserna i första stycket gäller inte för förmåner som beräknas per dag.

Avdrag för kostnader för uppehålle

38 § När en person ska betala för sitt uppehålle enligt detta kapitel ska betalningen ske genom att Försäkringskassan, efter skatteavdrag enligt skattebetalningslagen (1997:483), gör avdrag från ersättningen när den ska betalas ut.

När det gäller graviditetspenning, tillfällig föräldrapenning, sjukpenning, rehabiliteringspenning och smittbärapenning ska det innehållna beloppet betalas ut till den som har begärt avdraget.

39 § Avdrag för kostnad som avses i 38 § ska beräknas till 80 kronor för dag.

När det gäller graviditetspenning, tillfällig föräldrapenning, sjukpenning, rehabiliteringspenning och smittbärapenning får avdraget utgöra högst en tredjedel av ersättningens belopp efter skatteavdrag. I övriga fall får avdraget utgöra högst en tredjedel av förmånernas månadsbelopp efter skatteavdrag delat med 30. Avdraget på förmånen ska avrundas till närmaste lägre krontal.

40 § Om den som ska betala för sitt uppehålle får flera förmåner enligt denna balk för samma tid, ska endast ett avdrag göras från de sammanlagda ersättningarna.

107 kap. Andra gemensamma bestämmelser om förmåner**Innehåll**

1 § I detta kapitel finns bestämmelser om

- sammanträffande av förmåner vid retroaktiv utbetalning i 2–5 §§,
- sjukdom, skada eller dödsfall på grund av brott i 6–8 §§,
- utmätning, pantsättning och överlåtelse av fordran i 9–11 §§,
- preskription i 12–16 §§, och
- skadestånd i 17 och 18 §§.

2 § Om Försäkringskassan har betalat ut en ersättning enligt denna balk till en försäkrad och senare beviljar den försäkrade en annan ersättning enligt balken retroaktivt för samma tid som den tidigare utbetalade ersättningen avser gäller följande. Avdrag på den retroaktiva ersättningen ska göras med det belopp som överstiger vad som skulle ha betalats ut för perioden om beslut om båda ersättningarna hade fattats samtidigt.

Det som föreskrivs i första stycket gäller också när den först utbetalda ersättningen är en sådan ersättning enligt någon annan författning som Försäkringskassan eller en arbetslöshetskassa fattar beslut om.

3 § Vid utbetalning av äldre försörjningsstöd för förfluten tid till en bidragsberättigad, vars make tidigare har fått en sådan förmån för samma tid, ska den senare förmånen minskas på sådant sätt att det sammanlagda beloppet under denna tid motsvarar de ersättningar som skulle ha betalats ut om beslut om båda ersättningarna hade fattats samtidigt.

Det som föreskrivs i första stycket gäller även bostadstillägg.

4 § Vid utbetalning av efterlevandepension för tid före ansökningsmånaden ska beloppet minskas om det för samma tid tidigare har betalats ut efterlevandepension till någon annan efterlevande. Minskningen ska ske med det belopp som överstiger vad som skulle ha betalats ut om beslut om båda ersättningarna hade fattats samtidigt.

Det som föreskrivs i första stycket gäller även efterlevandelivränta.

5 § Om någon som har rätt till periodisk ersättning enligt denna balk har fått ekonomiskt bistånd enligt 4 kap. 1 § socialtjänstlagen (2001:453) får retroaktivt beviljad ersättning på begäran av socialnämnden betalas ut till nämnden. Betalning till socialnämnden får göras, till den del den ersättningsberättigade inte har återbetalat biståndet och det återstående beloppet överstiger 1 000 kronor, med det belopp som motsvarar vad socialnämnden sammanlagt har betalat ut till den ersättningsberättigade och dennes familj för eller under den tid som den retroaktiva ersättningen avser.

Det som föreskrivs i första stycket gäller inte barnbidrag och assistansersättning.

Sjukdom, skada eller dödsfall på grund av brott

6 § Ersättning på grund av sjukdom eller skada som betalas ut av Försäkringskassan får dras in eller sättas ned, om den som är berättigad till ersättningen har ådragit sig sjukdomen eller skadan vid uppsåtligt brott som han eller hon har dömts för genom dom som har vunnit laga kraft.

7 § Den som genom brottslig gärning uppsåtligen har berövat någon livet eller medverkat till brottet enligt 23 kap. 4 eller 5 § brottsbalken har inte rätt till efterlevandepension, efterlevandestöd eller efterlevandelivränta efter den avlidne.

Förmånerna får dras in eller sättas ned, om den efterlevande på något annat sätt än som anges i första stycket har vållat dödsfallet genom en

handling för vilken ansvar ådömts honom eller henne genom dom som vunnit laga kraft.

Prop. 2008/09:200
Avd. H

8 § Om någon inom den krets som avses i 90 kap. 3 § första stycket 3 har begått ett brott som avses i 14 kap. 15 § försäkringsavtalslagen (2005:104) mot pensionsspararen eller mot någon annan inom samma krets, eller har medverkat till ett sådant brott på det sätt som avses i 14 kap. 15 § försäkringsavtalslagen, ska det som där föreskrivs om förlust av rätt till försäkringsersättning gälla rätt till premiepension till efterlevande enligt 90 kap.

Detsamma gäller om den som skulle ha haft rätt till premiepension till efterlevande enligt 91 kap. har begått ett brott som avses i 14 kap. 15 § försäkringsavtalslagen mot pensionsspararen eller har medverkat till ett sådant brott på det sätt som anges där.

Utmätning, pantsättning och överlåtelse av fordran

9 § En försäkrads fordran på ersättning som inestår hos Försäkringskassan får inte utmätas. En fordran på sådan ersättning får inte heller pantsättas eller överlåtas innan den är tillgänglig för lyftning.

10 § Bestämmelserna i 9 § hindrar inte utmätning enligt bestämmelserna i 7 kap. utsökningsbalken.

11 § Bestämmelserna i 9 och 10 §§ gäller även för tillgodohavande på premiepensionskonto.

Preskription

Huvudregler

12 § Om en ersättning enligt denna balk inte har lyfts före utgången av andra året efter det då beloppet blev tillgängligt för lyftning, är fordran på beloppet preskriberad.

Barnbidrag

13 § Om barnbidrag inte har lyfts före utgången av året efter det då bidraget blev tillgängligt för lyftning är fordran preskriberad.

Underhållsstöd

14 § Om underhållsstöd inte har lyfts inom sju månader efter utgången av den månad då beloppet blev tillgängligt för lyftning, är fordran preskriberad.

15 § Om bilstöd inte har använts inom sex månader från det att den som beviljats bilstöd fått besked om att stödet kan betalas ut är fordran preskriberad.

Preskriptionslagen

16 § Preskriptionslagen (1981:130) gäller för en enskilds fordringar enligt balken endast när detta är särskilt angivet.

Skadestånd

17 § Om någon har rätt till ersättning enligt denna balk, är detta inte något hinder mot att göra gällande anspråk på skadestånd utöver ersättningen.

18 § Ersättning enligt denna balk får inte krävas åter från den som är skyldig att betala skadestånd till den ersättningsberättigade.

108 kap. Återkrav och ränta

Innehåll

1 § I detta kapitel finns bestämmelser om

- återbetalning av ersättning i 2–10 §§,
- eftergift i 11–14 §§,
- ränta i 15–18 §§,
- dröjsmålsränta i 19 och 20 §§,
- eftergift av ränta och dröjsmålsränta i 21 §, och
- avdrag på ersättning (kvittning) i 22–25 §§.

Återbetalning av ersättning

Huvudregler

2 § Försäkringskassan eller Premiepensionsmyndigheten ska besluta om återbetalning av ersättning som den har beslutat enligt denna balk, om den försäkrade eller, i förekommande fall, den som annars har fått ersättningen har orsakat att denna har lämnats felaktigt eller med ett för högt belopp genom att

1. lämna oriktiga uppgifter, eller
2. underlåta att fullgöra en uppgifts- eller anmälningsskyldighet.

Detsamma gäller om ersättning i annat fall har lämnats felaktigt eller med ett för högt belopp och den som fått ersättningen har insett eller skäligen borde ha insett detta.

3 § I fråga om efterlevandepension, efterlevandestöd, livränta till efterlevande och premiepension till efterlevande kan beslut om återbetalning

meddelas även när den avlidne på sätt som anges i 2 § första stycket har orsakat att ersättning betalats ut felaktigt eller med ett för högt belopp.

Prop. 2008/09:200
Avd. H

Minskad pensionsrätt m.m.

4 § Har inkomst-, tilläggs- eller efterlevandepension betalats ut och minskas därefter pensionsrätt eller pensionspoäng på grund av bristande eller underlåten avgiftsbetalning enligt 61 kap. 9 respektive 21 § ska Försäkringskassan besluta om återbetalning av för mycket utbetald pension.

5 § Om en tjänsteman enligt 2 § lagen (2002:125) om överföring av värdet av pensionsrättigheter till och från Europeiska gemenskaperna har överfört värdet av pensionsrätt för inkomstpension och värdet av rätt till tilläggspension till gemenskaperna och den fastställda pensionsrätten för inkomstpension eller fastställda pensionspoäng därefter har sänkts, ska Försäkringskassan i de fall som anges i 6 § återkräva av honom eller henne det som har överförts för mycket.

6 § Återkrav enligt 5 § ska ske om sänkningen beror på att pensionsgrundande inkomst av annat förvärvsarbete har sänkts eller på att pensionsrätt eller pensionspoäng inte borde ha tillgodoräknats till följd av bestämmelserna i 61 kap. 9 respektive 21 § om bristande eller underlåten avgiftsbetalning. I andra fall ska beloppet återkrävas endast om den som överfört värdet av pensionsrättigheter genom att lämna oriktiga uppgifter eller genom att underlåta att fullgöra en uppgifts- eller anmälningsskyldighet har orsakat att pensionsrätt eller pensionspoäng har fastställts felaktigt eller med ett för högt belopp.

Närmare om premiepension

7 § Premiepensionsmyndigheten ska besluta om återbetalning enligt 2 § av premiepension bara om felet belastar övriga pensionssparare eller kan innebära en avsevärd påverkan på framtida utbetalningar av pension till pensionsspararen. Detta gäller också i fråga om premiepension till efterlevande.

Underhållsstöd

8 § Har underhållsstöd lämnats felaktigt eller med för högt belopp, ska Försäkringskassan besluta om återkrav av beloppet från den som det har betalats ut till, även om förutsättningarna enligt 2 § inte är uppfyllda.

Bostadsbidrag

9 § Har bostadsbidrag lämnats felaktigt eller med för högt belopp ska Försäkringskassan besluta om återbetalning även i andra fall än som avses i 2 § eller i bestämmelserna om avstämning enligt 98 kap. 6 §.

10 § Om ett sådant interimistiskt beslut som avses i 112 kap. 2 § har fattats och det senare bestäms att ersättning inte ska lämnas eller ska lämnas med lägre belopp föreligger inte skyldighet att betala tillbaka utbetalad ersättning i andra fall än som anges i 2 §.

När det gäller assistansersättning föreligger dock, utöver det som anges i 2 §, återbetalningsskyldighet för ersättning som inte har använts för köp av personlig assistans eller för kostnader för personliga assistenter.

Eftergift

Huvudregel

11 § Om det finns särskilda skäl får Försäkringskassan eller Premiepensionsmyndigheten helt eller delvis efterge krav på återbetalning enligt 2–10 §§.

Bostadsbidrag

12 § Vid bedömningen av om det finns särskilda skäl för eftergift av bostadsbidrag ska särskilt beaktas vilken förmåga sökanden och dennes medsökande har att kunna betala tillbaka bidraget.

13 § Om sökanden eller dennes medsökande medvetet eller av oaksamhet lämnat felaktiga uppgifter till grund för bedömningen av rätten till bostadsbidrag, får kravet på återbetalning inte efterges.

14 § För att rätten till eftergift ska kunna prövas när det gäller bostadsbidrag ska skyldigheten enligt 110 kap. 46 och 47 §§ att anmäla ändrade förhållanden ha fullgjorts av sökanden och dennes medsökande. Om de inte har anmält ändrade förhållanden kan frågan om eftergift ändå prövas om de inte skäligen borde ha insett att de var skyldiga att göra en sådan anmälan.

Ränta

Huvudregler

15 § Den som är återbetalningsskyldig enligt bestämmelserna i 2–6, 8 eller 9 § ska betala ränta på det återkrävda beloppet om Försäkringskassan avseende det återkrävda beloppet har

1. träffat avtal med honom eller henne om en avbetalningsplan, eller
2. medgett honom eller henne anstånd med betalningen.

Räntan ska beräknas från den dag då avtalet om avbetalningsplanen träffades eller anståndet medgavs. Ränta ska dock inte betalas för tid innan återkravet har förfallit till betalning.

16 § Räntan enligt 15 § ska tas ut efter en räntesats som vid varje tidpunkt överstiger statens utlåningsränta med två procentenheter.

17 § Den som är återbetalningsskyldig för premiepension enligt 2 § ska betala ränta på det felaktigt utbetalda beloppet med basränta enligt 19 kap. 3 § skattebetalningslagen (1997:483) från utbetalningsdagen till och med dagen för Premiepensionsmyndighetens beslut om återkrav.

Bostadsbidrag

18 § Ränta ska inte tas ut på sådan avgift som avses i 98 kap. 7 § andra stycket.

Dröjsmålsränta

Huvudregel

19 § Om ett belopp som Försäkringskassan har återkrävt enligt bestämmelserna i 2–6, 8 eller 9 § inte betalas i rätt tid, ska dröjsmålsränta tas ut på beloppet.

För uttag av dröjsmålsränta gäller i tillämpliga delar räntelagen (1975:635).

Bostadsbidrag

20 § Dröjsmålsränta ska inte tas ut på sådan avgift som avses i 98 kap. 7 § andra stycket.

Eftergift av ränta och dröjsmålsränta

Huvudregel

21 § Om det finns särskilda skäl får Försäkringskassan helt eller delvis efterge krav på ränta och dröjsmålsränta enligt 15–17 och 19 §§.

Avdrag på ersättning (kvittning)

Allmänna bestämmelser

22 § Avdrag på ersättning enligt denna balk får, i den utsträckning det är skäligt, göras om den ersättningsberättigade enligt beslut av Försäkringskassan eller Premiepensionsmyndigheten är återbetalningsskyldig för en ersättning som lämnats på grund av denna balk eller någon annan författning.

Bestämmelserna i första stycket tillämpas inte i fråga om ersättning till vårdgivare enligt lagen (2008:145) om statligt tandvårdsstöd.

Närmare om premiepension

23 § Har Försäkringskassan gjort avdrag enligt 22 § med anledning av beslut om återbetalning av premiepension ska det avdragna beloppet överlämnas till Premiepensionsmyndigheten.

24 § Om Försäkringskassan har beslutat om återbetalning av inkomstgrundad efterlevandepension och det till följd av beslutet om sänkt sådan pension beviljas efterlevandestöd eller garantipension till omställningspension retroaktivt för samma tid, ska avdrag för den återkrävda pensionen i första hand göras på den retroaktivt beviljade förmånen, i den utsträckning betalning inte redan har skett.

25 § Om Försäkringskassan har beslutat om återbetalning av efterlevandestöd eller garantipension till omställningspension, ska avdrag för den återkrävda förmånen i första hand göras på retroaktivt beviljad inkomstgrundad efterlevandepension som avser samma tid som återkravet, i den utsträckning betalning inte redan har skett.

III Gemensamma bestämmelser om handläggning m.m.

109 kap. Innehåll m.m.

1 § I denna underavdelning finns bestämmelser om

- handläggning av ärenden i 110 kap.,
- självbetjäningstjänster via Internet i 111 kap.,
- beslut i 112 kap.,
- ändring, omprövning och överklagande av beslut i 113 kap.,
- behandling av personuppgifter i 114 kap., och
- straffbestämmelser i 115 kap.

110 kap. Handläggning av ärenden

Innehåll

1 § I detta kapitel finns bestämmelser om

- tillämpningsområdet i 2 och 3 §§,
- ansökan och anmälan m.m. i 4–12 §§,
- utredning och uppgiftsskyldighet i 13–30 §§,
- uppgiftsskyldighet för andra än parter i 31–37 §§,
- bevisupptagning rörande arbetsskada m.m. vid allmän domstol i 38 §,
- undantag från sekretess i 39–42 §§,
- anmälan om bosättning eller arbete i Sverige i 43–45 §§,
- skyldighet att anmäla ändrade förhållanden i 46–51 §§, och
- indragning och nedsättning av ersättning i 52–58 §§.

Tillämpningsområdet

2 § Detta kapitel gäller om inte annat anges vid handläggningen hos Försäkringskassan av ärenden som avser förmåner enligt denna balk.

Bestämmelserna i 4, 8–11, 13 och 15 §§ gäller på motsvarande sätt vid handläggningen av ärenden enligt balken hos Premiepensionsmyndigheten. Prop. 2008/09:200 Avd. H

3 § När det är särskilt angivet ska bestämmelserna även tillämpas vid handläggningen hos Skatteverket.

Ansökan och anmälan m.m.

Ansökan m.m.

4 § Den som vill begära en förmån (sökanden) ska ansöka om den skriftligen. Detsamma gäller begäran om ökning av en förmån.

En ansökan om en förmån ska innehålla de uppgifter som behövs i ärendet och ska vara egenhändigt undertecknad. Uppgifter om faktiska förhållanden ska lämnas på heder och samvete.

5 § Ansökan om förlängt underhållsstöd enligt 18 kap. 6 § ska göras av den studerade själv, även om han eller hon ännu inte har fyllt 18 år.

Beträffande äldreförsörjningsstöd och bostadstillägg ska, om den försäkrade är gift, uppgifter om faktiska förhållanden lämnas på heder och samvete även av den försäkrades make.

När det gäller bostadsbidrag ska ett barn som avses i 96 kap. 4 § och som är över 18 år på ansökningshandlingen självt intyga de uppgifter som rör barnet, om det inte finns särskilda skäl mot det.

6 § Ansökan behöver, trots det som föreskrivs i 4 §, göras om följande förmåner:

1. Barnbidrag, i annat fall än som avses i 15 kap. 6 §. Det finns dock särskilda bestämmelser om anmälan som gäller flerbarnstillägg i 16 kap. 12 §.

2. Assistansersättning när kommunen enligt 15 § 8 lagen (1993:387) om stöd och service till vissa funktionshindrade har anmält behov av ersättning till Försäkringskassan.

Om vårdbidrag eller handikappersättning har beviljats för begränsad tid får den tid för vilken förmånen ska lämnas förlängas utan att ansökan om detta har gjorts.

Ytterligare bestämmelser om att förmåner lämnas utan ansökan finns beträffande

1. sjukersättning och aktivitetsersättning i 36 kap. 25 och 26 §§,
2. tilläggspension i 56 kap. 6 §,
3. änkepension i 77 kap. 13 §, och
4. premiepension till efterlevande i 92 kap. 2 § första stycket.

7 § Oberoende av det som föreskrivs i 6 § kan uppgifter behöva lämnas enligt 13 §.

8 § Bestämmelser om ansökan via Internet finns i 111 kap. 4–7 §§.

9 § Bestämmelserna i 4 och 8 §§ gäller även i fråga om en sådan ansökan om något annat än en förmån som ska göras enligt en bestämmelse i balken.

Prop. 2008/09:200
Avd. H

Avvisning av ansökan

10 § Om ansökan är så ofullständig att den inte kan läggas till grund för någon prövning i sak ska Försäkringskassan avvisa den.

Om ansökan inte i övrigt uppfyller föreskrifterna i 4 § andra stycket eller det som annars är särskilt föreskrivet, ska Försäkringskassan också avvisa ansökan om inte bristen är av ringa betydelse.

11 § Försäkringskassan får inte avvisa ansökan enligt 10 § om sökanden inte först har förelagts att avhjälpa bristen vid påföljd att ansökan annars kommer att avvisas. Ett sådant föreläggande får delges.

Ansökan till fel myndighet, m.m.

12 § Om en ansökan, anmälan eller liknande som gäller allmän ålderspension och som ska göras till Försäkringskassan i stället har kommit in till Premiepensionsmyndigheten, ska den anses inkommen till Försäkringskassan samma dag. Detsamma ska gälla om ansökan, anmälan eller liknande ska göras till Premiepensionsmyndigheten och den i stället har kommit in till Försäkringskassan.

Utredning och uppgiftsskyldighet

Huvudregler

13 § Försäkringskassan ska se till att ärendena blir utredda i den omfattning som deras beskaffenhet kräver.

Den enskilde är skyldig att lämna de uppgifter som är av betydelse för bedömningen av frågan om ersättning eller i övrigt för tillämpningen av denna balk. För sådant uppgiftslämnande gäller även 4 § andra stycket, om inte särskilda skäl talar mot det.

Utredningsbefogenheter

14 § När det behövs för bedömningen av frågan om ersättning eller i övrigt för tillämpningen av denna balk får Försäkringskassan

1. göra förfrågan hos den försäkrades arbetsgivare, läkare eller någon annan som kan antas kunna lämna behövliga uppgifter,
2. besöka den försäkrade,
3. begära ett särskilt läkarutlåtande eller ett utlåtande av viss läkare eller någon annan sakkunnig, samt
4. begära att den försäkrade genomgår undersökning av viss läkare eller någon annan utredning eller deltar i ett avstämningsmöte för bedömning av den försäkrades medicinska tillstånd och arbetsförmåga samt behovet av och möjligheterna till rehabilitering.

15 § För utbetalning av en förmån utomlands får det krävas bevis om att rätten till förmånen består.

Graviditetspenning

16 § När det gäller graviditetspenning får Försäkringskassan begära att kvinnan ger in ett utlåtande från sin arbetsgivare.

Tillfällig föräldrapenning

17 § När det gäller tillfällig föräldrapenning i fall som avses i 13 kap. 18 § och 24 § får Försäkringskassan kräva att en förälder ger in särskilt intyg av arbetsgivare eller någon annan som kan ge upplysning om arbetsförhållandena.

Försäkringskassan får också kräva att en förälder styrker sin rätt till föräldrapenningsförmån i samband med föräldrautbildning eller deltagande i en behandling av ett sjukt eller funktionshindrat barn genom intyg av den som anordnat utbildningen eller ordinerat behandlingen.

18 § När det gäller tillfällig föräldrapenning enligt 13 kap. 22 § ska läkarutlåtande ges in för att styrka det särskilda vård- eller tillsynsbehovet. I fall som avses i 13 kap. 30 § ska barnets sjukdomstillstånd styrkas med ett läkarutlåtande om det inte hos Försäkringskassan redan finns tillräcklig utredning för att bedöma rätten till ersättning.

19 § För att tillfällig föräldrapenning enligt 13 kap 16 § 1 eller 2 ska lämnas till en förälder eller annan försäkrad som avses i 13 kap. 8 och 9 §§ ska föräldern med intyg enligt 36 § eller på annat sätt styrka att barnet har varit frånvarande från den förskola, den pedagogiska omsorg, det fritidshem eller den skola där barnet normalt vistas.

Det som föreskrivs i första stycket gäller dock inte för tid när barnet skulle ha varit frånvarande på grund av ferier eller om det finns särskilda skäl för att den tillfälliga föräldrapenningen ändå ska betalas ut.

Underhållsstöd

20 § Vid tillämpning av 14 § 1 och 2 likställs betalningsskyldiga för underhållsstöd med försäkrade.

Sjukpenning

21 § När det gäller sjukpenning ska den försäkrade, om Försäkringskassan begär det, ge in följande handlingar:

1. En skriftlig särskild försäkran avseende nedsättningen av arbetsförmågan på grund av sjukdom. Den särskilda försäkran ska innehålla en utförligare beskrivning av den försäkrades arbetsuppgifter och egna bedömning av arbetsförmågan än det som har uppgetts i ansökan. Uppgifterna i den särskilda försäkran ska lämnas på heder och samvete.

2. Ett utlåtande av arbetsgivaren. I utlåtandet ska det anges vilka möjligheter som finns att ta till vara den försäkrades arbetsförmåga inom arbetsgivarens verksamhet efter åtgärder som avses i 30 kap.

Prop. 2008/09:200
Avd. H

Sjukersättning och aktivitetsersättning

22 § Som villkor för rätt till eller ökning av sjukersättning eller aktivitetsersättning får det anges att den försäkrade under högst 30 dagar ska vara intagen på visst sjukhus eller vistas på vårdinrättning för försäkringsmedicinsk utredning.

Arbetsskadeersättning m.m.

23 § Försäkringskassan och allmän förvaltningsdomstol har i den utsträckning som det behövs för att bestämma skadeersättning, rätt att hos myndighet som utövar tillsyn över arbetsgivares verksamhet begära undersökning av arbetsförhållanden eller att, om det finns särskilda skäl eller det gäller en annan försäkrad än en arbetstagare, själva göra en sådan undersökning.

Smittbärappenning

24 § Till en ansökan om smittbärappenning som grundas på beslut som avses i 46 kap. 5 § första stycket 1 ska det fogas en kopia av beslutet eller ett intyg med uppgift om beslutets innehåll.

Till en ansökan om smittbärappenning som grundas på sådant förhållande som anges i 46 kap. 5 § första stycket 2 eller en ansökan om resekostnadsersättning enligt 46 kap. 20 § ska det fogas ett intyg om den företagna åtgärden.

Närståendepenning

25 § Till en ansökan om närståendepenning ska det fogas ett utlåtande av en läkare som ansvarar för den sjukes vård och behandling. Utlåtandet ska innehålla uppgifter om den vårdades sjukdomstillstånd.

Kravet på läkarutlåtande gäller inte om det hos Försäkringskassan finns utredning om det som avses i första stycket och utredningen är tillräcklig för att bedöma ersättningsfrågan.

Vårdbidrag och handikappersättning

26 § Som villkor för rätt till eller ökning av vårdbidrag eller handikappersättning får det anges att barnet respektive den försäkrade under högst 30 dagar ska vara intagen på ett visst sjukhus.

Allmän ålderspension

27 § Efter föreläggande av Skatteverket eller allmän förvaltningsdomstol ska den enskilde, i den omfattning och inom den tid som har angetts i

föreläggandet, meddela sådana upplysningar som är av betydelse för tillämpningen av bestämmelserna om allmän ålderspension.

Prop. 2008/09:200
Avd. H

Förmåner till efterlevande

28 § Som villkor för utbetalning av efterlevandestöd, efterlevandepension eller efterlevandelivränta får det krävas en förklaring på heder och samvete av den efterlevande att denne inte vet om en försvunnen person är i livet och, i fråga om livränta, hur eller varför personen har försvunnit.

Är den efterlevande omyndig får förklaring enligt första stycket krävas även från hans eller hennes förmyndare. Förklaring kan också infordras från en god man eller förvaltare som har förordnats enligt föräldrabalken.

29 § Efterlevande som inte är försäkrade likställs ändå med försäkrade vid tillämpning av 14 § 1 och 2 i fråga om deras rätt till efterlevandeförmåner.

Kostnader

30 § För kostnader som en försäkrad eller någon annan har med anledning av sådan utredning som avses i 14, 22 och 26 §§ lämnas ersättning i enlighet med föreskrifter som regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer meddelar.

För kostnader som en försäkrad har för läkarundersökning eller läkarutlåtande i samband med ansökan om vårdbidrag, sjukersättning, aktivitetsersättning eller handikappersättning lämnas ersättning enligt föreskrifter som meddelas av regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer.

Uppgiftsskyldighet för andra än parter

Myndigheter, arbetsgivare m.fl.

31 § Myndigheter, arbetsgivare och uppdragsgivare samt försäkringsinrättningar ska på begäran lämna Försäkringskassan, Premiepensionsmyndigheten, Skatteverket och allmän förvaltningsdomstol uppgifter som avser en namngiven person när det gäller förhållanden som är av betydelse för tillämpningen av denna balk.

Arbetsgivare och uppdragsgivare är även skyldiga att lämna sådana uppgifter om arbetet och arbetsförhållandena som behövs i ett ärende om arbetsskadeförsäkring.

Arbetslöshetskassor

32 § Arbetslöshetskassor ska på begäran lämna uppgifter enligt 31 § första stycket till Skatteverket, Premiepensionsmyndigheten och allmän förvaltningsdomstol i ärenden om allmän ålderspension, särskilt pensionstillägg, efterlevandepension och efterlevandestöd.

33 § Banker och andra penninginrättningar ska på begäran lämna uppgifter enligt 31 § första stycket till Försäkringskassan och allmän förvaltningsdomstol i ärenden om äldreförsörjningsstöd, bostadsbidrag och bostadstillägg.

Centrala studiestödsnämnden

34 § Centrala studiestödsnämnden ska till Försäkringskassan lämna uppgifter om vilka studerande som beviljats studiehjälp i form av studiebidrag för det andra kvartalet varje år.

Totalförsvarets pliktverk och andra ansvariga för grundutbildning av totalförsvarspliktiga

35 § Totalförsvarets pliktverk ska lämna Försäkringskassan de uppgifter som behövs för beräkning av pensionsgrundande belopp enligt 60 kap. 17 §.

Den som är ansvarig för grundutbildning av en totalförsvarspliktig enligt lagen (1994:1809) om totalförsvarsplikt ska underrätta Totalförsvarets pliktverk om utbetalad dag ersättning samt i förekommande fall om att utbildningen har avbrutits.

Den som bedriver förskola, familjedaghem, fritidshem och skola m.m.

36 § Huvudmannen för den förskola, den pedagogiska omsorg, det fritidshem eller den skola där ett barn som inte har fyllt tolv år normalt vistas, ska på begäran av barnets förälder utfärda sådant intyg som avses i 19 § första stycket. Intygsskyldigheten, som kvarstår till och med månaden efter den då frånavar upphörde, ska fullgöras snarast möjligt.

37 § Huvudmannen för en skola ska lämna de uppgifter som behövs i fråga om förlängt barnbidrag.

Bevisupptagning rörande arbetsskada m.m. vid allmän domstol

38 § Försäkringskassan får i ärenden om arbetsskadeförsäkring, statligt personskadeskydd och krigsskadeersättning begära att tingsrätt håller förhör med vittne eller sakkunnig. För förhöret ska i tillämpliga delar gälla det som föreskrivs om bevisupptagning utom huvudförhandling.

Ingen är skyldig att inställa sig vid en annan tingsrätt än den inom vars domkrets han eller hon vistas. Ersättning till den som har inställt sig för att höras lämnas med skäligt belopp som rätten bestämmer och betalas av Försäkringskassan.

Undantag från sekretess

39 § Sekretess hindrar inte att Skatteverket, Försäkringskassan, Premiepensionsmyndigheten och allmän förvaltningsdomstol på begäran får

lämna ut uppgifter om ersättningar enligt denna balk eller enligt lagstiftning om annan jämförbar ekonomisk förmån till

Prop. 2008/09:200
Avd. H

1. en försäkringsinrättning, ett försäkringsbolag eller en arbetsgivare, om uppgiften behövs för samordning med ersättning därifrån, och

2. ett utländskt socialförsäkringsorgan, om uppgiften behövs där vid tillämpningen av en internationell överenskommelse som Sverige har anslutit sig till.

40 § Sekretess hindrar inte att allmän förvaltningsdomstol på begäran får lämna ut uppgifter som avses i 39 § till en arbetslöshetskassa, om uppgiften behövs för samordning med ersättning därifrån.

41 § Sekretess hindrar inte att Skatteverket och Premiepensionsmyndigheten på begäran får lämna ut uppgifter rörande inkomstgrundad ålderspension eller inkomstrelaterad efterlevandepension till en arbetslöshetskassa, om uppgiften behövs för samordning med ersättning därifrån.

42 § Bestämmelserna i 39 och 40 §§ gäller även för utlämnande av uppgift från varje annan myndighet som har till uppgift att handlägga ärenden om ersättningar enligt denna balk eller enligt lagstiftning om annan jämförbar ekonomisk förmån.

Anmälan om bosättning eller arbete i Sverige

43 § Den som bosätter sig i Sverige och som inte är folkbokförd här ska anmäla sig till Försäkringskassan.

En utsänd statsanställd som avses i 5 kap. 4 § första stycket och som inte är folkbokförd här ska anmäla sig till Försäkringskassan.

44 § En anmälan om arbete i Sverige som görs av den som arbetar här utan att vara bosatt i landet ska lämnas till Försäkringskassan.

45 § Den som lämnar Sverige för en tid som kan antas ha betydelse för socialförsäkringsskyddet enligt 5 eller 6 kap. ska anmäla detta till Försäkringskassan.

Skyldighet att anmäla ändrade förhållanden

Allmänna bestämmelser

46 § Den som ansöker om, har rätt till eller annars får en förmån enligt denna balk ska anmäla sådana ändrade förhållanden som påverkar rätten till eller storleken av förmånen.

Det som anges i första stycket kan avse

1. bosättning i Sverige eller utlandsvistelse,
2. bostadsförhållanden,
3. civilstånd, vårdnad och sammanboende med vuxen eller barn,
4. hälsotillstånd,
5. förvärvsarbete i Sverige eller utomlands,
6. arbetsförmåga,

- 7. inkomstförhållanden,
- 8. förmögenhetsförhållanden, och
- 9. utländsk socialförsäkringsförmån.

Prop. 2008/09:200
Avd. H

Anmälan behöver inte göras om Försäkringskassan har kännedom om ändringen och därför saknar behov av en anmälan.

47 § Anmälan enligt 46 § ska göras så snart som möjligt och senast fjorton dagar efter det att den anmälningsskyldige fick kännedom om förändringen.

Försäkringskassan får, när det anses motiverat, kräva att uppgifterna lämnas på det sätt som föreskrivs i 4 §.

Anstånd med betalningsskyldighet för underhållsstöd

48 § För den som är betalningsskyldig för underhållsstöd och som har beviljats anstånd gäller det som anges om anmälningsskyldighet i 46 och 47 §§ i fråga om sådana ändrade förhållanden som påverkar rätten till anstånd eller omfattningen av anståndet.

Graviditetspenning, tillfällig föräldrapenning, sjukpenning och smittbärarpenning

49 § Den som är berättigad till graviditetspenning, tillfällig föräldrapenning, sjukpenning eller smittbärarpenning är skyldig att enligt bestämmelserna i 47 § meddela Försäkringskassan sin vistelseadress när han eller hon under sjukdomsfall eller annat ersättningsfall vistas annat än tillfälligt på annan adress än den som angetts till Försäkringskassan.

Sjukersättning eller aktivitetsersättning

50 § Den som får sjukersättning ska alltid göra anmälan enligt bestämmelserna i 47 § om arbetsförmågan förbättras.

51 § Anmälan enligt 46 § av den som får sjukersättning eller aktivitetsersättning ska göras

1. om han eller hon avser att börja förvärvsarbete, innan arbetet påbörjas,
2. om han eller hon avser att börja förvärvsarbete i större omfattning än tidigare, innan arbetet utökas, och
3. om han eller hon avser att fortsätta att förvärvsarbete efter tid som avses i 36 kap. 13 §, innan arbetet fortsätter.

Bestämmelserna i första stycket gäller också den som får livränta vid arbetsskada eller annan skada som avses i 41–44 kap.

Försummad uppgifts- eller anmälningsskyldighet

52 § Ersättning enligt denna balk som betalas ut av Försäkringskassan får dras in eller sättas ned om den försäkrade eller den som annars får ersättningen

1. medvetet eller av grov vårdslöshet har lämnat oriktig eller vilseledande uppgift,

2. inte har lämnat uppgift enligt 13 §, eller

3. inte har anmält ändrade förhållanden enligt 46, 47, 50 och 51 §§.

Indragningen eller nedsättningen får avse viss tid eller gälla tills vidare. Det som anges i första stycket gäller endast om det är fråga om ett förhållande som är av betydelse för rätten till eller storleken av ersättningen.

Vägran att medverka i utredningen

53 § Ersättning enligt denna balk får dras in eller sättas ned om den som är berättigad till ersättningen utan giltig anledning vägrar att medverka till utredningsåtgärder enligt 14–19 och 26–28 §§. Då gäller 52 § andra stycket.

Vägran att följa läkares föreskrifter

54 § Ersättning enligt denna balk får dras in eller sättas ned, om den som är berättigad till ersättningen vägrar att följa läkares föreskrifter. Då gäller 52 § andra stycket.

Underlåtenhet att ge in läkarintyg eller försäkran vid sjukdomsfall

55 § Sjukpenning får dras in eller sättas ned, om den som är berättigad till ersättningen underlåter att

1. styrka nedsättning av arbetsförmågan genom läkarintyg inom föreskriven tid,

2. ge in en sådan särskild försäkran som avses i 21 § 1, eller

3. ge in ett utlåtande av arbetsgivaren enligt 21 § 2.

Underlåtenhet att meddela vistelseadress

56 § Gravitetsspenning, tillfällig föräldrapenning, sjukpenning och smittbärapenning får dras in eller sättas ned om den som är berättigad till ersättningen underlåter att meddela Försäkringskassan sin vistelseadress enligt 49 §.

Vägran att medverka till behandling eller rehabilitering

57 § Ersättning får dras in eller sättas ned om den försäkrade utan giltig anledning vägrar att medverka till

1. behandling eller rehabilitering enligt 27 kap. 6 §, eller

2. rehabiliteringsåtgärder enligt 30 kap. 7 § och 31 kap. 3 §.

Det som anges i första stycket gäller endast

1. vårdbidrag,
2. sjukpenning,
3. sjukersättning och aktivitetsersättning,
4. sjukvårdersättning vid arbetsskada,
5. livränta till den försäkrade vid arbetsskada, och
6. handikappersättning.

Det som i andra stycket föreskrivs om arbetsskada tillämpas också på motsvarande ersättningar enligt 43 och 44 kap.

Information om betydelsen av vägrad medverkan

58 § För att ersättning ska få dras in eller sättas ned på grund av att den försäkrade vägrar att delta vid avstämningsmöte enligt 14 § 4 eller behandling eller rehabilitering enligt 57 §, krävs att den försäkrade har informerats om denna påföljd.

111 kap. Självbetjäningstjänster via Internet

Innehåll

1 § I detta kapitel finns bestämmelser om

- tillämpningsområdet i 2 §,
- vad som är självbetjäningstjänster i 3 §,
- när självbetjäningstjänster kan användas i 4 §,
- elektronisk signatur i 5 och 6 §§, och
- när en uppgift anses ha kommit in i 7 §.

Tillämpningsområdet

2 § Detta kapitel gäller i fråga om förmåner enligt denna balk samt andra förmåner och ersättningar som enligt lag eller förordning handläggs av Försäkringskassan eller Premiepensionsmyndigheten.

Kapitlet är inte tillämpligt i fråga om överklagande av beslut i annat fall än då en begäran om omprövning ska anses som ett överklagande.

Vad är självbetjäningstjänster?

3 § Med självbetjäningstjänster avses möjligheter att via Internet få tillgång till personuppgifter och annan information samt utföra sådana rättshandlingar som anges i 4 § första stycket.

När kan självbetjäningstjänster användas?

4 § En enskild får, i den utsträckning som framgår av föreskrifter som meddelas av regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer, använda självbetjäningstjänster för att

- lämna uppgifter,
- göra anmälningar eller ansökningar,

- förfoga över rättigheter, och
- utföra andra rättshandlingar.

Prop. 2008/09:200
Avd. H

Sådana rättshandlingar som anges i första stycket har samma rättsverkningar som om de utförts i enlighet med de föreskrifter om formkrav som annars gäller för de förmåner och ersättningar som avses i 2 § första stycket. Föreskrifter om att uppgifter ska lämnas på heder och samvete ska dock alltid iakttas när självbetjäningstjänster används.

Elektronisk signatur

5 § En enskild som lämnar uppgifter i samband med att han eller hon använder en självbetjäningstjänst ska använda en sådan elektronisk signatur som avses i 2 § lagen (2000:832) om kvalificerade elektroniska signaturer.

Om det är fråga om att få tillgång till personuppgifter ska certifikat, till vilket en säker identifieringsfunktion är knuten, användas för kontroll av användarens identitet.

6 § Om det finns någon annan metod än som avses i 5 § för identifiering eller skydd mot förvanskning av uppgifter som är tillräckligt säkra med hänsyn till risken för integritetsintrång eller annan skada får dock den användas.

Elektronisk signatur ska dock alltid användas när uppgifter ska lämnas på heder och samvete.

När anses en uppgift ha kommit in?

7 § En handling eller uppgift som vid användning av en självbetjäningstjänst har översänts till Försäkringskassan eller Premiepensionsmyndigheten, ska anses ha kommit in till den myndighet till vilken ärendet hör när den har anlänt till den del av ett system för automatiserad behandling som anvisats som mottagningsställe för självbetjäningstjänsten.

112 kap. Om beslut

Innehåll

1 § I detta kapitel finns bestämmelser om

- interimistiska beslut i 2–4 §§,
- när ett beslut blir gällande i 5 §, och
- beslut genom automatiserad behandling i 6 och 7 §§.

Interimistiska beslut

Allmänna bestämmelser

2 § För tid till dess att ett ärende har avgjorts får Försäkringskassan besluta i fråga om ersättning från Försäkringskassan, om

1. det inte utan betydande dröjsmål kan avgöras om rätt till ersättning föreligger,

2. det är sannolikt att sådan rätt föreligger, och

3. det är av väsentlig betydelse för den som begär ersättningen.

Ett beslut enligt första stycket får meddelas även när det står klart att rätt till ersättning föreligger men ersättningens belopp inte kan bestämmas utan betydande dröjsmål.

3 § Finns det sannolika skäl att dra in eller minska en beslutad ersättning, kan Försäkringskassan besluta att ersättningen ska hållas inne eller lämnas med lägre belopp till dess att ärendet avgjorts.

Undantag för vissa förmåner

4 § Interimistiska beslut om ersättning enligt 2 och 3 §§ får inte fattas i ärenden om

1. adoptionsbidrag,

2. bilstöd,

3. allmän ålderspension,

4. särskilt pensionstillägg, eller

5. efterlevandepension och efterlevandestöd.

Interimistiska beslut enligt 3 § får inte fattas i ärenden om assistansersättning.

När ett beslut blir gällande

5 § En myndighets eller en allmän förvaltningsdomstols beslut enligt denna balk ska gälla omedelbart, om inget annat föreskrivs i beslutet eller bestäms av en domstol som har att pröva beslutet.

Beslut genom automatiserad behandling

Beslut som fattas av Skatteverket och Premiepensionsmyndigheten

6 § Skatteverkets beslut om pensionsgrundande inkomst enligt 58 kap. 6 § och Premiepensionsmyndighetens beslut om premiepension enligt 58 kap. 7 § får fattas genom automatiserad behandling när skälen för beslutet får utelämnas enligt 20 § första stycket 1 förvaltningslagen (1986:223).

Beslut som avses i första stycket får även sättas upp i form av elektroniska dokument. Med ett elektroniskt dokument avses en upptagning som har gjorts med hjälp av automatiserad behandling och vars innehåll och utställare kan verifieras genom ett visst tekniskt förfarande.

Beslut som fattas av Försäkringskassan

7 § Beslut om pensionsgrundande belopp, pensionsrätt och pensionspoäng enligt 60 och 61 kap. samt andra beslut om allmän ålderspension får fattas genom automatiserad behandling av Försäkringskassan när

skälen för beslutet får utelämnas enligt 20 § första stycket 1 förvaltningslagen (1986:223).

Prop. 2008/09:200
Avd. H

Det som anges i första stycket gäller också i tillämpliga delar för beslut om efterlevandepension och efterlevandestöd.

113 kap. Ändring, omprövning och överklagande av beslut

Innehåll

1 § I detta kapitel finns allmänna bestämmelser i 2 §.

Vidare finns bestämmelser om

- ändring av beslut i 3–6 §§,
- omprövning av beslut i 7–9 §§,
- överklagande av Försäkringskassans beslut i 10–15 §§,
- överklagande av allmän förvaltningsdomstols beslut i 16–18 §§,
- tidsfrister för begäran om omprövning och överklagande i 19 och

20 §§, och

- avvisningsbeslut i 21 §.

Slutligen finns särskilda bestämmelser om

- allmän ålderspension i 22–36 §§, och
- förmåner till efterlevande i 37–40 §§.

Allmänna bestämmelser

2 § Beslut i ärenden om förmåner enligt denna balk får ändras, omprövas och överklagas med tillämpning av bestämmelserna i 3–21 §§, om inget annat följer av bestämmelserna i 22–40 §§.

Det som anges i första stycket gäller även beslut i ärenden

– enligt 19 kap. om bidragsskyldigas betalningsskyldighet mot Försäkringskassan, och

– om utfärdande av intyg för tillämpning av rådets förordning (EEG) nr 1408/71 av den 14 juni 1971 om tillämpningen av systemen för social trygghet när anställda, egenföretagare eller deras familjemedlemmar flyttar inom gemenskapen².

Ändring av beslut

3 § Försäkringskassan ska ändra ett beslut som inte har prövats av domstol, om beslutet

1. på grund av skrivfel, räknefel eller annat sådant förbiseende innehåller uppenbar oriktighet,

2. har blivit oriktigt på grund av att det har fattats på uppenbart felaktigt eller ofullständigt underlag, eller

3. har blivit oriktigt på grund av uppenbart felaktig rättstillämpning eller annan liknande orsak.

² EGT 149, 5.7 1971, s. 2 (Celex 31971R 1408).

Beslutet ska ändras även om omprövning inte har begärts. Ändring behöver dock inte göras om oriktigheten är av ringa betydelse.

Prop. 2008/09:200
Avd. H

4 § Det allmänna ombudet får begära ändring enligt 3 §. Sådan begäran får det allmänna ombudet framställa även till förmån för enskild part.

5 § Ett beslut får inte ändras till den försäkrades nackdel med stöd av 3 § när det gäller en förmån som har förfallit till betalning, och inte heller i annat fall om det finns synnerliga skäl mot det.

6 § En fråga om ändring enligt 3 § får inte tas upp av Försäkringskassan senare än två år efter den dag då beslutet meddelades. Ändring får dock ske även senare än två år efter den dag då beslutet meddelades

1. om det först därefter kommit fram att beslutet har fattats på uppenbart felaktigt eller ofullständigt underlag, eller
2. om det finns andra synnerliga skäl.

Omprövning av beslut

7 § Ett beslut av Försäkringskassan enligt denna balk, ska omprövas av Försäkringskassan om det skriftligen begärs av en enskild som beslutet angår och beslutet inte har meddelats med stöd av 3 §.

Ett avvisningsbeslut som grundas på att en begäran om omprövning eller ett överklagande kommit in för sent får inte omprövas. Inte heller får omprövning avse en fråga som har avgjorts

- efter omprövning, eller
- av domstol.

Bestämmelser om begäran om omprövning genom Internet finns i 111 kap. 4–7 §§.

8 § Vid omprövningen får beslutet inte ändras till den enskildes nackdel.

9 § Har omprövning begärts av ett beslut och överklagar det allmänna ombudet samma beslut, ska beslutet inte omprövas. Ärendet ska i stället överlämnas till allmän förvaltningsdomstol. Den enskildes begäran om omprövning ska i sådant fall anses som ett överklagande.

Överklagande av Försäkringskassans beslut

Allmänna bestämmelser

10 § Försäkringskassans beslut får överklagas hos allmän förvaltningsdomstol.

Ett beslut av Försäkringskassan får dock inte överklagas av en enskild innan beslutet har omprövats enligt 7 §. En enskilds överklagande av ett sådant beslut innan beslutet har omprövats ska anses som en begäran om omprövning enligt nämnda paragraf.

11 § Det som föreskrivs i 10 § andra stycket gäller inte i fråga om beslut som avses i 7 § andra stycket första meningen och inte heller beslut som

har meddelats med stöd av 3 §. Den enskildes begäran om omprövning av ett sådant beslut ska anses som ett överklagande.

Prop. 2008/09:200
Avd. H

12 § Ett beslut av Försäkringskassan får överklagas av det allmänna ombudet. Det allmänna ombudet får uppdra åt en tjänsteman vid Försäkringskassan att företräda ombudet i allmän förvaltningsdomstol.

Det allmänna ombudet får föra talan även till förmån för enskild part.

13 § Om det allmänna ombudet har överklagat ett beslut av Försäkringskassan, förs det allmännas talan i allmän förvaltningsdomstol av ombudet.

Rätt domstol

14 § Ett beslut som rör en person som är bosatt i Sverige överklagas hos den länsrätt inom vars domkrets personen hade sin hemortskommun när beslutet i saken fattades.

Beslut i övriga fall överklagas hos den länsrätt inom vars domkrets det första beslutet i saken fattades.

15 § Med hemortskommun avses den kommun där den fysiska personen var folkbokförd den 1 november året före det år då beslutet fattades.

För den som var bosatt här i landet under någon del av det år då beslutet fattades, men som inte var folkbokförd här den 1 november föregående år, avses med hemortskommun den kommun där den fysiska personen först var bosatt.

Överklagande av allmän förvaltningsdomstols beslut

16 § Prövningstillstånd krävs vid överklagande hos kammarrätten.

17 § Försäkringskassan och det allmänna ombudet får vid överklagande av domstols beslut föra talan även till förmån för enskild part.

18 § Bestämmelserna i 33 § fjärde stycket förvaltningsprocesslagen (1971:291) gäller inte avvisningsbeslut som har meddelats av Försäkringskassan.

Tidsfrister för begäran om omprövning och överklagande

19 § En begäran om omprövning av Försäkringskassans beslut enligt 7 § ska ha kommit in till Försäkringskassan inom två månader från den dag då den enskilde fick del av beslutet.

20 § Ett överklagande av Försäkringskassans eller en allmän förvaltningsdomstols beslut ska ha kommit in inom två månader från den dag då klaganden fick del av beslutet. Om det är det allmänna ombudet eller Försäkringskassan som överklagar beslutet, ska tiden dock räknas från den dag då beslutet meddelades.

21 § Har en begäran om omprövning eller ett överklagande avvisats ska avvisningsbeslutet, med de undantag som anges i 11 §, överklagas i samma ordning som beslutet i huvudsaken.

Särskilda bestämmelser om allmän ålderspension

Ändring och omprövning av beslut

22 § Bestämmelserna om ändring i 3–6 §§ tillämpas inte i ärenden om allmän ålderspension. I 26 § förvaltningslagen (1986:223) finns bestämmelser om rättelse av skrivfel och liknande.

I fråga om omprövning av Försäkringskassans, Skatteverkets och Premiepensionsmyndighetens beslut i ärenden om allmän ålderspension tillämpas endast 7 § andra stycket samt 9, 21 och 23–35 §§.

När det gäller omprövning av ett beslut om pensionsgrundande inkomst ska vad som i de i andra stycket angivna bestämmelserna, utom 25 och 28 §§, föreskrivs om Försäkringskassan och det allmänna ombudet i stället avse Skatteverket och det allmänna ombudet hos Skatteverket enligt lagen (2003:643) om allmänt ombud hos Skatteverket.

23 § Ett beslut om allmän ålderspension ska omprövas om det skriftligen begärs av den som beslutet avser eller om det finns andra skäl.

24 § Om den som ett beslut om inkomstgrundad ålderspension avser har avlidit, får även någon annan som är berörd av beslutet skriftligen begära omprövning av detta.

25 § Om det vid omprövning av ett beslut om pensionsrätt eller pensionspoäng för inkomstgrundad ålderspension även ska göras en prövning av den pensionsgrundande inkomst som legat till grund för beslutet, ska Försäkringskassan överlämna ärendet i den delen till Skatteverket som ska ompröva beslutet om denna inkomst.

Den enskildes begäran om omprövning ska i fall som avses i första stycket även anses som en begäran om omprövning av pensionsgrundande inkomst.

26 § En begäran om omprövning av ett beslut enligt 23 eller 24 § om allmän ålderspension ska ha kommit in inom två månader från det att den som begär omprövning fick del av beslutet.

I fråga om omprövning av ett beslut som avser fastställande av pensionsgrundande inkomst ska begäran om omprövning ha kommit in till Skatteverket före utgången av femte året efter det fastställelseår som beslutet avser.

I fråga om omprövning av ett beslut som avser fastställande av pensionsgrundande belopp, pensionsrätt eller pensionspoäng ska begäran om omprövning ha kommit in till Försäkringskassan före utgången av året efter det fastställelseår som beslutet avser.

27 § Gör den som begär omprövning av ett beslut om fastställande av pensionsgrundande inkomst, pensionsgrundande belopp, pensionsrätt och pensionspoäng sannolikt att han eller hon inte inom två månader före utgången av den tid som anges i 26 § andra och tredje styckena har fått kännedom om ett beslut eller annan handling med uppgift om vad som har beslutats, ska begäran om omprövning i stället ha kommit in inom två månader från den dag då den som begär omprövningen fick sådan kännedom.

28 § Om en begäran om omprövning av ett beslut om allmän ålderspension har kommit in till Premiepensionsmyndigheten, Skatteverket Försäkringskassan eller en allmän förvaltningsdomstol inom den tid som anges i 26 och 27 §§, ska den anses inkommen i rätt tid, även om den myndigheten inte har fattat beslutet.

I fall som avses i första stycket ska handlingen sändas till den myndighet som har meddelat beslutet med uppgift om när den kom in.

29 § Ett beslut om allmän ålderspension får omprövas till den enskildes fördel, utan att den enskilde har begärt detta, inom två månader från det att beslutet meddelades. En omprövning till den enskildes nackdel får endast ske när det finns anledning till omprövning enligt 30 eller 31 §.

Det som anges i första stycket gäller inte omprövning av ett beslut om pensionsgrundande inkomst, pensionsgrundande belopp eller fastställande av pensionsrätt eller pensionspoäng. Även ett sådant beslut får omprövas utan att den enskilde begär det. Ett sådant omprövningsbeslut ska meddelas inom ett år efter fastställelseåret.

30 § Om ett beslut om allmän ålderspension har blivit felaktigt på grund av att den som beslutet avser har lämnat oriktiga uppgifter eller inte har fullgjort en uppgifts- eller anmälningsskyldighet enligt denna balk eller någon annan lag, får omprövning ske också efter de tidpunkter som anges i 29 §.

31 § Omprövning av ett beslut om allmän ålderspension efter de i 29 § angivna tidpunkterna får också göras om

1. det först efter de i 29 § angivna tidpunkterna har visat sig att beslutet har fattats på uppenbart felaktigt eller ofullständigt underlag eller om det finns andra synnerliga skäl,

2. beslutet påverkas av en ändring av ett beslut enligt skattebetalningslagen (1997:483) om arbetsgivaravgift, eller

3. beslutet omprövas på grund av att det påverkas av en ändring som har gjorts av ett beslut om pensionsgrundande belopp eller pensionsrätt som avser någon annan än den försäkrade.

Överklagande

32 § Vid överklagande av Försäkringskassans, Skatteverkets, Premiepensionsmyndighetens och allmän förvaltningsdomstols beslut i ärenden om allmän ålderspension tillämpas 10–18, 20, 21 och 33–36 §§.

Bestämmelserna om det allmänna ombudet tillämpas dock inte i fråga om beslut som meddelats av Premiensionsmyndigheten.

När det gäller överklagande av beslut om pensionsgrundande inkomst ska vad som i de i första och andra styckena angivna bestämmelserna, utom 35 §, föreskrivs om Försäkringskassan och det allmänna ombudet i stället avse Skatteverket och det allmänna ombudet hos Skatteverket enligt lagen (2003:643) om allmänt ombud hos Skatteverket.

33 § Om den som ett beslut om allmän ålderspension avser har avlidit, får även någon annan som är berörd av beslutet överklaga detta.

34 § Om det allmänna ombudet överklagar ett beslut av Försäkringskassan om pensionsgrundande belopp, pensionsrätt eller pensionspoäng ska överklagandet ha kommit in före utgången av året efter fastställelseåret.

Om beslutet har meddelats efter den 31 oktober året efter det fastställelseår som beslutet avser, ska överklagandet dock ha kommit in inom två månader från den dag då beslutet meddelades.

35 § Bestämmelserna i 28 § om begäran om omprövning ska tillämpas även i fråga om överklagande.

36 § Det allmänna ombudet får överklaga ett beslut av allmän förvaltningsdomstol endast om ombudet varit part där. Försäkringskassan får inte överklaga ett beslut av allmän förvaltningsdomstol som kan överklagas av det allmänna ombudet.

Särskilda bestämmelser om förmåner till efterlevande

Efterlevandepension och efterlevandestöd

37 § I fråga om ändring, omprövning och överklagande av ett beslut i ärende om efterlevandepension och efterlevandestöd gäller i tillämpliga delar de bestämmelser som anges i 22 och 32 §§ om omprövning och överklagande av beslut i ärenden om allmän ålderspension. Följande bestämmelser är dock inte tillämpliga:

- 24 och 25 §§ om omprövning av beslut i ärenden om allmän ålderspension, samt
- 34 § om överklagande av beslut i ärenden om allmän ålderspension.

38 § Bestämmelsen i 30 § tillämpas även i fall då det är den avlidne som har lämnat oriktiga uppgifter eller inte fullgjort en uppgifts- eller anmälningsskyldighet.

Premiepension till efterlevande

39 § De bestämmelser som anges i 22 och 32 §§ om ändring, omprövning och överklagande av beslut i ärenden om allmän ålderspension, gäller i tillämpliga delar i fråga om omprövning och överklagande av beslut i ärenden om premiepension till efterlevande.

40 § Bestämmelsen i 30 § ska i fråga om beslut i ärenden om premiepension till efterlevande tillämpas också då det är pensionsspararen eller den som tidigare hade rätt till sådan pension som har lämnat oriktiga uppgifter eller inte fullgjort en uppgifts- eller anmälningsskyldighet.

Prop. 2008/09:200

Avd. H

114 kap. Behandling av personuppgifter

Innehåll

1 § I detta kapitel finns allmänna bestämmelser i 2–5 §§.

Vidare finns bestämmelser om

- personuppgiftslagen och personuppgiftsansvar i 6 §,
- ändamål för behandling av personuppgifter i 7–10 §§,
- behandling av känsliga personuppgifter m.m. i 11–13 §§,
- behandling av personuppgifter i socialförsäkringsdatabasen i 14–16 §§,

- tilldelning av behörighet i 17 §,
- direktåtkomst i 18–23 §§,
- utlämnande på medium för automatisk behandling i 24–26 §§,
- sökbegrepp i 27 och 28 §§,
- överföring av personuppgifter till tredje land i 29 §,
- information i 30 §,
- gallring i 31 §,
- avgifter i 32 §,
- rättelse och skadestånd i 33 §,
- kontrollverksamhet i 34 §,
- tystnadsplikt i 35 §, och
- överklagande i 36 §.

Allmänna bestämmelser

2 § Detta kapitel tillämpas vid behandling av personuppgifter i verksamhet som gäller förmåner enligt denna balk, samt andra förmåner och ersättningar som enligt lag eller förordning eller särskilt beslut av regeringen handläggs av Försäkringskassan eller Premiepensionsmyndigheten.

Kapitlet gäller endast om behandlingen är helt eller delvis automatiserad eller om uppgifterna ingår i eller är avsedda att ingå i en strukturerad samling av personuppgifter som är tillgängliga för sökning eller sammanställning enligt särskilda kriterier.

Bestämmelserna i 7–16, 27, 28 och 31 §§ gäller i tillämpliga delar även uppgifter om avlidna personer.

3 § Sådan behandling av personuppgifter som är tillåten enligt detta kapitel får utföras även om den registrerade motsätter sig behandlingen.

4 § I fråga om behandling av personuppgifter inom ramen för den officiella statistiken finns särskilda bestämmelser i lagen (2001:99) om den officiella statistiken och i författningar som ansluter till den lagen.

5 § Den samling uppgifter som med hjälp av automatiserad behandling används gemensamt i verksamhet som avses i 2 § utgör socialförsäkringsdatabasen.

Personuppgiftslagen och personuppgiftsansvar

6 § Personuppgiftslagen (1998:204) gäller vid behandling av personuppgifter inom socialförsäkringens administration, om inte annat följer av detta kapitel eller föreskrifter som meddelas med stöd av kapitlet eller av personuppgiftslagen. Med socialförsäkringens administration avses i detta kapitel Försäkringskassan och Premiepensionsmyndigheten.

En myndighet inom socialförsäkringens administration är personuppgiftsansvarig för den behandling av personuppgifter som den utför.

Ändamål för behandling av personuppgifter

7 § Försäkringskassan och Premiepensionsmyndigheten får i sin verksamhet behandla personuppgifter om det är nödvändigt för att

1. återsöka vägledande avgöranden,
2. tillgodose behov av underlag som krävs för att den registrerades eller annans rättigheter eller skyldigheter i fråga om förmåner och ersättningar som avses i 2 § ska kunna bedömas eller fastställas,
3. informera om sådana förmåner och ersättningar som avses i 2 §,
4. handlägga ärenden,
5. planera verksamhet samt genomföra resultatstyrning, resultatuppföljning, resultatredovisning, utvärdering och tillsyn av respektive verksamhet, eller
6. framställa statistik i fråga om verksamhet enligt 4 och 5.

Vid behandling för det ändamål som anges i första stycket 1 får inte uppgifter som direkt pekar ut den registrerade användas.

8 § Personuppgifter som behandlas för ändamål som anges i 7 § får också behandlas av Försäkringskassan för tillhandahållande av information som behövs

1. som underlag för beslut om och kontroll av förmåner, ersättningar och andra stöd åt enskilda i den verksamhet som bedrivs av Centrala studiestödsnämnden och arbetslöshetskassorna,
2. för samordning av tjänstepensioner i den verksamhet som bedrivs av Statens pensionsverk och det för kommunerna och landstingen gemensamma organet för administration av personalpensioner, eller
3. för handläggning av ärenden hos Statens pensionsverk där regler om statens tjänstegrupplivförsäkring ska tillämpas.
4. som underlag för beslut om och kontroll av ekonomiskt bistånd enligt 4 kap. socialtjänstlagen (2001:453) åt enskild i den verksamhet som bedrivs av socialnämnderna, eller
5. som underlag för beslut om och kontroll av vårdnadsbidrag enligt lagen (2008:307) om kommunalt vårdnadsbidrag.

9 § Försäkringskassan och Premiepensionsmyndigheten får även behandla personuppgifter som behandlas för ändamål som anges i 7 § för att tillhandahålla information utanför den egna myndigheten på grund av

1. sådan bestämmelse om skyldighet att lämna ut uppgifter till andra myndigheter som avses i 10 kap. 28 § första stycket offentlighets- och sekretesslagen (2009:400),

2. sådant medgivande att lämna ut uppgifter som följer av särskilda bestämmelser i lag eller förordning,

3. sådan skyldighet att lämna ut uppgifter som följer av gemenskapsrätten inom Europeiska unionen, eller

4. åtaganden i samarbetet inom Europeiska ekonomiska samarbetsområdet eller i avtal om social trygghet eller utgivande av sjukvårdsförmåner som Sverige ingått med andra stater.

10 § I fråga om behandling av personuppgifter för annat ändamål än vad som anges i 7–9 §§ gäller 9 § första stycket d och andra stycket personuppgiftslagen (1998:204).

Behandling av känsliga personuppgifter m.m.

11 § Känsliga personuppgifter som avses i 13 § personuppgiftslagen (1998:204) (känsliga personuppgifter) får behandlas om uppgifterna lämnats till en myndighet inom socialförsäkringens administration i ett ärende eller är nödvändiga för handläggning av ett ärende. Känsliga personuppgifter får vidare behandlas för något av de ändamål som anges i 7 § första stycket 1 samt 8 och 9 §§ om det är nödvändigt med hänsyn till ändamålet.

För något av de ändamål som anges i 7 § första stycket 2, 3, 5 och 6 får sådana känsliga personuppgifter behandlas som rör hälsa och som är nödvändiga med hänsyn till ändamålet.

Utöver vad som följer av första stycket första meningen och andra stycket får känsliga personuppgifter inte behandlas för de ändamål som anges i 7 § första stycket 2, 3, 5 och 6. Behandling för något av de ändamål som anges i 7 § första stycket 5 och 6 får inte ske i fråga om andra sådana känsliga personuppgifter än dem som behandlas eller har behandlats för något av de ändamål som anges i 7 § första stycket 2–4.

12 § Uppgifter om lagöverträdelse m.m. som avses i 21 § personuppgiftslagen (1998:204) får behandlas om uppgifterna lämnats till en myndighet inom socialförsäkringens administration i ett ärende eller är nödvändiga för handläggning av ett ärende. Uppgifter om lagöverträdelse m.m. som avses i 21 § personuppgiftslagen får behandlas för något av de ändamål som anges i 7 § första stycket 1 samt 8 och 9 §§ om det är nödvändigt med hänsyn till ändamålet.

För något av de ändamål som anges i 7 § första stycket 2, 3, 5 och 6 får sådana uppgifter om lagöverträdelse m.m. som avses i 21 § personuppgiftslagen behandlas som enligt 15 § får behandlas i socialförsäkringsdatabasen.

Utöver vad som följer av första stycket första meningen och andra stycket får sådana uppgifter inte behandlas för de ändamål som anges i

7 § första stycket 2, 3, 5 och 6. Behandling för något av de ändamål som anges i 7 § första stycket 5 och 6 får inte ske i fråga om andra sådana uppgifter om lagöverträdelse än dem som behandlas eller har behandlats för något av de ändamål som anges i 7 § första stycket 2–4.

Prop. 2008/09:200
Avd. H

13 § I 15 § finns särskilda bestämmelser om behandling i socialförsäkringsdatabasen av känsliga personuppgifter och uppgifter om lagöverträdelse m.m. som avses i 21 § personuppgiftslagen (1998:204).

Behandling av personuppgifter i socialförsäkringsdatabasen

14 § I socialförsäkringsdatabasen får endast sådana personuppgifter behandlas som avser personer som omfattas eller har omfattats av verksamhet enligt de ändamål som anges i 7 §, eller personer om vilka uppgifter på annat sätt behövs för handläggningen av ett ärende.

15 § För de ändamål som anges i 7–10 §§ får, med beaktande av de begränsningar som följer av 7 och 14 §§, identifierings- och adressuppgifter behandlas i socialförsäkringsdatabasen.

Känsliga personuppgifter eller uppgifter om lagöverträdelse m.m. som avses i 21 § personuppgiftslagen (1998:204) får utöver vad som anges i 16 § behandlas i socialförsäkringsdatabasen bara om det särskilt anges i lag eller förordning. För sådan behandling gäller de begränsningar som följer av 11 och 12 §§. Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer meddelar föreskrifter om ytterligare begränsningar för vilka uppgifter som får behandlas i socialförsäkringsdatabasen.

16 § Uppgifter i en handling som kommit in i ett ärende får behandlas i socialförsäkringsdatabasen även om de utgör känsliga personuppgifter eller uppgifter om lagöverträdelse m.m. som avses i 21 § personuppgiftslagen (1998:204). Sådana uppgifter i en handling som upprättats i ett ärende får behandlas i socialförsäkringsdatabasen, om uppgifterna är nödvändiga för ärendets handläggning.

Tilldelning av behörighet

17 § Behörighet för åtkomst till socialförsäkringsdatabasen ska inom socialförsäkringens administration tilldelas genom en särskild handling i enlighet med föreskrifter som meddelas av regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer.

Behörighet för åtkomst till socialförsäkringsdatabasen ska begränsas till vad som behövs för att den enskilde ska kunna fullgöra sina arbetsuppgifter.

Direktåtkomst

18 § Direktåtkomst till socialförsäkringsdatabasen är tillåten endast i den utsträckning som anges i lag eller förordning.

19 § Försäkringskassan och Premiepensionsmyndigheten får ha direktåtkomst till socialförsäkringsdatabasen i den utsträckning det behövs för de ändamål som anges i 7–9 §§. Sådan direktåtkomst ska vara förbehållen de personkategorier som på grund av sina arbetsuppgifter behöver tillgång till uppgifterna.

20 § Statens pensionsverk och det för kommunerna och landstingen gemensamma organet för administration av personalpensioner får ha direktåtkomst till socialförsäkringsdatabasen i den utsträckning det behövs för samordning av tjänstepensioner med socialförsäkringsförmåner. Statens pensionsverk får även ha direktåtkomst till socialförsäkringsdatabasen i den utsträckning det behövs för handläggning av ärenden där regler om statens tjänstegrupplivförsäkring ska tillämpas.

Bestämmelserna i 17 och 19 §§ gäller också för pensionsverket och det gemensamma organ som avses i första stycket.

21 § Centrala studiestödsnämnden och arbetslöshetskassorna får ha direktåtkomst till socialförsäkringsdatabasen i den utsträckning det behövs för ändamål som anges i 8 § 1.

22 § En socialnämnd får ha direktåtkomst till socialförsäkringsdatabasen i den utsträckning det behövs för ändamål som anges i 8 § 4. En socialnämnd får ha direktåtkomst först sedan Försäkringskassan har försäkrat sig om att handläggare hos socialnämnd bara kan ta del av uppgifter om personer som är aktuella i ärenden hos nämnden.

23 § Den nämnd som handlägger ärenden om vårdnadsbidrag får ha direktåtkomst till socialförsäkringsdatabasen i den utsträckning det behövs för ändamål som anges i 8 § 5. En sådan nämnd får ha direktåtkomst först sedan Försäkringskassan har försäkrat sig om att handläggare hos nämnden bara kan ta del av uppgifter om personer som är aktuella i ärenden om vårdnadsbidrag hos nämnden.

Utlämnande på medium för automatiserad behandling

24 § Personuppgifter i socialförsäkringsdatabasen som får lämnas ut till den registrerade får lämnas ut till denne på medium för automatiserad behandling. Personuppgifter i socialförsäkringsdatabasen får i övrigt lämnas ut på medium för automatiserad behandling endast om det behövs för något av de ändamål som anges i 8 och 9 §§.

25 § Personuppgifter i socialförsäkringsdatabasen som behövs för sammanställning av gemensam pensionsinformation får lämnas ut på medium för automatiserad behandling om den registrerade uttryckligen samtyckt till utlämnandet.

26 § Personuppgifter i socialförsäkringsdatabasen som behövs för skadereglering får lämnas ut på medium för automatiserad behandling till organ som driver försäkringsrörelse om den registrerade uttryckligen samtyckt till utlämnandet.

Sökbegrepp

27 § Känsliga personuppgifter eller uppgifter om lagöverträdelser m.m. som avses i 21 § personuppgiftslagen (1998:204) får inte användas som sökbegrepp vid sökning i socialförsäkringsdatabasen.

Vid sökning som omfattar innehållet i fler än en handling i socialförsäkringsdatabasen som kommit in i ett ärende eller upprättats i ett ärende får endast ärendebeteckning eller beteckning på handling användas som sökbegrepp.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer meddelar föreskrifter om begränsningar i övrigt för vilka sökbegrepp som får användas.

28 § Utan hinder av de begränsningar för sökning som anges i 27 § får personuppgifter som rör hälsa användas som urvalskriterium vid sammanställningar om regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer har meddelat föreskrifter om det.

Överföring av personuppgifter till tredje land

29 § Överföring av personuppgifter till tredje land på grund av åtaganden i avtal om social trygghet som Sverige ingått med andra stater får ske utan hinder av 33 § personuppgiftslagen (1998:204).

Information

30 § Personuppgifter i handlingar som kommit in i ett ärende eller upprättats i ett ärende behöver inte tas med i information enligt 26 § personuppgiftslagen (1998:204) om den registrerade tagit del av handlingens innehåll. Av informationen ska det dock framgå vilka sådana handlingar som behandlas. Om den registrerade begär information om uppgifter i en sådan handling och anger vilken handling som avses, ska dock informationen omfatta dessa uppgifter, om inte annat följer av bestämmelser om sekretess. I sistnämnda fall ska begränsningen i 26 § personuppgiftslagen om att information bara behöver lämnas gratis en gång per kalenderår gälla varje handling för sig.

Gallring

31 § Personuppgifter som behandlas automatiserat ska gallras när de inte längre är nödvändiga för de ändamål som anges i 7 §, om inte regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer meddelar föreskrifter om att uppgifter får bevaras för historiska, statistiska eller vetenskapliga ändamål.

Avgifter

32 § Avgifter får tas ut för utlämnande av uppgifter och handlingar från socialförsäkringsdatabasen. Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer meddelar föreskrifter om uttagandet av avgifter.

Rätten att ta ut avgifter enligt första stycket får inte innebära inskränkning i rätten att ta del av och mot fastställd avgift få kopia eller utskrift av en allmän handling enligt tryckfrihetsförordningen.

Prop. 2008/09:200
Avd. H

Rättelse och skadestånd

33 § Bestämmelserna i personuppgiftslagen (1998:204) om rättelse och skadestånd gäller vid behandling av personuppgifter enligt detta kapitel eller föreskrifter som har meddelats i anslutning till kapitlet.

Kontrollverksamhet

34 § Försäkringskassan och Premiepensionsmyndigheten ska genom särskilda åtgärder kontrollera efterlevnaden av detta kapitel. Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer meddelar föreskrifter om kontrollen.

Tystnadsplikt

35 § Den som genom sin befattning med personuppgifter som inhämtats från socialförsäkringsdatabasen till det för kommunerna och landstingen gemensamma organet för administration av personalpensioner får kännedom om uppgifter om enskildas ekonomiska och personliga förhållanden får inte obehörigen röja dessa uppgifter.

Överklagande

36 § I fråga om överklagande av beslut om rättelse eller om avslag på ansökan om information enligt 26 § personuppgiftslagen (1998:204) tillämpas bestämmelserna i den lagen. Andra beslut enligt detta kapitel får inte överklagas.

115 kap. Straffbestämmelser

Innehåll

1 § I detta kapitel finns bestämmelser om

- oriktig uppgift vid självbetjäningstjänst i 2 §, och
- arbetsgivare och uppdragsgivare m.fl. i 3 och 4 §§.

Oriktig uppgift vid självbetjäningstjänst

2 § Den som vid användning av självbetjäningstjänster som avses i 111 kap. 2 och 3 §§ uppsåtligen eller av grov oaktsamhet lämnar oriktig uppgift eller förtiger sanningen döms till böter eller fängelse i högst sex månader. Detta gäller endast om uppgifterna lämnas på heder och samvete enligt bestämmelse i författning och åtgärden innebär fara i bevishänseende.

Om gärningen är belagd med straff i brottsbalken eller bidragsbrottslagen (2007:612) ska inte dömas till ansvar enligt första stycket.

Prop. 2008/09:200
Avd. H

Arbetsgivare och uppdragsgivare m.fl.

3 § Arbetsgivare eller arbetsföreståndare som underlåter att fullgöra anmälningsskyldighet i fråga om arbetsskada enligt 42 kap. 10 § första stycket döms till böter.

4 § Arbetsgivare eller uppdragsgivare som underlåter att fullgöra uppgiftsskyldighet enligt 110 kap. 31 § döms till penningböter.

IV Vissa organisatoriska bestämmelser

116 kap. Innehåll

1 § I denna underavdelning finns bestämmelser om socialförsäkringsväsendet under krig och krigsfara i 117 kap.

117 kap. Socialförsäkringen under krig och krigsfara

Innehåll

1 § I detta kapitel finns bestämmelser om

- tillämpningen i 2–4 §§,
- socialförsäkringsskyddet i 5 §,
- utbetalning av socialförsäkringsförmåner m.m. i 6–8 §§, och
- avvikande föreskrifter i 9 §.

Tillämpningen

2 § Kommer Sverige i krig, ska 5–9 §§ tillämpas.

3 § Regeringen får föreskriva att 5–9 §§ helt eller delvis ska tillämpas från den tidpunkt som regeringen bestämmer

1. om Sverige är i krigsfara, eller
2. om det råder sådana utomordentliga förhållanden som är föranledda av att det är krig utanför Sveriges gränser eller av att Sverige har varit i krig eller krigsfara.

Föreskrifter enligt första stycket ska underställas riksdagens prövning inom en månad från det de beslutades. Sker inte underställning eller godkänner riksdagen inte föreskrifterna inom två månader från det underställning skedde, upphör föreskrifterna att gälla.

4 § Under tid då bestämmelserna i 5–9 §§ tillämpas gäller inte i lag eller annan författning meddelade föreskrifter i den mån de strider mot 5–9 §§ eller föreskrifter som har meddelats med stöd av dessa bestämmelser.

Gäller inte längre sådana förhållanden som avses i 2 § eller 3 § första stycket, ska regeringen föreskriva att bestämmelserna i 5–9 §§ inte längre ska tillämpas. Prop. 2008/09:200
Avd. H

Socialförsäkringsskyddet

5 § Försäkringskassan behöver inte ta ställning till om en person ska omfattas av socialförsäkringsskyddet enligt 4–7 kap. förrän fråga uppkommer om rätten till en förmån.

Om Försäkringskassan beslutar om försäkring för sjukpenning, gäller beslutet i den delen från den tidigare tidpunkt då sådana förhållanden inträtt att den försäkrade skulle ha varit försäkrad för sjukpenning.

Utbetalning av socialförsäkringsförmåner m.m.

6 § Bestämmelserna i 7 och 8 §§ ska tillämpas på förmåner som enligt lag eller annan författning eller regeringens beslut månatligen eller för längre tidsperiod ska betalas ut av Försäkringskassan.

Efter överenskommelse mellan Försäkringskassan och Statens pensionsverk ska Försäkringskassan svara för utbetalningen av statliga tjänstepensioner. Motsvarande gäller pensioner som administreras av ett för kommunerna och landstingen gemensamt organ. Därvid tillämpas bestämmelserna i 7 och 8 §§ på sådana pensioner.

7 § Den som är berättigad till en förmån som avses i 6 § ska få ett bevis (förmånsbevis), som anger den ersättning som han eller hon är berättigad till.

Den som har anspråk på en förmån men inte är registrerad som förmånsberättigad ska anmäla detta till Försäkringskassan. Om Försäkringskassan finner att han eller hon är berättigad till förmånen, ska förmånsbevis utfärdas. Om förutsättningarna för rätten till eller storleken av en förmån ändras, ska Försäkringskassan, i förekommande fall mot återlämnande av tidigare utfärdat förmånsbevis, utfärda nytt förmånsbevis.

Den försäkrade är skyldig att utan dröjsmål till Försäkringskassan överlämna det förmånsbevis som tidigare utfärdats om nytt förmånsbevis utfärdas eller om rätten att få förmåner upphör. Detta gäller inte om förmånsbeviset har förkommit eller om hinder möter mot att återlämna förmånsbeviset.

8 § Om Försäkringskassans datasystem har försatts ur funktion, får förmåner som avses i 6 § betalas ut mot uppvisande av förmånsbeviset.

Inträffar något förhållande som avses i första stycket innan förmånsbevis har utfärdats, får förmånen betalas ut mot uppvisande av en utbetalningshandling som avser närmast föregående utbetalningsperiod.

Om utbetalningshandlingen har förkommit, får Försäkringskassan på begäran av förmånstagaren utfärda särskilt bevis om rätten till förmån. Motsvarande gäller om förutsättningarna för rätten till förmånen eller storleken av förmånen har ändrats.

Avvikande föreskrifter

Prop. 2008/09:200

Avd. H

9 § Regeringen får i den mån förhållandena kräver det föreskriva att förmåner som administreras av Försäkringskassan inte ska betalas ut. Regeringen får också föreskriva att sådana förmåner ska bestämmas enligt andra grunder eller i annan ordning än som gäller enligt lag eller annan författning.

Föreskrifter om ikraftträdandet av denna balk meddelas i lagen (2009:000) om införande av socialförsäkringsbalken.

Härigenom föreskrivs följande.

1 kap. Allmänna bestämmelser

1 § Socialförsäkringsbalken och denna lag träder i kraft den 1 januari 2011.

2 § Genom denna lag upphävs

1. lagen (1962:381) om allmän försäkring,
2. lagen (1962:382) angående införande av lagen om allmän försäkring,
3. lagen (1947:529) om allmänna barnbidrag,
4. lagen (1976:380) om arbetsskadeförsäkring,
5. lagen (1977:265) om statligt personskadeskydd,
6. lagen (1977:267) om krigsskadeersättning till sjömän,
7. lagen (1984:989) om socialförsäkringsväsendet under krig och krigsfara,
8. lagen (1986:378) om förlängt barnbidrag,
9. lagen (1988:360) om handläggning av ärenden om bilstöd till personer med funktionshinder,
10. lagen (1988:1463) om bidrag vid adoption av utländska barn,
11. lagen (1989:225) om ersättning till smittbärare,
12. lagen (1990:773) om särskilt pensionstillägg till ålderspension för långvarig vård av sjukt eller handikappat barn,
13. lagen (1993:389) om assistansersättning,
14. lagen (1993:737) om bostadsbidrag,
15. lagen (1996:1030) om underhållsstöd,
16. lagen (1998:674) om inkomstgrundad ålderspension,
17. lagen (1998:675) om införande av lagen (1998:674) om inkomstgrundad ålderspension,
18. lagen (1998:702) om garantipension,
19. lagen (1998:703) om handikappersättning och vårdbidrag,
20. lagen (1998:1755) om särskilda insatser för personer med tre fjärdedels sjukersättning eller aktivitetsersättning,
21. socialförsäkringslagen (1999:799),
22. lagen (2000:461) om efterlevandepension och efterlevandestöd till barn,
23. lagen (2000:462) om införande av lagen (2000:461) om efterlevandepension och efterlevandestöd till barn,
24. lagen (2001:761) om bostadstillägg till pensionärer m.fl.,
25. lagen (2001:853) om äldreförsörjningsstöd,
26. lagen (2003:763) om behandling av personuppgifter inom socialförsäkringens administration,
27. lagen (2004:115) om självbetjäningstjänster via Internet inom socialförsäkringens administration,
28. lagen (2004:274) med anledning av inrättande av Försäkringskassan,

29. lagen (2004:778) om allmänt ombud hos Försäkringskassan, och
30. förordningen (1988:890) om bilstöd till personer med funktionshinder.

3 § De upphävda författningarna tillämpas alltjämt i fråga om ersättningar, andra förmåner och betalningsskyldighet för underhållsstöd som avser tid före ikraftträdandet. De tillämpas även i fråga om pensionsgrundande inkomst, pensionsgrundande belopp, pensionspoäng och pensionsrätt för tidigare år än 2011 samt i fråga om omräkning av pensionsbehållning före 2011.

Ytterligare föreskrifter om att äldre bestämmelser ska tillämpas finns i 2–9 kap. Där finns också föreskrifter om att bestämmelserna i socialförsäkringsbalken i vissa fall ska tillämpas även i fråga om förmåner och andra förhållanden som avser tid före ikraftträdandet.

4 § Om någon bestämmelse i de upphävda författningarna har tillämpats som grund för ett beslut eller en åtgärd och den motsvaras av en bestämmelse i socialförsäkringsbalken, ska beslutet eller åtgärden ha samma verkan som om balken hade tillämpats. Motsvarande gäller i fråga om föreskrifter som har meddelats med stöd av någon av de upphävda författningarna.

Ett beslut eller en åtgärd som har avsett havandeskapspenning ska likställas med ett beslut eller en åtgärd som har avsett graviditetspenning.

5 § Ett beslut eller en åtgärd av en allmän försäkringskassa eller av Riksförsäkringsverket ska anses ha fattats respektive vidtagits av Försäkringskassan. Detta gäller dock inte när Riksförsäkringsverket har överklagat ett beslut av en allmän försäkringskassa.

6 § Föreskrifter som gäller vid socialförsäkringsbalkens ikraftträdande och som har meddelats med stöd av bestämmelser i någon av de upphävda författningarna ska fortsätta att gälla. Detta gäller dock inte om regeringen eller, i fråga om föreskrifter som har meddelats av en annan myndighet, den myndigheten föreskriver något annat.

7 § Om det i lag eller annan författning eller i särskilt beslut av regeringen finns en hänvisning till en bestämmelse i någon av de upphävda författningarna som motsvaras av en bestämmelse i socialförsäkringsbalken eller denna lag, ska hänvisningen i stället avse den nya bestämmelsen.

8 § Termer och uttryck som används i denna lag har samma betydelse och tillämpningsområde som i socialförsäkringsbalken.

Vid tillämpning av denna lag ska uttrycket *de upphävda författningarna* omfatta även 2–19 §§ lagen (1988:1465) om ersättning och ledighet för närståendevård.

Administrationen

1 § Det som är föreskrivet i eller annars följer av lag eller annan författning eller särskilt beslut av regeringen i fråga om de allmänna försäkringskassorna eller Riksförsäkringsverket ska i stället tillämpas på Försäkringskassan. En allmän försäkringskassas behörighet att utse en styrelseledamot i en stiftelse ska utövas av Försäkringskassan.

Internationella överenskommelser

2 § Överenskommelser som är i kraft i förhållande till Sverige och som regeringen har ingått före 2001 med främmande makt om utsträckt tillämpning av någon av den upphävda lagen (1962:381) om allmän försäkring och den upphävda lagen (1947:529) om allmänna barnbidrag eller om undantag i vissa fall från det som föreskrivs i dem, ska utan hinder av bestämmelserna i socialförsäkringsbalken tillämpas även efter det att denna trätt i kraft.

3 § Överenskommelser som regeringen har ingått med främmande makt före 1999 angående utsträckt tillämpning av den upphävda lagen (1962:381) om allmän försäkring eller om undantag i vissa fall från det som föreskrivs i den lagen och som ska tillämpas vid tillgodoräknande av pensionsgrundande inkomst, pensionspoäng eller vårdår enligt 11 kap. samma lag, ska för tid efter 2010 i stället tillämpas vid tillgodoräknande av pensionsgrundande inkomst, pensionspoäng eller vårdår enligt 59 och 61 kap. socialförsäkringsbalken. Vidare ska vad som av en sådan överenskommelse följer om försäkring för tilläggspension och om bosättning i Sverige, också vid tillämpning av bestämmelserna i balken om tillgodoräknande av pensionsgrundande belopp enligt 60 kap. och pensionsrätt enligt 61 kap. balken anses gälla försäkring för inkomstgrundad ålderspension och bosättning här.

Basbelopp och förhöjt basbelopp

4 § Om det i lag eller annan författning eller på annat sätt hänvisas till basbelopp eller förhöjt basbelopp enligt den upphävda lagen (1962:381) om allmän försäkring ska därmed avses prisbasbelopp enligt 2 kap. 6 och 7 §§ socialförsäkringsbalken respektive förhöjt prisbasbelopp enligt 2 kap. 6 och 8 §§ balken, om inte annat anges eller framgår av omständigheterna.

I fråga om basbelopp och prisbasbelopp för 2010 och tidigare år tillämpas den upphävda lagen (1962:381) om allmän försäkring, om inte annat anges eller framgår av omständigheterna.

5 § I 2 och 3 §§ lagen (2009:260) om upphävande av lagen (1994:1117) om registrerat partnerskap finns bestämmelser om rättsverkningar av registrerat partnerskap.

Bosättning i Sverige och utlandsvistelse

6 § Bestämmelserna i 4–6 kap. socialförsäkringsbalken om personer som lämnar eller kommer till Sverige ska tillämpas även på personer som har lämnat respektive kommit till landet före balkens ikraftträdande.

Änkepension, omställningspension och barnpension

7 § Den som är bosatt i Sverige är, utöver vad som anges i 5 kap. 9 § socialförsäkringsbalken, försäkrad för 90-procentstillägg enligt 83 kap. 2 § 2 samma balk och 7 kap. 10 § första stycket 2 denna lag samt 25-procentstillägg enligt 7 kap. 2 § 2 denna lag, i båda fallen beräknat i förhållande till det antal år som har tillgodoräknats som bosättningsperiod i Sverige för den avlidne, om dödsfallet inträffat före den 1 januari 2003. För sådan pension gäller bestämmelsen i 5 kap. 14 § andra stycket nämnda balk. Bestämmelsen i 6 kap. 6 § 9 balken ska inte omfatta sådan pension.

Garantipension till änkepension

8 § En änka som är bosatt i Sverige är utöver vad som anges i 5 kap. 9 § balken försäkrad för garantipension till änkepension, om dödsfallet inträffat före den 1 januari 2003. För sådan pension gäller bestämmelserna i 5 kap. 10 § och 14 § andra stycket balken.

Föräldrapenningsförmåner

9 § I fråga om föräldrapenning för barn som är födda före den 1 juli 2006 tillämpas 3 kap. 4 § 2 och 8 § första stycket samt 4 kap. 6 § i den upphävda socialförsäkringslagen (1999:799) i deras lydelse före nämnda dag i stället för 6 kap. 6 § 2, 11 § första stycket och 16 § socialförsäkringsbalken. Som lägstanivå för hel föräldrapenning ska då räknas 60 kronor om dagen.

Arbetsskadeförsäkring

10 § Bestämmelserna i 1 kap. 1 § i den upphävda lagen (1976:380) om arbetsskadeförsäkring i deras lydelse före den 1 januari 1982 tillämpas i fråga om skada som har inträffat före den dagen samt i fråga om försäkrade för vilka undantag från försäkringen för tilläggspension enligt den upphävda lagen (1962:381) om allmän försäkring ägde giltighet efter utgången av 1981.

11 § Bestämmelserna i 1 kap. 1 § i den upphävda lagen (1976:380) om arbetsskadeförsäkring i deras lydelse före den 1 januari 2001 tillämpas i fråga om skador som har inträffat före den dagen. Prop. 2008/09:200

12 § I fråga om arbete som har upphört under perioden oktober–december 2000 ska efterskyddstiden i 6 kap. 8 § andra stycket socialförsäkringsbalken räknas från ingången av 2001.

Statligt personskadeskydd

13 § Bestämmelserna i 1 § första stycket i den upphävda lagen (1977:265) om statligt personskadeskydd i deras lydelse före den 1 januari 1982 tillämpas i fråga om den som har antagits till bistånds- och katastrofutbildning före den dagen.

14 § Bestämmelserna i 1 § i den upphävda lagen (1977:265) om statligt personskadeskydd i deras lydelse före den 1 juli 1995 tillämpas i fråga om tjänstgöring före den dagen.

15 § Bestämmelsen i 1 § första stycket 5 i den upphävda lagen (1977:265) om särskilt personskadeskydd i dess lydelse före den 1 januari 2007 tillämpas i fråga om den som utfört ungdomstjänst på grund av en föreskrift som meddelats före nämnda dag.

Handikappersättning till utlandet

16 § Den som vid utgången av 2000 fick handikappersättning som tillägg till pension enligt den upphävda lagen (1962:381) om allmän försäkring utbetalad till utlandet ska, utan hinder av bestämmelserna i 5 kap. socialförsäkringsbalken, ha rätt att få handikappersättning enligt balken utbetalad till utlandet. Handikappersättningen ska då beräknas enligt de äldre bestämmelserna om sådan ersättning i den upphävda lagen om allmän försäkring. Om förmånen har beviljats för begränsad tid eller om den ska omprövas enligt 50 kap. 14 § balken ska dock de nya bestämmelserna om handikappersättning och utlandsvistelse i samma balk tillämpas därefter.

Folkpensionsförmåner till utlandet

17 § Den som vid utgången av 2002 fick folkpension vid bosättning utomlands ska ha fortsatt rätt till utbetalning av sådan ersättning eller pension som har trätt i stället för folkpensionen enligt äldre bestämmelser i den upphävda lagen (1962:381) om allmän försäkring eller enligt 4 kap. 4 eller 6 § i den upphävda socialförsäkringslagen (1999:799). Efterlevandestöd lämnas dock endast om det fanns sådana skäl som avsågs i 4 kap. 4 § i den upphävda socialförsäkringslagen. I fråga om garantipension tillämpas bestämmelserna i 18 §.

18 § Den som vid utgången av 2002 fick bosättningsbaserad folkpension i form av ålderspension utbetald till utlandet ska utan hinder av bestämmelserna i 5 kap. socialförsäkringsbalken ha rätt att få utbetalningen av garantipensionen gjord till utlandet och beräknad på samma sätt som skulle ha gjorts vid bosättning i Sverige.

Särskild efterlevandepension

19 § En efterlevande som vid ingången av 2003 fick eller hade rätt till särskild efterlevandepension eller garantipension till sådan pension enligt den upphävda lagen (2000:462) om införande av lagen (2000:461) om efterlevandepension och efterlevandestöd till barn, ska omfattas av bestämmelserna i 5 kap. 13–16 och 18 §§ samt 6 kap. 15–18 §§ socialförsäkringsbalken. Bestämmelserna ska tillämpas som om den efterlevande fick omställningspension eller garantipension till sådan pension.

Hustrutillägg

20 § Den som vid ingången av 2001 fick hustrutillägg enligt övergångsbestämmelserna till lagen (1998:708) om upphävande av lagen (1994:309) om hustrutillägg i vissa fall då make uppbär folkpension, är fortfarande försäkrad för denna förmån.

3 kap. Övergångsbestämmelser till 8–22 kap. (avdelning B)

Föräldrapenning

1 § I fråga om flerbarnsfödelse tillämpas 4 kap. 6 § fjärde stycket i den upphävda lagen (1962:381) om allmän försäkring i dess lydelse före den 1 januari 2000 i stället för 12 kap. 42–45 §§ socialförsäkringsbalken, om barnen är födda eller, i fråga om adopterade barn, adopterade före den dagen.

2 § I fråga om barn som är födda eller, i fråga om adopterade barn, adopterade före den 1 januari 2002 tillämpas bestämmelserna om antalet ersatta dagar i 4 kap. 3 § första stycket och 6 § tredje stycket samt bestämmelserna i 4 kap. 3 § sjätte stycket i den upphävda lagen (1962:381) om allmän försäkring i deras lydelse före den dagen i stället för 12 kap. 12 § första stycket samt 17 och 39–45 §§ socialförsäkringsbalken.

3 § För hel föräldrapenning för barn som är födda före den 1 juli 2006 är lägstanivån 60 kronor om dagen.

4 § Bestämmelserna om omräkning i 12 kap. 27 och 28 §§ socialförsäkringsbalken ska tillämpas på sjukpenninggrundande inkomst som beräknas för tid efter utgången av juni 2005. För tid dessförinnan tillämpas bestämmelserna i 4 kap. 6 § sjätte stycket i den upphävda lagen (1962:381) om allmän försäkring i deras lydelse före den 1 juli 2005.

5 § Vid prövning av om en förälder uppfyller 240-dagarsvillkoret i 12 kap. 35 § 1 socialförsäkringsbalken ska som lägstanivå för hel föräldrapenning räknas 60 kronor om dagen till den del den där angivna tidsperioden hänför sig till tid före den 1 juli 2006. Prop. 2008/09:200

Barnbidrag

6 § Den som före den 1 juli 1995 förordnats som förmyndare för en omyndig ska vid tillämpning av 16 kap. socialförsäkringsbalken anses som särskilt förordnad vårdnadshavare, om vårdnad ingår i uppdraget.

7 § Bestämmelserna i 4 § första stycket och 4 a § andra stycket i den upphävda lagen (1947:529) om allmänna barnbidrag tillämpas, om anmälan enligt något av dessa lagrum har gjorts före den 1 juli 2006, i stället för bestämmelserna i 16 kap. 4–10 och 14–17 §§ socialförsäkringsbalken.

Underhållsstöd

8 § Om en bidragsskyldigs inkomst av kapital tidigare har ökats till följd av ett uppskovsavdrag enligt den upphävda lagen (1993:1469) om uppskovsavdrag vid byte av bostad och avdraget har medgetts vid en taxering som legat till grund för fastställande av återbetalningsskyldighet enligt 25 § i den upphävda lagen (1996:1030) om underhållsstöd i dess lydelse före den 1 november 1999 får kapitalinkomsten enligt 19 kap. 13 § socialförsäkringsbalken minskas med ett belopp motsvarande uppskovsavdraget.

Adoptionsbidrag

9 § Vid tillämpning av denna lag ska adoptionsbidrag anses avse den tidpunkt då adoptivföräldrarna får barnet i sin vård.

4 kap. Övergångsbestämmelser till 23–47 kap. (avdelning C)

Sjukpenning

1 § I fråga om ersättning vid yrkesskada m.m. som har inträffat före den 1 juli 1977 tillämpas 3 kap. 13 § i den upphävda lagen (1962:381) om allmän försäkring i dess lydelse före den dagen.

2 § Bestämmelserna i 26 kap. 7 och 9 §§ socialförsäkringsbalken om ändring av sjukpenninggrundande inkomst vid ändring av sjukersättning tillämpas på motsvarande sätt när särskild efterlevandepension enligt 7 kap. denna lag ändras på grund av att den försäkrades förmåga eller möjlighet att skaffa sig inkomst genom arbete har ändrats.

3 § Vid tillämpning av bestämmelserna i 26 kap. 11 § socialförsäkringsbalken likställs studiestöd enligt den upphävda studiestödslagen (1973:349) eller enligt övergångsbestämmelserna till studiestödslagen (1999:1395) med studiestöd enligt studiestödslagen (1999:1395).

4 § Bestämmelsen i 26 kap. 12 § socialförsäkringsbalken tillämpas bara för tid efter utgången av juni 2005.

5 § Tid då en försäkrad fått interpraktikstipendium för tid efter utgången av juni 2006 likställs med sådan tid som avses i 26 kap. 13 § socialförsäkringsbalken.

6 § Vid omräkning enligt 3 kap. 5 c § i den upphävda lagen (1962:381) om allmän försäkring i dess lydelse före den 1 januari 2009 ska omräkning av den sjukpenninggrundande inkomsten för varje helt år som infallit före den 1 juli 2005 göras med utgångspunkt i löneutvecklingen inom yrkesområdet.

7 § Bestämmelserna om omräkning i 26 kap. 28–31 §§ socialförsäkringsbalken ska tillämpas på sjukpenninggrundande inkomst som beräknas för tid efter utgången av juni 2005. För en försäkrad som avses där och som har en sjukpenninggrundande inkomst som är att hänföra till inkomst av annat förvärsarbete ska omräkningen av denna inkomst emellertid göras tidigast den 1 juli 2006.

8 § För den som är född 1937 eller tidigare tillämpas 3 kap. 3 § i den upphävda lagen (1962:381) om allmän försäkring i dess lydelse före den 1 januari 2003 i stället för 27 kap. 34 och 37 §§ socialförsäkringsbalken. Vid tillämpning av paragrafen ska med ålderspension enligt den förstnämnda lagen likställas allmän ålderspension enligt balken.

9 § Om sjukersättning i form av garantiersättning till följd av bestämmelserna i 7 kap. 33 § inte ska lämnas, ska det vid tillämpningen av 26 kap. 7 och 9 §§ eller 27 kap. 54 § socialförsäkringsbalken ändå anses som om sådan förmån lämnas.

10 § En försäkrad har inte rätt till sjukpenning om han eller hon

1. får hel särskild efterlevandepension, eller
2. under månaden närmast före den då han eller hon har börjat få hel ålderspension har fått hel särskild efterlevandepension.

Vid prövningen av den försäkrades rätt till sjukpenning ska det vid bedömningen av hans eller hennes arbetsförmåga bortses från den nedläggning av förmågan eller möjligheten att bereda sig arbetsinkomst som ligger till grund för ersättning till den försäkrade i form av särskild efterlevandepension.

11 § Vid beräkning av sjukpenninggrundande inkomst för tid före den 1 januari 2008 tillämpas 3 kap. 2 c § i den upphävda lagen (1962:381) om allmän försäkring i dess lydelse före nämnda dag.

12 § I fråga om ersättningsfall som pågick den 1 juli 2008 gäller för en försäkrad, som då inte hade eller skulle ha rätt till sjukpenning på normalnivån vid nedsatt arbetsförmåga, att sjukpenning på fortsättningsnivån alltid kan lämnas för 550 dagar.

13 § Försäkringskassan får lämna sjukpenning på fortsättningsnivån utan ansökan av den försäkrade vid sjukperiod som pågick den 30 september 2008.

14 § Bestämmelserna i 3 kap. 4 a § i den upphävda lagen (1962:381) om allmän försäkring i dess lydelse före den 1 januari 2009 tillämpas i de fall då den försäkrade får ersättning på grund av försäkringsavtal som ingåtts före den 1 januari 2009 och inte förnyats därefter.

15 § Vid sammanläggning av dagar i sjukperioder, enligt 27 kap. 51 §, ska endast dagar efter utgången av juni 2008 beaktas.

Frivillig sjukpenningförsäkring

16 § Bestämmelserna om frivillig sjukpenningförsäkring i 21 kap. 1 och 3 §§ i den upphävda lagen (1962:381) om allmän försäkring i deras lydelse före den 1 januari 2008 tillämpas på pågående försäkringsfall som har inträffat före nämnda dag.

Rehabiliteringspenning

17 § Vid tillämpning av bestämmelserna i 31 kap. 12 § socialförsäkringsbalken likställs studiestöd enligt den upphävda studiestödslagen (1973:349) eller enligt övergångsbestämmelserna till studiestödslagen (1999:1395) med studiestöd enligt studiestödslagen (1999:1395).

Sjukersättning och aktivitetsersättning

18 § Beträffande rätt till förtidspension på grund av avgifter, som erlagts enligt 34 § i den upphävda lagen (1913:120) om allmän pensionsförsäkring, enligt 35 § i den upphävda lagen (1935:434) om folkpensionering eller enligt den upphävda lagen (1946:433) om frivillig statlig pensionsförsäkring, ska äldre bestämmelser alltjämt gälla.

19 § Om det görs sannolikt att avgifter enligt 4 § i den upphävda lagen (1913:120) om allmän pensionsförsäkring erlagts av någon som inte var berättigad till folkpension enligt den upphävda lagen (1962:381) om allmän försäkring, ska Försäkringskassan bevilja honom eller henne pension med lägst vad som motsvarar pension på grund av de avgifter som kan antas ha blivit erlagda.

20 § Beträffande avgifts- eller grundpension enligt äldre bestämmelser, som vid utgången av 1962 erhöles av den, som inte var berättigad till folkpension enligt den upphävda lagen (1946:431) om folkpensionering, ska de äldre bestämmelserna fortfarande gälla.

21 § Bestämmelserna om frivillig pensionsförsäkring i 22 kap. i den upphävda lagen (1962:381) om allmän försäkring i deras lydelse före den 1 januari 1981 tillämpas på försäkring på grund av avgift som har erlagts före den dagen.

22 § I fråga om rätt till inkomstrelaterad sjukersättning eller inkomstrelaterad aktivitetsersättning enligt 34 kap. 2 § socialförsäkringsbalken och beräkning av bruttoårsinkomst enligt 34 kap. 6 § balken ska i förekommande fall pensionsgrundande belopp med anledning av förtidspension eller sjukbidrag likställas med pensionsgrundande inkomst eller pensionsgrundande belopp med anledning av sjukersättning eller aktivitetsersättning.

23 § Med försäkringstid för garantiersättning enligt 35 kap. 4 § socialförsäkringsbalken ska för tid före 2003 avses bosättningstid enligt 5 kap. i den upphävda lagen (1962:381) om allmän försäkring i dess lydelse före den 1 januari 2003.

För en försäkrad som före den 1 januari 2003 hade folkpension i form av förtidspension i förhållande till det antal år för vilka tillgodoräknats pensionspoäng för tilläggspension ska försäkringstid för garantiersättning beräknas med samma kvotdel av 40 års försäkringstid som svarar mot den kvotdel av 30 års tillgodoräknade pensionspoäng som folkpensionen beräknats på.

24 § För sjukersättning som enligt punkt 5 i övergångsbestämmelserna till lagen (2001:489) om ändring i lagen (1962:381) om allmän försäkring trätt i stället för förtidspension eller sjukbidrag som den försäkrade då hade rätt till gäller bestämmelserna i 20–23 §§.

25 § Om den försäkrade vid utgången av 2002 hade rätt till tilläggspension i form av förtidspension eller sjukbidrag lämnas inkomstrelaterad sjukersättning enligt 34 kap. socialförsäkringsbalken. Antagandeinkomsten ska då i stället för vad som föreskrivs i det kapitlet beräknas enligt 26 §.

26 § Antagandeinkomsten är summan av det för 2003 gällande prisbasbeloppet och produkten av detta basbelopp och den medelpensionspoäng som legat till grund för beräkningen av tilläggspensionen.

Om tilläggspensionen är avkortad på grund av att den försäkrade tillgodoräknats pensionspoäng för mindre än 30 år ska antagandeinkomsten avkortas. Avkortning ska ske med en trettiondel av antagandeinkomsten för varje år som antalet år med pensionspoäng understiger 30.

27 § Sjukersättning som avses i 25 § och garantiersättning enligt 35 kap. socialförsäkringsbalken ska justeras med det justeringsbelopp som fastställts enligt punkterna 8–14 i övergångsbestämmelserna till lagen (2001:489) om ändring i lagen (1962:381) om allmän försäkring. Ett justeringsbelopp som medför avräkning på sjukersättningen ska i första hand reducera garantiersättningen.

Det som föreskrivs om garantiersättning ska även gälla justeringsbelopp som medför höjning av sjukersättning. Ett sådant justeringsbelopp ska anknytas till prisbasbeloppet och omräknas vid förändringar av detta.

28 § Sjukersättning ska inte längre justeras enligt 27 § om

- sjukersättning efter omvandlingen ska lämnas på högre eller lägre förmånsnivå än tidigare,
- sjukersättning efter omvandlingen ska samordnas i högre eller lägre grad med livränta som avses i 36 kap. 4 § eller 41–44 kap. socialförsäkringsbalken, eller
- obegränsad skattskyldighet enligt inkomstskattelagen (1999:1229) inträder för en försäkrad som vid omvandlingen fick förtidspension eller sjukbidrag som beskattades enligt lagen (1991:586) om särskild inkomstskatt för utomlands bosatta eller som på grund av dubbelbeskattningsavtal inte var skattskyldig i Sverige.

29 § Bestämmelserna i 35 kap. 17 § socialförsäkringsbalken ska tillämpas även på en tredjelandsmedborgare som avses i 2 § lagen (2008:290) om godkännande för forskningshuvudmän att ta emot gästforskare och som före den 1 juli 2008 har beviljats uppehållstillstånd i Sverige för forskning och en sådan tredjelandsmedborgares familjemedlemmar med uppehållstillstånd i Sverige.

30 § Bestämmelserna i 7 kap. 1 och 3 §§ i den upphävda lagen (1962:381) om allmän försäkring i deras lydelse före den 1 juli 2008 ska tillämpas, dock längst till och med december 2012, för tidsbegränsad sjukersättning och aktivitetsersättning som avser en period som har påbörjats före den 1 juli 2008. I de fall en ansökan om sjukersättning eller aktivitetsersättning har kommit in till Försäkringskassan efter utgången av juni 2008, tillämpas också bestämmelserna i 7 kap. 1 och 3 §§ i den upphävda lagen (1962:381) om allmän försäkring i deras lydelse före den 1 juli 2008 i fråga om den försäkrades rätt till sjukersättning från och med en tidpunkt före den 1 juli 2008 och tills vidare eller aktivitetsersättning som avser en period som påbörjas före nämnda dag.

31 § För en försäkrad, vars rätt till tidsbegränsad sjukersättning upphörde vid utgången av juni 2008 eller avser en period som har påbörjats före den 1 juli 2008 och upphör efter utgången av juni 2008, kan tidsbegränsad sjukersättning beviljas enligt bestämmelserna i 7 kap. 1 och 3 §§ i den upphävda lagen (1962:381) om allmän försäkring i deras lydelse före den 1 juli 2008 för ytterligare perioder om sammanlagt högst 18 månader, dock längst till och med december 2012. Detta gäller även för en försäkrad, vars rätt till aktivitetsersättning upphör på grund av att han eller hon fyller 30 år.

Det som föreskrivs i första stycket om en period som har påbörjats före den 1 juli 2008 tillämpas också i fråga om en period som har påbörjats senare, om beslutet om sjukersättning har meddelats före nämnda dag.

32 § För en försäkrad, vars rätt till aktivitetsersättning upphörde vid utgången av juni 2008 eller avser en period som har påbörjats före den

1 juli 2008 och upphör efter utgången av juni 2008, kan aktivitetersättning beviljas enligt bestämmelserna i 7 kap. 1 och 3 §§ i den upphävda lagen (1962:381) om allmän försäkring i deras lydelse före den 1 juli 2008 för ytterligare perioder om sammanlagt högst 18 månader. Om aktivitetersättningen upphör på grund av att den försäkrade fyller 30 år tillämpas 31 §.

Det som föreskrivs i första stycket om en period som har påbörjats före den 1 juli 2008 tillämpas också i fråga om en period som har påbörjats senare, om beslutet om aktivitetersättning har meddelats före nämnda dag.

33 § Bestämmelser om samordning mellan sjukersättning i form av garantiersättning och garantipension till änkepension finns i 7 kap. 33 §.

Förmåner vid arbetsskada

34 § I fråga om en skada som har inträffat före den 1 juli 1977 ska den upphävda lagen (1954:243) om yrkesskadeförsäkring tillämpas i stället för bestämmelserna i 39–42 kap. socialförsäkringsbalken med undantag av 13 § andra stycket i förstnämnda lag såvitt gäller avdrag på sjukpenning vid sjukhusvård. Vid tillämpning av 26 § andra stycket samma lag ska med pension enligt den upphävda lagen (1962:381) om allmän försäkring likställas allmän ålderspension enligt socialförsäkringsbalken. Bestämmelserna i 3 kap. 5 § första stycket andra meningen och 6 § andra stycket andra meningen i den upphävda lagen (1976:380) om arbetsskadeförsäkring i bestämmelsernas lydelse före den 1 juli 1993 ska tillämpas på motsvarande sätt i fråga om sjukpenning enligt den upphävda lagen om yrkesskadeförsäkring.

35 § Bestämmelserna i 4 kap. 8 § och 6 kap. 1 § fjärde stycket första meningen i den upphävda lagen (1976:380) om arbetsskadeförsäkring i deras lydelse före den 1 januari 1982 tillämpas i fråga om skada som har inträffat före den dagen samt i fråga om försäkrade för vilka undantag från försäkringen för tilläggspension enligt den upphävda lagen (1962:381) om allmän försäkring ägde giltighet efter utgången av 1981.

36 § Bestämmelserna i 2 kap. 1 och 2 §§ i den upphävda lagen (1976:380) om arbetsskadeförsäkring i deras lydelse före den 1 januari 1993 tillämpas i fråga om arbetsskador som har inträffat före den dagen och anmälts till en allmän försäkringskassa senast den 30 juni 1993.

37 § En försäkrad som fått sitt livränteunderlag fastställt med tillämpning av de bestämmelser i den upphävda lagen (1976:380) om arbetsskadeförsäkring som gällde under tiden den 1 januari–den 31 maj 1993 har rätt att efter ansökan hos Försäkringskassan få sin livränta omprövad enligt de bestämmelser som trädde i kraft den 1 juni 1993.

38 § Arbetsskadeersättning till en arbetstagare som var anställd hos ett affärsverk när en arbetsskada inträffade ska debiteras verket om skadan fastställts i lagakraftvunnet beslut före utgången av juni 1995.

39 § Bestämmelserna i 4 kap. 5 § andra stycket och 6 § i den upphävda lagen (1976:380) om arbetsskadeförsäkring i deras lydelse före den 1 januari 1997 tillämpas i fråga om livränta som börjat lämnas före den dagen.

40 § Arbetsskadelivränta till en person som är född 1937 eller tidigare och som vid utgången av 2002 hade rätt till sådan livränta ska betalas ut med lägst det belopp som han eller hon vid tillämpning av bestämmelserna i 4 kap. 4 § i den upphävda lagen (1976:380) om arbetsskadeförsäkring i deras lydelse före den 1 januari 1999 hade rätt till i december 2002. Detta belopp ska anknytas till prisbasbeloppet för 2002 och räknas om vid förändring av detta.

41 § Vid samordning mellan sjukersättning, som enligt övergångsbestämmelserna till lagen (2001:489) om ändring i lagen (1962:381) om allmän försäkring omvandlats från förtidspension, och livränta på grund av arbetsskada enligt 41 kap. socialförsäkringsbalken ska utöver den livränta som överstiger sjukersättningen lämnas ett tillägg i form av en bruttoförhöjning som svarar mot skillnaden mellan den utbetalda sjukersättningen i januari 2003 och den förtidspension som skulle ha betalats ut för samma månad om äldre bestämmelser fortfarande hade varit gällande. Bruttoförhöjningen anknyts till prisbasbeloppet och omräknas vid förändringar av detta. Om graden av samordning av livräntan och sjukersättningen förändras efter omvandlingen bortfaller bruttoförhöjningen. För bruttoförhöjning ska i övrigt gälla det som föreskrivs om garantiersättning i 35 kap. socialförsäkringsbalken.

Det som föreskrivs i första stycket om förtidspension tillämpas också i fråga om sjukbidrag.

42 § Bestämmelserna i 2 kap. 1 och 2 §§ i den upphävda lagen (1976:380) om arbetsskadeförsäkring i deras lydelse före den 1 juli 2002 tillämpas i fråga om arbetsskador som har inträffat före den dagen.

43 § För den som är född 1937 eller tidigare tillämpas bestämmelserna i 6 kap. 2 § i den upphävda lagen (1976:380) om arbetsskadeförsäkring i deras lydelse före den 1 januari 2003 utom såvitt avser sådan livränta som avser skada som inträffat den månad då den försäkrade fyller 65 år eller senare.

44 § I fråga om livräntor som har beslutats före den 1 januari 2006 tillämpas 4 kap. 5 och 6 §§ samt 12 § tredje stycket i den upphävda lagen (1976:380) om arbetsskadeförsäkring i deras lydelse före den 1 januari 2006 i stället för 41 kap. 11 §, 12 § andra stycket samt 17, 20 och 24 §§ socialförsäkringsbalken. Detta gäller även vid omprövning av livräntan och vid prövning av fortsatt rätt till livränta efter en tidsbegränsad sådan livränta.

45 § Vid tillämpning av 41 kap. 24 § socialförsäkringsbalken ska livränteunderlaget för tid före 2004 räknas om med de årliga förändringarna i prisbasbeloppet.

46 § Bestämmelserna i 88 kap. 20 § socialförsäkringsbalken om underlåten eller bristande avgiftsbetalning gäller i tillämpliga delar också i fråga om minskning av sjukersättning enligt 42 kap. 2 och 4 §§ balken.

Statligt personskadeskydd

47 § I fråga om skada som har inträffat före den 1 juli 1977 gäller fortfarande bestämmelserna i militärsättningslagen (1950:261), förordningen (1954:249) om ersättning i anledning av kroppsskada, ådragen under tjänstgöring i civilförsvaret och förordningen (1954:250) om ersättning i anledning av kroppsskada, ådragen under vistelse å anstalt m.m., dock med undantag av 6 § 2 mom. andra stycket militärsättningslagen såvitt avser avdrag på sjukpenning vid sjukhusvård. Vid tillämpning av 11 § 2 mom. andra stycket samma lag ska med pension enligt den upphävda lagen (1962:381) om allmän försäkring likställas allmän ålderspension enligt socialförsäkringsbalken. Bestämmelserna i 3 kap. 5 § första stycket andra meningen och 6 § andra stycket andra meningen i den upphävda lagen (1976:380) om arbetsskadeförsäkring i deras lydelse före den 1 juli 1993 ska tillämpas på motsvarande sätt i fråga om sjukpenning och särskild sjukpenning enligt de upphävda författningarna.

48 § Med grundutbildning som avses i 45 kap. 12–14 §§ likställs motsvarande utbildning enligt 27 § 1 mom. D värnpliktslagen (1941:967) i dess lydelse före den 1 juni 1972.

49 § Bestämmelserna i 7 § i den upphävda lagen (1977:265) om statligt personskadeskydd i deras lydelse före den 1 januari 1993 tillämpas i fråga om skador som har inträffat före den dagen och anmälts till en allmän försäkringskassa senast den 30 juni 1993.

50 § Bestämmelserna i 12 och 13 §§ i den upphävda lagen (1977:265) om statligt personskadeskydd i deras lydelse före den 1 juli 1995 tillämpas i fråga om tjänstgöring före den dagen. För den som efter juni 1995 tjänstgjorde enligt den upphävda lagen (1980:1021) om militär grundutbildning för kvinnor tillämpas bestämmelserna i deras lydelse från och med den 1 juli 1995.

51 § Bestämmelserna i 12 § i den upphävda lagen (1977:265) om statligt personskadeskydd i deras lydelse före den 1 januari 1998 tillämpas i fråga om livräntor som fastställts före den dagen.

52 § Bestämmelserna i 12 § i den upphävda lagen (1977:265) om statligt personskadeskydd i deras lydelse före den 1 juli 2002 tillämpas i fråga om livräntor som fastställts före den dagen.

Krigsskadeersättning till sjömän

53 § I fråga om skada som har inträffat före den 1 juli 1977 gäller fortfarande bestämmelserna i lagen (1954:246) om krigsförsäkring för sjö-

män m.fl., förordningen (1954:247) om ersättning av statsmedel vid olycksfall, som till följd av krigsåtgärd drabba sjömän m.fl. och förordningen (1954:248) om ersättning av statsmedel vid olycksfall, som till följd av krigsåtgärd drabba fiskare. Prop. 2008/09:200

Smittbärappenning

54 § Om ett ersättningsärende pågår på grund av bestämmelserna i 11 § ska det som föreskrivs om sjukpenning i 46 kap. 14 och 18 §§ socialförsäkringsbalken avse summan av sjukpenning och sjukpenningtillägg.

5 kap. Övergångsbestämmelser till 48–52 kap. (avdelning D)

Handikappersättning

1 § För en ersättningsberättigad som före den 1 januari 2001 fick invaliditetstillägg eller invaliditetsersättning som beviljats före den 1 juli 1975 på grundval av då gällande regler, får förmånen inte minskas eller upphöra i annat fall än om så skulle ha skett om de äldre bestämmelserna fortfarande hade varit tillämpliga.

2 § Vid tillämpning av bestämmelserna i 53 kap. 6 § socialförsäkringsbalken likställs studiestöd enligt den upphävda studiestödslagen (1973:349) eller enligt övergångsbestämmelserna till studiestödslagen (1999:1395) med studiestöd enligt studiestödslagen (1999:1395).

Bilstöd

3 § Vid tillämpning av föreskriften i 52 kap. 10 § första stycket 2 socialförsäkringsbalken likställs med den som har beviljats bidrag enligt första stycket 1 i samma paragraf dels handikappad som vid utgången av september 1988 innehade fordon som anskaffats av honom med bidrag enligt den upphävda förordningen (1987:410) om bidrag till handikappade för att skaffa motorfordon m.m., dels den som vid utgången av september 1988 var ägare till fordon som var befriat från skatt enligt 40 § första stycket i den upphävda vägtrafikskattelagen (1973:601) i lagrummets dåvarande lydelse.

4 § Vid tillämpning av denna lag ska bilstöd anses avse den tidpunkt då ansökan om stöd kommer in till Försäkringskassan.

6 kap. Övergångsbestämmelser till 53–74 kap. (avdelning E)

Äldre pensionsordningar

1 § Beträffande rätt till ålderspension på grund av avgifter, som erlagts enligt 34 § i den upphävda lagen (1913:120) om allmän pensionsförsäkring, enligt 35 § i den upphävda lagen (1935:434) om folkpensionering

eller enligt den upphävda lagen (1946:433) om frivillig statlig pensionsförsäkring, ska äldre bestämmelser allti jämt gälla.

2 § Om det görs sannolikt att avgifter enligt 4 § i den upphävda lagen (1913:120) om allmän pensionsförsäkring erlagts av någon som inte var berättigad till folkpension enligt den upphävda lagen (1962:381) om allmän försäkring, ska Försäkringskassan bevilja honom eller henne pension med lägst vad som motsvarar pension på grund av de avgifter som kan antas ha blivit erlagda.

3 § Beträffande avgifts- eller grundpension enligt äldre bestämmelser, som vid utgången av 1962 erhöles av den, som inte var berättigad till folkpension enligt den upphävda lagen (1946:431) om folkpensionering, ska de äldre bestämmelserna fortfarande gälla.

4 § Bestämmelserna om frivillig pensionsförsäkring i 22 kap. i den upphävda lagen (1962:381) om allmän försäkring i deras lydelse före den 1 januari 1981 tillämpas på försäkring på grund av avgift som har erlagts före den dagen.

Hustrutillägg

5 § I fråga om hustrutillägg tillämpas 10 kap. 4 § andra stycket i den upphävda lagen (1962:381) om allmän försäkring i dess lydelse före den 1 januari 1990.

Inkomstgrundad ålderspension

6 § För år före 2001 ska vid tillämpning av socialförsäkringsbalken med ett inkomstbasbelopp likställas

1. för åren 1960–1994 det vid respektive års ingång gällande basbeloppet enligt den upphävda lagen (1959:291) om försäkring för allmän tilläggspension och den upphävda lagen (1962:381) om allmän försäkring,

2. för åren 1995 och 1996 det för respektive år gällande basbeloppet enligt den upphävda lagen om allmän försäkring sedan detta ökats med det belopp som följer av 1 kap. 6 § sista stycket i den lagen i dess lydelse före den 1 juli 1996,

3. för åren 1997 och 1998 det för respektive år gällande förhöjda basbeloppet enligt den upphävda lagen om allmän försäkring, och

4. för åren 1999 och 2000 det för respektive år gällande förhöjda prisbasbeloppet enligt den upphävda lagen om allmän försäkring.

7 § För tid före 1999 ska, vid tillämpning av socialförsäkringsbalken, med en persons pensionsgrundande inkomst respektive pensionsgrundande belopp enligt 60 kap. 7 § balken avses de pensionspoäng som personen med anledning av sin pensionsgrundande inkomst respektive förtidspension tillgodoräknats för det berörda året enligt den upphävda lagen (1959:291) om försäkring för allmän tilläggspension eller enligt den upphävda lagen (1962:381) om allmän försäkring multiplicerat med

det basbelopp för respektive år som anges i 6 § 1–3 och avrundat till närmaste hundratal kronor. Om det framräknade beloppet slutar på 50 kronor ska avrundning ske till närmast högre hundratal kronor.

8 § Vid beräkning enligt 7 § ska pensionspoängen som avser pensionsgrundande inkomst ökas med talet ett. Om den som tillgodoräknats pensionspoäng med anledning av förtidspension inte för samma år tillgodoräknats pensionspoäng för pensionsgrundande inkomst ska i stället pensionspoängen med anledning av förtidspensionen ökas med talet ett.

9 § Vid tillämpning av 7 och 8 §§ likställs sjukbidrag med förtidspension.

10 § Vid beräkning av pensionsgrundande belopp enligt 7 och 8 §§ ska, om sådant förhållande som avsågs i 15 kap. 19 § i den upphävda lagen (1998:674) om inkomstgrundad ålderspension i dess lydelse före den 1 januari 2003 gällt för en pensionsberättigad, bestämmelserna om proportionering i den paragrafen tillämpas beträffande detta belopp.

11 § Med pensionspoäng enligt den upphävda lagen (1998:674) om inkomstgrundad ålderspension ska för tid före den 1 januari 1999 likställas pensionspoäng enligt den upphävda lagen (1962:381) om allmän försäkring. Med tilläggspension enligt den upphävda lagen om inkomstgrundad ålderspension ska för tid före den 1 januari 2001 likställas tilläggspension i form av ålderspension enligt den upphävda lagen om allmän försäkring.

12 § Har på grund av underlåten avgiftsbetalning pensionspoäng inte tillgodoräknats en pensionsberättigad för tid före 1998, ska vid beräkning av tilläggspension enligt 63 kap. 8 § första stycket socialförsäkringsbalken hänsyn tas till så stor del av den produkt som anges i 63 kap. 6 § första stycket 1 balken och till så stor del av det belopp som anges i 2 i samma stycke, som svarar mot kvoten mellan det antal år, dock högst 30, för vilka pensionspoäng har tillgodoräknats den pensionsberättigade och talet 30 ökat med ett för varje år före 1998 för vilket han eller hon till följd av underlåten avgiftsbetalning inte har tillgodoräknats pensionspoäng. Detta tal får dock inte ökas till mer än 50.

13 § För en pensionsberättigad som är svensk medborgare och född 1914 eller tidigare ska 12 § inte gälla.

14 § För en pensionsberättigad som är svensk medborgare och född under något av åren 1915–1923 ska vid tillämpning av 12 § talen 30 bytas ut mot talen 20 ökat med ett för varje helt år som har förflutit från och med 1915 till utgången av det år då den pensionsberättigade är född. Dessutom ska för varje sådant år den ökning enligt 12 § som föranleds av underlåten avgiftsbetalning göras med en tiondel av det antal år för vilket han eller hon av sådan anledning inte har tillgodoräknats pensionspoäng.

15 § För en pensionsberättigad som är född 1923 eller tidigare och för vilken undantagande enligt 11 kap. 7 § i den upphävda lagen (1962:381) om allmän försäkring i dess lydelse före den 1 januari 1982 gällt, ska vid beräkning av tilläggspension bestämmelserna i 12 § tillämpas på motsvarande sätt för år för vilket den försäkrade till följd av undantagandet fått pensionspoängen minskad med mer än en poäng eller inte tillgodoräknats någon pensionspoäng.

16 § För en pensionsberättigad som är svensk medborgare och född 1914 eller tidigare ska 15 § inte gälla.

17 § För en pensionsberättigad som är svensk medborgare och född något av åren 1915–1923 ska 14 § tillämpas på motsvarande sätt för år för vilket den försäkrade till följd av undantagandet fått pensionspoängen minskad med mer än en poäng eller inte tillgodoräknats någon pensionspoäng.

18 § För en pensionsberättigad som är född 1927 eller tidigare ska vid beräkning av tilläggspension enligt 66 kap. 6 § socialförsäkringsbalken, bestämmelserna i 15 kap. 2 § i den upphävda lagen (1962:381) om allmän försäkring i deras lydelse före den 1 januari 1974 tillämpas på motsvarande sätt för tid före den dagen.

19 § Punkterna 3 och 4 i övergångsbestämmelserna till lagen (1974:784) om ändring i lagen (1962:381) om allmän försäkring ska fortfarande gälla vid beräkning av tilläggspension för de pensionsberättigade som avses där.

Vid beräkning av tilläggspension ska, i sådana fall som avses i punkt 3 i övergångsbestämmelserna till lagen (1974:784) om ändring i lagen (1962:381) om allmän försäkring, reduktionsfaktorn 0,5 gälla.

20 § Vid beräkning av ökning av tilläggspensionen enligt 63 kap. 13 § socialförsäkringsbalken respektive avdrag från pensionen enligt 63 kap. 14 § balken ska faktorn 0,7 procent ersättas av faktorn 0,6 procent för månad före den 1 juli 1990.

21 § Om en försäkrad inte har haft rätt till inkomstpension på grund av bestämmelserna i 5 kap. 1 § tredje stycket tredje meningen i den upphävda lagen (1998:674) om inkomstgrundad ålderspension, ska vid beräkning av pensionsbehållning bestämmelserna i 62 kap. 5–8 §§ socialförsäkringsbalken tillämpas som om han eller hon hade uppburit inkomstpension.

22 § Bestämmelsen i 64 kap. 28 § andra stycket socialförsäkringsbalken om uppräknings med basränta enligt skattebetalningslagen (1997:483) ska inte tillämpas för tid före det första valet av placering av premiepensionsmedel.

23 § Vid tillämpning av 60 kap. 19 § socialförsäkringsbalken ska studiebidrag som lämnas enligt 4 kap. i den upphävda studiestödslagen

(1973:349) likställas med studiebidrag enligt 3 kap. studiestödslagen Prop. 2008/09:200 (1999:1395).

Inkomstgrundad ålderspension och garantipension

24 § Inkomstpension, tilläggspension och garantipension får lämnas för högst tre månader före ansökningsmånaden om den pensionsberättigade omedelbart före 65 års ålder fick särskild efterlevandepension.

Bestämmelserna i första stycket tillämpas bara i fråga om pension som lämnas tidigast från och med den månad då den pensionsberättigade fyllde 65 år.

25 § Försäkringskassan ska utreda om den pensionsberättigade vill ta ut ålderspension om han eller hon inte har ansökt om inkomst-, tilläggss- eller garantipension senast månaden före den då han eller hon fyller 65 år och för den månaden har fått särskild efterlevandepension.

Garantipension

26 § Med försäkringstid för garantipension ska för tid före 2001 avses bosättningstid enligt 5 kap. i den upphävda lagen (1962:381) om allmän försäkring i kapitlets lydelse före den 1 januari 2001.

27 § Garantipension enligt 66 kap. socialförsäkringsbalken lämnas även till den som inte var berättigad till folkpension i form av ålderspension före utgången av 2002, om han eller hon före den tidpunkten hade tillgodoräknats bosättningstid i Sverige och senare uppfyller kravet om minst tio års bosättning här enligt punkt 4 i övergångsbestämmelserna till lagen (1992:1277) om ändring i lagen (1962:381) om allmän försäkring i dess lydelse före den 1 januari 2003.

28 § Vid beräkning av garantipension enligt 66 kap. socialförsäkringsbalken ska beaktas även bosättningstid för tid efter utgången av 2002, som den pensionsberättigade skulle ha tillgodoräknats, om bestämmelserna i punkt 4 i övergångsbestämmelserna till lagen (1992:1277) om ändring i lagen (1962:381) om allmän försäkring fortfarande hade gällt.

29 § För den som har rätt att enligt 67 kap. 7–9 §§ socialförsäkringsbalken som försäkringstid för garantipension tillgodoräknas viss bosättningstid från sitt tidigare hemland och som har beviljats uppehållstillstånd före den 1 januari 2001 ska beräkningen av försäkringstid ske enligt bestämmelserna om bosättningstid i 5 kap. 7 § i den upphävda lagen (1962:381) om allmän försäkring i dess lydelse före den dagen.

30 § Bestämmelserna i 67 kap. 13 § socialförsäkringsbalken ska gälla även i fråga om beräkning av försäkringstid för garantipension för en kvinna som är född något av åren 1938–1944 och som med stöd av övergångsbestämmelserna till lagen (1988:881) om ändring i lagen (1962:381) om allmän försäkring haft rätt till folkpension i form av änkepension vid utgången av 2002 och därefter haft rätt till änkepension

eller garantipension till sådan pension enligt den upphävda lagen (2000:462) om införande av lagen (2000:461) om efterlevandepension och efterlevandestöd till barn eller enligt denna lag.

Är änkepensionen eller garantipensionen till sådan pension beräknad i förhållande till det antal år för vilka tillgodoräknats pensionspoäng för tilläggspension, ska försäkringstid för garantipension beräknas med samma kvotdel av 40 års försäkringstid som svarar mot den kvotdel av 30 års tillgodoräknade pensionspoäng som änkepensionen eller garantipensionen till sådan pension beräknats på.

31 § Bestämmelserna i 67 kap. 13 § socialförsäkringsbalken gäller även för den som fyllde 65 år i januari 2003 och som i december 2002 hade hel förtidspension, helt sjukbidrag eller hel särskild efterlevandepension enligt den upphävda lagen (1962:381) om allmän försäkring.

32 § Det som föreskrivs om hel sjukersättning i 67 kap. 13 § socialförsäkringsbalken tillämpas också i fråga om hel särskild efterlevandepension.

Vid tillämpning av första stycket ska för en försäkrad som haft rätt till hel särskild efterlevandepension i förhållande till det antal år för vilka tillgodoräknats pensionspoäng för tilläggspension, försäkringstid för garantipension beräknas med samma kvotdel av 40 års försäkringstid som svarar mot den kvotdel av 30 års tillgodoräknade pensionspoäng som den särskilda efterlevandepensionen beräknats på.

Särskilt pensionstillägg

33 § Till grund för rätt till eller beräkning av särskilt pensionstillägg enligt 73 kap. socialförsäkringsbalken får inte läggas vård som gets före 1964.

34 § Med ett vårdår enligt 73 kap. 3 § socialförsäkringsbalken likställs varje kalenderår från och med 1964 till och med 1973, under vilket föräldern har vårdat sjukt eller handikappat barn som inte uppnått 16 års ålder och barnet har fått vårdbidrag i form av invaliditetsersättning

- a) i fråga om 1964 under sex månader, och
- b) i fråga om övriga år under större delen av året.

35 § Vid tillämpning av 73 kap. 3 § socialförsäkringsbalken likställs invaliditetstillägg enligt 9 kap. 2 § i den upphävda lagen (1962:381) om allmän försäkring i dess lydelse före den 1 juli 1975 med handikappersättning.

36 § En förälder som är född 1927 eller tidigare får tillgodoräknas vårdår även för det år under vilket han eller hon fyllt 65 år, om föräldern inte enligt 6 kap. 1 § tredje stycket i den upphävda lagen (1962:381) om allmän försäkring har tagit ut ålderspension före den månad under vilken han eller hon fyllt 65 år.

37 § Den som före den 1 juli 1995 förordnats som förmyndare för en omyndig ska vid tillämpning av 73 kap. 4 § socialförsäkringsbalken anses som särskilt förordnad vårdnadshavare, om vårdnad ingår i uppdraget.

Prop. 2008/09:200

7 kap. Övergångsbestämmelser till 75–92 kap. (avdelning F)

Barnpension och efterlevandestöd

1 § I fråga om barnpension på grund av dödsfall som inträffat före den 1 januari 2003 gäller 2–7 §§ i stället för det som föreskrivs i 78 kap. 7–14 §§ socialförsäkringsbalken. Vid tillämpningen av 2 § likställs sjukbidrag med förtidspension.

Har rätten till barnpension upphört slutgiltigt före den 1 januari 2002, finns det inte någon rätt till barnpension enligt 78 kap. eller efterlevandestöd enligt 79 kap. socialförsäkringsbalken.

2 § Barnpension ska beräknas som summan av

1. 30 procent av hel förtidspension, beräknad enligt 13 kap. 2 och 3 §§ i den upphävda lagen (1962:381) om allmän försäkring i deras lydelse före den 1 januari 2003, som den avlidne var berättigad till när han eller hon avled eller skulle ha varit berättigad till, om rätt till sådan pension hade inträtt vid tidpunkten för dödsfallet, eller 30 procent av inkomstgrundad ålderspension beräknad enligt 63 kap. 6 § första stycket 1 och andra stycket, 8 § första stycket samt 24 och 27–29 §§ socialförsäkringsbalken samt 6 kap. 12–18 §§ denna lag, om den avlidne vid dödsfallet var berättigad till tilläggspension i form av ålderspension enligt lagen om allmän försäkring, och

2. 25 procent av det för 2003 gällande prisbasbeloppet.

3 § Om flera barn är berättigade till barnpension efter den försäkrade, ska det i 2 § 1 nämnda procenttalet ökas med talet 20 för varje barn utöver det första. Detta belopp ska därefter delas lika mellan barnen. Vid beräkning av beloppet enligt 2 § 1 ska bestämmelserna i 14 kap. 8 § i den upphävda lagen (1962:381) om allmän försäkring i deras lydelse före den 1 januari 2003 ha fortsatt tillämpning.

4 § För rätt till 25-procentstillägg enligt 2 § 2 krävs att det för den avlidne kan tillgodoräknas minst tre år med pensionspoäng. Härvid ska 63 kap. 4 § socialförsäkringsbalken tillämpas på motsvarande sätt.

Vid beräkning av 25-procentstillägg ska bestämmelserna i 5 kap. 1, 3–7 och 11 §§ i den upphävda lagen (1962:381) om allmän försäkring och punkt 3 i övergångsbestämmelserna till lagen (1992:1277) om ändring i lagen om allmän försäkring, i dessa bestämmelsers lydelse före den 1 januari 2003, tillämpas.

5 § I fråga om efterlevande barn som vid utgången av 2002 fick tilläggspension i form av barnpension enligt punkten 2 i övergångsbestämmelserna till lagen (1988:881) om ändring i lagen (1962:381) om allmän försäkring på grund av dödsfall som inträffat före den 1 januari 1990 ska

bestämmelserna i 2–4 §§ gälla med det undantaget att talet 30 i 2 § 1 ska bytas ut mot talet 40, om barnpension i form av tilläggs pension vid ingången av 2003 lämnades med denna andel till ett barn.

6 § I fråga om efterlevande barn som vid utgången av 2002 fick folk- och tilläggs pension i form av barnpension efter en förälder och endast folkpension i form av barnpension efter den andra föräldern ska 79 kap. 4 § andra meningen socialförsäkringsbalken inte tillämpas.

Efterlevandepensionsunderlag

7 § Vid tillämpning av 82 kap. 12 och 15 §§ socialförsäkringsbalken ska med pensionsgrundande inkomst likställas pensionsgrundande belopp för förtidspension och sjukbidrag enligt den upphävda lagen (1998:674) om inkomstgrundad ålderspension i dess lydelse före den 1 januari 2003.

Omställningspension och garantipension

8 § I fråga om omställningspension på grund av dödsfall som inträffat före den 1 januari 2003 gäller 9–11 §§ i stället för det som föreskrivs i 77 kap. 20 § samt 80 kap. 3–6, 8 och 10 §§ socialförsäkringsbalken. Vid tillämpningen av 10 § likställs sjukbidrag med förtidspension.

9 § I fråga om rätten till omställningspension ska 14 kap. 4 § första stycket i den upphävda lagen (1962:381) om allmän försäkring i dess lydelse före den 1 januari 2003 fortfarande tillämpas.

10 § Omställningspension ska beräknas som summan av

1. 40 procent eller, om det efter den avlidne finns barn som har rätt till barnpension enligt 78 kap. 2–6 §§ socialförsäkringsbalken efter honom eller henne, 20 procent av den förtidspension eller ålderspension som anges i 2 § 1 denna lag, och

2. 90 procent av det för 2003 gällande prisbasbeloppet.

Vid beräkning av beloppet enligt första stycket 1 ska bestämmelserna i 14 kap. 8 § i den upphävda lagen (1962:381) om allmän försäkring, i deras lydelse före den 1 januari 2003, fortfarande tillämpas.

11 § För rätt till 90-procentstillägg enligt 10 § första stycket 2 krävs att det för den avlidne kan tillgodoräknas minst tre år med pensionspoäng. Härvid ska 63 kap. 4 § socialförsäkringsbalken tillämpas på motsvarande sätt.

Vid beräkning av 90-procentstillägg ska bestämmelserna i 5 kap. 1, 3–7 och 11 §§ i den upphävda lagen (1962:381) om allmän försäkring samt punkt 3 i övergångsbestämmelserna till lagen (1992:1277) om ändring i lagen om allmän försäkring, i deras lydelse före den 1 januari 2003, tillämpas.

12 § I fråga om garantipension till omställningspension på grund av dödsfall som inträffat före den 1 januari 2003 gäller 13–17 och 19 §§ i

stället för vad som föreskrivs i 81 kap. 2 och 4–12 §§ socialförsäkringsbalken. Prop. 2008/09:200

13 § En efterlevande som är bosatt i Sverige ska, om villkoren i 8 kap. 4 och 5 §§ i den upphävda lagen (1962:381) om allmän försäkring i deras lydelse före den 1 januari 2003 är uppfyllda och om minst tre års bosättningsperiod eller minst tre år med pensionspoäng kan tillgodoräknas för den avlidne, ha rätt till garantipension beräknad enligt 14–17 §§.

14 § Till grund för beräkning av garantipension ska ligga den omställningspension som den efterlevande har rätt till. Med omställningspension avses även efterlevandepension enligt utländsk lagstiftning som inte är att likställa med garantipension enligt denna lag.

15 § För en efterlevande som helt saknar rätt till omställningspension eller vars omställningspension inte överstiger 1,49 prisbasbelopp ska den årliga garantipensionen motsvara 2,15 prisbasbelopp (basnivån) minskat med ett belopp som motsvarar den nämnda omställningspensionen.

För en efterlevande, som har rätt till omställningspension som överstiger 1,49 prisbasbelopp, ska den årliga garantipensionen motsvara skillnaden mellan 0,66 prisbasbelopp och 40 procent av den del av omställningspensionen som överstiger 1,49 prisbasbelopp.

16 § Vid beräkning av garantipension enligt 14 och 15 §§ ska, om inte annat följer av 17 §, bestämmelserna i 5 kap. 1, 3–7 och 11 §§ i den upphävda lagen (1962:381) om allmän försäkring och punkt 3 i övergångsbestämmelserna till lagen (1992:1277) om ändring i lagen om allmän försäkring, i dessa bestämmelser lydelse före den 1 januari 2003, tillämpas.

17 § Om det för den avlidne inte kan tillgodoräknas 30 år med intjänade pensionspoäng eller 40 års bosättningsperiod ska garantipensionens basnivå och garantipensionen beräknas enligt vad som anges i 43–46 §§.

Samordning av omställningspension och änkepension

18 § Det som föreskrivs om änkepension i 77 kap. 12 § socialförsäkringsbalken ska i förekommande fall avse även garantipension till änkepensionen. I sådant fall ska minskning enligt andra stycket andra meningen i den nyssnämnda paragrafen i första hand göras på sådan garantipension och i andra hand på 90-procentstillägget enligt 84 kap. 2 § 2 SFB.

Försäkringsperiod för garantipension

19 § Med försäkringsperiod för garantipension till omställningspension eller till änkepension ska för tid före den 1 januari 2003 avses bosättningsperiod enligt 5 kap. i den upphävda lagen (1962:381) om allmän försäkring i kapitlets lydelse före den 1 januari 2003.

20 § En efterlevande som vid utgången av 2002 hade rätt till folkpension eller tilläggspension i form av änkepension enligt övergångsbestämmelserna till lagen (1988:881) om ändring i lagen (1962:381) om allmän försäkring har rätt till änkepension och garantipension till sådan pension enligt vad som föreskrivs i 21–46 §§. Detsamma ska gälla om rätt till sådan änkepension uppkommer först efter utgången av 2002 men grundar sig på dödsfall som inträffat före den 1 januari 2003. För änkepension och garantipension till sådan pension enligt denna paragraf ska dessutom gälla vad som föreskrivs i 77 och 85 kap. socialförsäkringsbalken.

21 § Om rätt till tilläggspension i form av änkepension har uppkommit på grund av ett dödsfall som inträffat före 1990 ska änkan, oavsett när hon är född och om inte annat föreskrivs i 23 §, ha rätt till änkepension beräknad enligt 84 kap. 2–5 och 8 §§ socialförsäkringsbalken. Detsamma ska gälla för änkor som är födda 1929 eller tidigare och vilkas rätt till tilläggspension i form av änkepension har uppkommit på grund av dödsfall som inträffat under något av åren 1990–2002.

För bedömningen av om rätt till änkepension föreligger ska 83 kap. 8 § balken tillämpas.

22 § Om en änka som avses i 21 § har beviljats tilläggspension i form av änkepension före den 1 januari 1990 och denna dragits in före denna tidpunkt till följd av att hon ingått äktenskap, ska vid tillämpningen av 83 kap. 8 § socialförsäkringsbalken gälla att änkepensionen ska börja betalas ut på nytt även i fall då det nya äktenskapet upplöses efter att ha bestått i fem år eller mer, dock under förutsättning att detta äktenskap ingåtts efter den dag då mannen fyllde 60 år.

23 § För en änka som avses i 21 § krävs för rätt till 90-procentstillägg enligt 83 kap. 2 § 2 socialförsäkringsbalken att

1. villkoren i 83 kap. 6 och 7 §§ balken är uppfyllda, och
2. det för den avlidne kan tillgodoräknas minst tre år med pensionspoäng.

Vid bedömningen av om villkoret enligt första stycket 2 är uppfyllt ska 63 kap. 4 § balken tillämpas på motsvarande sätt.

För en änka som avses i 21 § och som har fyllt 65 år beräknas änkepension med tillämpning av endast 84 kap. 2 § 1 balken.

24 § Om rätt till tilläggspension i form av änkepension har uppkommit för en änka som är född under något av åren 1930–1944 på grund av ett dödsfall som inträffat under något av åren 1990–2002 ska hon, om inte annat föreskrivs i 25 §, ha rätt till änkepension beräknad enligt 84 kap. 2–5, 8 samt 12–15 §§ socialförsäkringsbalken.

För bedömningen av om rätt till änkepension föreligger och med vilket belopp sådan pension ska lämnas ska 77 kap. 11 och 12 §§ samt 83 kap. 9 § balken tillämpas.

25 § För en änka som avses i 24 § krävs för rätt till 90-procentstillägg enligt 83 kap. 2 § 2 socialförsäkringsbalken att

1. villkoren i 83 kap. 6 och 7 §§ balken är uppfyllda, och
2. det för den avlidne kan tillgodoräknas minst tre år med pensionspoäng.

Vid bedömningen av om villkoret enligt första stycket 2 är uppfyllt ska 63 kap. 4 § balken tillämpas på motsvarande sätt.

26 § Om rätt till tilläggspension i form av änkepension har uppkommit för en änka som är född 1945 eller senare på grund av ett dödsfall som inträffat under något av åren 1990–2002 ska hon, om inte annat föreskrivs i 27 §, ha rätt till änkepension beräknad enligt 84 kap. 6–17 §§ socialförsäkringsbalken.

För bedömningen av om rätt till änkepension föreligger och med vilket belopp sådan pension ska lämnas ska 77 kap. 11 och 12 §§ samt 83 kap. 9 § balken tillämpas.

27 § För en änka som avses i 26 § krävs för rätt till 90-procentstillägg enligt 83 kap. 2 § 2 socialförsäkringsbalken att villkoren i 83 kap. 6 och 7 §§ balken är uppfyllda.

28 § För änkor som avses i 21 och 24 §§ ska sådan del av änkepension som avses i 83 kap. 2 § 1 socialförsäkringsbalken beräknas med tillämpning även av 13 kap. 2 § första stycket tredje meningen i den upphävda lagen (1962:381) om allmän försäkring i dess lydelse före den 1 januari 2003.

29 § I fall som avses i 21, 24 och 26 §§ ska beräkningen ske på grundval av prisbasbeloppet för 2003 i stället för prisbasbeloppet för dödsfallsåret.

30 § Har rätt till folkpension i form av änkepension uppkommit på grund av ett dödsfall som inträffat före 1990, ska änkan för tid efter 2002 ha rätt till garantipension till änkepension under de förutsättningar och i den utsträckning som följer av bestämmelserna i 15, 18, 19 och 32–46 §§.

31 § Har rätt till folkpension i form av änkepension uppkommit på grund av ett dödsfall som inträffat under något av åren 1990–2002, ska änkan ha rätt till garantipension till änkepension under de förutsättningar och i den utsträckning som följer av bestämmelserna i 15, 18, 19 och 32–46 §§ samt i 77 kap. 12 § socialförsäkringsbalken.

32 § En änka, som avses i 30 eller 31 § och som är försäkrad enligt 4 och 5 kap., har för tid före den månad då hon fyller 65 år rätt till garantipension till änkepension. Sådan rätt finns dock endast om änkan var gift med den avlidne vid utgången av 1989 och vid tidpunkten för dödsfallet samt

1. hade vårdnaden om och stadigvarande sammanbodde med barn under 16 år, som vid makens död stadigvarande vistades i makarnas hem eller hos änkan, eller

2. vid makens död hade fyllt 36 år och varit gift med den avlidne i minst fem år.

Om villkoret i första stycket 1 inte längre är uppfyllt, upphör rätten till garantipension till änkepension enligt den punkten. Vid bedömningen av rätten till garantipension enligt första stycket 2 ska det i så fall anses som om mannen avlidit då rätten till pension enligt första stycket 1 upphörde och som om äktenskapet varat till den tidpunkten.

33 § Om en försäkrad för samma månad har rätt till såväl sjukersättning i form av garantiersättning som garantipension till änkepension, lämnas endast den till beloppet största av förmånerna.

34 § En änka har rätt till garantipension endast om en försäkringstid om minst tre år kan tillgodoräknas för den avlidne.

35 § En änka har inte rätt till garantipension efter en man som hon inte levde tillsammans med vid dennes död, om hon efter det att sammanlevnaden med mannen upphörde varit sambo med en annan man som hon varit gift med eller har eller har haft barn med.

36 § Med en änka likställs i fråga om rätt till garantipension en ogift kvinna som är sambo med en ogift man vid hans död, om hon tidigare har varit gift med honom, eller har eller har haft barn med honom.

Den tid under vilken kvinnan oavbrutet varit sambo med mannen fram till dennes död, ska vid tillämpningen av 32 § första stycket 2 likställas med tid i ett äktenskap.

37 § Garantipension får inte lämnas om änkan

1. gifter sig, eller
2. är sambo med en man som hon varit gift med eller har eller har haft barn med.

Om äktenskapet upplöses innan det varat i fem år eller om samboendet upphör inom samma tid, ska garantipensionen lämnas på nytt, om förutsättningarna i övrigt för rätt till sådan pension fortfarande är uppfyllda.

38 § Beräkningen av garantipensionen ska grunda sig på den änkepension som änkan har rätt till.

Med änkepension avses även sådan efterlevandepension enligt utländsk lagstiftning som inte är att likställa med garantipension enligt detta kapitel.

39 § Om en änka för tid före den månad då hon fyller 65 år får sådan ålderspension som ska samordnas med änkepension enligt 84 kap. 12–15 §§, ska garantipensionen beräknas med hänsyn till änkepensionen före det att änkepensionen samordnas med ålderspensionen.

40 § Om en änka har rätt till garantipension med tillämpning av 32 § första stycket 2 och inte hade fyllt 50 år vid mannens död eller vid den tidpunkt som avses i 32 § andra stycket, ska garantipensionens basnivå minskas enligt följande.

Garantipensionen ska minskas med en femtondel för varje år som änkan var yngre än 50 år vid

1. mannens död, eller
2. den tidpunkt som avses i 32 § andra stycket.

41 § För en änka som avses i 31 § lämnas garantipensionen i förhållande till det antal år för vilka den avlidne maken vid utgången av 1989 tillgodoräknats pensionspoäng för tilläggs pension.

Om det för den avlidne inte kan tillgodoräknas 30 år med intjänade pensionspoäng, ska garantipensionens basnivå och garantipensionen beräknas enligt det som föreskrivs i 43–46 §§. De bestämmelserna ska även tillämpas för en sådan änka som avses i 40 §.

Vid tillämpning och beräkning enligt andra stycket första meningen ska 63 kap. 24 och 27–29 §§ socialförsäkringsbalken gälla.

42 § Vid beräkning av 90-procentstillägg enligt 83 kap. 2 § 2 socialförsäkringsbalken samt av garantipension med tillämpning av 15 § detta kapital till en änka som avses i 21, 24 eller 30 § ska bestämmelserna i 5 kap. 1, 3–7 och 11 §§ i den upphävda lagen (1962:381) om allmän försäkring samt punkterna 3 och 5 i övergångsbestämmelserna till lagen (1992:1277) om ändring i lagen om allmän försäkring, i deras lydelse före den 1 januari 2003, tillämpas.

Om det för den avlidne inte kan tillgodoräknas 30 år med intjänade pensionspoäng eller 40 års bosättnings tid, ska garantipensionens basnivå och garantipensionen beräknas enligt det som föreskrivs i 43–46 §§. Dessa bestämmelser ska även tillämpas för en sådan änka som avses i 40 §.

43 § För en sådan änka som avses i 41 § andra stycket eller 42 § andra stycket är garantipensionens basnivå 2,15 prisbasbelopp multiplicerat med folkpensionskvoten samt med 15-delskvoten.

Underlaget vid beräkning av garantipension (beräkningsunderlag) är folkpensionskvoten multiplicerad med 15-delskvoten multiplicerad med 0,9 prisbasbelopp om änkepension lämnas samt därefter ökad med den änkepension som avses i 38 och 39 §§ angiven i prisbasbelopp. I änkepensionen ska då inte ingå 90-procentstillägg enligt 83 kap. 2 § 2 socialförsäkringsbalken.

44 § Den i 43 § avsedda folkpensionskvoten är, för en änka som avses i 42 §, den för den avlidne högsta kvoten av antalet tillgodoräknade bosättningsår i förhållande till talet 40 respektive antalet tillgodoräknade år med pensionspoäng i förhållande till talet 30. För en änka som avses i 31 § är folkpensionskvoten antalet tillgodoräknade år med pensionspoäng i förhållande till talet 30.

Den i 43 § avsedda 15-delskvoten motsvarar förhållandet mellan det antal 15-delar till vilket minskning ska ske enligt 40 § och talet 15.

45 § Garantipensionen för en änka som avses i 43 § ska beräknas enligt följande. Till den del beräkningsunderlaget inte överstiger 0,9 prisbasbelopp multiplicerat med folkpensionskvoten och med 15-delskvoten, ska garantipensionens basnivå minskas med hela denna del av beräkningsunderlaget. Till den del beräkningsunderlaget överstiger nämnda

gräns men inte överstiger produkten av 0,72 prisbasbelopp gånger 15-delskvoten och folkpensionskvoten ökad med 1,06944, ska garantipensionen minskas alternativt ökas med en andel av denna del av beräkningsunderlaget på det sätt som anges i 46 §. Till den del beräkningsunderlaget överstiger den i föregående mening angivna gränsen men inte överstiger 1,49 prisbasbelopp ska garantipensionen ökas med 54 procent av denna del av beräkningsunderlaget. Till den del beräkningsunderlaget överstiger 1,49 prisbasbelopp ska garantipensionen minskas med 40 procent av den delen av beräkningsunderlaget.

46 § Resultatet av talet 0,3481 minus produkten av 0,987 gånger folkpensionskvoten och därefter minskat med produkten av 0,36 gånger folkpensionskvoten i kvadrat ska multipliceras med den del av beräkningsunderlaget som avses i 45 § andra meningen. Om resultatet är ett negativt tal ska garantipensionen minskas genom att denna pension multipliceras med det erhållna beloppet och i annat fall ökas genom multiplikation med motsvarande belopp.

47 § Ett beslut om garantipension till änkepension ska ändras om storleken av garantipensionen påverkas av en ändring som gjorts i fråga om den änkepension som legat till grund för beräkningen av garantipensionen.

Särskild efterlevandepension och garantipension

48 § En efterlevande som vid utgången av 2002 fick eller hade rätt till folkpension eller tilläggspension i form av särskild efterlevandepension enligt den upphävda lagen (1962:381) om allmän försäkring och som alltså uppfyller förutsättningarna i 8 kap. 6–10 §§ och 14 kap. 5 § samma lag i deras lydelse före den 1 januari 2003 har rätt till särskild efterlevandepension och garantipension till sådan pension enligt bestämmelserna i 49–54 §§.

49 § I fråga om efterlevande som avses i 48 § och som i december 2002 fick partiell särskild efterlevandepension ska pensionen beräknas och lämnas enligt följande:

med 85 procent av hel särskild efterlevandepension och garantipension till den som haft tre fjärdedelar av hel särskild efterlevandepension,

med 65 procent av hel särskild efterlevandepension och garantipension till den som haft halv särskild efterlevandepension,

med 28 procent av hel särskild efterlevandepension och garantipension till den som haft en fjärdedel av hel särskild efterlevandepension.

50 § Vid beräkningen av särskild efterlevandepension ska gälla det som föreskrivs i 10 § och 11 § första stycket. Den efterlevande ska vidare ha rätt till garantipension som beräknas enligt bestämmelserna i 14–17 §§. Det som föreskrivs där om omställningspension ska då avse särskild efterlevandepension.

51 § Bestämmelserna i 8 kap. 12 § i den upphävda lagen (1962:381) om allmän försäkring i deras lydelse före den 1 januari 2003 ska fortfarande tillämpas. Med särskild efterlevandepension ska då likställas särskild efterlevandepension och garantipension till sådan pension beräknad enligt 49 och 50 §§ och med förtidspension ska likställas sjukersättning och aktivitetsersättning enligt 33 kap. socialförsäkringsbalken. Minskning ska göras i första hand på garantipension och därefter på 90-procents-tillägg enligt 10 § första stycket 2 före minskning av annan särskild efterlevandepension.

52 § Om den efterlevande har inkomstgrundad ålderspension lämnas inte särskild efterlevandepension.

53 § För efterlevande som avses i 48 § ska gälla det som föreskrivs dels om omställningspension och garantipension till sådan pension i 18 § i detta kapitel samt i 77 och 85 kap. socialförsäkringsbalken, dels om särskild efterlevandepension i 16 kap. 1 § tredje och femte styckena samt 2, 3, 7 a, 8 och 9 §§ och 20 kap. 3 § i den upphävda lagen (1962:381) om allmän försäkring i deras lydelse före den 1 januari 2003.

54 § Om den efterlevande har sådan sjukersättning som betalas ut enligt bestämmelserna i 37 kap. socialförsäkringsbalken ska vid tillämpning av 51 § minskning göras med sjukersättningen innan denna har minskats enligt 37 kap. 6 § balken. Vidare ska inte bestämmelserna i 16 kap. 7 a § i den upphävda lagen (1962:381) om allmän försäkring i deras lydelse före den 1 januari 2003 tillämpas.

Samordning med livränta

55 § Om efterlevandepension och efterlevandestöd till barn har beviljats på grund av dödsfall som inträffat före den 1 januari 2003 ska minskning enligt 85 kap. 6–10 §§ socialförsäkringsbalken göras med 45 procent av varje livränta som överstiger en sjättedel av prisbasbeloppet. Minskningen ska göras på 25-procentstillägg enligt 2 § 2 respektive 90-procentstillägg enligt 10 § första stycket 2 före minskning av annan tilläggspension.

56 § I fall som avses i 1, 8 och 48 §§ ska bestämmelserna i 85 kap. 6 § andra stycket andra meningen och 8 § andra stycket andra meningen socialförsäkringsbalken tillämpas endast på pension som beräknats enligt 2 § 1 och 10 § första stycket 1.

57 § Det som föreskrivs om änkepension i 85 kap. 9 och 10 §§ socialförsäkringsbalken ska i förekommande fall avse summan änkepension och garantipension till änkepensionen. I sådant fall ska minskning enligt andra stycket första meningen i första hand göras på sådan garantipension och i andra hand på 90-procentstillägget enligt 83 kap. 2 § 2.

58 § Om rätt till livränta till efterlevande grundas på dödsfall till följd av en arbetsskada som har inträffat före den 1 januari 1990 gäller äldre bestämmelser om inte annat anges i 59–65 §§,

59 § Bestämmelserna om livränta till efterlevande barn i 5 kap. 4 § första stycket i den upphävda lagen (1976:380) om arbetsskadeförsäkring i deras lydelse före den 1 januari 2003 gäller även i fall då rätten till livränta grundas på dödsfall till följd av en arbetsskada som har inträffat före den 1 januari 1990.

Vid dödsfall efter utgången av 1989 gäller bestämmelserna om rätt till livränta för ett utländskt barn som tagits emot här i landet i adoptions-syfte i 5 kap. 4 § andra stycket i den upphävda lagen om arbetsskadeförsäkring i deras lydelse före den 1 januari 2003 även om arbetsskadan inträffat före den 1 januari 1990.

60 § Om den avlidne efterlämnar änka eller med änka likställd kvinna som är berättigad till livränta enligt bestämmelserna i den upphävda lagen (1976:380) om arbetsskadeförsäkring i deras lydelse före den 1 januari 1990 ska, även om den arbetsskada till följd av vilken den försäkrade avlidit inträffar efter utgången av 1989, vid bestämmandet av livränta till barn efter den försäkrade tillämpas bestämmelserna i 5 kap. 10 § samma lag i deras nyss angivna lydelse.

61 § I fråga om rätt till livränta för efterlevande kvinnor som är födda 1944 eller tidigare gäller fortfarande bestämmelserna om livränta i 5 kap. 2–8 och 12–14 §§ samt 6 kap. 1 § i den upphävda lagen (1976:380) om arbetsskadeförsäkring i deras lydelse före den 1 januari 1990 även om den arbetsskada till följd av vilken den försäkrade avlidit inträffar efter utgången av 1989. I fråga om andra kvinnor än de som avses i 5 kap. 8 § samma lag i dess nyss angivna lydelse är dock en förutsättning för detta att kvinnan vid utgången av 1989 var gift med den man efter vilken livräntan ska utbetalas eller då sammanbodde med honom under sådana förhållanden som avses i 5 kap. 6 § samma lag i dess nyss angivna lydelse.

62 § I fall som avses i 58 och 61 §§ tillämpas bestämmelserna i 10 kap. 4 § i den upphävda lagen (1962:381) om allmän försäkring i deras lydelse vid utgången av 1989.

63 § Är någon för samma månad berättigad såväl till livränta såsom efterlevande enligt äldre bestämmelser som till omställningslivränta eller särskild efterlevandelivränta, lämnas endast den sistnämnda förmånen samt, om efterlevandelivräntan enligt äldre bestämmelser är större, sådan livränta i den mån den överstiger omställningslivräntan eller den särskilda efterlevandelivräntan.

64 § Vid tillämpning av 6 kap. 1 § i den upphävda lagen (1976:380) om arbetsskadeförsäkring i dess lydelse före den 1 januari 1990 ska be-
träffande tilläggspension i form av änkepension hänsyn tas till änkepen-

65 § Vid tillämpning av 6 kap. 1 § i den upphävda lagen (1976:380) om arbetsskadeförsäkring i dess lydelse före den 1 januari 1990 ska med folkpension i form av ålderspension och tilläggspension i form av änkepension likställas garantipension enligt 65–67 kap. socialförsäkringsbalken respektive änkepension enligt 83 och 84 kap. balken eller denna lag.

Vid tillämpningen ska änkelivränta till en kvinna som är född 1937 eller tidigare och som vid utgången av 2002 hade rätt till sådan livränta betalas ut med lägst det belopp som hon hade rätt till i december 2002. Detta belopp ska anknytas till prisbasbeloppet för 2002 och räknas om vid förändring av detta.

66 § I fall då efterlevandes rätt till livränta grundas på en arbetsskada som har inträffat före den 1 januari 2003 gäller, om inte annat föreskrivs i 67 och 68 §§, fortfarande äldre bestämmelser om sådan livränta. Har dödsfallet inträffat före utgången av 2002 gäller alltid de äldre bestämmelserna.

67 § Bestämmelserna om omställningslivränta i 88 kap. 7, 8, 10 och 11 §§ socialförsäkringsbalken gäller även om arbetsskadan har inträffat under något av åren 1990–2002 under förutsättning att den efterlevande till följd av dödsfallet inte samtidigt har rätt till änkepension enligt 83 och 84 kap. socialförsäkringsbalken.

68 § Vid tillämpning av bestämmelserna i 88 kap. 18 och 19 §§ socialförsäkringsbalken ska efterlevandelivränta till en efterlevande make, som vid utgången av 2002 hade rätt till sådan livränta, betalas ut med lägst det belopp som den efterlevande vid tillämpning av 6 kap. 1 § i den upphävda lagen (1976:380) om arbetsskadeförsäkring i dess lydelse före den 1 januari 2003 hade rätt till i december 2002. Detta belopp ska anknytas till prisbasbeloppet för 2002 och räknas om vid förändring av detta. Ska livräntan omprövas av annan anledning ska dock de nya reglerna tillämpas. Om livräntan lämnas med stöd av 58–64 §§ ska dock 65 § tillämpas.

8 kap. Övergångsbestämmelser till 93–103 kap. (avdelning G)

Bostadstillägg

1 § För den som fick bostadstillägg enligt den upphävda lagen (1994:308) om bostadstillägg till pensionärer för december 2002 enligt de bestämmelser som gällde för en gift pensionsberättigad men vars make inte är berättigad till bostadstillägg ska följande gälla.

I stället för det som föreskrivs i 102 kap. 22–24 §§ socialförsäkringsbalken får bestämmelserna i 4 § i den upphävda lagen (1994:308) om bostadstillägg till pensionärer tillämpas. Detta gäller längst till och med

månaden före den då maken fyller 65 år eller dessförinnan börjar uppbära sådan förmån som enligt 101 kap. 3–5 §§ balken eller enligt 2 § berättigar till bostadstillägg. Om de äldre bestämmelserna tillämpas ska avdrag med fribelopp som avses i 102 kap. 17–19 §§ samma balk inte göras vid beräkning av makens reduceringsinkomst. Om bostadstillägget har börjat lämnas helt enligt de nya bestämmelserna, får inte de äldre bestämmelserna tillämpas därefter.

2 § Förmåner som kan ge rätt till bostadstillägg är, utöver det som föreskrivs i 101 kap. 3 § socialförsäkringsbalken,

1. särskild efterlevandepension,
2. hustrutillägg enligt lagen (1998:708) om upphävande av lagen (1994:309) om hustrutillägg i vissa fall då make uppbär folkpension, och
3. pension eller invaliditetsförmån enligt lagstiftningen i en stat som ingår i Europeiska ekonomiska samarbetsområdet, under förutsättning att förmånen motsvarar svensk pension eller ersättning enligt 1 eller 2.

3 § I reduceringsinkomsten enligt 102 kap. 16 § socialförsäkringsbalken inräknas även de i 2 § angivna förmånerna.

9 kap. Övergångsbestämmelser till 104–117 kap. (avdelning H)

Intagning eller vård

1 § Bestämmelserna om garantipension till omställningspension i 106 kap. 30, 31 och 37 §§ socialförsäkringsbalken tillämpas även i fråga om garantipension till änkepension.

Utbetalning till socialnämnd

2 § Bestämmelserna i 107 kap. 5 § socialförsäkringsbalken tillämpas även på förmåner som avser tid före balkens ikraftträdande, om beslutet om retroaktiv ersättning fattas efter denna tidpunkt.

Förbud mot utmätning av underhållsstöd

3 § I fråga om underhållsstöd för januari 2011 tillämpas 39 § i den upphävda lagen (1996:1030) om underhållsstöd i stället för 107 kap. 9 och 10 §§ socialförsäkringsbalken.

Ränta

4 § Bestämmelserna om ränta i 108 kap. 15, 16, 19 och 21 §§ socialförsäkringsbalken tillämpas bara om återkravet beslutats av Försäkringskassan efter utgången av juni 2007.

5 § De upphävda författningarna ska tillämpas i fråga om avräkning i stället för 108 kap. 22 § socialförsäkringsbalken om såväl det belopp som ska betalas ut som det som ska betalas tillbaka avser en förmån för tid före ikraftträdandet eller underhållsstöd för januari 2011. I annat fall tillämpas bestämmelserna i 108 kap. 22 § balken. Om en av förmånerna avser en sådan tid som avses i första meningen får avdrag dock inte göras om inte motsvarande avdrag kunnat göras enligt de upphävda författningarna.

6 § Det som sägs i 108 kap. 24 och 25 §§ om omställningspension och garantipension till omställningspension tillämpas också i fråga om änkepension och garantipension till änkepension.

Ansökan och anmälan

7 § En ansökan, anmälan eller annan handling eller uppgift som har kommit in till en allmän försäkringskassa, ska anses ha kommit in till Försäkringskassan den dag som den kom in till den allmänna försäkringskassan.

8 § Bestämmelserna om ansökan och anmälan i 110 kap. 4–12 §§ socialförsäkringsbalken ska tillämpas på ansökningar och anmälningar som kommer in efter ikraftträdandet. Om ansökan eller anmälan avser förmåner för tid före ikraftträdandet, får den dock göras enligt motsvarande bestämmelser i de upphävda författningarna. Om anmälan eller ansökan avser förmån för tid före ikraftträdandet, ska hänvisningarna till bestämmelser i balken avse motsvarande bestämmelser i de upphävda författningarna.

Utredning, uppgiftsskyldighet och bevisupptagning

9 § Bestämmelserna i 110 kap. 13–38 §§ socialförsäkringsbalken tillämpas på handläggning efter ikraftträdandet. Bestämmelserna i 110 kap. 13 § andra stycket balken medför dock, i fråga om förmåner som avser tid före ikraftträdandet eller ansökan eller anmälan som kommit in före denna tidpunkt, inte skyldighet för den försäkrade att självant lämna uppgifter utöver det som gällde enligt de upphävda författningarna. Om handläggningen avser förmån för tid före ikraftträdandet, ska det som föreskrivs i de förstnämnda bestämmelserna om förmåner enligt balken avse motsvarande förmåner enligt de upphävda författningarna.

Undantag från sekretess

10 § Bestämmelserna i 110 kap. 39–42 §§ socialförsäkringsbalken tillämpas från och med ikraftträdandet. Om uppgifterna avser förmån för tid före ikraftträdandet, ska det som föreskrivs i de nämnda bestämmelserna om förmåner enligt balken avse motsvarande förmåner enligt de upphävda författningarna.

11 § Bestämmelserna i 110 kap. 43–51 §§ socialförsäkringsbalken tillämpas från och med ikraftträdandet men medför i fråga om förmåner som avser tid före ikraftträdandet inte skyldighet att göra anmälan utöver det som gällde enligt de upphävda författningarna.

Indragning och nedsättning av ersättning

12 § Indragning eller nedsättning av ersättning enligt bestämmelserna i 110 kap. 52–58 §§ på grund av en handling, vägran eller underlåtenhet före ikraftträdandet får göras endast om en sådan åtgärd hade kunnat beslutas enligt den lag som gällde vid tillfället.

Självbetjäningstjänster via Internet

13 § Bestämmelserna i 111 kap. socialförsäkringsbalken tillämpas på användning av självbetjäningstjänster från och med ikraftträdandet. De tillämpas då även i fråga om förmåner som lämnas enligt de upphävda författningarna.

Beslut

14 § Bestämmelserna i 112 kap. socialförsäkringsbalken tillämpas i fråga om beslut som meddelas efter ikraftträdandet.

Ändring, omprövning och överklagande

15 § Bestämmelserna i 1 kap. 3 § gäller inte i fråga om 113 kap. socialförsäkringsbalken.

16 § Bestämmelserna i 20 kap. 10 b § i den upphävda lagen (1962:381) om allmän försäkring i deras lydelse före den 1 januari 2007 ska fortfarande tillämpas i fråga om begäran om omprövning eller överklagande från en arbetsgivare som ska betala särskild sjukförsäkringsavgift enligt övergångsbestämmelserna i lagen (2006:1428) om upphävande av lagen (2004:1237) om särskild sjukförsäkringsavgift.

17 § I fråga om omprövning och överklagande av avvisningsbeslut som meddelats före den 1 januari 2011 tillämpas äldre bestämmelser.

18 § I fråga om ärenden i vilka en socialförsäkringsnämnd har fattat beslut före den 1 januari 2008 tillämpas bestämmelserna i 20 kap. 10 och 11 §§ i den upphävda lagen (1962:381) om allmän försäkring i deras lydelse före nämnda dag.

19 § Det allmänna ombudet ska föra det allmännas talan i mål där Riks-försäkringsverket har överklagat beslut av en allmän försäkringskassa.

20 § Villkoret enligt 113 kap. 36 § första meningen socialförsäkringsbalken att det allmänna ombudet ska ha varit part ska anses uppfyllt även om det är Riksförsäkringsverket som har varit part i målet hos den allmänna förvaltningsdomstolen.

Prop. 2008/09:200

21 § I fråga om omprövning och överklagande av beslut som avser inkomstgrundad ålderspension och som meddelats före den 1 januari 2008 tillämpas bestämmelserna i den upphävda lagen (1998:674) om inkomstgrundad ålderspension i deras lydelse före nämnda dag.

Behandling av personuppgifter

22 § Bestämmelserna i 114 kap. socialförsäkringsbalken tillämpas även i fråga om förmåner som avser tid före ikraftträdandet. Det som föreskrivs i 114 kap. 2 § balken om förmåner enligt denna ska då avse förmåner enligt de upphävda författningarna. Bestämmelserna i 114 kap. 33 § balken om skadestånd på grund av behandling enligt det kapitlet eller föreskrifter som har meddelats i anslutning till det kapitlet ska även avse behandling enligt den upphävda lagen (2003:763) om behandling av personuppgifter inom socialförsäkringens administration eller föreskrifter som har meddelats i anslutning till den lagen.

23 § Bestämmelserna om skadestånd i 114 kap. 33 § socialförsäkringsbalken tillämpas endast om den omständighet som ett yrkande om skadestånd grundas på har inträffat efter utgången av november 2003. I annat fall tillämpas de dessförinnan gällande bestämmelserna.

Straffbestämmelser

24 § Bestämmelserna i 1 kap. 3 § gäller inte i fråga om 115 kap. socialförsäkringsbalken.

Skadeståndskyldighet för styrelse och revisor

25 § Bestämmelserna om skadestånd i 18 kap. 37 och 38 §§ i den upphävda lagen (1962:381) om allmän försäkring i deras lydelse före den 1 januari 2005 gäller för uppdrag som har fullgjorts före den dagen. Det som föreskrivs i 18 kap. 38 § den lagen om anmärkning ska gälla anmärkning av Riksförsäkringsverket eller Försäkringskassan och det som föreskrivs om överlämnande till styrelsen ska även gälla överlämnande till Försäkringskassan. Försäkringskassan för det allmännas talan om skadestånd enligt denna punkt.

Regeringen tillsatte den 13 september 2001 en utredning för att göra en teknisk översyn av lagen (1962:381) om allmän försäkring (AFL) och andra författningar på socialförsäkringsområdet. Ändamålet med utredningen var att utforma förslag till lagstiftning som ger en bättre överskådlighet och en bättre säkerhet mot bristande enhetlighet i fråga om regler och begrepp som är gemensamma för socialförsäkringen. De nuvarande lagarna skulle på ett bättre sätt samordnas, och om möjligt föras samman, så att regelverket blir lättare att överblicka och tillämpa (dir. 2001:70). Utredningen antog namnet Utredningen om samordning av socialförsäkringslagarna (SamSol).

Vidare beslutade regeringen den 16 maj 2002 att till SamSol överlämna betänkandet En handläggningslag – förfarandet hos försäkringskassorna (SOU 2001:47) med tillhörande remissyttranden.

Utredningen fick i oktober 2003 sitt uppdrag förlängt till utgången av 2005. SamSol överlämnade den 10 januari 2006 betänkandet Socialförsäkringsbalk (SOU 2005:114). Betänkandet innehåller förslag till en socialförsäkringsbalk (SFB). Vidare innehåller det förslag om att den ersättning för sjukvård m.m., som enligt nuvarande lagstiftning regleras i 2 kap. AFL, inte ska omfattas av SFB. I stället föreslår utredningen att nyss nämnda former av ersättning ska regleras i en särskild lag, lagen om statlig ersättning för sjukvård m.m. (SEL). Dessutom innehåller betänkandet förslag till en lag om införande av socialförsäkringsbalken (SFBP), som förutom ikraftträdande- och övergångsbestämmelser innehåller bestämmelser om upphävande av ett trettiotal nu gällande socialförsäkringslagar. Slutligen innehåller betänkandet förslag till konsekvensändringar i annan lagstiftning än socialförsäkringslagstiftningen med anledning av förslagen till SFB, SEL och SFBP. SamSol har vid utarbetandet av sina förslag utgått från lagstiftning som antagits av riksdagen före 2005.

I *bilaga 1* finns paragrafregister dels från gällande lagar till SFB, dels från SFB till gällande lagar.

Utredningens sammanfattning av betänkandet finns i *bilaga 2*.

Betänkandet har remissbehandlats. I *bilaga 3* finns en förteckning över de remissinstanser som har yttrat sig. Det har gjorts en sammanställning av remissyttranden över betänkandet. Denna finns tillgänglig i Socialdepartementet (dnr S2006/202/SF).

Regeringens förslag i denna proposition bygger på betänkandet. Under utarbetandet av propositionen har det emellertid skett en hel del ändringar i lagstiftningen. De ändringar som har beslutats av riksdagen har inarbetats i förslaget till SFB. Vidare har det gjorts vissa redaktionella och språkliga ändringar i lagtexten.

Lagrådet

Regeringen beslutade den 13 december 2007 att inhämta Lagrådets yttrande över bl.a. förslag till socialförsäkringsbalk och förslag till lag om införande av socialförsäkringsbalken. Dessa lagförslag finns i *bilaga 4*.

Lagrådets yttrande finns i *bilaga 5*.

Regeringen behandlar Lagrådets synpunkter av övergripande eller principiell karaktär under de allmänna övervägandena. Således behandlas synpunkter rörande normgivningen i avsnitt 4.4, medan synpunkter rörande socialförsäkringsbalkens avgränsning behandlas i avsnitten 4.2 och 4.3.1. Lagrådets synpunkter på lagförslaget komplexitet behandlas i avsnitt 4.3.2, som också berör socialförsäkringsbegreppet. Vidare behandlas Lagrådets synpunkter rörande språkliga frågor av mer generell karaktär i avsnitt 4.5, medan synpunkter om ikraftträdande berörs i avsnitt 4.6. Lagrådets övriga synpunkter behandlas i författningskommentaren till respektive paragraf.

4 Allmänna överväganden

4.1 Lagförslagets allmänna inriktning

4.1.1 Allmänt om förslaget

Regeringen förslag: Socialförsäkringslagstiftningen ska samordnas på ett sådant sätt att den ger en bättre överskådlighet och en större säkerhet mot bristande enhetlighet i fråga om gemensamma regler och begrepp. Lagstiftningen ska även få en omfattande lagteknisk och språklig bearbetning. Författningsförslagen ska innehålla få materiella ändringar. Praxis ska dock kodifieras i några fall.

SamSol:s förslag: Överensstämmer med regeringens förslag.

Remissinstanserna: Nästan alla remissinstanser som yttrat sig över SamSol:s förslag är i huvudsak positiva och tillstyrker att det läggs till grund för lagstiftning. Några remissinstanser är emellertid negativa. När det gäller frågan om vilka författningar som ska föras över till en sammanhållen socialförsäkringslagstiftning har flera remissinstanser framfört synpunkter. Dessa synpunkter behandlas i det följande. Några remissinstanser tar upp frågan om materiella ändringar. Ett par remissinstanser vill att reglerna ska förenklas materiellt, men accepterar att det får anstå till ett annat tillfälle. Flera remissinstanser menar att ytterligare materiella ändringar bör göras i vissa speciella frågor. Några remissinstanser framför kritiska synpunkter på de materiella ställningstaganden som görs. Även vissa av dessa synpunkter, som är av mer principiell karaktär, behandlas i det följande. Någon enstaka remissinstans anser att SamSol:s förslag är oklara när det gäller förhållandet mellan den tekniska översynen och förändringar i materiella regler.

Skälen för regeringens förslag

Det föreligger ett stort behov av att modernisera lagstiftningen på socialförsäkringsområdet och göra den mer tydlig och överskådlig samt lättare att tillämpa. Det förslag till en ny, i princip heltäckande lag på socialförsäkringsområdet som SamSol lämnat har mottagits väl av remissinstanserna. Flertalet remissinstanser anser att förslaget innebär att socialförsäkringslagstiftningen blir tydligare och mer överskådlig. Den

föreslagna strukturen och terminologin sammantaget med den språkliga bearbetningen innebär en klar förbättring jämfört med dagens splittrade och oenhetliga regelverk. Med beaktande av detta anser regeringen att SamSol:s förslag, efter bearbetning, bör kunna läggas till grund för lagstiftning. Förslaget innebär en lagteknisk och språklig bearbetning av bestämmelserna.

Lagrådet har framhållit att det inte råder någon tvekan om att nuvarande lagstiftning behöver ses över grundligt, systematiseras och samordnas samt moderniseras i sin utformning. Vid en jämförelse med nuvarande regelsystem har enligt *Lagrådet* åtskilligt förbättrats. *Lagrådet* nämner att ett flertal praktiskt viktiga men långa och svårlästa regleringar, såsom de beträffande sjukpenninggrundande inkomst och föräldrapenningsförmåner, otvivelaktigt har vunnit en del på förnyelsen. Emellertid framför *Lagrådet* kritik mot förslaget till socialförsäkringsbalk vad avser noggrannhet, språk, balkens uppbyggnad och avgränsning. *Lagrådet* påpekar också att ett särskilt bekymmer har varit att klarlägga alla svagheter i förslaget på grund av dess omfattning. *Lagrådet* anser dock att bristerna är sådana att de kan avhjälpas, men poängterar vikten av att erforderlig tid ges för den genomgripande omarbetning av förslaget som är absolut nödvändig.

Regeringen konstaterar att *Lagrådet* även i tidigare lagstiftningsärenden har påtalat förekommande brister i lagen (1962:381) om allmän försäkring (AFL), se prop. 1997/98:151 bilagor s. 147, prop. 1998/99:119 s. 235 och prop. 1999/2000:91 s. 412f.

Uppenbart är att det föreligger ett stort behov av att reformera socialförsäkringens regelverk. Till följd bl.a. av de ändringar som under åren har gjorts i regelverket har detta i stora och centrala delar författnings-tekniskt sett kommit att få en allt mer splittrad och osammanhängande utformning. Det har också resulterat i att regelverket har blivit onödigt svårtillgängligt. Detta gäller särskilt AFL, som utgör en central lag inom socialförsäkringen. AFL har med åren dessutom kommit att få en sådan utformning att det blir allt svårare att genomföra ändringar i densamma utan att dess tillgänglighet försämras ytterligare.

Socialförsäkringen utgör ett dynamiskt rättsområde som ofta är föremål för förändringar i syfte att genomföra den politik som läggs fast av regering och riksdag. Även mot denna bakgrund är det angeläget att i författningstekniskt hänseende snarast möjligt modernisera socialförsäkringslagstiftningen så att den blir ett effektivt instrument i styrningen av socialförsäkringen.

Med hänsyn till socialförsäkringens komplexitet är det naturligtvis inte möjligt att ta fram ett heltäckande lagförslag, som inte föranleder några synpunkter av kritisk natur. Som *Lagrådet* påpekar förekommer det i lagrådsremissen ett inte obetydligt antal felaktiga hänvisningar mellan olika paragrafer och diverse andra smärre förbiseenden. Regeringen konstaterar att även om dessa felaktigheter är av förhållandevis bagatellartad karaktär har en väsentlig del av det vidare beredningsarbetet varit inriktat på att rätta till dem. Många gånger har också en felaktig hänvisning i en paragraf beträffande en viss förmån kommit att återupprepas i motsvarande paragraf beträffande en likartad förmån, vilket påverkat mängden synpunkter som *Lagrådet* har lämnat.

Sammantaget finns det enligt regeringens mening starka skäl för att nu föreslå en socialförsäkringslagstiftning som utformats med utgångspunkt från SamSol:s förslag. Det förslag som nu läggs fram har i förhållande till det förslag som har granskats av Lagrådet bearbetats med hänsyn till Lagrådets kritik, men också med hänsyn till de författningsändringar som har vidtagits efter att förslaget remitterades till Lagrådet.

Materiella frågor

SamSol har i enlighet med sina direktiv varit restriktiv med att föreslå materiella ändringar. Denna restriktivitet har i stort accepterats av remissinstanserna.

För att det ska vara möjligt att genomföra ett så omfattande lagstiftningsprojekt som det aktuella, utan att det ska ta alltför lång tid, är det nödvändigt att fullfölja den restriktiva linje som SamSol hållit. De materiella ändringar som regeringen föreslår syftar ofta till att undanröja bristande samordning mellan olika regler. I vissa fall har emellertid materiella oklarheter i den nuvarande lagstiftningen reglerats. Detta har i princip skett endast när det är nödvändigt för att kunna redigera om lagtexten. Materiella ställningstaganden har gjorts t.ex. när det gäller reglerna om möjligheterna att kvitta en socialförsäkringsutbetalning som den försäkrade fått mot en ännu inte utbetald ersättning som den försäkrade har rätt att få.

Remissinstansernas inställning till de föreslagna materiella ändringarna tas upp i författningskommentarerna till de aktuella paragraferna. Några remissinstanser har kommit med en del egna förslag till materiella ändringar. När regeringen inte har funnit skäl att överväga ett sådant lämnat förslag redovisas det i allmänhet inte i kommentaren.

Vissa remissinstanser påpekar att den nya lagstiftningen kan komma att medföra materiella ändringar. Regeringens intention är givetvis att några oavsiktliga materiella ändringar inte ska göras. Såväl under utredningsarbetet som under den fortsatta beredningen i Regeringskansliet har stora ansträngningar lagts ner på att åstadkomma överensstämmelse mellan gällande rätt och den föreslagna lagstiftningen. Det kan i detta sammanhang påpekas att SamSol under arbetet med utformningen av författningsförslaget låtit olika experter inom socialförsäkringsadministrationen ta en aktiv del i arbetet och lämna synpunkter på olika arbetsutkast fram till det slutliga förslaget. Även under den fortsatta beredningen efter Lagrådets granskning har sådana kontakter fortlöpande tagits. I de fall det görs en materiell avvikelse från gällande rätt anges detta i författningskommentaren. Om någon sådan uppgift inte lämnas i kommentaren, är således avsikten att bestämmelsens materiella innehåll ska vara oförändrat.

Den lagstiftning som regeringen föreslår är i huvudsak resultatet av en teknisk översyn av gällande socialförsäkringslagstiftning. Det kan därför i detta sammanhang påpekas att en teknisk översyn av en lagstiftning medför att vissa i befintlig lagtext föreliggande tveksamheter av materiell karaktär kan komma att bestå i den nya författningstexten. I en del paragrafer kan det därför finnas utrymme för tvekan om vad som avses. I vissa fall anges denna osäkerhet i författningskommentaren. En redo-

Kodifiering av praxis

SamSol har i några fall föreslagit kodifiering av rättspraxis. I likhet med SamSol anser regeringen att det är lämpligt att kodifiera rättspraxis i sådana fall där något refererat avgörande av Regeringsrätten eller förutvarande Försäkringsöverdomstolen är av så allmängiltig karaktär att detta bör återspeglas i lagstiftningen. Den genomgång som skett i detta avseende gör dock inte anspråk på att vara fullständig. Dessa förslag presenteras, liksom flertalet andra materiella förändringar, i författningskommentaren i *avsnitt 5*.

Remissinstansernas inställning till kodifiering tas upp i kommentarerna till de aktuella paragraferna. Remissinstanserna har i något enstaka fall kommit med egna förslag till kodifiering av rättspraxis. Om regeringen inte finner skäl att överväga ett sådant förslag redovisas det i allmänhet heller inte i kommentaren.

4.1.2 Vissa gemensamma bestämmelser om förmåner och handläggning

Regeringens förslag: Vissa bestämmelser om förmåner och handläggning av socialförsäkringsförmåner ska i möjligaste mån vara gemensamma för hela socialförsäkringen. Sammanfattningsvis gäller detta bestämmelser om

- förmåner vid verkställighet i anstalt eller vård på institution,
- sammanträffande av förmåner vid retroaktiv utbetalning,
- sjukdom, skada eller dödsfall på grund av brott,
- utmätning, pantsättning och överlåtelse av fordran på ersättning,
- preskription av fordran på ersättning,
- skadestånd i samband med ersättning,
- återbetalning av ersättning, eftergift och kvittning,
- handläggning av ärenden, inkl. ansökan, anmälan, utredning och uppgiftsskyldighet,
- anmälan om ändrade förhållanden,
- indragning eller nedsättning av ersättning vid försummelser, samt
- beslut.

Om särbestämmelser behövs i dessa avseenden ska dessa om möjligt placeras i anslutning till de generella bestämmelserna inom respektive område.

SamSol:s förslag: Överensstämmer med regeringens förslag.

Remissinstanserna: Remissinstanserna har inte anfört några synpunkter i denna del.

Skälen för regeringens förslag: Det finns i dag i de olika socialförsäkringslagarna en stor mängd bestämmelser om hur socialförsäkringsförmånerna ska behandlas i vissa specifika situationer, t.ex. vid sammanträffande av förmåner, med avseende på kvittning och återkrav samt

vid preskription av fordran. Vidare finns en mängd bestämmelser som gäller för olika moment i handläggning av ärenden, t.ex. ansökan och anmälan om ändrade förhållanden. Många av dessa bestämmelser är sakligt sett identiska för flertalet förmåner. Som exempel på det sistnämnda kan nämnas bestämmelser om indragning av förmåner, reduktion av förmåner eller utbetalning av förmåner till annan än den förmånsberättigade när han eller hon är häktad eller vårdas på en institution. Även bestämmelser om ändring, omprövning och överklagande av beslut tillhör sistnämnda kategori av bestämmelser. Regeringen återkommer i avsnitt 4.1.3 till bestämmelser om ändring, omprövning och överklagande av beslut.

I likhet med SamSol anser regeringen att åtskilliga bestämmelser om förmåner och handläggning bör vara gemensamma för socialförsäkringen. Vissa särbestämmelser kan av olika skäl dock inte undvaras. Dessa särbestämmelser bör dock så långt möjligt sammanföras och placeras tillsammans med de mer generella bestämmelserna som förekommer inom samma område.

Lagrådets synpunkter på ett sammanförande av bestämmelserna om förmåner vid intagning i anstalt eller vård på institution behandlas i inledningen till författningskommentaren till 106 kap. socialförsäkringsbalken.

Regeringen anser att bestämmelser i följande avseenden bör sammanföras i gemensamma avsnitt om följande ämnen

- förmåner vid verkställighet i anstalt eller vård på institution,
- sammanträffande av förmåner vid retroaktiv utbetalning,
- sjukdom, skada eller dödsfall på grund av brott,
- utmätning, pantsättning och överlåtelse av fordran på ersättning,
- preskription av fordran på ersättning,
- skadestånd i samband med ersättning,
- återbetalning av ersättning, eftergift och kvittning,
- handläggning av ärenden, inkl. ansökan, anmälan, utredning och uppgiftsskyldighet,
- anmälan om ändrade förhållanden,
- indragning eller nedsättning av ersättning vid försummelser, samt
- beslut.

I vissa fall innebär samordningen av bestämmelserna att dessa också ändras materiellt. Det är regeringens uppfattning att en större enhetlighet i dessa avseende kommer att positivt påverka såväl rättstillämpning som myndigheternas och enskildas förståelse för socialförsäkringssystemet. Regeringens förslag i de angivna ämnena bygger i princip på SamSol:s förslag, vilka i vissa hänseenden byggts upp efter förslag som lämnats i betänkandet En handläggningslag – förfarandet hos försäkringskassorna (SOU 2001:47). De gemensamma lagreglerna om handläggning och förmåner är i många fall komplexa. Regeringen hänvisar därför, när det gäller innehållet och sakliga förändringar i vissa avseenden, till respektive författningskommentar i *avsnitt 5*.

Regeringens förslag: De nuvarande bestämmelserna om ändring, omprövning och överklagande av beslut ska i princip utan ändrat innehåll föras över till den nya socialförsäkringslagstiftningen. Bestämmelserna ska om möjligt föras samman. Dock införs det en ny regel om avvísning av en ansökan som är ofullständig eller behäftad med vissa formella brister. Vidare förs en särskild regel in om att, för det fall en begäran om omprövning eller ett överklagande har avvisats, avvísingsbeslutet ska överklagas i samma ordning som beslutet i huvudsaken.

SamSol:s förslag: Överensstämmer i huvudsak med regeringens förslag.

Remissinstanserna: *Kammarrätten i Stockholm* anser att det saknas skäl att ha olika tidsfrister för överklagande till domstol för skilda målgrupper. *Länsrätten i Kalmar län* instämmer i utredningens bedömning att reglerna om ändring, omprövning och överklagande inte ska ändras.

Skälen för regeringens förslag: I likhet med vad som anförs i avsnitt 4.1.2 om vissa gemensamma bestämmelser om förmåner och handläggning, finns det i de olika socialförsäkringslagarna en mängd bestämmelser om ändring, omprövning och överklagande av socialförsäkringsbeslut. Dessa bestämmelser är i många fall utformade på ett likartat sätt. I flera fall är lagstiftningstekniken dock sådan att det i en lag anges att bestämmelserna om ändring, omprövning och överklagande i 20 kap. AFL är tillämpliga inom lagens sakområde. Genom att samla dessa bestämmelser på en plats i lagstiftningen kan mängden författningstext reduceras. Redan härigenom blir det lättare att överblicka vilka bestämmelser som är tillämpliga för olika förmåner i olika situationer.

Som SamSol konstaterat har det i betänkandet En handläggningslag – förfarandet hos försäkringskassorna (SOU 2001:47) föreslagits ett nytt system för ändring, omprövning och överklagande av beslut hos de dåvarande allmänna försäkringskassorna. Det förslaget har inslag från såväl förvaltningslagen (1986:223) som taxeringslagen (1990:324). Förslaget innebär sammanfattningsvis bl.a. att tjänstemannabeslut inte längre måste omprövas innan de kan överklagas till länsrätten, att alla beslut ska omprövas om de överklagas och att alla beslut ska kunna omprövas ganska fritt inom två år.

Regeringen anser i likhet med SamSol att det inte är lämpligt att i samband med en ny socialförsäkringslagstiftning – med allt vad det innebär i form av utbildning, tolkning och administrativ hantering hos Försäkringskassan – införa ett helt nytt system för omprövning och överklagande av beslut. Förvaltningsdomstolarna bör främst användas till tvistlösning. Möjligheterna att fatta beslut om enklare rättelser av oriktiga beslut bör ligga kvar hos Försäkringskassan. Det torde också, inte minst av kostnadsskäl, vara en fördel om Försäkringskassan i första hand själv skapar en enhetlig praxis i samband med bl.a. omprövningar. I fråga om ändring, omprövning och överklagande av socialförsäkringsbeslut bör sammanfattningsvis enligt regeringens mening i princip inte göras någon annan ändring än en sammanföring av bestämmelserna.

När det gäller den fråga som Kammarrätten i Stockholm tar upp i sitt remissyttrande, anser regeringen att den sträcker sig långt utöver sådana justeringar som kan göras i detta lagstiftningsärende.

Däremot anser regeringen att det i den nya socialförsäkringslagstiftningen bör föras in en regel om avvisning av en ansökan om en förmån, om ansökan är så ofullständig att den inte kan läggas till grund för någon prövning i sak eller om den är behäftad med vissa formella brister. Det vanliga är i dag att Försäkringskassan meddelar beslut i sak och avslår ansökan på den grunden att någon prövning inte har kunnat göras. Regeringen anser att det är mer följdriktigt att i denna situation avvisa ansökan.

Som framgår i avsnitt 4.1.2 är det viktigt att förfarandereglererna i gör-ligaste mån är lika för de förmåner som arbetas in i balken. Regeringen anser därmed också att det är viktigt att undvika att olika bestämmelser gäller för överklagande av olika beslut i samma ärende. Regeringen ser därför inte några bärande skäl bakom den nuvarande tillämpningen av en särskild frist för överklagande av avvisningsbeslut. Med hänsyn härtill bör en särskild bestämmelse föras in i den nya socialförsäkringslagstiftningen om att, för det fall en begäran om omprövning eller ett överklagande har avvisats, avvisningsbeslutet ska överklagas i samma ordning som beslutet i huvudsaken.

De närmare övervägandena redovisas i avsnitt 5.9.3 i författningskommentarerna till 110 kap. 10 och 11 §§ samt 113 kap. 21 §.

4.2 Socialförsäkringens omfattning

Regeringens förslag: En ny lagstiftning om socialförsäkringen ska i huvudsak omfatta de förmåner som i dag ingår i socialförsäkringen och som omfattas av bestämmelserna i socialförsäkringslagen (1999:799). Den ersättning för sjukvård m.m. som regleras i 2 kap. lagen (1962:381) om allmän försäkring ska dock inte omfattas av den nya lagstiftningen om socialförsäkringen.

Till den nya lagstiftningen om socialförsäkring ska dessutom överföras i princip samtliga bestämmelser om bilstöd i förordningen (1988:890) om bilstöd till personer med funktionshinder. Till denna ska också överföras bestämmelserna i

1. lagen (1977:265) om statligt personskadeskydd,
2. lagen (1977:267) om krigsskadeersättning till sjömän,
3. lagen (1989:225) om ersättning för smittbärare, och
4. lagen (1998:1755) om särskilda insatser för personer med tre fjärdedels sjukersättning eller aktivitetserättning.

Slutligen ska till den nya lagstiftningen överföras de bestämmelser som i dag finns i

1. lagen (1984:989) om socialförsäkringsväsendet under krig och krigsfara,
2. lagen (2003:763) om behandling av personuppgifter inom socialförsäkringens administration,
3. lagen (2004:115) om självbetjäningstjänster via Internet inom socialförsäkringens administration, och
4. lagen (2004:778) om allmänt ombud hos Försäkringskassan.

Remissinstanserna: *Sveriges Akademikers Centralorganisation (SACO)* avstyrker förslaget om en socialförsäkringsbalk. Som huvudinvändning anger SACO att sjukförsäkringen genom förslaget än mer fjärrar sig från att vara en försäkring. SACO menar att om man sammanblander ersättningar från en försäkring med ersättningar som är bidrag av behovskaraktär blir det svårt att kommunicera skillnaden gentemot medborgarna. *Landsorganisationen (LO)* ifrågasätter förslaget utifrån en delvis semantisk utgångspunkt. LO menar att förslaget befäster den nuvarande definitionen av socialförsäkring, nämligen att alla förmåner som administreras av Försäkringskassan och Premiepensionsmyndigheten är socialförsäkringar. Enligt LO är det kanske inte den bästa lösningen att i en sammanhållen socialförsäkringsbalk befästa den definitionen ur ett långsiktigt perspektiv. Även *juridiska fakulteten vid Stockholms universitet* konstaterar att förslaget i huvudsak inte har behandlat begreppet socialförsäkring eller frågan hur detta bör avgränsas. Fakulteten menar att den praktiska metod som utredningen använt inte kan utgöra en fast grund för rättsutvecklingen inom socialförsäkringsområdet. Enligt fakulteten bör begreppet socialförsäkring behandlas inte enbart på grundval av en praktisk metod som bygger på uppräknings- och klassificering av befintliga lagar utan även utifrån teoretiska och principiella utgångspunkter. Även *Svenskt Näringsliv* menar att det skulle vara en tillgång om SamSol genomfört en djupare genomlysning av det något vidare begreppet social trygghet i förhållande till begreppet socialförsäkring.

Flera remissinstanser delar SamSol:s uppfattning att arbetslöshetsförsäkringen inte ska omfattas av den nya socialförsäkringslagstiftningen. Några remissinstanser, däribland *juridiska fakulteten vid Lunds universitet*, är dock av motsatt uppfattning.

Kammarrätten i Stockholm anser att det är olämpligt att arbeta in lagen om sjuklön i en socialförsäkringslag. Denna uppfattning delas av flera remissinstanser, bl.a. *Arbetsgivarverket*, *Pensionärernas Riksorganisation (PRO)*, *Svenskt Näringsliv* och *LO*.

Skälen för regeringens förslag

Avgränsning av socialförsäkringen

SamSol:s slutsats är att det i detta sammanhang är lämpligt att avgöra var gränsen för socialförsäkringsområdet ska dras utifrån inte enbart teoretiska eller principiella utgångspunkter. Utredningen har som utgångspunkt för sina förslag anlagt ett praktiskt betingat synsätt. Sådana utgångspunkter ligger för övrigt också till grund för den avgränsning av socialförsäkringen som i dag görs genom socialförsäkringslagen (1999:799, SofL). De remissinstanser som är negativa till detta synsätt menar att utredningen borde ha anlagt ett mer teoretiskt eller principiellt synsätt. Socialförsäkringslagstiftningen anses generellt som en rättighetslagstiftning för den enskilde medborgaren. SamSol har, bl.a. med hänsyn härtill, valt att sätta den enskilde medborgaren i centrum. Arbetet i utredningen har, i enlighet med direktiven, bedrivits med utgångspunkt i alla de förmåner, bidrag och andra ersättningar som administreras av Försäk-

ringskassan och Premiepensionsmyndigheten och som i dag räknas som socialförsäkringsförmåner. Prop. 2008/09:200

Begreppet *socialförsäkring* – internationellt och i Sverige – har i samband med införandet av SofL behandlats utförligt i prop. 1998/99:119 s. 74–77 och SOU 1997:72 s. 193–198. Regeringen anser, i likhet med SamSol, att det efter SofL:s tillkomst varken i Sverige eller inom övriga medlemsstater i den europeiska unionen inträffat något som påverkar själva definitionen av begreppet socialförsäkring. Förordning (EEG) nr 1408/71 om tillämpning av systemen för social trygghet när anställda, egenföretagare eller deras familjemedlemmar flyttar inom gemenskapen har visserligen ersatts av förordningen (EG) nr 883/2004 om samordning av de sociala trygghetssystemen. Den ska börja tillämpas den 1 mars 2010 då tillämpningsförordningen till denna förordning träder i kraft. Förordningen medför inte någon ändring av begreppet social trygghet, som är det begrepp som brukar användas i internationella sammanhang och som är ett vidare begrepp än socialförsäkring. Med hänsyn härtill och med beaktande av att det inte förekommer några enhetliga internationellt vedertagna definitioner av begreppet socialförsäkring eller andra närliggande begrepp som social trygghet och social hjälp, konstaterar regeringen, i likhet med SamSol, att varje medlemsstat i den europeiska unionen i princip själv kan bestämma vad som nationellt ska betecknas som socialförsäkring.

Lagrådet

Lagrådet anför sammanfattningsvis följande beträffande avgränsningen av socialförsäkringen.

Det kan diskuteras om det är lämpligt att konstruera ett nytt begrepp ”socialförsäkringen”. Enligt förslaget ska det nya begreppet omfatta inte bara sociala försäkringar utan också olika ersättnings- och bidragssystem. Skillnaden mellan sociala försäkringar och bidrag är påfallande med avseende på bakomliggande syfte och lagteknisk uppbyggnad. Så har t.ex. de slags återbetalningsskyldigheter som rör underhållsstöd och bostadsbidrag inte några motsvarigheter i socialförsäkringarna. Man kunde förvänta att den föreslagna lagstiftningen skulle avse de egentliga socialförsäkringarna och inte tyngas av regler om väsensskilda bidragsformer. Syftet har inte i första hand varit att samordna de egentliga socialförsäkringarna utan i stället varit att ta med ersättningsformer som administreras av Försäkringskassan. Formella och inte materiella hänsyn har bestämt den föreslagna lagstiftningens innehåll. Rättssystematiska hänsyn har kommit i skymundan. Närmare rättslig analys av komponenterna i den föreslagna lagstiftningen har inte redovisats. Det bör övervägas om en modern reglering behöver tyngas av detaljregler i hittillsvarande utsträckning.

Till följd av att förslagets centrering till Försäkringskassans kompetens har arbetslöshetsförsäkringen fallit utanför, trots att den är en av de viktigaste socialförsäkringarna. Den fyller samma syfte som övriga traditionella socialförsäkringar, nämligen att ersätta inkomstbortfall även om bortfallet har olika orsak. – Det är anmärkningsvärt att bidrag, som inte syftar till att täcka inkomstbortfall, hänförs till socialförsäkringen. –

Med hänsyn till den norm efter vilken avgränsningen har bestämts är det överraskande att dagpenning och familjebidrag, som administreras av Försäkringskassan, inte tagits med. Vissa ersättningar, som kunde förväntas finnas med, saknas således.

Det finns också ämnen i den föreslagna lagstiftningen, som knappast hör dit, t.ex. regler om ledighet för vård av närstående. I lagen (1988:1465) om ersättning och ledighet för närståendevård regleras ersättningsfrågor i 2–19 §§, vilka tillhör socialförsäkringsområdet. Men fr.o.m. 20 § finns regler om rätt till ledighet m.m., vilka är av arbetsrättslig art. Vad gäller föräldrapenningsförmåner finns i den föreslagna lagstiftningen emellertid endast en hänvisning till föräldraledighetslagen (1995:584). – Det kan också ifrågasättas om inte bestämmelserna om sjuklön, vilka huvudsakligen är av arbetsrättslig art, bör behållas i egen lag.

Allmänna utgångspunkter för socialförsäkringens avgränsning

Enligt regeringens mening bör avgränsningen av socialförsäkringen göras med utgångspunkt i hur socialförsäkringen definieras i dag. Detta motsvarar också vad SamSol har kommit fram till. Regeringen delar SamSol:s uppfattning att det i detta sammanhang inte är lämpligt att bestämma gränsen för socialförsäkringsområdet enbart utifrån teoretiska eller principiella utgångspunkter. Vid denna avgränsning bör det kunna anläggas ett praktiskt betingat synsätt i syfte att uppnå en ändamålsenlig avgränsning av socialförsäkringen i förhållande till andra delar av de offentliga trygghetssystemen. Enligt regeringens mening innebär detta att det i första hand är materiella och inte formella hänsyn som läggs till grund för avgränsningen. Den nuvarande avgränsningen av socialförsäkringen bygger också på ett liknande förhållningssätt. Som framgår nedan innebär det emellertid inte att socialförsäkringen i alla delar bör ha samma avgränsning som i dag.

Enligt *Lagrådet* har rättssystematiska hänsyn kommit i skymundan vid utarbetande av förslagen i lagrådsremissen samtidigt som någon närmare rättslig analys av komponenterna i den föreslagna lagstiftningen inte har redovisats.

Oavsett hur socialförsäkringssystemet avgränsas så kommer det enligt regeringens uppfattning att finnas skillnader mellan de olika socialförsäkringsförmånerna. Gemensamt för de förmåner som i dag hänförs till socialförsäkringen är emellertid att de ingår i ett obligatoriskt trygghetssystem som administreras av staten. Av dessa förmåner syftar en del till att kompensera för inkomstbortfall till följd av arbetshinder som beror på t.ex. sjukdom eller ålderdom. Andra förmåner utgör ekonomiskt stöd till personer med särskilda behov eller extra kostnader. Vidare förekommer inom socialförsäkringen i dag även förmåner som inte är av ekonomisk art, t.ex. samordning av rehabiliteringsinsatser enligt 22 kap. 5 § AFL. Det förekommer således redan inom socialförsäkringen disparata förmåner.

I samband med införandet av SofL gjordes en rättslig analys av de förmåner som då kom att hänföras till socialförsäkringen. Redan vid införandet av den lagen togs rättssystematiska hänsyn, bl.a. på så sätt att

socialförsäkringen kom att indelas i två grenar, en arbetsbaserad och en bosättningsbaserad. Ytterligare sådana hänsyn har tagits vid utformningen av den nya socialförsäkringslagstiftningen, vilket framgår i det följande, bl.a. vad gäller utformningen av reglerna om beräkning av sjukpenning. Dessa regler har utformats på ett betydligt mer systematiskt och översiktligt sätt än i dag. Vidare har en del regler, där så är möjligt, samordnats för olika förmåner. Detta är ägnat att bidra till att socialförsäkringen i vissa delar framöver ska kunna hållas mer enhetlig. Den rättssystematiska aspekten har således varit en väsentlig faktor vid utformningen av förslaget till ny socialförsäkringslagstiftning. Det finns dock inte anledning att i detta lagstiftningsärende göra en allmän översyn av frågan i vilken utsträckning socialförsäkringen ska regleras i lagform.

SamSol har vid konstruktionen av sina författningsförslag utgått från den enskilde medborgaren. Om en lagstiftning är skapad för att utgöra en rättighetslagstiftning för den enskilda medborgaren i olika skeenden under hans eller hennes levnad, kan detta tala för att lagstiftningen tekniskt bör konstrueras med utgångspunkt från ett medborgerligt perspektiv och intresse och inte utifrån enbart teoretiskt eller principiella utgångspunkter. Några av remissinstanserna, bl.a. LO, har i sitt remissvar berört frågan om behovet av att reformera socialförsäkringen. SamSol har emellertid inte haft något sådant uppdrag utan dess uppdrag har varit av en lagteknisk karaktär. Regeringen anser att en lagteknisk modernisering av socialförsäkringslagstiftningen utgör en nödvändig förutsättning en reform av socialförsäkringen.

I det följande redovisas regeringens överväganden beträffande vilka förmåner som bör hänföras till socialförsäkringen och därvid behandlas även *Lagrådets* ovan redovisade synpunkter i denna del.

Inledningsvis kan nämnas att det inte införs något nytt begrepp ”socialförsäkring” i detta sammanhang. Socialförsäkring är ett rättsligt begrepp som definieras i 1 kap. 1 § SofL. Det är inte ”socialförsäkring i vid bemärkelse” utan det rättsliga begreppet som ska ligga till grund för avgränsningen av socialförsäkringen.

De bidrag som regleras genom de författningar som anges i 3 kap. 2 § SofL ingår sedan 2001, då SofL trädde i kraft, i socialförsäkringen. Detta gäller t.ex. allmänt barnbidrag, bilstöd till personer med funktionshinder, bostadsbidrag och underhållsstöd. Garantipension, som varken är intjänad eller inkomstrelaterad, skulle också kunna anses som ett bidrag men har allt sedan dess tillkomst hänförts till socialförsäkringen. Motsvarande gällde också den äldre förmånen folkpension som föregick garantipensionen och som reglerades i AFL.

Det föreligger därför enligt regeringens uppfattning inte några egentliga fördelar med att från dagens socialförsäkring bryta ut vissa förmåner enbart för att dessa skulle utgöra bidrag. Lagrådet hade i lagstiftningsärendet om SofL (prop. 1998/99:119, s. 235f.) heller inte några invändningar mot att bidrag hänfördes till socialförsäkringen.

Mot bakgrund av det anförda anser regeringen det vara naturligt att som utgångspunkt låta i princip den socialförsäkringslagstiftning som i dag anges i SofL och som administreras av såväl Försäkringskassan som Premiepensionsmyndigheten och i viss mån även Skatteverket i fortsättningen ingå i socialförsäkringen. Förslaget begränsas således inte till vad som administreras av Försäkringskassan. Detta innebär att flertalet

bestämmelser i följande författningar bör överföras till den nya socialförsäkringslagstiftningen:

1. lagen (1962:381) om allmän försäkring,
2. lagen (1947:529) om allmänna barnbidrag,
3. lagen (1976:380) om arbetsskadeförsäkring,
4. lagen (1986:378) om förlängt barnbidrag,
5. lagen (1988:360) om handläggning av ärenden om bilstöd till personer med funktionshinder,
6. lagen (1988:1463) om bidrag vid adoption av utländska barn,
7. lagen (1988:1465) om ersättning och ledighet för närståendevård,
8. lagen (1990:773) om särskilt pensionstillägg till ålderspension för långvarig vård av sjukt eller handikappat barn,
9. lagen (1993:389) om assistansersättning,
10. lagen (1993:737) om bostadsbidrag,
11. lagen (1996:1030) om underhållsstöd,
12. lagen (1998:674) om inkomstgrundad ålderspension,
13. lagen (1998:702) om garantipension,
14. lagen (1998:703) om handikappersättning och vårdbidrag,
15. lagen (2000:461) om efterlevandepension och efterlevandestöd till barn,
16. lagen (2001:761) om bostadstillägg till pensionärer m.fl., och
17. lagen (2001:853) om äldreomsörjningsstöd.

När det gäller den allmänna sjukvårdsersättningen som avses i 2 kap. AFL finns det, som SamSol påpekat, många skäl som talar för att bestämmelserna i det kapitlet inte ska ingå i en ny lagstiftning om socialförsäkring. Det främsta skälet för detta är att det endast är en mindre del av den sjukvårdsersättning som avses i 2 kap. AFL som beslutas av Försäkringskassan. Dessutom är det endast en försumbar del av den ersättningen som betalas direkt till den enskilde medborgaren. Det är inte staten utan landstingen och kommunerna som är huvudmän för hälso- och sjukvården. Den faller således under den kommunala självbestämmanderätten och finansieras till större delen med kommunal inkomstskatt. Det är således i huvudsak budget- och finansieringsfrågor som med avseende på sjukvårdsersättningen behandlas i 2 kap. AFL. I och med att bestämmelserna i 2 kap. AFL främst handlar om ersättning till vårdgivarna och inte sjukvårdsersättning till den enskilde anser regeringen att bestämmelserna om sådan ersättning inte ska föras över till en ny sammanhållen socialförsäkringslagstiftning i vilken den enskilde medborgaren sätts i centrum. Den del av ersättningen som gäller enskilda medborgare och som Försäkringskassan fattar beslut om enligt 2 kap. AFL, främst ersättning för sjukvård utomlands och i EES-fall, skulle i och för sig kunna tänkas ingå i en sammanhållen socialförsäkringslagstiftning som konstrueras med utgångspunkt från den enskilde medborgaren. Med hänsyn till vad som ovan anförts om huvudmannaskapet för hälso- och sjukvården är dock en sådan uppdelning mindre lämplig. Det är enligt regeringens mening lämpligare om samtliga de ersättningar som omfattas av bestämmelserna i 2 kap. AFL regleras i annan ordning än genom en ny sammanhållen socialförsäkringslagstiftning. Regeringen återkommer i avsnitt 4.7 till frågan om hur bestämmelserna i 2 kap. AFL bör behandlas.

Regelverket i lagen (1988:1465) om ersättning och ledighet för närståendevård (NVL) innebär sammanfattningsvis följande. En närstående som vårdar någon som är svårt sjuk eller, under vissa omständigheter, har fått infektion av humant immunbristvirus har rätt till ersättning för tid då han eller hon avstår från förvärvsarbete i samband med vården. Vidare har arbetstagaren rätt till hel ledighet från sitt arbete under tid då han eller hon uppbär hel ersättning enligt den lagen och till viss förkortning av arbetstiden under tid då han eller hon uppbär halv eller fjärdedels ersättning.

NVL kan sägas ha två huvuddelar. Frågor rörande ersättning regleras i 2–19 §§, medan rätten till ledighet m.m. regleras i 20–27 §§.

Beträffande bestämmelserna i NVL anser *Lagrådet*, som tidigare nämnts, att bestämmelserna fr.o.m. 20 § är av arbetsrätlig art och därför inte hör hemma i den föreslagna lagstiftningen. Regeringen delar denna uppfattning. Bestämmelserna i 20–27 §§ NVL bör därför inte hänföras till socialförsäkringen.

Merparten av bestämmelserna i NVL rör däremot ersättning. Denna ersättning, som enligt 2 § NVL utges från sjukförsäkringen, är att hänföra till socialförsäkringen. Det är således enbart bestämmelserna i 2–19 §§ som bör överföras till den nya socialförsäkringslagstiftningen.

Särskilda insatser för personer med tre fjärdedels sjukersättning

Enligt lagen (1998:1755) om särskilda insatser för personer med tre fjärdedels sjukersättning eller aktivitetsersättning (LISA) ska särskilda insatser göras för att den som omfattas av lagen ska kunna få en anställning motsvarande den återstående arbetsförmågan. Enligt regeringens uppfattning har bestämmelserna i LISA ett uppenbart samband med sjuk- eller aktivitetsersättningen. Bestämmelserna bör därför föras över till den nya socialförsäkringslagstiftningen.

Bilstöd

För att få en mer enhetlig socialförsäkringslagstiftning anser regeringen att de materiella regler om bilstöd som i dag finns i förordningen (1988:890) om bilstöd till personer med funktionshinder (FBF) bör arbetas samman med reglerna om bilstöd i lagen (1988:360) om handläggning av ärenden om bilstöd till personer med funktionshinder (LBF). Detta motiveras närmare i författningskommentaren i *avsnitt 5.5.1*.

Statligt personskadeskydd och annan liknande skyddslagstiftning

Det statliga personskadeskyddet, som gäller vid bl.a. pliktjänstgöring inom totalförsvaret och vård inom kriminalvården, bygger liksom krigsskadeersättningen till sjömän vid skador utomlands på reglerna i arbetsskadeersättningen och är samordnat med den. Detta talar för att personskadeskyddet bör hanteras på samma sätt som arbetsskadeersättningen och föras över till den nya lagstiftningen.

Åtskilliga materiella samordningsregler finns även när det gäller smittbärarersättning. Även om dessa förmåner i allmänhet hittills inte räknats

som egentliga socialförsäkringsförmåner (jfr prop. 1998/99:119 s. 76) Prop. 2008/09:200
handhas de inom socialförsäkringsadministrationen.

Enligt 4 § lagen (1989:225) om ersättning till smittbärare betalas smittbärarpenning med ett belopp som motsvarar smittbärarens sjukpenning enligt AFL. Om smittbäraren inte är sjukpenningförsäkrad enligt AFL, bestäms smittbärarpenningen till det belopp sjukpenningen skulle ha uppgått till om den hade beräknats enligt AFL.

Vidare gäller enligt 3 § lagen (1977:267) om krigsskadeersättning till sjömän att ersättning enligt den lagen utges med tillämpning av bestämmelserna i lagen (1976:380) om arbetsskadeförsäkring. Bestämmelserna i nämnda lag gäller även i övrigt i tillämpliga delar för krigsskadeersättning.

Mot bakgrund av de redovisade sambanden med sjukpenning enligt AFL och regleringen av arbetsskadeförsäkringen anser regeringen att bestämmelserna i lagen (1977:265) om statligt personskadeskydd, i lagen (1977:267) om krigsskadeersättning till sjömän och i lagen (1989:225) om ersättning för smittbärare bör föras över till den nya socialförsäkringslagstiftningen.

Sjuklön

Vissa remissinstanser framhåller att bestämmelserna om sjuklön, i lagen (1991:1047) om sjuklön (SjLL), är att betrakta som en arbetsrättslig lagstiftning som är avsedd att tillämpas av arbetsgivare. Även enligt *Lagrådet* kan det ifrågasättas om inte bestämmelserna om sjuklön bör behållas i en egen lag eftersom dessa huvudsakligen är av arbetsrättslig art.

Liksom för bl.a. smittbärarersättning finns det regler om materiell samordning mellan socialförsäkringen och sjuklönen. Dessa samordningsregler gäller för sjukpenning och sjuklön, även om sjuklönen inte räknas som en socialförsäkringsförmån (jfr prop. 1998/99:119 s. 76). Sjuklönen betalas av arbetsgivaren, men Försäkringskassan deltar i vissa fall i handläggningen och får göra sjukkontroll under sjuklöneperioden. Försäkringskassan administrerar också den s.k. sjuklönegarantin, som innebär att en arbetstagare som är försäkrad för sjukpenning i vissa fall vid tvist med arbetsgivaren om sjuklön får ersättning från sjukförsäkringen. Vidare kan Försäkringskassan under vissa förhållanden besluta om s.k. särskilt högriskskydd för en arbetstagare som är försäkrad för sjukpenning. Därutöver kan en arbetsgivare hos Försäkringskassan försäkra sig för kostnader för sjuklön. Dessa omständigheter talar för att det skulle kunna vara lämpligt med en författningsmässig samordning med socialförsäkringen.

Bestämmelserna i SjLL kan dock i grunden sägas utgöra en civilrättslig reglering med vissa offentligrättsliga inslag, t.ex. bestämmelserna om att vissa uppgifter handhas av Försäkringskassan. Sjuklön utgör vidare en arbetsrättslig förmån. Mål mellan arbetstagare och arbetsgivare om tillämpning av SjLL handläggs därför enligt lagen (1974:371) om rättegången i arbetstvister. Endast i vissa fall kan mål enligt SjLL komma att handläggas i allmän förvaltningsdomstol. Detta gäller ärenden avseende Försäkringskassans beslut rörande bl.a. läkarintyg, särskilt högriskskydd

eller sjuklönegarantin. Vidare kan arbetsmarknadens parter genom kollektivavtal i viss mån disponera över frågor som i dag regleras i SjLL.

Med hänsyn till det anförda och till att sjuklöneförmånen till sin karaktär inte direkt kan hänföras till socialförsäkringsförmånerna bör bestämmelserna om sjuklön inte överföras till den nya socialförsäkringslagstiftningen. Lagen bör därför behållas.

Organisatoriska bestämmelser

Det finns ett flertal lagar som inte direkt tar sikte på olika typer av förmåner utan som i stället tar sikte på olika former av handläggning eller förvaltningsorganisation avseende de förmåner som enligt de tidigare nämnda lagarna administreras av Försäkringskassan. Regeringen anser att bestämmelserna i dessa lagar också bör föras över till den nya socialförsäkringslagstiftningen. I följande lagar finns sådana bestämmelser som därför bör ingå i ett gemensamt avsnitt om handläggning av ärenden m.m.:

1. lagen (1984:989) om socialförsäkringsväsendet under krig och krigsfara,
2. lagen (2003:763) om behandling av personuppgifter inom socialförsäkringens administration,
3. lagen (2004:115) om självbetjäningstjänster via Internet inom socialförsäkringens administration, och
4. lagen (2004:778) om allmänt ombud hos Försäkringskassan.

När det gäller lagen (1998:710) med vissa bestämmelser om Premiepensionsmyndigheten anser regeringen, liksom Lagrådet ansett i ett tidigare lagstiftningsärende, att bestämmelserna i den lagen med hänsyn till normgivningskompetensen enligt RF inte bör ingå i socialförsäkringslagstiftningen (jfr prop. 1997/98:151 s. 156 f.).

Förmåner som inte arbetas in i socialförsäkringen

Vad som ska ingå i respektive lämnas utanför en ny samordnad socialförsäkringslagstiftning är beroende av vilka utgångspunkter som läggs till grund för att utforma lagstiftningen. En del remissinstanser har haft synpunkter på vilka förmåner som bör respektive inte bör omfattas av den nya socialförsäkringslagstiftningen. För att bemöta dessa synpunkter lämnas i det följande en redogörelse över vissa nu gällande lagar och förmåner som bör lämnas utanför den nya socialförsäkringslagstiftningen samt skälen för detta.

Det kan övervägas om förmåner enligt annan lagstiftning, t.ex. arbetslöshetsförsäkringen och kontantförmånerna till deltagare i arbetsmarknadspolitiska program bör ingå i en ny socialförsäkringslagstiftning. Till skillnad mot vad som gäller för sjuklönen administreras arbetslöshetsförsäkringen enligt lagen (1997:238) om arbetslöshetsförsäkring (ALF) av arbetslöshetskassorna. Försäkringskassan deltar inte i administrationen av arbetslöshetsförsäkringen. Ersättning från arbetslöshetsförsäkringen lämnas för inkomstbortfall till den som uppfyller villkoren i ALF för att ersättning ska kunna lämnas. För rätt till sådan ersättning krävs bl.a. att den sökande ska vara arbetsför och oförhindrad att anta arbete.

Härigenom skiljer sig arbetslöshetsförsäkringen mot socialförsäkringen. Sådan ersättning från socialförsäkringen som ska kompensera för inkomstbortfall lämnas nämligen till den som av någon anledning har nedsatt arbetsförmåga eller den som i vissa särskilt angivna situationer och under vissa förutsättningar inte kan eller får arbeta. Som tidigare nämnts anser *Lagrådet* att arbetslöshetsförsäkringen bör inlemmas i socialförsäkringen. Denna fråga övervägdes i samband med tillkomsten av SofL. Lagrådet satte den gången ett frågetecken för om det inte hade varit på sin plats att också reglera den försäkringen inom den då föreslagna socialförsäkringslagen, men arbetslöshetsförsäkringen hölls utanför socialförsäkringen, (jfr prop. 1998/99:119, s. 76 f. och s. 235). Ett skäl för detta var att väsentliga delar av arbetslöshetsförsäkringen är frivilliga, varför försäkringen ansågs passa mindre väl in i ett obligatoriskt system. Det kan tilläggas att försäkringen dessutom hanteras av privata rättssubjekt i form av arbetslöshetskassor. Med hänsyn till det anförda och med beaktande av det tydliga ställningstagande som gjordes i samband med SofL:s tillkomst anser regeringen, i likhet med SamSol och flera remissinstanser, att arbetslöshetsförsäkringen inte bör arbetas in i socialförsäkringen. Även aktivitetsstöd och utvecklingsersättning till deltagare i arbetsmarknadspolitiska program bör hållas utanför socialförsäkringen.

Vidare anser regeringen också att en arbetsgivares speciella åligganden enligt sjömanslagen (1973:282) vid sjukdom hos sjömän inte heller bör omfattas av socialförsäkringslagstiftningen. Sjömanslagen är föremål för överväganden med anledning av den internationella sjöarbetskonvention som träffats och som undertecknats bl.a. av Sverige. Vidare bör vissa avtalsanknutna förmåner enligt lagen (1977:266) om statlig ersättning vid ideell skada inte omfattas av socialförsäkringslagstiftningen. Dessa förmåner administreras inte av Försäkringskassan utan av Kammarkollegiet och det skulle föra för långt att nu arbeta in dessa förmåner i socialförsäkringen.

Regeringen har, liksom SamSol, också övervägt om inte socialförsäkringslagstiftningen bör omfatta även förmåner vid sjukdom som lämnas enligt bestämmelser i studiestödslagen (1999:1395). Även om Försäkringskassan medverkar vid godkännande av sjukperiod m.m., anser regeringen att studiestödslagstiftningen är av en sådan karaktär att den inte bör klassificeras som en socialförsäkringslagstiftning. Detsamma gäller för förmåner enligt lagen (2002:125) om överföring av värdet av pensionsrättigheter till och från Europeiska gemenskaperna eftersom den lagen även reglerar tjänstepensioner.

Enligt lagen (1991:1488) om handläggning av vissa ersättningar till den som tjänstgör inom totalförsvaret handhar Försäkringskassan även dithörande frågor om dagpenning och familjebidrag. De materiella bestämmelserna finns dock i lagen (1994:1809) om totalförsvarsplikt och i förordningen (1995:239) om totalförsvarsplikt. Dessa författningar om förmåner till totalförsvarspliktiga innehåller avsevärt fler bestämmelser än dem som bara gäller dagpenning och familjebidrag. Regeringen anser inte att bestämmelserna om dessa förmåner bör brytas ut och ingå i den nya lagstiftningen om socialförsäkringen.

Som tidigare nämnts anser *Lagrådet* att det, med hänsyn till den norm efter vilken avgränsningen har bestämts, är överraskande att dagpenning

och familjebidrag, som administreras av Försäkringskassan, inte har tagits med. De bestämmelser som skulle behöva föras över till balken finns enligt Lagrådet i en förordning (1995:239) om förmåner till totalförsvarspliktiga. Vad där föreskrivs om dagpenning i 2 kap. och familjebidrag i 7 kap. samt handläggning i 11 och 12 kap. skulle enligt Lagrådet kunna inarbetas i socialförsäkringslagstiftningen.

I teknisk mening är det naturligtvis möjligt att som Lagrådet nämner föra över nämnda dagpenning och familjebidrag till socialförsäkringen. Bestämmelserna i den angivna förordningen utgör emellertid ett sammanhållet regelverk om förmåner till dem som fullgör värnplikt eller civilplikt. Enligt regeringens uppfattning finns det knappast några egentliga fördelar att vinna på att bryta sönder den regleringen. Några skäl för att föra över bestämmelserna till en författning av högre dignitet än förordning har enligt regeringens mening heller inte framkommit. Dessa bidrag bör därför även framdeles regleras genom nämnda förordning.

Det skulle vara möjligt att i den nya socialförsäkringslagstiftningen arbeta in bestämmelserna om finansieringen av socialförsäkringen. Regeringen anser dock att detta är mindre lämpligt med hänsyn till att socialavgiftslagen (2000:980) är relativt ny och organisatoriskt sorterar under Finansdepartementet, vars myndighet Skatteverket ansvarar för uppbörden av avgifter. Övriga bestämmelser som föreslås bli överförda till den nya socialförsäkringslagstiftningen sorterar organisatoriskt huvudsakligen under Socialdepartementet.

4.3 Dispositionen

4.3.1 En eller flera lagar

Regeringens förslag: Den nya lagstiftningen om socialförsäkringen ska samlas i en socialförsäkringsbalk, som ersätter ungefär 30 nuvarande lagar.

SamSol:s förslag: Överensstämmer med regeringens förslag.

Remissinstanserna: Flertalet remissinstanser är i princip positiva till förslaget. Ett fåtal remissinstanser är emellertid negativa till förslaget. Som exempel kan nämnas *Riksdagens ombudsmän (JO)* som uttrycker viss tveksamhet till om syftet med en sammanhållen socialförsäkringsbalk verkligen kan uppnås. Enligt JO:s mening är de brister som kan iakttas när det gäller tillämpningen av lagstiftningen snarare att hänföra till komplexiteten i socialförsäkringslagstiftningen som sådan än till att den för närvarande är uppdelad i flera lagar. De flesta remissinstanser som yttrat sig över benämningen socialförsäkringsbalk har inte haft något att erinra mot benämningen. Endast två remissinstanser (*Kammarrätten i Stockholm* och *juridiska fakulteten vid Stockholms universitet*) anser att den nya lagen inte bör benämnas socialförsäkringsbalk.

En tydlig och överskådlig lagstiftning

Det är inte givet hur lagstiftningen på socialförsäkringsområdet ska kunna göras tydligare och överskådligare. Vilket val som görs är beroende av bl.a. vilka utgångspunkter som väljs. Som antytts ovan och som närmare redogörs för i avsnitt 4.3.2, anser regeringen att lagstiftningen ska konstrueras med utgångspunkt från den enskilde. Lagstiftningen ska med andra ord vara lättillgänglig och lättförståelig för honom eller henne. En sådan utformning är naturligtvis även ägnad att underlätta för de handläggande myndigheterna. Med hänsyn till socialförsäkringslagstiftningens i vissa avseenden mycket tekniska natur, som innefattar bl.a. bestämmelser med matematisk innebörd, kan det te sig mycket svårt, för att inte säga omöjligt, att åstadkomma en lagstiftning som i alla delar är begriplig och förståelig för den enskilde medborgaren. Ett rimligt mål är dock att skapa en lagstiftning som ger den enskilde en övergripande kunskap om socialförsäkringen. Han eller hon bör genom lagstiftningen ha en rimlig möjlighet att erhålla kunskap om vilka förmåner som räknas till socialförsäkringen och vilka rättigheter och skyldigheter för honom eller henne som är förenade med socialförsäkringsförmånerna.

Olika alternativ

Regeringen har övervägt följande fem alternativ till en överskådlig lagstiftning:

1. Utbyggd socialförsäkringslag (1999:799, SofL)
2. Utfylld lag (1962:381) om allmän försäkring (AFL)
3. Ny ramlag liknade SofL
4. Begränsad ny socialförsäkringsbalk med sidolagar
5. Ny heltäckande socialförsäkringsbalk

Alternativ 1 och 2

Alternativ 1 är en modell som innebär att SofL byggs ut, medan alternativ 2 innebär att AFL fylls ut. Såväl alternativ 1 som alternativ 2 framstår vid första påseendet som modeller som är enkla att konstruera. Liksom SamSol anser dock regeringen att dessa båda alternativ vid närmare överväganden framstår som mindre lämpliga.

SofL tillkom i huvudsak för att lösa problem som uppkommit i samband med Sveriges inträde i EES och EU. Den lagen är därför inriktad främst på frågor om personkretsen och rätten till förmåner i ett internationellt perspektiv. I SofL delas socialförsäkringen i två grenar, dvs. en bosättningsbaserad försäkring och en arbetsbaserad försäkring. Den bosättningsbaserade försäkringen avser ersättningar i form av bidrag och garantibelopp samt andra förmåner som grundar sig på den försäkrades bosättning. Den arbetsbaserade försäkringen avser ersättningar för inkomstförlust och andra förmåner som grundar sig på den försäkrades arbete. Som framgått ovan är de nu aktuella förslagen i huvudsak av lagteknisk karaktär.

Någon kritik mot socialförsäkringens nuvarande indelning i en arbetsbaserad och en bosättningsbaserad försäkringsgren har inte framkommit. Det saknas enligt regeringens uppfattning därför skäl att göra övergripande omarbetningar av de principer som ligger till grund för socialförsäkringens indelning i bosättnings- och arbetsbaserade förmåner enligt SofL. Dessa principer bör därför införlivas i en ny lagstiftning på socialförsäkringsområdet. SofL anger dock endast vem som är försäkrad för de förmåner som enligt SofL utgör socialförsäkringen. Bestämmelserna om rätten till förmånerna och övriga materiella bestämmelser finns däremot i de särskilda lagarna. De få definitioner och begrepp som finns i SofL knyter främst an till lagens indelning i bosättnings- och arbetsbaserade förmåner.

SamSol har konstaterat att det inom socialförsäkringsadministrationen lätt bortses från regelverket i SofL. Enligt SamSol kan det förekomma att handläggare av specifika ärenden koncentrerar sig enbart på den författning som materiellt reglerar den specifika förmån som ärendet avser och förbiser att kontrollera om den enskilde medborgaren verkligen är försäkrad för förmånen.

Med hänsyn till det anförda är regeringen inte övertygad om att den bästa lösningen är att bygga ut SofL med materiella och processuella bestämmelser. En sådan påbyggnad skulle inte ge medborgarna den överskådliga helhetsbild av socialförsäkringslagstiftningen som de är berättigade till. Däremot anser regeringen att bestämmelserna i SofL är mycket lämpliga att använda som inledning till ett mer omfattande lagverk på socialförsäkringsområdet.

Det har i olika sammanhang påpekats att AFL har blivit oöverskådlig. Bland annat har sådana påpekanden framförts i olika lagstiftningsärenden (se bl.a. prop. 1997/98:151, bil 7, s. 146 och 147). Detta beror till stor del på att mycket stora lagändringar har gjorts. AFL har från början varit konstruerad med tre försäkringar: sjukförsäkring, folkpensionering och tilläggs-pensionering. I och med ålderspensionsreformen och anpassningen av efterlevandepensionen till den reformerade ålderspensionen regleras numera pensionsförmånerna i olika lagar utanför AFL. Vidare har, sedan AFL:s tillkomst, ett antal andra centrala förmåner, bl.a. vårdbidrag och handikappersättning, brutits ut ur AFL. Andra för socialförsäkringen väsentliga förmåner som arbetsskadeförsäkring har däremot aldrig reglerats i AFL. I dag omfattar AFL i princip endast de materiella och processuella bestämmelserna om sjukförsäkrings- och föräldrapenningsförmånerna. Det kan i detta sammanhang påpekas att flertalet av de centrala bestämmelserna om sjukpenning och föräldrapenning finns i lagrum som under årens lopp har ändrats vid ett flertal tillfällen. Dessa lagrum är numera konstruerade på ett sådant sätt att de i åtskilliga fall är mycket svåra att tillämpa även för juridiskt skolade. Därtill kommer att språkbruket i AFL, som infördes för över 45 år sedan, är omodernt. Detta innebär att samtliga bestämmelser måste genomgå en omfattande språklig bearbetning. Sammantaget anser regeringen att det inte vara meningsfullt att försöka endast föra in nya bestämmelser i de tomrum som uppstått i AFL. Ett sådant arbete skull vara av sådan omfattning att en ny lagstiftning i praktiken ändå skulle skapas.

Alternativ 3 är en modell som innebär att det skapas en ny ramlag av motsvarande slag som SofL. Den största nackdelen med denna lagstiftningsmodell är att den inte ger någon överskådlig helhetsbild av socialförsäkringen. En annan nackdel med denna modell är att den medför svårtillgängliga hänvisningar såväl mellan den nya ramlagen och de andra lagarna som mellan de sistnämnda. Problematiken med svårtillgängliga hänvisningar skulle i och för sig kunna lösas genom att identiska bestämmelser om olika företeelser som är gemensamma för de olika förmånerna förs in i de lagar som är anknutna till den nya ramlagen. Enligt regeringens uppfattning framstår dock en sådan lösning som mindre lyckad och den skulle leda till en onödigt omfattande författningstext.

Det kan heller inte uteslutas att inte avsedda skillnader i rättstillämpningen över tiden skulle uppstå i hanteringen av de olika förmånerna. Vidare kan det inte heller uteslutas att ovan nämnda nackdelar i det praktiska arbetet med SofL också skulle kunna uppstå vid hanteringen av en ny ramlag. Sammantaget anser regeringen inte heller detta alternativ som lämpligt när det gäller att skapa en enhetlig och lättförståelig socialförsäkringslagstiftning.

Som ett fjärde alternativ kan tänkas en modell som innebär att en begränsad enhetlig lag med sidolagar skapas. Med detta avser regeringen en modell som innehåller en lag som, förutom motsvarande bestämmelser som i SofL, även innehåller vissa för socialförsäkringslagstiftningen gemensamma materiella och processuella bestämmelser samt ett antal sidolagar som innehåller de för de olika förmånerna mer specifika bestämmelser. Regeringen anser dock att ett sådant alternativ inte ger någon enhetlig och överskådlig socialförsäkringslagstiftning. Lagstiftningsmodellen är behäftad med samma nackdelar som redovisas för alternativ 3.

Alternativ 5

Detta alternativ motsvarar i princip en heltäckande socialförsäkringslag, som SamSol benämner socialförsäkringsbalk. SamSol har också föreslagit detta alternativ i betänkandet Socialförsäkringsbalk (SOU 2005:114). Nästan alla remissinstanser är positiva till SamSol:s förslag att skapa en heltäckande socialförsäkringslag. Enligt regeringens uppfattning finns det således ett starkt stöd för förslaget.

Att lagen (1962:381) om allmän försäkring (AFL), 45 år efter sin tillkomst, synes ha spelat ut sin roll beror på många olika omständigheter. En sådan är, enligt regeringens uppfattning, att lagen redan från början hade en försäkringstekniskt mycket strikt indelning i sjukförsäkring, folkpensionering och tilläggs pensionering. AFL har därför inte kunnat omfatta andra för socialförsäkringen betydande förmåner än sådana som har kunnat inordnas i de nämnda försäkringarna. I likhet med SamSol anser regeringen att en ny sammanhållen socialförsäkringslag bör utformas på ett mer allmängiltigt och beständigt sätt. Regeringen återkommer till detta i avsnitt 4.3.2.

Tankegångar om att sammanföra socialförsäkringslagstiftningen har under årens lopp presenterats i olika sammanhang. SamSol lämnar i sitt betänkande (SOU 2005:114 s. 501–503) en kort redogörelse för flera överväganden och försök som i olika sammanhang gjorts för att skapa ett nytt gemensamt lagverk för socialförsäkringen. Ett skäl till att dessa inte har realiserats kan, enligt regeringens uppfattning, vara att det avsedda tillämpningsområdet har varit alltför omfattande samtidigt som det har förekommit stora materiella ändringar. En lagreform hade under sådana omständigheter sannolikt blivit för tung att genomföra i ett sammanhang.

Fördelarna med en heltäckande socialförsäkringslag torde vara många och stora, medan nackdelarna förefaller vara små och överkomliga.

En uppenbar fördel med en heltäckande socialförsäkringslag är att den ger en överskådlig helhetsbild av lagstiftningen. Med en sådan konstruktion tillgodoses också såväl medborgarperspektivet, som kräver ett överskådligt system med enhetlig lagstruktur, som socialförsäkringsadministrationens krav på en lätt tillämpbar lagstiftning. Sannolikt kommer en heltäckande socialförsäkringslag även att öka förståelse för socialförsäkringssystemet.

Regeringen anser att det blir lättare att söka och tillämpa bestämmelserna i ett samlat lagverk än i de ungefär 30 lagar som den heltäckande socialförsäkringslagen är tänkt att ersätta. Det blir bl.a. enklare att läsa innehållet i förekommande hänvisningar eftersom de i stor utsträckning kommer att hänföra sig till endast en och samma lag. Regeringen anser också att möjligheterna att se samband och konsekvenser i fråga om olika regler och åtgärder förbättras. Härigenom förbättras även socialförsäkringsadministrationens möjligheter att lämna lättfattlig information och annan service. I synnerhet kommer elektronisk tillgänglighet och kommunikation att underlätta väsentligt.

För de handläggande myndigheterna och lagstiftaren tillkommer dels fördelen att det blir lättare att beakta helheten, dels värdet av gemensamma regler. Det blir lättare att såväl upprätthålla enhetlighet som att undvika förbiseenden, inkonsekvenser och dubbelregleringar. Givetvis är det också lättare att ändra i bara en lag än i flera lagar samtidigt. En heltäckande socialförsäkringslag kommer sannolikt även förbättra samarbetet mellan olika myndigheter och andra aktörer.

Å andra sidan kan det också finnas nackdelar med att samla socialförsäkringslagstiftningen i en heltäckande lag, som möjligen skulle kunna te sig omfattande och därmed avskräckande. Vissa aktörer, inte minst inom socialförsäkringsadministrationen, kan komma att sakna ”sin” speciella lag. En heltäckande lag kan dessutom komma att ge intryck av att allt verkligen finns samlat i den lagen även om så inte kan vara fallet. Vidare medför en ny heltäckande socialförsäkringslag dessutom en inlärningsprocess som kostar såväl tid som pengar inte minst för socialförsäkringsadministrationen. Vid en lagreform uppkommer i och för sig alltid kostnader för inlärnin g oavsett valet av modell. Det finns också risk för att samhällsutvecklingen och framtida händelser kan komma att föranleda så omfattande förändringar att den heltäckande lagen helt kan komma att behöva göras om. Som tidigare nämnts anser regeringen det inte vara lämpligt att försöka genomföra omfattande materiella förändringar samtidigt som man kodifierar en avsevärd textmassa från ungefär 30 lagar.

Även om man måste räkna med att det framdeles kommer att genomföras åtskilliga materiella förändringar inom ett lagstiftningsområde där reformverksamheten av naturliga skäl ofta är stor, är det regeringens uppfattning att det finns en politisk enighet om att socialförsäkringen ska finnas och – efter tidigare breda parlamentariska överenskommelser – om innehållet i flera av dess förmånsgrenar.

En heltäckande socialförsäkringslag

Mot bakgrund av det ovan anförda anser regeringen, i likhet med Sam-Sol, att fördelarna med en heltäckande socialförsäkringslag är så stora att det alternativet framstår som klart bättre än de andra alternativen. Mot detta har såväl JO som Lagrådet riktat kritik.

Enligt JO:s uppfattning är det tveksamt om det angivna syftet med en sammanhållen socialförsäkringslagstiftning verkligen kan uppnås. Även om JO i och för sig kan ha fog för sitt påstående om att socialförsäkringslagstiftningen i sig är komplicerad, utesluter det enligt regeringens uppfattning inte att en samordning av socialförsäkringen i en heltäckande lag kan ge sådana fördelar, inte minst för den enskilde medborgarens möjligheter att ta del av lagstiftningen, att en sådan lag bör införas.

Beträffande frågan om socialförsäkringen ska regleras genom en eller flera lagar anför *Lagrådet* sammanfattningsvis följande. Betydande delar av ersättningssystemen är så komplexa att det knappast är möjligt att utan materiella förändringar åstadkomma påtagligt ökad tillgänglighet. Det kan därför inte förväntas att förslaget i sådana delar ska bidra till större förbättringar. – I balkförslaget finns en mängd bestämmelser med hänvisningar till andra lagrum. För att ta del av bestämmelserna om en förmån måste man inte så sällan söka på flera ställen. Med hänsyn till författningsförslagets omfång kan det vara svårt att få en klar översikt över dess innehåll. – Förslaget har brister som antagligen hänger samman med att dess många paragrafer och regleringar av olikartade förmåner gör det omöjligt att skapa en naturlig enhet. Problemet borde ha lösts genom en naturlig uppdelning. Om en socialförsäkringsbalk anses nödvändig, borde denna ha begränsats till vad som kan anses utgöra socialförsäkringar. Bidragen borde ha getts en egen reglering. Även handläggningsregler och processuella regler kunde ha fått bilda en egen lag. En uppdelning av reglerna kan antagligen göras också på andra sätt. Huvudsaken är att det görs en mera hanterlig uppdelning av antalet bestämmelser. Som jämförelse pekar *Lagrådet* på hur motsvarande problem lösts på skatterättens område.

Det kan anföras olika uppfattningar om huruvida frågor rörande socialförsäkringen ska regleras i en eller flera lagar. Som Lagrådet åskådliggör i sitt yttrande kan socialförsäkringslagstiftningen i och för sig delas upp efter olika principer. Socialförsäkringen definieras i avsnitt 4.2 genom en uppräkningslista av till denna hänförliga förmåner. Gemensamt för dessa förmåner är att de ingår i ett obligatoriskt trygghetssystem som administreras av staten. Även om det inom socialförsäkringen finns sammellan disparata förmåner utgör denna enligt regeringens mening ändå en naturlig enhet som kan läggas till grund för avgränsningen av lagstiftningen.

Enligt regeringens uppfattning är ett av problemen med dagens reglering av socialförsäkringen, förutom att många paragrafer är långa och tunglästa, att regelverket är uppdelat på en mängd lagar, förordningar och myndighetsföreskrifter. Som en effekt av detta förekommer det talrika hänvisningar mellan olika författningar. I flera lagar förekommer hänvisningar till AFL och lagen (1998:674) om inkomstgrundad ålderspension (LIP). Dessa hänvisningar avser bl.a. materiella bestämmelser om förmåner, handläggningsbestämmelser, bestämmelser om ändring, omprövning och överklagande av beslut samt återkrav och ränta.

Hänvisningar mellan materiella bestämmelser om förmåner i olika lagar förekommer bl.a. på grund av de materiella samband som finns mellan de ifrågavarande förmånerna. Det är inte ovanligt att förmåner är samordnade, på så sätt att en förmån reduceras med anledning av att en annan förmån betalas till den försäkrade. Hänvisningar till andra typer av bestämmelser, t.ex. om handläggning, beror på att en stor del av dessa bestämmelser är gemensamma för de olika socialförsäkringsförmånerna. Vissa socialförsäkringslagar innehåller i stället för sistnämnda slag av hänvisningar emellertid bestämmelser som närmast är identiska med vissa bestämmelser i 20 kap. AFL.

Vidare kan nämnas att i socialförsäkringslagen (1999:799, SofL) finns bestämmelser som gäller för samtliga förmåner som i dag hänförs till socialförsäkringen. Detta gäller bl.a. bestämmelser om försäkringstillhörighet, bosättning och arbete i Sverige, förmåner vid utlandsvistelse samt om anmälan.

För att få en överblick över vad som gäller fullt ut för en viss förmån nödgas läsaren med dagens lagstiftning ofta ta del av bestämmelserna i flera lagar. Socialförsäkringen upplevs ofta som svårbegriplig samt tung att tillämpa bl.a. beroende på att tillämpliga bestämmelser ibland måste sökas i flera författningar. Regeringen anser att en sammanföring av bestämmelserna till ett sammanhållet regelverk kommer att motverka de angivna problemen.

Enbart en uppdelning av regleringen av socialförsäkringens förmåner på olika lagar beroende på om de utgör bidrag eller ska täcka inkomstbortfall med inkomstrelaterade ersättningar är enligt regeringens mening inte ägnat att bidra till ökad klarhet eller överblick över socialförsäkringen. Med en sådan uppdelning skulle det för övrigt kunna uppstå tvekan om till vilken kategori garantipension rätteligen ska hänföras, eftersom den förmånen kan uppfattas som ett bidrag som inte avser att täcka något inkomstbortfall.

Den omständigheten att socialförsäkringen innehåller disparata förmåner behöver inte komplicera införandet av en sammanhållen och heltäckande socialförsäkringslag, om denna lag disponeras så att varje förmån och fråga regleras i sitt sammanhang. Tvärtom kommer det att underlätta för den som vill ta del av socialförsäkringens innehåll om denna i princip regleras i en heltäckande lag.

Oavsett om de gemensamma handläggningsreglerna placeras i en särskild lag eller i eget avsnitt i en heltäckande socialförsäkringslag så varken kompliceras reglerna eller försämrats överblicken. Däremot förbättras enligt regeringens uppfattning överblicken över socialförsäkringen om flertalet bestämmelser placeras i ett sammanhållet lagverk, som naturligtvis ska förses med en tydlig och översiktlig innehållsförteckning.

Det saknas enligt regeringens uppfattning anledning att dela upp regelverket efter mönster från regleringarna på skatterättens område. Merparten av bestämmelserna inom socialförsäkringen utgör materiella bestämmelser om förutsättningarna för att bevilja de olika förmånerna och hur dessa ska beräknas. Handläggnings- eller förfarandereglerna för socialförsäkringen är, till skillnad från skatterättens omfattande reglering av taxeringsprocess och skattebetalning, inte av den karaktären att de motiverar en utbrytning till en särskild lag. Merparten av dessa bestämmelser finns redan i dag i samma lagstiftning som de materiella bestämmelserna om förmåner, främst då i AFL och LIP. En utbrytning av handläggnings- eller förfarandereglerna skulle endast i marginell omfattning påverka omfånget av en annars heltäckande socialförsäkringslag.

Sammantaget anser regeringen att hittillsvarande lagregler om socialförsäkringen bör sammanföras till en i princip heltäckande socialförsäkringslag.

Uttrycken den allmän försäkringen respektive socialförsäkringen

I 1 kap. 1 § SofL anges vad som menas med termen *socialförsäkringen*. Med andra ord betyder det att i den bestämmelsen dras gränsen för vad som enligt SofL utgör socialförsäkring. I och med införandet av SofL förlorade i praktiken uttrycket *den allmänna försäkringen* sin betydelse. Sistnämnda uttryck finns i 1 kap. 1 § AFL. I den bestämmelsen anges bl.a. att *den allmänna försäkringen* består av sjukförsäkring. Den sistnämnda är en försäkring som enligt bestämmelserna i SofL ingår i socialförsäkringen. Trots att uttrycket *den allmänna försäkringen* i princip förlorade sin betydelse i och med att SofL infördes har uttrycket använts i olika sammanhang som en självständig företeelse. Eftersom det mer sällan angetts hur *den allmänna försäkringen* förhåller sig till *socialför-*

säkringen har detta, förutom för den väl insatte, lett till förvirring. Till den allmänna försäkringen är enligt 1 kap. 1 § tredje stycket AFL visserligen ansluten frivillig pensionsförsäkring. Sistnämnda försäkring avskaffades emellertid 1981 (SFS 1980:315) men gäller enligt övergångsbestämmelser alltså på grund av avgift som har betalats före utgången av 1980. Utbetalning från den frivilliga pensionsförsäkringen är dock inte beroende av om den är ansluten till den allmänna försäkringen. Denna anslutning utgör därför inte skäl för att behålla begreppet allmän försäkring. När regeringen nu föreslår att socialförsäkringslagstiftningen samlas i en i princip heltäckande lag är det därför regeringens uppfattning att det föråldrade uttrycket *den allmänna försäkringen* bör utmönstras ur lagtexten för att ersättas med termen *socialförsäkring*.

Den nya lagens benämning – socialförsäkringsbalk

Den nya socialförsäkringslagstiftningen kommer att vara en av de omfångsrikaste författningarna i svensk lagstiftning. Till skillnad mot många andra författningar kommer den nya socialförsäkringslagstiftningen att vara i princip heltäckande inom sitt område och reglera företeelser som alla medborgare någon gång under sin levnad kommer i kontakt med. Redan med hänsyn härtill anser regeringen att den nya socialförsäkringslagstiftningen bör benämnas på ett sådant sätt att dess betydelse såväl för myndigheter som för enskilda medborgare framgår. Regeringen anser därför att det inte är lämpligt att den nya lagen benämns på samma sätt som den nu gällande socialförsäkringslagen (1999:799, SofL). Den lagen, som har en begränsad omfattning, reglerar endast vissa för socialförsäkringen övergripande frågor såsom den enskildes tillhörighet till svensk socialförsäkring. Den nu föreslagna lagstiftningen har en helt annan omfattning och kommer att innehålla i princip alla lagregler som gäller för socialförsäkringen, dvs. från övergripande eller gemensamma regler till materiella regler som är speciellt anpassade för en viss socialförsäkringsförmån. Det skulle mot denna bakgrund ge en missvisande bild av den nya regleringen, om den skulle benämnas socialförsäkringslag eller något liknande. Med hänsyn till det anförda anser regeringen, liksom SamSol, att den nya lagen därför lämpligen bör benämnas socialförsäkringsbalk. Även om det inte är särskilt vanligt att ny lagstiftning benämns balk, kan det härvid konstateras att så sent som 1998 infördes en ny balk, miljöbalken.

Regeringens förslag: Socialförsäkringsbalken ska delas in i olika avdelningar.

Balken ska inledas med en avdelning som innehåller vissa bestämmelser som gäller för socialförsäkringen som helhet. I denna avdelning ska det finnas bestämmelser om personkretsen, försäkringskyddet och generella definitioner. Socialförsäkringen ska i denna avdelning även delas in i tre olika försäkringsgrenar: bosättningsbaserade, arbetsbaserade och övriga förmåner.

Efter den inledande avdelningen ska följa sex avdelningar innehållande de materiella bestämmelserna om socialförsäkringsförmånerna. Dessa ska inbördes placeras i en ordningsföljd som i princip återspeglar en persons livscykel.

Balken ska avslutas med en avdelning som innehåller vissa för förmånerna gemensamma bestämmelser, handläggnings- och processuella bestämmelser samt administrativa och organisatoriska bestämmelser.

Varje avdelning ska löpande betecknas med en versal enligt följande:

Avd. A Övergripande bestämmelser

Avd. B Familjeförmåner

Avd. C Förmåner vid sjukdom eller arbetsskada

Avd. D Särskilda förmåner vid funktionshinder

Avd. E Förmåner vid ålderdom

Avd. F Förmåner till efterlevande

Avd. G Bostadsstöd

Avd. H Vissa gemensamma bestämmelser

Varje avdelning ska delas in i underavdelningar som betecknas med romerska siffror som är löpande numrerade inom varje avdelning för sig.

Balken ska också delas in i kapitel som är löpande numrerade genom balken i dess helhet.

Bestämmelserna i de olika förmånsavsnitten (avd. B–G) ska vara strukturerade på ett likartat sätt och med likartade rubriker.

SamSol:s förslag: Överensstämmer i princip med regeringens förslag. SamSol föreslår dock att varje avdelning skall delas in i kapitel som är löpande numrerade i varje avdelning för sig.

Remissinstanserna: I princip samtliga remissinstanser som yttrat sig ställer sig generellt positiva till SamSol:s förslag. Flera av dessa, t.ex. *Hovrätten för Västra Sverige*, *Kammarrätten i Stockholm* och *Länsrätten i Göteborg*, anser att förslaget är väl underbyggt, genomarbetat och disponerat. Dessa remissinstanser anser att förslaget också är ägnat att ge en bättre överblick över rättsområdet och göra bestämmelserna lättare att tillämpa. *Försäkringskassan* menar att förslaget med indelningen i avdelningar, underavdelningar och kapitel är tydlig och lättillgänglig. Vidare menar *Försäkringskassan* att strukturen är så läsvänlig att de inledande bestämmelserna i avdelningarna och underavdelningarna ofta är överflödiga. Slutligen framför *Försäkringskassan* att inledande och förklarande bestämmelser som inte innehåller några materiella regler kan missför-

står genom att man ”läser in” mer i bestämmelserna än vad som är avsett. *Sveriges Kommuner och Landsting* anger särskilt att den föreslagna löpande kapitelindelningen inom varje avdelning bör öka läsbarheten och ge möjligheter till att vid framtida behov på ett enkelt sätt tillföra balken nya bestämmelser. *Domstolsverket (DV)* ställer sig däremot tveksam till om varje avdelning ska ha en egen kapitelindelning. DV anser också att det är nödvändigt att även ha en samlad innehållsförteckning till hela balken. *Hovrätten för Västra Sverige* och *Statskontoret* ställer sig tveksamma till om förslaget leder till att lagstiftningen på socialförsäkringsområdet blir mer lättläst och förståelig för den enskilde. *Sveriges Akademikers Centralorganisation (SACO)* invänder att den föreslagna socialförsäkringsbalken blir otymplig och svåröverskådlig för den enskilde medborgaren. *Statskontoret* anser att medborgarperspektivet har fått stort utrymme i utredningens analys, medan effektivitets- och kontrollaspekter kommit i skymundan. Detsamma gäller enligt *Statskontoret* analysen av användningen av IT-stödet inom socialförsäkringsområdet. Några remissinstanser har också framfört kritik avseende disposition av enskilda avdelningar m.m. Dessa remissynpunkter behandlas i anslutning till kommentaren i avsnitt 5.

Skälen för regeringens förslag

Allmänt om dispositionen

Som tidigare framgått är det övergripande målet med en ny socialförsäkringslagstiftning att den ska ge en bättre överskådlighet och större säkerhet mot bristande enhetlighet än den nuvarande lagstiftningen. En ny teknisk struktur ska också medge framtida förändringar av reglerna utan att överskådligheten och enhetligheten går förlorad. Den tekniska utformningen måste också vara sådan att hänsyn tas till utvecklingen och användningen av IT-stöd inom socialförsäkringen. Regeringen föreslår i avsnitt 4.3.1 att i princip alla lagregler om socialförsäkringen bör samlas i en socialförsäkringsbalk (SFB). Frågan är nu hur balken ska disponeras.

Med hänsyn till innehållet i de olika lagar vars bestämmelser överförs till socialförsäkringsbalken anser regeringen att det är lämpligt att socialförsäkringsbalken delas in i olika avsnitt eller sakområden. Om konstruktionen i stället skulle skraddarsys efter de förmåner som bör omfattas av balken, finns det enligt regeringens uppfattning nämligen risk för att dessa förs samman i för små sakområden. En sådan konstruktion skulle på sikt innebära problem för det fall nya förmåner arbetas in i balken eller om förmåner förändras eller avskaffas. Risken för att lagstiftningen på sikt kommer att få samma karaktär som i dag skulle vara överhängande med en sådan konstruktion. Regeringen anser därför att balken bör delas in i sakområden av sådan storlek att det finns utrymme för att ändra balkens omfattning utan att antalet förmånsavsnitt behöver ändras. För att markera denna syn bör förmånsavsnitten benämnas avdelningar.

Som antyds i avsnitt 4.3.1 kan balken lämpligen inledas med en övergripande del som innehåller bl.a. bestämmelser om personkretsen och försäkringsskyddet som motsvarar socialförsäkringslagen (1999:799, SofL). Regeringen anser således att bestämmelserna i SofL ska arbetas in i den inledande avdelningen i balken. SofL gäller dock endast för bosättnings- eller arbetsbaserade förmåner. Statligt personskadeskydd, krigsskadeersättning och smittbärarersättning omfattas inte av bestämmelserna i SofL. Dessa förmåner kan inte utan vidare föras in i de bosättnings- eller arbetsbaserade försäkringsgrenarna som gäller enligt SofL. Regeringen anser därför att dessa förmåner bör föras in i en ny försäkringsgren som kallas *övriga förmåner* och som medger speciella anpassningar för respektive förmån. I SFB kommer socialförsäkringen, till skillnad från vad som gäller enligt SofL, således att vara indelad i tre försäkringsgrenar.

Regeringen är också av den uppfattningen att ett antal för hela balken generella definitioner, vilka i framtiden kan komma att kompletteras, bör placeras i den inledande avdelningen för att på så sätt stärka en fortlöpande enhetlighet.

Efter den inledande avdelningen som omfattar bestämmelser om bl.a. personkretsen och försäkringsskyddet, anser regeringen att det är lämpligt att placera bestämmelser om de olika förmånerna inom socialförsäkringen. Som ovan anförts bör socialförsäkringsbalken konstrueras på ett sådant sätt att den är förståelig ur den enskilde medborgarens perspektiv. Med andra ord ska den enskilde stå i centrum. Förmånerna bör därför ordnas efter en mer beständig ordning än olika försäkringskategorier, som kanske inte passar för alla skeden och händelser i medborgarnas liv. I likhet med SamSol anser regeringen att konstruktionen bör byggas upp kring de behov av socialförsäkringsförmåner som den enskilde medborgaren kan ha i skilda situationer och under olika skeden i sitt liv enligt följande *livscykelprincip*: Socialförsäkringsförmånerna ordnas efter vilka huvudorsaker hos medborgarna som generellt sett kan utlösa rätten till förmånerna under medborgarnas levnad (*livscykel*).

Det finns emellertid ett par förmåner som omfattas av balken och som den enskilde medborgaren kan få under olika faser i livet. Detta gäller bostadstillägg till pensionärer och bostadsbidrag. Dessa båda förmåner lämnas ofta i samband med att någon annan förmån lämnas. Det är t.ex. inte ovanligt att den som får sjukersättning eller aktivitetsersättning även får såväl bostadstillägg till pensionärer som bostadsbidrag. Detta kan nämligen, beroende på omständigheterna i det enskilda fallet, bli aktuellt bl.a. när en sådan person har hemmavarande barn under 18 år eller när han eller hon arbetar deltid samt har halv sjukersättning eller aktivitetsersättning. Regeringen anser det därför lämpligast att placera dessa båda förmåner i en särskild avdelning som placeras sist av förmånsavdelningarna i balken.

Regeringens förslag innebär att förmånerna i de olika kategorierna alltjämt kommer att vara indelade i bosättningsbaserade förmåner och arbetsbaserade förmåner samt den nya kategorin övriga förmåner. Denna indelning, som regeringen också alltjämt kallar försäkringsgrenar, kommer att framgå av innehållet i bestämmelserna om försäkringstillhörighet

och utlandsvistelse m.m. som finns i den inledande avdelningen med övergripande bestämmelser. Regeringen har, liksom SamSol, övervägt att lägga den indelningen till grund även för struktureringen av förmånsavsnitten i balken. Regeringen anser dock att en sådan struktur inte blir lika tydlig för medborgarna. En sådan struktur skulle dessutom föranleda åtskilliga dubblingar av bestämmelser eller omfattande hänvisningar mellan olika lagrum.

Vidare anser regeringen det vara naturligt att avsluta balken med vissa gemensamma regler om förmåner samt om handläggning av ärenden, omprövning och överklagade. Regeringen är också av den uppfattningen att vissa organisatoriska bestämmelser bättre hör hemma här än i inledningen.

Mot bakgrund av det anförda, och de övriga ställningstaganden som regeringen tidigare redovisat, bör balken delas in i åtta avdelningar, som betecknas med versaler, enligt följande:

- Avd. A Övergripande bestämmelser
- Avd. B Familjeförmåner
- Avd. C Förmåner vid sjukdom eller arbetsskada
- Avd. D Särskilda förmåner vid funktionshinder
- Avd. E Förmåner vid ålderdom
- Avd. F Förmåner till efterlevande
- Avd. G Bostadsstöd
- Avd. H Vissa gemensamma bestämmelser

Hur avdelningarna bör vara indelade

Som framgått av vad regeringen tidigare anført definieras socialförsäkringssystemet i princip genom en uppräknig av de förmåner som hänförs till socialförsäkringen. En sådan definition är sedan tidigare accepterad i svensk lagstiftningskultur inom socialförsäkringsområdet. Definitionen innebär dock, när socialförsäkringslagstiftningen sammanförs i en balk, att den valda konstruktionen bör, som regeringen också tidigare angett, tillåta att förmåner och förmånssystem i framtiden förs in eller ur balken utan att överskådligheten går förlorad. Med andra ord anser regeringen att balken bör vara konstruerad på ett sådant sätt att den, med bibehållen överskådlighet och systematik, är lätt att förändra.

Med hänsyn till att det är den enskilde medborgaren som sätts i centrum måste också beaktas i vilken form han eller hon vanligen söker och kommer att söka efter innehållet i olika författningar. Det är regeringens uppfattning att sådan sökning i allt större omfattning kommer att ske på elektronisk väg och att åtkomsten till författningarna kommer att erhållas via Internet.

Mot bakgrund av det anförda anser regeringen att det är lämpligt att varje avdelning delas in i underavdelningar. Dessa underavdelningar kommer i många fall att motsvara nu gällande lagar eller flera kapitel i gällande lagstiftning.

Naturligtvis bör författningstexten i balken på sedvanligt sätt delas in i kapitel och paragrafer.

För att konstruktionen ska vara flexibel och möjlig att ändra utan att överskådligheten går förlorad föreslår SamSol att kapitelindelningen ska

vara löpande numrerad inom varje avdelning för sig, att varje avdelning ska vara försedd med en bokstavsangivelse i versalform och att varje underavdelning ska numreras löpande i varje avdelning för sig.

Regeringen delar inte helt SamSol:s synsätt. Om nya förmåner förs in i balken eller om lagstiftningen i övrigt ändras kommer det, även med en löpande kapitelindelning endast i varje avdelning för sig, att bli nödvändigt att beteckna nya kapitel med någon form av tillägg, t.ex. a-kapitel och motsvarande paragrafer. Detta blir fallet eftersom de nya paragraferna måste placeras i rätt sammanhang för att passa in i den övergripande struktureringen i balken som bygger på livscykelprincipen. En löpande kapitelindelning inom endast varje avdelning för sig försvårar också elektronisk sökning i balken via t.ex. Internet. Med de sökmotorer som används och inom den närmaste framtiden kommer att användas, medför en sådan kapitelindelning att det i balken kommer att vara svårt att med tillräcklig precision direkt hitta den paragraf som eftersöks. Mot bakgrund av det anförda anser regeringen att kapitelindelningen bör vara löpande genom balken i dess helhet, vilket också motsvarar den ordning som hittills används i lagstiftningssammanhang.

Även om kapitelindelningen är löpande genom balken i dess helhet är det nödvändigt och lämpligt att ha någon form av siffer- eller bokstavsangivelse av avdelningarna och underavdelningarna i balken. En sådan uppdelning har ett pedagogiskt värde som kan underlätta förståelsen och överskådligheten av socialförsäkringssystemet. Regeringen är av den uppfattningen att varje avdelning bör betecknas med en bokstav i versalform och att varje underavdelning ska numreras med romerska siffror löpande i varje avdelning för sig.

Med den föreslagna indelningen i avdelningar, underavdelningar och löpande kapitelindelning kommer sökning på elektronisk väg i socialförsäkringsbalken att underlättas genom användning av olika former av sökord och avgränsningar av sökvägar. Det är regeringens uppfattning att konstruktionen bör anpassas till detta även om en sådan anpassning i viss mån kommer att stå i strid med nuvarande lagstiftningskultur. I kombination med att balken är ordnad efter livscykeln, i stället för efter försäkringskategorier, innebär detta också att balken blir flexibel och lättare att bygga ut och förändra.

Förutom att balken ordnas på sätt som nyss beskrivits anser regeringen att balken generellt bör innehålla innehållsförteckningar på avdelnings-, underavdelnings- och kapitelnivå. Att använda innehållsförteckningar i författningstext har under senare tid blivit en för lagstiftaren accepterad företeelse (jfr bl.a. inkomstskattelagen [1999:1229]). Sådana innehållsförteckningar är av värde främst för personer som inte är närmare förtrogna med ämnesområdet. När det gäller socialförsäkringsbalken anser regeringen dessutom att det är nödvändigt med innehållsförteckningar på olika nivåer för att underlätta sökning i lagtexten, inte minst om sökningen sker på elektronisk väg.

Rubriksättning i avdelningar, underavdelningar och kapitel

Med hänsyn till att socialförsäkringsbalken bör vara överskådlig och i jämförelse med nuvarande författningar ha förbättrad struktur på alla

nivåer anser regeringen att den i så stor utsträckning som möjligt bör ha en enhetlig struktur och ordning även inom de olika förmånsavsnitten. Härigenom kommer läsaren att känna igen sig och det blir lättare att hitta de olika slags bestämmelser som återkommer beträffande nästan alla förmåner. En generell utgångspunkt för ett större avsnitt som behandlar en förmån innefattande ersättning för inkomstförlust bör vara att dela in avsnittet i rubriker enligt följande modell:

- Innehållsförteckning
- Definitioner (för den aktuella förmånen)
- Inledande bestämmelser
- Allmänna bestämmelser om förmånen
- Definitioner (alternativ placering)
- Rätten till förmånen
- Samordning med rätten till andra förmåner
- Förmånsnivåer (hel, halv, en fjärdedel e.d.)
- Förmånstiden (fr.o.m., t.o.m., antal år eller månader etc.)
- Vem som får förmånen (utbetalad till sig)
- Ersättningsnivå (t.ex. 80 % av en inkomst)
- Beräkning av förmånen (ev. inkl. ersättningsnivå)
- Samordning med andra förmåner vid beräkningen
- Omprövning vid ändrade förhållanden
- Utbetalning av förmånen (avrundning, beloppsgränser, tider m.m.)
- Särskilda handlägningsbestämmelser (i vissa speciella fall)

Denna indelning av förmånsavsnitt kan i vissa fall behöva frångås med hänsyn till den aktuella förmånens speciella karaktär. Den angivna indelningen utgör således endast en utgångspunkt för struktureringen av ett enskilt förmånsavsnitt.

I balken finns ungefär 600 rubriker av det slag som anges i ovanstående uppställning jämte andra mer specifika rubriker (mellanrubriker). Därutöver förekommer ytterligare ungefär 700 rubriker som så långt möjligt genomgående är formulerade på ett enhetligt sätt. Dessa rubriker är företrädesvis placerade i direkt anslutning till enskilda paragrafer eller grupper av paragrafer (underrubriker). Även dessa rubriker underlättar enligt regeringens uppfattning sökning i balken, inte minst när sökning sker på elektronisk väg. Liksom i annan lagstiftning ska rubrikerna emellertid inte förstås som rättslig klassificering av innehållet i den följande lagtexten.

Balken innehåller i storleksordningen 1 800 paragrafer. Dessa är relativt kortfattade och oftast avfattade i endast ett eller två stycken, vilket underlättar framtida eventuella tillägg.

Avslutande synpunkter

Lagrådet anför sammanfattningsvis följande om balkförslagets disposition. Normalt sett är det innehållet i en text som bestämmer dispositionen. I den föreslagna balken synes dispositionen ha fastställts i förväg med den följd att valda rubriker stundom inte hänför sig till paragrafernas innehåll. En återkommande kapitelrubrik är exempelvis *Innehåll, definitioner och förklaringar*. Vanligtvis saknar det ifrågasvarande kapitlet dock både definitioner och förklaringar. – Vidare framstår de kapitel

som bär rubriken *Innehåll* och består av endast en paragraf som onödiga eftersom de inte tillför något nytt till innehållet i lagtexten.

Regeringen vill framhålla att det naturligtvis inte är något självändamål att ge balken en viss disposition. Tvärtom är det ett antal olika faktorer som har beaktats vid utformningen av balken och dess disposition. Gemensamt för dessa är att de syftar till att balken ska ha en från allmänna utgångspunkter ändamålsenlig utformning. En väsentlig faktor är, som tidigare angetts, att det i det enskilda fallet ska vara lätt att söka relevant information i balken.

Nästan varje enskild medborgare kommer vid något tillfälle att vara berättigad till någon socialförsäkringsförmån. Med hänsyn härtill anser regeringen det vara rimligt att ge balken en disposition som är ägnad att underlätta för den enskilde att söka information i balken. Förekomsten av innehållsförteckningar gör, särskilt som de har samma placering i respektive förmånsavsnitt, det dessutom lättare för den enskilde medborgaren att i balken söka sig fram till den informationen som efterfrågas.

Likaledes är en riklig användning av rubriker på olika nivåer ägnad att underlätta sökning i balken. Enligt regeringens mening förstärks detta värde bl.a. av att begrepp som innehållsförteckning, definitioner och förklaringar återkommer i rubrikerna under varje förmånsavsnitt.

Vidare har socialförsäkringsbalken utformats dels för att kunna omfatta socialförsäkringen enligt dagens regler, dels för att vara framåtsyftande. Med det sistnämnda avses att balken till sin struktur ska vara flexibel för att kunna anpassas till framtida krav på socialförsäkringen. Detta innebär att det i möjligaste mån ska vara lätt att göra ändringar i balken utan att dess översiktlighet eller systematik försämras på något mer påtagligt sätt. Det ska vara lätt att i balken, om så i framtiden anses behövt, kunna införa nya regleringar. En sådan egenskap hos en författning förutsätter att denna i vissa delar inte har utformats på ett alltför kompakt sätt.

Beträffande författningskommentaren kan följande nämnas. Det materiella innehållet i paragraferna berörs inte i författningskommentaren om det enligt regeringens uppfattning motsvarar innehållet i gällande rätt. I sådana fall anges det bara i paragrafregistret i *bilaga 1* vilken motsvarighet den föreslagna paragrafen har i nu gällande lagtext. Om regeringen däremot föreslår förändringar eller utesluter något i gällande rätt, anmärks detta i författningskommentaren.

Lagrådet anför sammanfattningsvis följande om författningskommentaren och paragrafregistret. Författningskommentaren är mycket knapphändig och omfattar endast vissa paragrafer. Även paragrafregistret har brister och felaktigheter. Författningskommentaren kommer att vara till föga hjälp vid uppkomst av tolkningsfrågor. Författningskommentaren bör kompletteras för att underlätta tillämpningen av den nya balken. De paragrafer som saknar motsvarighet i gällande rätt bör kommenteras. För varje annan paragraf bör anges var dess motsvarighet och förarbeten till denna finns.

Såsom regeringen tidigare angett innebär detta förslag endast en lagteknisk översyn av regelverket för socialförsäkringen. Materiella ändringar föreslås därför endast i undantagsfall. Med hänsyn till att det är fråga om en teknisk översyn bör enligt regeringens mening författningskommentaren vara mer kortfattad än vid en materiell reformering. Det

saknas anledning att kommentera paragrafer som inte innebär någon materiell ändring i förhållande till gällande rätt. Riksdagen har i dessa fall tidigare tagit ställning till själva den materiella innebörden. En författningskommentar av traditionellt slag skulle kunna uppfattas som en förändring av gällande rätt i den mån den inte innehåller endast en upprepning av vad som anges i äldre förarbeten. Kommentaren är, i likhet med författningskommentaren till inkomstskattelagen (1999:1229), inte avsedd att ge upplysningar om bestämmelsernas innebörd eller rätta tolkning (jfr prop. 1999/2000:2 del 2 s. 8n). Vissa sådana uttalanden görs dock när det föreslås förtydliganden, materiella ändringar eller kodifiering av praxis. En utgångspunkt är dock att det som inte ändras materiellt heller inte kommenteras. I förhållande till lagrådsremissen har författningskommentaren byggts ut i erforderliga delar.

Hänvisningar till motsvarande äldre bestämmelser finns i det ovan nämnda och nu bearbetade paragrafregistret. Det saknas enligt regeringens uppfattning därför anledning att i en kommentar för varje paragraf ange var motsvarande äldre bestämmelse finns. Med hjälp av de hänvisningar som finns i paragrafregistret finns samma möjligheter som i dag att finna äldre förarbeten.

4.4 Upplysning om bestämmelser vid sidan om balken

Regeringens förslag: I socialförsäkringsbalken tas bestämmelser in som anger när regeringen inom ramen för sin restkompetens kan meddela föreskrifter när riksdagen med stöd av 8 kap. 14 § RF har lagstiftat inom området.

SamSol:s förslag: SamSol föreslår att gällande föreskrifter om delegering av normgivningskompetens från riksdag till regering och vidare till myndighet förs över till den nya lagstiftningen. SamSol är dock av den uppfattningen att frågan bör övervägas ytterligare.

Remissinstanserna: Någon enstaka remissinstans har lämnat synpunkter i detta avseende. *Kammarrätten i Stockholm* anser att frågan om och i så fall i vilken utsträckning föreskriftsrätt över huvud taget kan delegeras måste belysas i det fortsatta författningsarbetet.

Skälen för regeringens förslag

Allmänt om föreskriftsrätten

Regeringen får enligt 8 kap. 13 § första stycket 2 regeringsformen (RF) genom förordning besluta sådana föreskrifter som inte enligt grundlag ska beslutas av riksdagen. Denna föreskriftsrätt brukar benämnas regeringens restkompetens och omfattar bl.a. bestämmelser som typiskt sett kan betraktas som gynnande för den enskilde. Eftersom socialförsäkringsområdet i huvudsak utgörs av gynnande bestämmelser är det därför enligt RF möjligt att reglera merparten av detta område i förordningsform. Regeringen har också, enligt 8 kap. 13 § tredje stycket RF, rätt att överlåta denna föreskriftsrätt åt en förvaltningsmyndighet.

Regeringens behörighet att besluta föreskrifter i ett visst ämne utgör dock inte hinder för riksdagen att genom lag besluta föreskrifter i samma ämne, se 8 kap. 14 § första stycket RF. Så har också skett på socialförsäkringens område, där en stor del av regleringen finns i lag trots att området i huvudsak faller under regeringens restkompetens.

De delar av socialförsäkringen som inte ryms inom restkompetensen – t.ex. de regler om underhållsstöd som kan betraktas som betungande för enskilda – måste däremot enligt 8 kap. 3 § RF meddelas genom lag, eftersom det saknas möjlighet att enligt 8 kap. 7 § RF bemyndiga regeringen att meddela föreskrifter i ämnet. Regeringen kan dock med stöd av 8 kap. 13 § första stycket 1 RF meddela verkställighetsföreskrifter som kompletterar lagstiftningen.

En särskild fråga är vilka möjligheter det finns för regeringen att genom egna föreskrifter fylla ut lagstiftning som beslutats med stöd av 8 kap. 14 § första stycket RF. En utgångspunkt är i det avseendet att regeringen inte i förordning får upphäva eller förändra innehållet i de lagar som riksdagen beslutat. Regeringen får inte heller besluta föreskrifter som är oförenliga med lagen. Detta följer av vad som brukar kallas den formella lagkraftens princip (8 kap. 17 § RF).

När lagstiftning sker med stöd av 8 kap. 14 § första stycket RF saknas i RF uttryckliga regler som ger riksdagen möjlighet att genom bemyndigande i lag delegera föreskrifträtt till regeringen eller andra myndigheter (se bl.a. prop. 1992/93:159 s. 347, prop. 1995/96:84 s. 11, prop. 1997/98:108 s. 124, 1997/98:151, bil. 7, s. 148, prop. 1998/99:119 s. 237 och prop. 2006/07:46 [Lagrådets yttrande i bilaga 8]). Men detta innebär inte att regeringen skulle sakna möjlighet att inom ramen för restkompetensen meddela föreskrifter som kompletterar de lagar som riksdagen beslutat. Egentligen handlar det om en situation som kan karaktäriseras som motsatsen till delegation. I stället för att möjliggöra föreskrifter på en lägre konstitutionell nivå bestämmer riksdagen att de aktuella rättsreglerna ska beslutas på en högre nivå än vad som annars hade kunnat ske. Det är då angeläget att riksdagen så tydligt som möjligt avgränsar omfattningen av den föreskrifträtt som därigenom har frånhänts regeringen. På så sätt undviks oklarheter om vilket utrymme att meddela föreskrifter som ligger kvar hos regeringen. En sådan avgränsning torde i många fall kunna ske genom en bestämmelse i lagen som informerar om i vilka avseenden regleringen kan kompletteras med föreskrifter meddelade av regeringen. I övrigt kan tilläggas att regeringen givetvis även utan någon särskild upplysningsbestämmelse kan utfärda verkställighetsföreskrifter i anslutning till lagen.

Användandet av upplysningsbestämmelser

Den nuvarande socialförsäkringslagstiftningen innehåller bestämmelser som är utformade som bemyndiganden för regeringen att meddela närmare föreskrifter i vissa avseenden. Dessa bemyndiganden bör generellt betraktas som olika typer av upplysningsbestämmelser. De kan upplysa antingen om förekomsten av verkställighetsföreskrifter (8 kap. 13 § första stycket 1 RF) eller om regeringens möjligheter att meddela föreskrifter med stöd av restkompetensen (8 kap. 13 § första stycket 2 RF).

Regler om socialförsäkringsförmåner kommer även i framtiden att finnas såväl i lag som i förordningar och myndighetsföreskrifter. Det är – i enlighet med vad som tidigare anförts – angeläget att riksdagen tydligt markerar omfattningen av den föreskriftsrätt som frånhänts regeringen.

Lagrådet har ifrågasatt formuleringen av de bestämmelser i lagförslaget som syftar till att upplysa om att regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer kan komma att meddela verkställighetsföreskrifter eller föreskrifter inom ramen för restkompetensen. *Lagrådet* har vidare anført att regeringen enligt 8 kap. 13 § RF har rätt att besluta sådana föreskrifter och att upplysningsbestämmelserna ger intrycket att riksdagen skulle kunna kringgå grundlagsbestämmelserna genom att i balken anvisa regeringen hur den ska utöva sin föreskriftsrätt.

Regeringen vill med anledning av detta anföra följande. Den valda formuleringen, dvs. att regeringen (eller den myndighet som regeringen bestämmer) *meddelar* föreskrifter, har under ett antal år använts för att upplysa om förekomsten av verkställighetsföreskrifter eller om föreskrifter som meddelas inom ramen för restkompetensen. Delegationsbestämmelser, dvs. materiella bemyndiganden, har i stället uttryckts så att regeringen (eller den myndighet som regeringen bestämmer) *får meddela* föreskrifter med ett visst innehåll. Även om skillnaden i uttryckssätt inte är stor, är det ändå så regeringen i sina lagförslag har valt att skilja mellan upplysningsbestämmelser och delegationsbestämmelser. De valda uttryckssätten har också godtagits av riksdagen (och av *Lagrådet* i tidigare fall). Enligt regeringens mening är det av stor vikt att uttryckssätten i lagstiftningen är konsekventa. Regeringen har tidigare (se t.ex. prop. 2007/08:45 s. 85) påpekat att det visserligen finns anledning att närmare överväga hur upplysningsbestämmelser av detta slag bör utformas, men att dessa överväganden bör göras inom ramen för den pågående översynen av Regeringskansliets riktlinjer för författningsskrivning (Ds 1998:66). I avvaktan på att denna översyn slutförs bör informationsbestämmelser utformas på det sätt som hittills har skett.

När det gäller frågan om förekomsten av upplysningsföreskrifter och hur dessa närmare avgränsas, vill regeringen understryka att sådana föreskrifter kan ha olika funktion. Vissa upplysningsbestämmelser utgör rena upplysningar om att det kan finnas t.ex. verkställighetsföreskrifter i annan författning. Sådana bestämmelser påverkar inte alls regeringens möjligheter att meddela föreskrifter med stöd av 8 kap. 13 § RF, oavsett hur bestämmelsen har avgränsats. Sådana upplysningsbestämmelser bör endast användas restriktivt i socialförsäkringsbalken. Men om riksdagen lagstiftar på området för regeringens restkompetens krävs, som tidigare nämnts, att det av regleringen framgår var gränserna för det upplyfta området går och vilka föreskrifter regeringen fortfarande kan meddela med stöd av restkompetensen. I dessa fall kan en upplysningsbestämmelse sägas ha en materiell funktion, eftersom regeringen utan en sådan bestämmelse kan vara förhindrad att med stöd av restkompetensen meddela föreskrifter på det upplyfta området. Genom bestämmelsens avgränsning tydliggörs i vad mån regeringen kan använda sig av restkompetensen på området. Upplysningar av detta slag är således nödvändiga i socialförsäkringsbalken. Av tydlighetsskäl bör det också framgå av bestämmelserna att regeringen har möjlighet att delegera rätten att meddela föreskrifter till den myndighet som regeringen bestämmer.

Regeringens förslag: Meningsbyggnaden ska förenklas så långt som möjligt. Moderna och allmänspråkliga ord och uttryck ska användas. I beräkningsbestämmelser ska vedertagna matematiska termer och begrepp användas.

SamSol:s förslag: Överensstämmer med regeringens förslag.

Remissinstanserna: De remissinstanser som yttrat sig i detta avseende anser att de språkliga förenklingarna som SamSol föreslagit i huvudsak är bra. *Försäkringskassan* anser dock att det blir tydligare om begrepp som "differensen" och "kvoten" byts ut mot t.ex. "skillnaden" respektive "delat med". *Försäkringskassan* menar vidare att förslaget bör ses över vad gäller hur orden "har" och "har haft" används i författningstexten. Enligt *Försäkringskassan* är det viktigt att samma ord alltid har samma betydelse i olika bestämmelser. Andra remissinstanser ifrågasätter lämpligheten att använda vissa termer som t.ex. "förmån".

Skälen för regeringens förslag

Inledning

Regeringens mål är att göra de ofta komplicerade socialförsäkringsbestämmelserna så lättlästa som möjligt.

SamSol har i sitt författningsförslag eftersträvat att undvika såväl komplicerade meningsbyggnader som ålderdomliga och svårbegripliga ord och uttryck. SamSol har i allmänhet moderniserat språket jämfört med nu gällande lagtext. Detta gäller i synnerhet beträffande språket i äldre lagar såsom lagen (1962:381) om allmän försäkring (AFL) och lagen (1947:529) om allmänna barnbidrag (ABBL) men även i nyare lagar såsom lagen (1998:674) om inkomstgrundad ålderspension (LIP) har språket förenklats. Bestämmelserna i SamSol:s förslag till socialförsäkringsbalk är i regel korta och det förekommer endast i undantagsfall att en bestämmelse innehåller mer än två stycken. Sistnämnda innebär, vid en jämförelse med nuvarande bestämmelser i bl.a. 3 och 4 kap. AFL, en betydande förändring och förbättring av lagstiftningen. Remissinstanserna har på det hela taget varit positiva. Regeringen anser att utredningens förslag är bra och därför kan ligga till grund för nu föreslagen lagstiftning.

Lagrådet anför att det är särskilt viktigt att lagbestämmelser är så entydiga och fullständiga att de möjliggör en enhetlig och förutsägbart rättstillämpning. Vissa termer och uttryck används enligt *Lagrådet* i flera betydelser.

Regeringen delar *Lagrådets* uppfattning. Förslaget har bearbetats för att termer och uttryck ska användas på ett mer enhetligt sätt.

Förslaget till socialförsäkringsbalk (SFB) innebär att den enskilde medborgaren står i centrum för lagstiftningen. Det är därför närmast en självklarhet att bestämmelserna, när så låter sig göras, avfattas könsneutralt.

Med begreppet *make* avses en gift person oavsett kön, medan begreppet *maka* har reserverats för gift kvinna. Sistnämnda begrepp används i SFB endast när det gäller efterlevandepension i form av änkepension.

Beräkningsbestämmelser

Ett flertal av de förmåner som omfattas av SFB lämnas i olika situationer av inkomstförlust. Dessa förmåner bestäms genom olika beräkningar. Det är, med några enstaka undantag (se t.ex. 47 kap. 11 § i inkomstskattelagen [1999:1229]), inte accepterat att i svensk lag uttrycka ett visst beräkningsförfarande som en matematisk formel. Beräkningsbestämmelserna är i den nuvarande socialförsäkringslagstiftningen uttryckt på en mängd olika sätt och med skiftande matematisk nomenklatur. Beräkningsbestämmelserna i SFB bör uttryckas på ett mer enhetligt sätt såvitt avser konstruktion och terminologi. Även om många av beräkningsbestämmelserna av naturliga skäl fortfarande kommer att vara svåra att förstå för andra än specialister, kommer de att vara konstruerade efter samma grundprinciper. Regeringen anser att det är lämpligast att konstruera bestämmelserna i form av en med ord och i förekommande fall siffror beskriven matematisk uträkning. Med en sådan utgångspunkt är det därför adekvat att beskriva de olika beräkningssätten med vedertagen matematisk terminologi (se t.ex. 60 kap. 10 och 18 §§ SFB). En sådan utformning innebär också att den aktuella beräkningen kan göras direkt på det sätt som anges i tillämplig beräkningsbestämmelse. Det som anges i en sådan bestämmelse behöver inte konverteras till en matematisk formel, innan beräkningen görs.

Förmån

I vissa sammanhang används termen ”förmån” för att uttrycka att fråga är om ett bidrag som saknar någon form av motprestation från den bidragsberättigade. Termen används dock i socialförsäkringssammanhang även som en samlingsbeteckning för ett flertal olika typer av ersättningar, bidrag eller andra former av utbetalningar samt vissa rent faktiska åtgärder såsom rehabilitering enligt 22 kap. AFL (se bl.a. 3 kap. 1 § och 5 kap. 3 § socialförsäkringslagen [1999:799]). Regeringen anser att det är av stort värde att i SFB kunna använda ett enhetligt begrepp för de olika former av ersättningar och stödåtgärder som den försäkrade kan få ta del av inom ramen för socialförsäkringen. Även om termen ”förmån”, som vissa remissinstanser påpekat, kan ha en mindre positiv klang för många, anser regeringen att det inte finns något annat enskilt begrepp än ”förmån” som bättre kan fånga upp samtliga de olika ersättningar och stödåtgärder som kommer att ingå i socialförsäkringen och således omfattas av SFB. En annan fördel med att använda denna term är att den kan

Förmån vid

Som framgår av den i avsnitt 4.3.2 föreslagna modellen är det i princip uttrycket ”förmåner vid” som markerar vilken förmånskategori som regleras i de olika avdelningarna i SFB. Regeringen anser att det är mindre lämpligt att i balken föra över alla de termer som i dag indikerar att en försäkring föreligger. Som angetts i *avsnitt 4.2* kommer termen socialförsäkring inte längre att innefatta allmän sjukvård ersättning enligt 2 kap. AFL. Inte heller termen sjukförsäkring kommer att användas i balken. Detta hindrar emellertid inte att man i administrativa sammanhang och i finansieringslagstiftningen fortsätter att använda dessa termer som samlingsbegrepp där så anses erforderligt. Begreppet socialförsäkring kommer genom förslaget att täcka allt som SFB innehåller, men det är – som har anförts redan vid tillkomsten av AFL (prop. 1962:90 s. 331) – ändå så att begreppet försäkring här inte får uppfattas som liktydigt med motsvarande begrepp i lagstiftningen om försäkringsavtal och försäkringsrörelse. Regeringen anser också, inte minst av praktiska skäl, att den väl inarbetade termen arbetsskadeförsäkring, som är en obligatorisk skadeförsäkring för alla som förvärvsarbetar i Sverige, även i fortsättningen bör användas i SFB.

Förmånsnivå och ersättningsnivå

Regeringen anser att uttrycken förmånsnivå respektive ersättningsnivå ska användas som beteckning för olika företeelser.

Uttrycket förmånsnivå anger att en förmån kan lämnas på olika nivåer, dvs. med olika delar. Detta innebär att en förmån, beroende på omständigheterna, kan lämnas som hel förmån eller som en viss kvotdel av hel förmån.

Uttrycket ersättningsnivå avser däremot graden av kompensation för en viss inkomstförlust eller den grundläggande beräkningsmetoden. I vissa fall finns det flera olika ersättningsnivåer som kan komma i fråga.

För att belysa hur uttrycken används kan föräldrapenning (se 12 kap. 9 och 18–24 §§ SFB) väljas som exempel. När det gäller föräldrapenning finns det fem förmånsnivåer: hel, tre fjärdedels, halv, en fjärdedels respektive en åttondels nivå. Vilken förmånsnivå som kan bli aktuell beror på hur mycket föräldern förvärvsarbetar. Oberoende av förmånsnivån kan föräldrapenningen lämnas på tre ersättningsnivåer: sjukpenningnivå, grundnivå eller lägstಾನivå. Valet av ersättningsnivå beror bl.a. på om den enskilde är försäkrad för antingen arbetsbaserade eller bosättningsbaserade förmåner eller båda dessa förmånsslag.

Vissa andra ord och uttryck

Regeringen har, liksom SamSol, strävat efter att byta ut vissa ord och uttryck som kan uppfattas som ålderdomliga eller svårförståeliga eller

som kan leda till missförstånd. Denna målsättning har medfört att bl.a. Prop. 2008/09:200
orden

- utgår och utges har bytts ut mot lämnas,
- havandeskapspenning har bytts ut mot graviditetspenning, och
- uppbär har bytts ut mot får.

Vidare har regeringen övervägt att införa nya beteckningar på de förmåner som i dag betecknas med olika sammansättningar i vilket det ingår ordet penning. Detta ord får numera uppfattas som ålderdomligt. När det gäller t.ex. sjukpenning och föräldrapenning måste emellertid beaktas att det är fråga om väl inarbetade termer som såvitt känt inte orsakar problem. Det är välkänt att man med penning avser dagersättning. Mot denna bakgrund läggs det därför nu inte fram något förslag om nya beteckningar för dessa förmåner.

Lagrådet framför synpunkter på språkbehandlingen i den föreslagna socialförsäkringsbalken.

Regeringen är väl medveten om att en modernisering av sättet att konstruera och uttrycka bestämmelser i författningstext är förenad med vissa risker och att resultatet av ett sådant arbete inte sällan blir föremål för kritik eftersom moderniseringen i många fall helt eller delvis bryter mot väl inarbetade traditioner. Enligt regeringens mening är det dock viktigt att utformningen av författningstext fortlöpande anpassas till den allmänna språkutvecklingen. Självklart måste en författningstext uppfylla kraven på stringens och tydlighet. Författningstexten har därför bearbetats ytterligare under beredningsarbetet.

4.6 Ikraftträdande- och övergångsfrågor

4.6.1 Ikraftträdandet

Regeringens förslag: Socialförsäkringsbalken ska träda i kraft den 1 januari 2011.

SamSol:s förslag: Socialförsäkringsbalken ska träda i kraft den 1 januari 2008.

Remissinstanserna: De remissinstanser som yttrat sig är positiva till SamSol:s förslag. *Statskontoret* anser dock att genomförandetidpunkten av förslaget bör ställas i relation till andra behov av förändringar inom främst Försäkringskassan. *Statskontoret* anser att det finns risk för att införandet av en ny socialförsäkringsbalk tränger undan andra angelägna förändringar som Försäkringskassan är mitt uppe i och det är viktigt att genomförandet av ny lagstiftning samordnas med pågående förändringsarbete inom Försäkringskassan.

Skälen för regeringens förslag: SamSol har utarbetat ett förslag till ikraftträdandetidpunkt samt lämnat förslag till en införandelag.

I lagrådsremissen föreslås att socialförsäkringsbalken ska träda i kraft den 1 januari 2009. Enligt *Lagrådets* mening är emellertid ett ikraftträdande vid den tidpunkten otänkbart. *Lagrådet* anför att återstående arbete har sådan omfattning att ett realistiskt alternativ för ikraftträdandet kan vara tidigast den 1 januari 2010 och då innefattas inte sådan infor-

mations- och utbildningsverksamhet som antagligen måste föregå ett ikraftträdande. Prop. 2008/09:200

Sedan Lagrådet i juni 2008 avgett sitt yttrande över förslaget till socialförsäkringsbalk, har som tidigare nämnts en omfattande bearbetning skett av förslaget till socialförsäkringsbalk. Med hänsyn till den tid som förflutit framstår ett ikraftträdande den 1 januari 2010 numera som realistiskt. Ett skäl till detta är det omfattande arbete med följdändringar i annan lagstiftning som måste ske, liksom ändringar av förordningar, myndighetsföreskrifter, blanketter och broschyrer. Härtill kommer att det numera är bestämt att en ny myndighet, Pensionsmyndigheten, ska inrättas den 1 januari 2010. Pensionsmyndigheten ska överta handläggningen av samtliga pensionsförmåner och vissa därtill anknutna förmåner. Det förefaller mindre lämpligt att låta denna omorganisation och ikraftträdandet av balken inträffa vid samma tidpunkt. För att ge tillräckligt utrymme åt de administrativa förändringarna och ge goda förutsättningar för förberedelsearbetet inför balkens ikraftträdande bör socialförsäkringsbalken träda i kraft först den 1 januari 2011.

4.6.2 Övergångsbestämmelser

Regeringens förslag: Socialförsäkringsbalken ska tillämpas på förmåner som avser tid efter ikraftträdandet. De gemensamma bestämmelserna om handläggning m.m. ska dock i huvudsak tillämpas omedelbart även om förmånen avser tid före ikraftträdandet.

Ikraftträdande- och övergångsbestämmelserna ska tas in i en särskild införandelag. Till införandelagen ska dessutom föras dels de övergångsbestämmelser till de upphävda lagarna som alltså är av betydelse, dels vissa bestämmelser av övergångskaraktär i de upphävda lagarna.

SamSol:s förslag: Överensstämmer med regeringens förslag.

Remissinstanserna: Remissinstanserna har inte yttrat sig i dessa avseenden.

Skälen för regeringens förslag: Regeringen anser att socialförsäkringsbalken bör tillämpas på förmåner som avser tid efter ikraftträdandet, vilket är ett vanligt förfarande vid ändringar i materiella socialförsäkringsbestämmelser. De gemensamma bestämmelserna om handläggning m.m. bör dock i huvudsak tillämpas omedelbart även om förmånen avser tid före ikraftträdandet. Med hänsyn till den mängd övergångsbestämmelser som erfordras anser regeringen att dessa bör tas in i en särskild införandelag, som i sådant fall naturligtvis också ska reglera själva ikraftträdandet. Dit bör också föras de övergångsbestämmelser till de upphävda lagarna som alltså är av betydelse samt några bestämmelser av övergångskaraktär i de upphävda lagarna.

Som angetts i föregående avsnitt föreslås att socialförsäkringsbalken bör träda i kraft den 1 januari 2011. Även om de materiella förändringar som föreslås är obetydliga, behövs åtskilliga bestämmelser om övergången. Enligt regeringens mening är det från praktiska utgångspunkter lämpligast att de materiella reglerna om olika förmåner följer äldre lag om de avser tid före ikraftträdandet, vilket innebär att balken ska tilläm-

pas endast på förmåner som avser tid efter ikraftträdandet. När det gäller handläggningsregler är det dock en avsevärd olägenhet att under lång tid behöva tillämpa två skilda lagkomplex samtidigt. Regeringen anser därför att reglerna om handläggning m.m. i avdelning H i balken bör tillämpas fullt ut efter ikraftträdandet om inte särskilda skäl talar för annat. Detta innebär att dessa regler normalt sett kommer att tillämpas vid all handläggning som sker efter ikraftträdandet och detta oavsett om denna rör förmåner som avser tid före eller efter ikraftträdandet.

För att underlätta övergången krävs vidare att beslut som meddelats enligt de äldre lagarna får fortsatt verkan. På så sätt behöver nya beslut inte meddelas och kontinuitet kan råda beträffande tidsperioder och liknande.

De övergångsbestämmelser som föranleds av socialförsäkringsbalkens ikraftträdande är av begränsad omfattning. Härtill kommer emellertid ett stort antal övergångsbestämmelser som är knutna till de lagar som upphävs. Lagen (1962:381) om allmän försäkring (AFL) har ändrats vid bortåt 400 tillfällen och flera av de övriga lagar som föreslås bli upphävd har ändrats vid mellan 50 och 75 tillfällen. Vissa övergångsbestämmelser som meddelats vid AFL:s tillkomst, har fortfarande relevans. Vidare har reformeringen av systemen för ålderspensionering och efterlevandepensionering medfört omfattande införandelagar. Trots att de aktuella lagarna tryckts om vid flera tillfällen är det svårt att få en överblick över tillämpliga övergångsbestämmelser.

När en lag upphävs förlorar också de övergångsbestämmelser som är knutna till lagen sin verkan. Det förekommer i någon utsträckning att äldre övergångsbestämmelser förklaras gälla även fortsättningsvis utan att de återges. Detta är dock en metod som enligt regeringens uppfattning bör användas endast i undantagsfall, eftersom den oftast medför svårigheter att klarlägga vad som gäller. Dessa svårigheter hänger bl.a. samman med att övergångsbestämmelserna ofta hänvisar till lagrum i de lagar som ska upphävas.

I ärendet har gjorts en genomgång av samtliga ändringar i de lagar som ska upphävas samt av de särskilda införandelagarna, lagen (1962:382) om införande av lagen om allmän försäkring, lagen (1998:675) om införande av lagen (1998:674) om inkomstgrundad ålderspension och lagen (2000:462) om införande av lagen (2000:461) om efterlevandepension och efterlevandestöd till barn. Sammanlagt har genomgången omfattat mer än 1 000 bestämmelser. Det är dock endast en mycket liten andel av dessa som behöver tas med i övergångsbestämmelserna till socialförsäkringsbalken. Omfattningen är dock sådan att de tillsammans med de övergångsbestämmelser som balken i sig ger upphov till motiverar att de tas in i en särskild införandelag.

Till införandelagen har således förts de övergångsbestämmelser som hämtats från de upphävd lagarna samt nya övergångsbestämmelser som föranleds av socialförsäkringsbalken. Vidare har några bestämmelser av begränsad tidsmässig betydelse flyttats från de upphävd lagarna till införandelagen i stället för att placeras i balken.

Införandelagen är disponerad så att den först innehåller ett kapitel med allmänna bestämmelser, i huvudsak föranledda av balkens ikraftträdande. Därefter följer övriga övergångsbestämmelser, uppdelade i kapitel efter balkens avdelningar.

Regeringens förslag: De nuvarande bestämmelserna i 2 kap. lagen (1962:381) om allmän försäkring ska inte överföras till socialförsäkringsbalken.

Regeringens bedömning: De frågor som regleras i nämnda kapitel behöver inte regleras i lagform.

SamSol:s förslag: SamSol föreslår att 2 kap. lagen (1962:381) om allmän försäkring (AFL) ska ersättas av en lag om statlig ersättning för sjukvård m.m. Till den föreslagna lagen har också förts bestämmelserna i lagen (1974:525) om ersättning för viss födelsekontrollerande verksamhet (LEF). SamSol har samtidigt förordat att det ska göras en genomgripande översyn av regelverket i 2 kap. AFL, eftersom regelverket inte står i överensstämmelse med nuvarande faktiska förhållanden och i vissa delar är obsolet och inte längre tillämplas.

Remissinstanserna: *Sveriges Kommuner och Landsting* konstaterar endast att förslaget inte inkluderar reglerna om sjukvårdsersättning i balken utan att dessa bestämmelser i stället regleras i en särskild lag. *Socialstyrelsen* är positiv till förslaget att föra över bestämmelserna om allmän sjukvårdsersättning till en särskild lag. Socialstyrelsen ställer sig dock frågande till syftet med att i detta skede föra in lagen (1974:525) om ersättning för viss födelsekontrollerande verksamhet (LEF) i den nya lagen om statlig ersättning för sjukvård (SEL). Med hänsyn till att SEL får ses som en i viss mån provisorisk lagstiftning, vilken sannolikt kommer att behöva arbetas om materiellt inom kort, anser Socialstyrelsen att LEF bör lämnas oförändrad tills vidare. *Försäkringskassan* har endast en anmärkning av närmast redaktionell natur på en paragraf i den föreslagna lagen om statlig ersättning för sjukvård. Remissinstanserna har inte närmare kommenterat förslaget att göra en genomgripande översyn av regelverket i 2 kap. AFL.

Skälen för regeringens förslag och bedömning

2 kap. AFL

Fram till den 1 juli 1994 hade 2 kap. AFL rubriken *Om sjukvårdsersättning*. I dåvarande 2 kap. 1 § första stycket fanns en bestämmelse om att ersättning lämnas för sådan hälso- och sjukvård som landstingen är skyldiga att erbjuda enligt hälso- och sjukvårdslagen.

Kapitlet fick senare rubriken *Om ersättning för sjukvård m.m.* Bestämmelsen lyder:

1 § Bestämmelser om skyldighet att erbjuda hälso- och sjukvård finns i hälso- och sjukvårdslagen (1982:763). För hälso- och sjukvård samt för vissa resor i samband med vård lämnas ersättning enligt bestämmelserna i detta kapitel.

Fr.o.m. budgetåret 1994/95 finansieras den allmänna sjukvårdsersättningen och flertalet särskilda ersättningar från sjukförsäkringen till sjukvårdshuvudmännen helt genom statsbidrag och redovisades under anslaget för hälso- och sjukvård. Ersättningarna har således numera inte någon direkt anknytning till sjukförsäkringssystemet utan är att betrakta som mer eller mindre tillfälliga stimulansmedel till vissa områden eller insatser inom hälso- och sjukvården.

I 2 kap. 2 § AFL finns en allmän bestämmelse om att för öppen hälso- och sjukvård som anordnas eller finansieras av staten, ett landsting eller en kommun lämnas ersättning enligt grunder som regeringens bestämmer.

De övriga bestämmelserna i 2 kap. AFL handlar om ersättning vid sjukhusvård, sjukresor och sjuktransporter, ersättning vid sjömans sjukdom, sjukvård utom riket och för arbetshjälpmedel.

Anknytande bestämmelser

Det finns en rad lagar och förordningar med bestämmelser som mer eller mindre anknyter till de olika bestämmelserna i 2 kap. AFL. Till dessa hör lagen (1993:1651) om läkarvårdsersättning, lagen (1993:1652) om ersättning för sjukgymnastik, förordningen (1975:1157) om ersättning för vissa läkarutlåtanden, lagen (1974:525) om ersättning för viss födelsekontrollerande verksamhet m.m., förordningen (1984:908) om vissa statsbidrag och försäkringsersättningar för sjukvård m.m., lagen (1993:332) om avgiftsfria sjukvårdsförmåner m.m. för vissa hiv-smittade, lagen (1991:419) om resekostnadsersättning vid sjukresor, gränssjukvårdsförordningen (1962:390), förordningen (1974:2053) om vissa ersättningar i internationella förhållanden till landsting och kommuner från sjukförsäkringen enligt lagen (1962:381) om allmän försäkring och sjömanslagen (1973:282).

Översyn av regelverket i 2 kap. AFL

SamSol har förordat att det ska göras en översyn av regelverket i 2 kap. AFL. En sådan översyn har därefter gjorts inom Socialdepartementet och redovisas i rapporten "Glömda regler? En översyn av bestämmelserna i 2 kap. lagen om allmän försäkring m.fl." (Ds 2008:41). I rapporten anges bl.a. följande. Bestämmelserna i 2 kap. AFL utnyttjas endast i begränsad utsträckning. I den mån så sker är ersättningarna från sjukförsäkringen skattefinansierade. Bidragen kan således lämnas som statsbidrag. För detta behövs enligt 8 kap. RF i och för sig inte lagstöd. För regeringens föreskrifter om statsbidrag till hälso- och sjukvård m.m. behövs inte något bemyndigande från riksdagen. Regeringen kan fatta beslut om statsbidrag utan riksdagens bemyndigande. Det finns heller inte i övrigt skäl för lagbestämmelser med annan funktion. Riksdagen måste däremot i budgetprocessen ha anvisat medel till dessa ändamål. Vissa förordningsändringar bör ske till följd av att ersättning inte längre lämnas från sjukförsäkringen. Något lagstöd behövs inte heller, i den mån ersättningar alls ska lämnas, för ersättningar till särskilda rehabiliteringar och hjälpmedelsutveckling m.m., ersättning till arbetsgivare för sjömans

vårdkostnader eller för utrikesförvaltningens regressrätt i vissa fall. Bestämmelsen om bidrag till vissa arbetshjälpmedel bör föras över till den föreslagna socialförsäkringsbalken. Lagen (1974:525) om ersättning för viss födelsekontrollerande verksamhet m.m. bör upphävas såsom varande obsolet. Beträffande lagen (1993:332) om avgiftsfria sjukvårdsförmåner för vissa hiv-smittade föreslås att de avgiftsfria sjukvårdsförmånerna lämnas från staten i stället för från sjukförsäkringen. Den i lagrådsremissen Socialförsäkringsbalk föreslagna lagen om statlig ersättning för hälso- och sjukvårdskostnader m.m. behövs inte om förslagen och bedömningarna i denna rapport följs.

Det fortsatta behovet av författningsstöd

Som framgår ovan är det ett antal författningar av skiftande karaktär som härleder sitt ursprung till 2 kap. AFL och som nu vid sidan av detta kapitel reglerar såväl frågor om statlig ersättning för hälso- och sjukvård, ersättning från sjukförsäkringen till vårdgivare som patientavgifter.

Många av de aktuella författningarna är lagar, och de ersättnings- och avgiftsfrågor som dessa reglerar behöver därmed inget ytterligare lagstöd.

Tidigare har tandvårdsersättning reglerats genom bestämmelser i 2 kap. AFL och till dessa anknutna förordningar. Sedan den 1 juli 2008 finns det emellertid ett nytt statligt tandvårdsstöd, som regleras genom lagen (2008:145) om statligt tandvårdsstöd. I samband med att den lagen infördes upphävdes bestämmelserna om ersättning för tandvård i 2 kap. AFL. Det finns därmed inte längre anledning att överväga att föra över bestämmelser om tandvårdsersättning till någon annan lag.

Regeringen anser däremot att bestämmelsen om arbetshjälpmedel i 2 kap. 14 § AFL bör föras över till 30 kap. 5 § (avdelning C underavdelning IV Rehabilitering och rehabiliteringsersättning) i socialförsäkringsbalken där den bättre passar in.

Beträffande övriga bestämmelser i 2 kap. AFL gör regeringen den bedömningen att dessa inte behöver meddelas i lag. AFL kan därmed upphävas i sin helhet utan att det införs någon ny lag. Förslagen i den tidigare nämnda Ds 2008:41 är under beredning inom Regeringskansliet. Regeringen avser att senare behandla frågan om ersättning enligt 2 kap. AFL jämte de författningsförslag som redovisas i den aktuella rapporten.

4.8 Internationella konsekvenser

Regeringens förslag att sammanföra socialförsäkringslagstiftningen i en socialförsäkringsbalk medför inte några EG-rättsliga konsekvenser. Förslaget innebär i allt väsentligt en lagteknisk och språklig bearbetning av lagstiftningen med få materiella ändringar (jfr avsnitt 4.1.1 och 4.2). Inte heller medför förslaget några rättsliga konsekvenser beträffande avtal om social trygghet som Sverige ingått med andra stater. De hänvisningar som i dag görs i internationella konventioner och avtal till olika socialförsäkringsförfattningar kommer nämligen, genom särskilda bestämmel-

4.9 Jämställdhetspolitiska konsekvenser

När det gäller frågan om hur förslaget kan förväntas påverka kvinnors respektive mäns villkor och jämställdheten mellan könen vill regeringen anför att förslagen inte kan anses påverka förutsättningarna för jämställdhet mellan könen. Förslaget innefattar i princip endast en lagteknisk och språklig bearbetning av gällande lagtext. Det läggs däremot inte fram några materiella förslag som i detta avseende påverkar jämställdheten mellan män och kvinnor. Den språkliga bearbetningen av författningstexten har emellertid, där så varit möjligt, inneburit att författningstexten är avfattad på ett könsneutralt sätt.

4.10 Administrativa konsekvenser och kostnader

Regeringen bedömning: Införandet av socialförsäkringsbalken kommer att medföra vissa merkostnader av övergångskaraktär. På sikt kommer socialförsäkringsbalken emellertid att bidra till en effektivare och mindre kostnadskrävande hantering av socialförsäkringssystemet. De initiala merkostnaderna bör kunna finansieras inom befintliga ramar för Försäkringskassan, Premiepensionsmyndigheten, Domstolsverket och andra berörda myndigheter.

SamSol:s bedömning: Överensstämmer med regeringens bedömning.

Remissinstanserna: *Domstolsverket (DV)* vidhåller de kostnadsberäkningar som redovisats för SamSol avseende utbildningsinsatser och för framtagande av en handbok om införandet av socialförsäkringsbalken. Även *Försäkringskassan*, som med anledning av remissförfarandet på nytt övervägt de kostnadsmässiga konsekvenserna av SamSol:s förslag, vidhåller de uppskattningar som finns redovisade i betänkandet. *Sveriges Försäkringsförbund* bedömer att försäkringsbranschens kostnader för anpassning till en ny struktur på socialförsäkringslagstiftningen vägs upp av en bättre överblick över socialförsäkringsregelverket. *Statskontoret* anser att SamSol underskattar kostnaderna för genomförandet av utredningens förslag. Bland annat ifrågasätter Statskontoret om personalkostnaderna i samband med utbildningsinsatserna inkluderas i de utbildningskostnader som redovisas i betänkandet. Statskontoret framhåller även att det i betänkandet saknas uppgifter om kostnadsökningar hos Premiepensionsmyndigheten. Därutöver anser Statskontoret att det initialt kan uppstå en tröghet i administrationen som medför en kostnadsökning. Slutligen är Statskontoret av den uppfattningen att det behövs information till allmänheten.

Regeringens bedömning: Syftet med förslaget är att socialförsäkringslagstiftningen ska bli mer lättillgänglig och lättare att tillämpa än den är i dag. Regeringen är av den uppfattningen att på sikt kommer den nya lagstiftningen att leda till minskade administrativa kostnader till följd av att lagstiftningen blir lättare att tillämpa. Övergångsvis medför social-

försäkringsbalken dock ett ökat behov av utbildning och information hos de myndigheter som administrerar socialförsäkringen. En anpassning av blanketter och datorstöd inom socialförvaltningsadministrationen måste också ske. Det saknas anledning att ifrågasätta de kostnadsberäkningar som Domstolsverket och Försäkringskassan redovisat för SamSol och som myndigheterna vidhållit i sina remissyttranden. Med hänsyn till det anförda gör regeringen den bedömningen att kostnaderna för olika slag av insatser bör kunna rymmas inom befintliga resursramar för Försäkringskassan, Premiepensionsmyndighet, Domstolsverket och andra berörda myndigheter.

Förslaget innehåller ett begränsat antal materiella ändringar eller förtydliganden av gällande socialförsäkringstext. De offentligfinansiella effekterna av dessa regeländringar är inte beräkningsbara. Regeringen bedömer dock dessa effekter som mycket begränsade.

4.11 Konsekvensändringar

Som anges i avsnitt 4.6.1 bör en så omfattande lagstiftning som SFB införas på ett sådant sätt att erforderliga förberedelser av olika slag hinner göras innan den nya lagstiftningen träder i kraft. Det är därför angeläget att redan nu lägga fram ett förslag som gör det möjligt att påbörja förberedelsearbetet. Eftersom socialförsäkringen är ett dynamiskt rättsområde, kommer ändringar att behöva göras innan SFB träder i kraft den 1 januari 2011. Redan inrättandet av den nya myndigheten Pensionsmyndigheten den 1 januari 2010 medför behov av sådana ändringar. Regeringen avser därför att återkomma med förslag till de ändringar i SFB som behövs för att denna vid ikraftträdandet helt ska motsvara då gällande rätt.

Dessutom medför förslaget till SFB med dess införandelag ett omfattande behov av ändringar i lagstiftning utanför socialförsäkringsområdet. Regeringen avser att återkomma med förslag till dessa konsekvensändringar.